

DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS

dr. Minkó-Miskovics Mariann

Debrecen

2018

DEBRECENI EGYETEM
MARTON GÉZA ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI
DOKTORI ISKOLA

A „FEGYVERESEN” ÉS
„FELFEGYVERKEZVE”
MINŐSÍTŐ KÖRÜLMÉNYEK
MEGJELENÉSE
A MAGYAR, A NÉMET ÉS AZ OSZTRÁK
BÜNTETŐJOGBAN

Készítette:

dr. Minkó-Miskovics Mariann

Témavezető:

Dr. Madai Sándor, PhD

tanszékvezető egyetemi docens

A doktori program címe: Az állam és a jog változásai

Közép- és Kelet-Európában

A doktori iskola vezetője: dr. Szabadfalvi József DsC egyetemi tanár

A kézirat lezárva: 2018. november 25.

DEBRECEN

2018

NYILATKOZAT

Alulírott, Dr. Minkó-Miskovics Mariann büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy a Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolában a doktori fokozat megszerzése céljából benyújtott, A „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítő körülmények megjelenése a magyar, a német és az osztrák büntetőjogban című értekezésem saját önálló munkám, a benne található, másoktól származó gondolatok és adatok eredeti leőhelyét a hivatkozásokban (lábjegyzetekben), az irodalomjegyzékben, illetve a felhasznált források között hiánytalanul feltűnttettem.

Kijelentem, hogy a benyújtott értekezéssel azonos tartalmú értekezést más egyetemen nem nyújtottam be tudományos fokozat megszerzése céljából.

Tudomásul veszem, hogy amennyiben részben vagy egészben sajátomként mutatom be más szellemi alkotását, vagy az értekezésben hamis, esetleg hamisított adatokat használlok, és ezzel a doktori ügyben eljáró testületet vagy személyt megtévesztem vagy tévedésben tartom, a megítélt doktori fokozat visszavonható, a jogerős visszavonó határozatot az egyetem nyilvánosságra hozza.

Debrecen, 2018. november 22.

aláírás

Témavezetői ajánlás

dr. Miskovics Mariann: A „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítő körülmények megjelenése a magyar, a német és az osztrák büntetőjogban c. doktori értekezéséhez

A fegyveresen és felfegyverkezve történő elkövetésre vonatkozó büntetőjogi szabályozás előképei régmúlta tekintenek vissza nemzetközi és hazai viszonylatban egyaránt. Hazánkban még nem jelent meg olyan átfogó disszertáció, amely komplex módon kívánta volna elemezni a vizsgált körülmények dogmatikai és gyakorlati kérdéseit, s bemutatni jellemzőit.

Az értekezés egészét áthatja – az alapos dogmatikai elemzés mellett – a gyakorlati szempontú elemzés, amelyből kitűnik, hogy a vizsgált körülmények hosszú időn keresztül csupán nehezen találták helyüket a büntetőjogi gondolkodásban, s talán napjainkra sem alakult ki egységes megítélésük. A szerző az ambivalens megítélésből következő ellentmondások egész sorát tárja fel, amely predesztinálja a dolgozatot arra, hogy ne csupán a tudomány, hanem a gyakorlat számára is fontos és hasznos megállapításokat fogalmazzon meg.

A magyar szabályozás bemutatása – a hatályos büntetőjogi környezet áttekintése mellett a történeti elemzés is – fontos része a dolgozatnak, amelynek fókuszát az 1978. évi IV. törvény időszakának bemutatása adja; s bár napjainkban az említett Büntető Törvénykönyv már jogtörténeti állomásnak tekintendő, fontos – és közeli – előzménye a jelenleg hatályos szabályozásnak.

A címben megjelölt téma vizsgálatakor nem nélkülözhető a nemzetközi kitekintés, a hazai büntetőjogi szemléletre jelentős hatást gyakorló német és osztrák szabályozás a szerző által a magyar szakirodalomban elsőként került részletes feldolgozásra. Megjegyzendő ugyanakkor az is, hogy nem kizárólag a hatályos külföldi szabályozás képezi a disszertáció részét, hanem jogtörténeti áttekintést is nyújt a szerző. Jogászai körökben ismert és gyakran hivatkozott tény, hogy a magyar jogrendszer – köszönhetően a földrajzi közelségnek, a gazdasági kapcsolatoknak és még egyéb okoknak – számtalan szállal kötődik a német, illetve a német nyelvterület jogrendszereihez. Talán leginkább és történelmi kontinuitásában legtisztábban az osztrák jogrendszerhez való kötődésünk bír jelentőséggel. Ez a kötődés – természetesen elismerve az egyéb jogrendszerekkel megfigyelhető kölcsönhatást is – a legtöbb jogág vonatkozásában jelen van, s ez alól a büntetőjog sem kivétel, amely számtalan ponton

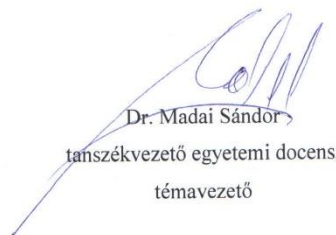
támaszkodik a német és osztrák büntetőjog-tudomány dogmatikai vívmányaira, így a szerző választásával csak egyetérthetünk.

A német és az osztrák szabályozás rendkívül részletes és gyakorlatra is kiterjedő bemutatását követően külön fejezetben vállalkozik a szerző arra, hogy összehasonlítsa a vizsgált országok vonatkozó szabályozását, így az egyes jogrendszerekre jellemző hasonlóságok és különbségek világosan szemünkbe tűnnek.

A kritikai szemlélet, az egyéni véleményalkotás és a szerzői konstruktív javaslatok áthatják az értekezés egészét, de különösen megmutatkozik a hatályos szabályozás, valamint a gyakorlat elemzése kapcsán. A részletes kutatás következtetéseit olvashatjuk a dolgozat befejezéseként, ami nem szorítkozik kizárólag komplex megállapításokra, hanem praktikus megoldási javaslatokat is tartalmaz.

A szerző jelentős számú szakirodalmat dolgozott fel, melyek között tekintélyes az idegen nyelvű források aránya. A Ph.D. dolgozat a tartalmi és formai követelmények betartásával megírt színvonalas munka.

Debrecen, 2018. november 23.

Dr. Madai Sándor,
tanszékvezető egyetemi docens,
témavezető

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETÉS	7
I.1. A téma megalapozása	7
I.2. A témaválasztás indokai	9
I.3. Hipotézisek	11
II. A „FEGYVERESEN” ÉS „FELFEGYVERKEZVE” ELKÖVETÉS MEGJELENÉSE ÉS SZABÁLYOZÁSA A MAGYAR BÜNTETŐJOGBAN 13	
II.1. A „fegyveresen” és „felfegyverkezve” elkövetés kialakulása	13
II.1.1. A szabályozás kialakulása és fejlődése 1526-ig	14
II.1.2. A „fegyveresen” és „felfegyverkezve” elkövetés fejlődése a rendiség idején .	15
II.1.3. „Fegyveresen” és „felfegyverkezve” – büntetőjogszabályok a kiegyezéstől I. világháborúig.....	18
II.1.4. „Fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítés a két világháború között	24
II.1.5. A második világháborútól az 1961-es büntető törvénykönyvig	29
II.1.6. Az 1961-es büntető törvénykönyv újításai	30
II.1.6.1. „Fegyveresen” minősítés – az első fogalom	31
II.1.6.2. „Felfegyverkezve” minősítés – az első fogalom.....	32
II.1.6.3. Különbségek a „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítések között az 1961-es Btk-ban	33
II.1.6.4. A bírói gyakorlat a „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítés vonatkozásában.....	36
II.1.6.5. Kriminálstatisztikai eredmények az 1961-es Btk-val kapcsolatban	42
II.1.7. Az 1978-as Btk-ban foglalt szabályozás.....	45
II.1.7.1. A „fegyveresen” minősítés az 1978-as Btk-ban	45
II.1.7.1.1. Eszközök: lőfegyverek	46
II.1.7.1.2. Eszközök: robbanóanyagok, robbantószerkezetek	48
II.1.7.1.3. Eszközök: utánzatok.....	50
II.1.7.1.4. A „fegyveresen” minősítéssel rendelkező egyes bűncselekmények	53
II.1.7.1.5. Kitekintés: a „fegyveresen” minősítés megjelenése a szabálysértési jogban	66

II.1.1.7.6. A „fegyveresen” minősítés kriminálstatisztikája	67
II.1.7.2. A „felfegyverkezve” minősítés szabályozása az 1978-as Btk-ban	74
II.1.7.2.1. A „felfegyverkezve” minősítés fogalma és az egyes eszközök	74
II.1.7.2.2. A „felfegyverkezve” minősítéssel rendelkező egyes bűncselekmények	76
II.1.7.2.3. A „felfegyverkezve” minősítés számokban	80
II.1.8. „Fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítés – összehasonlítás 1.....	84
II.2. A „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítés jelenleg hatályos magyarországi szabályai.....	89
II.2.1. A „fegyveresen” minősítés jelenleg hatályos szabályai	90
II.2.1.1. A „fegyveresen” minősítés új fogalma	91
II.2.1.2. A „fegyveresen” minősítés a Különös Részben.....	95
II.2.1.3. A „fegyveresen” minősítéssel rendelkező bűncselekmények újabb bírósági gyakorlata	98
II.2.1.4. A „fegyveresen” minősítés kriminálstatisztikája a 2012-es Btk. hatályba lépését követően	99
II.2.1.5. A „fegyveresen” minősítés anomáliái a 2012-es Btk-ban.....	104
II.2.1.6. Kitekintés: a „fegyveresen” minősítés a szabálysértési jogban.....	105
II.2.2. A „felfegyverkezve” minősítés új szabályai	106
II.2.2.1. A fogalom és elemzése – új Btk?.....	106
II.2.2.2. A „felfegyverkezve” minősítés a Különös Részben	107
II.2.2.3. A „felfegyverkezve” minősítésre vonatkozó bírósági gyakorlat a 2012-es Btk. alapján.....	107
II.2.2.4. A „felfegyverkezve” minősítés kriminálstatisztikája.....	110
II.2.2.5. Anomáliák a „felfegyverkezve” elkövetés, mint minősítő körülmény terén a 2012-es Btk-ban	115
II.2.2.6. Kitekintés: a „felfegyverkezve” minősítés megjelenése a szabálysértési jogban	115
II.2.3. A „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítés összehasonlítása a 2012-es Btk-ban.....	116
II.3. Az egyes fegyveresen elkövethető bűncselekmények összehasonlítása a három büntető törvénykönyvben.....	119

III. A FEGYVERESEN ÉS FELFEGYVERKEZVE MINŐSÍTÉS A NÉMET BÜNTETŐJOGBAN: A „FEGYVERREL”, „VESZÉLYES ESZKÖZZEL”, „EGYÉB ESZKÖZZEL” ÉS „ANYAGGAL” MINŐSÍTÉS	121
III.1. A vizsgált minősítő körülményekre vonatkozó szabályozás kialakulása és fejlődése.....	122
III.1.1. A porosz büntető törvénykönyv vonatkozó szabályai.....	122
III.1.2. A birodalmi büntető törvénykönyv és módosításai.....	124
<i>III.1.2.1. Az RStGB melletti tervezetek.....</i>	<i>125</i>
<i>III.1.2.2. Az RStGB rendelkezései a „fegyverrel” minősítésre vonatkozóan.....</i>	<i>129</i>
<i>III.1.2.3. A „veszélyes eszközzel” minősítésre vonatkozó szabályozás az RStGB-ben</i>	<i>135</i>
<i>III.1.2.4. Az „egyéb eszközzel” és „anyaggal”, mint minősítő körülmények az RStGB-ben.....</i>	<i>137</i>
<i>III.1.2.5. Az RStGB-ben/StGB-ben foglalt „fegyverrel”, „veszélyes eszközzel”, „eszközzel” és „anyaggal” minősítések összehasonlító vizsgálata.....</i>	<i>138</i>
III.1.3. A másik Németország büntető törvénykönyve.....	144
<i>III.1.3.1. A „fegyverrel” minősítés az StGB-DDR-ben.....</i>	<i>145</i>
<i>III.1.3.2. Az „veszélyes anyaggal vagy módon” történő elkövetés az StGB-DDR-ben</i>	<i>146</i>
<i>III.1.3.3. A „fegyverrel” és a „veszélyes anyaggal vagy módon” minősítő körülmények összehasonlítása az StGB-DDR-ben.....</i>	<i>147</i>
<i>III.1.3.4. Az RStGB, illetve az RStGB/StGB és az StGB-DDR kapcsolata.....</i>	<i>149</i>
III.1.4. Az RStGB, illetve RStGB/StGB és az StGB-DDR - összefoglalás	150
III.2. A hatályos német szabályozás	151
III.2.1. A „fegyverrel” minősítés szabályai a hatályos StGB-ben.....	152
<i>III.2.1.1. A „fegyverrel” minősítés fogalma az StGB-ben</i>	<i>153</i>
<i>III.2.1.2. A „fegyverrel” minősítéssel rendelkező egyes bűncselekmények a hatályos StGB-ben.....</i>	<i>158</i>
<i>III.2.1.3. A „fegyverrel” minősítés – összefoglalás</i>	<i>171</i>
<i>III.2.1.4. A „fegyverrel” minősítés kriminálstatisztikája.....</i>	<i>173</i>
III.2.2. A „veszélyes eszközzel” (<i>mit gefährlichem Werkzeug</i>) minősítés a hatályos StGB-ben.....	177

III.2.2.1. A „veszélyes eszköz” jelentése	177
III.2.2.2. A „veszélyes eszközzel” minősítéssel rendelkező egyes bűncselekmények	179
III.2.2.3. A „veszélyes eszközzel” minősítés összefoglalása	188
III.2.3. Az „eszközzel” (Werkzeug) és az „anyaggal” (Mittel) minősítés.....	190
III.2.3.1. Az „eszközzel” és az „anyaggal” minősítés problematikája – a jelentéstartalom kérdései	190
III.2.3.2. Az „eszközzel” és „anyaggal” minősítéssel rendelkező egyes bűncselekmények.....	192
III.2.3.3. Az „eszközzel” vagy „anyaggal” minősítés összefoglalása	195
III.2.3.4. A fegyverutánzatok kérdésköre: „fegyverrel”, „veszélyes eszközzel” vagy „anyaggal”?	196
III.2.3.5. Az utánzatok-alkalmatlan eszközök kérdésköre	197
IV. A FEGYVERESEN ÉS FELFEGYVERKEZVE MINŐSÍTÉS AZ OSZTRÁK BÜNTETŐJOGBAN: „A FEGYVERREL” ÉS A „MÁS ESZKÖZZEL” MINŐSÍTÉS.....	199
IV. 1. A vizsgált minősítő körülményekre vonatkozó szabályozás kialakulása és fejlődése.....	200
IV.1.1. Az 1803-as és az 1852-as osztrák büntető törvények és változásaik	200
IV.1.1.1. Az STG-1803 és vonatkozó rendelkezései	200
IV.1.1.2. Az STG-1852 rendelkezései a „fegyverrel” és az „egyéb eszközzel” minősítések vonatkozásában	202
IV.1.1.3. A „fegyverrel” minősítés az STG-1852-ben.....	203
IV.1.1.4. A „veszélyes eszközzel” minősítés.....	205
IV.1.1.5. Az STG-1852 összefoglalása	206
IV.1.2. Az osztrák szabályozás 1974-ig	207
IV.2. A hatályos osztrák szabályozás	209
IV.2.1. A „fegyverrel” minősítés a hatályos ÖStGB-ben.....	210
IV.2.1.1. A fegyverek fogalma az osztrák büntetőjogban.....	210
IV.2.1.2. A „fegyverrel” minősítés megjelenése az ÖStGB Általános Részében ...	212
IV.2.1.3. A „fegyverrel” elkövethető bűncselekmények.....	214
IV.2.1.4. A „fegyverrel” minősítés kriminálstatisztikája	217

IV.2.1.5. A „fegyverrel” minősítés összefoglalása	225
IV.2.2. A „más eszközzel” minősítés az ÖStGB-ben.....	226
IV.2.2.1. A „más eszközzel” minősítés fogalma.....	226
IV.2.2.2. A „más eszközzel” minősítés a Különös Részben	227
IV.2.2.3. A „más eszközzel” minősítés számokban	227
IV.2.2.4. A „más eszközzel” minősítés összefoglalása	227
IV.2.3. A fegyverutánzatok (<i>Scheinwaffe, Waffentrapp</i> e) kérdésköre az osztrák büntetőjogban.....	228
V. A VIZSGÁLT MINŐSÍTŐ KÖRÜLMÉNYEK SZABÁLYOZÁSAINAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA.....	230
V.1. A vizsgált minősítő körülmények fejlődéstörténete	230
V.2. A „fegyveresen”, a „lőfegyverrel” és a „fegyverrel” minősítések összehasonlítása a hatályos Btk., StGB és ÖStGB szerint.....	232
V.2.1. A „fegyveresen” minősítés fogalma és annak háttere	232
V.2.1.1. A „fegyver” és a „fegyveresen” minősítés fogalma.....	233
V.2.1.2. A „fegyveresen” minősítés cselekvősegei.....	237
V.2.2. A minősítés megjelenése az egyes bűncselekményekben	239
V.2.3. A „fegyveresen” minősítés kriminálstatisztikája.....	242
V.3. A „felfegyverkezve”, a „(veszélyes) eszközzel”, az „anyaggal”, illetve a „más módon” minősítések összehasonlítása	245
V.3.1. Az egyes fogalmak összehasonlítása	245
V.3.2. Az egyes minősítések a különös részekben	250
V.3.3. A „felfegyverkezve” minősítés kriminálstatisztikája	251
V.4. A fegyverutánzatok kérdésköre – avagy fegyver vagy nem fegyver?	253
V.4.1. A fegyverutánzatok fogalmi	254
V.4.2. Az utánzatok megjelenése egyes bűncselekményeknél.....	258
V.4.3. A fegyverutánzatok kriminálstatisztikája	259
V.4.4. A fegyverutánzatok összehasonlításának összefoglalása	260

VI. ÖSSZEFOGLALÁS.....	262
VI.1. A doktori értekezés eredményei – megállapítások, hipotézisek és javaslatok	262
VI.1.1. Megállapítások, hipotézisek és javaslatok a Btk-ban foglalt „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítések vonatkozásában.....	263
VI.1.2. Észrevételek az StGB-ben foglaltakkal kapcsolatban a „fegyverrel”, a „veszélyes eszközzel”, az „egyéb eszközzel”, és az „anyaggal” minősítések vonatkozásában.....	268
VI.1.3. Észrevételek az ÖStGB-ben foglalt „fegyverrel” és „más eszközzel” minősítésekkel kapcsolatban.....	271
VI.2. Összefoglalás és következtetések.....	274
VII. FELHASZNÁLT IRODALOM:.....	277
VIII. ZUSAMMENFASSUNG	327

„...hogy a jog fegyver között hallgatni ne láttassék...”¹

/Werböczy István/

I. Bevezetés

A XXI. században a fegyveresen és felfegyverkezve minősítés a fegyverek és önvédelmi eszközök (például gázpisztoly, riasztópisztoly, paprika- vagy gázspray, elektromos sokkoló, egyéb hasonló eszközök) elterjedésével egyre nagyobb szerephez jut, ezekkel a minősítő körülményekkel rendelkező bűncselekmények száma fokozatosan emelkedik, egyre gyakoribbá és súlyosabbá válnak az ilyen jogsértések.

A fegyveresen és felfegyverkezve minősítéssel kapcsolatban a nehézség leginkább abban jelentkezik, hogy az említett minősítő körülmények különböző büntető jogszabályokba, illetve törvénykönyvekbe történő beiktatása óta – ahogyan jelen doktori értekezésemben bemutatom – nincs ténylegesen egységes bírói gyakorlat sem a magyar, sem pedig a német és az osztrák jogterületeken. Az egyes nemzeti bíróságok rendkívül eltérő módon értelmezik a fegyveresen és felfegyverkezve minősítést, különböző módon állapítják meg ezeket a minősítő körülményeket, különösen azok fogalma, illetve az elkövetés során felhasznált eszközök vonatkozásában. Ennek eredményeként pedig a kiszabott büntetések mértéke is rendkívül eltérő módon változik, jogbizonytalanság alakul ki az egységes bírói gyakorlat hiányában.

I.1. A téma megalapozása

Ahogy már Werböczy István is megállapította a XVI. században, a fegyverek nem hallgathatják el a jogot; a jognak a fegyverek között és azok mellett is maradéktalanul érvényesülnie kell. Ugyanakkor a Werböczy Hármaskönyvéből kiemelt idézet rávilágít arra, hogy a jog sem létezhet maradéktalanul fegyverek nélkül, a fegyverekre a jog érvényesüléséhez is szükség van.

¹ Werböczy István: Hármaskönyv 27. cím 3. §

A doktori értekezés témájának részletes bemutatása előtt mindenképp kiemelendő, hogy a fegyverhez, és egyáltalán a fegyveres elkövetéshez a büntető jogszabályokban egy rendkívül széleskörű fogalomrendszer kapcsolódik, hiszen a magyar büntető törvényekben a „fegyver” kifejezés több bűncselekmény esetében is előfordul, különböző módon csoportosítható formákban. Így a fegyver fogalmi szempontból lehet vegyi, biológiai, nukleáris és hagyományos fegyver (lőfegyver), megjelenhet elkövetési tárgyként (például lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés, vagy nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés bűncselekményei esetében), szerepelhet az elkövetés eszközeként (nemzetközi szerződés által tiltott fegyver alkalmazása, vagy foglalkozás körében elkövetett szándékos vagy gondatlan veszélyeztetés esetében), ugyanakkor megjelenhet speciális személyek összességéként is (fegyveres erő, mint fegyvert használó személyek szervezett összessége). Emellett – amint az jelen doktori értekezés tárgyát képezi – a fegyver és a fegyveres elkövetés megjelenik egy különleges formában is, tekintettel arra, hogy a magyar büntető törvénykönyv olyan bűncselekményeket is szabályoz, amelyek súlyosabb alakzata kizárólag fegyveresen követhető el, továbbá több olyan bűncselekmény is szerepel a büntetőjogi jogszabályokban, amelyek esetében az élet kioltását tipikusan, és nem feltétlenül tipikusan lehetővé tevő eszközök alkalmazása együttesen fordul elő. Ez utóbbi eszközökkel elkövetett bűncselekmények gyakorisága növekvő tendenciát mutat, szabályozásukkal és visszaszorításukkal kapcsolatosan a társadalom igényei egyre sürgetőbbek, a jogalkotónak pedig eleget kell(ene) tennie ezeknek az elvárásoknak.

A különböző elvárásoknak való megfelelés érdekében már a kora középkorban is megjelentek olyan jogszabályok, amelyek célja a bűnelkövetés során történő eszközhasználat visszaszorítása volt. E rendelkezések alapján hosszú fejlődés során jöttek létre a különböző eszközökkel kapcsolatos szabályok, ezek a rendelkezések képezték az alapját a mai fegyveresen és felfegyverkezve, illetve hasonló módon² elkövetett bűncselekmények minősítő körülményként történő szabályozásának.

² Lásd a III. Fejezetben bemutatott német fegyverrel, veszélyes eszközzel, eszközzel és anyaggal minősítések, illetve a z IV. Fejezetben részletezett osztrák fegyverrel és más eszközzel minősítések elemzését.

Annak érdekében, hogy a megnövekedett számú és súlyosságú bűncselekménnyel szemben a társadalom megfelelő védelmet kapjon, a jogalkotó törvénybe iktatta, és részletesen szabályozta ezeket a minősítő körülményeket egyes bűncselekmények esetében. Bár a jogalkotó és a jogalkalmazó közösen igyekeztek és igyekeznek a vonatkozó társadalmi elvárásoknak megfelelni, mégis sok olyan rendelkezés létezik, amelyeknek módosítása, illetve kiegészítése szükséges annak érdekében, hogy a jelen doktori értekezés tárgyát képező minősítő körülmények alkalmazása kielégítően történhessen.

I.2. A témaválasztás indokai

A fentiek alapján választottam doktori értekezésem témájaként a fegyveresen és felfegyverkezve minősítés magyar, német és osztrák büntetőjogban fellelhető specialitásait, különlegességeit, történetét, és a jelenleg hatályos szabályozást, valamint annak gyakorlati alkalmazásának tendenciáit és dilemmáit. Állásponatom szerint mindenképp szükség van a szabályozásokban fellelhető ellentmondások, illetve a lehetséges fejlődési irányok alapos és pontos vizsgálatára annak érdekében, hogy minél pontosabb képet lehessen alkotni erről a területről, és ez később esetlegesen jogszabálmódosítás alapját képezhesse.

Felmerülhet azonban a kérdés, milyen további indokok alapján döntöttem a magyar, a német és az osztrák szabályozás bemutatása mellett, miért nem más nemzeti, illetve nemzetközi szabályozás ismertetését választottam.

Egyrészt azért, mert a magyar büntetőjog ezen része még nem került feldolgozásra, a jogterületnek a vizsgálata erősen hiányos, és nem született a témában átfogó munka. Állásponatom szerint mindenképp szükség van a magyar szabályozás, valamint a szabályozásnak az ítélkezési gyakorlatra, és az elkövetési tendenciákra kifejtett hatásának részletes feldolgozására, hiszen ez rávilágít a jelenleg is létező és nehézségeket okozó anomáliákra. A történelmi fejlődés áttekintése, és a lehetséges fejlődési irányok bemutatása pedig lehetőséget kínál arra, hogy a feltárt ellentmondások és hiányosságok kiküszöbölésre kerüljenek, és egy megfelelő szabályozás születhessen.

A német fegyverrel, veszélyes eszközzel, illetve eszközzel és anyaggal minősítő körülmények bemutatására több okból is esett a választásom: a téma Németországban kiforrott és organikus fejlődés eredményeként létrejött szabályozással rendelkezik. A történelmi fejlődés eredményeként azonban tartományonként eltérő ítélkezési gyakorlat alakult ki, továbbá a jogalkotó által bevezetett új fogalmak (veszélyes eszköz és anyag) megnehezítették a jogalkalmazó dolgát, hiszen ezek esetében a pontos fogalom megalkotására nem megfelelő módon került sor. Ennek eredményeként a vonatkozó német szabályozás egy rendkívül érdekes és bonyolult rendelkezés-halmazt alkot, amelynek áttekintését már megkísérelték a német jogtudósok több-kevesebb sikerrel, azonban a terület magyar joggal történő összehasonlítására még egyáltalán nem került sor. Az említettek mellett további indok még az is, hogy a magyar jogra a történelem során a legnagyobb hatást a német jog, és a német jogfejlődés gyakorolta, annak hatása még napjainkban is érezhető.

Jelentős hatást gyakorolt még a magyar jogra az osztrák jog is, különösen a közös múlt időszakában, amikor az osztrák törvények egy részének hatálya kötelezően kiterjedt a magyar területekre is.³ Az osztrák jog vonatkozó része abból a szempontból is különleges, hogy azt is erőteljes német hatások érték, így a magyar büntetőjogot kettős – német és osztrák – hatás befolyásolta. Emellett doktori értekezésem fókuszában álló minősítő körülmények is eltérő módon jelennek meg az osztrák büntetőjogban, mint a magyar és a német büntetőjogban, itt bűncselekményt – a vizsgált téma szempontjából – fegyverrel, eszközzel vagy anyaggal lehet elkövetni.

³ Lásd az IV.1.1.-IV.1.3. pontokban foglaltakat.

I.3. Hipotézisek

Jelen doktori értekezésemben az alábbi hipotéziseket állítom fel, és kísérlem meg azok ellenőrzését, így bizonyítását vagy cáfolatát:

- a fegyveresen minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények számának csökkenése;
- a felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények számának növekedése;
- a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények számának alakulása közötti összefüggés;
- a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények számának csökkenése a magyar, német és osztrák területeken;
- a magyar büntetőjog a vizsgált minősítő körülmények vonatkozásában a német és az osztrák büntetőjogon alapul, illetve azt követi a jelenleg hatályos szabályozás is.

Első hipotézisemként a fegyveresen minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények számának fokozatos csökkenését vizsgálom. A hipotézis felállításának indokaként egyrészt a fegyverekre (lőfegyverekre) vonatkozó szabályozás jelölhető meg, hiszen a korai büntető jogszabályok mellett fokozatosan kialakuló, fegyverekre és lőfegyverekre vonatkozó szabályok egyre alaposabban, pontosabban és részletesebben határozták meg a fegyverek fogalmát, amely lehetőséget biztosított a jogalkotónak, hogy a büntetőjogi szabályozást összhangba hozza a szektorális szabályokkal. Másrészt pedig a jogalkotás eredményeként változó statisztikák segítségével mutatom be és ellenőrzöm ezt a változást. A hipotézis részét képezi annak ábrázolása is, hogy a fegyveresen elkövetett bűncselekmények száma nemcsak Magyarországon, hanem a vizsgált német és osztrák területeken is csökkent, kiemelve azokat a szignifikáns eltéréseket, amelyek a csökkenések különböző mértékét okozhatják, illetve amelyek képesek átfogó képet adni arról, hogy a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények csökkenése milyen mértékig lehetséges.

A második hipotézisem szerint Magyarországon a felfegyverkezve minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények száma folyamatosan növekszik, azonban ez a növekedés nem tekinthető folyamatosnak, így ezzel kapcsolatban mindenképp szükséges egy trend felállítása. A második hipotézisemet az előző hipotézishez hasonló módon a jogszabályok és hatásuk vizsgálatával, illetve a kapcsolódó statisztikák részletes elemzésével kívánom ellenőrizni.

A harmadik hipotézisem a fegyveresen minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények számának csökkenése, és a felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekmények számának növekedése közötti összefüggés ellenőrzésére irányul. Tekintettel arra, hogy a vonatkozó szabályok változásai miatt a lőfegyver, illetve robbanóanyag nehezebben vált hozzáférhetővé, így egyszerűbbé vált más, könnyebben beszerezhető eszközök igénybevétele a különböző bűncselekmények elkövetése során. A hipotézis vizsgálata során az elérhető magyar, német és osztrák statisztikákat használok fel, és nemcsak a fegyveresen-felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények körében, hanem területileg és kronológiailag is lebontva vázolom fel az összefüggéseket, és ellenőrzöm a hipotézisemben foglaltakat.

A negyedik hipotézisem keretében ellenőrzöm – a korábban bemutatott és kifejtett módszerek alapján - a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények számának csökkenését a magyar, német és osztrák területeken, figyelemmel a lőfegyverekre vonatkozó szabályozás mindhárom jogterületre kiterjedő szigorítására.

Az ötödik hipotézisem keretében pedig a magyar büntetőjogi dogmatika német, illetve osztrák büntetőjogi dogmatikájának követését ellenőrzöm a vizsgált minősítő körülményeket tekintve, kiterjesztve a vizsgálat kereteit a hatályos szabályozás mellett a történeti szabályozásra is.

Figyelemmel az eddig bemutatottakra, a következő kutatási módszerek segítségével készítettem el jelen doktori értekezésemet: jogszabályok és kapcsolódó kommentárok, illetve indokolások értelmezése magyar és német nyelven, valamint a releváns szakirodalom áttekintése. Emellett doktori értekezésem szerves részét képezik a magyar, osztrák és német rendőrségektől, illetve ügyészségektől, különböző kutatóintézetektől beszerzett és részletesen elemzett adatok, továbbá a statisztikák alapján készített táblázatok és grafikonok.

II. A „fegyveresen” és „felfegyverkezve” elkövetés megjelenése és szabályozása a magyar büntetőjogban

Amint azt a Bevezetésben is említettem, a fegyveresen és felfegyverkezve minősítés magyar szabályozása képezi kutatásom legszignifikánsabb és legnagyobb terjedelmű részét. Ennek indoka, hogy ezen speciális területnek magyar büntetőjogi, kriminológiai és kriminalisztikai kutatása és részletes elemzése még csak érintőlegesen történt meg, a szakirodalom rendkívül hiányos, a statisztikai adatok feldolgozására és elemzésére, illetve azokból következtetések levonására még nem, illetve nem megfelelő részletességgel került sor.

II.1. A „fegyveresen” és „felfegyverkezve” elkövetés kialakulása

A fegyverek – amint arra már Werbőczy is rámutatott – rendkívül fontos szerepet töltenek be egy országban: védik az államrendet, óvják az állampolgárokat, valamint lehetővé teszik, hogy a konfliktusok megoldásai kikényszeríthetők legyenek. Azonban a fegyverek használata nemcsak a „jó” érdekében történhet, a fegyvereket és a fegyverekhez hasonló eszközöket bűncselekmények elkövetése során is fel lehet használni.⁴

A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetés, mint minősítő körülmények, nem a modern kor büntetőjogászainak vívmányai közé tartoznak, már korábban is, a kora középkorban megjelentek, és szerepet játszottak az ítélezésben.⁵ Kiemelendő, hogy a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetés először alaptényállási elemként jelent meg, és csak később alakult át minősítő körülménnyé.

A fentiek alapján jelen fejezetben a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetés magyar büntetőjogban való kialakulását és szabályozásának történetét mutatom be egészen a középkori jogszabályoktól kezdve az újkori szigorodó szabályozáson át, részletesen kifejtve az egyes büntető törvénykönyvekben megjelenő rendelkezéseket is, és csak ezt követően foglalkozom a jelenleg hatályos szabályozással.

⁴ A magyar büntetőjogi szabályozás történetét átfogóan lásd például: TÓTH Mihály: A magyar büntetőjog és büntető eljárásjog, *Mobil Kiadó és Grafikai Stúdió Kft.*, Budapest, 2006., 7-24.

⁵ Megjegyzendő, hogy a középkorban sem a szabályozásban, sem pedig az ítélezésben nem különült el egymástól a fegyveresen és felfegyverkezve minősítés, tekintettel arra, hogy a fegyver-lőfegyver fogalmak később alakultak ki és a vonatkozó szabályozás lefektetésére csak a modern korban került sor. Erre vonatkozóan lásd részletesen a II.2.7. pontban foglaltakat.

II.1.1. A szabályozás kialakulása és fejlődése 1526-ig

Az első fegyveresen és felfegyverkezve elkövetéssel kapcsolatos szabályozás már rendkívül korán, a XI. században, Szent László király uralkodásának idején jelent meg.⁶ A király Dekrétomai Második Könyvében⁷ az emberölésről szóló 8. fejezetben az elkövetőt tömlöcbe vetéssel és vagyonának felosztásával lehetett büntetni, ha az emberölés kivont karddal történt.⁸ Itt megállapítható, hogy a kivont kard alaptényállási elemként jelent meg élet kioltására alkalmas eszközként, így nem tekinthető minősítő körülménynek.⁹

Bár közvetlenül nem a büntetőjogi szempontú fegyveresen és felfegyverkezve történő elkövetésre, mint minősítő körülményre vonatkozik, mégis célszerű kiemelni Hunyadi Mátyás egyik törvénycikkét, a híres Decretum Maius-t is. Ez a törvénycikk arról rendelkezik, hogy a kocsmákban gyakran előforduló emberölés, sebesítés, verekedés, veszekedés és más gonosztettek miatt ilyen helyekre tilos fegyvert bevinni.¹⁰ A jogszabály a rendelkezés megszegőjét a fegyvere elvételével sújtotta, illetve nemesek esetében pénzbüntetés, nem nemesek esetére szabadságtól megfosztás (két napi kaloda) büntetés került kiszabásra. Emellett az uralkodó egy későbbi törvénycikke a fegyvereknek törvényszékekre történő bevitelét tiltotta meg, és megsértése esetére a büntetések mértéke megegyezett az imént bemutatott törvénycikkben foglalt büntetésekkel.¹¹

⁶ Megjegyzendő, hogy Szent László vonatkozó szabályozása előtt is sor került már a felfegyverkezve elkövetés, mint minősítő körülmény közvetett szabályozására, hiszen Szent István Dekrétomai 2. Könyvének 46. és 48. fejezetei közvetett módon foglalkoztak az említett minősítő körülménnyel, azonban csak az emberölés, illetve a testi sértés minősített eseteként.

Forrás: <http://1000ev.hu/index.php?a=3¶m=304> és <http://1000ev.hu/index.php?a=3¶m=306> (Letöltés ideje: 2016. november 14.)

⁷ A Dekrétomokon kívül azonban más rendelkezés egyáltalán nem foglalkozott a vizsgált minősítő körülményekkel, azokat teljes mértékben figyelmen kívül hagyták. A korabeli jogszabályok egy részének részletes elemzését lásd: ANGYAL Pál: I. Endre és Szent László büntető törvényei, *Attila Nyomda*, Budapest, 1941.

⁸ Szent László Király Dekrétomainak Második Könyve 8. Fejezet az emberölésről.

⁹ Megjegyzendő, hogy az emberölés elkövetése során felhasznált eszköz a magyar jogfejlődés során nem alapozta meg sem a fegyveresen, sem pedig a felfegyverkezve történő elkövetést, többtelemet – speciális minősítés, mint például a különös kegyetlenség hiányában – nem hordozott.

¹⁰ 1486. évi LXVI. törvénycikk aki korcsmába akar menni, a fegyverét tegye le.

¹¹ 1486. évi LXV. törvénycikk a fegyvereket nem szabad a vármegye székére bevinni, hanem a szállásokon kell hagyni; és annak a nemesnek meg parasztnak a büntetése aki másképpen cselekszik.

Ezt követően II. (Jagelló) Ulászló király foglalkozott ismételten a fegyveresen elkövetéssel, azonban – hasonlóan Mátyás király szabályozásához – inkább közrendvédelmi szempontból szabályozta ezeket, és korlátozta a törvényszékekre a fegyverek bevitelét.¹² Az uralkodó a tilalom megszegése esetére szankciók alkalmazását is rendelte, azonban a fegyverek elvétele nem tekinthető olyan hátrányos jogkövetkezménynek, amely alkalmazása érdemi visszatartó erőt jelenthetett volna ebben a korszakban.

II.1.2. A „fegyveresen” és „felfegyverkezve” elkövetés fejlődése a rendiség idején

A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetés fejlődése a XV. század végétől kezdve lelassult, és egyre kevesebb uralkodó foglalkozott ezzel a témával, nem módosították a régi szabályozást.¹³

Ezt követően csak a XVI. század második felében született két olyan törvénycikk, amely már igyekezett újítani a régebbi, elavult rendelkezéseken.¹⁴

Ebben a korszakban az első ilyen rendelkezés az I. Ferdinándhoz köthető 1563. évi LXVII. törvénycikk volt, amely azonban nemcsak az említett két minősítő körülményről rendelkezett, hanem egy új bűncselekményt is létrehozott, amely a mai fogalmak szerint a lőfegyverrel és lőszerrel való visszaélés fogalmának felelne meg. A törvénycikkben foglaltak szerint az olyan keresztények, akik törököknek fegyvert vagy más tiltott dolgokat visznek, halállal is büntethetők. Emellett a véghelyek¹⁵ kapitányait olyan kötelezettség is terhelte, amely szerint vigyázniuk kellett arra, hogy ilyen eszközöket ne szállítsanak az ellenségnek.¹⁶

¹² 1492. évi LXXIX. törvénycikk a törvényszékekre nem szabad fegyverrel bemenni, és azoknak büntetése, akik a vármegye székére menőket és az innen visszajövőket háborgatják.

¹³ A kodifikációs kísérletekre vonatkozó részletes leírást lásd: HAJDU Lajos: Adalékok a magyar büntetőjogi kodifikációs kísérletek történetéhez, *Jogtörténeti Tanulmányok*, 1966. (1. évf.) 1. kötet, 111-129.; BALOGH Elemér: Az „első” magyar büntetőkódex-tervezet, *Jogtörténeti Tanulmányok*, 2001. (7. évf.) 7. kötet, 45-51.; MEZEY Barna: A büntetőjogi kodifikáció kezdetei Magyarországon, *Jogtörténeti Szemle*, 2004. (6. évf.) 1. szám, 55.

¹⁴ Megjegyzendő, hogy a korszak egyik legnagyobb jogi alkotása, a Hármaskönyv egyáltalán nem tartalmazott a vizsgált minősítő körülmények vonatkozásában rendelkezéseket, különösen, hogy a Hármaskönyv inkább közjogi-alkotmányjogi műnek tekinthető, semmint a büntetőjog önálló rendszerét felállító gyűjteménynek. MEZEY Barna: A Hármaskönyv büntetőjoga, *Jogtörténeti Szemle*, 2015. (17. évf.) 70-76.

¹⁵ Mai értelmezésben végváraknak.

¹⁶ 1563. évi LXVII. törvénycikk büntetése azoknak, akik a törököknek fegyvert avagy más tiltott dolgokat visznek.

Ezek a rendelkezések azért tekinthetők a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetés körébe tartozónak, mert gyakorlatilag az ellenség támogatásának bűncselekményét valósítják meg egy olyan minősítő körülménnyel, amely – bár a jelenleg hatályos törvényben nem szerepel ilyen formában – abban az időben különös jelentőséggel bírhatott.

I. Rudolf vonatkozó törvénycikke megerősítette Mátyás király említett korábbi törvénycikkében foglaltakat: előírta, hogy a peres felek nem harcolhatnak egymással szemben fegyvert használva, hanem a törvényekre kell hivatkozniuk a perek során.¹⁷ Azonban szankció nem jelent meg a törvénycikkben, így annak kikényszeríthetősége is kétséges volt.

A fegyveresen, felfegyverkezve minősítésre vonatkozóan az első olyan jogszabály, amely már érdemben foglalkozott ezekkel a minősítő körülményekkel az 1787-ben megalkotott Sanctio Criminalis Josephina volt,¹⁸ amelynek megalkotása II. Józsefhez köthető. A törvénycikk a hercegek és előljárók ellen elkövethető bűncselekmények egyik minősítő körülményeként szabályozta a fegyveresen és felfegyverkezve történő elkövetést, de azok fogalmainak meghatározására nem került sor.¹⁹ Emellett a törvénycikk a párbajhoz hasonló bajvívás esetében kiemelt szerepet biztosított a fegyvereknek: a bajvívás ugyanis fegyverrel és halálos fegyverrel („*halált-szerző fegyverrel különös bajra hív*”) is elkövethető volt, azonban érdemi, büntetészkiszabást is érintő különbségtételre nem került sor.²⁰ Ezekben az esetekben is a fegyverrel elkövetés az alaptényállás elemeként jelent meg.

¹⁷ 1588. évi XXV. törvénycikk a peres felek ne fegyverrel, hanem a törvénnyel harcoljanak. Bajcs erősségnek az áthelyezése, bevezetés.

¹⁸ Megjegyzendő, hogy az osztrák Sanctio Criminalis Josephina előtt a középkori magyar területeken az 1656-ban kiadott Praxis Criminalist alkalmazták az ítélezés során, amelynek magyar jogba való emelését 1712-ben Bencsik Mihály jogtudós vezetésével megkísérelték, ám törvénycikkbe foglalásra nem került sor, bár a bíróságok enélkül is alkalmazták. BENCSIK Gábor (szerk.): Büntető Törvény, Hasonmás Kiadás, Magyar Mercurius Kiadó, Budapest, 2009., V.

¹⁹ Sanctio Criminalis Josephina 45. §

²⁰ Sanctio Criminalis Josephina 105-106. §

Ugyancsak ebben a korszakban került megalkotásra az 1795-ös²¹ büntetőjogi törvényjavaslat is,²² amelynek II. Részében már megjelent a fegyverviselés szabályozása is. Az említett törvényjavaslat hátrányaként kiemelendő, hogy az ilyen rendelkezések növelhették a bűncselekmények számát, azonban sem a fegyveresen, sem pedig a felfegyverkezve elkövetéssel rendelkező bűncselekményekkel nem foglalkozott érdemben.²³

A korszakban – a pontos szabályozás hiányára tekintettel – nem került sor nagyszámú bírósági ítélet meghozatalára, amely a fegyverrel vagy felfegyverkezve elkövetéssel foglalkozott volna. Ezt támasztja alá az is, hogy az ítéletek jelentős részében a fegyverrel nemcsak egy bűncselekményt, például rablást követtek el,²⁴ hanem emberölésre is használták.²⁵

A testi sértések esetében is viszonylag gyakran fordult elő a fegyverrel elkövetés, ideértve az élet kioltására alkalmas eszközöket is, amelyeknél a büntetés a mai elkobzás intézkedéséhez hasonlóan a puskától való megfosztást jelentette.²⁶ A büntetések is ennek megfelelően alakultak: akasztófa, kerékbetörés, szijhasítás és tortúra, egyes helyeken pedig vérdíj kiszabására is sor került.²⁷

²¹ A törvényjavaslattal kapcsolatosan megjegyzendő, hogy több jogtudós, mint például Finkey Ferenc, Bónis Pál 1792-es törvényjavaslatként említette azt. Ezzel szemben például Hajdu Lajos 1795-ös tervezetként foglalkozott vele. Az egységesség érdekében a jelen doktori értekezésemben a továbbiakban 1795-ös törvényjavaslatként, illetve tervezetként szerepel. Részletesen lásd: FINKEY Ferenc: Az 1792. évi büntetőtörvényjavaslat 150. évfordulója, *Stúdium Könyvkiadó Rt.*, Debrecen, 1942.; BÓNIS Pál: Egy százszázéves büntetőjavaslat, *Tankönyvkiadó*, Budapest, 1987.; HAJDU Lajos: Az első (1795-ös) magyar büntetőködexe-tervezet, *Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó*, Budapest, 1971.

²² A javaslat alapját az 1791. évi 67. törvénycikk képezte a közpolitikai és bírósági ügyeknek s más tárgyakkal, melyek az országgyűlésen nem voltak bevégezhetők, rendszeres kidolgozására bizottságok rendeltetnek és megbízottak kinevezéséről, amelynek 5. pontja rendelkezik a jogügyi bizottság feladatairól

²³ HAJDU Lajos: Az első (1795-ös) magyar büntetőködexe-tervezet, *Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó*, Budapest, 1971., 329.

²⁴ KÁLLAY István: Betörők és rablók az úriszék előtt, *Jogtörténeti Szemle*, 1986. (1. évf.) 1. sz. 14.

²⁵ KÁLLAY István: Városi bíraskodás Magyarországon 1686-1848., Osiris Kiadó, Budapest, 1996., 266.

²⁶ HAJDU Lajos: Büntett és büntetés Magyarországon a XVIII. század utolsó harmadában, *Magvető Könyvkiadó*, Budapest, 1985., 271.

²⁷ KÁLLAY István: Betörők és rablók az úriszék előtt, *Jogtörténeti Szemle*, 1986. (1. évf.) 1. sz. 15.

A vizsgált korszak egyik érdeme volt még, hogy megindult a korabeli statisztikai adatok gyűjtése, amelynek feldolgozására azonban csak később került sor, mégis területileg, korcsoportok és nemek alapján is követhetővé váltak az egyes bűncselekmények elkövetői, illetve egyáltalán a bűnözés alakulása is.²⁸ A vizsgált alaptényállási elemek fogalmi meghatározásának teljes hiánya miatt nem kerülhetett sor külön az egyes bűncselekmények esetén ezek feltüntetésére, így nem vonható le következtetés a korszakban a fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények számával és megoszlásával kapcsolatban.²⁹ Ez a tendencia később sem változott,³⁰ és egészen a XX. századig nem került sor átfogó adatgyűjtésre, és a gyűjtött adatok megfelelő feldolgozására.

II.1.3. „Fegyveresen” és „felfegyverkezve” – büntetőjogszabályok a kiegyezéstől I. világháborúig

A dualizmus korától kezdődően már felgyorsult a jogalkotás, amelyből nem maradhatott ki a büntetőjog sem. Ezen korszak egyik jelentős eredményeként született meg a többször módosított Csemegi-kódex,³¹ illetve ekkor került megalkotásra több olyan törvénycikk is, amelyek kiemelt jelentőséggel bírtak a fegyveresen és a felfegyverkezve minősítés területén. Megjegyzendő, hogy a korabeli tankönyvek egyáltalán nem foglalkoztak a vizsgált elkövetési módokkal, az egyes bűncselekmények esetében még említés szintjén sem jelent meg a fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetés minősítő körülményként. Tovább nehezítette a helyzetet, hogy a fegyverek gyakran az alaptényállás elemei voltak (például a párviadal, illetve a testi sértés bűncselekményei esetében is), így minősítő körülményként történő értékelésükre nem kerülhetett sor.³²

²⁸ DOMOKOS Andrea: Bűnügyi statisztika a 19-20. század fordulóján, Magyarországon, *Jogtörténeti Szemle*, 2013. (15. évf.) 2. sz., 13-17.

²⁹ A részletes vizsgálati anyagot lásd: HAJDU Lajos: Bűnözés és büntetőbíráskodás a XVIII. század hetvenes éveinek Magyarországon, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1996.

³⁰ HACKER Ervin: A rendőreink elleni merényleteknek bűnügyi aetiologiai okai, *Jogállam*, Budapest, 1938., 277-280.; ZEHERY Lajos: A büntetőjog új irányai, Stephaneum Nyomda, Budapest, 1940.

³¹ 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekéről és vétségekről

³² A korabeli tényállások értelmezését lásd például: VUCHETICH Mátyás: A magyar büntetőjog rendszere, Magyar Királyi Egyetem Nyomdája, Budapest, 1819.

Elsőként érdemes megemlíteni az 1829-es és az 1843-as büntetőjogi törvényjavaslatokat, amelyek foglalkoztak olyan bűncselekményekkel, amelyek fegyveresen követhetők el, azonban fogalmi meghatározásra, illetve részletes szabályozásra továbbra sem került sor.

A törvényjavaslatokat követően – 1852-től egészen a kiegyezésig – hatályos volt a magyar területeken is az osztrák büntető törvénykönyv,³³ amely már több bűncselekmény esetén is szabályozta a fegyveresen elkövetést. A jogszabály szerint fegyveresen lehetett elkövetni a hazaárulás, hivatalos személy elleni erőszak vagy fenyegetés, párbaj, rablás és a lopás³⁴ bűncselekményeit. Megjegyzendő, hogy ez a jogszabály sem definiálta a fegyver fogalmát, továbbá a felfegyverkezve elkövetéssel sem foglalkozott.³⁵

A dualizmus-korabeli magyar jogalkotás – amint azt már említettem – egyik legfontosabb és legnagyobb jelentőséggel bíró büntetőjogi jogszabálya az 1878. évi V. törvénycikk, a Csemegi-kódex, amelynek előzményei egészen 1840-ig nyúlnak vissza, és hosszú időre meghatározta a magyar büntetőjogi és büntető eljárásjogi szabályozást.³⁶

Bár a Csemegi-kódex – rendkívül modern és haladó jogszabálynak tekinthető – mégsem tartalmazott rendelkezéseket a fegyveresen és felfegyverkezve történő elkövetés fogalmával kapcsolatban. Alkalmazta mindkét minősítő körülményt, azonban azok értelmezését, és egyáltalán a kimunkálását már a jogalkalmazóra bízta. Emellett a korabeli szakirodalom sem foglalkozott e két fogalom meghatározásával.³⁷

³³ Az osztrák büntető törvénykönyv vonatkozó szabályait lásd részletesen az IV.1.1.2.-IV.1.1.4. pontokban, illetve az IV.1.2. pontban foglaltakat.

³⁴ A fegyveres lopás vonatkozásában lásd az III.1.2.5. pont vonatkozó részét.

³⁵ *Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen und Uebertretungen* 81. § c) pont, 158. §, 192. §, 221. §.

³⁶ E. BÓNIS Pál: Egy százszentendős büntetőjavaslat, Tankönyvkiadó, Budapest, 1987, 52.

³⁷ Erre vonatkozóan lásd például: ANGYAL Pál: A magyar büntetőjog tankönyve, Budapest, 1943.

A Csemegi-kódexben több bűncselekmény, így a lázadás, a hatóságok, országgyűlési tagok vagy hatósági közegek elleni erőszak³⁸ esetében is megjelent a fegyveresen minősítés.

Emellett a jogszabály a párviadal³⁹ és magánlak megsértése magánszemélyek által⁴⁰ bűncselekményei esetében is tartalmazta a vizsgált minősítő körülmények valamelyikét, így ezeket fegyveresen vagy felfegyverkezve is el lehetett követni, és ezek vonatkozásában a jogalkotó súlyosabb büntetés kiszabását rendelte alkalmazni.

³⁸ A rendőrség, mint hatósági közeg fegyverhasználati jogával és a kapcsolódó joggyakorlat változásával kapcsolatosan lásd: DORNING Henrik: A rendőri fegyverhasználat és a büntetőjog, *Jogállam*, Budapest, 1938., 163-167.

³⁹ A párviadal esetében kiemelendő, hogy a korabeli jogirodalom elkülönítette egymástól a párviadal megkezdését (fegyverrel kiállítás) és az eredményes párviadalt, amelyek vonatkozásában alaptényállási elemként jelent meg az egyenlő, életveszélyes fegyverek (tehát bot vagy töltetlen pisztoly) fel nem használásának követelménye. A fegyveres párviadal megalapozta a súlyosabb minősítést, míg a joggyakorlat szerint a lovagias elégtétel adása csak akkor alapozta meg a súlyosabb minősítést, ha fegyveres elégtétel keresésére került sor. A párviadal tényállásának részletes elemzését lásd: FINKEY Ferenc: A magyar büntetőjog tankönyve, Grill Károly Könyvkiadó, Budapest, 1914., 447-453.; MISKOLCZY Ágost-PINCZÉS Zoltán: A magyar büntetőjog gyakorlati kézikönyve a M. Kir. Csendőrség számára, I. kötet, Budapest, 1937., 494-495.

A párviadallal kapcsolatban mindenképp megjegyzendő, hogy Csemegi Károly – bár szerepeltette azt az általa alkotott jogszabályban – elutasította a párbajt és maga is visszautasította a párviadalon történő részvételét. TÓTH Mihály: Csemegi szelleme és hatályos életútjának tanulságai in: FENYVESI Csaba (szerk): A Magyar Büntetőjogi Társaság jubileumi tanulmánykötete, Magyar Büntetőjogi Társaság, Budapest-Debrecen-Pécs, 2011., 97.

⁴⁰ E rendelkezéssel kapcsolatban kiemelendő, hogy egy jelentős alanyi kör jelent meg kivételként a magánlaksértés minősítő körülménye vonatkozásában: nem alapozta meg a fegyverrel elkövetett magánlak magánszemélyek általi megsértésének bűncselekményét, amennyiben azt a proletárdiktatúra szervei, közegei vagy alkalmazottai hajtották végre. Emellett a joggyakorlat egységesen a vasvillával, késsel, csákánnyal, cséppel történő elkövetését határozottan fegyveresen minősítésként állapította meg, összhangban a német szabályozás által alkalmazott nem műszaki értelemben vett fegyver-fogalommal. ANGYAL Pál-DEGRÉ Miklós-ZEHÉRY Lajos: Anyagi és alaki büntetőjog. I. kötet Anyagi büntetőjog, Danubia Kiadása, Pécs, 1927., 496.; MISKOLCZY i.m. 571.; FINKEY i.m. 491.

A Csemegi-kódexben megjelentek továbbá a lopás⁴¹ és a rablás⁴² vizsgált minősítő körülményekkel ellátott bűncselekményei is.⁴³

A Csemegi-kódex után alig egy évvel került megalkotásra a kihágási jogról szóló törvénycikk,⁴⁴ amely ugyancsak foglalkozott a fegyveresen minősítéssel. A jogalkotó a közbiztonság, valamint a közrend és közszemérem elleni kihágásoknál alkalmazta a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetés minősítő körülményeit.⁴⁵ Így a hatósági engedély mellett vagy anélkül koldulókat súlyosabban lehetett büntetni, ha a koldulás alkalmával fegyvert tartanak maguknál.⁴⁶ E rendelkezés – hasonlóan a Csemegi-kódexben foglaltakhoz – nem különítette el ténylegesen a két minősítő körülményt, illetve fogalmukat sem határozta meg. Így a koldulás alatt tartott fegyver lehet lőfegyver, robbanóanyag, illetve az élet kioltására alkalmas eszköz (például kés vagy bot) is. A másik kihágás, ahol alkalmazta a jogalkotó a fegyveresen és felfegyverkezve minősítések összeolvasztását a verekedés tényállása volt, amelynek során az elkövető büntetése súlyosabb volt, amennyiben a verekedés közben fegyvert vagy más veszélyes eszközt ragadott.⁴⁷

⁴¹ A lopás – hasonlóan a jelenleg hatályos német szabályozáshoz – a korabeli rendelkezések szerint fegyveresen is elkövethető volt, minősítő körülményként jelent meg az a rendelkezés, amely szerint büntett miatt büntetendő a tolvaj, ha a lopás elkövetésekor fegyvert viselt, habár azt sem nem használta, sem nem mutatta. 1878. évi V. törvénycikk 337. §;

A fegyverrel elkövetett lopás vonatkozásában megjegyzendő, hogy a korabeli bírósági gyakorlat rendkívül ellentmondásos volt: egyes esetekben minden szűrő-, vágó- és robbantóeszközt fegyvernek tekintett és a bűncselekmény elkövetésének céljából fegyver magához vételét minden esetben a súlyosabb minősítést megalapozónak tartotta. Más esetekben pedig ellentmondásosan határoztak a különböző bíróságok, hiszen a pisztoly, fejsze, bot, dorong, vasvilla egyes esetekben megalapozták a súlyosabb minősítést, míg más esetekben nem. ANGYAL Pál-DEGRÉ Miklós-ZEHÉRY Lajos: Anyagi és alaki büntetőjog. I. kötet Anyagi büntetőjog, Danubia Kiadása, Pécs, 1927., 535-536., 848.;

A lopás vonatkozásában kiemelendő az erdőtörvényről szóló 1879. évi XXXI. törvénycikk 74. § második bekezdése is, amely szerint az erdei lopás akkor minősül fegyveresen elkövetettnek, ha azt lőfegyverrel követték el. E rendelkezés különlegesnek tekinthető, hiszen kizárólag a műszaki fegyverfogalommal (lásd a jelen doktori értekezés III. fejezetében a 409. számú lábjegyzetnél) dolgozott és a korabeli jogszabályértelmezést meghaladóan használta a fegyveresen elkövetett lopás fogalmát. ANGYAL-DEGRÉ-ZEHÉRY i.m. 535-536., SZRUBIÁN Dezső: A szándékos emberölés kísérlete különböző eszközökkel, Attila Nyomda, Budapest, 1943., 101-102.

⁴² Bár a rablás a Csemegi-kódexben foglaltak szerint nem rendelkezett fegyveresen vagy felfegyverkezve minősítéssel, a joggyakorlat szerint a fegyver révén a rablás során alkalmazott erőszak fokozódik, és a támadást fokozza ezzel az elkövető vagy a megtámadottat a védelemben akadályozta, akár társtettesként is. ANGYAL Pál: A magyar büntetőjog kézikönyve 11. kötet A rablás és zsarolás, Athenaeum, Budapest, 1930., 51.

⁴³ 1878. évi V. törvénycikk 153. §, 161. §, 168. §, 296. §, 331. § 3. pont

⁴⁴ 1879. évi XL. törvénycikk a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról.

⁴⁵ 1879. évi XL. törvénycikk 68. § 3. pont, 75. § második mondat.

⁴⁶ 1879. évi XL. törvény a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról 68. § 3.

⁴⁷ 1879. évi XL. törvény 75. § második bekezdés.

Bár a két jogintézmény még nem különült el ténylegesen egymástól, mindenképp meg kell említeni azt, hogy itt már a fegyver és a más veszélyes eszköz két külön kategóriát alkotott. Véleményem szerint ez a rendelkezés képezi a fegyveresen és felfegyverkezve minősítés egymástól való elkülönítésének alapját, ezt követve indult el a jogalkotó az elkülönítés, és a pontos fogalmak megalkotása felé.

Az első világháború idején született szabályok áttekintése előtt álláspontom szerint mindenképp érdemes foglalkozni a kapcsolódó bírósági gyakorlattal is, amely szerint a rajtakapott csábítónál lévő fegyver már megalapozta az önvédelem (jogos védelem) megállapítását, még abban az esetben is, ha a csábító egy fokost tartott magánál. A bíróság az ítéletében megállapította, hogy a támadó által használt somfabot ugyanakkor nem tekinthető az élet kioltására alkalmas⁴⁸ eszköznek.⁴⁹

A korabeli bírósági gyakorlatban ezen a területen a leggyakrabban a rablás és az útonállás fordult elő, hiszen ezekben az esetekben került sor élet kioltására alkalmas eszközök, illetve a lőfegyverek használatára. Egy útonálló gyilkos és haramia szökevényként elhagyta szolgálatát, puskával felfegyverkezett, és egy kereskedő kirablása során puskatussal fültövön vágta őt.⁵⁰ A rablás és az útonállás mellett a korai felfegyverkezve elkövetett hatóság elleni erőszak bűncselekménye is megjelent, amely leginkább az uradalmi ügyekben eljáró tisztek ellen irányult, de falusi bírókkal szemben is sor került fegyveres fellépésre, emellett előfordult felfegyverkezve (például bottal, kövekkel, vasvillával) elkövetett hatóság elleni erőszakos bűncselekmény is.⁵¹

⁴⁸ Megjegyzendő, hogy a mai büntetőjogi szabályozást tekintve a somfabot használata megalapozhatja a felfegyverkezve minősítést is, hiszen objektív és szubjektív veszélyességgel egyaránt rendelkezik az eszköz. Az objektív-szubjektív veszélyesség kérdéskörét lásd az II.2.8.1.2. pontban kifejtettek.

⁴⁹ KÁLLAY István: Úriszéki bíráskodás a XVIII-XIX. században, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1985., 211.

⁵⁰ KÁLLAY i.m. 269.

⁵¹ KÁLLAY i.m. 284., 286., VARGHA Ferenc: Az erőszak és fenyegetés fogalma a büntetőjogban, *Magyar Igazságügy*, A Magyar Igazságügy Kiadóhivatala, Budapest, 1892., 93.

Az első világháború előtt a fegyveresen és felfegyverkezve minősítés nem kapott kiemelt szerepet a büntetőjogi, illetve szabálysértési jogi (kihágási) szabályozásban. Azonban egy törvénycikket mégis érdemes kiemelni, amely érintőlegesen foglalkozott ezzel a területtel. Az 1912-ben elfogadott jogszabály ugyanis közbiztonságra veszélyes eszközök körébe sorolta a fegyvereket és a robbantó anyagokat is, tekintettel arra, hogy ezek a hadviselés érdekeinek, a közrendnek és közbiztonságnak a veszélyeztetésére használhatóak.⁵²

Ezen változtatott a hatóságok büntetőjogi védelméről szóló 1914. évi XL. törvénycikk, amelynek vonatkozó rendelkezései – bár csupán a hatóságokat⁵³ védték – mégis fejlődésként értelmezhetők, hiszen használta benne a jogalkotó a felfegyverkezve elkövetést, azonban továbbra sem alkotott fogalmat rá. A törvénycikk szerint abban az esetben, ha felfegyverkezve követték el az olyan bűncselekményt, amelynek célja hatóság vagy tagja hivatásának jogszerű gyakorlásában való akadályozása, az elkövetők lényegesen súlyosabban (fegyházzal és pénzbüntetéssel) is büntethetők voltak.⁵⁴ A jogalkotó nemcsak ehhez a tényálláshoz rendelte hozzá minősítő körülményként a felfegyverkezve elkövetést, hanem egy másik bűncselekménynél – hatósági közeg elleni erőszak – is megemlítette azt. Ebben az esetben az elkövetőknek az volt a célja, hogy a hatóságnak közegét erőszakkal, vagy veszélyes fenyegetéssel hivatásának jogszerű gyakorlásában akadályozza, vagy intézkedésre kényszerítse, vagy hivatásából folyó eljárás alatt, vagy pedig bosszúból hivatásának gyakorlása miatt tetteleg bántalmazza. Ha az elkövetők felfegyverkezve követték el a bűncselekményt, fegyház- vagy börtön- és pénzbüntetés szabható ki rájuk.⁵⁵

⁵² 1912. évi LXVIII. törvénycikk a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről 7. §

⁵³ Ma a hivatalos és közfeladatot ellátó személyek tartoznak ebbe a körbe, ezzel szemben az említett törvénycikk hatóságnak tekintette a bírói és közigazgatási hatóságokat is. Közigazgatási hatóság a bírói hatóságok kivételével minden állami, akár polgári, akár katonai hatóság és minden törvényhatósági és községi hatóság. Ezzel kapcsolatban a korabeli jogirodalom a hatóságok közé sorolta még a közhivatalnokoknak és az ügyvédeknek fegyelmi hatóságát, valamint a törvény alapján alakított választott bíróságot is. ANGYAL Pál: A magyar büntetőjog tankönyve, Budapest, 1943., 87.; ANGYAL Pál: A magyar büntetőjog kézikönyve. 7. kötet Felségsértés, királysértés, hűtlenség, lázadás, hatóságok büntetőjogi védelme, Athenaeum, Budapest, 1930.

1879. évi XL. törvény a hatóságok büntetőjogi védelméről 1. §

⁵⁴ 1914. évi XL. törvény 3. § első és második bekezdés.

⁵⁵ 1914. évi XL. törvény 6. §

Az első világháború az akkor is hatályos Csemegi-kódex szabályozásban, különösen a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetés, mint minősítő körülményekre vonatkozó rendelkezéseken egyáltalán nem változtatott,⁵⁶ súlyosabbá, vagy kevésbé szigorúvá nem váltak ezekkel a minősítő körülményekkel rendelkező bűncselekmények, tekintet nélkül arra, hogy a háború lezárását követően az elérhető fegyverek, lőfegyverek száma lényegesen megnőtt.

II.1.4. „Fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítés a két világháború között

A két világháború között más jogszabályokban is megjelent a fegyveresen, illetve felfegyverkezve minősítés, ám a fogalmak meghatározására továbbra sem került sor, így a jogalkalmazónak kellett értelmeznie az egyes eszközök vonatkozásában azt, hogy azok lőfegyvernek vagy fegyvernek, vagy más eszköznek minősülnek.⁵⁷

Az első világháború lezárását követően került sor több új jogszabály megalkotására a büntetőjog területén. Az egyik ilyen jogszabály az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921. évi III. törvénycikk volt, amely már rögtön első, *„Az állami és társadalmi rend felforgatására vagy megsemmisítésére irányuló bűntettek és vétségek”* köréről szóló pontjában tartalmaz rendelkezéseket a fegyveresen és a felfegyverkezve elkövetésre vonatkozóan. Az említett törvényhely szerint az, aki az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére irányuló mozgalmat vagy szervezkedést kezdeményez vagy vezet és ennek céljára nagyobb mennyiségű fegyvert, lőszert, robbanó- vagy az emberi élet kioltására alkalmas más szert vagy anyagot szerzett be, súlyosabban büntetendő.⁵⁸

⁵⁶A leírásokat részletesen lásd: ANGYAL Pál: A háború hatása büntetőjogunkra, Magyar Jogászegylet, Budapest, 1916.; DEGRÉ Miklós: Büntető igazságszolgáltatásunk az 1918. évben, *Jogállam*, Budapest, 1919.; DEGRÉ Miklós: Háborús büntetőjog, *Jogtudományi Közöny*, Budapest, 1918., VÁMBÉRY Ruzsem: A fiataikorúak bírósága a háború alatt és a háború után, *Jogállam*, Budapest, 1917.

⁵⁷ Megjegyzendő, hogy a Tanácsköztársaság fennállása alatt – tekintet nélkül a hatalmas mennyiségű jogalkotói munkára – nem került sor olyan jogszabály megalkotására, amely a vizsgált minősítő körülményekkel egyáltalán foglalkozott volna, még a büntetőjogi rendszer átalakításának tervei mellett sem.

⁵⁸ 1921. évi III. törvénycikk az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről 1. § harmadik mondat

A rendelkezés alapján megállapítható, hogy a jogalkotó már szabályozni kívánta a fegyveresen minősítést, azonban pontos definíciót és megnevezést még nem alkotott, beírta azzal, hogy minősítő körülményként körülírta és jogszabályba foglalta azt. Emellett a felfegyverkezve elkövetés is egyértelműen megjelent minősítő körülményként.⁵⁹

A korabeli joggyakorlat szerint ugyanakkor a fegyver nemcsak a műszaki értelemben vett fegyver,⁶⁰ hanem minden olyan eszköz is, amely a testi épség és az emberi élet veszélyeztetésére alkalmas, mint például a puska, kapa, fejsze, vasvilla, csákány, kés.⁶¹

A korszak egyik legjelentősebb jogtudósának, Angyal Pálnak a tankönyvét vizsgálva mindenképpen kiemelendő, hogy az általa értelmezett logikai sorrend ebben a vonatkozásban teljes mértékben a német szabályozást követte, hiszen elkülönítette a fegyvereket (műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverek), az emberi élet kioltására alkalmas más eszközöket, és az emberi élet kioltására alkalmas más eszközöket vagy anyagokat. Azonban a német szabályozáshoz képest azok értelmét eltérően magyarázta, hiszen az élet kioltására alkalmas más szerek, illetve az élet kioltására alkalmas más szerek vagy anyagok körébe kizárólag a robbanóanyagokat és robbanószerkeket sorolta. Ezek az eszközök alkalmasak akár egész kis mennyiségben az emberi élet kioltására, de a gazdasági életben más célokra nem használhatók, továbbá amelyek nem tartoztak a fegyver, lőszer, robbanóanyag vagy robbanószer fogalma alá, de összetételük olyan, hogy használatba vételük az emberi élet kioltását eredményezi, mint például az életpusztító folyadékok vagy gázok. Ezzel szemben Angyal Pál a tankönyvében eltérő kategóriákat alakított ki: fegyveresen (ideértve a műszaki és nem műszaki fegyver-fogalmakat is) és felfegyverkezve minősítéseket.

⁵⁹ A tényállás részletes elemzésével kapcsolatban lásd: FINKEY Ferenc: A magyar anyagi büntetőjog jelen állapota, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1923., 167-174.

⁶⁰ Vö.: Német szabályozásban alkalmazott műszaki és nem műszaki fegyver-fogalmak.

⁶¹ ANGYAL Pál 1928. i.m. 58.

Ezzel kapcsolatban mindenképp kiemelendő, hogy a fegyver nemcsak a műszaki értelemben vett fegyvereket foglalta magában, hanem minden olyan eszköz ebbe körbe tartozott, amely a testi épség, és az emberi élet veszélyeztetésére (nem kioltására!)⁶² alkalmas volt.⁶³

Azonban a joggyakorlat – hasonlóan a jelenlegi szabályozáshoz – megkezdte a minősítő körülmények kimunkálását, és megállapította, hogy a fejsze és a kés csak akkor alapozza meg a fegyveres elkövetést, amennyiben azokat az elkövető fenyegetés céljából vette kézbe, ha senkit nem fenyegetett vele, akkor abban az esetben nem állapítható meg a minősítő körülmény. Emellett az erőszak befejezése után történő felfegyverkezés sem alapozza meg a súlyosabb minősítést. Megjegyzendő, hogy a joggyakorlat a fegyver felhasználásának célja vonatkozásában is ellentmondásos volt: egyes határozatok szerint abban az esetben, ha az elkövető fegyverrel véletlenül megsebesített egy rendőrt, nem alapozta meg a súlyosabb minősítés megállapítását. Ugyancsak nem alapozta meg a súlyosabb minősítést, ha a fegyver esetlegesen van az elkövetőnél, és azt csak fenyegetésre használta. Ezzel szemben más határozatokban foglaltak szerint a felfegyverkezés megállapításához szükséges mindenképp az, hogy a vádlott a fegyvert a cselekmény elkövetése céljából vegye magához, emellett a súlyosabb minősítést megalapozza az is, ha a vádlottnál a fegyver véletlenül volt ugyan, de azzal fenyegetett.⁶⁴

Amint arra már az eddigiek során több alkalommal is rámutattam, a fegyveresen és a felfegyverkezve elkövetés, mint két különálló minősítő körülmény fejlődése viszonylag párhuzamosan történt, a jogalkotók együtt kezelték a kettőt, és csak későn indult meg a differenciálódás.

⁶² Vö: Későbbi felfegyverkezve minősítés fogalma, amely esetben az élet kioltására alkalmasság jelenik meg feltételként, nem pedig a testi sértés okozására való alkalmasság.

⁶³ ANGYAL Pál: Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921:III. tc., Athenaeum, Budapest, 1928., 57-58.; ANGYAL Pál-DEGRÉ Miklós-ZEHÉRY Lajos i.m. 243-244.; MISKOLCZY Ágost: A magyar büntetőjog gyakorlati kézikönyve a M. Kir. Csendőrség számára. I. kötet Büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről, Stádium Sajtóvállalat Rt. Budapest, 1937. 268.

⁶⁴ ANGYAL Pál-DEGRÉ Miklós-ZEHÉRY Lajos i.m. 1927., 242-243.

Az elkülönítést érdemileg az 1924. évi XV. törvénycikk indította el, amelynek rendelkezései a fegyveresen minősítésre irányultak, és csak érintőlegesen foglalkoztak a felfegyverkezve minősítéssel. A törvénycikkben foglaltak szerint abban az esetben, ha az elkövető emberélet kioltására vagy rombolására alkalmas robbanóanyag, vagy robbantószer felhasználásával hajtotta végre a bűncselekményt, akár életfogytig tartó fegyházzal is büntethető.⁶⁵ E rendelkezést azért kell mindenképpen kiemelni, mert már megjelent a fegyveresen minősítésnél a robbanóanyag is, amely egészen eddig még nem volt része a vizsgált minősítő körülménynek.

Egy új jogszabályban a kihágások közé sorolta a jogalkotó a Csemegi-kódexben szabályozott, az alkotmány, a törvény, a hatóságok vagy a hatósági közegek elleni izgatás szubszidiárius, fegyveresen elkövethető tényállását is, amelynél a fegyver közbiztonságra veszélyes eszközként jelent meg. Eszerint elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel is büntetendő, aki a választás vagy szavazás színhelyén jogosulatlanul fegyverrel jelent meg.⁶⁶

A katonai büntetőtörvénykönyv életbeléptetéséről, és a közönséges büntetőtörvények egyes rendelkezéseinek ezzel kapcsolatos módosításáról és kiegészítéséről szóló 1930. évi III. törvénycikk foglalkozott még a vizsgált minősítésekkel. A jogszabály szerint rögtönítélő eljárásra kerül sor a rögtönbíráskodás előzetes kihirdetése nélkül, ha az elkövető az előjáró ellen fegyverrel vagy az életre veszélyes más eszközzel követi el a függelemsértést.⁶⁷ Itt nem került sor a „felfegyverkezve” kifejezés használatára, azonban már megállapítható, hogy a jogalkotó a felfegyverkezve elkövetés egyik fogalmi elemét alkalmazta, hiszen az életre veszélyes más eszköz a mai fogalmak alapján már élet kioltására alkalmas eszközt jelenthet, tehát a felfegyverkezve történő elkövetés megjelenését vetítette előre.

⁶⁵ 1924. évi XV. törvénycikk a robbantószer és robbanóanyag előállításával, tartásával és használatával elkövetett bűncselekményekről 1. §.

⁶⁶ 1925. évi XXVI. törvénycikk az országgyűlési képviselők választásáról 154. § 1. pont.

⁶⁷ 1930. évi III. törvénycikk a katonai büntetőtörvénykönyv életbeléptetéséről és a közönséges büntetőtörvények egyes rendelkezéseinek ezzel kapcsolatos kiegészítéséről és módosításáról 42. § 1.

A rögtönbíráskodás előzetes kihirdetése nélkül kerülhetett sor a rögtönítelő eljárásra abban az esetben is, ha a hatóságok büntetőjogi védelméről szóló törvénycikk rendelkezéseibe ütköző módon felfegyverkezve kerül sor a bűncselekmény elkövetésére.⁶⁸ A törvénycikk kiemelendő rendelkezései közé tartozik azon szakasz is, amely szerint a lopás a dolog értékére tekintet nélkül büntettnak minősül, ha felfegyverkezve, vagy oly eszközzel felszerelve követték el, amely személyes ellenállás leküzdésére alkalmas.⁶⁹ A jogszabály legérdekesebb rendelkezése ebben a körben mégis az, hogy érdemileg elkülöníti egymástól a felfegyverkezve elkövetést és az olyan elkövetést, amelynek során a tettes személyes ellenállás leküzdése céljából az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál. Ennek eredményeként a felfegyverezve minősítés jelenleg is hatályos fogalmának két része egymástól teljes mértékben elkülönítve jelent meg. A törvénycikk által szabályozott rendelkezés eredményeként a jogalkotó lényegesen szűkebb mozgásteret biztosított az elkövetőnek, hiszen a felfegyverkezve elkövetésnél nem volt feltétel, hogy az ellenállás leküzdése érdekében tartott eszköz az élet kioltására is alkalmas legyen. Ez pedig rendkívül pontatlanná és nehezen alkalmazhatóvá tette a vizsgált törvényhelyet, hiszen az ellenállás leküzdésére alkalmas eszköz alkalmas lehet az élet kioltására is, de nem feltétlenül az a célja az elkövetőnek az élet kioltása ezen eszköz magánál tartásával.

Alig nyolc évvel később, 1939-ben született egy újabb jogszabály,⁷⁰ amely a Csemegi-kódex idején már létező bűncselekményt módosított és a fegyveresen minősítéssel egészítette ki a tiltott csapatgyűjtés bűncselekményét. A tiltott csapatgyűjtés bűncselekménye esetén – ha a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esett – vétséget követett el az, aki fegyveres, törvényellenesen alakuló csapat szervezésében, megalakulásában vagy működésében az ország területén részt vett.⁷¹

⁶⁸ 1930. évi III. tc. 45. §.

⁶⁹ 1930. évi III. tc. 75. §.

⁷⁰ 1940. évi XVIII. törvénycikk a magyar állam biztonságát és nemzetközi érdekét veszélyeztető egyes cselekmények büntetéséről.

⁷¹ 1940. évi XVIII. törvénycikk 1. § második bekezdés.

II.1.5. A második világháborútól az 1961-es büntető törvénykönyvig

A második világháború idején került megalkotásra egy olyan jogszabály, amely nagyobb újdonságokat nem hozott a fegyveresen és felfegyverkezve minősítés körében, ugyanakkor egy rendelkezése szerint az olyan háborús bűnös, aki magyar állampolgár létére a német hadsereg vagy biztonsági szolgálat kötelékébe lépett, és fegyveres erőszakkal akadályozta meg, hogy egyesek vagy csapatok a vörös hadsereghez álljanak, halálbüntetéssel is sújtható volt.⁷² Ebben az esetben ugyanis a fegyveres erőszak alapozta meg a súlyosabb minősítést.

Ténylegesen tehát még továbbra sem került elkülönítésre a fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetés, azonban mégis megállapítható, hogy a jogalkotó mindkét minősítő körülményt belefoglalta a tényállásba és fegyveres erőszakként jelenítette meg azokat. Ennek alapján azonban - a pontos fogalmak és elhatárolások hiánya miatt – a bírói jogértelmezés során eltérő eredmények születhettek, és a bírói önkény alkalmazására is széleskörű lehetőség nyílt.

A második világháború lezárását követően több fegyver maradt elérhető, így egyre több magánszemély rendelkezett lőfegyverrel, továbbá olyan eszközökkel, amelyek az élet kioltására fegyverként alkalmasak lehettek. Így szükségessé vált, hogy a jogalkotó tovább pontosítsa és szabályozza a fegyveresen és felfegyverkezve történő elkövetést, és alkosson konkrét fogalmakat is a vizsgált jogintézményekkel kapcsolatban.⁷³

⁷² 1945. évi VII. törvény a népbíráskodás tárgyában kibocsátott kormányrendeletek törvényerőre való emeléséről I. számú melléklet 14. § hetedik bekezdés.

⁷³ HACKER Ervin: A rendőreink elleni merényletek büntügyi aetimológiai okai, *Jogállam*, 1938., XXXVII. évfolyam, 277-280.

Hazánk első büntetőkódexének harmadik novellája,⁷⁴ a büntetőtörvények egyes fogyatékoságainak megszüntetéséről és pótlásáról szóló 1948. évi XLVIII. törvény már megemlíti a III. fejezetben a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények között e minősítő körülményeket. A jogszabályban foglaltak szerint a bűncselekmény súlyosabban minősül, ha a bűntettet vagy a szándékos vétséget lőfegyver alkalmazásával vagy azzal fenyegetve követték el.⁷⁵ Ez a rendelkezés tehát minden bűntett vagy szándékos vétség esetére alkalmazhatóvá tette a fegyveresen minősítés megállapítását, nem differenciált az egyes bűncselekmények között.⁷⁶ Célszerű kiemelni, hogy a jogalkotó még nem közvetlenül a lőfegyverek élet kioltásának alkalmasságára koncentrált, sokkal inkább a lőfegyver, mint veszélyes és fenyegető eszköz használatára, amellyel végül kiegészítette az 1878-as büntető törvénykönyvben foglalt rendelkezéseket. A mai fogalmakkal összehasonlítva megállapítható azonban, hogy itt is kizárólag a fegyveres elkövetés került szabályozásra, a felfegyverkezve elkövetés továbbra sem jelent meg a magyar jogban, mint fogalom.⁷⁷

II.1.6. Az 1961-es büntető törvénykönyv újításai

A Csemegi-kódex harmadik novelláját követően tovább folytatódott a jogalkotási hullám, egyre több új bűncselekmény jelent meg, a jogalkotó részletesebben szabályozta a tényállásokat, és újabb minősítő körülményeket hozott létre, elsősorban szovjet mintára. Ennek eredményeként szükségessé vált egy új, a kor szellemének megfelelő büntető törvénykönyv megalkotása. Így született meg a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény (a továbbiakban: 1961-es Btk.).

⁷⁴ A Csemegi-kódex első két novellája, az 1908. évi XXXVI. törvénycikk és az 1928. évi X. törvénycikk még csak említés szintjén sem foglalkozott a fegyveresen és felfegyverkezve minősítésekkel.

⁷⁵ 1948. évi XLVIII. törvénycikk a büntetőtörvények egyes fogyatékoságainak megszüntetéséről és pótlásáról 15. §

⁷⁶ Vö. vonatkozó osztrák szabályozással (Besondere Erschwerungsgründe) az IV.2.1.2. pontban foglaltak szerint.

⁷⁷ Megjegyzendő, hogy a büntető törvénykönyv általános részéről szóló 1950. évi II. törvény egyáltalán nem tartalmazott rendelkezéseket a vizsgált témakörben, így a fegyverrel vagy felfegyverkezve történő elkövetés, mint minősítő körülmények fogalmának meghatározására továbbra sem került sor.

A magyar jogalkotás történetében az 1961-es Btk. volt az első olyan jogszabály, amely nemcsak minősítő körülményként rendelkezett a fegyveresen és felfegyverkezve minősítésről, hanem fogalmakat is alkotott, amelynek eredményeként már ténylegesen elkülöníthetővé vált egymástól a két minősítő körülmény.

A fogalmak meghatározásának eredményeként pedig már megfelelően csoportosíthatóvá váltak az említett minősítő körülmények – a vizsgált minősítő körülmények az általánosan súlyosító körülmények közötti kivételek között jelentek meg, tekintettel arra, hogy egyes bűncselekmények (például a közokirathamisítás) esetén nem voltak értelmezhetőek.⁷⁸

II.1.6.1. „Fegyveresen” minősítés – az első fogalom

Az 1961-es Btk-ban foglalt rendelkezések szerint fegyveresen akkor követhető el a bűncselekmény, ha az elkövető fegyvert⁷⁹ vagy robbanóanyagot tart magánál.⁸⁰ Megjegyzendő, hogy az 1961-es Btk. törvényjavaslata a fegyveresen minősítés fogalmi körébe vonta még a lőszeret is. A törvényjavaslat emellett rögzítette, hogy a fegyver fogalmának szűkítő értelemben történő használatára kerül sor, azonban ezt a szűkített fogalmat kiegészítette a robbanóanyag fogalmával is.⁸¹

⁷⁸ A csoportosítást részletesen lásd: KÁDÁR Miklós: A súlyosító körülmények, *Jogtudományi Közlöny*, 1965., 4. sz. 132-141.

⁷⁹ Megjegyzendő, hogy az 1961-es Btk. kizárólag a fegyver-fogalmat használja, nem pedig a lőfegyverekről rendelkezik, illetve a vonatkozó módosításokat sem követi, hiszen 1963-ban került elfogadásra egy olyan jogszabály, amely pontosan meghatározza a lőfegyver fogalmát. E rendelkezés szerint lőfegyver az a fegyver, amelynek öbnagysága (kalibere) 4,5 mm-nél nagyobb és 1 mkg-nál nagyobb erejű lövedék befogadására és kilövésére alkalmas, úgyszintén öbnagyságától függetlenül minden olyan fegyver, amelynek lövedéke az ember életét vagy testi épségét, illetve a vagyonsbiztonságot veszélyezteti. 5/1963. (X. 15.) BM számú rendelet a lőfegyverekről, a lőszerokról és a lőterekről 1. § (2) bekezdésének a) pont. A fegyverekre, robbanóanyagokra vonatkozó részletes szabályozás bemutatását lásd az 1978-as Btk-ról szóló részben.

⁸⁰ 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről 115. § harmadik bekezdés, első félmondat.

⁸¹ Törvényjavaslat a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről. Forrás: https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_KI-1958_01/?pg=871&layout=s&query=fegyveresen (Letöltés ideje: 2016. december 16.)

A fogalmat vizsgálva célszerű kiemelni, hogy az több helyen is eltér a jelenleg hatályos törvényben foglaltaktól: először is, az 1961-es Btk-ban a jogalkotó a fegyver magánál tartását bünteti, nem pedig lőfegyverét.⁸² Emellett az 1961-es Btk. nem tartalmazta azt a kitétel, hogy a minősítést az is megalapozza, ha a bűncselekményt lőfegyver vagy robbanóanyag utánzatával követik el – ez véleményem szerint azért nem került még bele a korabeli törvénybe, mivel még nem indult meg a fegyverek, illetve robbanóanyagok „hamisítása”, még nem gyártottak lőfegyver vagy robbanóanyag utánzatot, amelyek inkább a modern kor termékei.⁸³

II.1.6.2. „Felfegyverkezve” minősítés – az első fogalom

Az 1961-es Btk. szerint akkor került sor felfegyverkezve elkövetésre, ha az elkövető az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az emberi élet kioltására alkalmas eszközt tartott magánál.⁸⁴

A felfegyverkezve minősítés 1961-es Btk-ban foglalt fogalmát áttekintve megállapítható, hogy az pontatlan volt, hiszen a jogalkotó nem szabályozta azt a kérdéskört, hogy mitől tekinthető egy eszköz az emberi élet kioltására alkalmasnak, a jogalkalmazóra bízta a fogalom e részének kimunkálását. Ennek eredményeként pedig rendkívül változatos eszközök vonatkozásában került sor a minősítés megállapítására, illetve egyes esetekben a minősítés megállapítására nem került sor, amely a joggyakorlat egységességének hiányát eredményezte.

⁸² A lőfegyverek és lőszer fogalmát az 1961-es Btk. hatálya alatt két eltérő, rendeleti szintű jogszabály is szabályozta. Az első, tíz éven keresztül alkalmazott jogszabály szerint lőfegyver az a fegyver, amelynek öbnagysága (kalibere) 4,5 mm-nél nagyobb és 1 mgk-nál nagyobb erejű lövedék befogadására és kilövésére alkalmas, úgyszintén öbnagyságától függetlenül minden olyan fegyver, amelynek lövedéke az ember életét vagy testi épségét, illetve a vagyonbiztonságot veszélyezteti. 1963/5. (X. 15.) BM rendelet a lőfegyverekről, a lőszerokről és lőterekről 1. § (2) bekezdés a) pont.

Ezen a fogalmon végül egy másik jogszabály változtatott, amely még az 1978-as büntető törvénykönyv hatályba lépése idején is alkalmazandó volt. Eszerint lőfegyver az, amelynek kalibere 4,5 mm vagy ennél nagyobb és egy mkp-nál nagyobb csőtorkolati energiájú lövedék befogadására és kilövésére alkalmas. 2/1975. (IV. 16.) BM rendelet a lőfegyverekről, a lőszerokről és lőterekről 2. § a) pont.

⁸³ A törvénykönyvekben foglalt különbségeket részletesen lásd a jelenleg hatályos, 2012-es Btk. rendelkezéseit bemutató fejezetben.

⁸⁴ 1961. évi V. törvény 115. § harmadik bekezdés, második félmondat.

Kiemelendő, hogy a fogalmi pontatlanságok eredményeként a korabeli jogirodalom szerint már akkor is megállapítható volt a felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak bűncselekménye, ha az elkövető az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében tartotta magánál az emberi élet kioltására alkalmas eszközt, függetlenül attól, hogy azt a támadás érdekében vagy a támadás hatékonyságának növelése érdekében felhasználta vagy sem.⁸⁵

II.1.6.3. Különbségek a „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítések között az 1961-es Btk-ban

Az 1961-es Btk. már elkülönítette egymástól a két minősítő körülményt, és így lehetőséget adott arra, hogy azok külön-külön is vizsgálhatók legyenek, és egyes bűncselekményeknél már önállóan is megjelenhessenek. Az alábbiakban a két intézmény közötti eltéréseket, és az egyes bűncselekményekhez kapcsolódó minősítő körülményként való megjelenésüket vizsgálom és mutatom be részletesen.

Az első különbség a két minősítő körülmény vonatkozásában magukban az eszközökben rejlik: a fegyveresen minősítésnél az elkövető fegyvert vagy robbanóanyagot tart magánál, míg a felfegyverkezve minősítésnél az eszköz bármilyen, az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszköz lehet. Ezt vizsgálva megállapítható, hogy a felfegyverkezve minősítéshez képest a fegyveresen minősítés egy speciális, annál szűkebb kategóriát alkot, csak azért került külön megfogalmazásra, mert a fegyverek, lőfegyverek lényegesen veszélyesebb (objektíve veszélyes) eszközöknek minősülnek,⁸⁶ míg más eszközöknél a veszélyesség kizárólag az adott tényállás keretében értelmezhető (például egy bot vagy egy üveg esetében).

⁸⁵ BODROGI Károly: A hivatalos személy elleni erőszak, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1963., 180.

⁸⁶ Az objektív-szubjektív veszélyesség kérdéskörét lásd az 1978-as büntető törvénykönyvre vonatkozó rendelkezések között kifejtve.

Eltérésnek tekinthető még, hogy a fegyveresen minősítésnél elegendő volt, ha az elkövető csak magánál tartotta az eszközöket, függetlenül attól, hogy milyen célból volt nála fegyver vagy robbanóanyag. Ezzel szemben a felfegyverkezve minősítésnél az elkövető az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében tartotta magánál az eszközöket, hiszen amennyiben ellentámadással vagy védekezéssel szembesült volna, használva a nála lévő, élet kioltására alkalmas eszközöket, leküzdhette az ellenállást.

Érdemes még kiemelni, hogy a fegyveresen minősítésnél a jog vélelmezi, hogy a fegyver az élet kioltására alkalmas, míg a felfegyverkezve elkövetés csak akkor alapozza meg a súlyosabb minősítést, ha az eszköz az élet kioltására alkalmas, amely külön bizonyítandó körülmény lehet. Tehát egy bűncselekmény elkövethető egy olyan eszközzel, ami az adott esetben lehet az ellenállás leküzdésére vagy megakadályozására alkalmas volt, mégsem minősült felfegyverkezve elkövetettnek a bűncselekmény, ha nem volt alkalmas az élet kioltására.⁸⁷ Gyakorlatilag az objektív-szubjektív veszélyesség mértéke különíti el a két minősítő körülményt egymástól.

Emellett a fegyveresen minősítés lényegesen több bűncselekménynél jelent meg, mint a felfegyverkezve minősítés. A fegyveresen elkövetés így minősítő körülményként jelent meg az összeesküvésnél, az összeesküvésben részvételnél, a lázadásnál, a tiltott határátlépésnél, a magánlaksértésnél, és a katonai büntettek körében a külföldre szökés tényállása körében. A felfegyverkezve minősítés azonban csak kevesebb bűncselekménynél szerepelt, így csak a lázadásnál, és a lázadásban való részvétel vagy támogatás büntettségében. Véleményem szerint ez azért ilyen formában került szabályozásra, mert a jogalkotó a fegyveres elkövetést lényegesen veszélyesebbnek tartotta, mint a felfegyverkezve elkövetést, így ahol lehetett, a súlyosabb minősítő körülményt alkalmazta a generális prevenció érdekében.

⁸⁷ Például a paprika spray alkalmas az ellenállás leküzdésére vagy megakadályozására, ugyanakkor az emberi élet kioltására alkalmatlannak tekinthető és az emberi élet kioltására történő célzott alkalmazására nem szokott a gyakorlatban sem sor kerülni.

Az 1961-es Btk-ban szereplő egyes bűncselekményeket vizsgálva megállapítható, hogy viszonylag kevés bűncselekmény esetén adott lehetőséget a jogalkotó a jogalkalmazónak a fegyveresen és felfegyverkezve történő elkövetés minősítő körülményeinek alkalmazására. A leginkább meglepő azonban, hogy a rablás bűncselekménye esetén egyik minősítő körülmény sem került alkalmazásra, a jogalkotó azokat nem foglalta a tényállásba. Ez mindenképp kiemelendő, hiszen az 1978-as és a 2012-es büntető törvénykönyvek minden esetben alkalmazzák a fegyveresen és felfegyverkezve történő elkövetést a rablás bűncselekményénél minősítő körülményként, gyakran többszörös minősítési formaként megjelenítve. Emellett a vizsgált minősítő körülményekkel rendelkező bűncselekményeket áttekintve megállapítható, hogy kizárólag a lázadás bűncselekménye esetén jelent meg mindkét minősítő körülmény, az 1961-es Btk. esetében kizárólag ebben az egy esetben tartotta szükségesnek a jogalkotó a fegyveresen és felfegyverkezve minősítés alkalmazását.

A minősítések jellegét vizsgálva megállapítható, hogy az 1961-es Btk. kizárólag az egyszeres minősítést alkalmazta mindkét minősítő körülmény esetében, a fegyveresen és a felfegyverkezve minősítések nem jelentek meg már a minősítő körülmény súlyosabb (kétszeres), illetve még súlyosabb (háromszoros) minősítéseként, emellett a vizsgált minősítő körülményekhez sem rendelt további minősítő körülményeket a jogalkotó.⁸⁸

A bűncselekmények törvényi tényállásait és minősítő körülményeit áttekintve kiemelendő, hogy míg minden bűncselekmény esetében fegyveresen vagy felfegyverkezve minősítést alkalmazott a jogalkotó, az előjáró és szolgálati közeg elleni erőszak esetében a súlyosabb minősítést a „*fegyverrel*” elkövetés alapozta meg.⁸⁹ Ez a rendelkezés mindenképp különlegesnek tekinthető, hiszen nem tartozik egyértelműen a fegyveresen minősítés körébe, ugyanakkor mégis a fegyverrel elkövetést rendeli büntetni a jogalkotó, amely álláspontom szerint a német büntetőjogi dogmatika magyar büntetőjogra gyakorolt hatását mutatja, tekintettel arra, hogy a német büntetőjogban jelenik meg a fegyverrel elkövetés („*mit einer Waffe begeht*”).

⁸⁸ Továbbminősítésen, illetve többszörös minősítésen azt értem, hogy a jogalkotó a már minősítő körülményt további minősítéssel látja el, amelynek eredményeként még szigorúbb büntetés szabható ki, és amely esetben a jogalkalmazó nem kétszeresen értékeli egy minősítő körülményt, hanem a két minősítő körülmény „összeszámítására” kerül sor.

⁸⁹ 1961. évi V. törvény 318. § (2) bekezdés a) pont.

Ennek eredményeként megállapítható, hogy az 1961-es Btk-ban is megjelentek a német büntetőjogi gondolkodás egyes elemei, egyes esetekben – mint például az előljáró és szolgálati közeg elleni erőszak bűncselekményénél – konkrétan a német büntetőjogi terminológia is megjelent, függetlenül a korszaktól, illetve a szovjet büntetőjogi gondolkodás szerepétől.

II.1.6.4. A bírói gyakorlat a „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítés vonatkozásában⁹⁰

Az eddig bemutatottak alapján megállapítható, hogy az 1961-es Btk. a két minősítő körülmény vonatkozásában rendkívül sok értelmezési kérdést hagyott megválaszolatlanul, amelyeknek révén a jogalkalmazónak kellett részletesen foglalkoznia a vizsgált minősítő körülményekkel. Ennek eredményeként több (elvi jelentőségű) bírósági határozat meghozatalára került sor, amelyek a jelenlegi jogalkalmazás során is irányadónak tekinthetők. Az elvi jelentőségű bírósági határozatok több csoportba sorolhatók: az emberölés és a vizsgált minősítő körülmények kapcsolatának értelmezése, a fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményének elemzése, továbbá a fegyveres testületek tagjai által fegyveresen elkövetett bűncselekmények vizsgálata.

A Legfelsőbb Bíróság (a továbbiakban: LB) két elvi jelentőségű határozatában is foglalkozott általános értelemben a fegyveresen és felfegyverkezve minősítéssel, amelyek az 1961-es Btk rendelkezésein alapulnak, és leginkább az emberölés, valamint a lőfegyverrel és lőszerral való visszaélés bűncselekményével állnak kapcsolatban.

Az egyik ilyen ítéletben az LB kimondta, hogy az elkövetés módjából és az emberi élet kioltására alkalmas eszköz irányítottágából nem lehet az emberölésre irányuló eshetőleges szándékra következtetni. Ebben az esetben a vádlott egy frissen élesített sarlót vitt magával, és a sértettel kialakult rossz viszonyára tekintettel fokozott indulati állapotban a sértett nyakára csapott – a sarló itt egyértelműen emberi élet kioltására alkalmas eszköznek minősült.⁹¹

⁹⁰ Tekintettel arra, hogy az 1961-es Btk-ban a fegyveresen és felfegyverkezve történő elkövetés lényegesen nem különbült el, így azok vizsgálatára sor kerülhetett együttesen is.

⁹¹ Legf. Bír. Bf. V. 769/1977. sz. (BH1978. 2.)

Azonban megfelelő jogszabályi rendelkezés hiányában az emberölés bűncselekménye esetében minősítő körülményként az LB nem látta megállapíthatónak a felfegyverkezve elkövetést. A másik határozatában az LB arra a következtetésre jutott, hogy a lőfegyverrel való visszaélés és a felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak büntette halmazatban állhat egymással.⁹² Véleményem szerint ezt a döntést azért szükséges kiemelni, mert az LB szerint a felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszaknak nem eszközcselekménye a lőfegyver elvétele a hivatalos személytől – ez utóbbi külön bűncselekményt valósít meg, és ezáltal halmazatban állhat a felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszakkal.⁹³

Az elvi jelentőségű bírósági határozatok második csoportjába a fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményének értelmezése tartozik, amelyhez rendkívül széleskörű joggyakorlat kapcsolódik. Az LB egy ilyen határozatában állapította meg, hogy a rendőrökkel szemben töltött lőfegyverrel fenyegetve fellépő visszaeső tolvajjal szemben indokolt a szigorúbb büntetés kiszabása. Ebben az esetben az elkövető többszörösen visszaeső volt, aki lopás büntetését, és felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszakot, továbbá lőfegyverrel és lőszerral visszaélés büntetését valósította meg, amikor talált egy rendőrségi pisztolyt, majd elrejtőzött egy ismerősénél, és a rendőri intézkedésnek lőfegyver használatára történő utalással ellenszegült.⁹⁴ Ebben az esetben az LB egyértelműen a „*felfegyverkezve*” kifejezést alkalmazta a lőfegyverre, így felmerülhet a kérdés, hogy fegyver használatára utalás miatt milyen indokból nem a fegyveresen minősítést alkalmazta. Ez azonban egy újabb megoldandó problémát generált: a hivatalos személy elleni erőszak milyen okból követhető el csak felfegyverkezve, illetve a fegyveresen minősítés milyen okból nem került szabályozásra.

⁹² Legf. Bír. Bf. III. 27/1976. sz. (BH1976. 247.)

⁹³ Ezen határozattal kapcsolatban mindenképp kiemelendő Bodrogi Károly álláspontja, amely szerint, ha tehát például az elkövető nem tudja, hogy a bántalmazott személy szolgálatot teljesítő rendőr, hivatalos személy elleni erőszak miatt nem vonható felelősségre. Emellett Bodrogi Károly kifejtette azon véleményét is, amely szerint több hivatalos személy elleni erőszak csak akkor bűncselekményi többség, ha azok hely, idő és alkalom tekintetében elkülönülnek egymástól.
BODROGI Károly i.m. 232-235., 246.

⁹⁴ Legf. Bír. Bf. III. 27/1976. sz. (BH1976. 247.)

Az LB a felfegyverkezve minősítésnek egy érdekes eszközét vizsgálta 1977-ben, amikor is megállapította, hogy az emberi élet kioltására nem alkalmas műanyag bukósisakkal ütés nem minősíti a hivatalos személy elleni erőszakot felfegyverkezve elkövetettnek.

E határozat indokolásában azonban az LB tett egy másik rendkívül érdekes megállapítást is: a műanyag bukósisak általában nem tekinthető emberi élet kioltására alkalmas eszköznek.⁹⁵ Véleményem szerint az „általában” kifejezés használata azonban rendkívül problémásnak tekinthető, hiszen nem zárja ki az összes esetet, tehát előfordulhat, hogy műanyag bukósisak az ellenállás leküzdése érdekében használt élet kioltására alkalmas eszköznek minősülhet (például ha olyan fizikai erővel rendelkező személy kezében van), de nem minden esetben. Ez pedig egyértelműen a felfegyverkezve minősítés egyik elemét, a szubjektív veszélyességet ábrázolja, hiszen a jogszabályi fogalom szerint az eszköznek az emberi élet kioltására alkalmasnak kell lennie. Viszont pontosan meghatározott eszközcsoport hiányában az eszközök szubjektív veszélyességét kell vizsgálni, amelynek alapján a súlyosabb minősítés megállapítására van lehetőség.⁹⁶

Az LB a kiszabott büntetést súlyosbította egy másik ügyben: a bírósági határozatban foglaltak szerint amennyiben a büntetési tétel minimuma került kiszabásra, és az elkövető hivatalos személy ellen felfegyverkezve és garázdasággal összefüggően követett el erőszakot, akkor a büntetés súlyosbítására van szükség. Ebben az esetben azonban az elkövető cselekménye gyakorlatilag kétszeresen minősült nyomatékos súlyosbító körülményként, hiszen indulatos állapotban vasvillájával betört egy ablakot, továbbá egy rendőrtörzsőrmestert fenyegetett az eszközzel, emellett nyolc napon túl gyógyuló sérülést okozott neki. Az LB Elnöki Tanácsa szerint indokolt a rendkívül szigorú büntetések alkalmazása a felfegyverkezve elkövetett támadások ellen, nem elegendő a büntetési tétel minimumának kiszabása.⁹⁷ A szigorúbb büntetés kiszabása más határozatokban is megjelent: az LB szerint még súlyosabb büntetést kell kiszabni, ha a terhelt már büntetett előéletű, és úgy követi el felfegyverkezve a hivatalos személy elleni erőszakot.⁹⁸

⁹⁵ Legf. Bír. B. törv. II. 1505/1976. sz.

⁹⁶ Az objektív-szubjektív veszélyesség kérdéskörét lásd részletesen az 1978-as büntető törvénykönyvnél kifejtett részben.

⁹⁷ Legf. Bír. Eln. Tan. B. törv. 1293/1976. sz. (BH1976. 526.)

⁹⁸ Legf. Bír. B. törv. II. 960/1975. sz. (BH1976. 44.)

A rendőr – mint hivatalos személy – elleni erőszak esetében jelentős számban fordult elő a felfegyverkezve elkövetés, amelynek gyakorisága miatt az LB különböző büntetékiszabási szempontokat állapított meg az igazoltató rendőr ellen felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak esetén, amellyel összefüggésben garázdaságot is elkövettek.

Egy ilyen esetben az elkövetők az igazoltató rendőrt ütlegelték, rugdosták, valamint elvették annak gumibotját és szolgálati fegyverét, ezzel megakadályozva azt, hogy más személyek a sértett segítségére siessenek.⁹⁹ Az LB ebben az ügyben is figyelmen kívül hagyta a garázdaság pontos törvényi tényállását, és kétszeresen minősítette a cselekményt. Kérdésként merülhet fel, hogy az igazoltató rendőr gumibotjának elvétele, és a rendőr azzal való fenyegetése megvalósíthatja-e a felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszakot vagy sem. Álláspontom szerint ez megalapozza a súlyosabb minősítést, hiszen a gumibotot az elkövető az ellenállás leküzdése érdekében használná, továbbá a gumibot – annak anyagára, kiképzésére és funkciójára tekintettel – élet kioltására alkalmas eszköznek minősülhet.

A felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni bűncselekményéhez kapcsolódó jogértelmezési problémák nagy számát mutatja véleményem szerint az is, hogy a jogalkalmazó egy határozatában kizárólag a hivatalos személy elleni erőszak felfegyverkezve elkövetését vizsgálta. Ennek eredményeként állapította meg, hogy a hivatalos személy elleni erőszak kizárólag akkor minősült felfegyverkezve elkövetettnek, ha az elkövető az emberi élet kioltására alkalmas eszközt a cselekmény elkövetésekor magánál tartja, és ezt annak érdekében teszi, hogy azt szükség esetén felhasználja.¹⁰⁰ Azonban továbbra sem került pontosításra, hogy mely eszközök tartoznak az élet kioltására alkalmas eszközök körébe, függetlenül a jogszabályban meghatározottaktól.¹⁰¹

⁹⁹ Legf. Bír. B. törv. V. 35/1976. sz. (BH1976. 187.)

¹⁰⁰ Kecskeméti Megyei Bíróság 2. Bf. 551/1975. sz., BK 425. számú állásfoglalás.

¹⁰¹ A kapcsolódó jogértelmezés egységességének hiányára mutatott rá Székely János, aki egy LB-i határozatban foglaltakat vizsgált, kiemelve a hivatalos személy elleni erőszak és az emberölés bűncselekményeinek kapcsolatát, azonban figyelmen kívül hagyva a felfegyverkezve minősítést. SZÉKELY János: Fegyverhasználat: Egy legfelsőbb bírósági határozat értelmezése; *Börtönügyi Szemle*, 1993. (12. évf.) 1. sz.; 56-58.

A hivatalos személy ellen felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények eredményeként meghozott ítéleteket, határozatokat vizsgálva megállapítható, hogy a legtöbb esetben rendőrök sérelmére követték el e bűntetteket, amelyek miatt a felfegyverkezve minősítés lényegesen súlyosabban került értékelésre. A büntetéseket áttekintve arra a következtetésre lehet jutni, hogy minden esetben szabadságvesztés kiszabására került sor, amelyekhez mellékbüntetésként – a bűncselekmény fokozott társadalomra veszélyességét tekintve, illetve a közrend, közbiztonság megóvása érdekében – minden esetben közügyektől eltiltás is társult.

Mindenképp érdemes még foglalkozni a katonai büntetőjoggal is, hiszen az 1961-es Btk. is tartalmazott rendelkezéseket katonákkal, a katonák által elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatban. A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetés kiemelt szerephez jutott a katonák által elkövetett bűncselekmények vizsgálata során, tekintettel arra, hogy a katonák a fegyveres testületek körébe tartoznak, tehát számukra a fegyverek tartása, használata kötelező lehet. Az LB ezzel kapcsolatban több elvi jelentőségű megállapítást is tett, amelyek a mai napig segítik a jogértelmezést. Az egyik ilyen megállapítás szerint, az előjáró ellen fegyverrel elkövetett erőszak akkor is büntetnek minősül, ha az elkövető a fegyvert nem rendeltetésszerűen, de erőszak alkalmazása céljából használja. Érdemes itt kiemelni, hogy a testi sértéssel kapcsolatban az LB megállapította, hogy a testi sértés bűncselekményét fegyveresen is el lehet követni, azonban ez a minősítő körülmény nem szerepel a tényállásban, így alkalmazására és ennek megfelelő súlyosabb minősítés megállapítására nincsen lehetőség. Az LB döntésének megalapozása érdekében felhasználta az 1961-es Btk. miniszteri indokolását is, amelyet követve arra a megállapításra jutott, hogy a fegyverrel elkövetés nem jelenti azt, hogy csak a fegyver szokásos módon való használata¹⁰² valósítja meg a minősítő körülményt. Az LB az indokolásában kijelentette még azt is, hogy a fegyverrel járó fokozott objektív veszélyesség indokolja a minősítéssel járó súlyosabb büntetést.

¹⁰² A szokásos mód ebben az esetben a sértettre való irányítást, lövéssel fenyegetést, lövést jelenti.

Elvi jelentőségű volt még e határozaton belül az a megállapítás is, amely szerint a fegyverrel elkövetés minden esetben megállapítható, amikor az elkövető a fegyvert nem rendeltetésszerűen, de más személy által is felismerhetően használja az előjáró és szolgálati közeg elleni erőszak bűncselekményének elkövetése során.¹⁰³ Ez utóbbi része a döntésnek azért is kiemelendő, mert már a fegyver felismerhető használata is megvalósítja a minősítő körülményt, tehát nem feltétel a lőszer megléte, illetve a lőfegyver használata. A már említett szigorú büntetések a katonákra vonatkozóan is megjelentek a vizsgált körben, az LB egy későbbi, 1978-as határozatában megállapította, hogy indokolt a szigorúbb büntetés kiszabása az őrszolgálatban leittasodó, és az előjáróval szemben erőszakos módon fellépő terheltekkel szemben. Ebben az esetben az ittas állapotban lévő elkövető az üres fegyverét fogta rá előjárójára, és azzal fenyegette, majd az őrség jelenlévő tagjai előtt durván szidalmazta is.¹⁰⁴

Áttekintve az 1961-es Btk-hoz kapcsolódó bírósági gyakorlatot, megállapítható, hogy a jogalkalmazó szigorúan értékelte a fegyveresen, illetve a felfegyverkezve elkövetést, több esetben a súlyosabb (kétszeres), illetve a még súlyosabb (háromszoros) minősítés is előfordult. A határozatokat vizsgálva megállapítható, hogy a kiszabott büntetés minden esetben szabadságvesztés volt, általában közügyektől eltiltás mellékbüntetésével, illetve katonáknál lefokozás mellékbüntetéssel. Megállapítható még az is, hogy a hatályos jogszabály megalkotásáig a bírói gyakorlat ezen a területen leginkább a felfegyverkezve elkövetéssel foglalkozott, azt igyekezett pontosítani, így különösen, hogy milyen eszközök tartoznak az ellenállás leküzdésének és megakadályozásának körébe, továbbá hogy ezek az eszközök élet kioltására alkalmasak-e.

¹⁰³ Legf. Bír. Katf. II. 62/1976. sz. (BH1976. 199.)

¹⁰⁴ Legf. Bír. Eln. Tan. Kat. Törv. 143/1978. sz. (BH1978. 327.)

II.1.6.5. Kriminálstatisztikai eredmények az 1961-es Btk-val kapcsolatban

Az 1961-es Btk. elfogadását követően megindult a fegyveresen és felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekmények alakulásának elemzése, különböző területeket, illetve különböző sértettek vonatkozásában vizsgálatuk.¹⁰⁵ Az ismertté vált bűncselekmények nyomozása révén pedig egyre több alkalommal foglalkozott a korabeli jogirodalom is ezekkel a területekkel.

A fejlődést emellett segítette az Országos Kriminálisztikai Intézet (később Országos Kriminológiai és Kriminálisztikai Intézet, majd pedig Országos Kriminológiai Intézet, a továbbiakban: OKRI) 1960-as létrehozása is, amely a későbbi kriminológiai kutatásoknak nyújtott segítséget.¹⁰⁶

Az előrelépést az jelentette, hogy 1964-ben megalkotásra került az egységes rendőrségi, ügyészségi bűnügyi statisztikai rendszer (a továbbiakban: ERÜBS), amelynek keretében viszonylag egységes formában és szerkezetben került sor a bűncselekményekhez kapcsolódó adatok feldolgozására.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Az egyes bűncselekmények, illetve területek megoszlását részletesen lásd: RÓZSA János: A rablás kriminológiai kérdéseiről, *Kriminálisztikai Tanulmányok VIII.*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1970., 120-151.; FADGYAS András: A garázdaság büntette a gyakorlatban, *Kriminálisztikai Tanulmányok VIII.*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1970., 182-209.; BAKÓCZI Antal: Az erőszakos bűnözésről, *Belügyi Szemle*, 1987. (25. évf.) 3-11.; GÖDÖNY József: Új tendenciák a vagyon elleni bűnözésben, *Kriminológiai és Kriminálisztikai Tanulmányok XVI.*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979., 5-20.; RÓZSA János-MÜNNICH István: Erőszakos bűnözés az elmúlt negyedszázadban, *Kriminológiai és Kriminálisztikai Tanulmányok XVI.*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979. 229-286.; KONCZER István-BODOR Endre: A vagyon elleni bűncselekmények alakulása és a vagyonvédelem helyzete a fővárosban, *Belügyi Szemle*, 1984. (22. évf.) 9. szám 9-17.; CSEVÁR Antal: A rendőri intézkedés gyakorlata a rendőrök sérelmére elkövetett hivatalos erőszak büntette miatt induló ügyekben, *Rendészeti Szemle*, 1994. (32. évf.) 7. szám 20-26.; TAKÁCS András: A bűnözés alakulása az elmúlt évtizedekben, *Rendészeti Szemle*, 1994. (32. évf.) 1. szám 80-85.

¹⁰⁶ BAKÓCZI Antal: A hazai kriminológiai kutatások kialakulása, *Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle*, 1971. 138-143.

¹⁰⁷ A szabályozás részleteit és kritikáját lásd: LÁZÁR Bertalan: Az egységes új rendőrségi és ügyészségi bűnügyi statisztika, *Belügyi Szemle*, 1964. (2. évf.) 1. sz., 16-27.; STAUBER József: Az ERÜBS fejlesztése, *Belügyi Szemle*, 2002. (50. évf.), 4. sz., 24-28.; DÉRI Pál: Bűnözési statisztika és a valóság, *Belügyi Szemle*, 2002. (50. évf.), 4. sz., 40-44.; KOVACSICS Józsefné: ERÜBS – Hogyan tovább?, *Belügyi Szemle*, 2002. (50. évf.), 4. sz., 38-39.; FINSZTER Géza: A bűnügyi nyilvántartás helyzete és fejlesztésének lehetőségei, *Kriminológiai Tanulmányok 43.*, Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2006., 39-62.; VAVRÓ István: A bűnügyi statisztika aktuális problémái, *Belügyi Szemle*, 1971. (9. évf.) 8. sz., 46-50.

A rendszer bevezetése előtt a bűnözés alakulásának egységes, átfogó rendszerben történő elemzésére nem volt lehetőség, így vonatkozó kriminálstatisztikai adatok nem vagy csak kis mennyiségben állnak rendelkezésre. E körben lásd: HELLER Farkas Tamás: A bűnözés alakulása városokban és községekben, *Belügyi Szemle*, 1964. (2. évf.) 10. sz. 18-29.; HELLER Farkas Tamás: A hazai bűnözés intenzitásának vizsgálata, *Belügyi Szemle*, 1964. (2. évf.) 3. sz. 5-19.

Megjegyzendő, hogy a statisztikai rendszer azonban nem vagy nem megfelelően tartalmazta a fegyveresen, illetve felfegyverkezve minősítéssel, vagy az ennek során használt eszközök mérésével kapcsolatos adatokat, a rendszer létrehozói nem különítették el egymástól az egyes bűncselekményeknél előforduló minősítő körülményeket.¹⁰⁸ Ennek megfelelően kizárólag szűk körben került sor a vizsgálatok lefolytatására, amelynek eredményeként egységes és átfogó elemzés az 1961-es Btk. fennállása alatt nem született.

Az ERÜBS segítségével kerülhetett sor szűk körű vizsgálatként Budapest bűnözése, bűnüldözése helyzetének mérésére is, amelynek során megállapításra került, hogy a bűnözés nagyságrendileg csökkenésnek indult, azonban a hivatalos személy elleni erőszak, mint fegyveresen elkövethető bűncselekmények száma emelkedett.¹⁰⁹ Hasonló vizsgálat történt Csongrád megyében is, azonban ott az elemzés kizárólag a megye területén 1972-ben elkövetett rablásokat vizsgálta – a harminckilenc rablás során mindösszesen négy esetben került sor eszköz (kés, illetve vasvilla) használatára.¹¹⁰

Hasonló tendenciát mutatott a Budapesten rendőrök ellen elkövetett hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményének vizsgálata is: 1965-1972. között a vizsgált bűnügyek összesen 7,5%-át követték el felfegyverkezve, továbbá az esetek 2%-ában az eszköz rendőrtől elvett gumibot volt.¹¹¹ Ez az arány később kis mértékben emelkedett, és 1976-ra elérte a vizsgált időszakban a 11%-ot, tehát a felfegyverkezve rendőr, mint hivatalos személy ellen elkövetett erőszak bűncselekménye kismértékben emelkedő tendenciát mutatott.¹¹²

¹⁰⁸ SIKLÓI György: Rablások a felszabadulástól napjainkig, *Belügyi Szemle*, 1970. (8. évf.) 7. sz., 87-88.; ACSAI Katalin: A kriminálstatisztika valóban időszerű kérdései hazánkban, *Belügyi Szemle*, 1972. (10. évf.) 1. sz. 60-62.; DÁVID Gábor: A bűnözés egyes tendenciái Magyarországon, *Belügyi Szemle*, 1977. (15. évf.) 9. sz., 42-52.

¹⁰⁹ Lásd: GÖTZ János: Budapest bűnözésének és bűnüldözésének helyzetéről, *Belügyi Szemle*, 1971. (9. évf.) 9. sz. 27-33.; RUDAS György: A bűnözés és a bűnüldözés alakulása 1971-ben, *Belügyi Szemle*, 1972. (10. évf.) 5. sz., 10-14.;

¹¹⁰ VINCZE Zoltán: A rablások bűnügyi tapasztalatai Csongrád megyében, *Belügyi Szemle*, 1973. (11. évf.), 9. sz., 84-87.; OLASZ József: A rablások kriminológiai tapasztalatai Csongrád megyében, *Magyar Jog*, 1976. (23. évf.) 12. sz., 1080-1088.

¹¹¹ SÁROSI Ernő-FODOR György: A rendőrökkel szemben elkövetett hivatalos személy elleni erőszakok fővárosi tapasztalatai, *Belügyi Szemle*, 1973. (11. évf.) 9. sz. 78-87.

¹¹² BÓCZ Endre: A rendőrök ellen elkövetett hivatalos személy elleni erőszak Budapesten, *Belügyi Szemle*, 1977., (15. évf.) 9. sz., 79-82.

Az ERÜBS-től függetlenül került sor egy olyan vizsgálat elvégzésére, amely nem közvetlenül az elkövető oldaláról elemezte az elkövetett bűncselekményeket, hanem a rendőrség fegyverhasználatának tapasztalatait gyűjtötte össze, és vizsgálta részletesen. A vizsgálat során megállapításra került, hogy a rendőrök általi fegyverhasználatra a legritkább esetekben került sor fegyveres támadás elhárítása érdekében, a fegyverhasználatnak alig 10%-a tartozott ebbe a körbe.¹¹³ Ugyancsak az ERÜBS-től függetlenül került sor egy nyilvántartás létrehozására Kecskeméten 1971-ben, amely azonban nem foglalkozott egyáltalán a fegyveresen, illetve felfegyverkezve történő elkövetés, mint minősítő körülmények vizsgálatával.¹¹⁴

Kiemelendő, hogy – bár a rablás az 1961-es Btk-ban foglaltak szerint nem rendelkezett sem eredetileg, sem pedig a módosítások révén a vizsgált minősítő körülmények valamelyikével, mégis – a fegyveres rablás bűncselekménye¹¹⁵ fordult elő leggyakrabban a speciális nyomozási problémákkal rendelkező esetek között.¹¹⁶

A jogirodalom emellett több alkalommal részletesen foglalkozott a felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményével, illetve az 1961-es Btk. szerint nem létező fegyveresen elkövetett hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményével is.¹¹⁷

¹¹³ MAJOR János: A rendőrség fegyverhasználati tapasztalatairól, *Belügyi Szemle*, 1973. (11. évf.), 12. sz., 38-46.

¹¹⁴ BARABÁS Lajos - BITÓ István: A bünyügyi nyilvántartás rendszere egy megyeszékhelyi kapitányságon, *Belügyi Szemle*, 1975. (15. évf.) 6. sz., 53-57.

¹¹⁵ Lásd: SZÉKELY János: Egyes vagyon elleni bűncselekmények minősített esetei; *Jogtudományi Közlöny*, 1961. (16. évf.) 1-2. sz., 31-36.

¹¹⁶ Lásd: SZABÓ János: A fegyveres rablástól a hamis vád büntetéig, *Belügyi Szemle*, 1963. (1. évf.) 3. sz., 77-83.; ROMHÁNYI Ferenc: Lőfegyverrel elkövetett rablás nyomozása, *Belügyi Szemle*, 1964. (2. évf.) 7. sz., 103-107.; RÓZSA János: A rablás kriminológiai kérdéseiről, *Kriminológiai Tanulmányok*, 1970., 8. kötet, 120-151.; BENCZE Lajos: Fegyveres álarcos rablás nyomozásának tapasztalatai, *Belügyi Szemle*, 1974. (12. évf.) 7. sz., 92-97.

¹¹⁷ Lásd: AVAR Jenő: A hivatalos személy elleni erőszak büntetésének elkövetését megelőző terhelti és sértetti magatartások felderítése, *Belügyi Szemle*, 1969. (7. évf.) 12. sz., 12-18.; RÁCZ György: A hivatalos személy elleni erőszak ítélkezési gyakorlatáról, *Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle*, 1972., 644-646.; LÁSZLÓ Jenő: A hivatali és a hivatalos személy elleni bűncselekmények új szabályozására vonatkozó elgondolások, *Magyar Jog*, 1977. (24. évf.) 4. sz. 763-770.

Emellett a fegyveresen, illetve felfegyverkezve történő elkövetés minősítő körülményeivel egyáltalán nem rendelkező, egyes élet és testi épség elleni bűncselekmények esetében is sor került az eszközök vizsgálatára, és a vizsgált minősítő körülmények megállapítására.¹¹⁸

II.1.7. Az 1978-as Btk-ban foglalt szabályozás

Az 1961-es Btk-t követően került elfogadásra a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1978-as Btk.), amely több, mint harminc évig szabályozta a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetést, részletesen kifejtve e speciális minősítő körülmények fogalmait, és egyes bűncselekmények esetében a súlyosbítás mértékét is.

II.1.7.1. A „fegyveresen” minősítés az 1978-as Btk-ban

Az 1978-as Btk. elsőként a veszélyesebbnek tekintett fegyveresen elkövetést, mint minősítő körülményt tárgyalta az értelmező rendelkezések között. Az 1978-as Btk-ban foglalt eredeti rendelkezések¹¹⁹ szerint fegyveresen követi el a bűncselekményt az, aki lőfegyvert vagy robbanóanyagot tart magánál.¹²⁰ Ez az eredeti fogalom még az 1978-as Btk. tervezeteihez és javaslataihoz képest is változatlan formában került elfogadásra, semmilyen módosító javaslat benyújtása nem érintette.¹²¹

¹¹⁸ Lásd: ADORJÁN Gyula: Fegyveres bűnöző elfogása egyedülálló épületben, *Belügyi Szemle*, 1966. (4. évf.) 9. sz., 64-70.; KREBS Sándor-KOVÁCS Margit: Lőfegyverrel okozott sérülések komplex szakértői vizsgálata, *Belügyi Szemle*, 1969. (7. évf.) 7. sz., 111-114; SOMOS József: A lőfegyverrel elkövetett élet elleni büntettek jogi értékelése, *Belügyi Szemle*, 1970. (8. évf.) 11. sz., 52-55.; DOMJÁN István: Fegyveres bűnöző elfogása és emberölés kísérletének bizonyítása, *Belügyi Szemle*, 1973. (11. évf.) 2. sz., 94-97.; SZIKSZAI Béla-BOKK Péter-POZSGAI Ferenc: Egy fegyveres bűnöző ártalmatlanná tételének tapasztalatai, *Belügyi Szemle*, 1974. (12. évf.) 12. sz., 84-88.; FERENCZY Zsigmond: Fegyverszakértői észrevételek az „Egy fegyveres bűnöző ártalmatlanná tételének tapasztalatai” című cikkhez, *Belügyi Szemle*, 1975. (13. évf.) 6. sz., 71-72.; KRATKÓCZKI Ferenc: Fegyveres galeri leleplezése és felszámolása Miskolcon, *Belügyi Szemle*, 1977. (15. évf.) 8. sz., 103-105.; GRÁNITZ László: Kirabolt tolvajok, *Belügyi Szemle*, 1983. (21. évf.) 5. szám 107-111.; JÓZSA Miklós: Magánlakásban elkövetett rablások nyomozása, *Belügyi Szemle*, 1981. (19. évf.) 2. szám, 108-111.

¹¹⁹ Az „eredeti” kifejezés használatára a módosító rendelkezések elkülönítése érdekében kerül sor. A módosításokat lásd a későbbiekben részletesen kifejtve.

¹²⁰ 1978. évi IV. törvény 137. § 3. pont.

¹²¹ LÁSZLÓ Jenő (szerk.): Az 1978. évi IV. törvény (Btk.) előkészítése, *Igazságügyi Minisztérium*, Budapest, 1986., I. kötet, 621-622.

A fegyveresen elkövetés, mint minősítő körülmény későbbi fogalmának elfogadására csak 2001-ben került sor, amelynek jogpolitikai indoka az lehetett, hogy rendkívül sok bűncselekményt követtek el lőfegyver vagy robbanóanyag utánzatával.¹²² A nehézséget az okozta, hogy utánzattal történő elkövetés esetén nem volt megfelelő minősítő körülmény, nem lehetett egy tényállásban minősítő körülményként a fegyveresen történő elkövetést megállapítani, még akkor sem, ha a sértettek az adott helyzetben valóságos lőfegyvernek vagy robbanóanyagnak vélték az eszközt. Ezt az anomáliát szüntette meg a már említett 2001-es módosítás, amely kiegészítette az 1978-as Btk-t azzal a kitéttel, hogy a fegyveres elkövetésre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, ha a bűncselekményt lőfegyver vagy robbanóanyag utánzatával fenyegetve követik el.¹²³

A fogalom elemzésével együtt mindenképp érdemes azonban részletesen megvizsgálni az egyes eszközöket, amelyek használatával vagy magánál tartásával a minősítő körülmény megállapítására sor kerülhet.¹²⁴

II.1.7.1.1. Eszközök: lőfegyverek

A lőfegyverekre vonatkozó szabályozás az 1978-es Btk. alatt rendkívül sokszínű volt, hiszen a törvény hatályának időtartama alatt három különböző jogszabály szabályozta a lőfegyverek fogalmát. Az első, 1975-ös szabályozás szerint lőfegyver az, amelynek kalibere 4,5 mm vagy ennél nagyobb és egy mkp-nál¹²⁵ nagyobb csőtorkolati energiájú lövedék befogadására és kilövésére alkalmas.¹²⁶ Ezt követően 1991-ben¹²⁷ került sor egy új szabályozás, és ezzel az új lőfegyver-fogalom megalkotására is, amely szerint a lőfegyver olyan eszköz, amelynek csövéből gáz- (lőporgáz, sűrített levegő, stb.) segítségével 7,5 joule-nál nagyobb csőtorkolati energiájú lövedék lőhető ki.¹²⁸

¹²² Lásd a 2. számú ábrában foglaltakat és elemzésüket.

¹²³ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény 19. § (3) bekezdés.

¹²⁴ Áttekintően lásd: CZIMBALMOS Csaba (szerk.): A büntetőjog nagy kézikönyve, *CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft.*, Budapest, 2007., 267-270.

¹²⁵ Az mkp (méterkilopond) a forgatónyomaték korábbi mértékegysége, amely 9,81 joule energiának felel meg. A lőfegyverek vonatkozásában a csőtorkolati energia mérésére jelenleg joule-ban történik. Forrás: <http://www.betonopus.hu/notesz/mertekegység/mertekegység.htm> (Letöltés ideje: 2016. december 30.).

¹²⁶ A lőfegyverekről, lőszerokről és lőterekről szóló 2/1975. (IV. 16.) BM rendelet 2. § a) pont.

¹²⁷ Megjegyzendő, hogy a lőfegyver fogalmának meghatározását a lőfegyverekről és lőszerokról szóló 1988. évi 23. törvényerejű rendelet nem tartalmazta.

¹²⁸ A kézilőfegyverekről és lőszerokról, a gáz- és riasztófegyverekről, valamint a légfegyverekről és lőterekről szóló 115/1991. (IX. 10.) kormányrendelet 34. § (1) bekezdés a) pont.

A jelenleg hatályos szabályozás elfogadása 2004-ben történt, eszerint lőfegyver a tűzfegyver, valamint az a légfegyver, amelyből 7,5 joule-nál nagyobb csőtorkolati energiájú, szilárd anyagú lövedék lőhető ki.¹²⁹

A fogalmakat áttekintve megállapítható, hogy a jogalkotó már nem látta szükségesnek a kaliber méretének¹³⁰ meghatározását, emellett a csőtorkolati energia jogalkotó által megkövetelt mértéke is csökkent 2,31 joule-lal, amelynek eredményeként olyan fegyverek is a lőfegyver kategóriájába kerülhettek, amelyek eddig ezen a fogalmi körön a csőtorkolati energiájuk mértéke miatt kívül estek (például egyes speciális légfegyverek).¹³¹

A jogalkalmazó a jogszabályi változásokkal lépést tartva több alkalommal is elvi jelentőségű határozatok keretében értelmezte a lőfegyver fogalmát, különösen a fegyveresen minősítést tekintve. Ennek eredményeként került megállapításra, hogy a rablás büntetvényének kísérlete nem minősül fegyveresen elkövetettnek, ha a terhelt az elkövetéskor olyan riasztó-forgópisztolyt használ, amely az igazgatási jogszabályok értelmében nem tekinthető lőfegyvernek vagy robbanóanyagnak.¹³² Ezt a határozatát a jogalkalmazó később megerősítette azzal, hogy a gáz, illetve riasztófegyver nem minősül lőfegyvernek, így ezek használata nem alapozza meg a rablás fegyveresen történt elkövetés szerinti minősítését.¹³³ Kiemelendő, hogy kizárólag a lőfegyver magánál tartása is megalapozta a fegyveresen történő elkövetés minősítő körülményként történő megállapítását, nem volt szükséges a lőfegyver töltöttsége, emellett a töltények magánál tartása sem alapozta meg a minősítés megállapítását.¹³⁴

¹²⁹ A lőfegyverekről szóló 2004. évi XXIV. törvény 2. § 16. pont.

¹³⁰ A kaliber – eredetileg öbnagyság – a lőfegyver csövének belső vagy átmérőjét jelzi. Forrás: <http://meszotar.hu/keres-kaliber> (Letöltés ideje: 2016. december 30.).

¹³¹ A lőfegyverekkel kapcsolatos vizsgálatokat, kutatásokat részletesen lásd például: TÓTH Péter: Temészettudományos módszerek a lőfegyverekkel elkövetett bűncselekmények felderítésében, *Belügyi Szemle*, 2005. (53. évf.) 1. szám, 46-60.; TÓTH István: Sörétes lőfegyverek vizsgálata, *Belügyi Szemle*, 1988. (26. évf.) 6. szám, 109-112.

¹³² Legfelsőbb Bíróság B. törv. II. 836/1991. sz. (BH1992. 370.)

¹³³ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság I. Bf. 1081/1994. sz. (BH1995. 450.)

¹³⁴ LÁSZLÓ Jenő: A Büntető Törvénykönyv magyarázata, *Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó*, Budapest, 1986. I. kötet, 363.

Azonban bármilyen fegyver használata esetén igazságügyi fegyverszakértő kirendelése volt szükséges annak megállapítása érdekében, hogy az elkövetés során használt fegyver lőfegyvernek vagy más fegyvernek minősül.¹³⁵

A jogszabályi fogalmat vizsgálva megállapítható, hogy a lőfegyver esetén a jogalkotó a magánál tartás cselekvőségét szankcionálja, ahhoz nem rendel célt vagy egyéb magatartást, már a magánál tartás is megalapozza a minősítés megállapítását. Ez pedig a fegyver műszaki értelemben vett fogalmára utal, a német büntetőjogi hatást mutatva.¹³⁶

II.1.7.1.2. Eszközök: robbanóanyagok, robbantószerkek

A lőfegyverek mellett a fegyveresen minősítés második eszköz-csoportjába a robbanóanyagok és robbantószerkek tartoznak.¹³⁷ A robbanóanyag szabályozását az 1978-as Btk. hatályának időtartama alatt két jogszabály is szabályozta, amelyek közül mindkettő csak általánosan foglalkozik a robbanóanyagokkal, robbantószerkekkel, azok fogalmát pontosan meg nem határozva. Az első jogszabály szerint robbanóanyag a brizáns egynemű (szekunder) robbantóanyag, a brizáns poralakú és zselatinált keverék robbanóanyag, a gyutaccsal nem indítható keverék robbanóanyag, az iniciáló robbanóanyag és keverék (elegy), fekete lőpor, a gyér füstű (füst nélküli) lőpor, a robbanóképes, valamint a levegőtől elzártan is hevesen égő pirotechnikai elegy.¹³⁸

¹³⁵ DELLY Levente-PINTÉR István: Kommentár a büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényhez, *OPTEN Informatikai Kft.*, Budapest, 2013., 69.; KISS Norbert-HOLLÁN Miklós-GELLÉR Balázs: A Büntető Törvénykönyv Magyarázata, *Magyar Hivatalos Közlönykiadó*, Budapest, 2005., I. kötet, 407.

¹³⁶ SZOMORA Zsolt: Die Waffe als Tatmittel – Rechtsvergleichende Beobachtungen zum Waffenbegriff aus ungarischer Sicht, in: GROPP Walter – ÖZTÜRK Bahri – SÖZÜER Adam – WÖRNER Liane: *Die Entwicklung von Rechtssystemen in ihrer gesellschaftlicher Verankerung*, Nomos Verlagsgesellschaft, Berlin, 2014., 232-235.

¹³⁷ A robbanóanyagok és robbantószerkek vizsgálatával kapcsolatosan lásd: HIMA Tamás: A rejtett robbantószerkek felderítésének lehetőségei és eszközei, *Rendészeti Szemle*, 1992. (30. évf.) 5. szám, 49-55.

¹³⁸ 5/1974. (VIII. 10.) NIM rendelet a robbanóanyagiparon belüli robbantási képzésről és továbbképzésről 1. § (2) bekezdés.

A második jogszabály, amely a vizsgált eszközök ezen körét foglalja keretbe, a kémiai biztonságról szóló törvény, amely – ellentétben az imént említett szabályozással – pontos fogalmat nem határoz meg. A törvény csak általánosan írja körül a robbanóanyagok fogalmát, és rögzíti, hogy robbanó anyagnak olyan folyékony, képlékeny, kocsonyás vagy szilárd anyagok tekinthetők, amelyek légköri oxigénnel vagy anélkül gyors gázfejlődéssel járó hőtermelő reakcióra képesek, és amelyek adott kísérleti körülmények között, illetve nyomásra vagy hőre felrobbannak.¹³⁹ A vonatkozó értelmezések szerint a robbanóanyag azonnali pusztító hatású, távolra is ható eszköz, például dinamit vagy ekrazit.¹⁴⁰ A jogalkalmazó szerint a például a szögbelövő hüvelytöltény nem robbanóanyag vagy robbantószer, hanem lőszeralkatrész, amelynek jogosulatlan birtokban tartása a lőszerrel visszaélés büntettének minősül.¹⁴¹

Robbantószernek az olyan eszközök minősülnek, amelyek robbanóanyagok felrobbantására szolgálnak, és amelyek a rendeltetésszerű használatuk során önmagukban robbanóhatást általában nem fejtenek ki. Ezzel kapcsolatosan megjegyzendő, hogy például a jelzőrakéta és az annak kilövésére szolgáló gyújtó nem robbanóanyag vagy robbantószer, hanem pirotechnikai anyag,¹⁴² ennek eredményeként pedig nem szolgálhat a fegyveresen minősítés megállapításának alapjául.

Robbanóanyag és robbantószer felhasználására szolgáló készüléknek pedig azok az eszközök tekinthetők, amelyek technikai értelemben képesek a valóságos robbanóanyagok pusztító hatásának kiváltására, a robbanóanyag működtetésével szorosan kapcsolatba hozhatók.¹⁴³

A lőfegyverek, robbanóanyagok, illetve robbantószeres esetében elegendő, ha az elkövető elkövetéskor magánál tartja a lőfegyvert vagy a robbanóanyagot, de nem szükséges használnia azt, illetve azzal fenyegetnie. Felmerülhet azonban a kérdés, hogy amennyiben az elkövető csak magánál tartja a lőfegyvert vagy a robbanóanyagot, de nem használja, akkor mégis milyen okból kerülhet sor e minősítő körülmény megállapítására.

¹³⁹ A kémia biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény 3. § (1) bekezdés aa) pont. A polgári felhasználású robbanóanyagok forgalmazásáról és felügyeletéről szóló 191/2002. (IX. 4.) kormányrendelet.

¹⁴⁰ LÁSZLÓ i.m. 363.

¹⁴¹ Legfelsőbb Bíróság B. törv. I. 92/1989. sz. (BH1990. 414.)

¹⁴² Legfelsőbb Bíróság Kat. törv. II. 204/1982. sz. (BH1982. 453.)

¹⁴³ Legfelsőbb Bíróság Büntető kollégiuma és a megyei bíróságok (a Fővárosi Bíróság) büntető kollégiumának álláspontja a Btk-t módosító novella (a 2001. évi CXXI. tv.) egyes rendelkezéseinek alkalmazásának kapcsolatos jogértelmezési kérdésekben *A novella 19. §-ához (a Btk. 137. § 4. pontjához)*.

Ennek jogpolitikai indoka a lőfegyver vagy a robbanószer használata lehetőségének fokozottabb társadalomra veszélyessége (objektív veszélyesség), hiszen ezek olyan eszközök, amelyek potenciálisan alkalmasak rendeltetésszerű és nem rendeltetésszerű használat mellett emberi élet kioltására, illetve maradandó károsodások, sérülések okozására.

II.1.7.1.3. Eszközök: utánzatok

Az eddig bemutatott, legalább körülírt fogalmakkal ellentétben azonban az utánzatra vonatkozóan nincs olyan pontos és átfogó fogalom, amely jogszabályban vagy iránymutatásban, bírósági döntésben szerepelne, és amely megkönnyítené az utánzat, mint fegyveres elkövetés során használt eszköz értelmezését.¹⁴⁴

Így az „*utánzat*” kifejezés értelmezésével kapcsolatban csak az általános fogalomra, illetve a kapcsolódó bírói gyakorlatra lehet támaszkodni.

A jelenleg elfogadott értelmezés szerint utánzatnak tekinthető minden olyan eszköz, amely a megfenyegetett személy megtévesztésére objektíve alkalmas, a valódi eszközökhöz olyan mértékben hasonló, hogy képes legyen ténylegesen megtéveszteni a sértettet.

Feltétel továbbá, hogy az utánzat fizikai eszköz legyen, amelynek fenyegetés körében történt használati módja ugyanazt az érzületet kell, hogy kiváltsa a sértettben, mintha a fenyegetésre valóságos lőfegyverrel vagy robbanóanyaggal került volna sor.¹⁴⁵

¹⁴⁴ Erre a hiányosságra utalásnak tekinthető Dr. Avarkeszi Dezső képviselő 2001. november 28. napján tett felszólalása, amelyben foglaltak szerint „[...] lehetnek olyan esetek, amelyeknél fel sem merülhet igazából az, hogy józan ésszel egy tárgyat lőfegyvernek, pláne robbanóanyagnak lehet nézni, egyáltalán nehezen tudom elképzelni, hogy a robbanóanyag-utánzat hogy néz ki; egy dobozra rá van írva, hogy bomba? Vagy nem tudom... (Dr. Répássy Róbert közbeszól.) Lőfegyvernél ez sokkal jobban látszik. (Dr. Hende Csaba: Dinamitrúd! - Dr. Répássy Róbert: Olyan, mint a lépfenespóra-utánzat!) [...]”. Forrás: http://www.parlament.hu/web/igazsagugyi-bizottsag/albizottsagok?p_auth=krFQtBLE&p_p_id=pairproxy_WAR_pairproxyporlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8&p_p_lifecycle=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&pairproxy_WAR_pairproxyporlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8_pairAction=%2Finternet%2Fcppls%26p_fogy_naplo.naplo.fadat%3Fp_ckl%3D36%26p_uln%3D243%26p_felsz%3D58%26p_szoveg%3D%26p_felszig%3D58 (Letöltés ideje: 2016. szeptember 11.).

¹⁴⁵ Legfelsőbb Bíróság Büntető kollégiuma és a megyei bíróságok (a Fővárosi Bíróság) büntető kollégiumának álláspontja a Btk-t módosító novella (a 2001. évi CXXI. tv.) egyes rendelkezéseinek alkalmazásának kapcsolatos jogértelmezési kérdésekben *A novella 19. §-ához (a Btk. 137. § 4. pontjához)*

Kiemelendő, hogy – bár az utánzatok magyar jogban alkalmazott fogalma nem meghatározott – közösségi jogi szinten azonban a lőfegyverutánzatok széleskörű vizsgálatára sor került azok forgalomba hozatalával kapcsolatban (a továbbiakban: Jelentés).¹⁴⁶ A Jelentés alapját egy többször módosított irányelv¹⁴⁷ képezte, amelynek célja a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzése volt, azonban sem az irányelv, sem annak módosítása nem foglalkozott az utánzatokkal, ezért vált szükségessé az utánzatokkal kapcsolatban jogi dokumentum megalkotása.¹⁴⁸

A Jelentés egyik legnagyobb vívmánya – fogalom hiányában is – a lőfegyverutánzatok elkülönítése a lőfegyverekkel hasonlóságot mutató termékektől.¹⁴⁹

Álláspontom szerint az utánzatok közé tartoznak még azok a fegyverek, amelyeket a már említett lőfegyverekről szóló törvény, illetve a kapcsolódó kormányrendelet nem von a lőfegyverek körébe. Így utánzatnak minősülhet a gáz- és riasztófegyver, a légfegyver, festéklövő, a muzeális vagy a színházi fegyver, de akár egy műanyag játékpisztoly használata is eredményezheti a fegyveres elkövetés megállapítását. Ennek alapján pedig a jogalkalmazónak minden esetben a sértett nézőpontjából, és az eset összes körülményeit alapul véve kell vizsgálnia a súlyosabb minősítés megállapíthatóságát.¹⁵⁰

¹⁴⁶ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és Tanácsnak – A lőfegyverutánzatok forgalomba hozatala COM(2010)404.

¹⁴⁷ 91/477/EGK tanácsi irányelv a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről; Az Európai Parlament és a Tanács 2008/51/EK irányelve (2008. május 21.) a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről szóló 91/477/EGK tanácsi irányelv módosításáról.

¹⁴⁸ Az említett tanácsi irányelv legfontosabb része a fegyver-lőfegyver fogalmak elkülönítése, amely szerint fegyvernek tekinthető minden, az irányelv I. Mellékletének II. pontjában meghatározott valamennyi lőfegyver, illetve a nemzeti jogszabályokban rögzített lőfegyvereken kívüli egyéb fegyverek. Ezzel szemben a lőfegyverek köre lényegesen szűkebbnek tekinthető, pontosan felsorolva és meghatározva ezeket az eszközöket. A lőfegyverek vonatkozásában megjelölésre került egy szűk kivételi kör is: nem tekinthetők lőfegyvernek a közösségi jogi szabályozás szerint az olyan tárgyak, amelyeket használatra tartósan alkalmatlanná tettek hivatalos szerv által garantált vagy ilyen szerv által elismert műszaki eljárások alkalmazásával; amelyeket riasztásra, jelzésre, életmentésre, állatok levágására vagy szigonyral történő halászatra, illetve ipari vagy műszaki célokra tervezték, feltéve, hogy csak a megjelölt célokra használhatók; antik fegyvereknek vagy ezek másolatainak tekintik őket, azokban az esetekben, ha azok nem szerepelnek az előző kategóriákban és nemzeti szabályozás alá esnek. 91/477/EGK irányelv I. Melléklet.

A módosító irányelv a lőfegyver fogalmát is megváltoztatta, rögzítve, hogy a lőfegyver minden olyan hordozható csöves tüzfegyver, amely egy gyúlékony hajtóanyag segítségével egy vagy több töltényt, golyót vagy lövedéket lő ki, azt ennek kilövésére tervezték vagy átalakítható erre a célra, kivéve, ha ez kirázásra kerül. 2008/51/EK irányelv 1. cikk 1. pont a) alpont első bekezdése.

¹⁴⁹ Ilyennek tekinthetőek például az airsoft fegyverek, a paintball során használt fegyverek, antik fegyverek reprodukciói. Jelentés 3. pont.

¹⁵⁰ Legfelsőbb Bíróság Büntető kollégiuma és a megyei bíróságok (a Fővárosi Bíróság) büntető kollégiumának álláspontja a Btk-t módosító novella (a 2001. évi CXXI. tv.) egyes rendelkezéseinek alkalmazásának kapcsolatos jogértelmezési kérdésekben *A novella 19. §-ához (a Btk. 137. § 4. pontjához)*.

Bár az utánzatokkal történő elkövetés lehetőségét és ennek büntethetőségét csak később iktatták az 1978-as Btk-ba, már korábban is előfordult olyan bűncselekmény, amely esetében felmerült a robbanóanyag utánzatának használata is. Így a Bács-Kiskun Megyei Bíróság¹⁵¹ egy ítéletében megállapította, hogy a pénzügyi intézet sérelmére elkövetett rablást követően az elkövetők álbombával fenyegetve megvalósítják a közveszéllyel fenyegetés vétségét is.¹⁵² E bűncselekmény alapján lefolytatott eljárás, majd pedig az ítélet 2000-ben került meghozatalra, egy évvel korábban, mint az „*utánzattal fenyegetve*” kitétel törvénybe iktatása, mégis kiemelt jelentőséggel bír az említettek miatt. A Bács-Kiskun Megyei Bíróság egy másik ítéletében azonban másként értelmezte az utánzattal elkövetést, és rögzítette, hogy a közveszéllyel fenyegetés bűncselekménye nem állapítható meg, ha a vádlottak bombának látszó, de robbanóanyagot nem tartalmazó tárgyat helyeznek el a közterületen.¹⁵³ Ezt az ellentmondást végül az 1978-as Btk. 2001-es módosítása oldotta fel az utánzatok törvénybe iktatásával.

A lőfegyver vagy robbanóanyag használatával elkövetett bűncselekményekkel ellentétben, ahhoz, hogy a fegyveresen minősítést meg lehessen állapítani, a jogalkotó az utánzatokkal kapcsolatban nem tartotta elegendőnek azt, hogy az elkövető magánál tartsa az adott utánzatot, használnia is kellett azt a bűncselekmény elkövetése során. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy mindenképp a sértett tudomására kellett ezt hoznia, elég, ha az elkövető tudata ezt átfogta, a sértett tudomása nem volt szükséges hozzá.

Ezzel kapcsolatban felmerül egy rendkívül érdekes, és a magyar jogirodalomban még egyáltalán nem rendezett kérdés: az utánzatok meghatározására pontosan hogyan kerül sor: azok az eszközök tekinthetők utánzatnak, amelyek nem tartoznak a meghatározott fogalmi körökbe (például nem lőfegyver, hanem légfegyver), vagy azok külső megjelenései vagy keltett érzetei alapján lehet utánzatokról rendelkezni. A magyar rendszer álláspontom szerint egyértelműen az első megközelítést részesíti előnyben – erre utal különösen a „*sértettben megalapozott félelmet keltés*” kitétel, azonban a külső megjelenéssel, és a sértettben keltett más jellegű érzettel – a német büntetőjogi dogmatikával ellentétben – nem foglalkoznak.¹⁵⁴

¹⁵¹ Jelenleg Kecskeméti Törvényszék.

¹⁵² Bács-Kiskun Megyei Bíróság 3. B.1291/1998. sz. (BH2000. 383.)

¹⁵³ Bács-Kiskun Megyei Bíróság I. Fkf. 27/1997. sz. (BH1998. 263.)

¹⁵⁴ A kérdéskör részletes kifejtését és megválaszolását lásd az III.2.3.4. pontban a fegyverutánzatokhoz kapcsolódó problémakör (*Scheinwaffen-Problematik*) körében.

Az utánzatokkal kapcsolatban mindenképp megemlítendő az LB egyik, csoportos elkövetéssel kapcsolatos határozata, amely analógiaként alkalmazható az utánzatok esetében. Eszerint a csoportos elkövetés megállapítása szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a sértett az elkövetők bármelyikének jelenlétét észleli vagy sem, mivel a több elkövető jelenléte szervezettséget, a feladatok megosztását feltételezi, és ezért nagyobb tárgyi súlyú.¹⁵⁵ Ennek megfelelően tehát az utánzatoknál a fokozottabb tárgyi súlyt nem az jelenti, hogy a sértettnek tudomása van a fegyver utánzat jellegéről, hanem hogy a fegyver maga lényegesen nagyobb társadalomra veszélyességgel rendelkezik.

II.1.7.1.4. A „fegyveresen” minősítéssel rendelkező egyes bűncselekmények

A jogalkotó a fegyveresen minősítést – lévén fokozottabban veszélyes a társadalomra – rendkívül sok tényállásban alkalmazta minősítő körülményként, általában önállóan, de előfordult több bűncselekmény esetén is, ahol már más minősítő körülmény súlyosabb, illetve még súlyosabb minősítését eredményezte.

A bűncselekményeket vizsgálva elsőként azt lehet megállapítani, hogy a fegyveresen elkövetés, mint minősítő körülmény leggyakrabban a személy elleni, és a közrend elleni bűncselekmények körében fordult elő az 1978-as Btk-ban. Emellett a minősítés megjelent még az államigazgatás, igazságszolgáltatás és a közélet tisztasága, a vagyon elleni, valamint a hivatalos személy elleni bűncselekmények körében is. A legritkábban pedig az emberiség elleni, illetve a katonai bűncselekmények körében fordult elő a fegyveresen minősítés, jelentős mértékben emelve a büntetési tételt.

Amint azt fentebb már említettem, a fegyveresen minősítés az emberiség elleni bűncselekmények körében is előfordult, azonban az 1978-as Btk. módosításai miatt néhány tényállásban megjelent a fegyveresen minősítés, egyes tényállásokból eltűnt, emellett míg más tényállások teljes egészében törlésre kerültek a jogszabályból.¹⁵⁶

¹⁵⁵ 2/2000. büntető jogegységi határozat

¹⁵⁶ A fegyveresen minősítést tartalmazó tényállásokat az 1978-as Btk-ban foglalt sorrendjükben sorolom fel és elemzem, függetlenül attól, hogy az adott tényállás a jogszabály hatályon kívül helyezésének időpontjában még szerepelt-e a jogszabályban vagy sem. Ezt követően a fegyveresen minősítő körülménnyel ellátott bűncselekmény jogszabályba iktatásának időrendi sorrendje szerint haladok.

Az első különös részi tényállás, amely már tartalmazta az 1978-as Btk. elfogadásakor a fegyveresen minősítést, az összeesküvés bűncselekménye volt,¹⁵⁷ amely tényállásban a fegyveresen minősítés súlyosabb, illetve még súlyosabb (az összeesküvés kezdeményezője vagy vezetője követi el fegyveresen a bűncselekményt) minősítő körülményként jelent meg.¹⁵⁸ Megjegyzendő, hogy az összeesküvés bűncselekménye esetén az eredeti 1978-as Btk. nem tartalmazta volna a fegyveresen minősítést. A jogalkotó az 1. számú tervezetben még alkalmazta a minősítést, azonban a 2-5. számú tervezetekben már nem szerepelt fegyveresen minősítés lehetősége. Ezt követően a 6. számú tervezet ismét tartalmazta a fegyveresen minősítést, és az Országgyűlés elé terjesztett törvényjavaslatban is szerepelt a minősítés, amelynek eredményeként az elfogadott 1978-as Btk. összeesküvésre vonatkozó rendelkezései között is megtalálható a fegyveresen minősítés.¹⁵⁹

Az összeesküvés mellett fegyveresen lehetett elkövetni az állam elleni bűncselekmények között a lázadás bűncselekményét is,¹⁶⁰ amely esetben a fegyveresen minősítés az összeesküvés bűncselekményében megjelenő minősítéssel megegyező módon alakult.¹⁶¹

Az emberiség elleni bűncselekmények II. Címében a háborús bűncselekmények között jelent meg a fegyveresen minősítő körülmény a háborús fosztogatás tényállásában,¹⁶² amely már az 1978-as Btk. 2. számú tervezetében is szerepelt.¹⁶³ Megállapítható, hogy minősítő körülményként lényegesen emelte a büntetési tételt, az eredetileg kiszabható két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés öt évtől tíz évig terjedőre módosult.¹⁶⁴

¹⁵⁷ Az összeesküvés általános szabályairól részletesen lásd: KÁDÁR Miklós: Az összeesküvés, illetőleg a „szervezett” izgatás alanyi oldalának vizsgálata, és elhatárolása, *Jogtudományi Közöny*, Budapest, 1965., 503-509.; KÁDÁR Miklós: Az összeesküvés, *Jogtudományi Közöny*, Budapest, 1947., 32-33.; SZIRMAI Zsolt: Az összeesküvés, *Jogtudományi Közöny*, Budapest, 1947., 56-57.

¹⁵⁸ 1978. évi IV. törvény 139. § (1)-(3) bekezdések.

Az összeesküvés tényállása az 1978-as Btk. hatályon kívül helyezésének idején már nem szerepelt a jogszabályban, a tényállás 1989. október 14. napi hatállyal kivezetésre került az 1978-as Btk.-ból.

¹⁵⁹ LÁSZLÓ Jenő (szerk.) i.m. 116-117., 119., 128.

¹⁶⁰ A tényállás történetét részletesen lásd: LÁSZLÓ Jenő (szerk.) i.m. 128-133.

¹⁶¹ 1978. évi IV. törvény 140. § (2)-(3) bekezdés. A lázadás bűncselekményéből 1989. október 14. napi hatállyal törésre került a fegyveres elkövetés, mint minősítő körülmény.

¹⁶² 1978. évi IV. törvény 159. §

¹⁶³ LÁSZLÓ Jenő (szerk.) i.m. 240-241.

¹⁶⁴ 1978. évi IV. törvény 159. § (2) bekezdés.

Bár a bűncselekményben már ténylegesen megjelent a fegyveresen elkövetés minősítő körülményként, az említett bűncselekmény jelentősége napjainkban meglehetősen lecsökkent, alkalmazására esetlegesen csak büntető törvény területi és személyi hatályra vonatkozó speciális rendelkezéseinek megvalósulása esetén kerülhetett sor.

A személy elleni bűncselekmények csoportjába tartozott az 1978-as Btk. eredeti állapota szerint a magánlaksértés¹⁶⁵ bűncselekménye is,¹⁶⁶ amelynek tényállásában is szerepelt a fegyveresen elkövetés minősítő körülményként.¹⁶⁷

Megjegyzendő, hogy a magánlaksértés vonatkozásában az 1978-as Btk. elfogadása előtt felmerült súlyosbító körülményként a felfegyverkezve elkövetés jogszabályba iktatásának lehetősége is, tekintettel annak gyakoriságára és társadalomra veszélyességére. Ezt a 3. számú tervezet is tartalmazta már, és a 6. számú tervezet, amely a törvényjavaslat alapját képezte, is magában foglalta a felfegyverkezve minősítést, amelynek megfelelően az 1978-as Btk. elfogadásra került. Fontos kiemelni, hogy a magánlaksértés esetén a fegyveres elkövetés megállapításához elegendő volt már az is, ha az elkövető magánál tartja az eszközöket a bűncselekmény elkövetésekor, nem szükséges ténylegesen használnia is azokat. Tehát abban az esetben, ha az elkövető lőfegyvert tart magánál a magánlaksértés bűncselekményének elkövetése során, már megalapozza a súlyosabb minősítés megállapítását, és ennek alapján a szigorúbb büntetés kiszabásának lehetőségét is.¹⁶⁸

¹⁶⁵ 1978. évi IV. törvény 176. §.

¹⁶⁶ A magánlaksértés tényállásával kapcsolatosan részletesen lásd: VISZOKAY László: A magánlaksértés szabályozása a hatályos Büntető Törvénykönyvben, *Magyar Jog*, 1984. (31. évf.), 5. sz. 427-441.

¹⁶⁷ Lásd: Legf. Bír. Bf. III. 1163/1998. sz. (BH2000. 478.); Debreceni Ítéltábla Fkf.II.546/2013/13.; Szegedi Ítéltábla Bf.I.25/2012/9.; Szegedi Ítéltábla Bf.I.714/2014/32.; Debreceni Ítéltábla Bf.I.848/2011/137.; Szekszárdi Törvényszék 6.B.116/2013/42.; Pest Megyei Bíróság 12.B.688/2005/23.; Szolnoki Törvényszék 6.B.1002/2012/114.; Miskolci Törvényszék 4.Fk.2326/2012/61.; Fővárosi Bíróság 5.B.295/2007/341.; Fővárosi Bíróság 7.B.412/2008/337.

¹⁶⁸ LÁSZLÓ Jenő (szerk.) i.m. VII. kötet 503-506.

A jelenleg hatályos szabályozásban megjelenő, határozás büncselekmények közvetlen előfutáraként jelent meg az 1978-as Btk-ban a tiltott határátlépés büncselekménye is, amelynél ugyancsak megjelent a fegyveresen minősítés.¹⁶⁹ Megjegyzendő, hogy ebben az esetben a fegyveresen minősítés a tiltott határátlépés, útlevéllal és úti okmánnyal szabálysértését¹⁷⁰ emelte büncselekményi szintre.¹⁷¹ Ezzel kapcsolatban a joggyakorlat is egységes álláspontot képviselt: fegyveres átlépés nélkül kizárólag a szabálysértés valószínűsíthető, a büncselekmény nem.¹⁷²

Az eredeti 1978-as Btk. tartalmazta a külföldre utazás és külföldön tartózkodás szabályainak megszegése¹⁷³ büncselekmény¹⁷⁴ esetében is a fegyveresen minősítést, amely esetében kizárólag egyszeres minősítés jelent meg a jogszabályban – ez az egyszeres minősítés azonban az alapeseti vétségi alakzatot büntetvé minősítette.¹⁷⁵ A módosító jogszabályok eredményeként a büncselekmény elnevezés és tényállása is módosult 1989-ben, amelynek alapján a büncselekmény alapesetének vétségi alakzata megszűnt, és szabálysértéssé változott, azonban a fegyveres elkövetés ebben az esetben is megalapozta a büncselekmény büntetési formájának megállapítását.¹⁷⁶ Végül a jogalkotó 2001-ben teljes mértékben kivezette a tényállást az 1978-as Btk-ból.¹⁷⁷

¹⁶⁹ 1978. évi IV. törvény 217. §

¹⁷⁰ Egyes szabálysértésekről szóló 17/1968. (IV. 14.) kormányrendelet 6. §

¹⁷¹ A büncselekmény viszonylag rövid életű volt, tekintettel arra, hogy 1990. január 1. napjától kezdődően szerepelt az 1978-as Btk-ban és a 2001-es módosítás révén 2002. április 1. napjától már kivezetésre került a jogszabályból.

¹⁷² Fővárosi Bíróság 25. Bf. 7041/1991. sz. (BH1992. 624.), Legf. Bír. Kat. II. 27/1990. sz. (BH1992. 6.)

¹⁷³ 1978. évi IV. törvény 217. § (3) bekezdés a) pont.

¹⁷⁴ A tényállás elemzésével kapcsolatban lásd: KÖNCZÖL István: A külföldre utazás és külföldön tartózkodás szabályai kijátszásának egyes kérdéseiről, *Belügyi Szemle*, 1982. (20. évf.), 10. sz. 10-18.

¹⁷⁵ Legf. Bír. Kat. II. 27/1990. sz. (BH1992. 6.)

¹⁷⁶ 15. B. 20860/1990., 25. Bf. 7041/1991. (mindkettő FBK 1992/8.)

¹⁷⁷ A Büntető Törvénykönyv módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény 88. § (2) bekezdés a) pont

Az eredeti 1978-as Btk. tartalmazta még a „*fegyveresen*” minősítést¹⁷⁸ a rablás¹⁷⁹ bűncselekménye¹⁸⁰ esetében is.

A szakirodalom rendkívül széles körben foglalkozott a fegyveres rablás bűncselekményével is,¹⁸¹ értelmezve a fegyveres elkövetést, mint minősítő körülményt, a fegyveres rablás speciális szabályait, továbbá a kapcsolódó jogszabály-értelmezési kérdéseket is. Az egyik ilyen határozatban a jogalkalmazó az elkövető fegyveres mivoltát értelmezte a rablással kapcsolatban, amelynek eredményeként megállapította, hogy a rablás büntetettének kísérlete nem minősül fegyveresen elkövetettnek, ha a terhelt az elkövetéskor olyan riasztó-forgópisztolyt használ, amely nem tekinthető lőfegyvernek vagy robbanóanyag.¹⁸²

¹⁷⁸ Megjegyzendő, hogy az 1978-as Btk. tervezete a rablás bűncselekménye esetében nem tartalmazta fegyveres elkövetést, hanem a német büntetőjogi dogmatikában is alkalmazott és magyar jogtörténeti előzményekkel is rendelkező „*veszélyes eszközzel*” minősítő körülményt foglalta magában a magasabb társadalomra veszélyesség miatt. Az egyeztetések során azonban az eljáró kodifikációs bizottság álláspontja módosult és állásfoglalásának véglegesítése előtt a fegyveresen minősítés kiegészítésével terjesztette elő a tervezetet. LÁSZLÓ Jenő i.m. VIII. kötet 536-539.

¹⁷⁹ 1978. évi IV. törvény 321. § (1), (2), (4), (5) bekezdések.

¹⁸⁰ A rablás történetével és szabályozásával kapcsolatosan részletesen lásd: SISÁK Noémi: A rablás büntetőjogi szabályozásának történetisége, *Ügyészek Lapja*, 2011. (18. évf.) 6. sz., 83-92.; DEÁK Zoltán: A rablás rendbelisége a bírói gyakorlat (görbe) tükrében, *Magyar Jog*, 2010., (57. évf.), 10. sz. 618-622.; FÜLÖP Valter: Néhány gondolat a rablás bűncselekményéről, *Belügyi Szemle*, 2004. (52. évf.), 9. sz. 214-216.; MERÉNYI Kálmán: A rablás objektív tényállási elemeiről, *Magyar Jog*, 1989. (36. évf.) 10. sz., 892-897.

¹⁸¹ A fegyveres rablással kapcsolatos nyomozási kérdésekhez lásd: FERENCZY Zsigmond: A budapesti fegyveres postarablási kísérlet fegyverszakértői vizsgálata, *Belügyi Szemle*, 1984. (22. évf.) 3. sz., 42-47.; KODBA Ferenc: Fegyveres rabló forró nyomon üldözése, *Belügyi Szemle*, 1985. (23. évf.) 12. sz., 100-104.; BONDÍ Miklós-BÁNHÉGYI László: Külföldiek által elkövetett rablás nyomozása, *Belügyi Szemle*, 1986. (24. évf.), 2. sz., 108-110.; PAULOVITS Gábor: Fegyveres lakásrablás, *Belügyi Szemle*, 1987. (25. évf.) 6. sz., 102-106.; HAMZA József: Fegyveres postarablás tetteseinek felderítése, *Belügyi Szemle*, 1990. (28. évf.) 1. sz., 96-103.; DEAK Alexander: Egy mindennapi rablótámadás nem egészen mindennapi felderítése, *Rendészeti Szemle*, 1992. (30. évf.) 10. sz., 86-90.; HORVÁTH József: A postarablásokról, *Rendészeti Szemle*, 1994. (32. évf.) 2. sz., 14-27.; HAMZA József: Fegyveres rablás a SECAB RT. telephelyén, *Belügyi Szemle*, 1997. (45. évf.) 12. sz., 94-104.; KISS Szabolcs: Különös ámokfutás – esettanulmány bankrablásról, *Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pécs Publicata*, 295-299.; FENYVESI Csaba-NAGY Mariann: Egy fegyveres rablás kriminalisztikai és büntetőeljárás-jogi tanulságai, *Rendészeti Szemle*, 2007. (55. évf.) 11. sz., 106-121.; TAKÁCS István: Egy fegyveres rablás kriminalisztikai és büntetőeljárás-jogi tanulságai 2., *Rendészeti Szemle*, 2008. (56. évf.), 6. sz. 103-114.; HANÓ Gergely-MILE Anikó Réka: Fegyveres bankrablás Kispesten, *Rendészeti Szemle*, 2012. (59. évf.), 5. sz., 132-139.; KODBA Ferenc: Álarcos, fegyveres trafikrabló forrónyomon üldözése Baranya megyében, *Belügyi Szemle*, 2014. (62. évf.) 6. sz., 5-18.; KISS Szabolcs: Különös ámokfutás – Esettannulmány bankrablásról in: FENYVESI Csaba – HERKE Csongor – MÉSZÁROS Bence (szerk): *Bizonyítékok – Tiszteletkötet Tremmel Flórián Egyetemi Tanár 65. Születésnapjára; Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara*, Pécs, 2006., 295-299.

¹⁸² Legf. Bír. B. törv. II. 836/1991. sz. (BH1992. 370.)

A rablás és az élet elleni bűncselekmények halmazában állásával kapcsolatban mondta ki az LB, hogy ilyen esetekben nem állapítható meg bűnhalmazat, csak nyereségvágyból és hivatalos személy ellen elkövetett emberölés büntetének kísérlete, ha az elkövető a pénz megszerzése végett, az eredeti szándékának véghezvitele érdekében a számára váratlan akadályt jelentő rendőrfőnök ellen fegyvert használ.¹⁸³ A döntés azzal indokolható, hogy az a személy, aki az anyagi javak megszerzése érdekében valósít meg ölési cselekményt, akkor nem jön létre halmazat, az elkövető magatartása összetett bűncselekményként törvényi egységet alkot.

Az ítélezési gyakorlat során többször is felmerült a rablás és a zsarolás elhatárolása a fegyveresen minősítés vonatkozásában is, így több bíróság is foglalkozott ilyen esetekkel. Egy ilyen döntésben került megállapításra, hogy vagyoni érték megszerzése céljából lőfegyver használatának kilátásba helyezésével történő közvetlen fenyegetés lenyűgöző hatású, így – ha egyéb feltételek is fennállnak – zsarolás helyett fegyveresen elkövetett rablás megállapításának van helye.¹⁸⁴ Álláspontom szerint ebben az esetben a fenyegetés mértékének van meghatározó szerepe, hiszen adott helyzetben nem biztos, hogy a kirabolni kívánt személy nem állna ellen, míg lőfegyver, robbanóanyag, vagy ezek utánzatának használata a sértettben már megalapozott félelmet kelthet.

A fegyveresen elkövetett rablással kapcsolatban érdemes még vizsgálni az önkéntes elállás témakörét is, hiszen ilyen esetben már egy teljesen más bűncselekmény megállapítására is sor kerülhet. Fegyveresen elkövetett rablás kísérletétől való önkéntes elállás esetében maradékcselekményként a kényszerítés büntetést kell megállapítani, amennyiben az elkövető pisztolylövés leadásával fenyegetve akarja kényszeríteni az üzlet tulajdonosát a bevétel átadására, de a pénz átvételére nem kerül sor.¹⁸⁵ Felmerülhet azonban a kérdés, hogy ebben az esetben ténylegesen meg lehet-e állapítani maradékcselekményként a kényszerítést, hiszen az egy szubszidiárius bűncselekmény, megállapítására csak akkor kerülhet sor, ha más bűncselekmény nem valósul meg. Az önkéntes elállás ilyen esetben azonban csak akkor állapítható meg a terhelt javára, ha az adott helyzetben külső körülmény nem gátolja a véghezvitelben, továbbá döntően a saját elhatározásából mégis felhagy annak véghezvitelével.¹⁸⁶

¹⁸³ Legf. Bír. Bf. V. 1403/1991. sz. (BH1992. 372.)

¹⁸⁴ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2. Bf. 227/1994. sz. (BH1995. 383.)

¹⁸⁵ Legf. Bír. Bf. III. 2074/1998. sz. (BH2000. 1.)

¹⁸⁶ Legf. Bír. Bfv. III. 581/2004. sz. (EBH2004. 1110.)

Ebben az esetben az elkövető sem a fegyveresen elkövetett rablás kísérlete, sem pedig annak előkészülete miatt sem büntethető.

A fegyveresen elkövetett rablással kapcsolatban célszerű megemlíteni, hogy azt gyakran több elkövető hajtja végre, azaz több esetben is helye volt a társtettesként fegyveresen elkövetett rablás megállapításának. Ilyen esetben fordulhatott elő például, hogy az elkövetők a pénzügyintézet sérelmére történt elkövetés során a biztonsági őrtől a lőfegyvert elvették, és a pénztárost ezzel kényszerítették a pénz elvételének tűrésére.¹⁸⁷ Álláspontom szerint a jogalkalmazónak ebben az esetben meg kellett volna állapítania még halmazatot a lőfegyverrel visszaélés bűncselekményével is, hiszen az elkövetők a lőfegyvert engedély nélkül szereztek meg.

A fegyveresen elkövetett rablással kapcsolatban mindenképp meg kell említeni, hogy halmazatban állhat a lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés bűntettével is, hiszen amennyiben az elkövetők a rablás során a biztonsági őr lőfegyverét elveszik, és azt megtartják, már mindkét bűncselekményt megvalósítják.¹⁸⁸ Ezt a gondolatmenetet az LB továbbfejlesztette, és megállapította, hogy halmazat akkor is megvalósul, ha az elkövető a pénzügyintézetet védő őrtől azok lőfegyverét erőszakkal eltulajdonította, mivel a fegyvereknek pénzben megállapítható értékük van, és ezért szándékos vagyon elleni bűncselekmények elkövetési tárgyai lehetnek.¹⁸⁹

A katonai bűncselekmények körében is megjelent a fegyveresen elkövetés minősítő körülményként az eredeti 1978-as Btk-ban, így a szökés bűncselekménye¹⁹⁰ esetén is. A szökés bűncselekménye esetén a legsúlyosabb (háromszoros) minősítés esete is szerepelt a jogszabályban: ha a szökést az elkövető fegyveresen követte el és külföldre szökött, a kiszabható szabadságvesztés mértéke már tizenöt évig terjedt.

¹⁸⁷ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 3.B.1291/1998. sz. (BH2000. 383.)

¹⁸⁸ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 3.B.1291/1998. sz. (BH2000. 383.)

¹⁸⁹ Legf. Bír. Bfv. X. 523/2003. sz. (EBH2003. 925.)

¹⁹⁰ 1978. évi IV. törvény 343. § (1)-(2) bekezdések.

A legsúlyosabb minősítés esete áll fenn abban az esetben is, ha háború idején követi el a terhelt a szökést fegyveresen: ekkor a kiszabható szabadságvesztés felső határa akár életfogytig terjedő szabadságvesztés is lehet.¹⁹¹ Erre a legsúlyosabb minősítésre azért volt szükség, mert a háború különleges jogrendbe tartozó időszaknak tekinthető, amelynek során fokozottabb szükség van a katonákra és az általuk biztosítandó védelemre, rendre, amelynek eredményeként a katonák általi visszaélések, így a fosztogatás is lényegesen nagyobb károkat okoznak. Kiemelendő, hogy a többi bűncselekménnyel ellentétben a fegyveresen elkövetett szökés előkészülete is büntetendő volt: a többszörös minősítésű, háború idején elkövetett fegyveres szökés előkészülete is bűncselekménynek minősült.¹⁹² A szökés fegyveresen elkövettként minősítése szempontjából közömbös volt azonban, hogy az elkövető a fegyvert vagy a robbanóanyagot, vagy ezek utánzatát milyen célból tartotta magánál; továbbá ha a katona a szökés megvalósításakor a fegyverét is magával vitte, terhére meg kellett állapítani a vagyon elleni bűncselekményt is, halmazatban a szökés büntetével.¹⁹³ Ebben az esetben a lopás bűncselekménye került a szökéssel halmazatba. Megjegyzendő, hogy a fegyveresen elkövetett külföldre szökést megvalósító, majd önként hazatérő, és a hatóságnál jelentkező sorkatona esetében a büntetés korlátlan enyhítésének lehetett helye.¹⁹⁴

Az 1978-as Btk. módosítására több alkalommal is sor került, amely – amint azt már említettem – a fegyveresen minősítést is érintette. Így megjelent a fegyveresen elkövethető bűncselekmények között az emberrablás 1993-ban, a közösség tagjai elleni erőszak 1996-ban, a jármű önkényes elvétele 1997-ben, az embercsempészség 2002-ben, majd a nemzetközi gazdasági tilalom megsértése 2005-ben. Ezt követően 2009-ben került sor egy nagyobb mértékű módosításra e körben, így megjelent a fegyveresen elkövethető bűncselekmények között a személyi szabadság megsértése, a hivatalos személy elleni erőszak, a hatóság eljárásnak megzavarása, a közérdekű üzem működésének megzavarása, a garázdaság és az önbíráskodás bűncselekményei is.

¹⁹¹ 1978. évi IV. törvény 343. § (3)-(4) bekezdések.

¹⁹² 1978. évi IV. törvény (5) bekezdés.

¹⁹³ Legf. Bír. Katf. I.04/1987. sz. (BH1988. 56.)

¹⁹⁴ Legf. Bír. Bf. V.700/1992. sz. (BH1993. 146.)

A személy elleni bűncselekmények körébe tartozik az emberrablás¹⁹⁵ bűncselekménye¹⁹⁶ is, amelynek fegyveresen minősítő körülményét 1993-ban emelte be a jogalkotó a bűncselekmény többi minősítő körülményének körébe.¹⁹⁷ A fegyveresen elkövetett emberrablás gyakori előfordulása eredményeként több olyan bírósági határozat is született, amely arra szolgált, hogy e minősítő körülményt az emberrablás bűncselekményénél könnyebben és pontosabban lehessen értelmezni.¹⁹⁸ Az egyik ilyen határozat kimondta, hogy amennyiben fegyveres emberrablás valósul meg, és az életet közvetlenül fenyegető veszélyt a sértettek úgy hárítják el, hogy a fogva tartó személy életét kioltják, akkor jogos védelem címén felmentésnek van helye.¹⁹⁹ Álláspontom szerint azért döntött a bíróság a felmentés mellett, mert a fegyveres emberrablás esetében tényleges és valós veszélye áll fenn az emberölésnek, ugyanis a fegyveres erőszak, közvetlen fegyveres fenyegetés magában hordozza annak eshetőségét, hogy az elkövető akár meg is ölheti, illetve súlyos sérüléseket is okozhat az elrabolt személynek. Az LB foglalkozott az emberrablás esetében a két minősítő körülmény egyszerre történő megvalósulásának lehetőségeivel is, a még súlyosabb minősítés lehetőségét kihasználva.

Az LB megállapította azonban, hogy a fegyveresen elkövetett emberrablás nem minősül különösen súlyos hátrányt okozó büntettnak, ha az elkövetők a sértettet csak néhány órán keresztül tartják fogva, és ez alatt az időtartam alatt bántalmazásra, durva fenyegetésre, illetve sanyargatásra nem kerül sor. Az LB szerint azért került megállapításra csak az enyhébb minősítő körülmény, mert nem történt bántalmazás, kínzás, emellett az elkövetők a sértettel óvatosan és nem durván bántak.²⁰⁰ Véleményem szerint e határozat meglehetősen sok problémát okozhat, hiszen az emberrablás maga is egy meglehetősen súlyos bűncselekmény, amennyiben például egy kiskorú vagy egy időskorú elrablására kerül sor, a fegyver alkalmazásának kilátásba helyezése már elegendő lehet olyan pszichés sérülések okozására, amelyek később az elrabolt személy korábban bekövetkező halálát okozhatják.

¹⁹⁵ A tényállásról részletesen lásd: BALLA Péter: Az emberrablásról de lege ferenda, *Magyar Jog*, 1991. (31. évf.), 6. sz. 335-336.

¹⁹⁶ A büntető jogszabályok módosításáról szóló 1993. évi XVII. törvény 38. §

¹⁹⁷ 1978. évi IV. törvény 175/A. §

¹⁹⁸ Lásd: Fővárosi Ítéletábrla 3.Bf.83/2010/30.; Fővárosi Törvényszék 41(I).B.1291/2012/62.

¹⁹⁹ Legf. Bír. Bf. III.1970/1996. sz. (BH1997. 512.)

²⁰⁰ Legf. Bír. Bf. V.89/2001. sz. (BH2002. 46.)

Az LB a fegyveresen elkövetett emberrablással kapcsolatosan foglalkozott még a társtetteség és a fegyveresen elkövetés kapcsolatával is, döntésében részletezve, hogy akkor is megvalósul a fegyveresen elkövetett emberrablás során a társtetteség, ha a büntetőeljárás lefolytatása során az elkövető társai ismeretlenek maradnak.²⁰¹ Ez a döntés azért rendelkezik kiemelt jelentőséggel, mivel az emberrablást az esetek többségében több személy követi el, azonban nem mindig állapítható meg az összes társtettes személyazonossága.

Ezt követően 1996-ban²⁰² került sor a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport tagja elleni erőszak²⁰³ bűncselekményének²⁰⁴ törvénybe iktatására,²⁰⁵ amely már eredeti állapotában²⁰⁶ is tartalmazta a fegyveresen minősítést egyszeres minősítő körülményként.

Majd 1997-ben került sor a jármű önkényes elvétele bűncselekményének²⁰⁷ 1978-as Btk-ba iktatására, amely már a jogszabályba emelésekor is tartalmazta a fegyveresen minősítést. E bűncselekmény esetében is megjelent már a még súlyosabban (háromszoros) minősülés esete, amikor a bűncselekményt bünszövetségben és fegyveresen követik el, ekkor a kiszabható büntetés mértéke már lényegesen magasabb. A bűncselekmény viszonylag ritkán fordult elő az 1978-as Btk. hatályának időtartama alatt, így érdemi jogirodalmi elemzés vagy iránymutató bírósági határozat nem született ebben a témában.²⁰⁸

²⁰¹ Legf. Bír. Bf. I.3444/2001. sz. (BH2003. 177.)

²⁰² A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1996. évi XVII. törvény 3. §

²⁰³ Jelenlegi elnevezése szerint közösség tagja elleni erőszak.

²⁰⁴ A tényállás elemzését lásd például: ÁTOL Dorottya-DOMBOS Tamás-JOVÁNOVICS Eszter-M. TÓTH Balázs-PAP András László-UDVARI Márton: Közösség tagja elleni erőszak: alternatív kommentár, *Fundamentum*, 2013. (17. évf.), 4. sz. 79-92.; TÓTH Zsanett: Közösség tagja elleni erőszak – szabályozástörténeti fejlődés és jogalkalmazási problémák, *Themis*, 2014. december, 349-366.

²⁰⁵ Lásd: Kúria Bhar.II.118/2014/11.

²⁰⁶ 1978. évi IV. törvény 174/B. § (1)-(2) bekezdések.

²⁰⁷ 1978. évi IV. törvény 327. § (1), (3) bekezdések.

²⁰⁸ Más, nem iránymutató vagy elvi jelentőségű határozatokkal kapcsolatosan lásd: Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság B.289/2010/37.; Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.423/2013/17.

A jogalkotó ezt követően 2001-ben²⁰⁹ módosította ismét az 1978-as Btk-t, amelynek eredményeként a már létező embercsempészség bűncselekményének²¹⁰ törvényi tényállása kiegészült a fegyveresen minősítéssel, mint egyszeres minősítő körülménnyel. Véleményem szerint a lőfegyver, robbanóanyag, illetve ezek utánzata használatára azért kerülhet sor e bűncselekmény elkövetése során, mivel itt az elkövetők szükségét érezhetik ezen eszközök fenyegető erejének, vagy a figyelemelterelésnek, amelyek segítségével könnyebben megvalósítható a cselekmény.

Az 1978-as Btk. 2005-ös módosításának²¹¹ eredményeként jelent meg az 1978-as Btk-ban a nemzetközi gazdasági tilalom megszegésének bűncselekménye,²¹² amely egyszeres minősítő körülményként már tartalmazta a fegyveresen minősítést. A minősítő körülmény törvénybe iktatásának indoka az volt, hogy a fegyveresen minősítés körébe tartozó eszközök közvetlenül, és közvetve is nagyobb társadalomra veszélyességet hordoznak magukban.

2009. elején került sor az 1978-as Btk. újabb módosítására azzal, hogy megjelent a hatóság eljárásának megzavarása bűncselekménye²¹³ fegyveresen minősítéssel, emellett a közérdekű üzem működése megzavarásának bűncselekménye²¹⁴ kiegészült a fegyveresen minősítéssel.²¹⁵

2009. augusztus 9. napi hatállyal került sor a személyi szabadság megsértése, hivatalos személy elleni erőszak, garázdaság, és az önbíráskodás bűncselekményeinek módosítására, illetve 1978-as Btk-ba emelésére is, amelynek révén a fegyveresen elkövethető bűncselekmények száma tovább emelkedett.²¹⁶

²⁰⁹ 2001. évi CXXI. törvény 27. §

²¹⁰ 1978. évi IV. törvény 218. § (1), (3) bekezdések.

²¹¹ A Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és más törvények módosításáról szóló 2005. évi XCI. törvény 6. §

²¹² 1978. évi IV. törvény 261/A. § (1), (3) bekezdések.

²¹³ 1978. évi IV. törvény 242/B. § (1), (3) bekezdések.

²¹⁴ 1978. évi IV. törvény 260. § (1)-(2) bekezdések.

²¹⁵ A közrend, valamint az igazságszolgáltatás működésének védelme érdekében szükséges egyes törvénymódosításokról szóló 2008. évi LXXIX. törvény 8-9. §

²¹⁶ Ebben az esetben a Btk-ban foglalt sorrend megtartásával haladok tovább, tehát személyi szabadság megsértése, hivatalos személy elleni erőszak, garázdaság és önbíráskodás bűncselekményeit bemutatva.

A személyi szabadság megsértésének bűncselekménye²¹⁷ eredetileg nem tartalmazta minősítő körülményként a fegyveres elkövetést, az csak 2009-ben került bele a törvényi tényállásba.²¹⁸ Ennek a jogpolitikai indoka a lőfegyver, robbanóanyag, illetve ezek utánczata segítségével elkövetett bűncselekmény számának növekedése lehetett, amelynek eredményeként a jogalkotó megpróbálta e minősítő körülmény törvénybe iktatásával az ilyen jellegű bűncselekményeket visszaszorítani.²¹⁹

A hivatalos személy elleni erőszak,²²⁰ és ezzel együtt a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak bűncselekménye²²¹ is 2009-ben bővült ki a fegyveresen minősítő körülménnyel.²²² A fegyveresen elkövetett hivatalos személy elleni erőszak esetén a hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy jogszerű eljárásában való akadályozására fegyveres erőszakkal vagy fenyegetéssel kerül sor, fegyveres elkövetés során használt eszközök segítségével kényszeríti intézkedésre, vagy eljárása alatt, illetve emiatt bántalmazza. A minősítő körülménnyel rendelkező bűncselekményhez viszonylag széleskörű bírósági gyakorlat kapcsolódik, azonban iránymutató határozat megalkotására nem került sor ebben az esetben, kizárólag kisebb jelentőségű bírósági határozatok meghozatala történt.²²³

A köznyugalom elleni bűncselekmények esetében is megjelent minősítő körülményként a fegyveres elkövetés, azonban csak két tényállásban, és számottevő bírói gyakorlat nélkül: 2009-ben került be az 1978-as Btk-ba a fegyveres garázdaság, és a fegyveres önbírászkodás is.

²¹⁷ 1978. évi IV. törvény 175. §

²¹⁸ 2009. évi LXXX. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról 44. §

²¹⁹ A joggyakorlatot lásd: Csongrád Megyei Bíróság 1.B.265/2010/157., Miskolci Munkaügyi Bíróság M.866/2008/10., Győri Ítéltábla Bf.63/2011/35., Kecskeméti Törvényszék 2.B.179/2011/123.

²²⁰ 1978. évi IV. törvény 229. § (1), (3) bekezdések

²²¹ A tényállás elemzését részletesen lásd: BLASKÓ Béla: A hivatalos személy elleni erőszak elméleti kérdései, *Belügyi Szemle*, 1990. (28. évf.), 6. sz. 14-21.; CSEVÁR Antal: A rendőrök sérelmére elkövetett hivatalos személy elleni erőszak 1988-1989-ben, *Rendészeti Szemle*, 1991. (29. évf.), 12. sz., 33-43.; AMBRUS István: A hivatalos személy elleni erőszak rendbeliségének kérdéséhez, *Magyar Jog*, 2013. (60. évf.) 6. sz. 321-329.

²²² 2009. évi LXXX. törvény 47. § (1) bekezdés.

²²³ Lásd: Fővárosi Törvényszék 10.B.738/2010/52., Kúria Bfv.I.1515/2015/7., Szegedi Törvényszék 2.B.518/2012/19.

Az első ilyen fegyveresen elkövethető bűncselekmény a garázdaság²²⁴ szubszidiárius büntette. E bűncselekmény esetében a kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartáshoz van szüksége az elkövetőnek a lőfegyverre, robbanóanyagra, ezek utánzatára, hiszen ezen eszközök használatával, magánál tartásával lényegesen nagyobb félelmet tud kiváltani, magabiztosabb az elkövetés során.

A másik köznyugalom elleni bűncselekmény, ahol a fegyveres elkövetés²²⁵ megjelent az önbíráskodás²²⁶ büntette.²²⁷ Fontos azonban kiemelni, hogy az önbíráskodás büntette nem valósul meg, ha az erőszak vagy fenyegetés az igény érvényesítésének megengedett eszköze.²²⁸

A katonai bűncselekmények között lehetett megtalálni az előjáró elleni erőszak büntettét is,²²⁹ amely csak 2011-ben egészült ki a fegyverrel minősítéssel.²³⁰ A fegyveresen elkövetett előjáró elleni erőszak megállapításához ugyanakkor nem elegendő, hogy az elkövető fegyvert tart magánál, szükséges az is, hogy az elkövető a fegyver használatával valósítsa meg az elkövetési magatartást, amely lehet a fegyver megtartásáért való dulakodás, de akár az előjáró távozása után fenyegetésként leadott lövés is.²³¹ Ezt a határozatot mindenképp érdemes kiemelni, mivel a fentebb írtak szerint a fegyveres elkövetésnél, amikor az elkövető lőfegyvert vagy robbanóanyagot használ, elegendő ezen eszközök elkövetéskori magánál tartása, nem szükséges azok tényleges használata. Ezzel szemben ennél a bűncselekménynél a fegyveresen minősítés megállapításához már mindenképp szükséges a használat is. Így egyfajta ellentmondásként lehetne értelmezni a törvény cselekvőségre vonatkozó rendelkezéseit (szükséges elem a használat vagy elegendő a magánál tartás is), azonban ezt a látszólagos ellentétet az oldja fel, hogy a katonák szolgálatban tarthatnak maguknál fegyvert, így az a tény, hogy a katona magánál tartja, nem lesz elegendő a súlyosabb minősítés megállapításához.

²²⁴ 1978. évi IV. törvény 271. § (1), (3) bekezdések.

²²⁵ Lásd: Győri Ítéltábla Bf.107/2012/51., Fővárosi Ítéltábla 3.Bhar.26/2015/10.; Balassagyarmati Városi Bíróság 1.B.357/2011/8., Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.277/2014/18., Kúria Bfv.I.946/2013/5.

²²⁶ 1978. évi IV. törvény 273. §

²²⁷ A tényállás elemzését lásd: NAGY László Tibor: Az önbíráskodás büntetőjogi kérdéseiről, *Kriminológiai Tanulmányok*, 2002., 39. kötet, 313-335.

²²⁸ Legf. Bír. Bfv. IV. 1773/1999. sz. (BH2000. 338.)

²²⁹ 1978. évi IV. törvény 355. § (1)-(2) bekezdések.

²³⁰ Az egyes büntető tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CLXI. törvény 23. §

²³¹ Legf. Bír. Bf. V.700/1992. sz. (BH1993. 146.)

A határozat azonban más szempontból is kiemelkedő: a jogalkotó kizárólag a fegyver használatát bünteti, amely egyrésztől szűkítő jellegű, mivel nem tartalmazza a robbanóanyag, illetve a fegyver és a robbanóanyag utánzatát, ugyanakkor szélesebb is, hiszen a fegyver fogalma nemcsak a lőfegyvert foglalja magában, hanem a gáz- és riasztófegyvert, a sorozatlövő fegyvert, illetve más fegyvereket is. Ennek értelmében a katona bármilyen, fegyvernek minősülő eszközzel elkövetheti a bűncselekményt.²³² Itt ténylegesen megjelenik a nehézség, hogy amennyiben például festéklövő fegyverrel valószínűsíti meg a katona az előljáró elleni erőszakot, akkor az Általános Részben foglaltak szerint fegyveresen minősült volna vagy sem, hiszen ebben az esetben az 1978-as Btk. két részében ellentmondás fedezhető fel. Kiemelendő, hogy az előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak esetében – hasonlóan az 1961-es Btk-ban foglaltakhoz – a fegyverrel elkövetést rendeli büntetni a jogalkotó, nem pedig a konkrét fegyveresen elkövetést, amelynek alapján az említett határozatok érvényessége és egyáltalán értelmezésének megfelelősége kérdéses lehet...

II.1.7.1.5. Kitekintés: a „fegyveresen” minősítés megjelenése a szabálysértési jogban²³³

A szabálysértési jog is foglalkozott a fegyveresen minősítéssel, azonban egészen az 1999-es szabálysértési törvényig²³⁴ (a továbbiakban: 1999-es Szabstv.) kellett várni, hogy egy adott szabálysértési tényállásban is megjelenjen a fegyveresen minősítés.²³⁵

²³² A lőfegyvertörvény szerint fegyver a lőfegyver, a gáz- és riasztófegyver, a légfegyver, a festéklövő fegyver, a muzeális fegyver, valamint a színházi fegyver.

2004. évi XXIV. törvény 2. § 38. pont

²³³ Tekintettel arra, hogy jelen doktori értekezésem a fegyveresen és felfegyverkezve minősítést kizárólag büntetőjogi és kriminológiai oldalról vizsgálja, így a szabálysértési jogban megjelenő és fegyveresen elkövethető szabálysértésekkel említés szintjén foglalkozom.

²³⁴ Az 1999-es szabálysértési törvény (szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény) 1999. június 28. napján került kihirdetésre a Magyar Közlönyben. Az említett törvény hatályba lépése előtt a szabálysértésekről szóló 1968. évi I. törvény és az egyes szabálysértésekről szóló 17/1968. (IV. 14.) kormányrendelet rendelkezett e területről, azonban az nem tartalmazott olyan szabálysértést, amelynél a fegyveresen elkövetés, mint minősítő körülmény megjelent volna. Egyedül a gyülekezési joggal visszaélés szabálysértése emelhető ki, azonban ez a szabálysértés az 1999-es Szabstv-ben szinte változatlan formában jelent meg.

²³⁵ A fegyveresen elkövetett szabálysértések vizsgálatával kapcsolatosan lásd: FERENCZY Zsigmond: A lőfegyverrel elkövetett szabálysértések megítélése gyakorlati oldalról, *Belügyi Szemle*, 1984. (22. évf.) 3. sz. 42-47.

Az 1999-es Szabstv. a rendzavarás szabálysértésének egyik alapeseteként rögzítette, hogy az, aki nyilvános rendezvényen lőfegyvert vagy robbanóanyagot, illetőleg az élet kioltására vagy testi sértés okozására alkalmas eszközt magánál tartva jelenik meg, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.²³⁶ E rendelkezés elemzése alapján megállapítható, hogy az 1999-es Szabstv. és az 1978-as Btk. közel azonos eszközök elleni védekezésre helyezték a hangsúlyt, hiszen mindkét jogszabályban megjelent a lőfegyver és a robbanóanyag, azonban az 1999-es Szabstv. lényegesen szűkebb körben szabályozta ezt a területet, hiszen hiányoztak a robbantószerkezetek, és az utánpótlások is.

Tehát a fegyveresen minősítés érdemben nem jelent meg az 1999-es Szabstv.-ben, de egy hasonló jellegű rendelkezés már igen. Kiemelendő, hogy a rendzavarás szabálysértése esetén a jogalkotó nyilvános rendezvényen történő részvétel esetében tilalmazta a jogszabály a lőfegyver, vagy robbanóanyag magánál tartását, más események kapcsán ezt nem szankcionálta.

II.1.1.7.6. A „fegyveresen” minősítés kriminálstatisztikája

A jogszabályi háttér és a bírósági gyakorlat áttekintése mellett álláspontom szerint mindenképp szükség van a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények kriminálstatisztikai vizsgálatára is, illetve annak áttekintésére, hogy a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények pontosan milyen bűncselekményi, személyi körben oszlanak meg, illetve szabályozásuk az egyes korszakokban hogyan alakul.

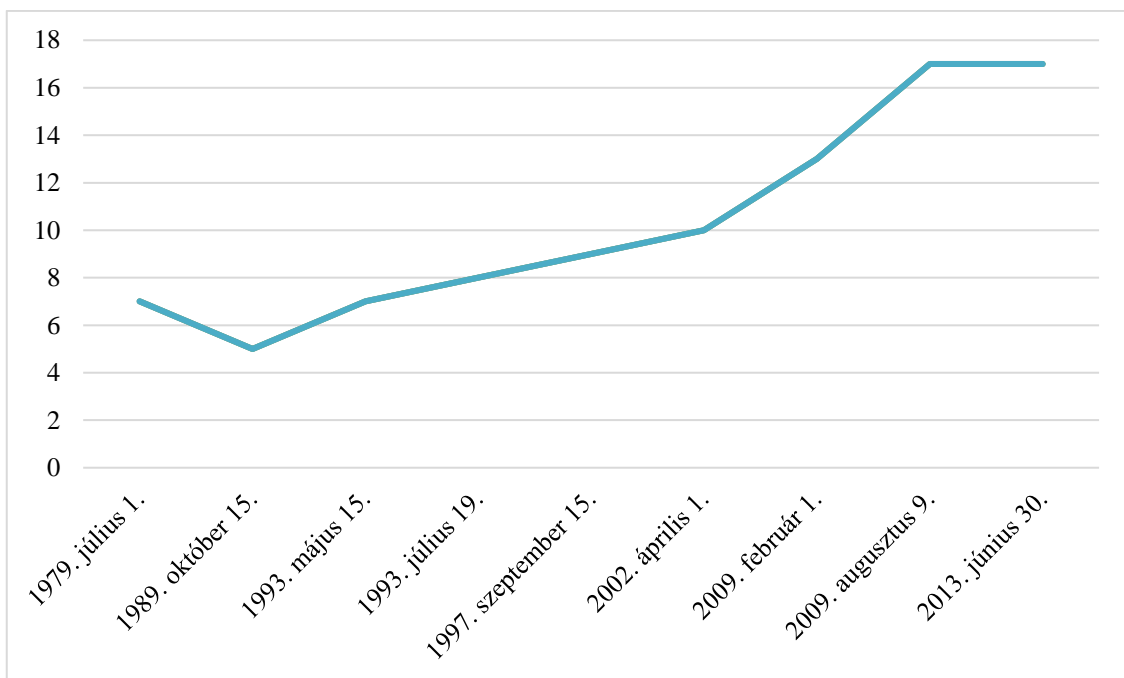
Az elérhető adatok részletes vizsgálata és elemzése²³⁷ álláspontom szerint mindenképp szükségesnek tekinthető, tekintettel arra, hogy így a jogszabályok változásai a gyakorlatban is követhetők, továbbá a bűnüldöző szervek és a jogalkalmazó jogszabályokhoz való alkalmazkodási képessége is vizsgálhatóvá válik.

²³⁶ 1999. évi LXIX. törvény 142. § (3) bekezdés a) pont.

²³⁷ Az adatgyűjtési és –feldolgozási rendszer kritikájával kapcsolatosan lásd: LŐRINCZY György: Javaslatok az Egységes Rendőrségi és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika rendszerének (ERÜBS) radikális reformjára, *Belügyi Szemle*, 1995. (33. évf.), 2. sz., 22-38.; KUNOS Imre: A bűnügyi információrendszer helyzete, fejlesztésének lehetőségei, *Belügyi Szemle*, 1995. (33. évf.), 4. sz., 82-88.

Emellett mindenképp célszerű véleményem szerint az egyes fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények esetében a kapcsolódó nyomozási adatok, és az azokat elemző szakirodalom áttekintése és megvizsgálása is, annak érdekében, hogy a fegyveresen minősítésről átfogó kép alkotása váljon lehetővé az 1978-as Btk. vonatkozásában is.

*1. sz. ábra – A fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények 1978-as Btk-beli számának alakulása*²³⁸

Ahogy az *1. sz. ábra* is szemlélteti, az 1978-as Btk. közlönyállapotához képest egy kisebb mértékű csökkenést követően folyamatosan emelkedett a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények száma a 1978-as Btk-ban, az eredetileg fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények köre lényegesen kibővült.

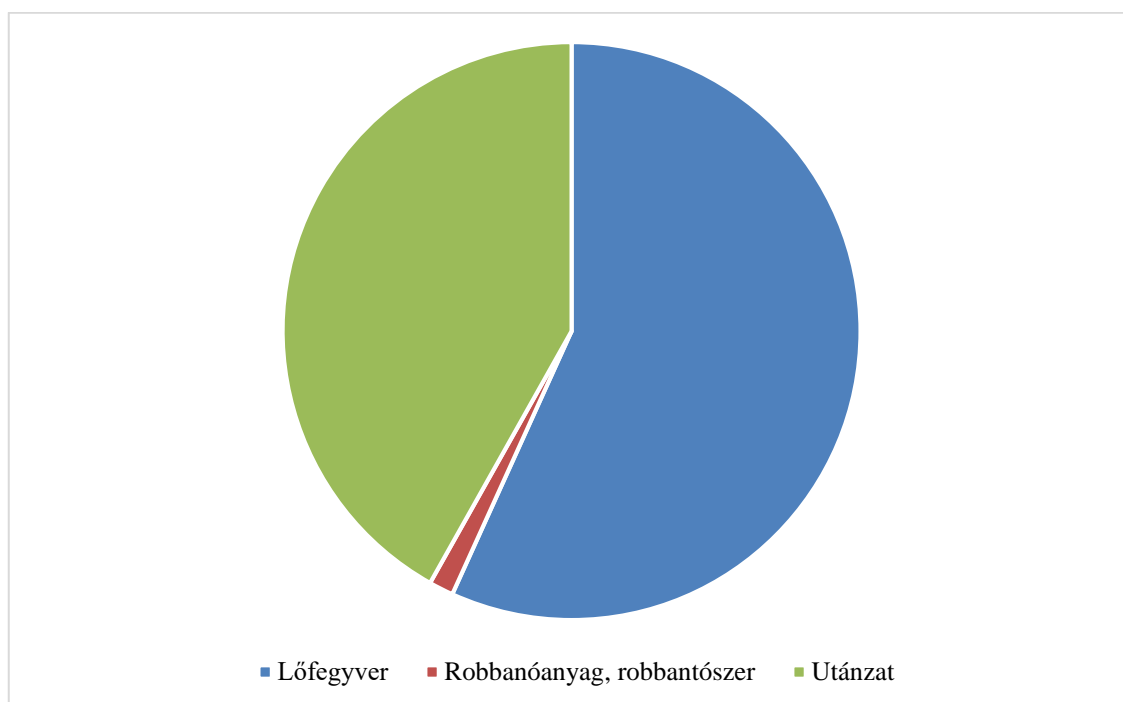
²³⁸ A diagramban ábrázoltak saját kutatáson alapulnak és a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények számát az 1978-as Btk. összes időállapota alapján tartalmazzák annak hatályba lépésétől kezdődően egészen a hatályon kívül helyezésének időpontjáig. A diagram kizárólag a fegyveresen minősítéssel kapcsolatos módosításokat ábrázolja, az 1978-as Btk-t érintő egyéb változások nem kerültek feltüntetésre.

Az 1. sz. ábrát megvizsgálva kiemelendő, hogy a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények jogszabályban meghatározott száma a 2001-es reformot követően nőtt meg nagyobb mértékben, megtörve az addigi viszonylag egyenletes emelkedést, és egy nagyobb ugrást foglalt magában. A 2009-es nagyobb bővítés pedig egy olyan büntetőnovellán alapul, amely az 1978-as Btk. átfogó reformját végezte el. Ezt követően pedig a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények száma állandósult, semmilyen változásra nem került sor a törvény hatályon kívül helyezéséig.

A fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekményeket a minősítés mértéke szempontjából megvizsgálva megállapítható, hogy a fegyveresen minősítés esetében az egyszeres minősítés tekinthető gyakorinak. A súlyosabb (kétszeres) minősítés kizárólag hat bűncselekmény esetében fordult elő, így az összeesküvés, a lázadás, a rablás, a szökés, a jármű önkényes elvétele, és a személyes szabadság bűncselekményei esetében jelent meg a fegyveresen minősítés egy másik minősítő körülmény további minősítéseként. Az összeesküvés bűncselekménye pedig az egyetlen olyan bűncselekmény az 1978-as Btk-ban, amely esetén a még súlyosabb (háromszoros) minősítés jelent meg a jogszabályban.

Álláspontom szerint mindenképp érdemes vizsgálni a fegyveresen minősítés vonatkozásában az egyes alkalmazott eszközök megoszlását is, amelynek során áttekinthetőbbé válik az egyes, jelen fejezetben már ismertetett eszközök elterjedtsége is.

2. sz. ábra – A fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények elkövetése során felhasznált eszközök megoszlása 2009. január 1. napja és 2013. június 30. napja között²³⁹

A 2. sz. ábra²⁴⁰ szemlélteti a fegyveresen elkövetett bűncselekmények során felhasznált eszközök típusait, elkülönítve egymástól a lőfegyvereket, robbanóanyagokat és robbantószerkeket, továbbá az utánzatokat.²⁴¹ Ennek alapján megállapítható, hogy a vizsgált időszakban leggyakrabban lőfegyverrel (összesen 662 esetben)²⁴² követtek el fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekményeket, míg a sportlőfegyverek és a vadászlőfegyverek felhasználása elenyészőnek tekinthető.²⁴³

²³⁹ Tekintettel arra, hogy az Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENyÜBS) 2009-ben került létrehozásra, így az adatok is csak 2009-től állnak rendelkezésre. A Központi Statisztikai Hivatal pedig nem vezet külön nyilvántartás a fegyveresen és felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekményekről, így jelen diagram kizárólag az ENyÜBS rendszerben elérhető adatokon alapul.

²⁴⁰ Forrás: 29000/31231-1/2014. ált. sz. megkeresésre adott válasz a Legfőbb Ügyészség és ORFK 29000/219572-/2016. ált. sz. megkeresésére adott válasz az Országos Rendőr-Főkapitányság által.

²⁴¹ A 2. sz. ábra az összes, ENyÜBS rendszerben elérhető adatot tartalmazza, azonban a számok nem kerültek lebontásra és arányosításra 100.000 lakosra, tekintettel arra, hogy annak eredményeként az ábra értelmezhetetlenné és áttekinthetlenné válna.

²⁴² A lőfegyverek közé az ENyÜBS adatai szerint az „általános” lőfegyverek, a flóbert fegyverek, vadászlőfegyverek és sportlőfegyverek tartoznak.

²⁴³ Az eredmények további torzulását eredményezheti, hogy a Legfőbb Ügyészség és az Országos Rendőr-főkapitányság eltérő módon gyűjti és dolgozza fel az adatokat, különböző elkövetés során felhasznált eszközök különböző kategóriákba kerülnek besorolásra. Ennek megfelelően jelen doktori értekezésemben minden esetben külön feltüntetésre kerül, hogy az adatokat melyik szerv bocsátotta rendelkezésemre és annak alapján milyen következtetéseket lehetséges levonni.

Emellett az ábra szemlélteti a robbanóanyagok, és az azokhoz hasonló anyagok felhasználását²⁴⁴ is a fegyveresen elkövetett bűncselekmények körében, amely rendkívül alacsonynak tekinthető (16 eset), illetve az utánszerek²⁴⁵ megoszlását (488 eset) is a másik két eszközcsoporthoz képest.

A fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények életkori megoszlását²⁴⁶ vizsgálva megállapítható, hogy a fiatalkorúak között is már előfordult – viszonylag alacsony számban – a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények elkövetése, amely azonban a vizsgált időszakban²⁴⁷ fokozatos növekedést mutatott. A legnagyobb arányú növekedés – a vizsgált időszakban – a 18-25. életév közötti korosztályban jellemző, minden évben szinte megduplázódott a fegyveresen elkövetett bűncselekmények száma.

A nemek arányát vizsgálva megállapítható,²⁴⁸ hogy a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekményeket leggyakrabban férfiak követték el, összesen 91%-ban, míg a női elkövetők aránya alacsonynak mondható, mindösszesen 9%-ban követett el nő fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekményt.²⁴⁹

Emellett egyes szektorális kutatások – leginkább az OKRI általi – megvalósítására és elemzésére is sor került, amelyek főleg a vagyon elleni bűncselekményeket vizsgálták, és foglalkoztak velük részletesen.²⁵⁰

²⁴⁴ A robbanóanyagok, robbanószerkezetek közé az ENYÜBS adatai szerint a csőbombák, robbanóanyagok, egyedi készítésű robbanószerkezetek, egyedi készítésű robbanószerkezetek és robbantószerkezetek tartoznak.

²⁴⁵ Az utánszerek körébe az ENYÜBS által gyűjtött adatok szerint a fegyverutánszerek, játékfegyverek, színházi kellékek tartoznak.

²⁴⁶ Forrás: 29000/31231-1/2014. ált. sz. megkeresésre adott válasz a Legfőbb Ügyészség és ORFK 29000/219572-/2016. ált. sz. megkeresésére adott válasz az Országos Rendőr-Főkapitányság által.

²⁴⁷ A vizsgált időszak 2009. január 1. napja és 2013. június 30. napja közötti időszakot foglalja magában.

²⁴⁸ Forrás: 29000/31231-1/2014. ált. sz. megkeresésre adott válasz a Legfőbb Ügyészség és ORFK 29000/219572-/2016. ált. sz. megkeresésére adott válasz az Országos Rendőr-Főkapitányság által.

²⁴⁹ A vizsgált eredményekhez hasonló megállapításra jutott Vavró István is, elemezve az erőszakos bűncselekmények elítélt nők számát és ezt a számot összevetve a közbiztonság eljárásban jogerősen elítéltek, illetve az erőszakos bűncselekmények miatt jogerősen elítéltek számával. VAVRÓ István: Az erőszakos bűncselekmények elkövetése miatt elítélt nők, in: GÖNCZÖL Katalin – KEREZSI Klára: *Tanulmányok Szabó András 70. születésnapjára*, Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 1998., 224-231.

²⁵⁰ Lásd például: DOBOS János: A vagyon elleni bűnözés alakulásának fő tendenciái, *Belügyi Szemle*, 1980. (18. évf.), 7. sz., 19-23.; RÓZSA János: A rablásról, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1987., 79-109.; CSALAY András: A rablás területi megoszlása és annak okai Budapesten, *Belügyi Szemle*, 1988. (26. évf.), 10. sz., 38-45.; MOLNÁR József: A vagyon elleni bűnözés alakulásáról Somogy megyében, *Belügyi Szemle*, 1988. (26. évf.), 1. sz., 21-26.; LÁPOSI Lőrinc: A bűnügyi helyzet 1989-ben, *Belügyi Szemle*, 1990. (28. évf.), 4. sz., 3-9.; BAKÓCZI Antal: Az erőszakos bűnözés területi megoszlása Magyarországon, *Rendészeti Szemle*, 1992. (30. évf.), 1. sz., 10-20.; DURKÓ Mihály: A budapesti agglomeráció bűnözésének jellemzői, *Rendészeti Szemle*, 1994. (32. évf.), 3. sz., 32-37.; NAGY László Tibor: A vagyon elleni bűnözés morfológiája, Kriminológiai és Kriminológiai Tanulmányok, IKVA,

Ezek közül ugyanakkor rendkívül kevés elemzés vizsgálta a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények területi, életkori szerinti, bűncselekményi, illetve más megoszlását.

Kiemelendő az említett elemzések közül az egyik, Budapest területén elkövetett rablásokat vizsgáló kutatás, amely 1980-1984. között foglalkozott a rablással, mint erőszakos bűncselekménnyel. E kutatás megállapította, hogy a vizsgált időszakban mindösszesen 10 esetben került sor lőfegyver felhasználására, amelyekből 5 esetben útonállás-szerű fegyveres rablás történt – ez a vizsgált időszakban elkövetett rablások 5,3%-át jelentette.²⁵¹ Egy másik kutatás is foglalkozott a fővárosban elkövetett rablások jellemzőivel is, megállapítva, hogy a fegyveres postarablások száma is emelkedett 1982-1986. között.²⁵²

Szolnok megyét is vizsgálták, ahol – rendkívül meglepő módon – 1984-1986. között nem került sor fegyveresen elkövetett rablás bűncselekménye alapján büntetőeljárás megindítására.²⁵³

Baranya és Veszprém megyében azonban emelkedett a fegyveresen elkövetett rablások száma, azonban ezek száma az országos tendenciáknak megfelelően alakult, jelentős eltérés nem jelent meg.²⁵⁴

Emellett egy hosszabb korszakot – 1964-1988. – áttekintve megállapítható, hogy a lőfegyvereket rendkívül kevés esetben használták az elkövetők a rablás esetében, alig az esetek 1%-ában fordult elő lőfegyverhasználat.²⁵⁵

Budapest, 1995., 141-155.; KORINEK László: A vagyoni elleni bűnözés kriminológiájáról, *Jogtudományi Közöny*, 2008. (63. évf.), 5. sz., 219-238.; Nagy László Tibor: Az erőszakos bűnözés trendjei az ERÜBS adatok alapján, *Kriminológiai Tanulmányok* 45., Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2008., 13-41.

²⁵¹ SZABÓ Ferenc: A fővárosban elkövetett rablásokról, *Belügyi Szemle*, 1985. (10. évf.), 10. sz., 79.

²⁵² RAPCSÁK István – HARGITAI Lajos: A fővárosban elkövetett egyes rablások jellemzői, *Belügyi Szemle*, 1987. (25. évf.), 6. sz., 83.

²⁵³ KAPOCSI Zoltán – LŐRINCZY György: A rablások miatt indult büntetőeljárások Szolnok megyében, *Belügyi Szemle*, 1988. (26. évf.), 11. sz. 40.

²⁵⁴ FEHÉR László: Baranya megye bűnügyi helyzetértékelése az elmúlt évek tükrében (1990-1994), *Rendészeti Szemle*, 1995. (33. évf.); HERCZEG József: A bűnügyi állomány helyzete, a bűnözés és a bűnüldözés alakulása Veszprém megyében, *Rendészeti Szemle*, 1995. (33. évf.), 116.

²⁵⁵ CSALAY András – SZIKI Lajos: A rablási helyzet Magyarországon, *Kriminológiai és Kriminológiai Tanulmányok* XXVIII., BM Kiadó, Budapest, 1991., 234.

Ezt erősítette meg egy másik kutatás is, amely szerint 1988-ban elkövetett rablások számának (1539 ismertté vált rablás) 1%-a (15 eset) esetében került sor a fegyveresen minősítés megállapítására, míg jelentős értékre fegyveresen vagy csoportosan is csak 1%-os mértékben valósult meg.²⁵⁶ Ugyancsak a budapesti rablásokkal foglalkozott egy másik kutatás is, amely megállapította, hogy bár a rablások száma 1992-ben csökkent, a fegyveres rablások száma emelkedést mutatott.²⁵⁷ A rablások száma az 1990-es években további növekedést mutatott, amelynek eredményeként a fegyveresen elkövetett rablások száma 1997-ben már 8%-ra emelkedett Budapesten.²⁵⁸

A fegyveresen elkövetett rabláshoz kapcsolódóan született egy rendkívül érdekes kutatási eredmény is, amely az eddigi tendenciáknak teljes mértékben ellentmond. Eszerint a vizsgált, 1992-2001. közötti időszakban a rablások továbbra is a vagyon elleni bűncselekmények 1%-át alkották, ugyanakkor a fegyverrel vagy utánzáttal elkövetett bűncselekmények száma emelkedett, és a rablások mintegy 14%-át fegyveresen követték el, amely tendencia azonban megtört, és 2001-ben kisebb csökkenést mutatott, és 10,7%-nak felelt meg.²⁵⁹ Ezt követően 2001-2005. közötti vizsgált időszakban tovább csökkent a fegyveresen elkövetett rablások száma, 2001-ben az országosan elkövetett fegyveres rablások száma 365 volt, amely 2006-ra 204-re csökkent, és összesen 8,56%-át követték el a rablásoknak fegyverutánzáttal.²⁶⁰

Nemcsak a rablás esetében került sor a fegyveres elkövetés vizsgálatára, hanem egy esetben az önbíráskodás bűncselekménye esetén is, amely vizsgálat 1998-1999-et érintette és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyére, illetve Győr-Moson-Sopron megyére terjedt ki. Ennek során megállapításra került, hogy a fegyveres önbíráskodás bűncselekménye ritkának tekinthető, a vizsgált esetek (108 eset) mindösszesen 3,8%-ában (4 eset) az elkövető riasztópisztolyt, tehát fegyverutánzatot használt, míg 0,92%-ában (1 eset) került sor csak lőfegyver használatára.²⁶¹

²⁵⁶ MERÉNYI Kálmán: A rablás elkövetőinek főbb személyiség-jellemzői, *Magyar Jog*, 1991. (39. évf.), 327.

²⁵⁷ KUNOS Imre: Bűnözés és bűnüldözés 1992-ben, *Rendészeti Szemle*, 1993. (31. évf.), 5. sz., 16.

²⁵⁸ NAGY László Tibor: A fővárosban elkövetett rablások kriminológiai vizsgálata, *Kriminológiai és Kriminálisztikai Tanulmányok XXXVI.*, BM Kiadó, Budapest, 1999., 64.

²⁵⁹ MISKINÉ Fekete Ágnes: Az elmúlt tíz év a bűnözés alakulásának tükrében, *Belügyi Szemle*, 2002. (50. évf.), 4. sz., 71.

²⁶⁰ ORBÁN Sándor: A kiemelt vagyon elleni bűncselekmények vizsgálata, *Rendészeti Szemle*, 2007. (55. évf.), 5. sz., 110-111.

²⁶¹ NAGY László Tibor: Az önbíráskodás kriminológiai kérdéseiről, *Kriminológiai Tanulmányok* 40., Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2003., 41., 48.

A fenti kutatásokat áttekintve megállapítható, hogy azok szinte kizárólag a fegyveresen elkövetett rablással foglalkoztak, más fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmény vizsgálatára – az önbírászkodás kivételével – egyáltalán nem került sor. Ennek indoka egyrészt a rablás, mint vagyoni elleni erőszakos bűncselekmény gyakorisága lehet, másrészt pedig a fegyveresen minősítéssel rendelkező más bűncselekmények előfordulásának kis száma. Ugyanakkor kérdésként merülhet fel, hogy a magánlaksértés, jármű önkényes elvétele, hivatalos személy elleni erőszak, illetve a garázdaság bűncselekményei mégis milyen okból nem kerültek egyáltalán vizsgálatra, illetve kriminológiai elemzésre, figyelemmel azok viszonylag gyakori előfordulására.

II.1.7.2. A „felfegyverkezve” minősítés szabályozása az 1978-as Btk-ban

Az eddigiek során részletesen bemutattam a fegyveresen elkövetést, mint minősítő körülményt, amellyel az 1978-as Btk. az értelmező rendelkezések között foglalkozott. Mindenképp érdemes még megvizsgálni a felfegyverkezve minősítést is, amely a fegyveresen minősítés párja a büntetőjogban.

II.1.7.2.1. A „felfegyverkezve” minősítés fogalma és az egyes eszközök

Az 1978-as Btk-ban²⁶² foglaltak szerint felfegyverkezve követi el a bűncselekményt az a személy, aki az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál.²⁶³

A törvényi fogalmat vizsgálva megállapítható, hogy a felfegyverkezve minősítés három részből tevődik össze: az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében történő magánál tartása; az elkövetéskor magánál tartott eszköz; és ezen eszköznek az élet kioltására való alkalmassága. A felfegyverkezve minősítés megállapításához azonban nem szükséges, hogy az élet kioltására alkalmas eszköz az élet kioltására alkalmas módon kerüljön felhasználásra.²⁶⁴

²⁶² 1978. évi IV. törvény 137. § 4. pont b) alpont.

²⁶³ Megjegyzendő, hogy a jogszabályi fogalmat áttekintve célszerűbb lett volna a minősítés összetevői sorrendjét kis mértékben megváltoztatni és olyan sorrendet alkotni, amely jobban átadja a minősítés lényegét. Például ilyen sorrend lehetett volna, ha a minősítés fogalmát úgy állapítja meg a jogalkotó, hogy felfegyverkezve követi el a bűncselekményt, aki az élet kioltására alkalmas eszközt ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében tartja magánál.

²⁶⁴ Székesfehérvári Megyei Bíróság Bf. 771/1998. sz.

A három feltételt vizsgálva megállapítható, hogy az eszköznek először is az élet kioltására legalább szubjektív módon alkalmasnak kell lennie. Az élet kioltására való szubjektív alkalmasságnak azonban nem feltétele, hogy az elkövető használja is az eszközt, valamint az sem, hogy az élet kioltására használja azt. Kérdésként merülhet fel, hogy milyen eszköz tekinthető az élet kioltására objektíve alkalmasnak. A kérdésre pontos, konkrét válasz nem adható, tekintettel ezen eszközök széles körére, így csupán körülírható, illetve a bírósági gyakorlatra lehet támaszkodni ezen eszközök tekintetében, objektív alkalmasság nem állapítható meg pontosan.

Az élet kioltására objektíve alkalmas eszközök körébe tartoznak például a közbiztonságra különösen veszélyes eszközök, mint például az olyan szűrő- vagy vágóeszközök, amelyek szűrőhosszúsága vagy vágóéle a 8 centimétert meghaladja, vagy jellegzetesen az ölés céljára használható, és az ütés erejét, hatását növelő eszközök, lánccal összekapcsolt nehezékek és más anyagok.²⁶⁵ Az objektív alkalmasság kérdésére mutatott rá az LB egyik határozatában, amelyben megállapította, hogy amennyiben az elkövető a sértettet az attól elvett, vagy annak kezéből kiejtett és az élet kioltására alkalmas eszközzel nyomban bántalmazza, a cselekmény felfegyverkezve elkövetésnek minősül.²⁶⁶ Az élet kioltására való alkalmasság nemcsak a büntetőjogban jelent meg, hanem a közigazgatási jogban, alkotmányjogban is²⁶⁷ szerephez jutott. Az LB egy ilyen határozatában megállapította, hogy a gyülekezési jog hatálya alá tartozó rendezvény feloszlatható, amennyiben a résztvevők erőszak alkalmazása céljából, élet kioltására alkalmas eszközöket tartanak maguknál.²⁶⁸ Véleményem szerint itt gyakorlatilag a felfegyverkezve történő elkövetésre utalt az LB határozata, hiszen az 1978-as Btk. „felfegyverkezve” minősítésének egyik fogalmi elemét emelte át, ugyanakkor felmerülhet a kérdés, hogy mint élet kioltására alkalmas eszköz, a jogalkotó itt csak a ténylegesen élet kioltására alkalmas eszközöket, vagy a fegyvereket, robbanóanyagokat és más eszközöket is értette.

²⁶⁵ A közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről szóló 175/2003. (X. 28.) kormányrendelet melléklete.

²⁶⁶ 26/2007. BK vélemény a hatályon kívül helyezett BK 65. számú állásfoglalás felülvizsgálatáról.

²⁶⁷ A közigazgatási jogi-alkotmányjogi kapcsolat vonatkozásában lásd: HAJAS Barnabás: „Eszközhasználó” gyülekezők, GERENCSÉR Balázs–TAKÁCS Péter (szerk.): Ratio Legis-Ratio Iuris. Ünnepi tanulmányok Tamás András tiszteletére 70. születésnapja alkalmából. Liber Amicorum Studia A. Tamás Septuagenario Dedicata. (Budapest, Szent István Társulat 2011), 181-195.; HAJAS Barnabás: A gyülekezési jog egyes aktuális elméleti és gyakorlati kérdései, Doktori értekezés, Pécs, 2012. 224-244.

²⁶⁸ 2276/2010. közigazgatási elvi határozat.

A második feltétel szerint a felfegyverkezve minősítés megállapításához az, hogy az eszköz az élet kioltására szubjektív alkalmas, szükséges ennek az eszköznek az ellenállás leküzdésére, vagy megakadályozására való alkalmassága is. Bizonyos eszközök ugyanis alkalmasak lehetnek az élet kioltására, de nem feltétlenül alkalmasak az ellenállás leküzdésére vagy megakadályozására. Az élet kioltására, emellett az ellenállás leküzdésére vagy megakadályozására alkalmas eszközök köre meglehetősen széleskörűnek tekinthető.

A felfegyverkezve minősítés megállapítása törvényi fogalmának harmadik lényeges eleme az, hogy az elkövető az elkövetéskor magánál tartja az eszközt, ám nem feltétel, hogy használja is azt. Az elkövető tehát magánál tarthat egy olyan eszközt, amelyet az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében szükséges, és ez az élet kioltására is alkalmas, azonban már nem feltétel, hogy használja is azt. Az LB szerint ki kell zárni a felfegyverkezve minősítés megállapítását, amennyiben az elkövető az élet kioltására alkalmas eszközt nem a cselekménnyel összefüggésben, és nem az ellenállás leküzdése érdekében tartja magánál.²⁶⁹ Azaz ha más célra szeretné az elkövető azt az eszközt használni, akkor nem lehet a terhére megállapítani a felfegyverkezve történő elkövetést. Az LB álláspontja szerint ugyanakkor a használat felöleli a magánál tartást, mint elkövetési magatartást.²⁷⁰ A használat tehát bővebb, mint a magánál tartás, hiszen az elkövető a használat előtt, illetve során magánál tartja az élet kioltására alkalmas eszközt.

II.1.7.2.2. A „felfegyverkezve” minősítéssel rendelkező egyes bűncselekmények²⁷¹

A felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekményeket vizsgálva az első csoport a személy elleni bűncselekmények köre, amelyekben belül is a közösség tagja elleni erőszak, a személyi szabadság megsértése, és a magánlaksértés bűncselekményei között jelent meg e minősítő körülmény.

²⁶⁹ 24/2007. BK vélemény a hatályon kívül helyezett BK 61. számú állásfoglalás felülvizsgálatáról.

²⁷⁰ 26/2007. BK vélemény a hatályon kívül helyezett BK 65. számú állásfoglalás felülvizsgálatáról.

²⁷¹ Hasonlóan a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekményekhez, a felfegyverkezve minősítés is több bűncselekménynél jelenik meg minősítő körülményként. Az ismétlések elkerülése végett csak az egyes bűncselekményekhez kapcsolódó specialitásokat – például más bűncselekményt vagy bírói gyakorlatot – mutatom be, nem részletezem az összes ilyen minősítő körülménnyel rendelkező bűncselekményt újra, csak áttekintően foglalkozok velük.

A közösség tagja elleni erőszaknál a felfegyverkezve minősítés csak egyszeres minősítő körülmény, míg a személyi szabadság megsértése bűncselekményénél – hasonlóan a fegyveresen minősítéshez – már súlyosabb (kétszeres) minősítő körülményként jelenik meg.

A személy elleni bűncselekmények körében a felfegyverkezve elkövetett magánlaksértést érdemes mindenképp kiemelni, amellyel kapcsolatban a Nógrád Megyei Bíróság azt állapította meg, hogy a felfegyverkezve elkövetett magánlaksértésnek a vétségi alakzata valósul meg, ha az elkövető nem a jogellenes bemenetel előtt, hanem azt követően alkalmaz erőszakot.²⁷² Ez a megállapítás azért különleges, mert a jogalkalmazó eltérő módon értelmezte a jogszabályt, amely szerint büntetési alakzat valósul meg, ha felfegyverkezve kerül elkövetésre a magánlaksértés.²⁷³ E döntés indoka az lehetett, hogy bár már a bemenetel is megvalósítja a törvényi tényállásban foglaltakat, mégsem tekinthető ugyanolyan súlyosnak, mint a többi elkövetési magatartás.

A felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy, illetve közfeladatot ellátó személy elleni erőszak bűncselekményéhez rendkívül részletes bírói gyakorlat társul. Elsőként fontos kiemelni, hogy a felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak enyhébben minősült, mint a fegyveresen elkövetett hivatalos személy elleni erőszak, előbbi esetben a büntetés öt évig terjedő szabadságvesztés, míg utóbbinál már kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztést lehetett kiszabni.²⁷⁴ Felmerülhet a kérdés, hogy milyen jogpolitikai indokból döntött amellet a jogalkotó, hogy a fegyveresen elkövetett büntetett itt lényegesen súlyosabban minősüljön, mint a felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak. Véleményem szerint a kérdésre a válasz a két eszközcsoport eltérő mértékű társadalomra veszélyességében rejlik, hiszen a lőfegyver, robbanóanyag, illetve ezek utánzata veszélyesebb, és a hivatalos személlyel szemben az erőszak hatása nagyobb, mintsem egy másik eszközzel, amely esetében már az is megvalósítja a minősítő körülményt, ha a hivatalos személy nem bír tudomással arról, hogy az elkövető élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében.

²⁷² Nógrád Megyei Bíróság Bf.754/1995. sz. (BH1996. 241.)

²⁷³ 1978. évi IV. törvény 176. § (4) bekezdés.

²⁷⁴ 1978. évi IV. törvény 229. § (2)-(3) bekezdések.

Az LB szerint a hivatalos személy elleni erőszak akkor minősül felfegyverkezve elkövetettnek, ha az elkövető az élet kioltására alkalmas eszközt a bűncselekmény elkövetésekor magánál tartja annak érdekében, hogy szükség esetén azt felhasználja, függetlenül attól, hogy a hivatalos személynek tudomása van-e az elkövető felfegyverkezett mivoltáról vagy sem.²⁷⁵

A felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak leggyakrabban az elkövetővel szemben intézkedni kívánó rendőr sérelmére került elkövetésre.²⁷⁶ Így megállapítható a súlyosabb minősítés, ha az elkövető a vele szemben intézkedni kívánó rendőrt egy hosszabb farúddal fejbe üti, és a rendőr az ütéstől megszedül.²⁷⁷ Az LB egy korábbi határozatában is hasonló eredményre jutott, amely szerint abban az esetben, ha az elkövető az intézkedő rendőrrel szemben ütésre emelt asztallábbal támad, akkor megvalósítja a felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszakot.²⁷⁸ Felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak büntette akkor is megvalósulhatott, ha a hivatalos személyt az elkövető intézkedésre kényszeríti úgy, hogy a tényleges intézkedést nem a saját, hanem az elkövető akaratának megfelelően teszi meg.²⁷⁹ Felmerülhet a kérdés, hogy a jogalkalmazó milyen okból nem a kényszerítés bűncselekményének megfelelően minősítette a tényállást, miért felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak került megállapításra. Álláspontom szerint azért, mert egyrészt a kényszerítés szubszidiárius bűncselekmény, továbbá nem rendelkezik minősítő körülménnyel, valamint a sértett itt a fokozottabb védelmet élvező hivatalos személy volt, így megalapozott volt a felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményének kiszabása.

²⁷⁵ 24/2007. BK vélemény.

²⁷⁶ Lásd részletesen a 6. számú ábrában és annak elemzésében foglaltakat.

²⁷⁷ Legf. Bír. Bf. I.2497/2001. sz. (BH2003. 350.)

²⁷⁸ Legf. Bír. Bf. IV.1861/1994. sz. (BH1995. 385.)

²⁷⁹ Legf. Bír. Bf.III. 2838/1993. sz. (BH1995. 330.)

Eltérésként jelent meg a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekményekkel összehasonlítva a felfegyverkezve elkövetett rendbontás bűncselekménye is.²⁸⁰ Célszerű kiemelni, hogy a rendbontás enyhébb alakzatában, a rendzavarás szabálysértési tényállásában is megjelenik a fegyveresen, illetve felfegyverkezve történő elkövetés. A rendzavarás akkor valósul meg, ha az elkövető nyilvános rendezvényen lőfegyvert, robbanóanyagot, illetve az élet kioltására, vagy testi sértés okozására alkalmas eszközt magánál tartva jelenik meg.²⁸¹

E törvényi rendelkezés több okból is különleges, hiszen egyrészt az 1999-es Szabstv. úgy alkalmazta e két elkövetési módot, hogy visszautalt az 1978-as Btk. vonatkozó rendelkezéseire. Másrészt pedig egy tényállásban szerepeltette mindkét minősítő körülményt, azonban a fegyveres elkövetésnél szűkebben (hiányzik az utánzat), a felfegyverkezve elkövetésnél viszont tágabban (nemcsak élet kioltására alkalmas, hanem testi sértés okozására is alkalmas) szabályozta azt, figyelmen kívül hagyva a magánál tartást, a használatot, illetve az ellenállás leküzdésének vagy megakadályozásának célját.

A fegyveresen minősítéssel rendelkező vagyon elleni bűncselekményektől eltérően a felfegyverkezve minősítéssel rendelkező vagyon elleni bűncselekményeknél csak egy bűncselekménynél, a rablás esetében jelenik meg a felfegyverkezve elkövetés, mint minősítő körülmény. Egyedüli eltérésként azt lehet kiemelni, hogy a fegyveresen elkövetett rablás lényegesen súlyosabban minősül, mint a felfegyverkezve elkövetett rablás, továbbá a felfegyverkezve történő elkövetés többszörös minősítő körülményként jelenik meg. Így súlyosabban minősül, ha az elkövető a rablást jelentős értékre felfegyverkezve követte el, hivatalos személy, külföldi hivatalos személy ellen hivatalos eljárása alatt, vagy közfeladatot ellátó személy ellen e feladata teljesítése során felfegyverkezve követte el.²⁸²

²⁸⁰ 1978. évi IV. törvény 271/A. § (1), (3) bekezdések.

²⁸¹ 1999. évi LXIX. törvény 142. § (3) bekezdés a) pont és 2012. évi II. törvény 169. § (2) bekezdés a) pont.

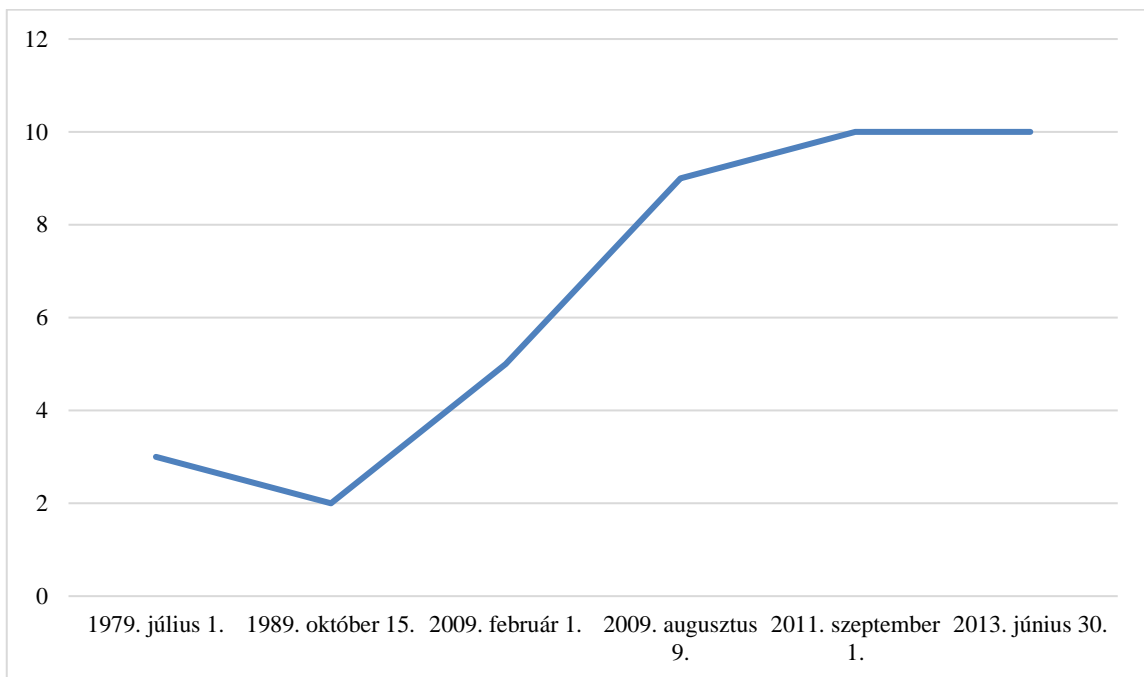
²⁸² 1978. évi IV. törvény 321. § (3) bekezdés a) pont, (4) bekezdés d) pont.

II.1.7.2.3. A „felfegyverkezve” minősítés számokban

A fegyveresen minősítés büntetőjogi szabályozása mellett mindenképp érdemes vizsgálni a felfegyverkezve minősítésre vonatkozó kriminálstatisztikai adatokat is, illetve a rendelkezésre álló adatokat elemezni annak érdekében, hogy a jogalkotás és jogalkalmazás pontosabban áttekinthető, és érthető legyen.²⁸³

A felfegyverkezve minősítés adatainak elemzése során a nehézséget az okozza, hogy a minősítő körülmény fogalma az 1978-as Btk-ban annak hatálya alatt egyáltalán nem változott, továbbá a joggyakorlat is viszonylag egységesnek tekinthető. Ennek alapján a felvázolt adatok elemzése a jogszabályi háttér alapján nem lehetséges, azok kizárólag a társadalmi helyzettől, illetve a fennálló politikai helyzettől függték.

3. sz. ábra – A felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekmények 1978-as Btk-beli számának alakulása²⁸⁴

²⁸³ A felhasznált adatok ebben az esetben is 2009-2013. június 30. napi hatályúak tekintettel az adatgyűjtés során rendelkezésre álló adatok körére.

A felfegyverkezve történő elkövetés elemzésénél a fegyveresen történő elkövetés során felhasznált sorrendet követi: bűncselekmények számának alakulása, eszközök, megoszlás életkor és nem szerint.

²⁸⁴ A diagramban ábrázoltak saját kutatáson alapulnak és a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények számát az 1978-as Btk. összes időállapota alapján tartalmazzák annak hatályba lépésétől kezdődően egészen a hatályon kívül helyezésének időpontjáig. A diagram kizárólag a fegyveresen minősítéssel kapcsolatos módosításokat ábrázolja, az 1978-as Btk-t érintő egyéb változások nem kerültek benne feltüntetésre.

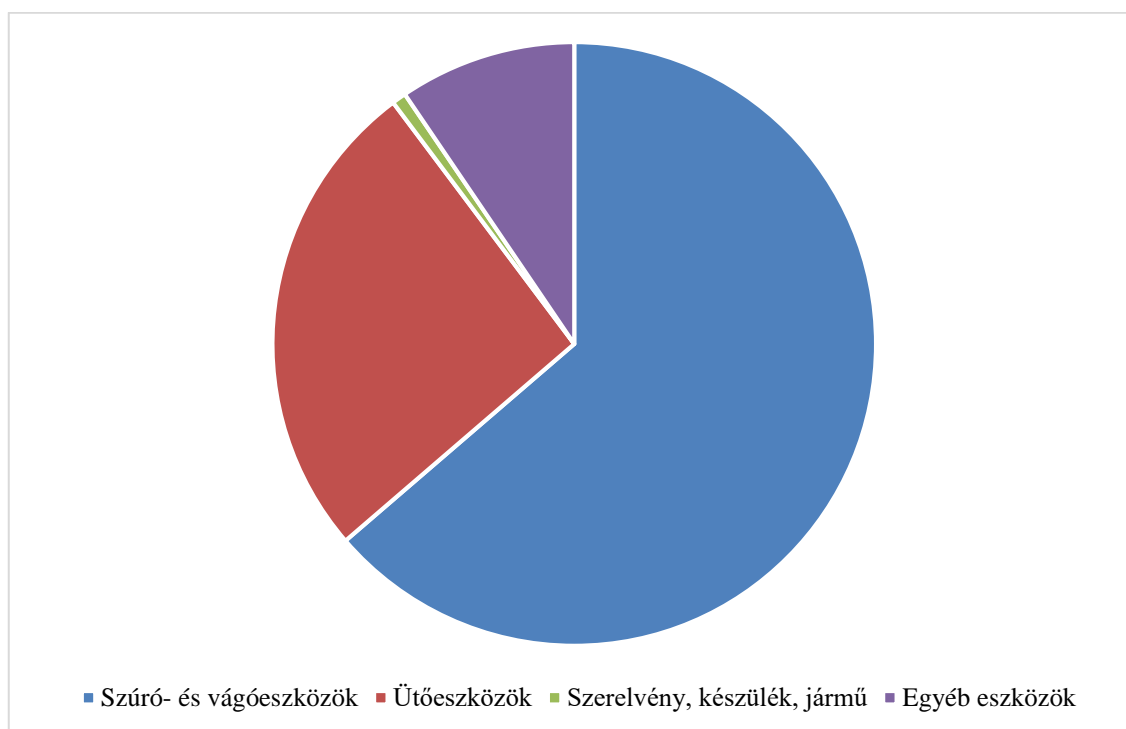
A 3. sz. ábrát vizsgálva megállapítható, hogy a felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekmények jogszabályi száma egy kisebb törést követően nagyobb mennyiségben növekedni kezdett, és az eredeti állapothoz képest gyakorlatilag háromszorosára emelkedtek ezzel a minősítő körülménnyel rendelkező bűncselekmények.²⁸⁵

Az 1978-as Btk-ban szereplő felfegyverkezve minősítés mértékét vizsgálva megállapítható, hogy a jogalkotó – az 1961-es Btk-tól eltérő módon – már több tényállás esetén is alkalmazta a súlyosabb (kétszeres), illetve a még súlyosabb (háromszoros) minősítést is, egy bűncselekmény minősítő körülményét továbbminősítve rendelkezett a bűncselekményről.

Rögzíthető ugyanakkor, hogy lényegesen kevesebb felfegyverkezve elkövethető bűncselekmény esetén használta a jogalkotó a súlyosabb (kétszeres) minősítést, így kizárólag a rablás és a hatóság eljárásnak megzavarása esetén került erre sor. Ez álláspontom szerint mindenképp különlegesnek tekinthető, hiszen a jogalkotó a fegyveresen elkövetett lázadás, illetve a fegyveresen elkövetett személyi szabadság megsértése esetében is súlyosabb minősítést alkalmazott, míg a felfegyverkezve minősítés mindkét bűncselekménynél kizárólag egyszeres minősítő körülményként jelent meg. Ennek jogpolitikai indoka a már többször is említett fegyver-lőfegyver-robbanóanyag objektív veszélyességében található, míg a felfegyverkezve minősítés megállapításához használható eszközök kizárólag szubjektív veszélyességgel rendelkeznek.

²⁸⁵ A diagram változásaival kapcsolatos részletes leírást lásd a 2. sz. ábrához kapcsolódó leírásnál.

4. sz. ábra – A felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekmények elkövetése során felhasznált eszközök²⁸⁶ megoszlása 2009. január 1. napja-2013. június 30. napja között²⁸⁷

A 4. sz. ábra a vizsgált időszakban felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények során felhasznált eszközök megoszlását mutatja be, amelynek alapján megállapítható, hogy a legtöbb ilyen minősítéssel rendelkező bűncselekmény esetén az elkövető valamilyen szűrő- vagy vágóeszközt használt (63,7%, azaz 2014 eset). Ennek indoka azok könnyű elérhetősége és nagyfokú alkalmassága lehetett, tekintettel arra, hogy egy kés vagy egy csavarhúzó bárhol elérhető és könnyen felhasználható, továbbá alkalmas az élet kioltására és arra, hogy a sértett ellenállását hatékonyan leküzdje.

²⁸⁶ Tekintettel a felfegyverkezve történő elkövetés során felhasználható eszközök székes körére, azokat csoportosítottam és a következő megoszlásban kerültek ábrázolásra az eszközök: Szűrő- és vágóeszközök: kés, fejsze, vasvilla, bozótívágó, csavarhúzó, fűrés, kasza, tör, kard, hidegvágó, véső, üvegívágó, egyéb szűrőeszköz, egyéb vágóeszköz. Ütőeszközök: bot, dorong, szerszámnyél, baseballütő, tonfa, ásó, kapa, csákány, boxer, feszítővas, láncosbot, kő, tégl, kalapács, szerelőkulcs, reszelő, fogó, egyéb ütőeszköz, rendőrbot, ácskapocs. Szerelvény, készülék, jármű: gép, készülék, alkatrész, szerelvény, tartozék, kerékpár, személygépkocsi. Egyéb eszközök: más kategóriába nem sorolható, az elkövetés során használt eszközök. Az egyes csoportok kialakítása saját álláspont alapján került sor.

²⁸⁷ Forrás: 29000/31231-4/2014. ált. számú megkeresésre adott válasz az Országos Rendőr-főkapitányság részéről.

A legkevesebb felfegyverkezve elkövetett bűncselekményre szerelvény, készülék, jármű felhasználásával került sor, amely valószínűleg ezeknek az eszközöknek a nehezebb igénybevétele indokolhat (0,8%, azaz 24 eset).

A felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekmények életkor szerinti megoszlását²⁸⁸ vizsgálva megállapítható, hogy az szinte teljes mértékben megegyezik a fegyveresen elkövetett bűncselekmények életkori szerinti megoszlásával. A fiatalkorúak esetében fokozatosan növekedett a felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények száma, azonban ez a tendencia teljes mértékben ellentétes a többi korosztály tendenciájával, hiszen minden esetben fokozatosan csökken a felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények száma. Összességében továbbra is emelkedést mutat a felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények száma.

A nemek szerinti megoszlást vizsgálva is megállapítható,²⁸⁹ hogy a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények nemek szerinti megoszlásához hasonlóan a nők lényegesen kevesebb felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekményt követnek el. Azonban ebben az esetben kicsit magasabb a nők aránya a fegyveresen minősítés vizsgálatához képest, ugyanis a női elkövetők aránya 10%. Megjegyzendő, hogy 2010-2011. között megnégyszereződött a nők által felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények száma, függetlenül attól, hogy 2010-ben egy 60. életévét betöltött nő sem követett el felfegyverkezve bűncselekményt. Kiemelendő még, hogy 2013. június 30-ig háromszor annyi nő követett el felfegyverkezve bűncselekményt, mint 2010-ben, és kissé kevesebbet, mint 2012-ben.

Hasonlóan a fegyveresen minősítéshez, a felfegyverkezve minősítés esetén is kizárólag szektoriális kutatási eredmények állnak rendelkezésre, átfogó és nagyobb területekre, korcsoportokra, eszközökre kiterjedően nem érhetőek el elemzések. Mégis érdemes pár kutatással foglalkozni, amelyek leginkább egyes magyarországi megyékben, illetve meghatározott időszakokban foglalkoztak egy adott bűncselekménnyel, és adott esetben annak felfegyverkezve történő elkövetésével is.

²⁸⁸ Forrás: 29000/31231-4/2014. ált. számú megkeresésre adott válasz az Országos Rendőr-főkapitányság részéről.

²⁸⁹ Forrás: 29000/31231-4/2014. ált. számú megkeresésre adott válasz az Országos Rendőr-főkapitányság részéről.

Szolnok megyében 1984-1986. között vizsgált rablások vonatkozásában megállapításra került, hogy az összes rablásból (141 ismertté vált rablás) mindösszesen 12%-ban került sor eszköz használatára, amelynek több, mint felében (10 esetben) az elkövető kést használt, míg más esetekben drótkötelet, szárvágót, sörösüveget, ásót vagy csákányt használt fel a bűncselekmény elkövetése során.²⁹⁰ A magyarországi rablási helyzet 1964-1988. közötti vizsgálata vonatkozásában került megállapításra, hogy a rablások során a legmeghatározóbb eszköz a kés volt, amely az elkövetés esetének 7%-át alkotta, míg az egyéb, felfegyverkezve minősítést megalapozó tárgyak köre 8%-ban fordult elő.²⁹¹

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében és Győr-Moson-Sopron megyében 1998-1999. eredményeit vizsgálva került megállapításra, hogy az önbíráskodás esetében az esetek 20%-ában került sor eszköz használatára, amelyen belül 2%-ban használt az elkövető baltát, 0,9%-ban pedig más olyan eszközt (például baseballütőt, sodrófát, lécet, gumibotot), amely megalapozta a felfegyverkezve minősítés megállapítását.²⁹²

II.1.8. „Fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítés – összehasonlítás 1.

Az 1961-es Btk. és az 1978-as Btk. eltérő módon szabályozták fegyveresen és felfegyverkezve minősítést, így lehetőséget adtak arra, hogy külön-külön is vizsgálhatók legyenek ezek a minősítő körülmények, és az egyes bűncselekményeknél már önállóan is értelmezhetővé váljanak.

Az első különbség az eszközökben rejlik, hiszen a fegyveresen minősítésnél lőfegyvert, robbanóanyagot vagy ezek utánzatát tartja magánál az elkövető, a felfegyverkezve minősítés esetében az eszköz bármilyen, az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszköz lehet. Ezt vizsgálva megállapítható, hogy a felfegyverkezve minősítéshez képest a fegyveresen minősítés egy speciális, annál szűkebb kategória, csak azért került külön megfogalmazásra, mert a fegyveresen minősítés során használható elkövetés eszközei lényegesen veszélyesebb eszközöknek minősülnek, objektív veszélyességgel rendelkeznek, amelynek révén egyértelműen alkalmasak az emberi élet kioltására.

²⁹⁰ KAPOCSI Zoltán – LŐRINCZY György i.m. 40.

²⁹¹ CSALAY András i.m. 234.

²⁹² NAGY László Tibor i.m.41., 48.

Ezzel szemben a felfegyverkezve minősítés körébe tartozó eszközök vonatkozásában kizárólag szubjektív veszélyesség állapítható meg, tehát egy adott helyzetben lehetnek az élet kioltására alkalmasak, de általánosságban nem rendelkeznek ilyen jellemzővel.

Érdemes még kiemelni, hogy a fegyveresen minősítés esetében a jogalkotó feltételezi az élet kioltására való objektív alkalmasságot, míg a felfegyverkezve elkövetés esetében a minősítés megállapításának feltétele az élet kioltására való szubjektív alkalmasság. Tehát egy bűncselekmény elkövethető egy olyan eszközzel, ami az adott esetben az ellenállás leküzdésére vagy megakadályozására alkalmas lehet, mégsem alapozza meg a felfegyverkezve minősítés megállapítását, mivel nem alkalmas az élet kioltására.

Eltérésnek tekinthető még az is, hogy a fegyveres elkövetésnél a minősítés megállapításához elegendő, ha az elkövető csak magánál tartja az eszközöket, függetlenül attól, hogy milyen célból van nála lőfegyver vagy robbanóanyag, kivéve ezek utánzatánál, amelyek esetében a fegyveresen minősítés csak akkor állapítható meg, ha az elkövető használja is azt. A felfegyverkezve minősítés esetében az elkövető az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében tartja magánál az eszközöket, egyfajta „célként”, hiszen amennyiben ellentámadással vagy védekezéssel szembesülne, használva a nála lévő, élet kioltására alkalmas eszközöket, leküzdheti az ellenállást. Itt megállapítható, hogy a lőfegyver vagy robbanóanyag utánzata hasonlít a felfegyverkezve történő elkövetés körébe vonható eszközökre, hiszen az elkövetőnek mindenképp használnia is kell azt. Ehhez azonban nem szükséges a tényleges használat, az elkövető szándékát is vizsgálni kell, hiszen már akkor is megállapítható a felfegyverkezve elkövetés, ha az elkövető magánál tartja az eszközt annak érdekében, hogy szükség esetén használja azt.

A különbségek e két minősítő körülmény között a tényleges szabályozásban is megjelentek, hiszen a fegyveresen minősítés lényegesen több bűncselekménynél jelent meg, mint a felfegyverkezve minősítés. Ez véleményem szerint azért így került szabályozásra, mert a jogalkotó a fegyveresen minősítés körébe tartozó eszközöket lényegesen veszélyesebbnek tartotta, mint a felfegyverkezve minősítés során alkalmazható eszközöket, így ahol lehetett, a súlyosabb minősítő körülményt alkalmazta annak érdekében, hogy az elkövetőt visszatartsa.

Álláspontom szerint mindenképp érdemes megvizsgálni és összehasonlítani az 1961-es Btk-ban és az 1978-as Btk-ban foglalt fegyveresen és felfegyverkezve elkövethető bűncselekményeket, ugyanis ennek eredményeként áttekinthetővé válik, hogy az egyes bűncselekmények körében hogyan jelent meg a fegyveresen és felfegyverkezve minősítés, továbbá hogyan módosultak a tényállások a változások során.

1. sz. táblázat – A fegyveresen és felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekmények²⁹³ 1961-es Btk-beli²⁹⁴ és 1978-as Btk-beli²⁹⁵ alakulása²⁹⁶

	Fegyveresen	Felfegyverkezve
1961-es Btk.	<i>Összeesküvés</i>	
	<i>Lázadás</i>	<i>Lázadás</i>
	Tiltott határátlépés	
	Magánlaksértés	
	Külföldre szökés	
1978-as Btk.	<i>Összeesküvés</i>	
	<i>Lázadás</i>	<i>Lázadás</i>
	Háborús fosztogatás	
	<i>Magánlaksértés</i>	<i>Magánlaksértés</i>
	Külföldre utazás és külföldön tartózkodás szabályainak megszegése	
	<i>Rablás</i>	<i>Rablás</i>
	Szökés	
	Emberrablás	
	<i>Közösség tagja elleni erőszak</i>	<i>Közösség tagja elleni erőszak</i>
	Jármű önkényes elvétele	

²⁹³ Annak érdekében, hogy az egyezések egyértelműen követhetők legyenek, a mindkét büntető törvénykönyvben megjelent és fegyveresen vagy felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekményeket dőlt betűvel jelöltem. Emellett azonos színnel jelölöm a mindkét büntető törvénykönyvben egyaránt megjelent bűncselekményeket.

²⁹⁴ A táblázatban foglalt bűncselekmények felsorolására az 1961-es Btk. legutolsó, hatályon kívül helyezése előtti időállapot idején hatályos bűncselekmények, azaz 1979. június 30. napjának alapján került sor.

²⁹⁵ A táblázatban foglalt bűncselekmények felsorolására az 1978-as Btk. legutolsó, hatályon kívül helyezése előtti időállapot idején hatályos bűncselekmények, azaz 2013. június 30. napjának alapján került sor.

²⁹⁶ A táblázat saját adatgyűjtés során került összeállításra, a mindkét jogszabályban megjelenő bűncselekményeket dőlt betűvel jelölöm.

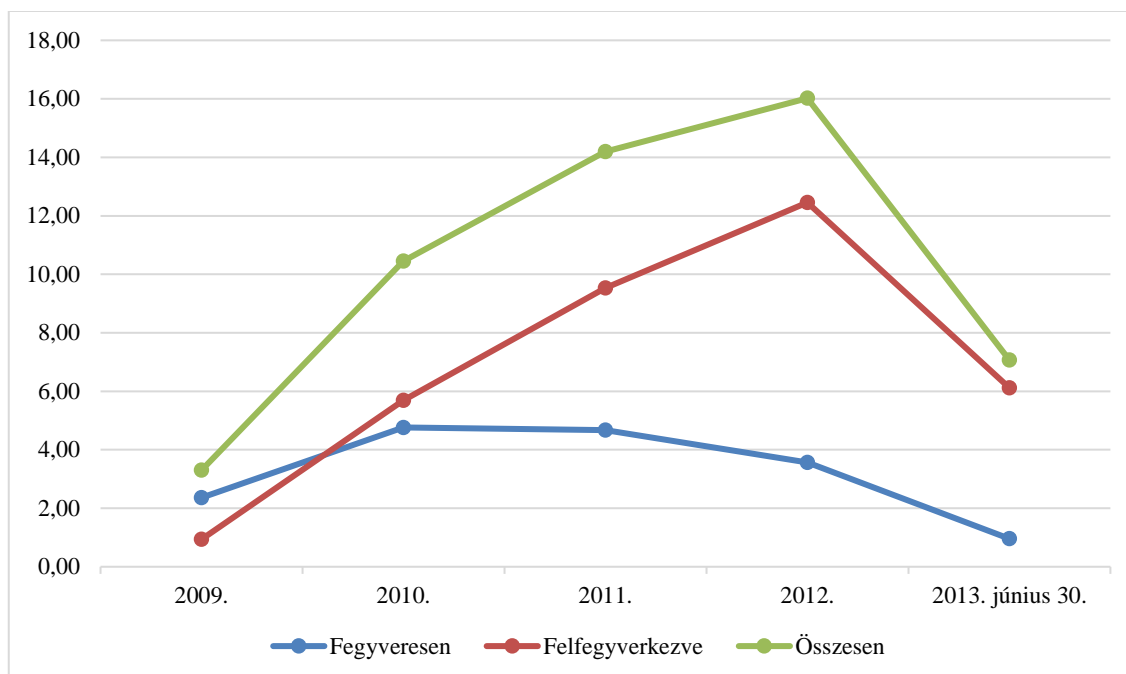
	Embercsempészás	
	Nemzetközi gazdasági tilalom megszegése	
	<i>Hatóság eljárásnak megzavarása</i>	<i>Hatóság eljárásának megzavarása</i>
	<i>Közérdekű üzem működésének megzavarása</i>	<i>Közérdekű üzem működésének megzavarása</i>
	<i>Személyi szabadság megsértése</i>	<i>Személyi szabadság megsértése</i>
	<i>Hivatalos személy elleni erőszak</i>	<i>Hivatalos személy elleni erőszak</i>
	<i>Garázdaság</i>	<i>Garázdaság</i>
	<i>Önbíráskodás</i>	<i>Önbíráskodás</i>
	Elöljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak	
		Rendbontás

Az 1. sz. táblázat átláthatóan foglalja össze a fegyveresen és felfegyverkezve elkövethető bűncselekmények körének, illetve számának alakulását az 1961-es Btk. és az 1978-as Btk. vonatkozásában, rámutatva, hogy a fegyveres minősítés lényegesen több bűncselekmény esetében fordul elő, mint a felfegyverkezve minősítés. Emellett az 1961-es Btk-hoz képest lényegesen több bűncselekmény követhető el fegyveresen és/vagy felfegyverkezve.

Emellett az 1. sz. táblázatot áttekintve megállapítható, hogy a lázadás az egyetlen olyan bűncselekmény, amely mindkét büntető törvénykönyvben előfordult, és fegyveresen és felfegyverkezve minősítéssel is rendelkezett, tehát négy helyen is megjelent. A legritkábban a rendbontás viszonylag új bűncselekménye fordult elő a büntető törvénykönyvekben, hiszen kizárólag az 1978-as Btk-ban jelent meg, és kizárólag felfegyverkezve minősítéssel rendelkezett.

Bár az 1961-es Btk. vonatkozásában – amint azt már korábban említettem – nem állnak rendelkezésre megfelelő mennyiségben statisztikai adatok, ezzel szemben az 1978-as Btk. vonatkozásában már sor került adatgyűjtésre. Ennek révén 2009. január 1. napja és 2013. június 30. napja közötti adatok vizsgálatára és elemzésére kerülhet sor megfelelő módon a rendelkezésre álló megkeresésekre adott válaszok és az ERÜBS-ENyÜBS rendszer adatai alapján.

5. sz. ábra – A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények számának²⁹⁷ alakulása 2009. január 1. napja és 2013. június 30. napja között ²⁹⁸ 100.000 lakosra lebontva²⁹⁹

Az 5. sz. ábra alapján összefoglalóan megállapítható, hogy a vizsgált időszakban elkövetett fegyveres bűncselekmények száma fokozatos csökkenést mutat, 2010-et követően enyhén csökkentek ezek a bűncselekmények a 2012-es Btk. hatályba lépéséig. Ezzel szemben a felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények száma fokozatosan emelkedett a vizsgált időszakban 2012-ig. Ez az emelkedés lényegesen meredekebbnek tekinthető, ha a fegyveresen és felfegyverkezve minősítéssel rendelkező összes bűncselekmény számának nagysága kerül elemzésre, 2010-2012. között lényeges növekedés következett be, és több bűncselekményt követettek el fegyveresen vagy felfegyverkezve, amely rendkívül nagyszámú emelkedésre utal, különösen figyelembe véve azt, hogy a bűncselekmények száma fokozatosan növekedik, ám nem ilyen mértékben.³⁰⁰

²⁹⁷ Az ábra az elkövetett bűncselekmények számának alakulását mutatja a vizsgált időszakban 100.000 lakosra lebontva, figyelembe véve a vizsgált időszakban a lakosság szám alakulását.

²⁹⁸ Forrás: 29000/31231-4/2014. ált. számú megkeresésre adott válasz az Országos Rendőr-főkapitányság által.

²⁹⁹ A lakosság szám alakulása vonatkozásában forrás: <https://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/orszag.html> (Letöltés ideje: 2018. április 15.)

³⁰⁰ Forrás:

<https://bsr.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=https%3a%2f%2fbsr.bm.hu%2fBuntetoeljarasiAdatok%2fElj%C3%A1r%C3%A1si+adatok.xlsx> (Letöltés ideje: 2016. június 25.).

Az 5. sz. ábrán látható adatokat arányosítva megállapítható, hogy a vizsgált időszakban mindösszesen 0,016 fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmény jutott 100.000 lakosra, míg 0,035 felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekményt követtek el 100.000 lakosonként. Ezeket összeadva is látható, hogy 100.000 lakosra mindösszesen 0,051 fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett bűncselekmény jutott, ami álláspontom szerint rendkívül alacsonynak tekinthető. Ennek indoka egyrészt a lőfegyverekre, robbanóanyagokra és robbantószerkezetre vonatkozó szabályozás szigorodása, másrészt pedig a vizsgált minősítésekkel rendelkező bűncselekmények viszonylag ritka előfordulása, továbbá az ERÜBS-ENyÜBS rendszer adatrögzítése lehet.

II.2. A „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítés jelenleg hatályos magyarországi szabályai

2013. július 1. napján lépett hatályba a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: 2012-es Btk.), amely több területre kiterjedően jelentős változásokat eredményezett az anyagi büntetőjogban, annak majdnem összes területét módosította. Az új törvény keretében nemcsak egyes bűncselekmények, hanem a fegyveresen és felfegyverkezve minősítésre vonatkozó rendelkezések is módosultak, emellett a jogalkotó nagymértékben kiterjesztette e speciális minősítő körülmények határait, hiszen nemcsak a törvény Különös Része újult meg e tekintetben, de az Általános Rész is jelentős változásokon ment keresztül.

A jogszabályokban és az ennek alapján alkalmazott bírósági gyakorlatban is bekövetkezett jelentős változások mellett a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetés kriminalisztikai aspektusai is módosultak. Egyrészt a 2012-es Btk. elfogadását követően került sor az ENyÜBS rendszer kisebb mértékű módosítására, és egy olyan egységes rendszer létrehozására, amely átfogóan tartalmazza a bűncselekményekre vonatkozó egyes speciális (például területi, életkor és nem szerinti, eszköz szerinti, stb.) adatokat lebontva, és a nyilvánosság számára is elérhetővé téve. A módosítás eredményeként jött létre a Bűnügyi Statisztikai Rendszer (a továbbiakban: BSR), amelyet a Belügyminisztérium Statisztikai és Koordinációs Főosztálya működtet.

A BSR létrehozása egy munkacsoport megalkotásával indult 2012-ben, a Bűnügyi Statisztikai Munkacsoportot (a továbbiakban: BSM)³⁰¹ egy együttes utasítás révén alkotta meg a nyomozó hatóság korábbi tervek alapján.³⁰²

A BSM az ENyÜBS rendszerben³⁰³ elérhető adatokat kezeli és dolgozza fel. Ennek segítségével pedig a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetés, mint minősítő körülmények kriminálstatisztikai szempontból is vizsgálhatók, és az elemzés eredményei a jogalkotási és jogalkalmazási trendekkel összehasonlíthatók.

A fegyveresen és felfegyverkezve elkövetés minősítő körülményként kriminológiai és későbbi büntetőjogi vizsgálatát segíti elő még az új Btk. hatályba lépését követően elfogadott új bűnmegelőzési stratégia is.³⁰⁴ Ennek révén került megalkotásra a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiával összefüggésben egyes kormányhatározatok módosításáról, valamint a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia 2018–2019. évekre szóló intézkedési tervéről 1838/2017. (XI. 9.) kormányhatározat.

II.2.1. A „fegyveresen” minősítés jelenleg hatályos szabályai

Amint azt a fentiekben már említettem, a doktori értekezésem lehangsúlyosabb részét a 2012-es Btk-ban megjelenő fegyveresen minősítés büntetőjogi nehézségei, kriminálstatisztikai eredményei képezik, tekintettel a 2012-es Btk. hatályba lépéseként megjelenő új szabályokra, rendelkezésekre. Ennek eredményeként a bírósági gyakorlatban is különféle érdemi változások jelentek meg, valamint az ítélkezési gyakorlat is nagymértékben módosult.

³⁰¹ 43/2012. (X. 18.) BM-NGM-LÜ együttes utasítás az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztika működtetése érdekében szükséges koordinációról és a Bűnügyi Statisztikai Munkacsoport létrehozásáról.

³⁰² 12/2011. (III. 30.) BM rendelet az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztikáról 15. § (2)-(3) bekezdések.

Megjegyzendő, hogy a jogszabály már nem alkalmazandó, azt hatályon kívül helyezte az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi statisztikai rendszerről, az adatgyűjtés és –feldolgozás részletes szabályairól szóló 12/2018. (VI. 7.) BM rendelet 2018. július 1. napjától. E rendelet már alapelveként szabályozza a bűnügyi statisztika egységes elvek szerint történő gyűjtését, ugyanakkor a korábbi jogszabálynál lényegesen szűkebb szabályozást tartalmaz, még akkor is, ha az adatgyűjtés és feldolgozás teljes mértékben megfelel a jelenlegi adatvédelmi elvárásoknak. Ennek megfelelően kérdésként merülhet fel, hogy a 2018. július 1. napja után hogyan kerül sor majd az új rendszerben az adatgyűjtésre és feldolgozásra.

³⁰³ A felhasznált és elemzett adatok tehát továbbra is az ENyÜBS Rendszerben elérhető adatokon alapulnak.

³⁰⁴ 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013-2023).

II.2.1.1. A „fegyveresen” minősítés új fogalma

A fegyveresen minősítésre vonatkozó szabályok már a 2012-es Btk. tervezetében³⁰⁵ és annak indoklásában is jelentős szerepet kaptak, azonban a fegyveresen elkövetésre vonatkozó rendelkezések viszonylatában a tervezet és az elfogadott, kihirdetett törvény közötti eltérések kisebb mértékben jelennek meg.

A 2012-es Btk. módosította és kibővítette a fegyveresen elkövetés,³⁰⁶ mint minősítő körülmény fogalmát, és rögzítette, hogy fegyveresen követi el a bűncselekményt az, aki lőfegyvert, robbanóanyagot, robbantószer, robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készüléket tart magánál vagy a bűncselekményt ezek utánzatával fenyegetve követi el.³⁰⁷

A 2012-es Btk. Kommentárja kiemelte a módosítással kapcsolatban, hogy a fegyveresen minősítés törvény szerinti fogalma egyszerre szűkebb és tágabb annak hétköznapi értelmét tekintve. Szűkebb, mivel a fegyveresen minősítés nem terjed ki a szűrő-, vágó- és ütőfegyverekre, ezzel egyszerre azonban tágabb is, hiszen magában foglalja a robbanóanyagot, a robbantószer és az ezek felhasználására szolgáló készüléket is.³⁰⁸ Ezt erősíti meg a 2012-es Btk. törvényjavaslatának indoklása is, amely szerint az utánzat törvénybe iktatására szükség volt, mivel a sértettek az utánzatot valóságos lőfegyvernek, robbanóanyagnak vélik, és így szükséges a fegyveresen minősítésre vonatkozó rendelkezések utánzatokra vonatkozó kiterjesztése is.³⁰⁹

³⁰⁵ Lásd: T/6958. sz. törvényjavaslat a Büntető Törvénykönyvről (a továbbiakban: „Törvényjavaslat”).
Forrás: <http://www.parlament.hu/irom39/06958/06958.pdf> (Letöltés ideje: 2016. július 10.).

³⁰⁶ Kiemelendő, hogy a 2012-es Btk. tervezete és javaslatai egyáltalán nem tartalmazták ennek a módosításnak az indoklását, a legkorábbi 2012-es Btk-t érintő, 2008-as tervezet is már az új fogalmat tartalmazta indoklás nélkül.

Forrás: XX-BKFO/42/2017. számú megkeresésre adott válasz az Igazságügyi Minisztérium által.

³⁰⁷ 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 5. pont.

³⁰⁸ KÓNYA István: Magyar Büntetőjog I-III., Kommentár a gyakorlat számára, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2013., Btk. 459. § (1) bekezdés 5. és 6. pont.

³⁰⁹ POLT Péter (főszerk.): Új Btk kommentár, Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyvkiadó, Budapest, 2013., 8. kötet, 321.

Célszerű kiemelni a törvényjavaslat indokolásából azt is, hogy a fegyveresen minősítés annak célját tekintve függetlennek tekinthető, tehát a minősítés megalapozásához nem szükséges, hogy az elkövető valamilyen célból tartsa magánál az említett eszközöket, elegendő, ha azokat egyszerűen cél nélkül magánál tartja, vagy azok utánzatával követi el a bűncselekményt.³¹⁰

A fegyveresen minősítés fogalmát áttekintve megállapítható még, hogy az jelentősen megváltozott az 1961-es Btk-ban és az 1978-as Btk-ban szereplő fogalmakhoz képest, hiszen az 1961-es Btk-ban még elegendő volt a fegyver vagy robbanóanyag magánál tartása, az 1978-as Btk. szerint pedig lőfegyver vagy robbanóanyag magánál tartása vagy ezek utánzatával történő elkövetés alapozta csak meg a súlyosabb minősítés megállapítását. Azonban az 1961-es Btk-ban és az 1978-as Btk-ban foglaltakhoz képest a jelenleg hatályos szabályozás szerint már utánzattal fenyegetve elkövetés is megalapozza a súlyosabb minősítés megállapítását. E rendelkezés azért is tekinthető speciálisnak, mivel a 2012-es Btk. egy másik értelmező rendelkezésére, a fenyegetésre utal vissza.

A 2012-es Btk-ban foglaltak szerint a fenyegetés eltérő rendelkezés hiányában súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen.³¹¹ Tehát abban az esetben, ha az elkövető olyan lőfegyver-utánzatot használ, amely a megfenyegetett személyben nem kelt komoly félelmet, illetve nem alkalmas arra, a fenyegetés és ennek alapján a fegyveres elkövetés sem lesz tényállásszerű, és így a minősítés megállapítására, és súlyosabb büntetés kiszabására sem kerülhet sor. A sértetti megalapozott félelem hiányában pedig nem kerülhet sor a fegyveresen minősítés megállapítására sem.

³¹⁰ T/6958. sz. törvényjavaslat a Büntető Törvénykönyvről 504. old. 5-6. pont fegyveres elkövetésre vonatkozó rendelkezések.

Megjegyzendő, hogy e kérdés vonatkozásában egyes jogászok ellentétes véleményt képviselnek, álláspontjuk szerint a célzatos magánál tartás mindenképp szükséges a minősítés megállapításához. Lásd például: POLT i.m. 8. kötet, 322.

³¹¹ 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 7. pont.

Álláspontom szerint a fegyveresen elkövetés, mint minősítő körülmény fogalmával kapcsolatban mindenképp szükséges értelmezni és áttekinteni az 1961-es, 1978-as és a 2012-es Btk-ban egyaránt megjelenő új fogalmakat, mindenképp foglalkozni kell a lőfegyver, a robbanóanyag,³¹² a robbantószer, és az ezek felhasználására szolgáló készülék fogalmaival is, hiszen ezek értelmezése és pontosítása nélkül nem vizsgálható a fegyveres elkövetés, mint minősítő körülmény.³¹³

A fegyveresen minősítésnek részét képezi az újjátsként megjelenő robbantószer törvénybe iktatása is,³¹⁴ amellyel kapcsolatban a legnagyobb nehézséget az okozza, hogy nem került megalkotásra egy olyan jogszabály, amely pontos fogalmat rendelne hozzá. A Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet³¹⁵ szerint a robbantószer nem más, mint a robbanóanyagok működésbe hozását, felrobbanását közvetlenül elősegítő anyagok és eszközök csoportja.³¹⁶ E csoportba így a gyújtózsín, a robbantózsín vagy akár a gyutacs tartozik, de ebbe körbe sorolható a detonátor is, amely mindenképp szükséges egyes, stabilabb robbanóanyagok felrobbantásához.

A legnagyobb nehézséget a fegyveresen minősítés fogalmi elemei között mégis a robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készülék értelmezése jelenti, mivel csak általános értelemben lehet meghatározni, mely eszközök tartoznak az említett csoportba. Ez ténylegesen azt jelenti, hogy a jogalkalmazónak kell meghatároznia, kimunkálnia a fogalom jelentését, meghatároznia azokat a készülékeket, amelyeket ebbe a csoportba tartoznak, amely jelentős mértékben lelassítja az ítélkezést, így hosszabb ideig fog tartani egy eljárás.

³¹² A robbanóanyagok körébe a jelenleg hatályos szabályozás alapján az ENSZ „Ajánlások a veszélyes áruk szállítására” című kiadványa szerint az 1. osztályba tartozó, robbanóanyagoknak minősülő anyagok és tárgyak tartoznak. A polgári felhasználású robbanóanyagok forgalmazásáról és felügyeletéről szóló 121/2016. (VI. 7.) Korm. rendelet 3. § 22. pont.

³¹³ A fegyveresen minősítés során használt eszközök körében nem változott a lőfegyver, valamint a robbantószer fogalma. Ezek értelmezését és kifejtését lásd a II.2.8.1.1. és a II.2.8.1.2. pontban foglaltakat.

³¹⁴ A fegyveresen minősítés fogalmát képező több eszköz bemutatására már sor került, így azt lásd a 2. fejezetben kifejtettek között.

³¹⁵ A Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet (2017. január 1. napjától Nemzeti Szakértői és Kutatóintézet) a Belügyminisztérium keretein belül működő szakértői szerv (2017. január 1. napjától kezdődően a kormány által alapított központi költségvetési szerv. A szerv feladatait, felépítését részletesen lásd a Nemzeti Szakértői és Kutató Központtól szóló 350/2016. (XI. 18.) kormányrendeletben.

³¹⁶ <http://www.bszi.hu/page.php?201> (Letöltés ideje: 2013.09.22.).

A Debreceni Ítéltábla, mint jogalkalmazó álláspontja szerint ebbe a csoportba tartoznak a bombák vagy a kézigránátok is, amelyek robbanóanyagon vagy robbantószeren alapulnak, de azokhoz mindenképp szükséges egy olyan szerkezet, amellyel a felrobbanásuk elérhető.³¹⁷

Az utánzatok kérdéskörével kapcsolatban mindenképp érdemes kiemelni egy AB indítványt és az azzal kapcsolatosan meghozott végzést is, amelyek a fegyveresen elkövetés vonatkozásában az utánzat értelmezésével kapcsolatban merültek fel, és amelyek rendkívül részletesen elemzi az indítványozó oldaláról az utánzattal történő elkövetés értelmezési nehézségeit.³¹⁸

Az indítvány arra irányult, hogy az AB állapítsa meg a 2012-es Btk. fegyveresen történő elkövetésre vonatkozó fogalmából a „*vagy a bűncselekményt az a)-d) pontban meghatározottak utánzatával fenyegetve követik el*” szövegrész alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azokat.³¹⁹ Az indítványban részletesen leírásra került az esetleges ellentmondás a „*fenyegetés*”, mint a rablás tényállási elemének értelmezése és a Kúria egy olyan határozata között, amely kimondja, hogy a rablás bűntettének megállapíthatóságához megkívánt erőszak nem abszolút, hanem relatív jellegű.³²⁰ Ennek alapján abban az esetben, ha egy bűncselekmény elkövetésére lőfegyver utánzatával kerül sor, a 2012-es Btk-ban foglalt értelmező rendelkezés alkalmazásakor egy önálló vizsgálati mechanizmusra van szükség, amelynek központi eleme a fenyegetés, hiszen a bűncselekmény csak akkor minősül fegyveresen elkövetettnek, ha az utánzattal az elkövető fenyegető magatartást tanúsított.³²¹ Az indítványozó kiemelte még, hogy az utánzatnak nincsen a 2012-es Btk-ban törvényi fogalma meghatározva, így a bírósági gyakorlatra támaszkodva kerülhet csak sor az utánzat használata alapján a fegyveresen történő elkövetés megállapítására, amely szerint azonban az utánzat objektíve eredeti, valódi fegyvernek látszó tárgy jellegének megállapításához külön vizsgálatot kell lefolytatni.

³¹⁷ http://www.debreceniitelotabla.hu/doc/bunteto/AROP/FSZA_ErtelmezoRendelkezesek.pdf (Letöltés ideje: 2013.09.28.)

³¹⁸ Az indítványozó kiemelte, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlatából látható, hogy az Alkotmánybíróság egyáltalán nem foglalkozott még a lőfegyverek utánzatával kapcsolatos normaszöveg értelmezésével, azonban a továbbiakban részletezett indítvány rámutat erre és az általam is korábban, illetve jelen fejezet végén is említett jogszabályi anomáliák egy részére.

³¹⁹ 3319/2014. (XI. 28.) AB végzés [2] pont.

³²⁰ Kúria Bfv. II. 38/2013.

³²¹ 3319/2014. (XI. 28.) AB végzés [7] pont.

A leginkább releváns része az indítványnak mégis az, amelyben az indítványozó a bírósági gyakorlat alapján azt a következtetést vonja le, hogy az utánzat megállapítása egyfajta vélelem, és több tényállás esetén a fegyveresen történő minősítés megállapításának helye lehet akkor is, ha az adott bűncselekmény tényállási eleme a fenyegetés, és akkor is, ha nem szükséges a fenyegetés megléte, ennek eredményeként pedig a fegyveresen elkövetés értelmező rendelkezése nem alkalmazható minden esetben.³²² Emellett az indítványozó hangsúlyozta, hogy az értelmező rendelkezés nem különíti el egymástól a valódi fegyverrel és a fegyverutánzattal való elkövetést, figyelmen kívül hagyja az utánzat kevésbé veszélyes jellegét.³²³ Bár az indítvány – részben formai okok miatt – elutasításra került, álláspontom szerint az indítványból kiemelt rendelkezések egyértelműen rámutatnak azokra a jogszabályi anomáliákra, amelyek nehézségeket okoznak a jogalkalmazó számára a fegyveresen történő elkövetés minősítésével kapcsolatban az egyes bűncselekmények vonatkozásában.

Ugyanakkor az AB – az elutasítás indokai miatt – nem vizsgálta érdemileg az indítványozó által kiemelt jogszabályi ellentmondásokat, kizárólag az indítványozó által is említett diszkrimináció tilalmával foglalkozott, illetve a fegyveresen történő elkövetés vonatkozásában megállapította, hogy a valódi fegyverek és az utánzatokkal történő elkövetés esetében a különbségtétel objektív alapokon nyugszik.³²⁴

II.2.1.2. A „fegyveresen” minősítés a Különös Részben

A 2012-es Btk. szerint – hasonlóan az 1978-as Btk-ban foglaltakhoz – fegyveresen elkövethető az emberrablás, a személyi szabadság megsértése, a közösség tagja elleni erőszak, a magánlaksértés, a hatósági eljárás megzavarása, a hivatalos személy elleni erőszak és a közérdekű üzem megzavarásának³²⁵ bűncselekménye.

³²² 3319/2014. (XI. 28.) AB végzés [9]-[10] pontok.

³²³ 3319/2014. (XI. 28.) AB végzés [12] pont.

³²⁴ 3319/2014. (XI. 28.) AB végzés [36] és [38] pont.

³²⁵ Az eredeti, 2011. december 16. napján előterjesztett törvénytervezet nem tartalmazta a közérdekű üzem működésének megzavarása bűncselekménye esetében a fegyveresen és felfegyverkezve minősítést, azok csak a 2012. február 6. napján benyújtott előterjesztésben jelentek meg, azonban a jogalkotó ebben az esetben sem fűzött indokolást a minősítő körülmények köre kibővítésének szükségessége vonatkozásában. Forrás: XX-BKFO-42/2017. számú megkeresésre adott válasz az Igazságügyi Minisztérium által.

Fegyveresen követhető még el a nemzetközi gazdasági tilalom megszegése, a garázdaság, a rendbontás,³²⁶ az embercsempészség,³²⁷ a rablás, az önbíráskodás, a jármű önkényes elvétele, a szökés és az előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak bűncselekményei is.

Új tényállásként jelentek meg ebben a körben a határzár tiltott átlépése, és a határzár megrongálásának bűncselekményei is, amelyek fegyveresen és felfegyverkezve is elkövethetőek.³²⁸

Megjegyzendő, hogy bár nem a „klasszikus” fegyveresen elkövethető bűncselekmények körébe tartozik a terrorcselekmény bűncselekménye, mégis érdemes a 2012-es Btk. vonatkozásában megvizsgálni, tekintettel arra, hogy amennyiben a tényállásban foglaltak szerint meghatározott fegyverrel elkövetett bűncselekmény elkövetése meghatározott céllal történik, terrorcselekmény valósul meg.³²⁹ A meghatározott bűncselekmények köre a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények közül magában foglalja az emberrablás, a személyi szabadság megsértése, a hivatalos személy elleni erőszak, a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak, a közérdekű üzem működésének megzavarása és a rablás bűncselekményét.³³⁰ A nehézséget ebben az esetben az okozza, hogy a jogalkotó a „fegyverrel kapcsolatos” kifejezést használja, nem pedig a „fegyveresen” kifejezést, amelynek eredményeként felmerülhet kérdésként, hogy ebben az esetben a jogalkotó szándéka a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények körére való visszautalás, vagy bármilyen, fegyver segítségével elkövetett, felsorolt bűncselekmények szabályozási körbe való vonása lehet.

³²⁶ A rendbontás bűncselekménye vonatkozásában kiemelendő, hogy a Törvényjavaslat még nem tartalmazta a tényállás sportrendezvényekre vonatkozó rendelkezéseit, illetve a különös visszaesés szempontjából hasonló bűncselekményeket sem részletezte, ezek a véglegesen elfogadott törvényszövegbe kerültek bele. T/6958. sz. törvényjavaslat a Büntető Törvénykönyvről 340. §

³²⁷ Az embercsempészség vonatkozásában kiemelendő, hogy a Törvényjavaslathoz képest a büntetési tétel megváltozott az elfogadott törvényszövegben, ugyanis az eredeti Törvényjavaslat három évig terjedő szabadságvesztés kiszabását rendelte az alapesetre és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztést állapított meg a minősített esetek közül többek között a fegyveresen történő elkövetésre. A jelenleg hatályos változat azonban már az alaptényállásra is egytől öt évig terjedő szabadságvesztés kiszabását rendeli, a fegyveresen elkövetett embercsempészség esetén pedig a kiszabható szabadságvesztés mértéke öt évtől tíz évig terjedhet. T/6958. sz. törvényjavaslat a Büntető Törvénykönyvről 353. § (1) és (3) bekezdések, 2015. évi CXL. törvény 31. § (1) és (3) bekezdés, 2012. évi C. törvény 353. § (1) és (3) bekezdés.

³²⁸ Az említett bűncselekmények 2015. szeptember 15. napja óta képezik részét a 2012-es Btk-nak.

³²⁹ 2012. évi C. törvény 314. § (1) bekezdés.

³³⁰ 2012. évi C. törvény 314. § (4) bekezdés b), e), f), g) és h) pontok.

Álláspontom szerint ebben az esetben a fegyverrel elkövethető bűncselekmények kiterjedt körére utalt a jogalkotó, tekintettel arra, hogy a fegyveresen elkövethető bűncselekmények köre rendkívül tág, továbbá magában foglalja a robbanóanyagot, a robbantószert, az ezek felhasználására szolgáló készüléket, továbbá az utánezeteket. A fegyverrel elkövethető bűncselekmények felsorolása pedig egy lényegesen szűkebb bűncselekményi kört foglal magában, és így a terrorcselekményhez kapcsolódó bűncselekmények köre is egyértelműbbnek tekinthető.

Az egyes, fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekményeket megvizsgálva érdemes kiemelni, hogy azok két csoportba oszthatók: az egyik csoport esetében a bűncselekménynek tényállási eleme az erőszak és a fenyegetés, míg a másik csoportban a fegyveresen minősítés esetén nem szükséges az erőszak vagy a fenyegetés elkövető általi megvalósítása.

Az első csoportba tartozik az emberrablás, magánlaksértés, hivatalos személy elleni erőszak, rendbontás, rablás és önbíráskodás bűncselekményei, amelyek esetében az utánezattal történő elkövetés kétszeres fenyegetést valósít meg (például a fegyveresen elkövetett emberrablás esetén közvetlen fenyegetéssel kerül sor az emberrablásra és az utánezat esetén azzal fenyegetve történik a törvényi tényállás megvalósítása – tehát tényállási elemként és minősítő körülményként is jelenik meg a fenyegetés).³³¹ A bírósági gyakorlat azonban az utánezat magánál tartására, illetve azzal fenyegetve történő elkövetésére nem alakított ki egységes álláspontot, azonban a bírósági ítéletek többsége arra enged következtetni, hogy a jogalkalmazó szükségesnek tartja az utánezattal való fenyegetést a fegyveresen elkövetés megállapításához,³³² azonban ez nem tekinthető általánosnak, és a joggyakorlat egységessége sem jelenthető ki ezen a területen.

³³¹ Egyes értelmezések szerint a fenyegetés egységes ebben az esetben és az „utánezattal fenyegetve” kitétel csak akkor alapozhatja meg a fegyveresen történő elkövetés minősítését, ha a bűncselekmény törvényi tényállásának is eleme a fenyegetés, egyéb esetekben nem állapítható meg. Lásd részletesen: 3319/2014. (XI. 28.) AB végzés alkotmányjogi panasz visszautasításáról – IV/501-6/2014. számú alkotmánybírósági indítvány I. részében kifejtettek.

³³² Lásd: Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.978/2007/6., Kúria Bfv.II.47/2015/7., Debreceni Ítéltábla Bf.II.313/2013/7., Fővárosi Ítéltábla I.Bf.325/2013/38., Győri Ítéltábla Bf.98/2013/12., Győri Ítéltábla Bf.53/2011/12., Fővárosi Törvényszék 11.B.2085/2013/16., Fővárosi Törvényszék 26.B.881/2013/41.

II.2.1.3. A „fegyveresen” minősítéssel rendelkező bűncselekmények újabb bírósági gyakorlata

A 2012-es Btk. hatályba lépését követően eltelt néhány év alatt a fegyveresen elkövetéssel foglalkozó bírósági gyakorlat nem tekinthető jelentősnek, a joggyakorlat egységesítését szolgáló iránymutatás nem született. Az egyedüli határozat, amely a fegyveresen elkövetéssel érintőlegesen foglalkozik, a már említett és korábban részletezett 4/2013. számú BJE határozat a jogos védelemmel kapcsolatban.³³³

Bár a joggyakorlat egységesítését szolgáló iránymutatás meghozatalára nem került sor, a Kúria több egyedi ügyben hozott határozatokat a fegyveresen elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatban a 2012-es Btk. hatályba lépése óta.

Ezek a határozatok a fegyveres rablás bűncselekményével foglalkoztak a legtöbb esetben,³³⁴ de előfordult az önbírászkodás³³⁵, a magánlaksértés³³⁶, illetve az emberrablás³³⁷ fegyveresen elkövetett bűncselekményének vizsgálata is. Megjegyzendő, hogy több bírósági határozat meghozatalára került sor a fegyveresen elkövetett határzár tiltott átlépése, a fegyveresen elkövetett határzár tiltott megrongálása vonatkozásában,³³⁸ azonban ezeknek a bírósági határozatoknak közzététele nem történt meg, így vizsgálatukra és részletes elemzésükre – ideértve a fegyveresen minősítésre vonatkozó specialitásokat is – nem kerülhet sor.

³³³ <http://lb.hu/hu/joghat/42013-szamu-bje-hatarozat> (Letöltés ideje: 2016. június 15.).

³³⁴ Kúria Bfv.I.1798/2015/6., Kúria Bfv.II.1340/2014/5., Kúria Bfv.II.1334/2014/10., Debreceni Ítéltábla Bf.II.9/2015/37., Debreceni Ítéltábla Bf.III.587/2013/15., Debreceni Ítéltábla Bf.III.327/2014/4., Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.292/2014/27., Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.252/2014/35., Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.134/2014/16., Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.479/2013/35., Fővárosi Ítéltábla Bf. 105/2015/23., Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.40/2015/14., Pécsi Ítéltábla Bf.III.428/2013/10., Pécsi Ítéltábla Bf.I.7/2014/5., Pécsi Ítéltábla Bf.III.314/2013/13., Szegedi Ítéltábla Bf.I.341/2013/13.

³³⁵ Debreceni Ítéltábla Bf.I.205/2014/87.

³³⁶ Debreceni Ítéltábla Bf.I.167/2015/9.

³³⁷ Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.423/2013/17.

³³⁸ Az említett bűncselekmények és a bevándorláskezelés kapcsolatára lásd részletesen: AMBERG Erzsébet: Büntetőjog a bevándorláskezelés eszközrendszerében, *Magyar Jog*, 2016., 7-8. sz., 405-411.; KÓHALMI László: A migráció és kriminalitás néhány összefüggése, *JURA*, 2016., 1. sz., 94-99.; GELLÉR Balázs József: A tömeges bevándorlás kezelésének büntetőjogi vetülete Magyarországon büntetőjog-filozófiai és dogmatikai megfontolások visszfényében, in: HACK Péter – HORVÁTH Georgina – KIRÁLY Eszter (szerk): *Kodifikációs kölcsönhatások. Tanulmányok Király Tibor tiszteletére*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2016., 143-161.; MADAI Sándor: A „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” kezelésének büntető anyagi jogi eszközei hazánkban, in: HAUTZINGER Zoltán (szerk): *A migráció bűnügyi hatásai*, Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozata, Budapest, 2016., 245-257.; KIRÁLY Balázs: Gondolatok a határzárral kapcsolatos bűncselekményekről, in: HAUTZINGER i.m. 271-286.

II.2.1.4. A „fegyveresen” minősítés kriminálstatisztikája a 2012-es Btk. hatályba lépését követően

Tekintettel arra, hogy a 2012-es Btk. 2013. július 1. napján lépett hatályba, így körülbelül hat év feldolgozott anyagának vizsgálatára³³⁹ kerülhet sor, amelynek alapján a 2012-es Btk. hatályba lépése óta fegyveresen elkövetett bűncselekmények elemezhetővé és értelmezhetővé válnak kriminálstatisztikai szempontból is.³⁴⁰

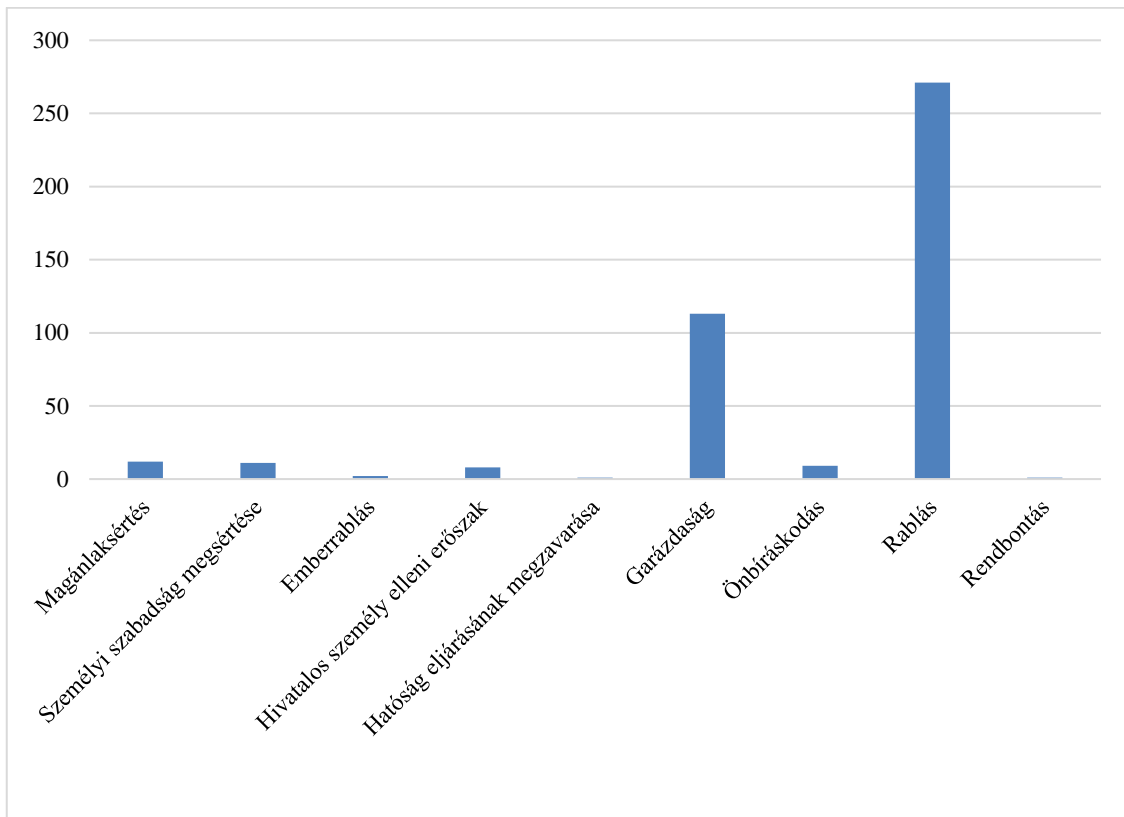
Álláspontom szerint elsőként a 2013. július 1. napját követően fegyveresen elkövetett bűncselekmények körét érdemes vizsgálni annak érdekében, hogy ezzel a speciális minősítő körülménnyel rendelkező bűncselekmények más aspektusai is elemezhetővé váljanak, illetve, hogy a joggyakorlat hatásai is követhetők legyenek.

Az összegyűjtött adatok vizsgálata és elemzése az alábbi területeket fogja át: fegyveresen elkövetett bűncselekmények számának alakulása, a lőfegyverek és fegyverek körébe tartozó eszközök megoszlása, a robbanóanyagok és robbantószerkezetek és hasonló eszközök körének megoszlása, továbbá a fegyveresen elkövetett bűncselekmények során felhasznált összes eszköz számának alakulása.

³³⁹ Tekintettel arra, hogy az elkövetett bűncselekmények számának összegyűjtése és feldolgozása rendkívül időigényes, emellett a Legfőbb Ügyészség, az Országos Rendőr-főkapitányság és az Országos Kriminológiai Intézet részére küldött megkeresések feldolgozása is hosszabb időt vesz igénybe, így a 2017-es adatok nem szerepelnek jelen doktori értekezésemben. Megjegyzendő azonban, hogy a jelenleg már működő Belügyminisztérium Koordinációs és Statisztikai Osztálya által gyűjtött és összesített adatok adatbázisán, a Bűnügyi Statisztikai Rendszer hatályos (2016. június 15. napján frissített) adatai is felhasználásra, illetve elemzésre kerülnek.

³⁴⁰ A felhasznált és elemzett adatok a Belügyminisztérium Koordinációs és Statisztikai Osztálya által gyűjtött és összesített adatok adatbázisán, a Bűnügyi Statisztikai Rendszeren, illetve a Legfőbb Ügyészség, az Országos Rendőr-főkapitányság és az Országos Kriminológiai Intézet részére küldött megkereséseken alapulnak.

6. sz. ábra – A fegyveresen elkövetett bűncselekmények számának elemzése a 2012-es Btk. hatályba lépését követően ³⁴¹

A 6. sz. ábra részletesen bemutatja, hogy a fegyveresen elkövethető bűncselekmények közül melyek azok, amelyek esetében a fegyveres elkövetés nem kizárólag a törvényi tényállásban szereplő elméleti minősítő körülmény, hanem ténylegesen, a gyakorlatban is megvalósul. Ezzel kapcsolatban mindenképp kiemelendő, hogy a rablás és a garázdaság bűncselekményei a leggyakrabban elkövetett fegyveres bűncselekmények, a 2012-es Btk. hatályba lépése óta, hiszen a fegyveres rablás az összes fegyveresen elkövetett bűncselekmény 63%-át (271 eset), míg a fegyveresen elkövetett garázdaság összesen 26 %-át (113 eset) jelenti.

³⁴¹ A diagram a Bűnügyi Statisztikai Rendszer 2013-2016. június 15. napi közötti adatait dolgozza fel, tehát a határozással kapcsolatos új bűncselekmények adatai még nem szerepelnek benne. Forrás: <https://bsr.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=https%3a%2f%2fbsr.bm.hu%2fBuncselekmnyiAdatok%2fRegisztr%c3%a1lt+b%c5%b1ncselekm%c3%a9nyek+sz%c3%a1ma+az+elk%c3%b6vet%c3%a9s+helye+szerint.xlsx> (2016. június 16.).

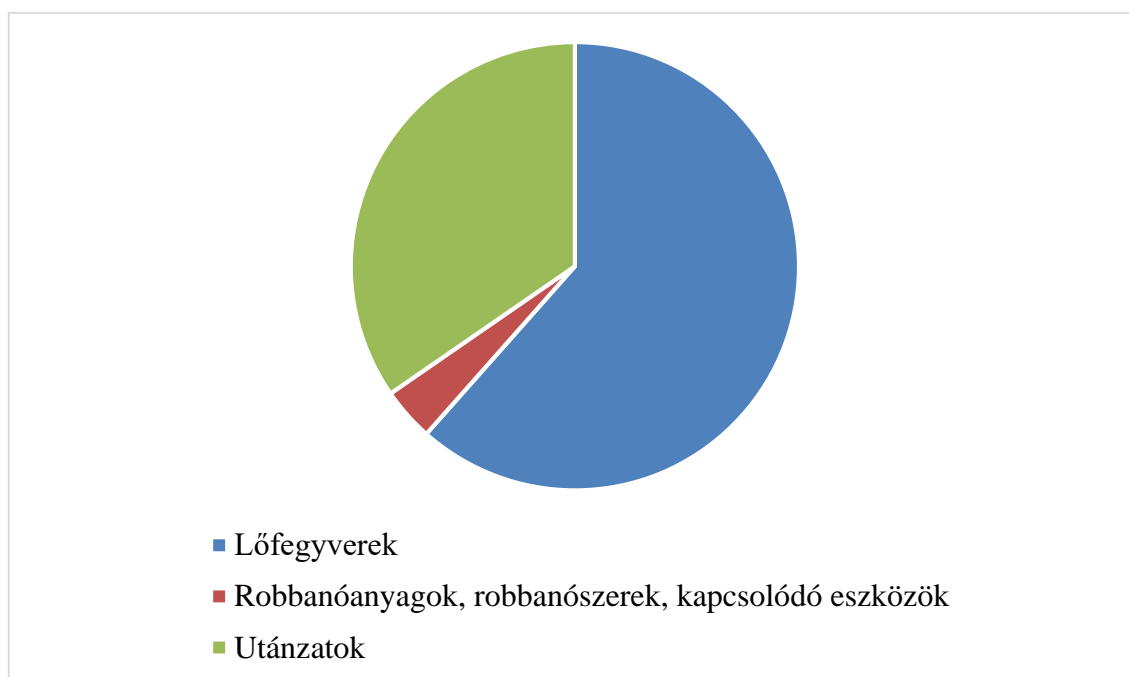
A 6. sz. *ábra* áttekintése alapján megállapítható még, hogy egyes bűncselekmények esetében a fegyveresen minősítés kizárólag a 2012-es Btk-ban szerepel, és a gyakorlatban nem került sor a vizsgált időszakban fegyveresen elkövetett közösség tagja elleni erőszak, embercsempészás, közérdekű üzem működésének megzavarása, nemzetközi gazdasági tilalom megszegése, szökés, illetve előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak bűncselekményeinek megvalósítására. Ennek alapján kérdésként merülhet fel, hogy a jogalkotó mégis milyen indok alapján tartotta szükségesnek ezekben a tényállásokban a fegyveresen történő elkövetés szerepeltetését, tekintettel arra, hogy a 2012-es Btk. hatályba lépését követően eltelt időszak alatt nem került sor e bűncselekmények körében fegyveresen történő elkövetésre. Álláspontom szerint egyes bűncselekmények esetében (például nemzetközi gazdasági tilalom megszegése) a fegyveres elkövetés megvalósulása Magyarországon nem tekinthető gyakorinak, más esetekben (például határzár tiltott átlépése, határzár megrongálása) pedig nem elérhetők az adatok³⁴² a vizsgálatok megvalósításához.

Ennek alapján mindenképp érdemes lenne a jogalkotónak megvizsgálni, hogy bírósági gyakorlat és gyakorlati megvalósulás hiányában érdemes-e a fegyveresen minősítést továbbra is az adott bűncselekmény minősített esetként kezelni, vagy esetlegesen egy módosítás keretében a gyakorlati igényeknek megfelelően célszerű lenne kis mértékben alakítani az adott bűncselekmények törvényi tényállásain, és a fegyveresen minősítést törölni az adott bűncselekmény minősítő körülményei közül.

³⁴² Megjegyzendő, hogy az Országos Rendőr-főkapitányság által határrendészeti területen havonta közzétett jelentése (Határrendészeti Helyzetkép) lehetőséget biztosít a határzárral kapcsolatos bűncselekmények vizsgálatára, ugyanakkor a vizsgálati eredmények összesítésére, elemzésére, illetve a fegyveresen és felfegyverkezve minősítéssel kapcsolatos adatgyűjtésre nem került sor. Ennek eredményeként egy átfogó és jelen doktori értekezés témáját képező vizsgálat elvégzésére sincsen lehetőség.

Lásd még: BARABÁS A. Tünde: A migráció kriminológiai aspektusai, in: HAUTZINGER i.m. 43-55.

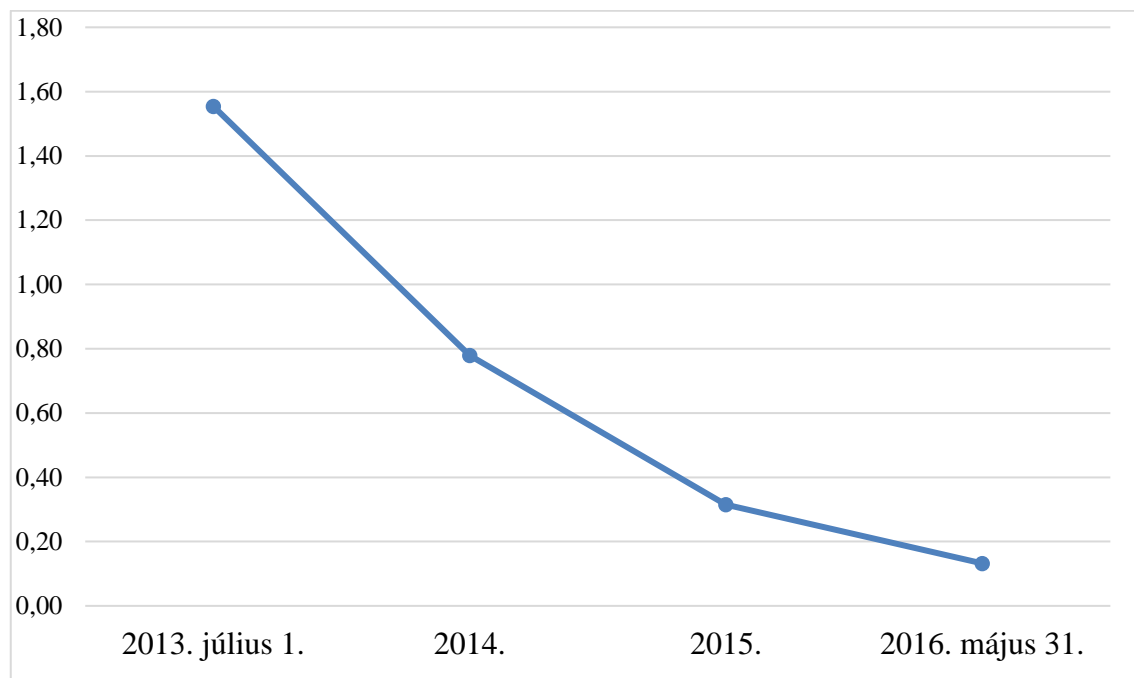
7. sz. ábra – A fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények elkövetése során felhasznált eszközök megoszlása a 2012-es Btk. hatályba lépését követően³⁴³

A 7. sz. ábra ábrázolja, hogy a lőfegyverek lényegesen nagyobb számban fordulnak elő a fegyveresen elkövetett bűncselekmények körében (64 eset), ehhez képest a robbanóanyagok, robbantószerkezetek, robbanóanyagok és robbantószerkezetek felhasználására szolgáló készülékek elenyésző mértékűnek (4 eset) tekinthetők. Emellett nagyobb számban követnek el különböző utánzatokkal bűncselekményeket, az elkövetés során 36 %-ban (36 eset) került sor ilyen eszközök használatára a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények körében. Kiemelendő, hogy a 2012-es Btk. hatályba lépését követően eltelt több, mint három év alatt összesen négy olyan fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmény elkövetésére került sor, amikor robbantószerkezet, robbanóanyag, robbantószerkezet vagy robbantószerkezet felhasználása valósult meg. Ennek indoka állásponatom szerint az lehet, hogy ezeket az eszközöket nehéz és veszélyes elkészíteni, így az elkövetők inkább más, könnyebben beszerezhető, és kisebb veszélyességi faktorral rendelkező eszközöket használnak fel a bűncselekmény elkövetésekor.

³⁴³ A diagram a Bűnügyi Statisztikai Rendszer 2013. július 1. napja és 2016. június 15. napja közötti adatait dolgozza fel. Forrás: <https://bsr.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=https%3a%2f%2fbsr.bm.hu%2fBuncselekményiAdatok%2fRegisztr%C3%A1lt+b%C5%B1ncselekm%C3%A9nyek+sz%C3%A1ma+az+elk%C3%B6vet%C3%A9s+helye+szerint.xlsx> (2016. június 16.)

8. sz. ábra – A fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények számának alakulása a 2012-es Btk. hatályba lépése óta³⁴⁴ 100.000 lakosra lebontva³⁴⁵

A 8. sz. ábra jeleníti meg a 2012-es Btk. hatályba lépését követően fegyveresen elkövetett bűncselekmények alakulását, amely egy nagymértékben csökkenő tendenciát ábrázol. A 2012-es Btk. hatályba lépését követően a fegyveresen elkövetett bűncselekmények száma rendkívüli mértékben csökkenésnek indult, azonban álláspontom szerint a fegyveresen elkövetett bűncselekmények számának stagnálása várható, nagyobb mértékű kilengések az eddigi statisztikák alapján nem valószínűsíthetők.³⁴⁶

³⁴⁴ A diagram a Bűnügyi Statisztikai Rendszer által gyűjtött adatokon alapul és 2016. május 31. napjáig feldolgozott adatokat tartalmazza. Forrás: <https://bsr.bm.hu/SitePages/DokumentumtarLista.aspx?libraryName=BuncselekményiAdatok> (Letöltés ideje: 2016. június 16.)

³⁴⁵ Az ábra a már korábban említettek szerint 100.000 lakosra lebontva ábrázolja az elkövetett bűncselekmények számának alakulását lebontva 100.000 lakosra és figyelembe véve a lakosság szám alakulását is a vizsgált időszakban.

³⁴⁶ Ennek indokolására lásd az 5. számú ábra és jelen, 8. számú ábra eredményeinek elemzését.

II.2.1.5. A „fegyveresen” minősítés anomáliái a 2012-es Btk-ban

A fentiekben részletesen bemutattam a fegyveresen minősítésre vonatkozó rendelkezéseket a 2012-es Btk-ban, amely egy rendkívül részletes és alaposan megindokolt szabályok rendszerében szerepel minősítő körülményként. Azonban álláspontom szerint továbbra sem sikerült a jogalkotónak több, a korábbi büntető törvénykönyvekben is szereplő jogalkalmazási nehézségeket felszámolnia.

Az egyik legnagyobb nehézséget okozó rendelkezés a törvényben álláspontom szerint az, hogy a jogalkotó a fogalmat a lőfegyverekre szűkítette le, mintegy figyelmen kívül hagyva azt a tényt, hogy a kisebb kaliberű maroklőfegyverek, riasztófegyverek, gázpisztolyok és egyéb, lőfegyvernek nem minősülő fegyverek is képesek hasonló mértékű sérülés, vagy akár halál okozására, mint a lőfegyverek. Álláspontom szerint mindenképp szükség lenne a fogalom ilyen irányú pontosítására, akár a vonatkozó fegyverekre vonatkozó szektorális szabályok módosításával is, esetlegesen pedig az említett szektorális jogszabályok és a büntetőjogi jogszabályok összehangolásával is.

Emellett problémásnak tartom azt is, hogy a jogalkotó a robbantószer és ezek felhasználására szolgáló készülék tekintetében nem tudott pontos fogalomra támaszkodni, gyakorlatilag a jogalkalmazóra bízta ezek meghatározását, függetlenül attól, hogy a jogalkalmazó sem rendelkezik pontos fogalmakkal ezen a területen – véleményem szerint itt is szükség lenne olyan jogszabályok megalkotására, vagy a jelenlegiek olyan irányú módosítására, amelyek lehetővé tennék a minősítő körülmény kielégítő értelmezését.

Álláspontom szerint további hiányosságnak tekinthető a minősítő körülmény mozzanatai pontos elhatárolásának hiánya is, hiszen a jogalkotó csak magánál tartást, és az elkövetést szabályozza, nem foglalkozik a felhasználással és a használattal sem. A jogalkotó azonban az elkövetés fogalmát sem tisztázta, azaz nem pontosítja, hogy azon az eltérőnek tekinthető használatot, vagy a felhasználást is érti vagy sem – véleményem szerint célszerű lenne e téren tovább pontosítani a fogalmat. Ennek rendezése érdekében érdemes lenne a jogalkalmazónak egy olyan egységes iránymutatást kiadnia, amely megfelelően és következetesen szabályozná a fegyveresen minősítés egyes elkövetési mozzanatait, stádiumait.

II.2.1.6. Kitekintés: a „fegyveresen” minősítés a szabálysértési jogban

Megjegyzendő, hogy a fegyveresen minősítés továbbra sem csak a 2012-es Btk-ban, hanem az a szabálysértésekről szóló 2012. évi II. törvényben (a továbbiakban: 2012-es Szabstv.) is szerepel, azonban pontos meghatározás nélkül, és kizárólag egy szabálysértési tényállásban.

Ennek alapján szabálysértést követ el az, aki nyilvános rendezvényen³⁴⁷ lőfegyvert vagy robbanóanyagot magánál tartva jelenik meg.³⁴⁸ A lőfegyver vagy robbanóanyag magánál tartása a fegyveresen elkövetés fogalma egy részének felel meg, gyakorlatilag az 1961-es Btk-ban foglalt fegyveresen történő elkövetés fogalma került beépítésre a 2012-es Szabstv-be. Megjegyzendő, hogy a 2012-es Szabstv. indokolása a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett rendzavarás szabálysértését nem különíti el, veszélyes eszköznek minősíti a lőfegyvert és a robbanóanyagot is.³⁴⁹ Tehát a két eszközcsoportot teljesen azonos veszélyességűnek minősíti, nem foglalkozik az objektív és szubjektív veszélyesség kérdéskörével sem.

A leginkább jelentős különbség a 2012-es Btk-ban és a 2012-es Szabstv-ben foglalt szabályozás között a fegyveresen minősítés vonatkozásában az, hogy a 2012-es Btk-ban a fegyveresen elkövetés minősítő körülményként jelenik meg egyes bűncselekményekhez kapcsolódóan, súlyosabb minősítést eredményez. Ezzel szemben a 2012-es Szabstv-ben egy szabálysértés alaptényállásának része, nem minősítő körülmény.

³⁴⁷ A nyilvános rendezvény vonatkozásában megjegyzendő, hogy 2018. október 1. napján lépett hatályba a gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény, amely ezeken a területeken új rendelkezéseket tartalmaz: a békés gyülekezés joga magában foglalja a gyűlésen békésen és fegyvertelen részvételt is. A gyűlés békés jellegét biztosítja az az előírás, amely szerint tilos a gyűlésen lőfegyvert, lőszer, robbanóanyagot, robbantószer, robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készüléket, a 67/548/EGK tanácsi irányelv 2. cikkének (2) bekezdésében meghatározott veszélyes anyagot vagy ezek utánzatát magánál tartva megjeleníteni. A tilalmat áttekintve megállapítható, hogy az a 2012-es Btk-ban meghatározott fegyveresen minősítés eszközcsoportjának kibővített átvételét foglalja magában (többletelem: lőszer és meghatározott kémiai eszközök köre).

2018. évi LV. törvény 1. § (1) bekezdés, 9. § (1) bekezdés a) pont.

Megjegyzendő, hogy a jogalkotó nem járt el megfelelő alaposítással, tekintettel arra, hogy az említett tanácsi irányelv 2015. június 1. napján hatályon kívül lett helyezve az Európai Parlament és a Tanács 1272/2008/EK rendelete (2008. december 16.) az anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról, a 67/548/EGK és az 1999/45/EK irányelv módosításáról és hatályon kívül helyezéséről, valamint az 1907/2006/EK rendelet módosításáról szóló jogszabállyal.

³⁴⁸ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről 169. § (2) bekezdés a) pont.

³⁴⁹ Indokolás a szabálysértésekről szóló 2012. évi II. törvényhez.

Megjegyzendő, hogy a 2012-es Szabstv. fegyveresen minősítés fogalmát anélkül használja, hogy a 2012-es Btk-t megjelölne annak háttérjogszabályaként e területén, tehát ebben az esetben is egy 2012-es Btk-ban meg nem határozott, csak az egyéb szektorális jogszabályokban meghatározott fogalom alkalmazására kerül sor.³⁵⁰

II.2.2. A „felfegyverkezve” minősítés új szabályai

A jelenleg hatályos 2012-es Btk. a fegyveresen minősítés szabályai mellett a felfegyverkezve minősítéssel is foglalkozott, azonban e speciális minősítő körülmény vonatkozásában új tényállásnak törvénybe iktatására nem került sor, kizárólag egy új felfegyverkezve elkövethető bűncselekmény jelent meg újdonságként.

II.2.2.1. A fogalom és elemzése – új Btk?

A 2012-es Btk-ban foglaltak szerint felfegyverkezve követi el a bűncselekményt az a személy, aki az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál.³⁵¹ A fogalom elemzése alapján megállapítható, hogy a korábbi, 1978-as Btk-ban meghatározott fogalmakhoz képest az egyáltalán nem változott.

A törvényi fogalmat vizsgálva rögzíthető, hogy a felfegyverkezve minősítés továbbra is három fogalmi elemet tartalmaz: szükséges az eszköznek az élet kioltására való alkalmassága, az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében való magánál tartás, illetve ezen eszköz elkövetéskori magánál tartása – ezekben egyáltalán nem történt változás az 1978-as Btk-ban foglaltakhoz képest.

Bár közvetlenül nem a felfegyverkezve minősítés fogalmához kapcsolódik, hanem a minősített körülmény által indikált büntetési tételekhez, mégis érdemes megemlíteni, hogy a 2012-es Btk-ban foglalt büntetési tételek a felfegyverkezve minősítésnél a fegyveresen minősítéssel azonos szintre kerültek. Ezt erősíti meg az is, hogy minden felfegyverkezve elkövethető bűncselekmény fegyveresen is elkövethető (de ez fordítva nem igaz!). Eddig az 1961-es Btk. és az 1978-as Btk. a felfegyverkezve elkövetést enyhébben büntette, mint a fegyveresen elkövetést, míg a 2012-es Btk. megegyező mértékű büntetési tételt rendel a két minősítő körülményhez.

³⁵⁰ A Szabstv. esetén a Btk-ban meghatározott egyes fogalmak alkalmazására lásd a 2012. évi II. törvény 29. §-ában foglaltakat.

³⁵¹ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 459. § (1) bekezdés 6. pont.

II.2.2.2. A „felfegyverkezve” minősítés a Különös Részben

A jelenleg hatályos szabályozás szerint viszonylag széles körben követhetőek el felfegyverkezve bűncselekmények: összesen tizenhat bűncselekmény esetében rendeli alkalmazni a jogalkotó ezt a minősítő körülményt.

Megjegyzendő, hogy mindegyik felfegyverkezve elkövethető bűncselekmény fegyveresen is elkövethető, amely a felfegyverkezve elkövetés során használt eszközök fokozottabb társadalomra veszélyességét támasztja alá.³⁵² A felfegyverkezve elkövetés fokozatosan növekvő társadalmi veszélyességét támasztja alá az is, hogy az 1961-es Btk-tól kezdődően fokozatosan nőtt azon bűncselekmények száma, amelyek felfegyverkezve követhetőek el.

A három büntető törvénykönyvben szereplő bűncselekményeket megvizsgálva megállapítható, hogy a jogalkotó folyamatosan emelte a felfegyverkezve minősítések számát az egyes bűncselekmények vonatkozásában, azonban a növekedés leginkább szembetűnő az 1961-es Btk. és az 1978-as Btk. vonatkozásában, amely időszak alatt a jogalkotó nyolc bűncselekmény esetén vezette be a felfegyverkezve minősítést. Ugyanakkor a jelenleg hatályos jogszabály összesen tizenhárom bűncselekmény esetében tartalmazza a felfegyverkezve minősítést, amely rendkívül nagyszámúnak tekinthető az 1961-es Btk-ban szereplő egyetlen felfegyverkezve elkövethető (lázas) bűncselekményéhez képest.

II.2.2.3. A „felfegyverkezve” minősítésre vonatkozó bírósági gyakorlat a 2012-es Btk. alapján

A felfegyverkezve minősítésre vonatkozó bírósági gyakorlatot vizsgálva megállapítható, hogy viszonylag kevés határozat meghozatalára került sor a 2012-es Btk. hatályba lépését követően.

³⁵² Kiemelendő, hogy a 2012-es Btk. tervezeteiben nem szerepelt az emberrablás vonatkozásában a felfegyverkezve minősítés az eredeti, 2008-as tervezetben, csak később, a 2012. február 6. napján a kormány részére benyújtott előterjesztést követően került beillesztésre és a 2012. április 4. napján benyújtott előterjesztésben szerepel már, azonban a kiegészítés indokolására nem került sor. Forrás: XX-BKFO-42/2017. számú megkeresésre adott válasz az Igazságügyi Minisztérium által.

A felfegyverkezve minősítés – amint azt már korábban említettem – rendkívül szoros kapcsolatban áll a gyülekezési joggal is, amelynek vonatkozásában a 2012-es Btk. hatályba lépése óta két kiemelt jelentőséggel rendelkező bírósági határozat született. Az egyik ilyen határozatban került rögzítésre, hogy a gyülekezési szabadságból fakadó tevékenység már nem jogszerű, és mások jogait és szabadságát sérti, amennyiben a gyülekezés során a megnyilatkozás körülményei, uszító vagy provokatív jellege folytán erőszak közvetlen veszélyével fenyeget, illetve alkalmas félelemkeltésre, fenyegető hatás kiváltására. Ebben az esetben ugyanis a gyülekezők több alkalommal felfegyverkezve jelentek meg és félelmet keltettek a település lakosaiban.³⁵³ A másik gyülekezési joggal foglalkozó, és a felfegyverkezve történő elkövetést érintő határozat pedig rögzítette, hogy a rendőrség mérlegelési joggal rendelkezik a tömegrendezvény feloszlatása előtt, tekintettel arra, hogy oszlatási kötelezettséggel nem rendelkezik. Ebben az esetben is felfegyverkezve jelentek meg a rendezvény résztvevői, azonban a rendezvény feloszlatására nem került sor arra vonatkozó jogszabályi kötelezettség hiányában.³⁵⁴

Hasonlóan a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekményekhez, gyakran fordult elő az ítélkezési gyakorlatban a felfegyverkezve elkövetett rablás,³⁵⁵ de nagy számban fordult elő a felfegyverkezve elkövetett garázdaság is.³⁵⁶

³⁵³ Szegedi Ítéltábla Pf. III. 20.518/2012. (BDT2014. 3152.)

³⁵⁴ Kúria Kfv. II. 37.306/2015. (BDT2014. 3152.)

³⁵⁵ Kúria Bfv.I.1545/2015/5., Kúria Bfv.II.1334/2014/10, Debreceni Ítéltábla Fkf.II.352/2015/5., Debreceni Ítéltábla Bf.II.756/2014/23., Debreceni Ítéltábla Bf.I.3/2015/13., Debreceni Ítéltábla Fkf.II.732/2013/29., Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.375/2013/85., Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.289/2014/14., Fővárosi Ítéltábla 9.Bf.112/2014/19., Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.271/2014/7., Győri Ítéltábla Bf.56/2013/9.

³⁵⁶ Kúria Bfv.II.520/2014/7., Debreceni Ítéltábla Bf.I.319/2014/19., Debreceni Ítéltábla Bf.I.208/2014/16., Debreceni Ítéltábla Bf.I.89/2014/3., Debreceni Ítéltábla Bf.I.622/2014/7., Debreceni Ítéltábla Bf.I.208/2014/16., Debreceni Ítéltábla Bf.III.726/2013/6. Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.423/2013/17., Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.291/2014/16., Fővárosi Ítéltábla 10.Bf.211/2014/37., Fővárosi Ítéltábla 3.Fkf.346/2013/5., Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.321/2013/18., Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.138/2014/14., Fővárosi Ítéltábla, 1.Bf.122/2013/10., Fővárosi Ítéltábla 2.Fkf.310/2013/13., Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.95/2013/25., Győri Ítéltábla Bf.86/2013/14., Győri Ítéltábla Bf.67/2013/10.

Emellett több alkalommal került sor felfegyverkezve elkövetett közösség tagja elleni erőszak,³⁵⁷ felfegyverkezve elkövetett magánlaksértés,³⁵⁸ fegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak,³⁵⁹ felfegyverkezve elkövetett önbíráskodás,³⁶⁰ felfegyverkezve elkövetett jármű önkényes elvétele³⁶¹ bűncselekményeire is.

Kiemelendő még egy bírósági határozat a felfegyverkezve elkövetett közösség tagja elleni erőszak bűncselekménye vonatkozásában, amelynek keretében a Kúria kimondta, hogy annak a csoportnak a tagjai, akik különféle támadóeszközökkel felfegyverkezve kergetik a lakóhelyükön felvonuló csoportot, nem lehetnek tévedésben cselekményük társadalomra veszélyességét illetően. A határozatban foglaltak szerint a felfegyverkezve elkövetett, szándékegységben megvalósuló erőszakos megatartás alkalmas volt arra, hogy másokban riadalmat keltsen, és a köznyugalmat súlyosan megzavarja.³⁶²

Az elbírált bűncselekményeket tekintve megállapítható, hogy több tényállás³⁶³ esetében egyáltalán nem került sor felfegyverkezve elkövetésre, amely egyrészt az egyes bűncselekmények (például határázár tiltott átlépése, határázár megrongálása) újszerűségéből következik, másrészt pedig egyes bűncselekmények (például emberrablás, közérdekű üzem működésének megzavarása, előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak) amúgy sem fordulnak elő gyakran a bírósági gyakorlatban.

³⁵⁷ Kúria Bhar.II.118/2014/11., Szegedi Ítéltábla Bf.498/2014/7.

³⁵⁸ Debreceni Ítéltábla Bf.I.566/2015/8., Debreceni Ítéltábla Bf.I.167/2015/9., Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.57/2014/4., Pécsi Ítéltábla Bf.I.46/2014/12., Szegedi Ítéltábla Bf.I.336/2015/25., Szegedi Ítéltábla Bhar.I.517/2014/4.

³⁵⁹ Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.312/2013/11., Fővárosi Ítéltábla 12.Bf.177/2014/19.

³⁶⁰ Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.138/2014/14., Győri Ítéltábla Bf.77/2014/5., Győri Ítéltábla Bf.47/2013/8.

³⁶¹ Győri Ítéltábla Bf.21/2013/14.

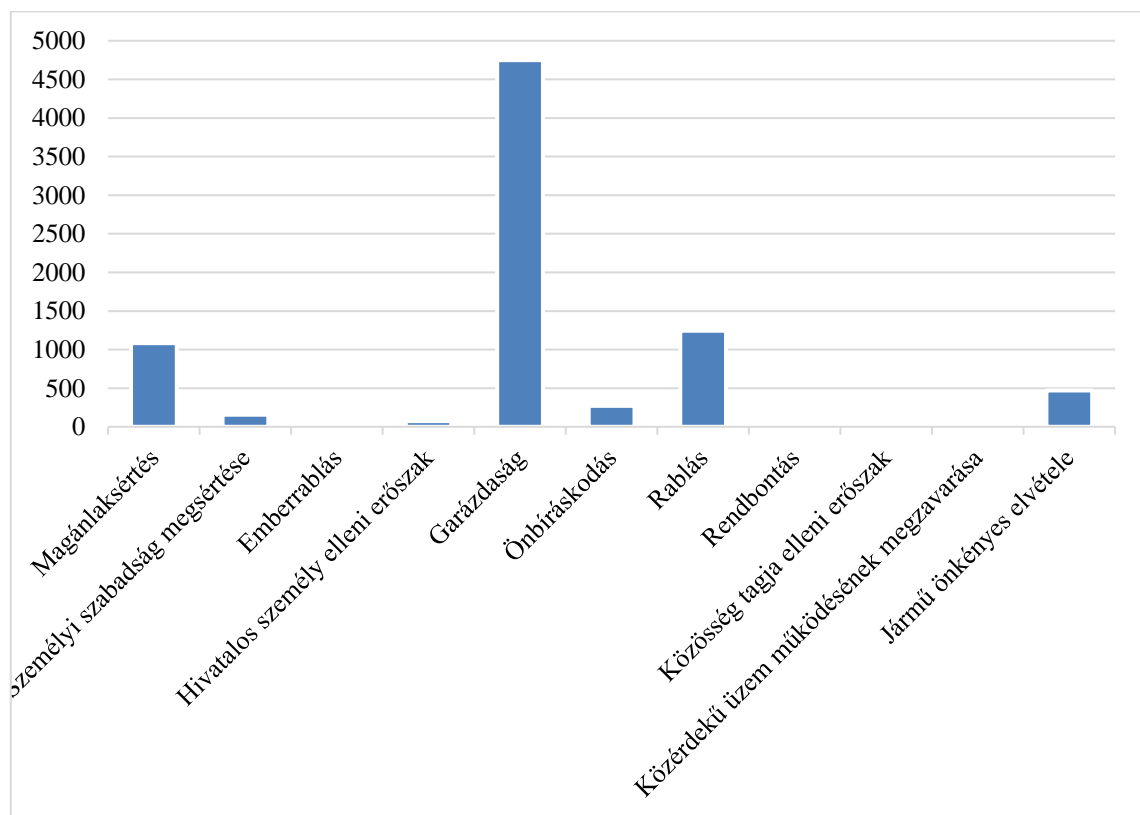
³⁶² Kúria Bfv. I. 980/2017. (BH2018. 134.)

³⁶³ Nem került sor a 2012-es Btk. hatályba lépése óta felfegyverkezve elkövetett emberrablás, személyi szabadság megsértése, hatósági eljárás megzavarása, közérdekű üzem működésének megzavarása, rendbontás, határázár tiltott átlépése, határázár megrongálása, embercsempészség és előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak bűncselekményeinek elbírálására. Ez nem zárja ki, hogy nem került volna sor ezeknek a bűncselekményeknek felfegyverkezve történő elkövetésére, a bírósági eljárás során azonban ezek az esetlegesen elkövetett bűncselekmények még nem kerültek elbírálásra.

II.1.2.4. A „felfegyverkezve” minősítés kriminálstatistikája

A fegyveresen minősítés mellett álláspontom szerint mindenképp érdemes vizsgálni a felfegyverkezve minősítés kriminálstatistikáját is, hogy ne kizárólag a büntetőjogi, hanem a kriminológiai szempontú vizsgálatok révén is követhetőek legyen a jogalkotás és jogalkalmazás eredményei, ennek eredményeként pedig később a szabályozás módosítása során is könnyebb feladata lehet a jogalkotónak.

9. sz. ábra – A felfegyverkezve minősítéssel rendelkező egyes bűncselekmények számának megoszlása a 2012-es Btk. hatályba lépését követően³⁶⁴

A 9. sz. ábra alapján egyértelműen megállapítható, hogy a legtöbb, rendőrségi eljárásban regisztrált felfegyverkezve elkövetett bűncselekmény a garázdaság bűncselekménye volt, amely a vizsgált időszakban felfegyverkezve elkövetett bűncselekményeknek közel 60%-át (4749 eset) alkotta, szemben a felfegyverkezve elkövetett rablás 15%-ával (1244 eset), és a felfegyverkezve elkövetett magánlaksértés 13%-ával (1083 eset).

³⁶⁴ A napjainkig az Egységes Bűnügyi Statisztikai Rendszer által 2016. június 15. napjáig feldolgozott adatokat tartalmazza.

Hasonlóan a fegyveresen elkövetett bűncselekményekhez,³⁶⁵ egyáltalán nem került sor a vizsgált időszakban felfegyverkezve elkövetett hatósági eljárás megzavarásának, határzár tiltott átlépésének, határzár megrongálásának, és előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak bűncselekményének elkövetésére.

Ennek indoka továbbra is a hatósági eljárás megzavarása bűncselekményének ritkán előforduló jellege, illetve a határzárral kapcsolatos bűncselekmények esetén azok viszonylagos újdonsága, illetve a katonai bűncselekmény esetén annak ritkasága lehet.

Megvizsgálva az összes ilyen bűncselekményt 2013. július 1. napja után, megállapítható, hogy a hatósági eljárás megzavarásának bűncselekménye viszonylag ritkán fordul elő, ezzel szemben a határzárhoz kapcsolódó bűncselekmények elkövetése – tekintet nélkül a tényállások újdonságára – gyakran tekinthető, és törvénybe iktatásuk óta³⁶⁶ eltelt rövid idő alatt 3372 határzár tiltott átlépésének bűncselekménye rendőri regisztrálására került sor, míg a határzár megrongálását a rendőri eljárásban 853 esetben regisztrálták.³⁶⁷

³⁶⁵ Lásd: 6. sz. ábra.

³⁶⁶ A tényállásokat az új Btk-ba iktatta az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló 2015. évi CXL. törvény 31. §-a és hatályosak 2015. szeptember 15. napjától kezdődően. Azonban – a már említettek szerint – e bűncselekményekhez kapcsolódó bírósági határozatok nem érhetők el és ennek alapján nem lehetséges annak elemzése, hogy felfegyverkezve hány ilyen bűncselekményt követtek el.

³⁶⁷ Forrás:

<https://bsr.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=https%3a%2f%2fbsr.bm.hu%2fBuncselekmnyiAdatok%2fRegisztr%C3%A1lt+b%C5%B1ncselekm%C3%A9nyek+sz%C3%A1ma+az+elk%C3%B6vet%C3%A9s+helye+szerint.xlsx> (Letöltés ideje: 2016. július 8.)

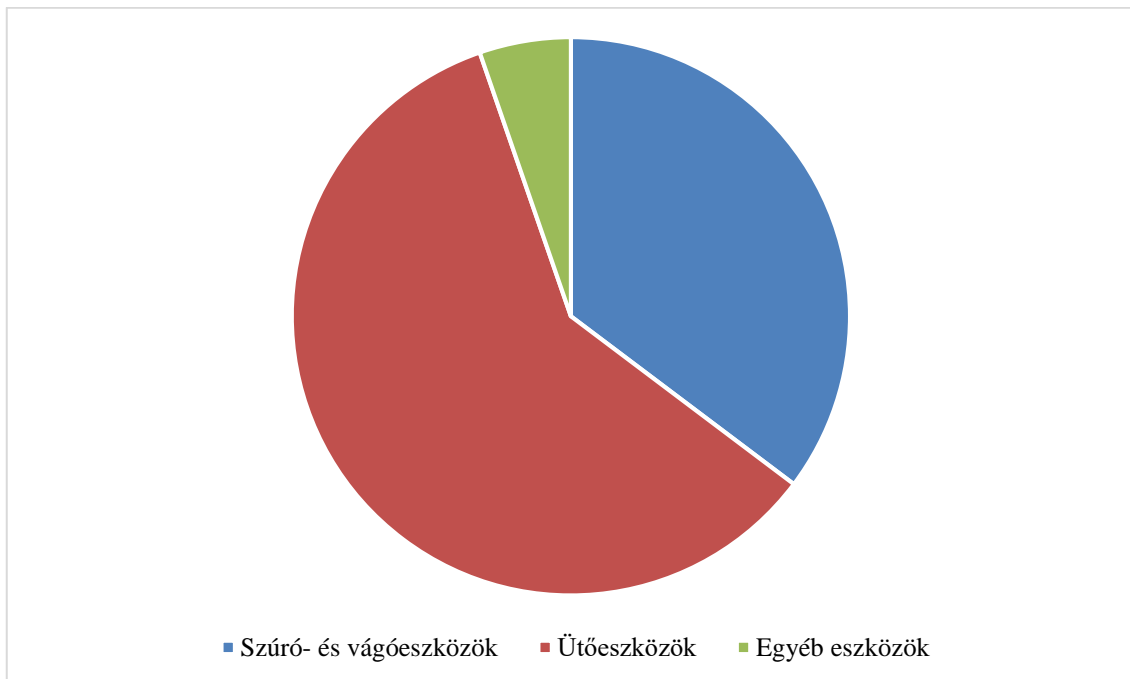
Kiemelhető még a 9. sz. *ábra* vonatkozásában az is, hogy a felfegyverkezve elkövetett emberrablás, illetve embercsempészás is meglehetősen kis számban fordult elő, a vizsgált időszakban alig 0,02%-ban került sor felfegyverkezve elkövetett emberrablás bűncselekményének regisztrálására, és 0,05%-ban felfegyverkezve elkövetett embercsempészás rendőri eljárásban történő regisztrálására.

Áttekintve azonban a vizsgált időszakot, megállapítható, hogy a felfegyverkezve elkövetett emberrablások száma ténylegesen nem olyan alacsony, mint a felfegyverkezve elkövetett összes bűncselekmény számához viszonyított érték, hiszen a felfegyverkezve elkövetett emberrablás 10%-át képezi a felfegyverkezve elkövetett összes bűncselekménynek. Ezzel szemben a felfegyverkezve elkövetett embercsempészések száma 0,3%-át alkotja a vizsgált időszakban elkövetett összes embercsempészás rendőri eljárásban regisztrált bűncselekményének. Ez az érték pedig hasonló tendenciát mutat, mint a felfegyverkezve elkövetett embercsempészás, és a felfegyverkezve elkövetett összes bűncselekmény aránya.³⁶⁸

³⁶⁸ Forrás:

<https://bsr.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=https%3a%2f%2fbsr.bm.hu%2fBuncselekmenyiAdatok%2fRegisztr%C3%A1lt+b%C5%B1ncselekm%C3%A9nyek+sz%C3%A1ma+az+elk%C3%B6vet%C3%A9s+helye+szerint.xlsx> (Letöltés ideje: 2016. július 8.).

10. sz. ábra – A felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekmények elkövetése során felhasznált eszközök³⁶⁹ megoszlása a 2012-es Btk. hatályba lépését követően³⁷⁰

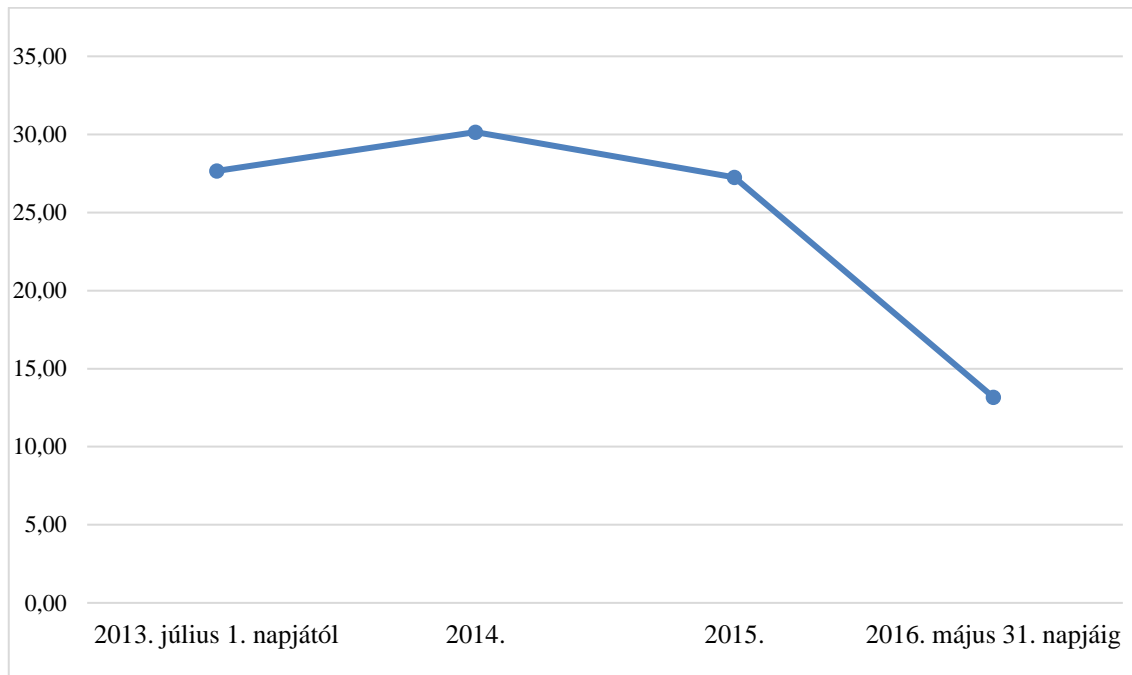

A 10. sz. ábra áttekintését követően megállapítható, hogy a felfegyverkezve történő elkövetés során leggyakrabban ütőeszközök felhasználására (5665 eset) kerül sor, tekintettel arra, hogy azok rendkívül hatékonyan képesek az ellenállás leküzdését vagy megakadályozását biztosítani. Azonban a felfegyverkezve minősítés vizsgálata során továbbra is nehézséget jelent a felhasználható eszközök körének áttekintése, illetve annak eldöntése, hogy az eszközök magánál tartása megalapozza-e a súlyosabb minősítést vagy sem. Ebben az esetben pedig minden bűncselekmény esetében külön-külön kell vizsgálni az elkövető szándékát is, amelyre azonban a rendőri eljárásban, illetve a rendőri eljárás során regisztrált bűncselekmények adatbázisban történő rögzítésére nincsen lehetőség, ez már a jogalkalmazó feladata.

³⁶⁹ Tekintettel a felfegyverkezve történő elkövetés során felhasználható eszközök széles körére, azokat csoportosítottam és a következő megoszlásban kerültek ábrázolásra az eszközök: Szűrő- és vágóeszközök: kés, fejsze, vasvilla, bozótívágó, csavarhúzó, fűrész, kasza, tőr, kard, hidegvágó, véső, üvegvágó, olló, reszelő. Ütőeszközök: bot, dorong, szerszámnyél, baseballütő, tonfa, ásó, kapa, csákány, boxer, feszítővas, láncosbot, kő, tégl, kalapács, szerelőkulcs, reszelő, fogó, egyéb ütőeszköz, rendőrbot, ácskapocs. Egyéb eszközök: más kategóriába nem sorolható, az elkövetés során használt eszközök

³⁷⁰ Forrás: 29000/31231-4/2014. ált. számú megkeresésre adott válasz az Országos Rendőr-főkapitányság által.

11. sz. ábra – A felfegyverkezve minősítéssel elkövetett bűncselekmények 2012-es Btk-beli számának alakulása 2013. július 1. napjától ³⁷¹ 100.000 lakosra lebontva

A 11. sz. ábrát vizsgálva megállapítható, hogy a felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények száma viszonylag állandónak tekinthető. Meglepőnek tűnhet, hogy a felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények tendenciáit vizsgálva, 2014-2015. között nagymértékű csökkenés következett be, majdnem elérve a 2013. július 1. napján megállapított regisztrált bűncselekményi számot.

³⁷¹ A diagram a Bűnügyi Statisztikai Rendszer által gyűjtött adatokon alapul és 2016. május 31-ig feldolgozott adatokat tartalmazza és arányosításra nem került sor. Az arányosítás során a lakosság szám alakulása a vizsgált időszakban is figyelembe lett véve. Forrás: <https://bsr.bm.hu/SitePages/DokumentumtarLista.aspx?libraryName=BuncselekményiAdatok> (Letöltés ideje: 2016. június 16.).

II.2.2.5. Anomáliák a „felfegyverkezve” elkövetés, mint minősítő körülmény terén a 2012-es Btk-ban

A felfegyverkezve minősítéssel kapcsolatban megállapítható, hogy az 1978-as Btk-ban foglalt szabályozáshoz képest szinte változatlan formában jelenik meg a 2012-es Btk-ban is: a fogalom egyáltalán nem változott, a felfegyverkezve elkövethető bűncselekmények köre bővült ki kisebb mértékben. Ez a kibővülés egyrészt a fegyveresen minősítéshez hasonló veszélyességi szintre emeléssel magyarázható, másrészt pedig új törvényi tényállások 2012-es Btk-ba történő iktatásával.

Elmondható ugyanakkor, hogy ezek a kisebb mértékű változások sem segítettek a jogalkalmazónak annak megítélésében, hogy az adott eszköz ellenállás leküzdése vagy megakadályozása céljából történő magánál tartása és élet kioltására való alkalmassága megalapozzák-e a felfegyverkezve minősítés megállapítását. Erre a nehézségre világítanak rá azok az összefüggések, amelyek a rendőrségi eljárásban regisztrált bűncselekmények, és a bírósági eljárásban megállapított bűncselekmények között merülnek fel. Az összefüggéseket vizsgálva rögzíthető, hogy a rendőrségi eljárásban regisztrált felfegyverkezve elkövetett bűncselekményeknek csak rendkívül kis hányada kerül bírósági eljárásban felfegyverkezve elkövettként megállapításra. Ennek indoka a rendőrségi eljárásban regisztrált eszközök rögzítésének pontatlansága is lehet, így azok bírósági minősítése később nagymértékben megváltozhat.

II.2.2.6. Kitekintés: a „felfegyverkezve” minősítés megjelenése a szabálysértési jogban

A fegyveresen minősítéshez hasonlóan a felfegyverkezve elkövetés is megjelenik a szabálysértési jogban, a rendzavarás szabálysértési tényállásában foglaltak hasonlóan tekinthetők a felfegyverkezve minősítés tartalmához. A rendzavarás szabálysértése szerint az, aki nyilvános rendezvényen az élet kioltására vagy testi sértés okozására alkalmas eszközt magánál tartva jelenik meg, szabálysértést követ el.³⁷²

³⁷² 2012. évi II. törvény 169. § (2) bekezdés a) pont második része.

Megjegyzendő, hogy ebben az esetben is elegendő a magánál tartás megvalósítása, az eszköznek a használata azonban nem feltétel, ugyanakkor ennek ellenőrzése egy nyilvános rendezvényen³⁷³ résztvevő személynél reálisan gyakran nem megvalósítható. További nehézséget okoz ezzel kapcsolatban a szabálysértési tényállás tág eszköz-köre, hiszen nemcsak az élet kioltására alkalmas eszközök magánál tartását tilalmazza, hanem a testi sértés okozására alkalmas eszközökét is, amely túlzottan tág fogalmi kört foglal magában, túllépve a közbiztonságra különlegesen veszélyes eszközök körét. Ekkor a megállapítás a nullum crimen sine lege/nulla poena sine lege elvekbe ütközhet.

II.2.3. A „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítés összehasonlítása a 2012-es Btk-ban

A fentiek során részletesen bemutattam a fegyveresen és felfegyverkezve minősítésre vonatkozó büntetőjogi, szabálysértési jogi szabályokat, a kapcsolódó bírósági gyakorlatot, és az egyes kriminálstatisztikai kutatások eredményeit is. Álláspontom szerint mindenképp érdemes foglalkozni a két minősítő körülmény egymáshoz való viszonyával is, összehasonlítva a bűncselekményeket, a joggyakorlatot és a kriminológiai eredményeket is.

A bűncselekményeket vizsgálva megállapítható, hogy a 2012-es Btk-ban szereplő összes bűncselekménynek 6,6%-át alkotják a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények, míg 5,9% a felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekmények aránya.³⁷⁴

A fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények majdnem 50%-a egyszeres minősítő körülményként tartalmazza a minősítést, a többi esetben már súlyosabb (kétszeres) minősítésre kerül sor. Ezzel szemben a felfegyverkezve minősítés esetében ez az arány is majdnem 50 %, ugyanakkor egy bűncselekmény (embercsempészség) esetében a felfegyverkezve történő elkövetés már még súlyosabb (háromszoros) minősítő körülményként jelenik meg.

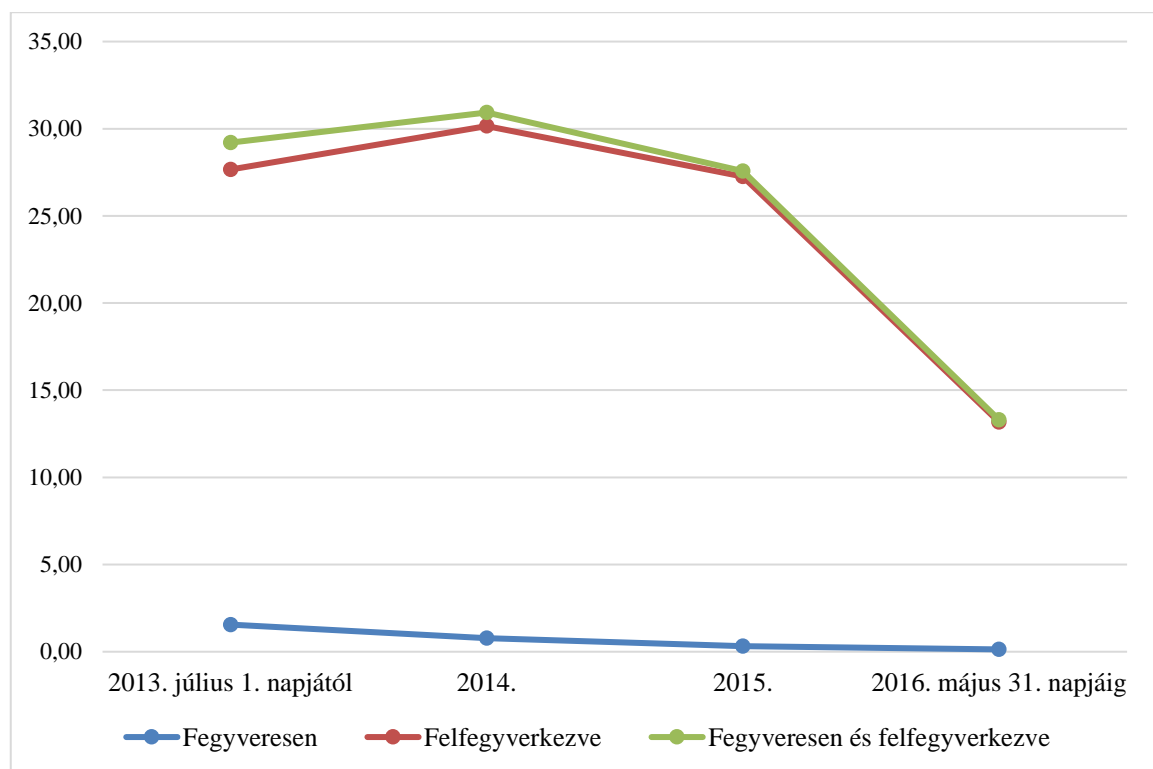
³⁷³ A 2012-es Szabstv. szerint nyilvános rendezvény a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvény, továbbá az olyan rendezvény, amely mindenki számára azonos feltételek mellett látogatható. 2012. évi II. törvény 29. § (2) bekezdés e) pont, 1989. évi III. törvény a gyülekezési jogról 3. §.

³⁷⁴ Az eredményekre saját számítások alapján került sor a 2012-es Btk. 2017. július 8. napi időállapotát alapul véve.

A fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények 2012-es Btk-beli számát összehasonlítva a felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekmények 2012-es Btk-beli számával, megállapítható, hogy egyedül a nemzetközi gazdasági tilalom megszegésének bűncselekménye, és a szökés bűncselekménye esetében nem fordul elő a felfegyverkezve minősítés. Tehát a két minősítő körülmény közel azonos mértékben jelenik meg az új Btk-ban.

A fegyveresen és felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekményeknek egymáshoz való viszonyát is érdemes megvizsgálni kriminálstatisztikai szempontból is, egymás mellett ábrázolva mindkét minősítést, illetve a két minősítést együttesen, ideértve a bűncselekmények számának alakulását és területi megoszlását is.

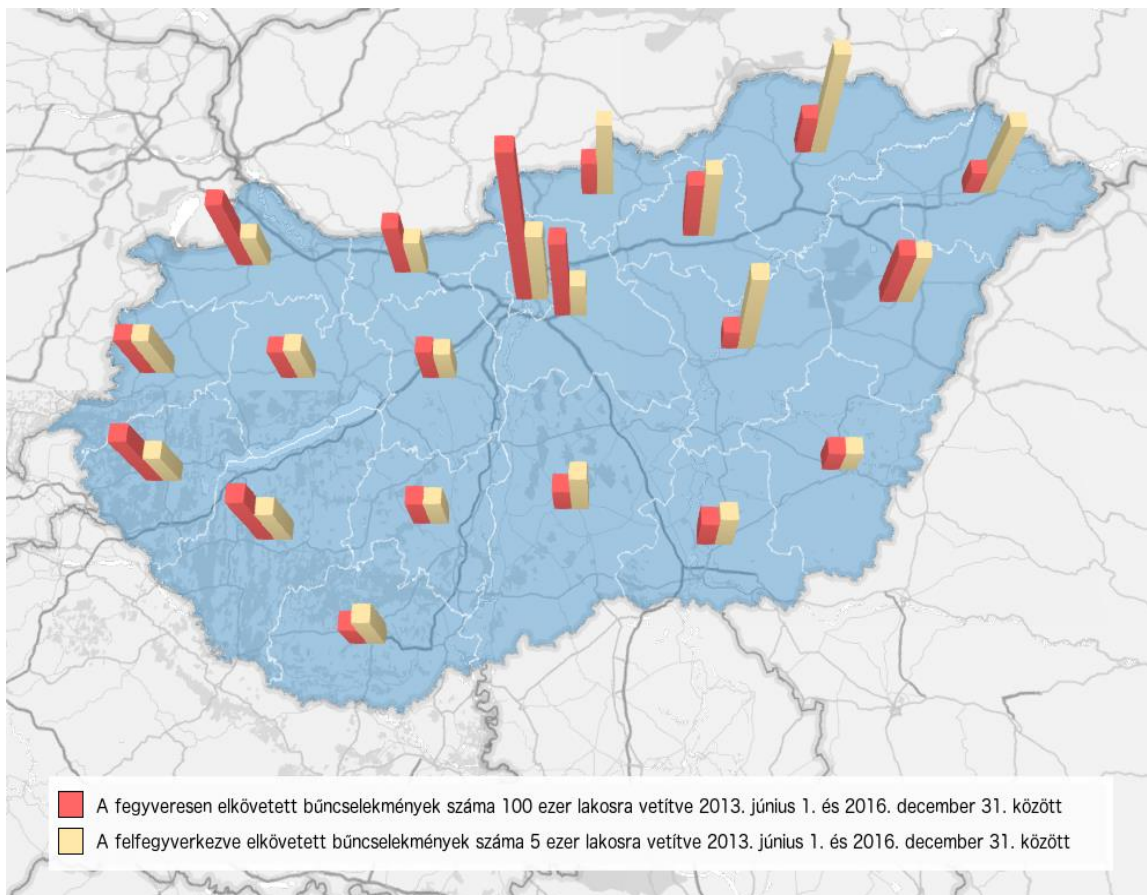
12. sz. ábra – A fegyveresen, a felfegyverkezve, továbbá a fegyveresen és felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények számának alakulása a 2013. június 1. napjától ³⁷⁵ 100.000 lakosra lebontva

³⁷⁵ A diagram a Bűnügyi Statisztikai Rendszer által gyűjtött adatokon alapul és 2016. május 31. napjáig feldolgozott adatokat tartalmazza. Forrás: <https://bsr.bm.hu/SitePages/DokumentumtarLista.aspx?libraryName=BuncselekményiAdatok> (Letöltés ideje: 2016. június 16.).

A 12. sz. ábra alapján látható, hogy a fegyveresen elkövetett bűncselekmények száma fokozatosan csökken, ezzel szemben a felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények száma emelkedett, majd törésekkel együttesen indult csökkenésnek. Ennek indoka egyrészt a „három csapás” fenntartásának 2014-es megerősítése lehet, emellett az eltérést az is okozza, hogy a határozás-bűncselekmények (határozár tiltott átlépése és határozár tiltott megrongálása) nemrég kerültek beemelésre a 2012-es Btk-ba, és így feldolgozásukra még nem volt lehetőség megfelelő módon.

13. sz. ábra – A fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények magyarországi megoszlása 2013. július 1. napjától kezdődően ³⁷⁶

³⁷⁶ A diagram a Bűnügyi Statisztikai Rendszer által gyűjtött adatokon alapul és 2016. május 31. napjáig feldolgozott adatokat tartalmazza. Forrás: <https://bsr.bm.hu/SitePages/DokumentumtarLista.aspx?libraryName=BuncselekményiAdatok> (Letöltés ideje: 2016. december 31.).

A 13. sz. ábra vizsgálata alapján megállapítható, hogy a legtöbb fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekményt Budapesten követték el, a fővárosban került sor a leggyakrabban lőfegyver, robbanóanyag, robbantószer vagy ezek felhasználására szolgáló készülék, illetve ezeknek az eszközök utánzatának felhasználására. Ez álláspontom szerint a korábban már említett szektoriális kutatási adatokkal teljes mértékben megegyezik, tehát ilyen szempontból Budapest tekinthető a legfertőzöttebb területnek. Rögzíthető továbbá, hogy Pest megyében, Hajdú-Bihar megyében és Zala megyében került sor a legtöbb fegyveresen elkövetett bűncselekményre. Ezzel szemben lényegesen több felfegyverkezve elkövetett bűncselekmény látható az ábrán – ezt támasztja alá a felfegyverkezve történő elkövetés esetén az arányszám meghatározása is, hiszen ebben az esetben nem 100.000 lakosként került sor az arányok megállapítására, hanem 5.000 lakosonként. Kiemelhető, hogy a legtöbb felfegyverkezve elkövetett bűncselekmény Magyarország szegényebb, északi megyéiben (Nógrád megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye és Heves megye) valósult meg, míg a dunántúli megyékben lényegesen kevesebb bűncselekmény elkövetésére került sor felfegyverkezve. Hasonlóan a fegyveresen elkövetéshez, ebben az esetben is kiemeltnek tekinthető Budapest, ahol ugyancsak magas számban került sor felfegyverkezve bűncselekmények elkövetésére.

II.3. Az egyes fegyveresen elkövethető bűncselekmények összehasonlítása a három büntető törvénykönyvben

Összehasonlítva a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekményi kört, megállapítható, hogy a 1961-es Btk. tartalmazta a legkevesebb fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekményt, összesen öt bűncselekmény esetén szerepelt a fegyveresen elkövetés minősítő körülményként, amelyek közül egyedül a fegyveres magánlaksértés bűncselekménye jelent meg a későbbi büntető törvényekben. Az 1978-as Btk. összesen tizenhat ilyen bűncselekményt tartalmazott, amelyek egy kivétellel – háborús fosztogatás – megtalálhatóak a 2012-es Btk-ban is, csak eltérő büntetési tételekkel, és változó jellegű minősítéssel.³⁷⁷

³⁷⁷ A közfeladatot ellátó személy elleni erőszak bűncselekményét a hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményéhez soroltam, mert – bár külön tényállást képez – a közfeladatot ellátó személy büntetőjogi védelme teljes mértékben megegyezik a hivatalos személy büntetőjogi védelmével és ennek alapján az elkülönítés nem szükségeszerű.

A három büntető törvénykönyvben szereplő bűncselekményi kört összevetve megállapítható, hogy az 1978-as Btk-ban foglalt a fegyveresen elkövethető bűncselekmények száma az 1961-es Btk-ban foglaltakhoz képest megnőtt, a jogalkotó a fegyveresen elkövethető bűncselekmények körét nagymértékben kibővítette. Ehhez képest a 2012-es Btk. kisebb mértékben jelentettek változást, hiszen a számok alapján mindösszesen egy újabb bűncselekmény követhető el fegyveresen (rendbontás), azonban érdemileg több módosítás is történt: az összeesküvés, lázadás, tiltott határátlépés és a külföldre szökés bűncselekményei törlésre kerültek a korábbi büntető törvénykönyvekből, a háborús fosztogatás pedig a 2012-es Btk-ban foglaltak szerint nem rendelkezik a fegyveresen minősítéssel. Tehát a jelenleg hatályos szabályozás szerint két új bűncselekmény rendelkezik a fegyveresen minősítéssel. Megállapítható, hogy egy bűncselekmény esetében a fegyveresen történő elkövetés mindhárom büntető törvénykönyvben a minősítő körülmények részét képezte, így a magánlaksértés esetében a fegyveresen elkövetést szinte változatlan formában tartalmazta mindhárom törvény.

Emellett több bűncselekmény esetében a fegyveresen történő elkövetés más büntető törvénykönyvekben történő megjelenésére azért nem került sor, mert közben már kivezetésre kerültek a büntető törvénykönyvekből (összeesküvés, külföldre szökés) vagy olyan új bűncselekmények, amelyek a korábbi szabályozásban nem szerepeltek (határátlépés, határátlépés megrovására). Ennek magyarázata is a jogalkotás változásaiban kereshető, illetve a fegyveresen elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatos, súlyosabb büntetéseket elváró társadalmi igényekben.

A fegyveresen minősítés új, 2012-es Btk. hatályba lépése óta bekövetkezett egyik legérdekesebb változása az előjáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak bűncselekményét érintette, amely az eddig bemutatott szabályozás szerint a német büntetőjogi terminológia egyik utolsó maradványaként jelent meg az 1961-es Btk-ban és az 1978-as Btk-ban, mivel ezt a bűncselekményt nem fegyveresen, hanem fegyverrel lehetett elkövetni. Ez azonban a 2012-es Btk-ban megváltozott, és az említett bűncselekményt az új szabályok szerint már csak fegyveresen lehet elkövetni, a fegyverrel minősítés megváltozott a törvényben, valószínűleg annak értelmezése és jelentése miatt.³⁷⁸

³⁷⁸ Ezzel a változással a Törvényjavaslat nem foglalkozik, továbbá egyetlen kommentár sem emeli ki ezeket a változásokat.

III.A fegyveresen és felfegyverkezve minősítés a német büntetőjogban: a „fegyverrel”, „veszélyes eszközzel”, „egyéb eszközzel” és „anyaggal” minősítés

A német büntetőjog – hasonlóan a már részletesen bemutatott és elemzett magyar büntetőjogi szabályozáshoz – rendelkezik különleges, az elkövetés során felhasznált eszközök szempontjából vizsgálható minősítő körülményekkel. Ezeknek azonban a részletes hazai vizsgálata, és különösen a magyar büntetőjogi szabályozással történő összevetése és elemzése még nem történt meg. A német büntetőjogi szabályozás, amely évszázadokig a magyar büntetőjogi szabályozás alapjául szolgált,³⁷⁹ mindenképp részletesen vizsgálendő a magyar vonatkozó szabályozással történő összehasonlítása és megfelelő magyar nyelvű feldolgozása érdekében.

A vonatkozó német büntetőjogi rendelkezések, amelyek érdemben négy eszköztípushoz kapcsolódó minősítő körülményt különböztetnek meg egymástól, egy rendkívül széleskörű és összetett, történetileg hosszú időszakra visszanyúló szabályozás eredményeként kerültek megalkotásra, és különleges szereppel rendelkeznek a jelenleg hatályos szabályozásban is. Ennek eredményeként a XIX. században megalkotott német büntető törvénykönyv jelenleg is hatályos, és néhány módosítást tekintve szinte változatlan formában tartalmazza a vizsgált minősítő körülményekre vonatkozó szabályozást.

A vonatkozó német rendelkezések bemutatásával lehetőség nyílik arra, hogy azt a magyar szabályozással összevetve a vizsgált minősítő körülmények magyar jogi eredetére és szabályozására vonatkozóan következtetéseket lehessen levonni, és az eredményeket ennek tükrében értelmezni. Emellett megjegyzendő, hogy – a magyar szabályozáshoz hasonlóan – a német büntetőjogban sem került még sor egy olyan átfogó elemzés készítésére, amely részletesen, és a történeti háttérrel is feldolgozva foglalkozott volna az említett négy minősítő körülménnyel, továbbá összehasonlította volna azokat más nemzet hasonló büntetőjogi szabályozásával.

³⁷⁹ Lásd a II.2.3.-II.2.4. pontban foglaltakat.

III.1. A vizsgált minősítő körülményekre vonatkozó szabályozás kialakulása és fejlődése

A minősítő körülmények kialakulását és fejlődését – amint azt már a fentiekben is említettem, csak a porosz állam XIX. századi jogalkotási eredményeitől, azaz 1851-től kezdődően vizsgálom, tekintettel arra, hogy a porosz állam volt az első állomás az egységes német nemzetállam megalakulásához vezető folyamatban.

Emellett a porosz büntető törvénykönyv volt az első olyan német büntető jogszabály, amely már érdemben is foglalkozott a vizsgált minősítő körülmények közül a fegyverrel minősítéssel.³⁸⁰

III.1.1. A porosz büntető törvénykönyv vonatkozó szabályai

A porosz büntető törvénykönyv (*Preußisches Strafgesetzbuch von 1851*, a továbbiakban: pStGB) megalkotására IV. Frigyes Vilmos uralkodása alatt került sor 1851-ben.³⁸¹ A jogszabály egy rendkívül modern büntető törvénykönyvnek tekinthető, a porosz jogalkotás egy kiemelendő alkotása, amely megfelelő módon, a modern kor igényeinek alapján jött létre.³⁸²

³⁸⁰ Amint azt korábban már említettem, a német és osztrák büntetőjogi szabályozásból kizárólag a jelenleg hatályos szabályozás közvetlen előzményeivel foglalkozom, így nem vizsgálom az egyes középkori, újkori tartományi büntető törvénykönyveket (lásd például *Codex Bambergensis*, *Constitution Criminalis Carolina*, *Codex iuris Bavaris criminalis*, *Allgemeines Landrecht*, *Sachsenspiegel*, *Allgemeines Landrecht für die Preußischen Staaten*, stb.). Ennek megfelelően az 1851-ben elfogadott porosz büntetőjogi szabályozástól kezdődően mutatom be a vonatkozó rendelkezéseket, tekintettel arra, hogy doktori értekezésem hangsúlyos részét a magyar szabályozás képezi.

A korai szabályozás összefoglalását lásd például: ERLER Adalbert–KAUFMANN Ekkehard–WERKMÜLLER Dieter: *Handwörterbuch zur deutschen Rechtsgeschichte*, Erich Schmidt Verlag, Berlin, 1998., Band 5. 1-19., 1078-1082.; WEISS Christoph: *Seminararbeit zum Seminar zur Strafgeschichte, Gemeinrechtliches Strafrecht und Strafverfahren Themencomplex: Materielles Recht*, <http://www.jura.uni-mainz.de/zopfs/Dateien/preussen.pdf> (Letöltés ideje: 2017. március 25.); SELLERT Wolfgang: *Strafrecht und Strafrechtskodifikation im 18. und 19. Jahrhundert in Deutschland*, in: MEZEY Barna (szerk): *Strafrechtskodifikation im 18. und 19. Jahrhundert*, Publikationen des Lehrstuhls für Ungarische Rechtsgeschichte an der Eötvös-Lóránd-Universität, Budaoest, 1997., 131-139.; HIRSCHBERG Rudolf: *Der Vermögensbegriff im Strafrecht. Versuch eines Systems der Vermögensdelikte*, Springer Verlag, Heidelberg, 1934., 254-270.; MEZGER Edmund: *Deutsches Strafrecht. Ein Grundriss*, Junker und Dünhaupt Verlag, Berlin 1938.; RÜPING Hinrich-JEROUSCHEK Günter: *Grundriss der Strafrechtsgeschichte*, Verlag C. H. Beck, München, 2011.

³⁸¹ http://www.kislexikon.hu/frigyes_vilmos.html (Letöltés ideje: 2017. február 11.).

³⁸² A pStGB-t részletesen lásd: HALSCHNER Hugo: *Preußisches Strafrecht – Die Geschichte des Brandenburgisch-Preußischen Strafrechts*, Bonn, 1855.; HALSCHNER Hugo: *System des Preußischen Strafrechts*, Bonn, 1858.; HATTENHAUER Hans: *Allgemeines Landrecht für die Preußischen Staaten von 1794.*, Luchterhand, Frankfurt am Main, 1970.

A pStGB vizsgálata³⁸³ alapján megállapítható, hogy abban viszonylag kevés, összesen öt tényállás tartalmazott rendelkezéseket a fegyverrel elkövetés, mint minősítő körülmény vonatkozásában. Így megjelent a fegyverrel elkövetés minősítő körülményként a hazaárulás előkészülete³⁸⁴ (*Vorbereitung des Hochverrats*),³⁸⁵ az ellenséges államok támogatása (*Unterstützung feindlicher Staaten*),³⁸⁶ súlyosabban minősülő lopás³⁸⁷ (*Schwerer Diebstahl*)³⁸⁸, a súlyosabban minősülő rablás (*Schwerer Raub*),³⁸⁹ és a koldulás (*Bettelei*)³⁹⁰ bűncselekményeiben. Kiemelendő, hogy több bűncselekmény esetében az alaptényállás részét képezte a fegyverek felhasználása, illetve különböző módokon történő használata, így azok minősítő körülményként történő értékelése nem volt lehetséges.³⁹¹

Megvizsgálva a pStGB-ben szereplő bűncselekmények esetében alkalmazott fegyverrel minősítést, megállapítható, hogy a fegyverekhez többféle elkövetési magatartás is kapcsolódott: felhasználás (*in den Waffen einübt*), átadás vagy juttatás (*von Waffen [...] bringt*), magánál tartás (*Waffen bei sich führt*). Tehát már a pStGB sem egységes cselekvőségeket rendelt a fegyverekhez, megkülönböztette azokat az adott bűncselekmény szempontjából alkalmazható módon, és nem egységes fogalmat alkotott a minősítő körülményhez. Ezzel azonban a korabeli szakirodalom és a kommentárok sem foglalkoztak.³⁹²

³⁸³ A pStGB létrejöttének részletes kifejtését lásd: FISCHER Matthias G.: Das Strafrecht im Allgemeinen Landrecht für die Preussischen Staaten von 1794 und der Kodifikationsgedanke, in: MEZEY Barna (szerk): Strafrechtskodifikation im 18. und 19. Jahrhundert, Publikationen des Lehrstuhls für Ungarische Rechtsgeschichte an der Eötvös-Lóránd-Universität, Budaoest, 1997., 140-153.

³⁸⁴ A bűncselekmény elemzését részletesen lásd: WEISBROD Otto: Das Unternehmen des Hochverrats im Reichsstrafgesetzbuch und den Entwürfen, Würzburg, 1924.; ERDMANN Günther: Der Hochverrat nach dem Reichsstrafgesetzbuch und nach den neuen Strafgesetzentwürfen; Tübingen, 1933.; SIMONSOHN Berthold: Der Hochverrat in Wissenschaft, Gesetzgebung und Rechtsprechung von der französischen Revolution bis zum Reichsstrafgesetzbuch, Halle, 1934.

³⁸⁵ pStGB 64. §

³⁸⁶ pStGB 69. § (2) bekezdés.

³⁸⁷ A tényállás részletes elemzését lásd: KÖNIG Heinrich: Der Gewahrsamsbegriff des Diebstahlsparagrafen im Reichsstrafgesetzbuch, Münster, 1914.; PEERDT Rudolf: Die Behandlung des Diebstahls im Reichs-Strafgesetzbuch, Vorentwurf und Gegenentwurf mit Berücksichtigung des österreichischen Regierungsentwurfes und des Schweizer Vorentwurfes von 1908, Berlin, 1915.

³⁸⁸ pStGB 218. § (2) bekezdés.

³⁸⁹ pStGB 232. § (1) bekezdés.

³⁹⁰ pStGB 118. § (1) bekezdés.

³⁹¹ Ilyen bűncselekmény volt például a halálos fegyverrel párbaj (*Zweikampf mit tödlichen Waffen*), a hivatalos rendelkezések és előírások elleni ellenállás (*Verstoß gegen öffentliche Anordnungen und Vorschriften*).

³⁹² Lásd például: BESELER Georg: Kommentar über das Strafgesetzbuch für die Preussischen Staaten, Leipzig, 1851.

A pStGB jogalkotója ugyanakkor a fegyverrel minősítéshez lényegesen súlyosabb büntetési tételeket rendelt, mint az egyéb minősítő körülményekhez: minden esetben fegyházban végrehajtandó szabadságvesztés kiszabását írta elő, amely legalább öt évtől egészen életfogytig terjedhetett. Megjegyzendő, hogy a fegyverrel elkövethető bűncselekmények körében a jogalkotó egyáltalán nem tette lehetővé a halálbüntetés vagy a pénzbüntetés kiszabását. Tehát a pStGB-n belül a fegyverrel elkövetés súlyos minősítő körülménynek tekinthető, ugyanakkor nem a legsúlyosabbnak.

A pStGB nem tartalmazott rendelkezéseket a többi vizsgálandó minősítő körülmény, így a veszélyes eszközzel, az eszközzel és az anyaggal elkövetés vonatkozásában. Álláspontom szerint ennek az lehetett az indoka, hogy a jogalkotó 1851-ben még nem érezte szükségét annak, hogy szabályozza az említett eszközök felhasználását. A pStGB-nek ebből a szempontból megkérdőjeleződik modernsége is, hiszen a fegyverekkel részletesen foglalkozott, függetlenül attól, hogy még nem került sor a kapcsolódó fogalmak megalkotására.³⁹³

III.1.2. A birodalmi büntető törvénykönyv³⁹⁴ és módosításai

Az eredeti és egységes német birodalmi büntető törvénykönyv (*Gesetz, betreffend die Redaktion des Strafgesetzbuches für den Norddeutschen Bund als Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich vom 15. Mai 1871.*, a továbbiakban: RStGB) I. Vilmos császár uralkodási ideje³⁹⁵ alatt, 1871-ben került megalkotásra, és 1872-ben lépett hatályba. Ennek eredményeként minden tartományban egységessé váltak az alkalmazandó büntetőjogi szabályok, megszűntek a különböző német államokban fellelhető és sok nehézséget okozó különbségek, és a jogalkalmazónak egységes büntetőjogi jogszabályok alapján kellett (volna) döntéseket hoznia.³⁹⁶

³⁹³ A korabeli egységes jogrendszeri áttekintést lásd: BINDING Karl: Systematisches Handbuch der Deutschen Rechtswissenschaft, DUNKER & HUMBLOT, Leipzig, 1885.

³⁹⁴ *Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich vom 15. Mai 1871 (RGBl. 1871 S. 127).*

³⁹⁵ http://www.preussen.de/de/Geschichte/1861_Wilhelm_I.html (Letöltés ideje: 2017. február 11.).

³⁹⁶ Az RStGB-re vonatkozó részletes anyagokat lásd: KNAUDT Sandra: Das Strafrecht des Großherzogtums Hessen im 19. Jahrhundert bis zum Reichsstrafgesetzbuch, De Gruyter Verlag, Berlin, 2017.; SEELER Georg: Die Einziehung nach dem Reichsstrafgesetzbuch, Bonn, 1918.; SCHIEBOLD Rolf: Reichsstrafgesetzbuch - Entwurf mit Begründung und Stellungnahme zum geltenden Strafgesetzbuch. und zum Entwurf, Körner Verlag, Altenburg, 1933.; RUBO Ernst Traugott: Kommentar über das Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich, Keip Verlag, Frankfurt am Main, 1992.; SCHWARZE Friedrich Oskar von: Commentar zum Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich, Keip Verlag, Frankfurt am Main, 1992.; EBERMAYER Ludwig-LOBE Adolf-ROSENBERG Werner: Reichs-Strafgesetzbuch nach seinem Abänderungen durch die neueste Gesetzgebung, de Gruyter Verlag, Berlin, 1933.

III.1.2.1. Az RStGB melletti tervezetek

Az RStGB-t ugyanakkor – a módosítások mellett – több alkalommal megkísérelték hatályon kívül helyezni, és több különböző büntető törvénykönyv tervezet is született a második világháborúig a Weimari Köztársaságot közvetlenül megelőző időszakban és a Weimari Köztársaság idején is.³⁹⁷ Ekkor került megalkotásra a büntető törvénykönyv előtervezete (*Der Vorentwurf zu einem deutschen Strafgesetzbuch von 1909*), a büntető törvénykönyv előtervezetének ellentervezete (*Der Gegenentwurf zu einem deutschen Strafgesetzbuch*),³⁹⁸ az 1914-es,³⁹⁹ az 1919-es, majd az 1922-es, 1925-ös hivatalos és az 1927-es büntető törvénykönyv tervezetek, amelyek teljesen eltérő szabályozási rendszert vezettek volna be a német büntetőjogban, és az organikus német büntetőjogi fejlődéstől nagymértékben különböző szabályozást alkalmaztak volna. A tervezetek közül azonban egyik sem került elfogadására, amelynek eredményeként az RStGB továbbra is hatályban maradt.

Az említett tervezetek közül mindenképp kiemelendő az 1919-es tervezet (*Entwurf von 1909*, a továbbiakban: E1919), amely már tartalmazott egyértelmű rendelkezéseket a fegyverrel minősítés vonatkozásában. A hazaárulás súlyosabb esete az E1919-ben foglaltak szerint legalább öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, amennyiben azt a birodalom elleni fegyver viselésével követik el („*die Waffen gegen das Reich [...] trägt*”).⁴⁰⁰ A hazaárulás mellett a verekedés bűncselekményének tényállásában is megjelent minősítő körülményként a fegyverrel és a veszélyes eszközzel - ebben az esetben konkrétan késsel történő – elkövetés („... *sich einer Waffe, insbesondere eines Messers bedient...*”), amely esetben a jogalkotó három hónapig tartó fogház-büntetést vagy ezer márkáig terjedő pénzbüntetést rendelt alkalmazni.⁴⁰¹

³⁹⁷ A tervezetekre vonatkozó bemutatást lásd például: FRIEDMANN Ernő: A német büntetőjogi reformmozgalom, *Jogtudományi Közlöny*, 1905. (40. évf.) 21. sz. 173-174.; VÁMBÉRY RUSZTEM: A német Btk. revíziója, *Jogtudományi Közlöny*, 1902. (37. évf.) 14. sz., 118-119.; S német büntető-törvénykönyv revíziójáról és a különböző büntetőjogi táborokról, *Jogtudományi Közlöny*, 1902. (37. évf.) 30. sz. 253.

³⁹⁸ A kritikát részletesen lásd: BRIRKMEYER Karl: *Beiträge zur Kritik des Vorentwurfs zu einem Deutschen Strafgesetzbuch*, Verlag von Wilhelm Engelmann, Lipcse, 1910.

³⁹⁹ Az 1914-es tervezet nem tartalmazott releváns és a később bemutatandó tervezetektől lényegesen eltérő rendelkezéseket, így részletes kifejtésére jelen doktori értekezés keretei között nem kerül sor. A részletes elemzést lásd például: EBERMAYER Ludwig: *Der Entwurf eines Deutschen Strafgesetzbuches*, Verlag von Otto Liebmann, Berlin, 1914.

⁴⁰⁰ *Entwurf von 1919* 146. § 2. pont.

⁴⁰¹ *Entwurf von 1919* 299. §

A tervezetben foglaltak szerint a jogalkotó a fegyver, illetve a veszélyes eszköz esetében a minősítést akkor is megalapozottnak tartotta, amennyiben az nem a tettes fegyvere vagy veszélyes eszköze („*Die Waffe kann eingezogen werden, auch wenn sie dem Täter nicht gehört*”). Ez a rendelkezés azért tekinthető különlegesnek, mert így a súlyosabb minősítés megállapításának nem lett feltétele a bűncselekmény elkövetésének teljes időtartama alatt történő magánál tartás, hanem helyette a bűncselekmény elkövetésének idején történő használat volt szükséges. Az E1919 tartalmazta a párbaj bűncselekménye esetén a halálos fegyverrel elkövetést,⁴⁰² amely esetben a halálos fegyver megléte feltétele volt a párbaj bűncselekménye megállapíthatóságának, így azt ebben az esetben külön minősítő körülményként nem lehetett értékelni, az alaptényállás eleme volt. Az E1919 szabályozta továbbá a fegyverrel elkövetett lopás bűncselekményét is a betöréses lopás bűncselekményével együttesen: a jogalkotó szerint a fegyver, vagy veszélyes eszköz vagy kábítószer magánál tartásával elkövetett lopás esetén, amennyiben azokat az elkövető a személyes ellenállás elküzdése érdekében tartja magánál, legfeljebb öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.⁴⁰³

A tervezetek közül vizsgálandó még az 1922-es tervezet (*Der Entwurf eines Allgemeinen Deutschen Strafgesetzbuches von 1922*, a továbbiakban: E1922), amelynek megalkotása Gustav Radbruch-hoz, mint igazságügy miniszterhez köthető.⁴⁰⁴

⁴⁰² *Entwurf von 1919* 302. §

⁴⁰³ *Entwurf von 1919* 361. § második bekezdés.

⁴⁰⁴ Megjegyzendő, hogy Radbruch eleinte az E1919 továbbvitelét tervezte, ugyanakkor az osztrák területeken rendkívül erős ellenállás fogadta azt, még ellentervezet is készült, így Radbruch végül egy új tervezet, az E1922 megalkotása mellett döntött. Az E1922 egészen a miniszteri egyeztetésig eljutott, illetve kabinet előtti megvitatására is sor került, azonban döntés meghozatala nem történt és mivel Radbruch 1923-ban elvesztette igazságügyminiszteri megbízatását, így a tervezet végül nem lett elfogadva.

Az E1922 megalkotásának történetét lásd részletesen: WASSERMANN Rudolf (szerk): *Gustav Radbruch Strafrechtsreform*, C.F. Müller Verlag, Heidelberg, 1992.; GOLTSCHE Friederike: *Der Entwurf eines Allgemeinen Deutschen Strafgesetzbuchs von 1922*, De Gruyter Verlag, Göttingen, 2010.

Az E1922 – az említettek szerint – nagyszámú negatív kritikát kapott és reformjai ellenére (például halálbüntetés eltörlése, elkövető-központúság, stb.) inkább egy sikertelen és nem megfelelő tervezetként kerül még a mai napig is értékelésre. A negatív kritikákra lásd például: NEUMANN Ulfried: *Gustav Radbruchs Beitrag zur Strafrechtsreform in MOHR Irina* (szerk): *Gustav Radbruch als Reichjustizminister*, Friedrich Ebert Stiftung, Berlin, 2004., 49-62.; ROTH Andreas: *Fauler Kompromiss oder mutiges Reformwerk?*, *Zeitschrift des Max-Planck-Instituts für europäische Rechtsgeschichte*, 2012. (20. évf.) 450-451.

Az E1922-t azonban a német parlament már nem vitatta meg, így többször módosították azt, és végül csak 1925-ben vált hivatalos tervezetté (9. *Amtlicher Entwurf eines Allgemeines Deutschen Strafgesetzbuches von 1925*, a továbbiakban: E1925). Az E1925 az eddigi tervezetekkel ellentétben egészen a hivatalossá válásig, és az egyes bizottságok általi megvitatásig eljutott, ugyanakkor az eddig bemutatott tervezetekhez hasonlóan, nem került elfogadásra. Az E1925 is szabályozta a fegyverhasználatot verekedésnél (*Waffengebrauch bei Schlägereien*), amely teljes mértékben megegyezett az E1919-ben foglaltakkal, hiszen a jogalkotó ebben az esetben is a fegyver és a kés használatát a verekedés bűncselekménye során rendelte büntetni.⁴⁰⁵ Hasonló módon alakult a párbaj (*Austragung des Zweikampfes*)⁴⁰⁶ bűncselekményének szabályozása is.

A fegyveres lopás⁴⁰⁷ (*Bewaffneter Diebstahl*)⁴⁰⁸ bűncselekménye vonatkozásában megjegyzendő, hogy az E1925 volt az első tervezet, ahol a fegyver mellett egyértelműen is megjelent a veszélyes eszköz, illetve teljes újdonságként pedig az anyag is. Ez azért tekinthető különlegesnek, mivel a korábbi tervezetek nem használták a „veszélyes eszköz”, illetve az „anyag” kifejezéseket, a jogalkotó pedig az E1925-ig a tervezetek vonatkozásában a kést alkalmazta a fegyver mellett minősítő körülményként. Álláspontom szerint erre a kiegészítésre az E1925-nek az RStGB irányába történő közeledése miatt kerülhetett sor, tekintettel arra, hogy az RStGB már korábban is tartalmazta a veszélyes eszközzel minősítést, amellyel a (műszaki és nem műszaki értelemben vett) fegyverrel minősítés körébe nem tartozó, és az elkövetés során felhasznált eszközöket szabályozta. Az E1925 ugyanakkor más fegyverrel, vagy veszélyes eszközzel vagy anyaggal minősítéssel rendelkező bűncselekményt nem tartalmazott.

⁴⁰⁵ *Entwurf von 1925* 242. §

⁴⁰⁶ *Entwurf von 1925* 245. § első mondat.

⁴⁰⁷ A fegyveres lopás megítélésével kapcsolatban mindenképp kiemelendő, hogy már a korabeli jogirodalom is foglalkozott azokkal a kapcsolódó kérdésekkel, amelyek megválaszolására még a mai napig sem került kielégítő módon sor. Ilyennek tekinthető például a fegyver fogalmának értelmezése, amelyre vonatkozóan a jogirodalom a nem műszaki értelemben vett fegyverfogalmat tartotta alkalmazandónak, hiszen a nem műszaki értelemben vett fegyverek körébe tartozhatnak olyan eszközök is, amelyek sokkal veszélyesebbek lehetnek a műszaki értelemben vett fegyvereknél (például a vasvilla veszélyesebb lehet, mint egy rozoga pisztoly). HEIL Faustin: A fegyveres lopás kérdéséhez, *A Jog*, 1898. (17. évf.) 2. sz. 11-12.

⁴⁰⁸ *Entwurf von 1925* 298. § második mondat.

Az E1925-öt követően került megalkotásra az E1927 és az E1930, amelyek szinte teljes mértékben az E1925 nyomán haladtak, nagyobb mértékben eltérő rendelkezéseket nem tartalmaztak, emellett a vizsgált minősítő körülményekkel sem foglalkoztak.⁴⁰⁹

A Harmadik Birodalom (1933-1945) fennállása alatt a német büntetőjogi jogalkotás lendülete némiképp csökkent, és nem került sor új büntető törvénykönyv megalkotására, az RStGB továbbra is hatályban maradt, azonban abban több változás is bekövetkezett.⁴¹⁰

A változások egyáltalán nem érintették a fegyveresen, illetve a veszélyes eszközzel minősítést, az RStGB változatlan formában maradt alkalmazható, mivel az 1936-es büntető törvénykönyv tervezete (a továbbiakban: E1936) nem került elfogadásra.

A második világháború lezárását követően az RStGB továbbra is szinte változatlan maradt, tekintettel az el nem fogadott több tervezetre. A fejlődés során ugyanakkor egyre inkább jelentkezett a társadalmi igény az RStGB reformja érdekében, amelynek eredményeként felállításra került 1954-ben egy büntetőjogi bizottság, akik 1962-ben egy teljesen új büntető törvénykönyvi tervezetet terjesztettek elő (5. *Entwurf eines Strafgesetzbuches*, a továbbiakban: E1962).

Az E1962 viszonylag szélesebb körben foglalkozott a fegyverrel minősítéssel, amely megjelent a fegyveres lopás,⁴¹¹ a súlyosabban minősülő rablás,⁴¹² a tetten ért tolvaj által elkövetett rablás,⁴¹³ a súlyosabban minősülő garázdaság,⁴¹⁴ a súlyosabban minősülő, erdész, vadőr és halőr elleni erőszak és ellenállás,⁴¹⁵ és a súlyosabban minősülő zendülés⁴¹⁶ bűncselekményei esetében.

⁴⁰⁹ *Entwurf von 1927, Entwurf von 1930.*

⁴¹⁰ A Harmadik Birodalom büntetőjogával kapcsolatos egyes álláspontok kifejtését elemzését lásd például: VOGEL Joachim: Einflüsse des Nationalsozialismus auf das Strafrecht, *Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft*, 2003. (115. évf.), 3. sz., 638-670.; LÜKEN Erhard-Josef: Der Nationalsozialismus und das materielle Strafrecht: ein Beitrag zur Strafrechtsgeschichte, Georg-August Universität, Göttingen, 1988.; OSTENDORF Heribert-DANKER Uwe: Die NS-Strafjustiz und ihre Nachwirkungen, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2003.; HARL Benedikt: Das nationalsozialistische Willensstrafrecht, DisszertációWeißensee Verlag, Berlin, 2000.; NEHLSSEN Hermann: Der Zweite Weltkrieg in seiner Wirkung auf das Strafrecht während der NS-Zeit in: SCHUBERT Venanz (szerk): Der Zweite Weltkrieg und die Gesellschaft in Deutschland 50 Jahre danach, EOS Verlag, St. Ottilin, 1992; BROZAT Martin: Zur Perversion der Strafjustiz im Dritten Reich, *Vierteljahreshefte für Zeitgeschichte*, 1958. (6. évf.) 4. füzet, 390-445.; STOLLEIS Michael: Nahes Unrecht, fernes Recht, Wallstein Verlag, Göttingen, 2014.

⁴¹¹ *Entwurf eines Strafgesetzbuches* 245. § (2) bekezdés 1. pont.

⁴¹² *Entwurf eines Strafgesetzbuches* 246. § (1) bekezdés 1. pont.

⁴¹³ *Entwurf eines Strafgesetzbuches* 247. §

⁴¹⁴ *Entwurf eines Strafgesetzbuches* 296. § (1) bekezdés 2. pont.

⁴¹⁵ *Entwurf eines Strafgesetzbuches* 422. § (1) pont.

⁴¹⁶ *Entwurf eines Strafgesetzbuches* 424. § 2. pont.

A veszélyes eszközzel minősítés azonban lényegesen kevesebb esetben fordult elő az E1962-ben, kizárólag a fegyveres lopás és a súlyosabban minősülő rablás bűncselekményei esetében jelent meg. Az E1962 elfogadására azonban nem került sor, és végül az RStGB első nagyobb módosítása csak 1969-ben⁴¹⁷ történt.⁴¹⁸

III.1.2.2. Az RStGB rendelkezései⁴¹⁹ a „fegyverrel” minősítésre⁴²⁰ vonatkozóan

Az RStGB – a pStGB-vel szemben – már lényegesen több rendelkezést tartalmazott a fegyverrel minősítés vonatkozásában, a két büntető törvénykönyv hatályba lépése között eltelt húsz év alatt többszörösére emelkedhetett a fegyverrel elkövethető bűncselekmények száma. Emellett az RStGB folyamatos változásai mellett a fegyverrel minősítéssel rendelkező bűncselekmények száma fokozatosan növekvő tendenciát mutatott. Megjegyzendő azonban, hogy néhány esetben a minősítés vagy maga a tényállás is törlésre került az RStGB-ből, illetve az StGB-ből.

Az RStGB eredeti, 1872-es állapota szerint fegyverrel lehetett elkövetni az alkotmányellenesnek minősített párt továbbvitele (*Fortführung einer für verfassungswidrig erklärten Partei*),⁴²¹ az alkotmányellenes szabotázs (*Verfassungsfeindliche Sabotage*),⁴²² az államfő gyalázása (*Verunglimpfung des Bundespräsidenten*),⁴²³ a súlyosabban minősülő rablás bűncselekményét (*Schwerer Raub*),⁴²⁴ illetve egyéb, konkrét elnevezéssel nem rendelkező bűncselekményeket⁴²⁵ is.

⁴¹⁷ A büntetőjogi reformok vonatkozásában lásd például: GYÖRGYI Kálmán: A büntetőjogi reform a Német Szövetségi Közársaságban in: HORVÁTH Tibor-SZÜK László: Büntetőjogi szakirodalomgyűjtemény II. kötet, Tankönyvkiadó, Budapest, 1987., 222-229.

⁴¹⁸ A vonatkozó rendelkezéseket lásd a III.1.2.4. pontban kifejtve.

⁴¹⁹ Az RStGB kizárólag a német birodalom büntető törvénykönyve volt, ugyanakkor – mivel hatályon kívül helyezésére nem került sor – az organikus jogfejlődés eredményeként az RStGB StGB-vé alakult át, külön erre vonatkozó jogszabályi rendelkezés nélkül. Így 1949-ig az „RStGB” kifejezést használok, tekintettel a második világháború lezárását követően a szövetséges hatalmak által alkalmazott kifejezésre. Ezt követően pedig az „RStGB/StGB” kifejezés alkalmazására kerül sor és kizárólag a jelenleg hatályos szabályok vonatkozásában, 1998-tól használok az „StGB” kifejezést. Megjegyzendő, hogy nem került sor olyan jogszabály megalkotására, amely egyértelműen megállapította volna az RStGB elnevezés helyetti StGB elnevezés alkalmazandóságát, ugyanakkor egy 1950-es törvényjavaslat is már az StGB elnevezést alkalmazta. Lásd: *Entwurf eines Gesetzes zur Änderung des Strafgesetzbuches (Strafrechtsänderungsgesetz 1950)*. Forrás: <http://dipbt.bundestag.de/doc/btd/01/013/0101307.pdf> (Letöltés ideje: 2017. július 29.).

⁴²⁰ Vö: Fegyveresen minősítés. A magyar szabályozás konzekvensen a „fegyveresen” kifejezést alkalmazza, míg a német a „felfegyverkezve” kifejezést használja minősítésként.

⁴²¹ RStGB 84. §

⁴²² RStGB 88. § (1) és (3) bekezdései.

⁴²³ RStGB 90. § (1) bekezdés 2) pont.

⁴²⁴ RStGB 250. § (1) bekezdés 1) pont.

⁴²⁵ RStGB 360. § (1) bekezdés 2) pont és (2) bekezdés, 362. § (2) bekezdés és 367. § (1) bekezdés 9) és 10) pontok és (2) bekezdés.

Kiemelendő, hogy a korabeli szakirodalom⁴²⁶ a fegyvereket több csoportba sorolta be: fegyverek (*Waffe*), fegyverek vagy más veszélyes eszközök (*Waffe oder ein anderes gefährliches Werkzeug*), fegyverek vagy más hadi szükségletek (*Waffen oder Kriegsbedürfnisse*), illetve halálos fegyverek (*tödliche Waffe*). Ennek alapján került sor a jelenleg is alkalmazott fegyver-típusok egymástól történő elkülönítésére (műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverek, azzal az eltéréssel, hogy ekkor még egy harmadik csoport alkalmazása is történt (*andere Waffe*).⁴²⁷

Az elfogadott álláspont szerint – amely még jelenleg is irányadó – a műszaki értelemben vett fegyverek közé tartozik minden szűrő- és vágófegyver, ütőfegyver, továbbá a lőfegyver is, tehát minden testi, mozdítható eszköz, amelyek kialakításuk és objektív jellegük miatt támadásra vagy védekezésre felhasználása során komoly sérüléseket tud az embernek okozni, és amelyek műszakilag meghatározottak és rendeltetésszerű használatra alkalmasak.⁴²⁸

Ezzel szemben a nem műszaki értelemben vett fegyverek közé azok a fegyverek tartoznak, amelyek testi mozdítható eszközök, amelyek felhasználási módjait az egyes esetekben a támadásra vagy védekezésre felhasználás során az embernek komoly sérüléseket képesek okozni, azonban felhasználásukra nem minden esetben rendeltetésszerűen kerül sor.⁴²⁹

⁴²⁶ Megjegyzendő, hogy a korszak legnagyobb összehasonlító büntető jogtudományi munkája sem foglalkozott a fegyverrel és veszélyes eszközzel minősítéssel, ezeknek az eszközöknek a bűncselekmény elkövetése során történő felhasználásának lehetőségét sem vizsgálta egyáltalán, csupán említés szintjén foglalkozott velük. LISZT von Franz: *Verbrechen und Vergehen Wider das Leben. Körperverletzung. Freiheitsdelikte*, Verlag von Otto Liebmann, Berlin, 1905.

⁴²⁷ Ez a kategória a veszélyes eszközökre utal, mivel a fegyverek és a veszélyes eszközök közötti határok nem tekinthetők egyértelműnek minden esetben, a további értelemben vett fegyverek gyakorlatilag a veszélyes eszközök egyik alkategóriájának tekinthetők.

⁴²⁸ STOCK Kurt: *Die Waffe im Deutschen Reichsstrafgesetzbuch (Begriff und Bedeutung als Strafschärfungsgrund)*, Doktori értekezés, Würzburg, 1929., 14.

⁴²⁹ STOCK i.m. 20-21.

Az RStGB-vel egyszerre került megalkotásra a Német Birodalom Katonai Büntető Törvénykönyve (*Militär-Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich vom 20. Juni 1872*, a továbbiakban: MStGB), amely – hasonlóan az RStGB-hez – több fegyverrel elkövethető bűncselekményt (például a haderő veszélyeztetése a csatatéren, gyávaság, szolgálati erőszakkal visszaélés, stb. bűncselekményei) tartalmazott.⁴³⁰ Az MStGB azonban nem rendelkezett olyan háttérjogszabállyal, amely a fegyver fogalmát meghatározta volna.⁴³¹

Az RStGB elfogadását követően viszonylag hosszú ideig nem került sor olyan módosításra, amely érdemileg érintette volna a fegyverrel minősítésre vonatkozó rendelkezéseket, kizárólag a későbbi jogszabályok foglalkoztak a fegyverrel történő elkövetés minősítő körülményként megjelenő szabályaival, azonban azok sem minden esetben.

Az RStGB/StGB első jelentős módosítása 1969-ben történt, amelynek eredményeként a jogalkotó két jogszabályt (reformtörvényeket) fogadott el, amelyek jelentős mértékben módosították az RStGB/StGB-t. Így 1969-ben került megalkotásra a Német Szövetségi Köztársaság (a továbbiakban: NSZK) első (*Erstes Gesetz zur Reform des Strafrecht verkündet am 25. Juni 1969.*, a továbbiakban: 1. StrRG)⁴³² és a második büntetőjogi reformtörvénye (*Zweites Gesetz zur Reform des Strafrecht verkündet am 4. Juli 1969*, a továbbiakban: 2. StrRG).⁴³³ Megjegyzendő, hogy az első két reformtörvény elfogadásával egyidőben jött létre a Német Demokratikus Köztársaság (a továbbiakban: NDK) büntető törvénykönyve is (a továbbiakban: StGB-DDR) is, amely 1949-1990. között volt hatályban, és szabályozta az NDK büntető anyagi jogi jogviszonyait.⁴³⁴

⁴³⁰ MStGB 63. § (1) bekezdés, 85. § (2) bekezdés, 124. §, 149. §

⁴³¹ Az első német fegyverekre vonatkozó jogszabály megalkotására 1928-ban került sor, addig nem szabályozta a jogalkotó a fegyver és a lőszer, illetve a lőfegyver fogalmát. A lőfegyverek jogi szabályozásának történetét lásd részletesen: BARGATZKY Walter: *Waffenrecht der Bundesrepublik Deutschland*, C. H. Beckische Verlagsbuchhandlung, München és Berlin, 1951., 4-9.

⁴³² *Erstes Gesetz zur Reform des Strafrecht verkündet am 25. Juni 1969 (BGBl. I S. 645)*, in Kraft getreten am 1. September 1969 bzw. am 1. April 1970.

⁴³³ *Zweites Gesetz zur Reform des Strafrecht verkündet am 4. Juli 1969 (BGBl. I S. 717)*, nach Maßgabe des Gesetzes über das Inkrafttreten des Zweiten Gesetzes zur Reform des Strafrechts vom 30. Juli 1973 (BGBl. I S. 909) in Kraft getreten – mit Ausnahme der Regelungen über die Unterbringung in einer sozialtherapeutischen Anstalt – am 1. Januar 1975.

⁴³⁴ Az StGB-DDR-re vonatkozó külön rendelkezéseket lásd később kifejtve.

Az 1970-ben hatályba lépett 1. StrRG-re már szüksége volt a bűnüldöző szerveknek, hiszen az RStGB hatályba lépése óta eltelt majdnem egy évszázad alatt sokat fejlődött a technika, nagymértékben megváltozott a társadalom, és ennek eredményeként változtak a bűncselekmények is. Az 1. RStGB rendelkezéseit tekintve megállapítható, hogy bár sok újítás jelent meg, a fegyverekre vonatkozóan nem tartalmazott semmilyen szabályt, sem új tényállást, sem pedig minősítő körülményt. E tekintetben az 1. StrRG nem jelentett előrelépést az 1871-es állapotokhoz képest, holott eltelt közben két világháború, sok fegyver volt forgalomban, egyszerűbb volt fegyverekhez hozzájutni. A 2. StrRG – hasonlóan az 1. StrRG-ben foglaltakhoz – 1969-ben került megalkotásra, azonban csak 1973-ban lépett hatályba, egyes rendelkezései pedig csak 1975-ben váltak alkalmazhatóvá. E törvény rendelkezéseit vizsgálva megállapítható, hogy az 1. StrRG-hez képest nem hozott jelentősebb újítást, ráadásul a fegyverekre vonatkozóan semmilyen rendelkezést nem tartalmazott.

A 2. StrRG – hasonlóan az RStGB-hez és az azt módosító 1. StrRG-hez – nagymértékben támaszkodott a birodalmi fegyvertörvény (*Waffengesetz vom 18. März 1938.*, a továbbiakban: RWaffG)⁴³⁵ által bevezetett fogalmakra.⁴³⁶

⁴³⁵ Megjegyzendő, hogy a birodalmi fegyvertörvény előtt már a lőfegyverekre vonatkozóan külön szabályozást kellett alkalmazni a birodalmi lőfegyvertörvény (*Reichsgesetz über Schusswaffen und Munition vom 12. April 1928.*) alapján, amely azonban csak a lőfegyverekre és a lőszerre vonatkozóan tartalmazott szabályozást. A törvény szerint a lőfegyverek olyan fegyverek, amelyeknél egy csövön keresztül lövedék vagy sörét lőhető ki robbanógázok vagy sűrített levegő segítségével („*Schußwaffen im Sinne dieses Gesetzes sind Waffen*“ bei denen ein Geschoß oder eine Schrotladung mittels Entwicklung von Explosivgasen oder Druckluft durch einen Lauf getrieben wird“). *Reichsgesetz über Schusswaffen und Munition vom 12. April 1928* 1. § (1) bekezdés.

⁴³⁶ Az RWaffG meghatározta a lőfegyverek (*Schußwaffe*) és a szűrő-, illetve vágófegyverek (*Stoß- oder Hiebwaffe*) fogalmait is, amelynek eredményeként egy jogszabály szabályozta a tényleges lőfegyvereket, mint műszaki értelemben vett fegyvereket és a nem műszaki értelemben vett fegyvereket is, így az egyes fegyverek típusai elkülöníthetővé váltak egymástól. Ez a speciális szabályozás mindenképp előnyösnek tekinthető a jogalkalmazó szempontjából, tekintettel arra, hogy a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverfogalmak elkülönültek egymástól, és így az egyes bűncselekmények minősítő körülményei is könnyebben megállapíthatóvá váltak. Az RWaffG rendelkezéseinek megfelelően a lőfegyver olyan fegyver, amelyből gáz- vagy levegőnyomás segítségével szilárd test lőhető ki (*Schußwaffen [...] sind Waffen, bei denen ein fester Körper durch Gas- oder Luftdruck einen Lauf getrieben werden kann.*) RWaffG 1. § (1) bekezdés.

Emellett szűrő- vagy vágófegyvereknek azok a fegyverek tekinthetők, amelyek természetüknél fogva arra alkalmasak, hogy szúrás vagy vágás útján sérüléseket okozzanak (*Hieb- oder Stoßwaffen [...] sind Waffen, die ihrer Natur nach dazu bestimmt sind, durch Hieb, Stoß oder Stich Verletzungen beizubringen.*) RWaffG 2. §

Ugyanakkor ez a szabályozás az eredeti RStGB-ben foglalt veszélyes eszközökre vonatkozó szabályozást bonyolultabbá tette. Lásd kifejtve a III.2.1.2. pontban.

Az új, 1972-ben megalkotott, és 1973. január első napján hatályba lépett fegyvertörvény (*Waffengesetz vom 19. September 1972*, a továbbiakban: WaffG-1973) jelentős változásokat hozott e területen, amelynek révén a második reformtörvény által használt fegyverfogalmak pontosabb értelmet és alkalmazhatósági kört nyertek. Azonban a 2. StrRG sem tartalmazott olyan kifejezett rendelkezést, amely a WaffG-1973 alkalmazását lehetővé tette volna, így a korábbi, fegyver-fogalom nélküli helyzet továbbra is változatlanul fennállt.

A harmadik reformtörvény (*Drittes Gesetz zur Reform des Strafrechts*, a továbbiakban: 3. StrRG)⁴³⁷ 1970-ben került megalkotásra, és 1970. május 22. napján lépett hatályba, gyakorlatilag az 1. StrRG és a 2. StrRG hatályba lépésével egyidejűleg. A 3. StrRG szinte kizárólag az egyesülési és gyülekezési joggal kapcsolatos bűncselekmények reformját foglalta magában, csak a kapcsolódó bűncselekmények megújítását hajtotta végre, leginkább ezek büntetőjogi szempontú enyhítését. A 3. StrRG a fegyverrel minősítéssel egyáltalán nem foglalkozott.

A negyedik büntetőjogi reformtörvény (*Viertes Gesetz zur Reform des Strafrechts verkündet am 23. November 1973*, a továbbiakban 4. StrRG),⁴³⁸ amelyet 1973-ban fogadott el a jogalkotó, leginkább a szexuális önrendelkezéssel kapcsolatos bűncselekményeket szabályozta, különösen a szemérem elleni erőszakot és az erőszakos közöszlést, amelyek tényállása rendkívüli mértékben kibővült. A törvény azonban – hasonlóan a már korábban bemutatott reformtörvényekhez – nem hozott semmilyen változást a fegyverrel minősítés terén, erre vonatkozóan egyáltalán nem tartalmazott rendelkezéseket.

⁴³⁷ *Drittes Gesetz zur Reform des Strafrechts (3. StrRG), verkündet am 20. Mai 1970 (BGBl. 1970 I S. 505), in Kraft getreten am 22. Mai 1970.*

⁴³⁸ *Viertes Gesetz zur Reform des Strafrechts (4. StrRG), verkündet am 23. November 1973 (BGBl. 1973 I S. 1725).*

Az ötödik büntetőjogi reformtörvény (*Fünftes Gesetz zur Reform des Strafrechts verkündet am 18. Juni 1974*) a továbbiakban 5. StrRG)⁴³⁹ 1974-ben került megalkotásra a büntetőjog nagy reformjának szerves részeként, és már megalkotásának évében hatályba is lépett. Az 5. StrRG leginkább a magzatelhajtás és a titoktartási kötelezettség megszegése bűncselekményeivel foglalkozott, továbbá módosította a büntető eljárási törvényt és az RStGB/StGB hatályba lépéséről szóló törvényt is. Az 5. StrRG a fegyverrel minősítéssel szintén nem foglalkozott.

A legnagyobb és leginkább jelentős változást a hatodik büntetőjogi reformtörvény (*Sechstes Gesetz zur Reform des Strafrechts verkündet am 26. Januar 1998*, a továbbiakban: 6. StrRG)⁴⁴⁰ jelentette, amelynek megalkotására 1998-ban került sor, és még abban az évben hatályba is lépett.⁴⁴¹ A törvény az 1960-1970-es évek büntetőjogi reformtörvényeinek lezárásaként jelent meg, a reformtörvények hullámának befejezéseként értelmezhető.⁴⁴² A 6. StrRG nemcsak a fegyverrel minősítésre vonatkozóan vezetett be újításokat, de egyes esetekben megváltoztatta a bűncselekmények elnevezését is. Így például a 6. StrRG hatályba lépése óta a fegyveres tömeg támogatása (*Bildung bewaffneter Haufen*) már fegyveres csoportok támogatása (*Bildung bewaffneter Gruppen*) elnevezéssel található meg az StGB-ben. Azonban nemcsak a tényállás elnevezése változott, hanem annak tartalma is, hiszen most már a fegyverek vagy más veszélyes eszközök rendelkezésre bocsátása, képzése vagy segítése két évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel sújtható.⁴⁴³ Ugyancsak 1998-ban⁴⁴⁴ került be az orvvadászat tényállásába minősített esetként a több részes lőfegyverrel elkövetése is, amely esetben három hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés szabható ki.⁴⁴⁵

⁴³⁹ *Fünftes Gesetz zur Reform des Strafrechts (5. StrRG), verkündet am 18. Juni 1974 (BGBl. 1974 I S. 1297), in Kraft getreten am 22. Juni 1974.*

⁴⁴⁰ *Sechstes Gesetz zur Reform des Strafrechts (6. StrRG), verkündet am 26. Januar 1998 (BGBl. 1998 I 164), in Kraft getreten am 1. April 1998.*

⁴⁴¹ A 6. StrRG egyes rendelkezéseinek elemzését lásd részletesen: BALOGH Ágnes: A német büntetőjogi reform aktuális kérdései, *Jura*, 1998. 1. sz. 5-9.

⁴⁴² Természetesen ez nem jelenti azt, hogy 1998. óta semmilyen változás nem történt az StGB-ben. A jogalkotó 1998. után is módosította a törvényt, csupán a 6. StrRG tekinthető a nagy büntetőjogi reformtörvények lezárásának.

⁴⁴³ StGB 127. §

⁴⁴⁴ A tényállásban már a korábban, 1935-ben is szerepelt a lőfegyverrel történő elkövetés, azonban a tényállás több elkövetőre történő kiterjesztésére csak a 6. StrRG révén került sor.

⁴⁴⁵ StGB 292. § (2) bekezdés 3. pont.

A szemérem elleni erőszak és erőszakos közöszülés bűncselekményébe is a 6. StrRG eredményeként került be a fegyver, illetve a más veszélyes eszköz magánál tartása minősítő körülményként is, továbbá a súlyos testi sértés bűncselekménye is kiegészült a fegyverrel minősítéssel.⁴⁴⁶ Emellett a 6. StrRG-hez köthető a fegyver-veszélyes eszköz fogalmainak tisztázásai is, amelynek révén – egy bírósági határozatban – sor került annak kimondására, hogy a rablás bűncselekménye esetében a fegyver egy veszélyes eszköznek tekinthető, amely sajátosságai, és a körülmények alapján az elkövetés során történő rendeltetésszerű használata mellett súlyos sérülések okozására képes.⁴⁴⁷

A 6. StrRG-t követően a jogalkotó már lényegesen kisebb mértékben módosította az StGB-t, azonban ezek a módosítások több alkalommal is érintették a fegyverrel minősítésre vonatkozó szabályokat, azonban a legfrissebb változások a minősítő körülménnyel ismételen nem foglalkoztak.

III.1.2.3. A „veszélyes eszközzel” minősítésre vonatkozó szabályozás az RStGB-ben

A fegyverrel minősítés mellett már az RStGB is tartalmazta veszélyes eszközzel minősítést is, mint rendkívül speciális minősítő körülményt. Ennek vonatkozásában kiemelendő, hogy a jogalkotó egyáltalán nem határozta meg, hogy mely eszközöket tekint veszélyes eszközöknek, mely eszközök alapozzák meg az említett minősítés megállapítását. Ugyanakkor – figyelembe véve az RWaffG rendelkezéseit, illetve a korabeli jogirodalmat, megállapítható, hogy a veszélyes eszközök köré azokat az eszközöket sorolták, amelyek védekezésre szolgáltak, gyakorlatilag arra, hogy egy ellenséges támadás ellen védekezhessen velük a sértett.⁴⁴⁸

Az RStGB-t vizsgálva megállapítható továbbá, hogy a fegyver és a veszélyes eszköz kapcsolata egymással speciálisnak tekinthető, hiszen a veszélyes eszköz a fegyver egyik különleges kategóriájának minősülhet (*Waffe als Oberbegriff des gefährlichen Werkzeugs*), tehát a veszélyes eszközök körébe csak azok az eszközök tartozhatnak, amelyek nem minősülnek fegyvernek.

⁴⁴⁶ A 6. StrRG tervezetének részletes kifejtését lásd például: FREUND Georges: Der Entwurf eines 6. Gesetzes zur Reform des Strafrechts, *Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft*, 1997. (109. évf.) 3. sz., 456-475.

⁴⁴⁷ BGH Urteil vom 11.5.1999 – 4StR 380/98 (LG Hagen).

⁴⁴⁸ STOCK i.m. 11.

Ez az álláspont ugyanakkor nehézséget okozhat a nem műszaki értelemben vett fegyverek vonatkozásában, amelyek egyes esetekben veszélyes eszköznek is minősülhetnek az elhatárolási nehézségek miatt. További értelmezési nehézséget jelent még, hogy a veszélyes eszközök esetében a veszélyesség az eredmény bekövetkeztével nem támasztható alá, amelynek révén egy objektíve nem veszélyes eszköz nem válhat veszélyes eszközzé.⁴⁴⁹

A fogalmi meghatározottság hiánya pedig – tekintettel arra, hogy az RWaffG és a WaffG-1973 nem határozták meg pontosan a fegyverek fogalmát – azt eredményezte, hogy egyes esetekben a szűrő- vagy vágófegyverek fegyvernek minősültek és a fegyverrel minősítés megállapítását eredményezhették, míg más esetben az enyhébb veszélyes eszközzel minősítés megállapítására kerülhetett sor. Különös nehézséget okozott a WaffG-1973 által megállapított szűrő- és vágófegyver fogalom is, amelybe tartozó eszközök a jelenleg elfogadott értelmezés szerint nem műszaki értelemben vett fegyvernek minősülnek, tehát akár veszélyes eszközként is értelmezhetők lennének.

Ellentétben a fegyverrel minősítésre vonatkozó szabályozással, az RStGB viszonylag kevés tényállásban foglalkozott a veszélyes eszközzel vagy más veszélyes eszközzel (*gefährliches Werkzeug* vagy *anderes gefährliches Werkzeug*) elkövetéssel, mint minősítő körülménnyel, így az eredeti RStGB-ben csak a súlyos testi sértés bűncselekményében jelent meg e minősítő körülmény.⁴⁵⁰

Később a jogalkotó kibővítette a veszélyes eszközzel minősítéssel rendelkező bűncselekmények körét, megjelent a veszélyes eszköz a végrehajtó hivatalnok elleni ellenállás bűncselekményének minősítő körülményében a 2. StrRG módosítása eredményeként, illetve a garázdaság, az erőszakos közöszlész és szexuális erőszak, továbbá a súlyosabban minősülő rablás bűncselekményei esetében a 6. StrRG révén.

⁴⁴⁹ STOCK i.m. 21-22.

⁴⁵⁰ RStGB 223a. §

Ebbe a csoportba tartozik még a súlyos testi sértés bűncselekménye is, amelynél a 6. StrRG módosította nagyobb mértékben a más veszélyes eszközzel minősítést. E tényállás legnagyobb hibája, hogy a jogalkotó nem határozott meg pontos cselekvőséget, csupán az „*útján*” vagy a „*segítségével*” (*mittels*) kitélt használja. Ez véleményem szerint egy meglehetősen tág megfogalmazásnak tekinthető, hiszen a veszélyes eszköz fogalmának meghatározása nélkül bármilyen objektíve vagy szubjektíve veszélyes tárgy megvalósíthatja a bűncselekményt, tekintettel arra, hogy a súlyos testi sértés bűncselekménye fegyverrel is elkövethető.

Ezt követően, 2011-ben a jogalkotó tovább bővítette a veszélyes eszközzel minősítéssel rendelkező bűncselekményi kört a fogolyzandulás, a garázdaság különösen súlyosan minősülő esete, valamint a fegyveres lopás bűncselekményeivel is.

III.1.2.4. Az „egyéb eszközzel” és „anyaggal”, mint minősítő körülmények az RStGB-ben

Az eddig bemutatott szabályozással ellentétben az egyéb eszköz (*Werkzeug*) és az anyag (*Mittel*) nem szerepelt az eredeti RStGB-ben. A két minősítő körülménnyel rendelkező bűncselekmény kizárólag a reformtörvények eredményeként került be az RStGB/StGB-be, és olyan formában jelentek meg, ami a magyar felfegyverkezve minősítéssel (magánál tartás az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében) rokonítható.⁴⁵¹

A reformtörvények eredményeként egyéb eszközzel vagy anyaggal követhető el az erőszakos közöszülés, szexuális közöszülés⁴⁵² és a fegyveres lopás⁴⁵³ bűncselekménye. Ennek alapján megállapítható, hogy az RStGB-ben szereplő bűncselekmények között rendkívül ritkán fordultak elő az említett minősítő körülményekkel rendelkező bűncselekmények, szerepük gyakorlatilag elhanyagolhatónak tekinthető.

⁴⁵¹ A részletes összevetést lásd a V.3.1. pontban kifejtve.

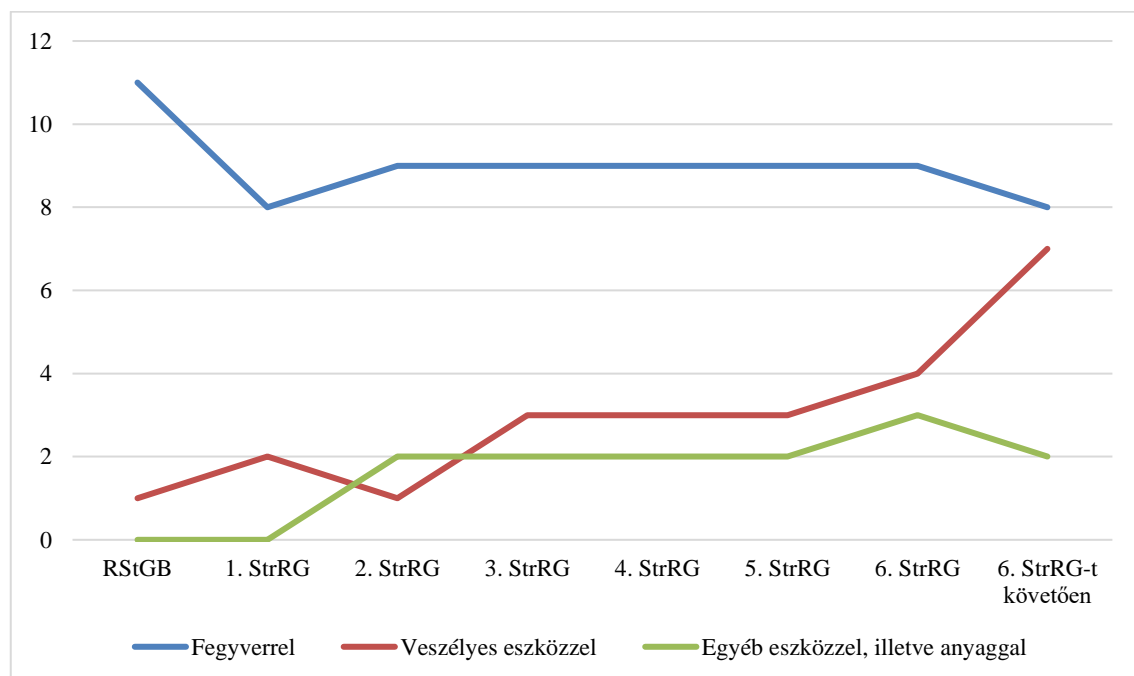
⁴⁵² RStGB 177. § (3) bekezdés 2. pont.

⁴⁵³ RStGB 244. § (1) bekezdés 1. pont b) alpont.

III.1.2.5. Az RStGB-ben/StGB-ben foglalt „fegyverrel”, „veszélyes eszközzel”, „eszközzel” és „anyaggal” minősítések összehasonlító vizsgálata⁴⁵⁴

Álláspontom szerint annak érdekében, hogy az StGB vizsgálható legyen, mindenképp érdemes az StGB előzményeként már említett RStGB-ben és RStGB/StGB-ben foglalt szabályozás egyes minősítő körülményekre vonatkozó összehasonlítása, így különösen a minősítő körülményekkel rendelkező egyes bűncselekmények számának, a minősítések számának, az egyes elkövetési magatartásoknak az összehasonlítása.

14. sz. ábra – A fegyverrel, veszélyes eszközzel, egyéb eszközzel és anyaggal elkövethető bűncselekmények jogszabályi számának alakulása az RStGB-ben⁴⁵⁵

⁴⁵⁴ Megjegyzendő, hogy már 1881-től sor került a statisztikai adatok gyűjtésére, azonban a gyűjtött adatok egyáltalán nem foglalkoztak a vizsgált minősítő körülményekkel, így azok vizsgálata az RStGB fennállása alatt nem volt lehetséges. Forrás: <http://www.digizeitschriften.de/dms/toc/?PID=PPN514401303> (Letöltés ideje: 2017. március 31.).

⁴⁵⁵ Az ábra saját adatgyűjtés alapján került elkészítésre, az RStGB összes olyan változását tartalmazza, amely a módosító törvények alapján érintette a vizsgált minősítő körülményeket. Az RStGB-StGB összes időállapota elérhető: <http://lexetius.com/leges/StGB/Inhalt?0> (Letöltés ideje: 2017. március 26.).

Az ábrában az egyéb eszközre és az anyagra vonatkozó adatok összevonásra kerültek, tekintettel arra, hogy az egyéb eszközzel minősítés az RStGB-ben ugyanannyi alkalommal fordult elő, mint az anyaggal minősítés. Ennek eredményeként az ábrázolásból eredő félreértések elkerülése végett (az adatok egyezése miatt a két minősítő körülmény kizárólag együttesen ábrázolható, mivel egyébként az egyik adat fedné a másikat) az eszközzel történő elkövetés az anyaggal történő elkövetéssel együttesen került ábrázolásra.

A 14. sz. ábra tartalmát vizsgálva megállapítható, hogy a fegyverrel minősítés lényegesen gyakrabban fordult elő az RStGB-ben, illetve az RStGB/StGB-ben, mint a másik három minősítő körülmény, azonban a reformtörvények által eredményezett módosításokat megvizsgálva rögzíthető, hogy a fegyverrel elkövethető bűncselekmények száma csökkent, a 6. StrRG hatályba lépését követően már csak nyolc bűncselekmény követhető el fegyverrel. Ezzel szemben a veszélyes eszközzel elkövethető bűncselekmények száma az RStGB, illetve az RStGB/StGB változásai során szinte fokozatosan emelkedett, a 6. StrRG hatályba lépését követően már hét bűncselekményt lehetett veszélyes eszközzel elkövetni. Az egyéb eszközzel, illetve anyaggal minősítések azonban az ábrában foglaltak szerint nem rendelkeztek akkora jelentőséggel, mint a másik két minősítő körülmény, az RStGB-ben, illetve az RStGB/StGB-ben viszonylag ritkán fordultak elő, összesen két bűncselekmény esetében alkalmazta a jogalkotó a két minősítő körülményt. A 14. sz. ábra – a fentiek mellett – bemutatja azt is, hogy a különböző módosító törvények egyáltalán hogyan érintették a vizsgált minősítő körülményeket, amelynek alapján megállapítható, hogy a 2-4. StrRG-k nem változtattak a meglévő minősítő körülményeken, illetve a minősítő körülményekkel rendelkező bűncselekményeken: azok száma nem változott. Ezt követően azonban az 5. StrRG és a 6. StrRG jelentősebb változásokat vezetett be, és a fegyverrel minősítést leszámítva mindegyik minősítő körülménnyel rendelkező bűncselekmények száma növekvő tendenciát mutatott.

A minősítés mértékének alakulását vizsgálva megállapítható, hogy az RStGB, illetve az RStGB/StGB összesen három bűncselekmény (garázdaság,⁴⁵⁶ erőszakos közösülés és szexuális erőszak,⁴⁵⁷ súlyosabban minősülő lopás⁴⁵⁸) esetében alkalmazta a súlyosabb (kétszeres) minősítést.

⁴⁵⁶ A garázdaság bűncselekménye 1985. július 26. napjáig tartalmazta a lőfegyverrel vagy lőfegyverként használható eszközzel minősítéseket, azonban 1989. június 16. napján a lényegesen megváltozott tényállás már nem. RStGB 125. § (3) bekezdés 1. pont.

⁴⁵⁷ A bűncselekmények 1998-ban egészültek ki a 6. StrRG eredményeként a vizsgált minősítő körülményekkel, így a lőfegyver vagy más veszélyes eszköz magánál tartásával, illetve az egyéb eszköz vagy anyag az ellenállás erőszakkal vagy fenyegetéssel történő elkövetése, vagy megakadályozása érdekében magánál tartásával. RStGB 177. § (3) bekezdés 1-2. pontok.

⁴⁵⁸ A súlyosabban minősülő lopás bűncselekménye már az eredeti RStGB-ben is tartalmazta a fegyver magánál tartását minősítő körülményként, amely 1975. január 1. napjával módosult: fegyver helyett lőfegyver, emellett megjelent az egyéb eszköz vagy anyag ellenállás erőszakkal vagy erőszakos fenyegetéssel történő elkövetése érdekében történő magánál tartása is. A 6. StrRG pedig tovább bővítette a tényállást a veszélyes eszközzel. RStGB 250. § (1) bekezdés 1-2. pontok.

A többi bűncselekmény, így a hazaárulás,⁴⁵⁹ alkotmányellenesnek minősített párt folytatása,⁴⁶⁰ alkotmányellenes szabotázs,⁴⁶¹ súlyosan államellenes erőszakcselekmény előkészülete,⁴⁶² államfő gyalázása,⁴⁶³ végrehajtó hivatalnok elleni ellenállás⁴⁶⁴, az államhatalom elleni ellenállás,⁴⁶⁵ fogolylázadás,⁴⁶⁶ magánlaksértés,⁴⁶⁷ illetve a garázdaság különösen súlyos esete⁴⁶⁸ bűncselekményei vonatkozásában kizárólag egyszeres minősítés jogszabályba iktatására került sor. Tehát ezekben az esetekben többszörös minősítés alkalmazására nem került sor, a jogalkotó konzekvensen az egyszeres minősítést preferálta.

⁴⁵⁹ A hazaárulás bűncselekménye 1934. május 2. napján egészült ki a fegyveres minősítéssel, amely azonban 1945. szeptember 20. napján kivezetésre került az RStGB-ből, a bűncselekmény tényállása teljes mértékben megváltozott. RStGB 82. § (2) bekezdés 1. pont.

⁴⁶⁰ Az alkotmányellenesnek minősített párt folytatásának bűncselekménye 1951. szeptember 31. napján kivezetésre került az RStGB-ből. RStGB 84. §.

⁴⁶¹ Az alkotmányellenes szabotázs bűncselekménye – hasonlóan az alkotmányellenes szabotázs bűncselekményéhez – 1951. szeptember 1. napján kivezetésre került az RStGB-ből. RStGB 88. § (3) bekezdés 1. pont.

⁴⁶² A súlyosan államellenes erőszakcselekmény előkészületének bűncselekménye 2009. augusztus 4. napján került az RStGB-be és az StGB-ben jelenleg is megtalálható. RStGB 89a. § (2) bekezdés 1-2. pontok.

⁴⁶³ Az alkotmányellenes szabotázs bűncselekménye 1951. szeptember 1. napján kivezetésre került az RStGB-ből, azonban a lőfegyverekre vonatkozó minősítő körülmény már 1934. május 2. napja óta nem része a tényállásnak. RStGB 90. §. (1) bekezdés 2. pont.

⁴⁶⁴ A végrehajtó hivatalnok elleni ellenállás bűncselekménye 1970. május 22. napjával egészült ki a fegyver magánál tartásának minősítésével, majd 2011. november 5. napján a veszélyes eszköz magánál tartásának minősítésével. RStGB 113. § (2) bekezdés 2. pont 1. alpont.

⁴⁶⁵ Az RStGB 1935. szeptember 1. – 1970. május 22. napja között tartalmazott egy névtelen tényállást az államhatalom elleni ellenállás bűncselekményei között, amely gyakorlatilag az orvvadászat-orvhalászat tényállásához kapcsolódóan rendelkezett az erdőőr, vadőr, halőr, az erdő vagy víz tulajdonosa elleni ellenállásról. RStGB 117. § (2) bekezdés.

⁴⁶⁶ A fogolylázadás bűncselekménye 1969. szeptember 1. napján került az RStGB-be iktatásra, azonban csak 1957. január 1. napjától tartalmazza a lőfegyver magánál tartását, illetve a más fegyver ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében történő magánál tartását, mint minősítő körülményeket. A tényállás 2011. november 5. napjával egészült ki a veszélyes eszközzel. RStGB 121. § (3) bekezdés 2. pont 1-2. alpontok.

⁴⁶⁷ A magánlaksértés bűncselekménye egészen 1975. január 1. napjáig tartalmazta a fegyverrel minősítést, azonban az az RStGB-ből hatályon kívül helyezésre került, és sem az alaptényállás, sem pedig a magánlaksértés súlyosabban minősülő esete nem tartalmazza egyik minősítő körülményt sem. RStGB 123. § (3) bekezdés.

⁴⁶⁸ A garázdaság különösen súlyos esete már 1970. május 22. napján kiegészült a lőfegyver magánál tartása, illetve a más fegyver elkövetés során felhasználása érdekében történő magánál tartása minősítéssel, majd 2011. november 5. napjával a veszélyes eszközzel is, amely jelenleg is ebben a formájában van hatályban. RStGB 125a. § (1) bekezdés 2. pont 1-2. alpontok.

Ebbe a körbe tartoznak még súlyos (veszélyes) testi sértés,⁴⁶⁹ különösen súlyos lopás,⁴⁷⁰ fegyveres lopás,⁴⁷¹ orvvadászat,⁴⁷² légi- és vízi jármű hatalomba kerítése,⁴⁷³ koldulás⁴⁷⁴ bűncselekményei is, amelyek esetében ugyancsak egyszeres minősítés jogszabályba iktatására került sor.

Ennek alapján megállapítható, hogy a súlyosabb minősítés rendkívül ritkán fordult elő, gyakorlatilag a vizsgált minősítő körülményekkel rendelkező bűncselekmények 16%-ában jelentek meg más bűncselekmény továbbminősítésénél.⁴⁷⁵ Álláspontom szerint ennek indoka az egyes bűncselekmények minősítő körülményének külön tényállásként történő kezelése volt, hiszen amennyiben a minősítő körülmény külön tényállásként jelenik meg, továbbminősítésének értelmezése is kizárólag súlyosabb minősítő körülményként kezelhető, nem pedig még súlyosabb továbbminősítő körülményként.

⁴⁶⁹ A súlyos testi sértés bűncselekménye már az eredeti RStGB-ben is szerepelt és a fegyver vagy más veszélyes eszköz minősítő körülményét is tartalmazta, kiemelte azonban a fegyverek közül a nem műszaki értelemben vett fegyverek közé tartozó kést, amely végül a 6. StrRG eredményeként eltűnt a tényállásból. RStGB 223a. § (1) bekezdés, RStGB 224. § (1) bekezdés 2. pont.

Az erre vonatkozó elemzést lásd például: EBERMAYER Ludwig–LOBE Adolf–ROFENBERG Werner: *Das Reichsstafgesetzbuch*, Vereinigung mittelschaftlicher Verlegen, Berlin és Lipcse, 1922., 604-610.

⁴⁷⁰ Az eredeti RStGB tartalmazott a fegyveres lopásra vonatkozóan rendelkezéseket és a fegyver magánál tartását büntette, azonban ez a rendelkezés 1970. április 1. napjával kivezetésre került az RStGB-ből. Ezt követően 1989. június 16. napján egészült ki a tényállás a kézilőfegyverrel. RStGB 243. § (1) bekezdés 2. pont 7. alpont.

⁴⁷¹ A fegyveres lopással 1970. április 1. napján egészült ki az RStGB, azonban ebben az esetben a jogalkotó a lőfegyver magánál tartását, illetve a fegyver, egyéb eszköz vagy anyag ellenállás erőszakkal vagy erőszakos fenyegetéssel történő leküzdése érdekében történő magánál tartását szankcionálta. E rendelkezés 2011. november 5. napján egészült ki a veszélyes eszközzel. RStGB 244. § (1) bekezdés 1. pont.

⁴⁷² Az orvvadászat tényállása eredetileg is tartalmazta a lőfegyver- vagy fegyverhasználatot, azonban minősítő körülményként kezeli a több lőfegyvert 1998. április 1. napja óta. RStGB 292. § (2) bekezdés 2. pont 3. alpont.

⁴⁷³ Ebben az esetben a jogalkotó kizárólag a bűncselekmény előkészületének lőfegyverrel, robbanóanyaggal vagy robbanóanyag és robbanószer felhasználására szolgáló készülékkel történő megvalósítását rendeli büntetni 1971. december 19. napja óta. RStGB 316c. § (4) bekezdés.

⁴⁷⁴ A koldulás bűncselekménye a konkrét névvel nem rendelkező bűncselekmények között szerepelt az RStGB-ben a hivatali bűncselekmények között egészen 1934. január 1. napjáig. RStGB 362. § (2) bekezdés 3. pont.

⁴⁷⁵ A magyar szabályozásban foglaltakhoz képest a minősítés mértéke alapvető különbséggé értékelhető, hiszen a magyar büntetőjogi szabályozásban lényegesen több esetben fordul elő a kétszeres és egyes esetekben a háromszoros minősítés is.

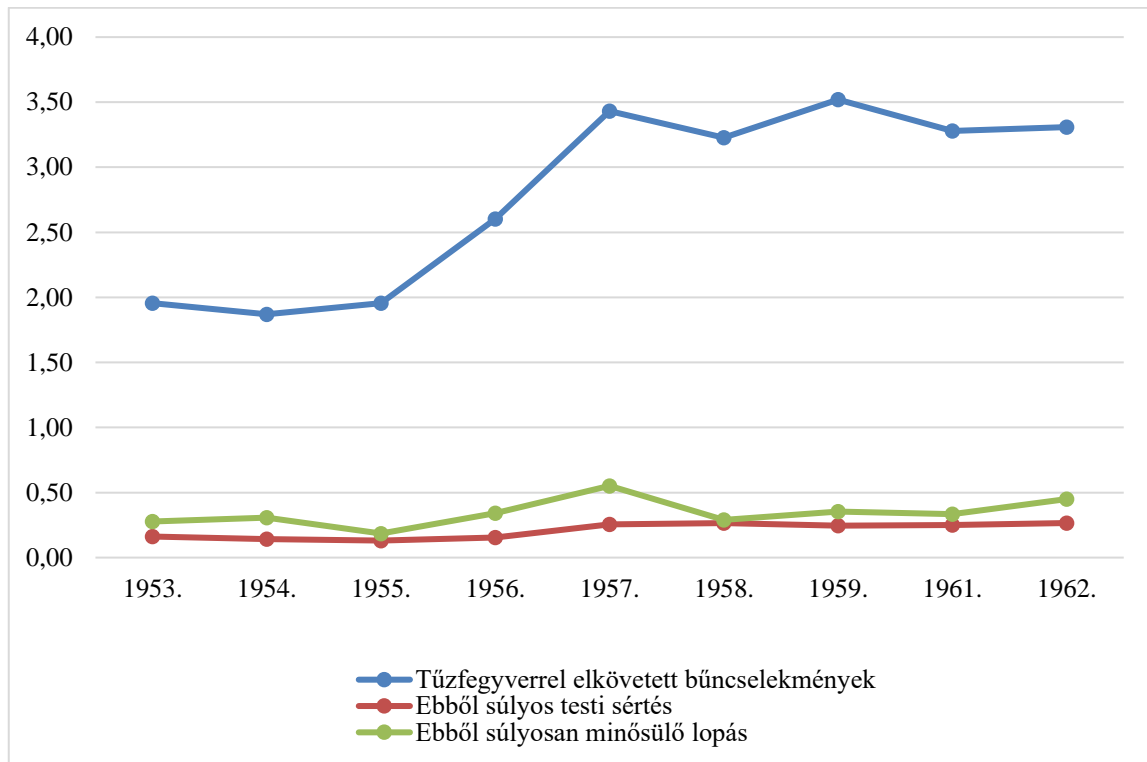
Az egyes eszközökhöz kötött cselekvősegeket vizsgálva megállapítható, hogy az RStGB-ben és az RStGB/StGB-ben a fegyverekhez kapcsolódó cselekvősegek négy csoportba sorolhatók: felhasználás, magánál tartás az ellenállás erőszakkal vagy fenyegetéssel történő leküzdése vagy megakadályozása érdekében, magánál tartás felhasználás érdekében, illetve egyéb cselekvőség.⁴⁷⁶ Ezzel szemben a veszélyes eszközhöz kizárólag a felhasználás érdekében történő magánál tartás és az egyéb kategóriába tartozó cselekvősegek jelentek meg.

A leginkább passzív cselekvőség az egyéb eszközhöz és az anyaghoz kapcsolódott, kizárólag az ellenállás erőszakkal vagy fenyegetéssel történő leküzdése vagy megakadályozása érdekében történő magánál tartás jelent meg. Ennek alapján megállapítható, hogy a legtöbb cselekvőség a lőfegyverekhez, illetve fegyverekhez kötődik, összesen huszonnégy bűncselekményt lehetett fegyverrel vagy lőfegyverrel elkövetni, míg veszélyes eszköz kizárólag nyolc esetben fordult elő.

Kiemelendő, hogy a magánál tartás csak a fegyvernél, lőfegyvernél, illetve a veszélyes eszköznél fordult elő, míg a célzatos magánál tartás egy-egy típusai vagy a fegyverrel, lőfegyverrel vagy a veszélyes eszközzel, illetve az egyéb eszközzel vagy anyaggal történő elkövetés esetén jelentek meg. Megállapítható továbbá, hogy nincs olyan cselekvőség, amely az összes eszköz esetében alkalmazható lett volna, mindig kettes csoportokban szerepeltek.

⁴⁷⁶ Az egyéb kategóriába azok a cselekvősegek sorolhatók, amelyek kevesebb, mint két bűncselekménynél fordulnak elő az eszközök vonatkozásában, így a viselés, előállítás, vitel, készítés, megvalósítás, elkövetés, koldulás és lövés.

15. sz. ábra – A tűzfegyverrel elkövetett bűncselekmények számának alakulása 1953-1962.⁴⁷⁷ között az NSZK-ban 100.000 lakosra⁴⁷⁸ lebontva

A 15. sz. ábra alapján megállapítható, hogy az NSZK-ban a tűzfegyverrel⁴⁷⁹ elkövetett bűncselekmények száma összességében változónak tekinthető, 1953-1957 között történt egy nagyobb szintű növekedés, majd 1962-ig kisebb mértékű növekedések és csökkenések váltották egymást. Ezzel szemben a tűzfegyverrel elkövetett súlyos testi sértések száma fokozatosan, kis mértékben növekedett a vizsgált időszakban, míg a súlyosabban minősülő lopás több hasonlóságot mutatott a tűzfegyverrel elkövetett összes bűncselekmény számához mérten, és mértéke folyamatosan ingadozott.

⁴⁷⁷ A vizsgálat 1953-ban kezdődött, tekintettel arra, hogy 1953-tól kezdődően érhetőek el a statisztikai adatok az NSZK vonatkozásában és azért csak 1962-ig tartalmaz adatokat, mivel 1963-ban a bűnügyi statisztikai rendszer megújításának eredményeként a tűzfegyverekre vagy fegyverekre vonatkozó átfogó információ gyűjtésére egészen a két Németország újraegyesítéséig nem került sor.

⁴⁷⁸ A lakosság szám alakulása vonatkozásában forrás:

https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/AeltereAusgaben/aeltereAusgaben_node.html?cms_gtp=52612_Dokumente%253D7 (Letöltés ideje: 2017. március 31.)

⁴⁷⁹ A statisztika kizárólag tűzfegyverekkel foglalkozott, figyelmen kívül hagyva a lőfegyverekre vonatkozó szabályozást, illetve az RStGB-ben szereplő fegyver-fogalmat is, ugyanakkor a lakosság szám változását a vizsgált időszakban figyelembe veszi.

III.1.3. A másik Németország büntető törvénykönyve

A második világháború lezárását követően 1949. október 7. napján létrejött az NSZK és az NDK, már nem lehetett egységes Németországról beszélni. Ennek eredményeként a két német állam jogfejlődése is eltérő sajátosságokat mutatott. A fentiekben már bemutattam az RStGB, illetve az RStGB/StGB, és így az NSZK büntetőjogának fejlődését a kialakulásuktól kezdődően egészen a nagy reformtörvényeken keresztül, kihangsúlyozva a vizsgált minősítő körülményekkel történő elkövetés jellemzőit.

Véleményem szerint emellett mindenképp érdemes foglalkozni az NDK büntető törvénykönyvével (*Strafgesetzbuch der Deutschen Demokratischen Republik vom 12. Januar 1968.*, a továbbiakban: StGB-DDR)⁴⁸⁰ is, amelynek elfogadására 1968. január 12. napján került sor 1968. június 1. napi hatályba lépéssel, és amely egészen az 1990. október 3. napjáig volt hatályban.⁴⁸¹

Bár az StGB-DDR alapja az RStGB volt, azonban tekintettel az NDK társadalmi, és ennek alapján jogi berendezésére, továbbá az NDK két alkotmányára (*Die Verfassung der Deutschen Demokratischen Republik vom 7. Oktober 1949.*, *Verfassung der Deutschen Demokratischen Republik vom 6. April 1968.*), az RStGB-től, illetve az RStGB/StGB-től teljes mértékben eltérő büntetőjogi jogrendszer és büntetőjogi szabályozás alakult ki. Ennek eredményeként pedig az egyes vizsgált minősítő körülmények is más formában jelentek meg, és egyes esetekben teljesen más jelentéstartalommal is bírtak.

⁴⁸⁰ *Strafgesetzbuch der Deutschen Demokratischen Republik – StGB – vom 12. Januar 1968.* (GBl. I Nr 64 S. 591).

⁴⁸¹ Az StGB-DDR részletes bemutatását lásd: BUCHHOLZ Erich: DDR-Strafrecht unter dem Bundesadler, Kai Homilius Verlag, Berlin, 2011.; BUCHHOLZ Erich: Gesellschaftsgefährlichkeit und Strafzwecke im Strafrecht der DDR, *Neue Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft*; 1987. (99. évf.) 1. sz., 162-170.; SCHROEDER Friedrich-Christian: Das Strafrecht der DDR und der Sowjetunion, *Neue Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft*, 1979. (91. évf.), 1066-1095.; BUCHHOLZ Erich: Gesellschaftliche Gerichte in der DDR – Organe der Strafrechtspflege, *Neue Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft*, 1986. (98. évf.), 4. sz., 949-978.

III.1.3.1. A „fegyverrel” minősítés az StGB-DDR-ben

Az StGB-DDR viszonylag kevés fegyverrel minősítéssel rendelkező bűncselekményt tartalmazott, a törvénykönyv hatálya alatt mindösszesen hat ilyen tényállás létezett. Így fegyverrel minősítéssel rendelkezett a nemzetközi kapcsolatok veszélyeztetése (*Gefährdung der internationalen Beziehungen*),⁴⁸² a kényszerítés (*Erpressung*),⁴⁸³ a jogosulatlan határátlépés⁴⁸⁴ (*Ungesetzlicher Grenzübertritt*),⁴⁸⁵ a szökés⁴⁸⁶ (*Fahnenflucht*),⁴⁸⁷ a lázadás (*Meuterei*),⁴⁸⁸ az előjáró, őr, járőr vagy más katonai személy elleni támadás, az ellenállás és erőszak (*Angriff, Widerstand und Nötigung gegen Vorgesetzte, Wachen, Streifen oder andere Militärpersonen*)⁴⁸⁹ bűncselekményei. Megállapítható tehát, hogy az StGB-DDR-ben a fegyverrel minősítéssel rendelkező bűncselekmények viszonylag ritkán fordultak elő.

Az StGB-DDR emellett kizárólag fegyverekkel (*Waffe*) foglalkozott, nem különböztette meg egymástól a fegyvereket (*Waffe*), lőfegyvereket (*Schußwaffe*), illetve a nem műszaki értelemben vett fegyvereket (*Waffe nicht im technischen Sinne*). Az StGB-DDR nem foglalkozott azzal, hogy hatályba lépését követően alig egy hónap múlva megalkotásra és kihirdetésre került a lőfegyverekre vonatkozó jogszabály (*Verordnung über den Verkehr mit Schußwaffen und patronierter Muniton*, a továbbiakban: *SchußWaffV.*)⁴⁹⁰

⁴⁸² StGB-DDR 110. § (4) bekezdés.

⁴⁸³ StGB-DDR 128. § (1) bekezdés.

⁴⁸⁴ A magyar és a német büntetőjog összefonódását – vagy inkább szovjet hatás alá kerülését – mutatja, hogy az 1961-es Btk-ban, az 1978-as Btk-ban és az StGB-DDR-ben is egyaránt megjelent a jogosulatlan határátlépés bűncselekménye, amelyek fegyveresen vagy fegyverrel történő elkövetésének lehetőségét a jogalkotó jogszabályba iktatta.

⁴⁸⁵ StGB-DDR 213. § (2) bekezdés 1. pont

⁴⁸⁶ Megjegyzendő, hogy a jogirodalom szerint a szökés bűncselekménye esetében a fegyverek közé a katonai fegyverek, egyes meghatározott típusú robbanóanyagok és lőfegyverek tartoznak. Tehát az StGB-DDR nem tett ilyen szempontból különbséget a műszaki és a nem műszaki értelemben vett fegyverek között. Ez vonatkozik a fegyverrel elkövetett lázadás és az előjáró, őr, járőr vagy más katonai személy elleni támadás, ellenállás és erőszak bűncselekményére is. DUFT Heinz: Strafrecht der Deutschen Demokratischen Republik. Kommentar zum Strafgesetzbuch, Sttatsverlag der Deutschen Demokratischen Republik, Berlin, 1984., 533., 542., 554.

⁴⁸⁷ StGB-DDR 213. § (2) bekezdés 1. pont.

⁴⁸⁸ StGB-DDR 254. § (2) bekezdés 2. pont

⁴⁸⁹ StGB-DDR 267. § (2) bekezdés

⁴⁹⁰ *Verordnung über den Verkehr mit Schußwaffen und patronierter Muniton*, a továbbiakban: *SchußWaffV* – *Schußwaffenverordnung* – vom 8 August 1968, *Gesetzblatt der DDR II*, Nr. 90 v. 03.09.1968, S. 699 ff.

A SchußWaffV kizárólag a lőfegyver fogalmát⁴⁹¹ határozta meg, az egyéb fegyverek fogalmával nem foglalkozott egyáltalán, és rögzítette, hogy kizárólag a rendelet értelmében került sor a fogalmak meghatározására, tehát általánosan nem alkalmazhatók az ott meghatározott fogalmak, illetve az StGB-DDR háttérjogszabályaként sem értelmezhetők.

A fegyverek vonatkozásában kiemelendő, hogy az StGB-DDR is több fegyverhez kapcsolódó cselekvőséget különböztetett meg egymástól, így a felhasználást (*Anwendung*), a magával vitelt (*Mitführen, Mitnehmen*), illetve az elkövetést (*Begehen*), azonban a felhasználás nem kizárólag a fegyverekre, hanem az olyan eszközökre is vonatkozott, amelyek fegyverként használhatók fel (*Verwendung von anderen Gegenständen, die als Waffe benutzt werden*). Ez utóbbi rendelkezés álláspontom szerint mindenképp megnehezítette a jogalkalmazó feladatát, mivel a fegyver fogalmának pontos meghatározására – a már említettek szerint – nem került sor, így a jogalkalmazónak kellett eldöntenie, hogy mely eszközöket tekinti fegyverként felhasználhatónak.

III.1.3.2. Az „veszélyes anyaggal vagy módon” történő elkövetés az StGB-DDR-ben

Az StGB-DDR a fegyverrel minősítés mellett foglalkozott az egyéb eszközökkel történő minősítéssel is, azonban lényegesen szűkebb körben és eltérő formában, mint az RStGB. Így nem a veszélyes eszköz-egyéb eszköz-anyag jelent meg, mint minősítő körülmény, hanem a veszélyes anyag vagy mód (*gefährliches Mittel oder Method*) szerepelt a törvénykönyvben minősítő körülményként.

Ezzel a minősítő körülménnyel rendelkeztek az emberölés (*Mord*),⁴⁹² a szándékos testi sértés (*Vorsätzliche Körperverletzung*),⁴⁹³ a jogosulatlan határátlépés (*Ungesetzlicher Grenzübertritt*)⁴⁹⁴ és a túszszedés (*Geiselnahme*)⁴⁹⁵ bűncselekményei.

⁴⁹¹ A SchußwaffV szerint lőfegyvernek az olyan szerkezetek tekinthetők, amelyekből töltényhüvellyel ellátott lőszer löhető ki, emellett azok a szerkezetek is, amelyekbe töltényhüvely és töltény külön is betölthető, vagy amelyekben reakció révén a lőszer meggyullad, és egészben vagy részben a röpypálya irányítható. (*Schußwaffen im Sinne dieser Verordnung sind Geräte, aus denen patronierte Munition verschossen werden kann, sowie solche, bei denen Kartuschen und Geschosse getrennt geladen oder in denen reaktiv wirkende Geschosse zur Entzündung gebracht werden und ihnen ganz oder teilweise die Flugrichtung verliehen wird.*) SchußWaffV 1. § (1) bekezdés.

⁴⁹² StGB-DDR 112. § (2) bekezdés 2. pont.

⁴⁹³ StGB-DDR 115. § (2) bekezdés.

⁴⁹⁴ StGB-DDR 213. § (2) bekezdés 1. pont.

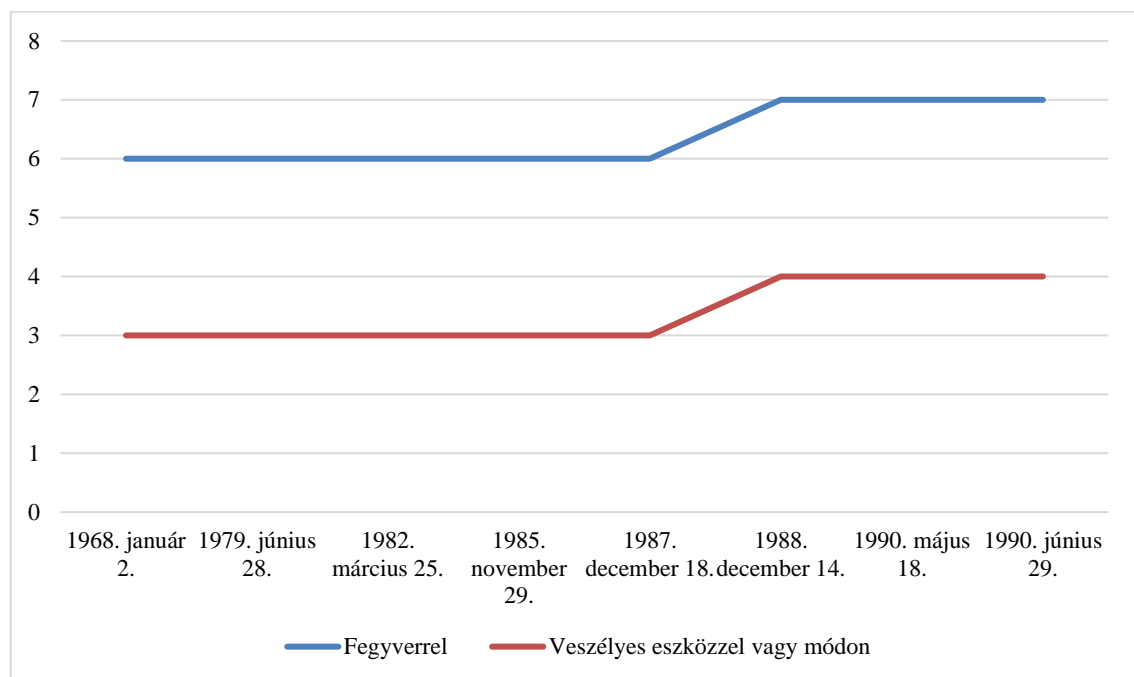
⁴⁹⁵ StGB-DDR 130a. § (2) bekezdés 1. pont.

Hasonlóan az RStGB-hez, az StGB-DDR sem határozta meg a veszélyes anyaggal vagy módon minősítés fogalmát, a jogalkalmazóra bízta annak kimunkálását, amelynek eredményeként többféle eszköz felhasználása esetén különböző minősítések megállapítására került sor.

III.1.3.3. A „fegyverrel” és a „veszélyes anyaggal vagy módon” minősítő körülmények összehasonlítása az StGB-DDR-ben

Álláspontom szerint annak érdekében, hogy az StGB-DDR-ben foglalt, és jelen doktori értekezésben vizsgált minősítő körülmények alaposan vizsgálhatók legyenek, mindenképp érdemes ezeket a minősítő körülményeket összehasonlítani és együttesen is vizsgálni, így az egyes minősítő körülmények számának alakulását az StGB-DDR hatálya alatt, és a minősítések mértékének változásait is.

16. sz. ábra – A fegyverrel és veszélyes eszközzel vagy módon minősítéssel rendelkező bűncselekmények jogszabályi számának alakulása az StGB-DDR-ben ⁴⁹⁶

⁴⁹⁶ A diagramban feldolgozott adatok saját adatgyűjtésből származnak és magában foglalja a diagram az StGB-DDR összes változását egészen annak hatályba lépésétől kezdődően annak hatályon kívül helyezéséig, ideértve az összes módosító jogszabályt is. Az StGB-DDR és összes változása elérhető: <http://www.verfassungen.de/de/ddr/strafgesetzbuch74.htm> (Letöltés ideje: 2017. március 26.).

A 16. sz. ábra bemutatja, hogy az StGB-DDR-ben a fegyverrel, illetve a veszélyes anyaggal vagy módon történő elkövetés nem játszott kiemelt szerepet minősítő körülményként, alig fordultak elő a vizsgált minősítő körülmények a jogszabályban. Emellett számuk is viszonylag állandónak tekinthető, kizárólag egy kismértékű emelkedés következett be 1987-1988 között, amely érdemileg nem befolyásolta a vizsgált minősítő körülményekkel rendelkező bűncselekmények számát. A 16. sz. ábrát áttekintve megállapítható még, hogy a két minősítő körülménnyel rendelkező bűncselekmények számának alakulása összehangoltnak tekinthető, a két minősítő körülmény az StGB-DDR fennállása alatt teljes mértékben együtt mozgott, nem figyelhető meg eltérő tendencia.

Az StGB-DDR-ben a fegyverrel, illetve a veszélyes eszközzel vagy módon minősítéseket megvizsgálva megállapítható, hogy a jogalkalmazó kizárólag az egyszeres minősítést alkalmazta, a súlyosabb (kétszeres) minősítés alkalmazására egyáltalán nem került sor. Álláspontom szerint ez azért is tekinthető különlegesnek, mert az StGB-DDR-re jelentős hatást gyakorló RStGB és RStGB/StGB több bűncselekmény esetében is tartalmazta a még súlyosabb minősítést, emellett a magyar 1961-es Btk-ban is szerepelt a továbbminősítés.

Megjegyzendő, hogy az StGB-DDR esetében nem került sor megfelelő bűnügyi nyilvántartás létrehozatalára, amely később az elkövetett bűncselekményeket egyes minősítő körülmények alapján kategorizálná, illetve az összegyűjtött adatok alapján lehetőséget biztosítana a vizsgált minősítő körülmények elemzésére.⁴⁹⁷ Emellett az NDK bűnügyi nyilvántartást vezető hivatala (*Zentraler Kriminalamt der Deutschen Demokratischen Republik*, a továbbiakban: ZKA) nem hozta nyilvánosságra az elkövetett bűncselekményekre vonatkozó statisztikát, illetve annak elérhetővé tételére még nem került sor.

⁴⁹⁷ Az átfogó statisztikai elemzést lásd például: <http://www.ddr.center/tag-kriminalitaet.html>, <http://www.digizeitschriften.de/dms/toc/?PPN=PPN514402644>, <http://www.digizeitschriften.de/dms/toc/?PPN=PPN514402644> (Letöltés ideje: 2017. március 31.)

III.1.3.4. Az RStGB, illetve az RStGB/StGB és az StGB-DDR kapcsolata

A fentiekben bemutatam az RStGB-t és az azt módosító hat nagy reformtörvényt, továbbá kitekintésként foglalkoztam még az StGB-DDR vonatkozó rendelkezéseivel is. Fontosnak tartom a két törvény egymáshoz való viszonyának, a fellelhető hasonlóságoknak és eltéréseknek a vizsgálatát is, mivel ennek alapján lehet egy átfogó képet alkotni a vizsgált minősítő körülmények német büntetőjogi fejlődéséről és körülményeiről.

Hasonlóságként mindenképp érdemes kiemelni a fegyverrel minősítés bűncselekményekben megjelenő gyakoriságát, hiszen az RStGB, illetve az RStGB/StGB és az StGB-DDR is viszonylag hasonló számú bűncselekménynél alkalmazta a fegyverrel minősítést. Ugyanakkor az RStGB, illetve az RStGB/StGB esetében a fegyver leginkább az alaptényállás elemeként, elkövetési eszközként jelent meg, csak kevesebb esetben lehetett minősítő körülményként vagy büntetékiszabási szempontként értékelni, ezzel szemben az StGB-DDR-ben inkább minősítő körülményként játszott szerepet.

A fegyverrel minősítéssel kapcsolatban az egyes eszközökhöz kapcsolódó cselekvőségek között is lényeges eltérések jelentek meg. Az RStGB, illetve az RStGB/StGB szerint a fegyver felhasználása lehet magánál tartás, használat, célra történő használat, illetve elkövetés – ezek súlyossága véleményem szerint az említett sorrend szerint alakul. Ezzel szemben az StGB-DDR szerint a fegyvert lehet használatra történő figyelmeztetéssel felhasználni, használni, fegyverként használható eszközzel elkövetni és fegyverrel elkövetni. Közös, súlyosság alapján felállítható skála felvázolása esetén véleményem szerint a veszélyesség a következőképp alakult: hogy fegyver használatára történő figyelmeztetés, magánál tartás, használat, meghatározott célra történő használat és elkövetés.

Érdemes még kiemelni, hogy az RStGB-be, illetve az RStGB/StGB-be csak a 6. StrRG révén került be a veszélyes eszközzel történő elkövetés, azonban az StGB-DDR már megalkotásakor tartalmazta a fegyverként használható eszközzel történő elkövetést, illetve veszélyes anyaggal történő elkövetést. Véleményem szerint utóbbi két minősítő körülmény mindenképpen a 6. StrRG-ben foglalt veszélyes eszköz, eszköz, egyéb eszköz előfutárának tekinthető, amely a jelenleg hatályos StGB-ben jelent meg.

Álláspontom szerint a legtöbb eltérés abból ered, hogy az NSZK az RStGB alapjain építkezett tovább, tehát fennállt a jogfolytonosság, és a törvénymódosításokkal mindig megfelelő módon sikerült alkalmazkodni a fennálló társadalmi viszonyokhoz is. Ezzel szemben az NDK csak 1968-ig alkalmazta az RStGB-t, illetve az RStGB/StGB-t, és csak addig állt fenn a jogfolytonosság, míg 1968-ban az StGB-DDR megalkotásra nem került, amely a jogalkalmazásban meglehetősen nagy büntetőjogi rendezetlenséget okozott, hiszen az átmeneti idő meglehetősen rövid volt, továbbá a már húsz éve fennálló jogi-társadalmi viszonyok megítélése egy teljesen más jellegű törvényben történt.

Végül azonban a két német állam egyesítésének⁴⁹⁸ eredményeként az StGB-DDR-t hatályon kívül helyezték, és egész Németország területén az egységes StGB alkalmazására került sor az 1990. május 18. napján megalkotott egyesítési szerződés eredményeként.⁴⁹⁹

III.1.4. Az RStGB, illetve RStGB/StGB és az StGB-DDR - összefoglalás

Ebben a fejezetben áttekintettem és bemutattam a fegyverrel, veszélyes eszközzel, eszközzel és egyéb eszközzel, illetve a veszélyes eszközzel vagy módon minősítések szabályainak kialakulását egészen a jelenleg hatályos német büntető törvénykönyv rendelkezéséig és részletesen foglalkoztam ezzel az öt minősítő körülménnyel, a kapcsolódó részletszabályokkal, illetve e minősítő körülményekkel rendelkező bűncselekményekkel.

A fegyverrel minősítés véleményem szerint már a XIX. század közepétől érdemi szerepet játszó minősítő körülményként szerepelt a német büntetőjogban, míg a veszélyes eszközzel, eszközzel és egyéb eszközzel történő elkövetés csak 1998-tól jelent meg különböző bűncselekmény-kategóriákban minősítő körülményként.

⁴⁹⁸ Az egyesítés egyes büntetőjogi aspektusait lásd például: CSÚRI András: A német újraegyesítés egyes büntetőjogilag releváns kérdései. in: NAGY Ferenc (szerk.): Ad futuram memoriam. Tanulmányok Cséka Ervin 85. születésnapja tiszteletére, Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2017., 177-185.; KENGYEL Miklós: A német bírósági szervezet az újraegyesítés után. in: TÓTH Mihály-HERKE Csongor (szerk.): Tanulmányok dr. Földvári József professzor 75. születésnapja tiszteletére, Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2001., 139-153.; MÜLLER Wolfgang: Erfahrungen und Gedanken zum deutschen Strafrecht aus der Sicht der neuen Bundesländer, *Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft*, 1991. (41. évf.) 4. sz. 883-906.

⁴⁹⁹ *Vertrag über die Schaffung einer Währungs-, Wirtschafts- und Sozialunion zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Deutschen Demokratischen Republik (Staatsvertrag) vom 18. Mai 1990.*

Álláspontom szerint ugyanakkor a kialakult szabályozás még mindig nem teljes, további pontosításra szorulnak a fogalmak, több bűncselekménynél lenne célszerű minősítő körülményként alkalmazni a fegyverrel, veszélyes eszközzel, eszközzel és egyéb eszközzel minősítéseket. Szükség lenne még a fogalmak és e minősítő körülményekhez kapcsolódó bírósági gyakorlat további kimunkálására, szélesítésére, amely lehetővé tenné a pontosabb értelmezést és a könnyebb alkalmazhatóságot is, amelyek leginkább az StGB-DDR-ben jelentek meg.

III.2. A hatályos német szabályozás

Napjainkban Németországban is egyre nagyobb szerepet kap a fegyverrel, a veszélyes eszközzel, illetve az egyéb eszközzel és anyaggal történő elkövetés; egyre többen követnek el bűncselekményt élet kioltására alkalmas eszköz használatával, illetőleg annak utánzatával, használva ezeket az eszközöket, illetve fenyegetve azokkal.

Felmerülhet azonban a kérdés, hogy ezekkel a minősítő körülményekkel rendelkező bűncselekmények miért is rendelkeznek olyan nagy jelentőséggel, milyen okokból jelenik meg egyre több bűncselekményben e négy minősítő körülmény, és mégis milyen mértékben súlyosbítják a kiszabott büntetést, egyáltalán milyen okból kerültek bele a német büntető törvénykönyvbe (*Strafgesetzbuch*⁵⁰⁰, a továbbiakban: StGB), milyen szerepet szánt nekik a jogalkotó.

Ennek megfelelően – az RStGB-ben, az RStGB/StGB-ben és az StGB-DDR-ben megállapított sorrend alapján – doktori értekezésem jelen részében részletesen áttekintem, és kriminalisztikai eredményeket felhasználva mutatom be a fegyverrel, veszélyes eszközzel, egyéb eszközzel, anyaggal minősítő körülményekkel rendelkező bűncselekményeket.

⁵⁰⁰ *Strafgesetzbuch (StGB) In der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322.)*

III.2.1. A „fegyverrel” minősítés szabályai a hatályos StGB-ben⁵⁰¹

A fegyverrel minősítés vizsgálatával kapcsolatban először azt érdemes kiemelni, hogy az StGB nem ad pontos meghatározást, nem foglalkozik a fegyverrel minősítés fogalmával, csak minősítő körülményként alkalmazza azt.⁵⁰² Ezzel azonban a jogalkotó rendkívül megnehezítette a jogalkalmazó feladatát, hiszen egy másik jogszabályra utal vissza, amely azonban önmagában nem elegendő, és a megfelelő értelmezéshez még egy újabb jogszabályt is alaposabban meg kell vizsgálni.

A fogalmi szabályozás hiányával kapcsolatosan kiemelendő, hogy – a német szabályozáshoz hasonlóan – az osztrák és a magyar szabályozás sem foglalkozik a büntető törvénykönyvben a fegyverek fogalmával, minden esetben háttérjogszabályra utalnak vissza.

Megjegyzendő, hogy a vizsgált nemzeti szabályozások közül a német az egyetlen, amely a büntető törvénykönyv általános részében vagy az értelmező rendelkezések között sem foglalkozik egyáltalán a fegyverrel minősítés magyarázatával.⁵⁰³

⁵⁰¹ Kiemelendő, hogy az StGB-n kívül tartalmaz még büntetőjogi rendelkezéseket két külön jogszabály is: a WaffG és a háborús fegyverekről szóló törvény (*Gesetz über die Kontrolle von Kriegswaffen in der Fassung der Bekanntmachung vom 22. November 1990*. (BGBl. I S. 2506; a továbbiakban: KriegsWaffG), amelyekben a lőfegyverhez, illetve a háborús fegyverhez kapcsolódó egyes magatartások ezen törvények szerinti súlyosabb büntetések kiszabását teszik lehetővé. Ezekkel a nem StGB-beli bűncselekményekkel nem foglalkozom, tekintettel arra, hogy doktori értekezésemben kizárólag a büntető törvénykönyvekben szereplő fegyverrel és hasonló eszközökkel minősítést vizsgálom, emellett a területi korlátok figyelembe vétele mellett nem lenne lehetőség a három vizsgált országban a kapcsolódó fegyvertörvényekben szereplő büntető anyagi jogi rendelkezések összehasonlítására.

⁵⁰² Ennek elemzésére lásd például: BRIEBMANN Ermin: *Strafrecht und Strafprozeß von A-Z*, Deutscher Taschenbuch Verlag, Berlin, 1991., 289.

⁵⁰³ Az StGB általános részére lásd például: KASPAR Johannes: *Strafrecht–Allgemeiner Teil*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2015.; PUPPE Ingeborg: *Strafrecht. Allgemeiner Teil im Spiegel der Rechtssprechung*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2016.; KÜHL Khristian: *Strafrecht. Allgemeiner Teil*, Verlag Franz Vahlen, München, 2017.; JAHNKE Burkhard: *Strafgesetzbuch*. Leipziger Kommentar, De Gruyter Rechtswissenschaften Verlag, Berlin, 2002.; ROXIN Claus: *Strafrecht Allgemeiner Teil*, Verlag C. H. Beck, München, 2006.

Ennek eredményeként azonban a német jogalkalmazó feladata lényegesen nehezebbé vált, hiszen minden esetben rendkívül alaposan és részletesen kell vizsgálnia az adott bűncselekmény során felhasznált eszközt, különösen figyelembe véve a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyvereket, a fegyverek és a más veszélyes eszközök közötti bizonytalan határvonal miatti eszközöket, továbbá a nem kielégítő módon szabályozott utánszatokat.⁵⁰⁴

III.2.1.1. A „fegyverrel” minősítés fogalma az StGB-ben

A fegyverrel minősítés alapjául szolgáló fogalmat a WaffG határozza meg, azonban háttérszabályként megjelenik még a vadász- és erdészvizsgáról szóló rendelet (*Verordnung über die Jäger- und Falknerprüfung*⁵⁰⁵, a továbbiakban JFPrO) is. A WaffG⁵⁰⁶ szerint fegyverek a lőfegyverek, illetve a hasonló eszközök, továbbá azok a hordozható eszközök, amelyek természetükből eredően támadási vagy védekezési képesség csökkentésére vagy megszüntetésére irányulnak, így különösen a vágó- és szűrőfegyverek. Emellett a WaffG szerint fegyverek azok a hordozható eszközök, amelyek – tekintettel sajátosságaikra, működési módszerükre vagy a működésükre – képesek arra, hogy az ember támadási vagy védekezési képességét csökkentsék vagy megszüntessék, akkor is, ha nem erre tervezték őket, és e törvény hatálya kiterjed rájuk.⁵⁰⁷

⁵⁰⁴ A német büntetőjogi fegyverfogalommal kapcsolatosan lásd még: DURSUN Selman-HOFFMANN Sebastian: *Der Waffenbegriff im deutschen und türkischen Strafrecht*, in: GROPP Walter-ÖZTÜRK Bahri-SÖZÜER Adem-WÖRNER Liane: *Die Entwicklung von Rechtssystemen in ihrer gesellschaftlichen Verankerung*, Nomos Verlag, Berlin, 2014., 197-228.

⁵⁰⁵ *Verordnung über die Jäger- und Falknerprüfung (Jäger- und Falknerprüfungsordnung - JFPO) vom 28. November 2000 (GVBl S. 802, her 2001, S. 435).*

⁵⁰⁶ Megjegyzendő, hogy a WaffG a hagyományos történeti fegyverfogalmat alkalmazza, azaz az organikus jogfejlődés eredményeként létrejött fogalmat és – a büntetőjogi szabályozástól eltérően – nem tesz különbséget a műszaki és a nem műszaki értelemben vett fegyverfogalmak között. A fegyverek viszonylatában objektív elemeket alkalmaz (például cső, lövedék, hordhatóság), és az egyes, speciális fegyvertípusok esetében határoz meg többletkövetelményeket (például a világítópisztolyok, riasztópisztolyok, paintball-fegyverek, lézerfegyverek, stb.). HEINRICH Bernd-PAPSTHART Christian: *Waffenrecht*, Verlag C. H. Beck, München, 2010., 35-49.

⁵⁰⁷ Az eredeti fogalom szerint: *„Waffen sind Schusswaffen oder ihnen gleichgestellte Gegenstände und tragbare Gegenstände, die ihrem Wesen nach dazu bestimmt sind, die Angriffs- oder Abwehrfähigkeit von Menschen zu beseitigen oder herabzusetzen, insbesondere Hieb- und Stoßwaffen; die, ohne dazu bestimmt zu sein, insbesondere wegen ihrer Beschaffenheit, Handhabung oder Wirkungsweise geeignet sind, die Angriffs- oder Abwehrfähigkeit von Menschen zu beseitigen oder herabzusetzen, und die in diesem Gesetz genannt sind.”* WaffG 1. § (2) bekezdés.

A fenti fogalom alapján a jogalkotó belátta, hogy a WaffG-ben meghatározott fegyverfogalmak túlzottan tágak tekinthetők, így a WaffG 1. számú mellékletében két fejezetben is foglalkozott az említett területekkel, pontosan meghatározva többek között a fegyvereknek, a hordozható eszközöknek, a fegyverek és hangtompítók alapvető elemeinek, a működésképtelen fegyvereknek és az utánzat fegyvereknek fogalmait.⁵⁰⁸

A WaffG-ben meghatározott fegyverfogalommal kapcsolatos legnagyobb akadály a fogalom büntetőjogi szabályozásának hiányában rejlik, nincsenek a fogalomnak az alapvető elemei sem lefektetve. A szakirodalom azonban a fogalom hiányától függetlenül két csoportba sorolja a fegyvereket, létrehozva a műszaki és a nem műszaki értelemben vett fegyverfogalmat. Előbbi csoportba azok a fegyverek tartoznak, amelyeket a WaffG részletesen kifejt, és amelyek a WaffG hatálya alá tartoznak: gyakorlatilag olyan fizikai eszközök, amelyek megfelelnek a WaffG-ben előírt fegyverek objektív követelményeinek, továbbá súlyos sérülés okozására képesek.⁵⁰⁹ A második csoportot pedig azok a fegyverek alkotják, amelyek nem tartoznak a műszaki fegyverfogalom körébe, a természet és az emberi erő felhasználásával képesek sérüléseket okozni.⁵¹⁰ Tehát bármely eszköz, amely nem tartozik a műszaki értelemben vett fegyverek közé, ebbe a csoportba sorolható.

A WaffG szerint a lőfegyverek olyan eszközök, amelyeket támadásra vagy védekezésre terveztek, és amelynek célja jelzés, vadászat, céllövészet, sport vagy szórakozás, és amely egy csövön keresztül lövedéket képes mozgatni.⁵¹¹ A fogalmat vizsgálva megállapítható, hogy a WaffG rendkívül széles körben szabályozza a fegyvereket, gyakorlatilag minden olyan eszköz ebbe a csoportba tartozik, amely képes szilárd anyagú lövedéket kilőni, így akár a fegyverutánzatok ebbe a csoportba sorolhatók (például a játékpisztolyok) is.

⁵⁰⁸ <http://beck-online.beck.de/?words=waffe&btsearch.x=42&top=komm&addfilter=doktyp%3akommentar> (Letöltés ideje: 2013. május 8.)

⁵⁰⁹ <http://beck-online.beck.de/default.aspx?typ=reference&y=300&z=BGHSt&b=48&s=197> (Letöltés ideje: 2013. május 8.)

<http://beck-online.beck.de/?typ=reference&y=300&z=BGHSt&b=44&s=103> (2013. május 8.)

<http://beck-online.beck.de/?typ=reference&y=300&z=BGHSt&b=45&s=92> (2013. május 8.)

⁵¹⁰ <http://beck-online.beck.de/?typ=reference&y=400&w=LackKoStGB&g=StGB&p=113&rn=24> (Letöltés ideje: 2013. május 8.)

⁵¹¹ „Schusswaffen sind Gegenstände, die zum Angriff oder zur Verteidigung, zur Signalgebung, zur Jagd, zur Distanzinjektion, zur Markierung, zum Sport oder zum Spiel bestimmt sind und bei denen Geschosse durch einen Lauf getrieben werden.” WaffG 1. Melléklet 1.1. pont.

A lőfegyverek mellett a fegyverek csoportjába sorolhatók még a hordozható eszközök is. A hordozható eszközök a WaffG szerint olyan eszközök, amelyeket töltény kilövésére, vagy állandó célpontok lövésére terveztek és izomerővel megállíthatók (például számszeríj), de ez nem vonatkozik a gumilövedékekre, amelyek mozgási energiája nem haladja meg a $0,16 \text{ J/cm}^2$ nagyságot.⁵¹² Véleményem szerint a fogalom rendkívül tágan tekinthető, hiszen magában foglal egyes olyan fegyvereket és egyéb eszközöket is, amelyek – a fegyverekhez hasonlóan – lövedéket képesek kilőni, függetlenül attól, hogy milyen formában teszik ezt, és függetlenül attól is, hogy milyen mértékben tekinthetőek veszélyesnek. A veszélyesség csekélyebb mértéke a veszélyesség-szemléletből ered, hiszen ezeknek az eszközöknek az objektív és szubjektív veszélyessége lényegesen csekélyebb, mint a fegyvereké.

A két viszonylag eltérő eszközcsoportnak közös jellemzője mégis az, hogy az StGB szempontjából egyaránt fegyvernek minősülnek, ennek eredményeként pedig a hozzájuk kapcsolódó egyes cselekvőségekkel minősítő körülményként értékelhetők. Fontos azonban kiemelni, hogy egyes bűncselekményeknél a jogalkotó csak általánosságban használta a fegyvereket, míg egyes tényállások (például a súlyos állam elleni erőszak előkészületének bűncselekménye) esetében pontosított, és csak a lőfegyverek kézi lőfegyverek vagy háborús fegyverek esetén rendelte alkalmazni a minősítést.

Bár a jelenleg hatályos szabályozásban fellelhető fegyverfogalom rendkívül széles és átfogó, a bírósági gyakorlat azonban nagymértékben változtatott rajta, egyes területeken kiegészítette, más területeken pedig szűkítette azt, különös tekintettel a műszaki és a nem műszaki értelemben vett fegyverfogalom vonatkozásában.

A német legfelsőbb bíróság (*Bundesgerichtshof*; a továbbiakban: BGH) egyik legfontosabb és legnagyobb értelmezési vitát kiváltó döntése egy 1998-as ítélet, amelynek során a fegyver és a veszélyes eszköz egymáshoz való viszonyát értelmezte a rablás bűncselekményével kapcsolatosan. E döntésében megállapította, hogy a fegyver tulajdonképpen veszélyes eszköznek tekinthető, amelyet az elkövető súlyos testi sérülés okozásának érdekében használt, azonban a használat nem jelenti azt ebben az esetben, hogy az objektív veszélyességet nem foglalja magában.⁵¹³

⁵¹² WaffG 1. Melléklet 1.2. pont.

⁵¹³ BGH Urteil vom 11. 5. 1999 - 4 StR 380/98; LG Hagen.

A BGH egy 2003-as ítéletében a fegyverfogalmat kibővítette, és megállapította, hogy a töltött riasztópisztoly (*Schreckschußwaffe*)⁵¹⁴ büntetőjogi értelemben lőfegyvernek minősül. A döntés alapja egy olyan eset volt, amikor az elkövető rablás során fenyegetésként töltött riasztópisztolyt használt, amely a szabályozás szerint veszélyes eszköznek minősült, nem pedig lőfegyvernek, hiszen nem tartozott a WaffG-ben foglalt és az StGB-ben hivatkozott fegyverfogalom hatálya alá. A döntést azzal indokolta a BGH, hogy a töltött riasztópisztoly képes olyan testi sérüléseket okozni, amelyek megalapozza annak objektív veszélyességét. Ennek eredményeként módosult a WaffG is, szélesebbé vált a fegyverfogalom, továbbá bevezetésre került a kis fegyvertartási engedély is.⁵¹⁵ A BGH 2003-ban tovább értelmezte még a riasztópisztoly használatát, illetve fegyvernek vagy veszélyes eszköznek való minősülését, és megállapította, hogy az, aki rablás során a sértettet megtöltött riasztópisztollyal fenyegeti meg, és a fegyver ki van biztosítva, fegyveresen elkövetett súlyosan minősülő rablást valósít meg.⁵¹⁶

A BGH ugyanakkor azt is megállapította, hogy a fegyvernek és a veszélyes eszköznek a használata csak akkor alapozza meg a súlyosabb minősítést, ha az említett eszközök által jelentett fenyegetést a megfenyegetett személy komolyan veszi.⁵¹⁷ Felmerülhet azonban a kérdés, hogy amennyiben a megfenyegetett személy nem veszi komolyan a fenyegetést, akkor megalapozott-e a súlyosabb minősítést, hiszen az StGB csak a használatról rendelkezik. Elméletileg megalapozott a súlyosabb minősítés megállapítása, ugyanakkor a megalapozottságot éppen a döntés vitatja – ezzel kérdéssel azonban a BGH ebben az ítéletében nem foglalkozott. Véleményem szerint akkor is megalapozott lehet a minősítés, ha a sértett nem veszi komolyan a fenyegetést, azonban ekkor vizsgálni kell mindenképp, hogy az elkövetőnek mire terjedt ki a szándéka, és hogyan kívánta a fegyvert használni.⁵¹⁸

⁵¹⁴ A riasztópisztollyal kapcsolatos kérdéskört lásd: KRUGER Tobias: Schreckschuss-, Reizstoff-, und Signalwaffen, *Kriminalistik*, Heidelberg, 2006., Folge 3., 191-194.; SIEDENTOPF Sandra – JACHAU Katja – KATTEIN Alex – LESSIG Rüdiger: Gehr von freiverkäuflichen Soft-Air-Waffen eine Verletzungsgefahr aus?, *Kriminalistik*, Heidelberg, 2015., Folge 2., 102-109. A kapcsolódó kritikát lásd például: FISCHER Thomas: Waffen, gefährliche Werkzeuge und sonstige Werkzeuge nach dem Beschluss des Großen Senats, *Neue Zeitschrift für Strafrecht*, 2003/11. 23. Jahrgang, 569-576.

⁵¹⁵ BGH, Mitteilung vom 15. 4. 2003 - 55/03; BGH Beschluss vom 9.2.2010 – 3 StR 17/10; LG Verden.

⁵¹⁶ BGH, Beschluss vom 4. 2. 2003 - GSt 2/02.

⁵¹⁷ BHG, Beschluss vom 1. 9. 2004 - 2 StR 313/04.

⁵¹⁸ Vö: magyar szabályozás az utánszat területén a II.2.8.1.3. pontban foglaltak szerint.

E döntés értelmezését vitte tovább a BGH 2010-ben, amikor egy ítéletében megállapította, hogy amennyiben a súlyosabban minősülő rablás során a sértett még a bűncselekmény befejezése előtt komolyan veszi az elkövető fegyverrel vagy veszélyes eszközzel történő fenyegetését, akkor a súlyosabban minősülő, fegyverrel elkövetett rablás bűncselekménye valósul meg. A döntés indoka az volt, hogy a rablás során az elkövető játékpisztolyt használt fegyverként, amellyel kapcsolatban a fenyegetést a sértett nem vette komolyan, csak később tévesztette össze azt igazi fegyverrel, így engedelmeskedett az elkövető parancsának.⁵¹⁹

Felmerülhet azonban a kérdés, hogy a fegyver jelentését vizsgálva ténylegesen csak a WaffG-ben említett és szabályozott fegyverek minősülhetnek-e fegyvernek, vagy más eszközök is besorolhatók-e a fegyverek csoportjába. A német alkotmánybíróság (*Bundesverfassungsgericht*, a továbbiakban BVerG) egy 2008-as ítéletében megállapította, hogy egyes bűncselekmények esetében, mint például a végrehajtó hivatalnok elleni ellenállásnál más eszközök, például egy gépjármű is fegyvernek tekinthető. A döntés alapján tehát nemcsak azok az eszközök minősülnek fegyvernek, amelyek a WaffG-ben meghatározásra kerültek, hanem más eszközök is, azonban általánosítás nem lehetséges, hiszen minden egyes esetben külön kell vizsgálni, hogy az adott eszköz fegyvernek vagy más veszélyes eszköznek tekinthető. Ebben az ítéletében a BVerG egy elvi jelentőségű megállapítást is tett: a büntetőjogi fegyverfogalom nemcsak fegyvereket foglal magában, hanem minden olyan testi tárgyat, amely objektív veszélyessége és jellege alapján az elkövetés időpontjában nem rendeltetésszerűen kerül felhasználásra, de az adott esetben történő használata súlyos sérülések okozására képes.⁵²⁰

A BGH egy régebbi ítéletében a súlyosabban minősülő rablással kapcsolatban értelmezte a fegyverrel elkövetés fogalmát. Ebben a döntésében kimondta, hogy a riasztólőszerszerrel töltött gázpisztoly is fegyvernek minősül, illetve a fegyvernek olyan objektív veszélyességgel kell rendelkeznie, amelyet a sértett életének és testi épségének veszélyével lehet indokolni.⁵²¹

⁵¹⁹ BGH, Beschluss vom 25. 2. 2010 - 5 StR 542/09; LG Berlin.

⁵²⁰ BVerfG, Mitteilung von 18.9.2008 – 82/08.

⁵²¹ BGH 1 StR 642/98 – Beschluss vom 14. April 1999 (LG Ingolstadt).

Ugyancsak a fegyveresen és veszélyes eszközzel minősítés határán mozog a paprikaspray is, különösen a rendőrségi paprikaspray,⁵²² amely vonatkozásában – bár logikailag a paprikaspray veszélyes eszköznek⁵²³ minősülne – továbbra sem mondható ki egyértelműen egyik kategóriába tartozása sem, mivel a BGH megállapította, hogy a paprikaspray egyes esetekben műszaki értelemben vett fegyvernek is minősülhet.⁵²⁴

Ennek alapján megállapítható, hogy a fegyver fogalma rendkívül tágan minősül, a joggyakorlat pedig korántsem tekinthető egységesnek,⁵²⁵ így minden esetben külön vizsgálatot igényel annak eldöntése, hogy az adott bűncselekmény esetében megállapítható-e a fegyverrel minősítés, és ennek eredményeként kiszabható-e súlyosabb büntetés.⁵²⁶ Így pedig a jogalkalmazóra többletterhek kerültek, hiszen nem került sor egy olyan egységes fogalom megalkotására, amely minden esetben irányadóként alkalmazható lenne az egyes bűncselekmények megítélésénél.

III.2.1.2. A „fegyverrel” minősítéssel rendelkező egyes bűncselekmények a hatályos StGB-ben

Az StGB-ben szereplő bűncselekményeket vizsgálva megállapítható, hogy viszonylag sok bűncselekménynél jelenik meg a fegyverrel minősítés egyszeres minősítő, vagy akár súlyosabb (kétszeres) vagy még súlyosabb (háromszoros) minősítő körülményként, több esetben olyan bűncselekményeknél is, amelyek a magyar büntetőjog szerint nem követhetők el fegyveresen vagy fegyverrel.⁵²⁷

⁵²² A rendőrségi paprikaspray-k Magyarországon, Németországban és Ausztriában nem elérhetőek kereskedelmi forgalomban. A rendőrségi paprikaspray-eket a civil használatra gyártott paprikaspray-ktől – többek között – a méret (nagyobb kiszerezés), hatóanyag (erősebb hatóanyagok és magasabb koncentráció), alkalmazási típus (spray, gél, hab), hatótávolság különbözteti meg.

⁵²³ A veszélyes eszköz fogalmát lásd a III.2.2.2. pontjában foglaltak szerint.

⁵²⁴ JESSE Björn: Das Pfefferspray als alltägliches gefährliches Werkzeug, *Neue Zeitschrift für Strafrecht*, 2009/7. 390.

⁵²⁵ Ezzel kapcsolatban lásd:

https://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata%2Fkomm%2FBeckOK_StR_7%2FStGB%2Fcont%2Fbeckok%2EStGB%2EWaffe%2Ehtm#A (Letöltés ideje: 2017. április 2.)

⁵²⁶ A további értelmezési kérdéseket lásd például: DURSUM Selman–HOFFMANS Sebastian: Der Waffenbegriff im deutschen und türkischen Strafrecht, *Die Entwicklung von Rechtssystemen in ihrer gesellschaftlichen Verankerung*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2014., 197-228.

⁵²⁷ A magyar fegyveresen és a német fegyverrel minősítő körülmények részletes összehasonlítását lásd a V.2.1.1. pontjában foglaltaknál.

Így fegyverrel⁵²⁸ lehetett elkövetni az állam elleni erőszak előkészületének súlyosabb esete (*Vorbereitung einer schweren staatsgefährdenden Gewalttat*),⁵²⁹ a végrehajtó hivatalnok elleni ellenállás (*Widerstand gegen Vollstreckungsbeamte*),⁵³⁰ a fogolyzandulás (*Gefangenenmeuterei*),⁵³¹ a garázdaság súlyosabban minősülő esete (*Besonders schwerer Fall des Landfriedensbruch*)⁵³² bűncselekményeit.

Ugyancsak fegyverrel lehetett elkövetni az erőszakos közöszlész (Sexueller Übergriff, sexuelle Nötigung, Vergewaltigung),⁵³³ a súlyos testi sértés (*Gefährliche Körperverletzung*),⁵³⁴ a fegyverrel elkövetett lopás (*Diebstahl mit Waffen*),⁵³⁵ a rablás súlyosabb esete (*Schwerer Raub*),⁵³⁶ továbbá a légi- vagy vízi jármű hatalmának átvétele (*Angriffe auf den Luft- und Seeverkehr*)⁵³⁷ bűncselekményeit is.

Az RStGB-n belül az első olyan bűncselekmény, amelynél a fegyverrel elkövetés minősítő körülményként megjelenik, a súlyosabb állam elleni erőszakcselekmény előkészülete.⁵³⁸ A bűncselekmény absztrakt veszélyeztetési bűncselekmény, ráadásul amely külön tényállásként került szabályozásra. A bűncselekménynek fegyverrel minősítése ráadásul meglehetősen réginek tekinthető, 1932-ben került be az RStGB-be (*Straffreiheitsgesetz v. 20.12.1932 (RGBl. I S. 559)*), mai formáját azonban csak 2009-ben nyerte el a súlyos állam elleni erőszakos bűncselekményekről szóló törvény (*Gesetz zur Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten, GVVG, v. 3.8.2009 (BGBl. I 2009 S. 2437)*) eredményeként.

⁵²⁸ A fegyveren ebben az esetben a lőfegyvert, a más fegyvert, az egyéb fegyvert és a fegyvert is értem, továbbá a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyvereket is, eltérően a WaffG-ben foglalt szabályozástól.

⁵²⁹ StGB 89a. § (2) bekezdés 1-3. pontok.

⁵³⁰ StGB 113. § (2) bekezdés 1. pont.

⁵³¹ StGB 121. § (3) bekezdés 1-2. pontok.

⁵³² StGB 125a. § (2) bekezdés 1-2. pontok.

⁵³³ StGB 177. § (7) bekezdés 1-2. pontok és (8) bekezdés 1. pont.

⁵³⁴ StGB 224. § (1) bekezdés (2) pont.

⁵³⁵ StGB 244. § (1) bekezdés 1. pont a) alpont.

⁵³⁶ StGB 250. § (1) bekezdés 1. pont a) alpont és (2) bekezdés (1)-(2) pontok.

⁵³⁷ StGB 316c. § (1) bekezdés 2. pont és (4) bekezdés.

⁵³⁸ A tényállás részletes elemzését lásd: KINDHAUSER Urs: Strafgesetzbuch, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2015., 521-525.; HEINTSCHEL-HEINEGG Bernd von: Münchener Kommentar zum StGB, München, BECK C.H., 2017., 122-158.; FICHER Thomas: Strafgesetzbuch und Nebengesetzen, Verlag C. H. Beck, München, 2017., 835-848.; SATZGER Helmut-SCHLUCKEBIER Wilhelm: Strafgesetzbuch Kommentar, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2016.

A tényállással kapcsolatosan mindenképp érdemes kiemelni, hogy szubszidiárius bűncselekmény, így maga a súlyos állam elleni erőszak csak akkor büntethető, amennyiben az elkövető fegyvert, anyagot vagy eszközt oly módon állít elő, hogy az utasításra történt, és az előállított vagy kezelt eszköz lőfegyvernek, robbanóanyag, robbanó- vagy tűzveszélyes eszköznek, radioaktív, mérgező vagy más káros anyagnak minősül, illetve ha ilyen anyagot megszerez, tart, harmadik személynek átad, vagy hozzáférhetővé tesz.⁵³⁹ Tekintettel arra, hogy államellenes bűncselekményről van szó, így a fegyverrel elkövetett súlyosabb állam elleni erőszakcselekmény nem rendelkezik kiemelt jelentőséggel, a jogalkalmazó is viszonylag ritkán foglalkozott, illetve foglalkozik vele.⁵⁴⁰ Megjegyzendő, hogy a jogalkotó ebben az esetben a robbanószerkeket, robbanóanyagokat, a radioaktív anyagokat és az egészségre káros anyagokat is a lőfegyver szabályozási körébe vonta, amely ennek eredményeként a bűncselekmény vonatkozásában egy rendkívül kiterjesztő értelmezés megjelenését eredményezte.

A magyar hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményéhez hasonlít a végrehajtó hivatalnok⁵⁴¹ elleni ellenállás⁵⁴² bűncselekménye,⁵⁴³ amelynek minősítő körülményei között szerepel a fegyverrel minősítés.⁵⁴⁴ A fegyverrel elkövetéssel kapcsolatban – hasonlóan az előző bűncselekményhez – a fegyver fogalma nincs rögzítve, amelynek eredményeként csak az értelmezések biztosítanak lehetőséget a pontosabb vizsgálathoz.

⁵³⁹ StGB 89a. § (2) bekezdés 1-3. pontok

⁵⁴⁰ Lásd például: BGH, Urteil vom 27. 10. 2015 – 3 StR 218/15; LG München I; BGH, Mitteilung vom 27. 10. 2015 – 182/15; BGH, Urteil vom 8. 5. 2014 – 3 StR 243/13; LG Frankfurt a. M.; BGH, Beschluss vom 2. 11. 2016 – StB 35/16

⁵⁴¹ Végrehajtó hivatalnoknak az alábbi személyek minősülnek például: a rendőrök, a bírósági végrehajtók, a vámhivatalnokok, a pénzügyi és állami biztosítók végrehajtó hivatalnokai, a büntetésvégrehajtási hivatalnokok, a bírók, továbbá a fiatalkorúak ügyeit elbíráló bírók.

⁵⁴² Az alábbiakban csak e bűncselekmény specialitásait részletezem, így magát a tényállást, az alanyi kört és a fegyverrel elkövetés jellemzőit, nem foglalkozom az összes tényállási elem vizsgálatával.

⁵⁴³ A tényállás részletes elemzését lásd: KÜHL Kristian: Strafgesetzbuch Kommentar, Verlag C. H. Beck, München, 2011., 649-657.; FISCHER Thomas: Strafgesetzbuch und Nebengesetze, Verlag C. H. Beck, München, 2008., 886-896.; KINDHAUSER i.m. 552-560.; BECK C.H. i.m. 439-493.; BOSCH Nikolaus: Der Widerstand gegen Vollstreckungsbeamte (§ 113 StGB) – Grundfälle und Reformansätze, *JURA*, 2011., Folge 33(4), 268-275.; DEITERS Mark: Rechtsgut und Funktion des § 113 StGB, *GA*, 2002., 259-275.; SINGELNSTEIN Tobias – PUSCHKE Jens: Polizei, Gewalt, und das Strafrecht – Zu den Änderungen beim Widerstand gegen Vollstreckungsbeamte, *Neue Juristische Wochenschrift*, 2011., Heft 48., 3473-3477.; BOSCH Nikolaus: Der Widerstand gegen Vollstreckungsbeamte (§113 StGB), *JURA*, 2011., Heft 4., 268-275.; SATZGER-SCHLÜCKEBIER i.m. 891-897.

⁵⁴⁴ StGB 113. § (1) bekezdés 2. pont.

Érdemes kiemelni, hogy e tényállás esetén nem a műszaki értelemben vett fegyverfogalom lesz irányadó, hanem a nem műszaki értelemben vett fegyver-fogalom, tehát az említett személy sérelmére a bűncselekmény gyakorlatilag bármilyen fegyverrel, gumilövedéket kilőni képes vagy emberi erőt használó fegyverrel is megvalósítható. A BVerfG egy 2008-as döntésében rámutatott, hogy a fegyverek értelmezésének szigorúbbnak kellene lennie, így egy adott eszköz csak akkor tekinthető fegyvernek, ha annak elsődleges célja, hogy azt az elkövető támadásra vagy védekezésre egy másik személy leküzdése érdekében használja, vagy ha annak az ilyen használata tipikus.⁵⁴⁵ Érdemes még e bűncselekmény fegyverrel minősítésével kapcsolatban kiemelni, hogy a jogalkotó nem a használatot (*verwenden*), hanem a célzatos – használat érdekében történő – magánál tartást (*bei sich führen um [...] bei der Tat zu verwenden*) szankcionálta, amelyből megállapítható, hogy ebben az esetben a fegyverrel minősítés a magyar fegyveresen és felfegyverkezve minősítés között helyezkedik el, mivel a fegyver célzatos használatát foglalja magában.

A joggyakorlat szerint a magánál tartás nem jelenti azt, hogy az elkövetőnek a bűncselekmény végrehajtásának megkezdésekor kell rendelkeznie a fegyverrel, elegendő, ha ahhoz a bűncselekmény befejezetté válása előtt jut hozzá,⁵⁴⁶ azonban mindenképp szükséges, hogy a hozzájutásra használat céljából kerüljön sor.⁵⁴⁷ Kiemelendő a tényállás vonatkozásában a fegyver-utánzat kérdésköre is, amely – tekintettel arra, hogy az StGB az utánzatok körét egyáltalán nem szabályozza – mindenképp nehézséget jelent a jogalkalmazónak a minősítés megállapítása kérdéskörében. A jelenleg elfogadott értelmezés szerint ugyanis nem állapítható meg ebben az esetben a fegyverrel minősítés, hanem csak annak kísérlete lesz tényállásszerű.⁵⁴⁸

⁵⁴⁵ KINDHAUSER i.m. 578.

⁵⁴⁶ KINDHAUSER i.m. 568.

⁵⁴⁷ A kapcsolódó joggyakorlatot lásd: BVerfG, Mitteilung vom 18. 9. 2008 – 82/08; BGH, Urteil vom 22. 2. 2000 – 5 StR 664/99; BVerfG, Beschluss vom 1. 9. 2008 – 2 BvR 2238/07; BGH, Urteil vom 12. 12. 2013 – 3 StR 531/12; LG Mönchengladbach.

⁵⁴⁸ HEINTSCHEL-HEINEGG. i.m. 489.

Az RStGB-ben foglaltak szerint a fogolyzandulás⁵⁴⁹ bűncselekménye⁵⁵⁰ is elkövethető fegyverrel. Érdemes kiemelni, hogy a jogalkotó kétféle fegyverfogalmat, és kétféle felhasználási módot is említett a tényállásban, amelyek értelmezési és elkülönítési nehézségeket okoznak. Az első esetben a jogalkotó csak a lőfegyver magánál tartását (*eine Schusswaffe bei sich führt*) rendeli büntetni, visszautalva a műszaki értelemben vett fegyverfogalomra, és rögzítve, hogy a lőfegyvernek használatra alkalmasnak kell lennie, és nem szükséges a használati cél megléte.⁵⁵¹ A második esetben a műszaki értelemben vett fegyverfogalmat alkalmazta a jogalkotó, amelynél már szükséges a használat is.⁵⁵²

Felmerülhet így a kérdés, hogy miért csak lőfegyverek, miért nem az általános, WaffG-ben szereplő fegyverfogalmat használta a jogalkotó, és milyen okból különítette el ilyen mértékben a két eszközt és a kapcsolódó használati módokat. Ezekre a kérdésekre a válasz a fentiekben már ismertetett veszélyesség mértéke adja, a veszélyes eszközöknél elegendő a magánál tartás, egyéb esetekben (például számszerj vagy gumilövedék) már szükséges a használat is.

A BGH 2009-ben foglalkozott ennek a kérdésnek a megválaszolásával, megállapítva, hogy a fegyver nem műszaki értelemben vett, hanem általános fogalmának használata a jogellenesség, és a kezelés veszélyessége miatt általában nem tartozik a szűk fegyverfogalom hatálya alá, hanem más veszélyes eszköznek minősül.⁵⁵³

⁵⁴⁹ StGB 121. § (1) bekezdés, (3) bekezdés 1-2. pontok

⁵⁵⁰ A tényállást részletesen lásd: KÜHL i.m. 660-662.; FISCHER i.m. 899-902.; KINDHAUSER i.m. 565-566.; HEINTSCHEL-HEINEGG i.m. 514-525.; SCHOMAKER Jens: Der Tatbestand der Gefangenenmeuterei unter Berücksichtigung des Entwurfs eines Strafgesetzbuches, München, 1967., Verlag G. Bauknecht; FISCHER (2017) i.m. 943-945.; SATZGER-SCHLUCKEBIER i.m. 901-903.

⁵⁵¹ HEINTSCHEL-HEINEGG i.m. 524.

⁵⁵² A tényállás kritikáját fogalmazta meg a BGH egy korábbi határozatában (BGH Beschluss vom 22.9.2009 – 4 StR 382/09 (LG Halle)), amely szerint a joggyakorlat nem egységes kérdésben, és a fogolyzandulás tényállásban az „egyéb fegyver” kifejezésre, mint nem műszaki értelemben vett fegyverre történő utalás nem rendelkezik megfelelő tartalommal, és nem teszi lehetővé a szűkítő fegyverfogalom használatát.

⁵⁵³ BGH 4 StR 382/09 – Beschluss vom 22. September 2009 (LG Halle)

A magyar szabályozáshoz hasonlóan az RStGB is tartalmaz rendelkezéseket a fegyverrel elkövetett garázdasággal kapcsolatosan.⁵⁵⁴ A jogalkotó ebben az esetben már csak a magánál tartásra, mint cselekvőségre helyezte a hangsúlyt.⁵⁵⁵ Így a bűncselekmény megvalósításához elegendő az elkövető által a lőfegyver egyszerű magánál tartása vagy egy más fegyver cél érdekében történő magánál tartása (*Verwendungsabsicht*).⁵⁵⁶ A felhasznált fegyver rendkívül sokféle lehet ebben az esetben, így lehet lőfegyver, illetve egyéb fegyver. A lőfegyver a joggyakorlat szerint ekkor nem a WaffG-ben kifejtett lőfegyvert foglalja magában, hanem csak azokat a fegyvereket, amelyekből ténylegesen tölthető ki. A második csoportba azok a fegyverek tartoznak, amelyeket a WaffG is részletez, így a műszaki és a nem műszaki értelemben vett, általános fegyverfogalom alá tartozó fegyverek is ebbe a körbe sorolhatók a jogirodalom álláspontja szerint, azonban mindenképp feltétel ebben az esetben is a működésre való alkalmasság.⁵⁵⁷ A BGH is foglalkozott a lőfegyver magánál tartásának és egy más fegyver magánál tartásának elkülönítésével, hiszen az eddigiek alapján a lőfegyver magánál tartása vagy a más fegyver használata alapozná meg a fegyveres elkövetést.⁵⁵⁸ A jogalkalmazó szerint például társtetteség esetén, amikor csak az egyik társtettes tart magánál lőfegyvert, a súlyosbító körülmény mindkét elkövető esetén megvalósul.⁵⁵⁹

A német jogalkotó egy hosszabb bűncselekménycsoportot hozott létre egy tényállásba foglalva, amelynek egyik speciális megvalósulási formája az erőszakos közöszlés.⁵⁶⁰ Az eltérés azonban nemcsak a bűncselekmények jellegében jelenik meg, hanem a minősítő körülmények között is, hiszen az StGB szerint ezek a cselekmények fegyverrel is elkövethetők, eltérően a magyar büntetőjogi szabályozásban foglaltaktól.

⁵⁵⁴ A garázdaság tényállását részletesen lásd: KÜHL i.m. 671-672.; FISCHER i.m. 924-927.; KINDHAUSER i.m. 580-585.; BECK i.m. 579-591.; KÜHL Christian: Landfriedensbruch durch Vermummung und Schutzbewaffnung, *Neue Juristische Wochenschrift*, 1986., 39. Jahrgang, Heft 14., 874-881.

⁵⁵⁵ Megjegyzendő, hogy a magánál tartás minden esetben a tettesre vonatkozik, amennyiben a részes a fegyver tettes általi magánál tartásáról tudomással rendelkezik, abban az esetben a súlyosabban minősülő garázdaság meg nem nevezett súlyosabb esete alkalmazandó, amelynek eredményeként súlyosabb büntetés szabható ki. FISCHER (2017.) i.m. 965-966.

⁵⁵⁶ StGB 125a. § 1-2. pontok.

⁵⁵⁷ HEINTSCHEL-HEINEGG i.m. 581.

⁵⁵⁸ A kapcsolódó bírósági gyakorlatot lásd például: BGH, Mitteilung vom 14. 10. 2004 – 114/04.

⁵⁵⁹ BGH, Beschluss vom 4. 2. 2003 - GSt 1/02.

⁵⁶⁰ A tényállást részletesen lásd: KÜHL i.m. 822-831.; FISCHER i.m. 1192-1227.; KINDHAUSER i.m. 713-717.; HEINTSCHEL-HEINEGG i.m. 1484-1603; BEZJAK Garonne: Der Straftatbestand des § 177 StGB (Sexuelle Nötigung; Vergewaltigung) im Fokus des Gesetzgebers, *Kritische Justiz*, Jahrgang 49 (2016), Heft 4, 557–571.; HARBECK Birgit: Probleme des Einheitstatbestandes sexueller Nötigung / Vergewaltigung, Nomos Verlag, Berlin, 2001.

A jogalkotó ráadásul a szemérem elleni erőszakot és az erőszakos közösülést legalább három évig tartó szabadságvesztéssel rendeli büntetni, ha az elkövető fegyvert tart magánál (feltétel a bűncselekmény elkövetése során történő magánál tartás), továbbá legalább öt évig tartó szabadságvesztést kell kiszabni akkor, ha az elkövető a cselekmény során fegyvert használ.⁵⁶¹ Természetesen nem szükséges, hogy a sértett ellen használja a fegyvert, a cselekmény akkor is megvalósul, ha a fegyvert súlyosabb esetben egy harmadik személy ellen kívánja az elkövető használni. A nem rendeltetésszerű használat is megalapozza a súlyosabb minősítés megállapítását. Kiemelendő, hogy ebben a tényállásban a jogalkalmazó a fegyvereket csak általános értelemben használja, nem téve különbséget a műszaki és a nem műszaki értelemben vett fegyverfogalom között, tehát bármilyen fegyver (számszerű, kis kinetikai energiával rendelkező és csak gumilövedéket kilőni képes fegyver) magánál tartása, illetve használata is megalapozhatja a súlyosabb minősítés megállapítását. Véleményem szerint ennek indoka az említett eszközök általános veszélyessége, hiszen itt az elkövetőnek elég az, hogyha használni akarja vagy használja a fegyvert. A BGH egy 2001-es ítéletében tovább bővítette a fegyverek fogalmát az említett tényállással kapcsolatban, és megállapította, hogy a gumibot ütőeszköznek tekinthető a WaffG⁵⁶² alapján, így műszaki értelemben vett fegyvernek minősül, így megalapozza a súlyosabb minősítést.⁵⁶³ A BGH 2006-ban mondta ki elvi jelleggel, hogy nem minősül fegyverrel elkövetett erőszakos közösülésnek az, ha elkövető a fenyegetést meg nem töltött fegyverrel hajtja végre, még akkor sem, ha a lőszer elérhető közelségben található, hiszen a fegyver nem minősül objektíve veszélyesnek.⁵⁶⁴ Így azonban a megtöltetlen fegyver nem tekinthető e cselekmény szempontjából fegyvernek, még akkor sem, ha a lőszer elérhető közelségben van, akkor ugyanis veszélyes eszköznek minősül. Ha az elkövető azonban eléri a lőszert, és megtölti a fegyvert, függetlenül attól, hogy kibiztosítja-e a fegyvert vagy sem, már fegyverrel elkövetettnek minősül a bűncselekmény.⁵⁶⁵

⁵⁶¹ StGB 177. § (3) bekezdés 1. pont és (4) bekezdés 1. pont

⁵⁶² A WaffG 2001 óta több alkalommal módosult, a mai fogalmak alapján a gumibot csak veszélyes eszköznek tekinthető, fegyvernek nem. E változás tökéletes példája a fegyver és a veszélyes eszköz egymáshoz való viszonyának, továbbá a jelenlegi változásokkal, és a fegyverfogalom szűkülésével járó tendenciáknak.

⁵⁶³ BGH 3 StR 62/01 – Urteil vom 23. Mai 2001 (LG Itzehoe)

⁵⁶⁴ BGH, 2 StR 66/06 – Beschluss vom 22. März 2006 (LG Bonn)

⁵⁶⁵ A kapcsolódó joggyakorlatot lásd: BGH, Beschluss vom 9. 12. 2014 – 5 StR 538/14; BGH, Beschluss vom 21. 5. 2013 – 2 StR 58/13; BGH, Beschluss vom 23. 6. 2000 – 2 StR 225/00; BGH, Urteil vom 12. 1. 2000 – 3 StR 363/99; BGH, Urteil vom 25. 11. 2010 – 3 StR 382/10; BGH, Urteil vom 21. 6. 2011 – 5 StR 52/11; LG Potsdam.

Bár a magyar büntetőjogban szereplő testi sértés bűncselekményének tényállásában nem jelentik meg a fegyverrel minősítés, a német büntetőjog, és így az StGB részét képezi a veszélyes testi sértés törvényi tényállásának a fegyverrel minősítés is.⁵⁶⁶ Veszélyesnek akkor minősül a testi sértés,⁵⁶⁷ ha azt fegyverrel követi el az elkövető, függetlenül a fegyver típusától és az okozott sérülés mértékétől – ebben az esetben a kísérlet is büntetendő, és a kiszabható szabadságvesztés hat hónaptól tíz évig terjedhet, enyhén súlyos esetekben pedig három hónaptól öt évig tarthat.⁵⁶⁸ Érdemes még kiemelni a súlyos testi sértés bűncselekménye vonatkozásában, hogy a jogalkotó az „elkövetés” (*begehen*) kifejezést használta cselekvőségként, amely az eddigi fegyverrel minősítéssel bűncselekményeknél nem jelent meg. Az elkövetés fogalmát vizsgálva megállapítható, hogy az lényegesen tágabb fogalom, mint az eddig bemutatott cselekvőségek (magánál tartás, használat, cél érdekében történő magánál tartás), hiszen magában foglalja a magánál tartást és a használatot is.⁵⁶⁹

Így viszont elhatárolási kérdésként merülhet fel, hogy a fegyver véletlenül történő magánál tartása megfelel-e az elkövetés fogalmának vagy sem – álláspontom szerint nem, tekintettel arra, hogy a magánál tartás egy passzív magatartás, míg az elkövetés sokkal inkább egy aktív cselekvőséget jelent.⁵⁷⁰

⁵⁶⁶ A tényállás részletes elemzését lásd: FISCHER i.m. 1545-1559.; KINDHAUSER i.m. 824-829.; BECK i.m. 941-1049.; HEINRICH Manfred: Die gefährliche Körperverletzung. Bestandsaufnahme und Versuch einer Neuorientierung, C. H. Beck Verlag, 1993.; SATZGER-SCHLUCKEBIER i.m. 1412-1421.

⁵⁶⁷ http://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm/MuekoStGB_2_Band4/StGB/cont/MuekoStGB.StGB.p224%2Ehtm (Letöltés ideje: 2013. május 9.)

⁵⁶⁸ StGB 224. § (1) bekezdés (2) pont.

⁵⁶⁹ A kapcsolódó bírósági gyakorlatot lásd: BGH, Beschluss vom 4. 12. 2013 – 4 StR 367/13; BGH, Beschluss vom 9. 12. 2014 – 2 StR 239/14; BGH, Beschluss vom 11. 5. 2015 – 3 StR 115/15; BGH, Beschluss vom 27. 12. 2011 – 2 StR 380/11; BGH, Beschluss vom 8. 12. 2016 – 2 StR 440/16; BGH, Beschluss vom 19. 7. 2016 – 4 StR 571/15; BGH, Beschluss vom 20. 8. 2014 – 3 StR 309/14; BGH, Urteil vom 24. 2. 2010 – 5 StR 3/10; BGH, Beschluss vom 2. 3. 2011 – 2 StR 674/10; BGH, Mitteilung vom 17. 8. 2001 – 61/01; BGH, Beschluss vom 9. 6. 2015 – 3 StR 146/15; BGH, Beschluss vom 1. 2. 2017 – 4 StR 635/16; BGH, Mitteilung vom 7. 5. 2009 – 99/09; BGH, Beschluss vom 6. 6. 2012 – 5 StR 233/12; BGH, Urteil vom 12. 10. 2005 – 2 StR 298/05; LG Frankfurt am Main; BGH, Beschluss vom 25. 7. 2013 – 3 StR 143/13; BGH, Beschluss vom 20. 1. 2016 – 4 StR 573/15; BGH, Beschluss vom 28. 4. 2015 – 3 StR 48/15

⁵⁷⁰ Megjegyzendő, hogy a veszélyes testi sértés esetében a fegyverrel-veszélyes eszközzel minősítést a jogirodalom erősen kritizálja, hiszen a relatív szűk fegyverfogalom miatt ebben az esetben a veszélyes eszköz meg nem határozott fogalma miatt gyakorlatilag bármilyen eszköz veszélyes eszköznek minősülhet, és ennek pedig egy erősen kazuisztikus joggyakorlathoz vezet – szükség lenne a veszélyes eszköz fogalmának objektivizálására ebben az esetben mindenképp. FISCHER (2017.) i.m. 1589.

Hasonlóan a testi sértés bűncselekményéhez, a lopás törvényi tényállása sem tartalmaz rendelkezéseket a fegyverrel elkövetésre vonatkozóan, azonban az RStGB/StGB kapcsolódó rendelkezéseket is magában foglal, és nemcsak súlyosabb minősítő körülményként használja a fegyverrel elkövetést, hanem két speciális tényállást is létrehozott a bűncselekménnyel kapcsolatban. Az első tényállás a lopás különösen súlyos esete, amelyben a fegyver kizárólag az elkövetés tárgya, míg a második pedig a fegyveres lopás, amely esetben a lopás minősítő körülményeként jelenik meg a fegyver.

A lopás⁵⁷¹ érdemben minősítő körülményként megvalósuló esete a fegyverrel elkövetett lopás, ami a lopásnak további minősítő esetét képezi a bünszövetségben, illetve a magánlaksértéssel elkövetett lopással együtt.⁵⁷² E tényállás lényegesen régebbi, mint a lopás súlyosabban minősülő esete, már 1969-ben bekerült az RStGB/StGB-be, de a jelenlegi formáját csak 1998-ban nyerte el, mint fegyverrel elkövetett lopás. A jogalkotó szerint hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető az, aki az elkövetés során fegyvert tart magánál.⁵⁷³ A „fegyver” kifejezés azonban e tényállás esetében a műszaki értelemben vett fegyverfogalomra korlátozódik, az objektív veszélyes eszközökre, tehát a játékpisztolyokkal, kis kinetikai energiával rendelkező vagy gumilövedék kilövésére képes fegyverekkel nem követhető el a bűncselekmény.

A fegyverrel elkövetett lopás bűncselekményének eszközökre vonatkozó tényállási szerkezetét megvizsgálva megállapítható, hogy a műszaki értelemben vett fegyverek ebben az esetben veszélyes eszközöknek minősülnek, és műszaki értelemben vett fegyvereknek alcsoportjait képezik a lőfegyverek, illetve az egyéb fegyverek.⁵⁷⁴

⁵⁷¹ A lopás esetében megjegyzendő, hogy a fegyverrel minősítés inkább súlyosbító körülményként kerül értékelésre, amely esetében a „rendszerint” (*in der Regel*) kifejezést alkalmazta a jogalkotó annak érdekében, hogy ezek az esetek egyértelműen elkülönítésre kerüljenek a büntetéskiszabási szempontoktól. Ez jelenik meg a lopás mellett például a végrehajtó hivatalnok elleni ellenállás bűncselekménye esetében is.

Forrás: <http://www.juraindividuell.de/artikel/die-regelbeispiele-im-stgb/> (Letöltés ideje: 2018. november 8.)

⁵⁷² A tényállást részletesen lásd: WESSELS Johannes – HILLENKAMP Thomas: Strafrecht Besonderer Teil/2. Straftaten gegen Vermögenswerte, C.F.Müller Verlag, Heidelberg, 2010., 114-127.; MITSCH Wolfgang: Strafrecht Besonderer Teil 2 Vermögensdelikte, Springer, Berlin, 2015., 73-90.; RENGIER Rudolf: Strafrecht Besonderer Teil I Vermögensdelikte, Verlag C. H. Beck, München, 2008., 69-90.; KÜHL i.m. 1142-1148.; FISCHER i.m.1718-1728.; KINDHAUSER i.m. 930-937.; BECK i.m. 1447-1492.; SATZGER-SCHLUCKEBIER i.m. 1542-1554.; ZÖLLER Mark A.: Strafrecht Besonderer Teil I Vermögensdelikte, Berliner Wissenschafts-Verlag, Berlin, 2015., 51-57.; RENGIER Rudolf: Strafrecht Besonderer Teil I Vermögensdelikte, Verlag C. H. Beck, München, 2017., 77-81.

⁵⁷³ StGB 244. § (1) bekezdés 1. pont a) alpont.

⁵⁷⁴ EISELE Jörg: Strafrecht – Besonderer Teil II., W. Kohlhammer GmbH, Stuttgart, 2017., 169.

A fegyverrel minősítés megállapításához szükséges még az is, hogy az adott fegyver használható, működőképes legyen, így meg nem töltött lőfegyverrel elkövetett lopás, ha nincs hozzá töltény készletben, nem alapozza meg a súlyosabb minősítést.⁵⁷⁵

A BGH⁵⁷⁶ egy 2001-es ítéletében állapította meg, hogy a fegyverrel elkövetett lopás akkor is megvalósul, ha az elkövető töltött gázpisztolyt használ, mivel a gázpisztoly sajátos jellemzője alapján alkalmas arra, hogy súlyos sérüléseket okozzon a sértettnek. Ugyanez vonatkozik a riasztópisztolyra is, amely nemcsak a hozzávaló töltényeket, hanem gáztöltényeket⁵⁷⁷ is képes kilőni.⁵⁷⁸

A joggyakorlat szerint mindenképp feltétele a súlyosabb minősítés megállapításának a térbeliség, tehát a fegyver elérhetősége, illetve az időbeliség, tehát a fegyvernek a bűncselekmény elkövetése során az elkövető rendelkezésére állása.⁵⁷⁹

⁵⁷⁵ <http://beck-online.beck.de/default.aspx?typ=reference&y=300&z=NJW&b=1965&s=2115> (Letöltés ideje: 2013. május 9.). Ezzel ellentétes álláspontot fogalmaz meg FISCHER, aki szerint a fegyver ebben az esetben egy tisztán büntetőjogi fegyverfogalom, amely eltér a közigazgatási fegyverfogalomtól. FISCHER (2017.) i.m. 1769.

⁵⁷⁶ A joggyakorlatot lásd: BGH, Beschluss vom 28. 5. 2015 – 2 StR 32/15; BGH, Beschluss vom 4. 12. 2013 – 4 StR 367/13; BGH, Beschluss vom 13. 4. 2011 – 4 StR 130/11; BGH, Beschluss vom 26. 5. 2000 – 4 StR 131/00; BGH, Beschluss vom 19. 7. 2016 – 4 StR 571/15; BGH, Beschluss vom 13. 12. 2011 – 3 StR 399/11; BGH, Beschluss vom 11. 5. 2015 – 3 StR 115/15; BGH, Beschluss vom 21. 6. 2012 – 5 StR 286/12; BGH, Beschluss vom 10. 5. 2012 – 4 StR 65/12; BGH, Beschluss vom 4. 11. 2014 – 5 StR 464/14; BGH, Mitteilung vom 11. 11. 2010 – 214/10; BGH, Beschluss vom 27. 3. 2012 – 2 StR 83/12; BGH, Beschluss vom 27. 1. 2014 – 4 StR 566/13; BGH, Beschluss vom 8. 12. 2016 – 5 StR 512/16; BGH, Beschluss vom 13. 12. 2000 – 1 StR 393/00; BGH, Urteil vom 23. 8. 2000 – 3 StR 224/00; BGH, Beschluss vom 25. 2. 2015 – 4 StR 573/14; BGH, Beschluss vom 11. 4. 2011 – 5 StR 89/11; BGH, Beschluss vom 7. 2. 2012 – 3 StR 406/11; BGH, Beschluss vom 6. 3. 2012 – 1 StR 28/12; BGH, Beschluss vom 3. 5. 2016 – 3 StR 114/16; BGH, Beschluss vom 12. 3. 2012 – 3 StR 58/12; BGH, Beschluss vom 23. 4. 2013 – 4 StR 104/13; BGH, Beschluss vom 18. 5. 2016 – 2 StR 47/16; BGH, Beschluss vom 19. 1. 2010 – 3 StR 499/09; BGH, Beschluss vom 17. 12. 2013 – 2 StR 154/13; BGH, Urteil vom 5. 8. 2010 – 3 StR 210/10; BGH, Beschluss vom 22. 6. 2011 – 5 StR 84/11; BGH, Beschluss vom 9. 12. 2014 – 5 StR 538/14; BGH, Beschluss vom 10. 8. 2011 – 4 StR 369/11; BVerfG, Beschluss vom 19. 11. 2002 – 2 BvR 1780/02

⁵⁷⁷ Ezzel kapcsolatosan lásd például: SCHWABE Winfried: Lernen mit Fällen. Strafrecht Besonderer Teil 2., Boorberg Verlag, Köln, 2016. Fall 57-76., 98-114.

⁵⁷⁸ BGH 3 StR 553/00 – Urteil vom 25. April 2001 (LG Duisburg).

⁵⁷⁹ EISELE i.m. 181-182.

A jogalkotó a rablás minősítő körülményeként is szabályozta a fegyverrel minősítést, amely azonban ebben az esetben egy külön tényálláson belül fokozatosan vált minősítő körülménnyé.⁵⁸⁰ Az StGB szerint legalább három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki a rablás során fegyvert⁵⁸¹ tart magánál. A kiszabható szabadságvesztés mértéke legalább öt évre nő, amennyiben az elkövető a fegyvert használja vagy az ellenállás leküzdése érdekében fegyvert tart magánál.⁵⁸² Az első, enyhébbnek tekinthető rablás esetén azt elkövetői cselekvőség a fegyver magánál tartásában nyilvánul meg, míg a második, súlyosabb esetben a fegyver használata alapozza meg a súlyosabb minősítést. Utóbbi esetben szükséges, hogy az elkövető a fegyvert a kényszerítés megvalósítása érdekében használja, tehát mindenképp célzatos elkövetést feltételez, amely itt az objektív veszélyességet alapozza meg. A BGH egy 2008-as ítéletében elvi jelentőséggel kimondta, hogy amennyiben a fegyver használatára a rablás befejezését követően kerül sor, csak akkor állapítható meg a minősítés, ha a tettes vagy más részes a fegyvert annak érdekében tartja magánál, hogy harmadik személy ellenállását erőszakkal vagy fenyegetéssel megakadályozza vagy hátráltassa.⁵⁸³ Véleményem szerint ez a döntés tovább nehezítette a jogalkalmazó feladatát, hiszen ennek eredményeként alaposan meg kell vizsgálni az elkövető szándékát, hogy az ténylegesen mely cselekményre is terjedhetett ki – ez mindenképpen nehézségeket okoz mind a nyomozó, mind a vádemelő hatóságnak, továbbá a bíróságoknak is, emellett az eljárások idejét is lényegesen meghosszabbítja (fegyverszakértő igénybe vétele). A fegyverrel elkövetett súlyosabban minősülő rabláson belül a BGH a meg nem töltött fegyverrel való fenyegetést, a magánál tartást és a használatot is értelmezte, és ennek eredményeként mondta ki, hogy a meg nem töltött fegyver - bár nem tekinthető objektív veszélyes eszköznek – mégis megalapozza a súlyosabb minősítést, amennyiben azzal az elkövető az áldozatot megfenyegette.

⁵⁸⁰ A tényállás részletes elemzését lásd: WESSELS–HILLENKAMP i.m.178-181.; KÜHL i.m. 1166-1168.; FISCHER i.m. 1762-1775.; WESSELS–HILLENKAMP i.m.171-183.; MITSCH i.m.141-158.; RENGIER i.m.134-142.; KINDHAUSER i.m. 971-979.; BECK i.m.1532-1579.; ZÖLLER i.m. 152-155.

⁵⁸¹ Ebben az esetben a fegyver nemcsak lőfegyver, hanem bármilyen fegyver lehet, amelyek eredményeként azonban egyes veszélyes eszközök is fegyvernek minősülhetnek, ez viszont kazuisztikus ítéletekhez és a joggyakorlat egységességének hiányához vezethet. FISCHER (2017.) i.m. 1811-1813.

⁵⁸² StGB 250. § (1) bekezdés 1. pont a) alpont és (2) bekezdés 1-2. pontok.

⁵⁸³ BGH 5 StR 445/08 – Beschluss vom 1. Oktober 2008 (LG Berlin).

Ebben az esetben a fegyverrel elkövetés kizárólag a büntetéskiszabási szempontok körében játszik szerepet.⁵⁸⁴ Bár a súlyosabban minősülő rablás enyhébb esetében elegendő a fegyver magánál tartása, a BGH szerint azonban ez mégsem tekinthető teljes mértékben megfelelő szabályozásnak. Egy ítéletében kimondta a bíróság, hogy a magánál tartás akkor is megvalósul, ha a tettes csak a bűncselekmény elkövetésének egy része során tartja magánál a fegyvert, és az elkövetés többi részében fegyvertelen (például leteszi vagy elejti a fegyvert). A magánál tartás megállapításának feltétele, hogy a fegyver használatra kész állapotban legyen az elkövetőnél.⁵⁸⁵ Amint arra a korábbiak során már utaltam, a fegyver fogalmát a jogalkalmazó külön-külön is értelmezte egyes bűncselekmények kapcsán, mint például a súlyosabban minősülő fegyverrel elkövetett rablás esetén is. A BGH a vonatkozó döntésében kimondta, hogy a működőképes és kész fegyver, függetlenül annak típusától, a fegyverrel elkövetett rablás bűncselekménye esetében minden esetben fegyvernek fog minősülni, így akár egy megtöltött riasztópisztoly is fegyvernek tekinthető.⁵⁸⁶ A BGH 2003-ban ennek a döntésnek a szellemét vitte tovább, amikor megállapította, hogy a súlyosabban minősülő fegyverrel elkövetett rablás esetében csak a töltött riasztópisztoly használata alapozhatja meg a súlyosabb minősítést, a meg nem töltött fegyverrel történő fenyegetés csupán az enyhébb minősített esetet valósítja meg.⁵⁸⁷ A BGH 2003-ban újra foglalkozott ezzel a kérdéssel, amelynek eredményeként döntésében megállapította, hogy egy megtöltött riasztópisztoly fegyvernek minősül a büntetőjogi rendelkezések értelmében, míg a meg nem töltött riasztópisztoly nem rendelkezik általános veszélyességgel, így hasonlóan a meg nem töltött „igazi” lőfegyverhez, nem tartozik a büntetőjogi fegyverfogalom alá.⁵⁸⁸ A BGH emellett a súlyosabban minősülő fegyverrel elkövetett rablással kapcsolatosan azt is kimondta, hogy az említett bűncselekményben foglalt fegyvernek objektív veszélyességgel kell rendelkeznie, képesnek kell lennie arra, hogy súlyos sérüléseket okozzon, de a fegyver veszélyességét minden esetben külön, a használat szemszögéből kell vizsgálni.

⁵⁸⁴ BGH 1 StR 429/99 – Urteil vom 20. Oktober 1999 (LG Regensburg).

⁵⁸⁵ BGH 3 StR 362/04 – Urteil vom 16. Dezember 2004 (LG Verden).

⁵⁸⁶ BGH 3 Ars 1699 – Beschluß vom 26. Februar 1999 (Anfrage des 4. Strafsenats des BGH).

⁵⁸⁷ BGH 3 StR 394/03 – Beschluß vom 11. November 2003 (LG Duisburg).

⁵⁸⁸ BGH 3 StR 345/03 – Beschluß vom 11. November 2003 (LG Itzehoe).

Amennyiben a fegyver nincs megtöltve, tehát nem rendelkezik objektív veszélyességgel, abban az esetben a magánál tartás nem a súlyosabban minősülő fegyverrel elkövetett rablás, hanem a súlyosabban minősülő más veszélyes eszközzel elkövetett rablás bűncselekményét valósítja meg.⁵⁸⁹ A BGH egy viszonylag friss, 2011-es döntésében mondta ki, hogy egy fegyver akkor tekinthető a különösen súlyosan minősülő rablás esetében a bűncselekmény során használatnak, amennyiben az elkövető az eszközt a rablásnál célhoz kötötten használta, az áldozatra élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést jelentett, és ez a sértettben tudatosult. Amennyiben a sértett nem veszi észre a fegyvert, akkor az nem tekinthető fenyegető eszközként felhasználtnak.⁵⁹⁰ Ugyancsak nem minősül fegyverrel elkövetésnek a tölténnyel fenyegetés sem.⁵⁹¹ Emellett természetesen a bűncselekményhez rendkívül széleskörű joggyakorlat kapcsolódik.⁵⁹²

Az StGB szerint legalább öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az elkövető, ha légi járművet, hajót vagy az ezek fedélzetén található rakományt megsemmisíti, vagy ezekben kárt tesz, lőfegyvereket alkalmaz vagy használ.⁵⁹³ Az enyhébb minősítés pedig akkor állapítható meg, amennyiben a bűncselekmény előkészülete lőfegyver, robbanóanyag vagy hasonló eszköz előállítását, megszerzését, tartását vagy átruházását foglalja magában.⁵⁹⁴ A bűncselekményben a jogalkotó egyértelműen a műszaki értelemben vett fegyverfogalmat rendelte alkalmazni, tehát csak egyes meghatározott fegyverekkel valósítható meg a tényállás. A fegyver használata akkor is megalapozza a fegyverrel minősítését, ha az említett lőfegyver működésképtelen, illetve nem használható arra a célra, amelyre tervezték.

⁵⁸⁹ BGH 3 StR 489/98 – Beschluss vom 25. November 1998 (LG Lüneburg).

⁵⁹⁰ BGH 3 StR 316/11 – Beschluss vom 8. November 2011 (LG Düsseldorf).

⁵⁹¹ BGH Beschluss vom 9.9.1997 – 4 StR 423/97 (LG Essen).

⁵⁹² A kapcsolódó joggyakorlatot lásd: BGH, Beschluss vom 20. 8. 2014 – 3 StR 309/14; BGH, Beschluss vom 1. 9. 2004 – 2 StR 313/04; BGH, Beschluss vom 12. 7. 2016 – 3 StR 157/16; BGH, Beschluss vom 4. 2. 2003 – GSSSt 2/02; BGH, Urteil vom 11. 5. 1999 – 4 StR 380/98; LG Hagen; BGH, Beschluss vom 1. 10. 2008 – 5 StR 445/08; LG Berlin.

⁵⁹³ A tényállás részletes elemzését lásd: HEFENDEHL Roland – HOHMANN Olaf: Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch Band 4., Verlag C. H. Beck, München, 2006., 1421-1438.; KINDHAUSER i.m. 1282-1283.; BECK i.m. 1736-1759.; SATZGER-SCHLÜCKEBIER i.m. 2190-2193.

⁵⁹⁴ StGB 316c. § (1) bekezdés 2. pont és (4) bekezdés.

III.2.1.3. A „fegyverrel” minősítés – összefoglalás

A már bemutatott fegyverrel minősítésre vonatkozóan kifejtetteket összefoglalva, megállapítható, hogy az StGB jogalkotója széles körben foglalkozott a fegyverrel minősítéssel, viszonylag sok bűncselekményben jelenik meg a fegyver vagy a lőfegyver minősítő körülményként.

A bűncselekményeket áttekintve rögzíthető továbbá, hogy többségük a magyar jogban is létezik a fegyverrel vagy felfegyverkezve minősítéssel kiegészülve, ugyanakkor egyes tényállásoknál az StGB pontosabban és alaposabban szabályozza a fegyverrel minősítést. Azonban több tényállás esetében a műszaki, illetve a nem műszaki értelemben vett fegyverfogalom alkalmazása bonyolulttá teszi a szabályozás értelmezését, és a fegyverrel minősítés megállapítását.

Érdeemes még foglalkozni a jogalkotó által a fegyverekkel kapcsolatosan használt, leginkább a minősítéseknél szerepet kapó cselekvőségekkel, így az „elkövet” (*begehen*), a „magánál tart” (*beisichführen*) és a „használ” (*verwenden*) kifejezések hasonlóságaival és különbségeivel is. Az első, az „elkövet” kifejezés a legtágabb, magában foglalja a magánál tartást és a használatot is, ezt követi a használat, amely szűkebb az elkövetésnél, hiszen a magánál tartást nem minden esetben foglalja magában. A magánál tartás tekinthető a legszűkebb értelmű kifejezésnek, hiszen itt elegendő, ha az elkövető tudja, hogy az eszköz nála van, amely már több bűncselekményt tekintve elegendő a súlyosabb minősítés megállapításához.

Az StGB-ben szereplő egyes bűncselekményeket vizsgálva megállapítható, hogy a jogalkotó leggyakrabban eszközként a fegyvert szerepelteti a fegyverrel minősítés vonatkozásában, azonban nem szűkíti le azt műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverre. Az eszközöket vizsgálva megállapítható továbbá, hogy a legritkábban a lőfegyver került megjelölésre a minősítő körülmény során használt eszközként. Az egyéb fegyver – hasonlóan a lőfegyverhez – viszonylag ritkán fordult elő az StGB-ben.

Az egyes fegyver-típusokhoz kapcsolódó cselekvősegeket elemezve megfigyelhető, hogy a fegyverhez a legtöbb esetben a használat és a magánál tartás cselekvősege kapcsolódik (két, illetve négy bűncselekmény esetében), míg a lőfegyver esetében már a magánál tartás is minden, a vizsgált minősítéssel rendelkező bűncselekmény esetében megalapozza a súlyosabb minősítést. A használat érdekében történő magánál tartás cselekvősege kizárólag a fegyver és az egyéb fegyver esetén fordul elő, a lőfegyver valós és objektív veszélyessége miatt a jogalkotó elegendőnek ítélte ezt a cselekvőseget szankcionálni.

Az StGB-ben szereplő egyes bűncselekményekhez kapcsolódó minősítés mértékét áttekintve megállapítható, hogy az egyszeres minősítés fordult elő nagyobb számban, míg a súlyosabb (kétszeres) vagy még súlyosabb (háromszoros) minősítés mindösszesen három tényállásban (erőszakos közösülés, rablás súlyosabb esete és légi- vagy vízi jármű hatalomba kerítése) fordult elő. Álláspontom szerint ennek indoka – hasonlóan az RStGB-nél ismertettekhez – az, hogy a jogalkotó a minősített esetet gyakran külön tényállásként kezelte, és nem a magyar jogban megjelölt, egy tényállásba foglalt alapeset–minősített eset–privilegizált eset tematikát követi, hanem külön alapeseti tényállást és külön minősített eseti, illetve privilegizált eseti tényállást állította fel, amely a jogfejlődés eredményeként alakult így.

Az egyes fegyverrel minősítéssel rendelkező bűncselekmények során felhasznált fegyverek típusait vizsgálva megállapítható, hogy a jogalkotó az StGB-ben a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverfogalmakat azonos mértékben, négy-négy bűncselekmény esetében alkalmazta. Összesen egy, az erőszakos közösülés bűncselekménye esetén tényállásszerű a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverek segítségével történő elkövetés, amelynek indoka a viszonylag hosszabb és komplexebb tényállásban kereshető.

Az StGB rendelkezéseit érdemes a fegyverrel minősítéssel rendelkező bűncselekmény elkövetője szempontjából is megvizsgálni, tekintettel arra, hogy a jogalkotó egyes esetekben elegendőnek tartotta a bűncselekmény egyes részeinél a fegyver magánál tartását, míg más esetekben kizárólag a bűncselekmény tettesének magatartása valósíthatta meg a súlyosabb minősítést.

Két bűncselekmény kivételével (végrehajtó hivatalnok elleni ellenállás és rablás súlyosabb esete) az összes fegyverrel minősítéssel rendelkező bűncselekmény esetében a jogalkotó a tettel foglalkozik, míg az említett két bűncselekmény vonatkozásában a minősítést az is megalapozza, ha a tettes mellett más részes fegyvert tart magánál („*der Täter oder ein anderer Beteiligter eine Waffe [...] bei sich führt*”). Ez az elhatárolás mindenképpen speciálisnak tekinthető, különösen összehasonlítva a magyar büntetőjogi szabályozással, ahol ilyen jellegű különbségtétel egyáltalán nem merült fel, a fegyveresen elkövetés esetében az alanyi kör egy bűncselekmény esetében sincsen leszűkítve, általános tettesi minőség jellemzi a magyar fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekményeket.

III.2.1.4. A „fegyverrel” minősítés kriminálstatisztikája

Annak érdekében, hogy megfelelő módon vizsgálhatók legyenek az StGB-ben foglalt egyes fegyverrel minősítéssel rendelkező bűncselekmények, így az egyes eszközök, egyes magatartások, illetve minősítés mértékének vonatkozásában, mindenképp célszerű a kriminalisztikai eredményeket is vizsgálni.⁵⁹⁵

A német Szövetségi Bűnügyi Hivatal (*Bundeskriminalamt* – a továbbiakban: BKA)⁵⁹⁶ foglalkozik a kriminalisztikával Németországban nemzeti és regionális szinten is. Ennek eredményeként a német adatok kriminalisztikai vizsgálata során nemcsak országos átfogó adatok, hanem egyes esetekben területileg is elemzett adatok is elérhetőek. Emellett lebontásra kerültek a bűncselekmények, életkor, nem és eszköz alapján is. Ennek megfelelően elsőként az egyes regionális kutatási eredményekkel foglalkozom, és csak azt követően térek rá az átfogóbb és részletesebben elemezhető eredmények bemutatására és értelmezésére.

⁵⁹⁵ A kriminalisztikai eredményeket lásd: RAHM Joachim: Schußwaffenerkennungsdienst, *Kriminalistik*, Heidelberg, 1998., Folge 8-9., 586-589.

⁵⁹⁶ A BKA elérhetőségeit lásd:

https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/pks_node.html (Letöltés ideje: 2017. március 22.)

Az egyik territoriális kutatás a Hessen tartományban lőfegyverekkel 2011-ben elkövetett bűncselekményeket vizsgálta, és elemezte a kapcsolódó adatokat. A kutatás során megállapításra került, hogy Hessen tartományban a vizsgált időszakban összesen 847 bűncselekmény elkövetése történt lőfegyverrel, amelyből 499 esetben az elkövető lőfegyverrel fenyegette a sértettet, míg 348 esetben került sor lövés leadására. Ez a szám a teljes Németországban 11170 bűncselekményt jelent, amelyből 6113 esetben lőfegyverrel fenyegetés, míg 5597 esetben lövés leadására került sor. Ezeket az eredményeket összevetve megállapítható, hogy a Hessen tartományban lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények összesen 7,58%-át alkotják a Németországban lőfegyverrel elkövetett bűncselekményeknek, ugyanakkor a lakosságszámot tekintve (Hessen lakossága Németország lakosságának 7,44%-át alkotja) megállapítható, hogy a Hessen tartományban lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények száma némiképpen magasabb, mint ami a lakosságszám arányában elvárható lenne, azonban ez a különbség nem tekinthető különösen szembetűnőnek és jelentősnek.⁵⁹⁷

Egy hasonló territoriális kutatás foglalkozott a Bajorországban 2002-ben és 2010-ben elkövetett erőszakos bűncselekményekkel, amelynek során megállapításra került, hogy a vizsgált területen és időszakban a bűncselekmények elkövetése során a fegyvereket inkább alkalmoszerűen, semmint eltervezetten használták az elkövetők. Azonban a kutatás a fegyverek körébe vonta a nem műszaki értelemben vett fegyvereket is, így konkrét, lőfegyverekkel kapcsolatos statisztikai eredmény összegyűjtésére, feldolgozására, illetve ezzel kapcsolatos ténymegállapításra nem került sor.⁵⁹⁸

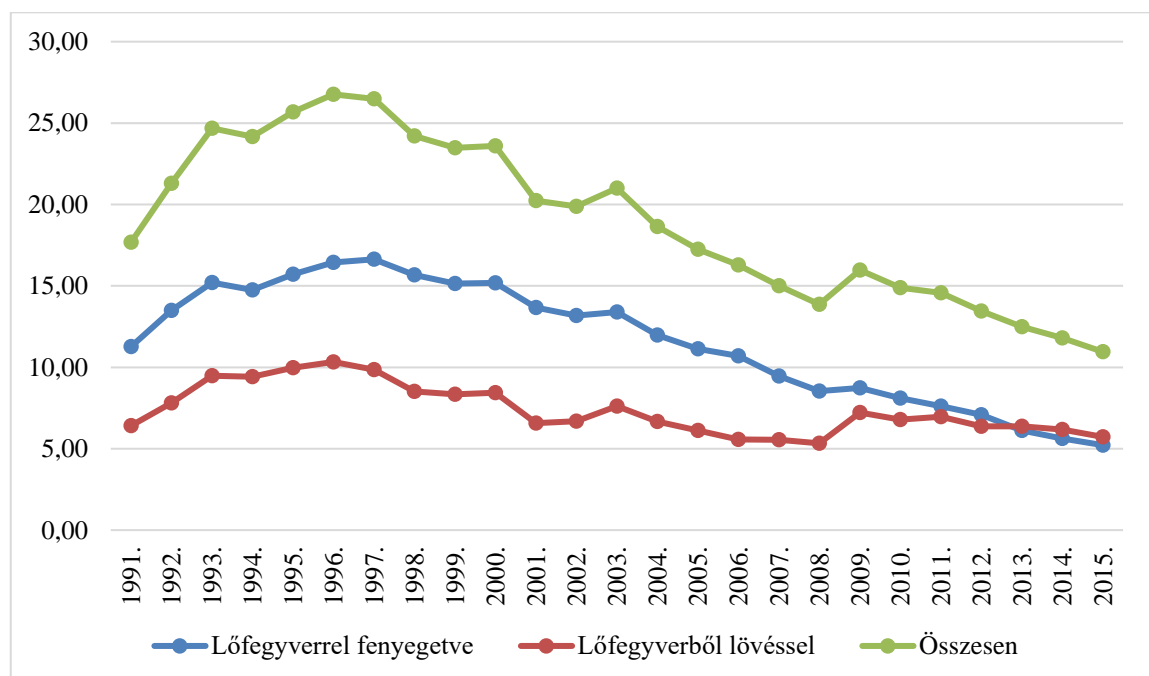
A BKA által minden évben nyilvánosságra hozott éves statisztikai értékelő alapján azonban lehetőség nyílik egész Németország vonatkozásában a fegyverrel minősítéssel rendelkező bűncselekmények vizsgálatára, egészen az 1950-es évekig visszamenőleg. Kiemelendő azonban, hogy az egyes bűncselekmények esetében a fegyverrel elkövetés nem vizsgálható minden egyes esetben, tekintettel arra, hogy a nyilvántartási és adatgyűjtési rendszerben többször is változás következett be.

⁵⁹⁷ ESCH Heike: Schusswaffendelikte in Hessen, *Kriminalistik*, 2012., Folge 11., 649-654.

⁵⁹⁸ LUFF Johannes: Zur Intensität von Gewalt, *Kriminalistik*, 2015. Folge 8-9., 482-486.

Az adatok elemzését és vizsgálhatóságát tovább nehezíti az is, hogy a BKA még nem tette elérhetővé a 2016-es adatokat, így a vizsgálat kizárólag a 2015. december 31. napjáig összegyűjtött és feldolgozott adatokra terjedhet ki.⁵⁹⁹ A vizsgálattal kapcsolatban további nehézséget okoz, hogy a BKA nem a jogszabályban foglalt felosztást követi (lőfegyverrel, fegyverrel, egyéb fegyverrel), hanem egy cselekvőséggel kiegészített (lőfegyverrel fenyegetve és lőfegyverből lövéssel), kizárólag a lőfegyverekre kiterjedő adatgyűjtésre került sor.

17. sz. ábra – A lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények számának alakulása⁶⁰⁰ az StGB tükrében az egységes Németországban⁶⁰¹ 100.000 lakosra lebontva

⁵⁹⁹ További nehézséget okoz emellett az is, hogy a statisztikai adatgyűjtés szabályai folyamatosan változtak, így egyes bűncselekmények vonatkozásában az adatgyűjtő és feldolgozó BKA nem tudott minden adatot összegyűjteni, feldolgozni, továbbá egységes rendszerbe foglalni.

⁶⁰⁰ A diagram kizárólag az RStGB/StGB NSZK-NDK újraegyesítését követő időszakát dolgozza fel, nem foglalkozik az NDK és az NSZK egyes külön elérhető adataival az átláthatóság és a követhetőség érdekében.

⁶⁰¹ Forrás:

https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/pks_node.html (Letöltés ideje: 2017. március 22.).

A 17. számú ábrát⁶⁰² áttekintve megállapítható, hogy 1991-1993 között a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények száma nagyobb mértékben növekedett, majd egy 1993-1994-es visszaesést követően ez a tendencia folytatódott egészen 1997-ig, amikor ismételten egy lendületesebb csökkenésre került sor. A csökkenés tendenciája 2000-ben és 2009-ben szakadt félbe, amikor ismételten növekedés következett be. A 2009-es növekedést az StGB-be újonnan beiktatott állam elleni erőszak előkészülete súlyosabb esete okozhatta, bár áttekintve a korábbi bírósági gyakorlatot, valamint a vonatkozó statisztikákat, ennek a bűncselekmény megjelenése önmagában nem indokolhatta a nagymértékű növekedést.

Kiemelendő továbbá, hogy a lőfegyverrel fenyegetés korábban lényegesen gyakrabban fordult elő, mint a lőfegyverből történő lövés leadása a bűncselekmény elkövetése során, azonban ez a tendencia 2013-ban megfordult, és jelenleg is több bűncselekmény elkövetésére kerül sor lőfegyverből történő lövés leadásával.

Amennyiben a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények számának az összesen elkövetett bűncselekmények számának vetítésére kerül sor, megállapítható, hogy a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények száma elhanyagolhatónak tekinthető, 1991-től kezdődően 0,5-0,1% körül mozog ez az arány, fokozatosan csökkenve.⁶⁰³ Álláspontom szerint ennek indoka a lőfegyverhez történő hozzájutás nehézségében, illetve a BKA adatgyűjtési rendszerében kereshető, hiszen az eltérő felosztás eltérő eredményeket okozhat.

⁶⁰² Tekintettel arra, hogy a BKA elkülönítve gyűjti és dolgozza fel a lőfegyverrel fenyegetést, illetve a lőfegyverből lövés leadását az egyes bűncselekményeknél, így ennek megfelelően készítettem és elemeztem az ábrát, továbbá a rendelkezésre álló adatok alapján végeztem el az összesítést is, figyelembe véve a vizsgált időszakban a lakosság szám alakulását.

⁶⁰³ Forrás:

https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2015/pks2015_node.html (Letöltés ideje: 2017. március 22.).

III.2.2. A „veszélyes eszközzel” (*mit gefährlichem Werkzeug*) minősítés a hatályos StGB-ben

A fegyverrel minősítés mellett az StGB tartalmaz egy speciális, a magyar büntetőjogban leginkább a felfegyverkezve minősítéshez hasonló minősítést is, még hozzá a veszélyes eszközzel minősítést. Azonban – a lőfegyverrel, fegyverrel minősítéssel ellentétben – a veszélyes eszközzel minősítés különlegesebbnek tekinthető annak szabályozása, a bírósági gyakorlat bonyolultsága és a hozzá kapcsolódó statisztika teljes hiánya miatt.

III.2.2.1. A „veszélyes eszköz” jelentése

Az első és legjelentősebb nehézség a veszélyes eszköz értelmezése kapcsán abban jelentkezik, hogy nincs jogszabályi fogalom, minden bűncselekménynél külön-külön kell értelmezni a veszélyes eszköz jelentését. Az értelmezést az is nehezíti, hogy a jogalkotó az egyes bűncselekményeknél nem magát a veszélyes eszközt használta minősítő körülményként, hanem az egyéb veszélyes eszközt (*anderes gefährliches Werkzeug*), vagy az eszközt (*Werkzeug*), továbbá az anyagot/eszközt (*Mittel*).⁶⁰⁴ Emellett a bírósági gyakorlat sem foglalkozott megfelelő szinten a veszélyes eszközökkel, így a joggyakorlat sem tekinthető megalapozott forrásnak ebben a kérdéskörben.

A BHG egyik elvi jelentőségű határozata alapján megállapítható, hogy a veszélyes eszköz gyakorlatilag bármilyen olyan testi tárgy, amely az objektív minősége és konkrét használatának jellege alapján alkalmas arra, hogy súlyosabb fizikai sérüléseket okozzon (*Gefährlich ist ein Werkzeug, das nach objektiver Beschaffenheit geeignet ist, erhebliche Verletzungen herbeizuführen*).⁶⁰⁵

⁶⁰⁴ E fejezetben a veszélyes eszközt és a más veszélyes eszközt együtt fejtem ki, ugyanis csak az elnevezés más, fogalmi, illetve minősítési vagy büntetés kiszabási különbségek nem találhatók a két jogintézmény között, azokkal pedig jelen doktori értekezés keretében később foglalkozom.

⁶⁰⁵ BGH, 27.09.2001 – 4 StR 245/01.

Ennek megfelelően – tekintettel a fogalmi körülírottság pontatlanságára – olyan eszközök is veszélyes eszköznek minősülhetnek, amelyek nem felelnek meg a magyar jogban szereplő felfegyverkezve minősítésnek, azonban sajátosságaik és használatuk alapján súlyos sérülések okozására alkalmasak lehetnek. Ilyennek tekinthetők például a – joggyakorlatban is értelmezési nehézséget okozó – testrészek, amelyek vonatkozásában még nem került sor egységes álláspont kialakítására.⁶⁰⁶

A veszélyes eszköz fogalmát tekintve értelmezve megállapítható, hogy az rendkívül, talán túlzottan is tág, hiszen így bármilyen eszköz veszélyes eszköznek minősülhet. Tovább bonyolítja a kérdést, hogy egyes esetekben a nem műszaki értelemben vett fegyverek is a veszélyes eszközök kategóriájába tartoznak.⁶⁰⁷

A veszélyes eszköz büntetőjogi értelmezésének vizsgálatát az is hátráltatja, hogy míg a lőfegyvereknél, fegyvereknél viszonylag egyértelműen be lehetett határolni jogszabályok alapján azt az eszközcsoportot, amelyre vonatkozóan a jogalkotó a minősítő körülményt létrehozta, a veszélyes eszköz esetében erre nem kerülhet sor. Így minden alkalommal a jogalkalmazónak kell megítélnie, hogy az adott tárgy veszélyes eszköznek tekinthető vagy sem.⁶⁰⁸

A második, hasonlóan sok értelmezési nehézséget⁶⁰⁹ a veszélyes eszköz felhasználása okozza, hiszen a jogalkotó nem pontosította, hogy a veszélyes eszközzel kapcsolatosan ténylegesen mely cselekvőségek büntetendők, illetve egyes bűncselekményeknél különböző módon használta a veszélyes eszközökhöz kapcsolódó cselekvőségeket. Egyes esetekben ugyanis elegendő a magánál tartás, másoknál szükséges a használat, míg bizonyos bűncselekményeknél a jogalkotó az elkövetést követeli meg.

⁶⁰⁶ HILGENDORF Erich: Körperteile als „gefährliche Werkzeuge”, *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft*, 2000. (Band 112.), 4., 811-833.

⁶⁰⁷ A kapcsolódó bírósági gyakorlatot lásd a fegyverrel minősítésre vonatkozó szabályok bemutatásánál.

⁶⁰⁸ A fegyverrel-veszélyes eszközzel minősítő körülmények egymást történő átfedésével kapcsolatban lásd: LANZRATH Sacha – FIEBERG Stefan: Waffen und (gefährliche) Werkzeuge im Strafrecht, *JURA*, 2009. Heft 5., 348-353.; FISCHER Thomas: Waffen, gefährliche und sonstige Werkzeuge nach dem Beschluss des Großen Senats, *Neue Zeitschrift für Strafrecht*, 2003. (Jahrgang 23.), 11., 569-576.

⁶⁰⁹ Az értelmezési nehézségeket részletesen lásd: KÜPER Wilfried: Verwirrungen um das neue „gefährliche Werkzeug”, *Juristenzeitung*, 1999. (Jahrgang 54.) 4., 187-194.; KRÜGER Matthias: Neue Rechtsprechung und Gesetzgebung zum gefährlichen Werkzeug in §§ 113, 224, 244 StGB, *JURA*, 2011 (Jahrgang 164.), 887-891.

Ennek eredményeként pedig a jogalkalmazónak minden esetet külön kellett vizsgálnia annak alapján, hogy az adott eszköz veszélyesnek tekinthető vagy sem, és az adott bűncselekmény elkövetése esetében a súlyosabb minősítést megalapozza vagy sem, így pedig eltérő jogértelmezések születtek. A cselekvősegek közül véleményem szerint a magánál tartás a leginkább problematikus, hiszen mivel az eszközök köre nincsen meghatározva, de az elkövető azokat magánál tartja, és ezek az eszközök súlyosabb sérülés okozására alkalmasak (például egy öv vagy bármilyen ruhadarab), már megalapozhatja a súlyosabb minősítés megállapítását. Itt az absztrakt veszélyesség jut kiemelkedő szerephez, azaz az említett eszközzel megvalósított cselekvősegtípus alkalmas a jogtárgy veszélyeztetésére. A veszélyes eszköz felhasználásával kapcsolatosan – hasonlóan a fegyverrel elkövetéshez – minden bűncselekménynél külön-külön vizsgálnia kell a jogalkalmazónak, hogy pontosan mire terjedt ki az elkövető szándéka, ennek eredményeként pedig a felhasználás különböző módjaival kapcsolatban sem adható egyértelmű fogalom, minden egyes bűncselekménynél külön kell foglalkozni velük.⁶¹⁰

III.2.2.2. A „veszélyes eszközzel” minősítéssel rendelkező egyes bűncselekmények

Bár veszélyes eszközzel kevesebb bűncselekmény követhető el az StGB szerint, mint fegyverrel, azonban mégsem tekinthető ritkán előfordulónak ez a minősítő körülmény. Így a veszélyes eszközzel minősítés megjelenik a végrehajtó hivatalnok elleni ellenállás,⁶¹¹ a fogolyzandulás,⁶¹² a garázdaság súlyosabban minősülő esete,⁶¹³ az erőszakos közöszlész,⁶¹⁴ súlyos testi sértés,⁶¹⁵ továbbá rablás súlyosabb esete⁶¹⁶ bűncselekményeinél.

⁶¹⁰ A veszélyes eszközre vonatkozó általános leírást lásd:

https://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm/BeckOK_StR_7/StGB/cont/beckok.StGB.GefahrlichesWerkzeug.htm

(Letöltés ideje: 2017. április 2.)

⁶¹¹ StGB 113. § (2) bekezdés 1. pont.

⁶¹² StGB 121. § (3) bekezdés 2. pont.

⁶¹³ StGB 125a. § (2) bekezdés 2. pont.

⁶¹⁴ StGB 177. § (3) bekezdés 1-2. pontok és (4) bekezdés 1. pont.

⁶¹⁵ StGB 224. § (1) bekezdés 2. pont.

⁶¹⁶ StGB 250. § (1) bekezdés 1. pont a) alpont és (2) bekezdés 1. pont.

A fenti felsorolást áttekintve megállapítható, hogy összesen kettővel kevesebb bűncselekménynél jelenik meg minősítésként a veszélyes eszköz, mint a fegyverrel minősítésnél. Felmerülhet így a kérdés, hogy mégis milyen indoka lehet ennek a szűkítésnek. Véleményem szerint a válasz abban rejlik, hogy a veszélyes eszköz lényegesen szélesebb körű eszközcsoportot fog át, mint a fegyver. Így azonban rendkívül könnyen meg lehetne állapítani a minősítést, amelynek eredményeként a bűncselekményeknek mindig a minősített, súlyosabb esete állna meg, amely rendkívüli többletterhet róna az elkövetőre, a jogalkalmazóra és a társadalomra is. Emellett a veszélyes eszköz több bűncselekmény esetében magában foglalja a nem műszaki értelemben vett fegyvert is, lényegesen tágabb eszközcsoportot felölelve.

Kiemelendő azonban, hogy a veszélyes eszköz minden esetben a fegyver mellett fordul elő, leginkább magánál tartás vagy használat magatartásokhoz kapcsolódóan. Ennek alapján pedig a veszélyes eszköz társadalomra veszélyessége a fegyveréhez hasonló vagy azzal azonos, tekintettel arra, hogy mindig együttesen, egy szinten és vagylagos minősítő körülményként kerültek szabályozásra.

A továbbiakban ezekkel a bűncselekményekkel foglalkozom a veszélyes eszközzel minősítés szempontjából, kiemelve és kihangsúlyozva a sajátosságaikat a minősítő körülmény kapcsán.⁶¹⁷

Az StGB-ben az első olyan bűncselekmény, amelynél minősítő körülményként megjelenik a veszélyes eszközzel elkövetés, a végrehajtó hivatalnok elleni ellenállás bűncselekménye. Ebben az esetben az elkövető hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha a veszélyes eszközt annak érdekében tartja magánál, hogy a cselekmény során azt használja.⁶¹⁸ Érdemes kiemelni, hogy a magánál tartás önmagában nem alapozza meg a minősítést, ahhoz szükséges valamilyen cél – ebben az esetben a használat – megléte is, amely azonban a jogszabályban nem szerepel.

⁶¹⁷ Az ismétlések elkerülésének érdekében nem részletezem azoknak a bűncselekményeknek az összes tényállási elemét, amelyeket a fegyverrel történő elkövetés kapcsán már kifejtettem, kizárólag az egyes, veszélyes eszközre vonatkozó különbségeket, illetve specialitásokat mutatom be.

⁶¹⁸ StGB 113. § (2) bekezdés 1. pont.

Megjegyzendő, hogy a veszélyes eszköz értelmezése ebben az esetben olyan eszközöket foglal magában, amelyek fegyverhez hasonló eszközöknek tekinthetők és objektív veszélyességük alapján a tervezett használatuk során sérüléseket képesek okozni.⁶¹⁹ A BGH annak érdekében, hogy az alsóbb szintű bíróságok minél könnyebben tudják használni a veszélyes eszközzel elkövetés minősítését, értelmezte a végrehajtó hivatalnok elleni ellenállás bűncselekményével kapcsolatban a veszélyes eszköz magánál tartását. E döntésében megállapította, hogy egy más veszélyes eszköz magánál tartása akkor valósul meg, ha az eszköz objektív minősége alapján alkalmas arra, hogy a sértettnek súlyos sérüléseket okozzon⁶²⁰. Emellett széleskörű joggyakorlat társul a veszélyes eszközzel elkövetett végrehajtó hivatalnok elleni ellenállás bűncselekményéhez is.⁶²¹

A második, ebbe a kategóriába tartozó bűncselekmény a fogolyzandulás, amelynél hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható az a fogvatartott, aki más veszélyes eszközt magánál tart, annak érdekében, hogy azt az elkövetés során használja.⁶²² A bűncselekmény minősítő körülménye vonatkozásában megjegyzendő, hogy a jogalkotó a veszélyes eszközön belül egy alkategóriát hozott létre 2011-ben a BVerfG ítélete alapján, amelynek eredményeként egy speciális, más veszélyes eszköz (*ein anderes gefährliches Werkzeug*) célzatos magánál tartását rendeli büntetni. További nehézség az is, hogy a fegyver és a más veszélyes eszköz kategória ismét egymás mellett szerepel, ugyanazzal a kifejezéssel, amelynek révén újra megjelenik a fegyver és a más veszélyes eszköz egymáshoz való viszonya.⁶²³ Álláspontom szerint az idézett jogszabályi rendelkezés alapján mégis megállapítható, hogy a jogalkotó a fegyvert is veszélyes eszköznek tekinti, azonban a lőfegyver az eddig használt és bemutatott veszélyes eszköz-fogalmak szerint nem tekinthető veszélyes eszköznek, egy különleges kategóriát képez a minősítő körülmények között.

⁶¹⁹ KINDHAUSER i.m. 113.; BECK i.m.489-491.

⁶²⁰ BGH 5 StR 286/12 – Beschluss vom 21. Juni 2012 (LG Flensburg).

⁶²¹ Az egyéb kapcsolódó joggyakorlatot lásd: BGH, Beschluss vom 21. 6. 2012 – 5 StR 286/12; BGH, Beschluss vom 9. 2. 2000 – 2 StR 639/99; BVerfG, Beschluss vom 1. 9. 2008 – 2 BvR 2238/07.

⁶²² StGB 121. § (3) bekezdés 2. pont.

⁶²³ A két jogintézmény egymáshoz való viszonyát lásd: BGH 5 StR 286/12 – Beschluss vom 21. Juni 2012 (LG Flensburg).

Így viszont felmerülhet a kérdés, hogy figyelembe véve a nem műszaki értelemben vett fegyver-fogalmat, szükséges-e kiemelni a veszélyes eszközök köréből a fegyvert, mint ténylegesen és potenciálisan, objektív veszélyességgel rendelkező veszélyes eszközt. Álláspontom szerint erre a kiemelésre mindenképp szükség van, mert bár a fegyver és a veszélyes eszköz kategória szoros kapcsolatban állnak, és a veszélyes eszközök körébe potenciálisan beletartozhatnak a fegyverek is, a fegyverek veszélyessége mégis magasabb szintűnek tekinthető, mint a veszélyes eszközöké. Ennek indoka az lehetett, hogy a fegyverek az adott esetben komoly félelemérzetet, illetve fenyegetettséget okozhatnak a sértettben, mint a veszélyes eszközök. A jogalkotó azonban az említett különbségtétellel egyáltalán nem foglalkozott.⁶²⁴

A garázdaság különösen súlyosan minősülő esete több speciális minősítő körülményt foglal magában, amelyek közül kettő rendelkezik kiemelt jelentőséggel jelen doktori értekezés vonatkozásában. Az egyik a fegyverrel minősítés, amely a lőfegyver magánál tartásáról és más fegyver használat céljából történő magánál tartásáról, a másik pedig a más veszélyes eszköz használat céljából történő magánál tartásáról rendelkezik. Utóbbi esetben a garázdaság különösen súlyos esetének minősítését megalapozza az, ha az elkövető vagy részes más veszélyes eszközt annak érdekében tart magánál, hogy azt használja.⁶²⁵ Hasonlóan a fogolyzandulás bűncselekményéhez, itt is új kategóriaként jelent meg 2011-ben a más veszélyes eszköz, amelynek használata a sértettnek súlyos sérüléseket képez okozni. Azonban ebben az esetben a más veszélyes eszköz a nem műszaki értelemben vett fegyvereket és az egyéb veszélyesnek tekinthető eszközöket⁶²⁶ foglalja magában, mintegy kiegészítő kategóriaként, bár a fegyverutáznatok⁶²⁷ nem tartoznak ebbe a körbe.⁶²⁸

⁶²⁴ KINDHAUSER i.m. 566.

⁶²⁵ StGB 125a. § 2. pont.

⁶²⁶ Ilyennek tekinthetők például a nagyobb kövek, furkósbotok, robbanóanyagok. FISCHER (2017.) i.m. 966.

⁶²⁷ A fegyverutáznatok kérdéskörét lásd a III.2.3.4. pontban kifejtve.

⁶²⁸ HEINTSCHEL-HEINEGG i.m. 584.

Amint azt már korábban említettem, a magyar jogtól eltérően a szemérem elleni erőszak és az erőszakos közösülés is elkövethető más veszélyes eszközzel, ráadásul e tényállásokban két esetben is megjelenik minősítő körülményként. Az első esetben az elkövetőre legalább három évig terjedő szabadságvesztést lehet kiszabni, amennyiben az elkövetés során más veszélyes eszközt magánál tart, súlyosabb esetben pedig legalább öt évig terjedő szabadságvesztéssel sújtja az StGB azt az elkövetőt, aki az elkövetés során más veszélyes eszközt használ.⁶²⁹ Ebben az esetben ismét a széles eszközcsoport jelenik meg, azonban itt már nem az absztrakt veszélyesség, hanem az általános veszélyesség jut kiemelkedő szerephez, amely azt jelenti, hogy az eszköznek ténylegesen, potenciálisan veszélyesnek kell lennie.⁶³⁰ Hasonlóan a fegyverrel minősítéssel rendelkező szemérem elleni erőszakhoz és erőszakos közösüléshez, itt is elhatárolható a magánál tartás és a használat cselekvőiségei. Első esetben már akkor is megalapozottá válik a minősítés, ha az elkövető a bűncselekmény elkövetése során magánál tartja a veszélyes eszközt, függetlenül attól, hogy arról a sértett rendelkezik-e arról tudomással vagy sem. Felmerülhet azonban a kérdés, hogyha az elkövető magánál tart egy veszélyes eszközt, akkor az objektív vagy szubjektív veszélyesség fogja ténylegesen megalapozni a bűncselekményt. Véleményem szerint ez egy rendkívül nehezen megválaszolható kérdés, főleg arra tekintettel, hogy a szubjektív veszélyességet vizsgálva bármilyen eszköz minősülhet veszélyes eszköznek (például egy öv vagy egy harisnyanadrág is). A szubjektív veszélyes eszközök nem alapozhatják meg a súlyosabb minősítést, hiszen így az elkövető gyakorlatilag csak meztelenül egy üres szobában valósíthatná meg csak a bűncselekményt, amely bár elméletileg lehetséges, gyakorlati megvalósulása kizárható. A BGH egy viszonylag régebbi, 2002-es ítéletében foglalkozott a veszélyes eszközzel elkövetett erőszakos közösüléssel is. Ebben az ítéletében megállapította, hogy e bűncselekmény esetében nem szükséges, hogy a veszélyes eszköz egyben kényszerítő eszköz is legyen, elegendő már az, ha a veszélyes eszköz alkalmazható szexuális célokra, de nem kell, hogy elsődlegesen⁶³¹ az legyen az alkalmazási köre.⁶³²

⁶²⁹ StGB 177. § (3) bekezdés 1. pont, (4) bekezdés 1. pont.

⁶³⁰ KINDHAUSER i.m. 581.; KÜHL i.m.829.; BECK i.m.1538-1539.

⁶³¹ BGH 1 StR 506/01 – Urteil vom 6. Februar 2002 (LG Nürnberg-Fürth).

⁶³² Az egyéb kapcsolódó bírósági gyakorlatot lásd: BGH, Beschluss vom 15. 4. 2014 – 2 StR 545/13; LG Köln; BGH, Beschluss vom 17. 8. 2010 – 3 StR 265/10; BGH, Urteil vom 12. 1. 2000 – 3 StR 363/99; BGH, Beschluss vom 12. 12. 2000 – 4 StR 464/00; LG Stendal.

A súlyos testi sértés a német büntetőjogban nemcsak fegyverrel, de veszélyes eszközzel is elkövethető, azonban mindkét esetben teljesen azonos a kiszabható büntetés mértéke, amely hat hónaptól tíz évig, enyhébb esetekben pedig három hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztésig terjedhet. A veszélyes eszközzel elkövetett súlyos testi sértés⁶³³ – hasonlóan az előzőekben bemutatott veszélyes eszközzel minősítéssel rendelkező bűncselekményekhez – akkor valósul meg, ha az elkövető más veszélyes eszközzel⁶³⁴ követi el a testi sértést.⁶³⁵ A minősítést ekkor is a más veszélyes eszköz objektív jellemzője, az adott esetben és célra történő használata, továbbá az okozott sérülések alapozzák meg. Fontos kiemelni, hogy a veszélyes eszközzel elkövetett súlyos testi sértés bűncselekménynél is az absztrakt veszélyesség jut kiemelkedő szerephez, hiszen olyan testi és nem testi tárgyakkal is lehet súlyos sérülést okozni, amelyek rendeltetészerű használatuk során nem veszélyesek, csak a konkrét helyzetben történő használatuk⁶³⁶ alapozza meg veszélyességüket.⁶³⁷ A bűncselekménnyel kapcsolatosan véleményem szerint még mindenképp érdemes foglalkozni a fegyverrel minősítéstől való elhatárolással is, hiszen a jogalkotó e tényállásban a „fegyver vagy más veszélyes eszköz útján” (*mittels einer Waffe oder eines anderen gefährlichen Werkzeugs*) kitéltelt használta. Ez azért fontos, mert ebben az esetben a nem műszaki értelemben vett fegyverek egyértelműen a más veszélyes eszköz kategóriájába tartoznak, tehát itt a két fogalom szorosan összekapcsolódik, és közös jellemzőket mutat.

A veszélyes eszközzel elkövetett súlyos testi sértés vonatkozásában a veszélyes eszköz az általános fogalmához képest lényeges szűkítésen esik át, tehát az azonos vagy magasabb veszélyességű, azonban eszköz-jelleget nem mutató tárgyak nem esnek ebbe a körbe, hanem az életveszélyes sérülések okozására alkalmas tárgyak körébe tartoznak.

⁶³³ Részletesen lásd: ECKSTEIN Ken: Das gefährliche Werkzeug als Mittel zum Zweck der Körperverletzung, *Neue Zeitschrift für Strafrecht*, 2008. (Jahrgang 28.), 3., 125-129.

⁶³⁴ KINDHAUSER i.m. 826-827.; RENGIER i.m. 97-101.; HEINTSCHEL-HEINEGG i.m. 947-956.

⁶³⁵ StGB 177. § (1) bekezdés 2. pont

⁶³⁶ A veszélyes eszköz és a veszélyes testi sértés vonatkozásában mindenképp kiemelendő az a jogirodalom szerinti kérdéskör, amely azt vizsgálja, hogy amennyiben a veszélyes testi sértés során a sértett is közrehatott, és a sérülés nem kizárólag vagy nem jelentős részben a veszélyes eszköz által kerül okozásra, akkor megállapítható-e a veszélyes testi sértés bűncselekménye vagy sem. Az elfogadott álláspont szerint ekkor egyedileg alaposan meg kell vizsgálni a sértetti közrehatás mértékét, és annak megfelelően kell a veszélyes testi sértés vagy a testi sértést bűncselekményét megállapítani. SATZER-SCHLUECKEBIER i.m. 1416.

⁶³⁷ A veszélyes testi sértés esetében mindenképp feltétel még a mozgathatóság (*in Bewegung gesetzt werden muss*), tehát az egyes nem mozgatható tárgyak, például a fal vagy a padló nem alapozhatják meg a súlyosabb minősítés megállapítását. SATZGER-SCHLUECKEBIER i.m. 1415.

Így nem tekinthetők veszélyes eszköznek a folyadékok és gázok (kivéve azok tartóeszközével együttesen), illetve az egyes emberi testrészek sem (kivéve az egyes testrészek pótlására alkalmazott eszközök, például műláb)⁶³⁸, viszont a vasrudak, öngyújtók, kések, paprikaspray-k, égő cigaretták már igen.⁶³⁹ A BGH 2002-ben kimondta, hogy az áldozat fejére húzott műanyagzacskó képes súlyos sérüléseket okozni, kivéve, ha az orr magasságáig ér és nincs lerögzítve. Ilyen esetben is szenvedhet el azonban a sértett pszichoszomatikus sérüléseket.⁶⁴⁰ Véleményem szerint ez a határozat azért rendelkezik kiemelkedő szereppel, mert kimondta benne a BGH, hogy nemcsak a testi sérülések alapozhatják meg a veszélyes testi sértés bűncselekményét, hanem lelki, pszichoszomatikus sérülések is keletkezhetnek, amelyeket akár veszélyes eszközök is okozhatnak. A BGH egy 2010-es döntésében kimondta, hogy egy kábel, ha azt fojtogatásra használják, a jellege és a konkrét használata alapján súlyos sérülések okozására képes. Más vonatkozik arra, ha az elkövető a sértettnek a kábelt lazán helyezi a torkára, hogy benne félelmet és ijedtséget keltsen – ekkor azonban a pszichikai sérülések nem számítanak.⁶⁴¹ A döntés végét tekintve megállapítható, hogy kis mértékben ellentmondott önmagának a BGH, azonban ez az ellentmondás feloldható, hiszen a veszélyes eszköznél feltételnek tekinthető, hogy a sértettben megalapozott félelmet keltsen, amelynek hiányában azonban nem állapíthatók meg a pszichikai sérülések. A veszélyes eszköz lehet azonban tehergépjármű is, még akkor is, ha a sérülés a sértett hibájából következett be.

Megjegyzendő, hogy a tehergépjármű azonban csak akkor minősül veszélyes eszköznek, ha mozgásban van, egyébként nem tekinthető annak.⁶⁴² A BGH szerint a mozgásban lévő gépjármű⁶⁴³ minden esetben képes arra, hogy sérüléseket okozzon. Fontos azonban kiemelni, hogy a mozgó gépjármű motorháztetejéről az aszfaltra történő leesés révén keletkező sérülések nem a más veszélyes eszköz használatáról eredő sérüléseknek tekinthetők.⁶⁴⁴

⁶³⁸ HEINTSCHEL-HEINEGG i.m. 947-948.

⁶³⁹ FISCHER (2017.) i.m. 1587-1588.

⁶⁴⁰ BGH 2 StR 113/02 – Beschluss vom 15. Mai 2002 (LG Köln)

⁶⁴¹ BGH 4 StR 589/09 – Beschluss vom 12. Januar 2010 (LG Magdeburg)

⁶⁴² BGH 4 StR 424/06 – Beschluss vom 16. Januar 2007 (LG Saarbrücken)

⁶⁴³ Kiemelendő, hogy ebben az esetben már megjelenik a gépjármű általánosságban is veszélyes eszközként, azaz kibővült a szabályozási kör és nemcsak a tehergépjárművek minősülnek más veszélyes eszköznek, hanem a személygépjárművek is.

⁶⁴⁴ BGH 4 StR 266/11 – Beschluss vom 30. Juni 2011 (LG Bonn)

A BGH egy rendkívül friss ítéletében ismételten foglalkozott a mozgó tehergépjárművel, mint más veszélyes eszközzel, megállapítva, hogy a fenyegetésen alapuló tényállás ebben az esetben eredménybűncselekményként jelenik meg.⁶⁴⁵ A jogalkalmazó szerint ugyanakkor egy összecsucskható zsebkés minden esetben kimeríti a más veszélyes eszköz BGH által alkotott fogalmát, függetlenül attól, hogy azt egy másik személy ellen használta az elkövető vagy sem. A BGH szerint meglehetősen szerencsétlen a más eszköz megfogalmazás, mindenképpen célszerű lenne tisztázni és egyértelműsíteni ezt a kifejezést.⁶⁴⁶ Az összecsucskható zsebkés azonban akkor is más veszélyes eszköznek minősül, hogy nem tartozik a nem műszaki értelemben vett fegyverfogalom szabályozási körébe vont eszközcsoportba.⁶⁴⁷ A BGH ítélkezési gyakorlata szerint rendkívül széles a más veszélyes eszközök csoportja, így más veszélyes eszköznek minősülhet egy öv⁶⁴⁸, az utcai cipő⁶⁴⁹, egy személygépkocsi⁶⁵⁰, azonban a súlyosabb minősítést nem alapozhatja meg az, ha az elkövető kézzel megüti a sértettet, ugyanis az elkövető vagy más személy testrészei nem minősülnek veszélyes eszköznek.⁶⁵¹

A fegyverrel minősítés mellett megjelenik a más veszélyes eszközzel minősítés a fegyveres lopás⁶⁵² bűncselekményében⁶⁵³ is, amely esetben a büntetés mértéke, továbbá a minősítő körülményhez kapcsolódó cselekvőség teljes mértékben megegyezik a fegyverrel minősítésével.⁶⁵⁴

⁶⁴⁵ BGH 4 StR 292/12 – Beschluss vom 20. Dezember 2012 (LG Wuppertal)

⁶⁴⁶ BGH 3 StR 246/07 – Beschluss vom 3. Juni 2008 (OLG Celle)

⁶⁴⁷ Ebben az esetben a fegyver és más veszélyes eszköz kitétel a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverfogalomra utal vissza, ennek megfelelően kell e rendelkezést értelmezni. Ennek kifejtését lásd a vonatkozó részben részletesen kifejtve

⁶⁴⁸ BGH 1 StR 93/02 – Urteil vom 9. Juli 2002 (LG Stuttgart)

⁶⁴⁹ BGH 3 StR 94/99 – Urteil vom 23. Juni 1999 (LG Hannover)

⁶⁵⁰ BGH 4 StR 220/08 – Beschluss vom 10. Juli 2008 (LG München). Az ítéletben foglaltak alapján azonban a mozgásban lévő személygépjárműből történő kiugrás és az annak eredményeként elszenvedett sérülések nem alapozzák meg a veszélyes eszköz útján történő elkövetést. Ez az ítélet a joggyakorlat ellentmondásosságára világít rá.

⁶⁵¹ BGH 4 StR 450/10 – Beschluss vom 11. Januar 2011 (LG Essen).

⁶⁵² A veszélyes eszköz fegyveres lopás bűncselekményében történő értelmezése viszonylag nagyobb számú negatív kritikát kapott a nem műszaki értelemben vett fegyverfogalom miatt, amely vonatkozásában a fegyver és a veszélyes eszköz közötti határvonal még inkább elmosódottnak tekinthető. Ennek megoldása érdekében a jogirodalom szerint a használati kikötés klauzulája („*Verwendungsvorbehalt*”) vagy a használati szándék klauzulája („*Verwendungsabsicht*”) alkalmazandó, amely szubjektív módon oldja meg az elhatárolást azzal, hogy a tettesnél lévő eszköz felhasználási célját vizsgálja. FISCHER 2017. i.m. 1773.

⁶⁵³ A kapcsolódó joggyakorlatot lásd például: BVerfG, Beschluss vom 2. 3. 2009 – 2 BvR 1032/08; BGH, Beschluss vom 27. 6. 2000 – 1 ARs 6/00.

⁶⁵⁴ StGB 244. § (1) bekezdés 1. pont a) alpont.

Ebben az esetben a jogirodalom a más veszélyes eszközök veszélyességét nemcsak szubjektív formában értékeli, hanem a fegyverekhez való hasonlóság (*Waffenähnlichkeit*) miatt is, amelynek eredményeként mindenképp szükséges a pontosabb szabályozás az absztrakt veszélyesség miatt.⁶⁵⁵ Megjegyzendő azonban, hogy a jogirodalom szerint a veszélyes eszközzel elkövetett lopás bűncselekménye esetén a veszélyes eszköz objektív és szubjektív veszélyessége nem válik el élesen egymástól: például egy csavarhúzó a lopás bűncselekményének elkövetése során csak akkor tekinthető veszélyes eszköznek, ha objektív sajátosságai alapján – körülbelül, mint egy szúróeszköznél – alkalmas arra, hogy a sértettnek súlyos testi sérülést okozzon.⁶⁵⁶

A veszélyes eszközzel elkövethető bűncselekmények kategóriáján belül az utolsó tényállás a súlyosabban minősülő rablás,⁶⁵⁷ amelyet más veszélyes eszközzel is el lehet követni.⁶⁵⁸ Az StGB-ben megfogalmazott tényállás szerint legalább három évig tartó szabadságvesztéssel sújtható a tettes vagy részes, aki a rablás során más veszélyes eszközt magánál tart. Legalább öt évig terjedő szabadságvesztést kell kiszabni arra az elkövetőre vagy részesre, aki a rablás során egy más veszélyes eszközt használ.⁶⁵⁹

A tényállásból egyértelműen megállapítható, hogy az első esetben elegendő a magánál tartás, második esetben viszont szükséges a használat is. Itt érdemes visszautalni a más veszélyes eszközzel elkövetett szemérem elleni erőszakra, erőszakos közöszlésre, továbbá az említett bűncselekményekkel kapcsolatos objektív és szubjektív veszélyességre is, különösen, hogy ebben az esetben már az absztrakt veszélyesség kérdésköre merül fel.⁶⁶⁰ Hasonlóan a veszélyes eszközzel elkövetett súlyos testi sértéshez, a veszélyes eszközzel elkövetett súlyosabban minősülő rabláshoz is rendkívül széleskörű bírósági gyakorlat kapcsolódik. Az egyik ilyen ítélet 1999-ben született és a fegyverek e bűncselekmény esetében veszélyes eszköznek tekintését foglalja magában a veszélyes eszköznek a BGH által alkotott fogalma szerint.⁶⁶¹

⁶⁵⁵ KINDHAUSER i.m. 932-935.; RENGIER i.m. 74-81.; MITSCH i.m. 78-82.; WESSELS – HILLENKAMP i.m. 118-124.; KÜHL i.m. 1143-1146.; BECK i.m. 1451-1456.

⁶⁵⁶ N/A: Schraubendreher als gefährliches Werkzeug beim Diebstahl, *Neue Zeitschrift für Strafrecht*, 2013/6. 371.

⁶⁵⁷ StGB 250. § (1) bekezdés 1. pont a) alpont.

⁶⁵⁸ KINDHAUSER i.m. 976-977.; i.m.135-137., 138-139.; MITSCH i.m. 145-46.; WESSELS – HILLENKAMP i.m. 173-174.; BECK i.m.1538-1543.

⁶⁵⁹ StGB 250. § (1) bekezdés 1. pont a) alpont és (2) bekezdés 1. pont.

⁶⁶⁰ Az absztrakt veszélyesség miatt tekinthető a tényállás vonatkozásában veszélyes eszköznek a harci kutya, a golyóstoll, a szekrényajtó vagy akár a tornacipő. FISCHER 2017. i.m. 1813-1814.

⁶⁶¹ BGH 4 StR 380/98 – Urteil vom 11. Mai 1999 (LG Hagen).

A BGH 2010-ben ismét értelmezte a veszélyes eszköz fogalmát, amelyben megállapította, hogy a veszélyes eszköz használatára nemcsak akkor kerülhet sor, amikor az elkövető egy általában veszélyes eszközt használ, hanem akkor is, amikor egy veszélytelen eszköz objektív veszélyessége csak a konkrét használata során jelentkezik, és így súlyos sérülések okozására képes. A veszélyes eszköz használata megállapításának fontos eleme azonban a célhoz kötött felhasználás – anélkül nem tekinthető használatnak.⁶⁶² A BGH szerint a veszélyes eszközzel elkövetett súlyosabb rablás bűncselekményének értelmezésekor a használat azt jelenti, hogy az elkövető egy másik dolog erőszakkal történő elvétele érdekében egy személy ellen erőszakkal, illetve élet- vagy testi épség ellen irányuló fenyegetéssel egy veszélyes eszközt használ fel. Nem tekinthető ugyanakkor használatnak a magánál tartás, illetve az sem, ha a bűncselekmény megvalósulása sikertelen.⁶⁶³

III.2.2.3. A „veszélyes eszközzel” minősítés összefoglalása ⁶⁶⁴

Véleményem szerint a veszélyes eszközökkel kapcsolatban megállapítható, hogy egy rendkívül különleges, a magyar jogban nem létező intézmény található az StGB rendelkezései között, amely leginkább a magyar fegyveresen és felfegyverkezve minősítés között helyezhető el.

A veszélyes eszközzel minősítés jogintézményének létrehozásával a jogalkotó egy olyan rendkívül tág és átfogó eszköz- és anyagcsoportot foglalt össze, amelynek segítségével fokozottabban védhető egyes bűncselekmények jogi tárgyai. A minősítésnek mégis legnagyobb hátránya, hogy nem került sor pontos fogalom meghatározásra, amelynek eredményeként bármilyen eszköz a veszélyes eszköz kategóriájába tartozhat, tehát szinte minden esetben megállapítható a súlyosabb minősítés.

⁶⁶² BGH 3 StR 190/10 – Urteil vom 5. August 2010 (LG Stade).

⁶⁶³ BGH 3 StR 556/09 – Urteil vom 18. Februar 2010 (LG Wuppertal).

BGH 3 StR 102/08 – Urteil vom 8. Mai 2008 (LG Oldenburg).

⁶⁶⁴ A veszélyes eszközök vonatkozásában nincsen lehetőség kriminálstatisztikai adatok elemzésére és azok alapján következtetések levonására, tekintettel arra, hogy a BKA nem gyűjt adatot a veszélyes eszközökkel vagy akár egyes meghatározott és gyakran előforduló eszközök (például kés, bot, olló, stb.) vonatkozásában.

A másik nehézség véleményem szerint abban jelenik meg, hogy nem került pontosításra, hogyan lehet elkülöníteni veszélyes eszközt a más veszélyes eszköztől, mi a tényleges különbség közöttük. Ennek eredményeként a jogalkalmazó feladata rendkívül nehezzé vált, hiszen a veszélyes eszköz értelmezésével még nem válik egyértelművé a más veszélyes eszköz és fordítva. Véleményem szerint mindenképp szükség lenne a két fogalom egységesítésére, illetve annak meghatározására, hogy mely bűncselekmények esetében miért elegendő a veszélyes eszköz, míg más bűncselekményeknél a más veszélyes eszköz, és ez a különbségtétel mit is jelent pontosan.

Az értelmezéssel kapcsolatban kihívás elé állítja a jogalkalmazót az is, hogy egyes esetekben elegendő a veszélyes eszköz magánál tartása, más esetekben azonban szükség van annak használatára is. Célszerű lenne e két magatartástípust a veszélyes eszközökkel kapcsolatban pontosabban elhatárolni, hiszen a használat céljából történő magánál tartás rendkívül nehezen bizonyítható.

Nehézséget okoz még az is, hogy egyes esetekben a jogalkalmazó bizonyos fegyvereket veszélyes eszköznek minősített, így egyes bűncselekményeknél a fegyverrel elkövetést állapította meg, és annak alapján szabta ki a büntetést, míg más esetekben a veszélyes eszközzel elkövetés minősítése szerint állapította meg a büntetési tételt. Véleményem szerint e területen mindenképp szükséges lenne vagy egy rendkívül egyértelmű elhatárolásra, vagy pedig pontos fogalmak alkotására, hiszen rendkívül sok döntési kihívással szembesülnek az alsóbb bíróságok, amely pedig a jogalkalmazás egységességének hiányához vezet.

A veszélyes, illetve más veszélyes eszközzel minősítés egyes cselekvősegeit vizsgálva megállapítható, hogy a leggyakoribb cselekvőség a használat érdekében történő magánál tartás, amely egyértelműen egy célzatos cselekvőségnek tekinthető. A magánál tartás, a használat és a segítséggel okozás, mint veszélyes eszközökhöz kapcsolódó cselekvőségek, kizárólag egy-egy bűncselekmény (erőszakos közöszlés és súlyos testi sértés) esetében fordul elő, nem tekinthető gyakorinak.

Megjegyzendő, hogy a fegyverrel minősítéstől eltérően a veszélyes eszközzel minősítés vonatkozásában a BKA vagy más statisztikai szerv egyáltalán nem kezel statisztikai adatokat, így a veszélyes eszközzel elkövetett bűncselekmények száma mérésének alakulására, és az eredményeknek a jogalkotással és a jogalkalmazási gyakorlattal történő összevetésére nincsen lehetőség.

III.2.3. Az „eszközzel” (*Werkzeug*) és az „anyaggal” (*Mittel*)⁶⁶⁵ minősítés

A fegyverrel és veszélyes eszközzel minősítések mellett a német büntetőjog tartalmaz még két speciális és az ismertett minősítő körülményekhez szorosan kapcsolódó minősítő körülményt: az eszközzel, illetve az anyaggal elkövetést is. Azonban ez a két minősítő körülmény már lényegesen kevesebb bűncselekmény esetében fordul elő, és hasonlóan a veszélyes eszközzel minősítéshez, kriminalisztikai vizsgálatuk egyáltalán nem lehetséges, tekintettel arra, hogy a BKA nem kezel adatok velük kapcsolatban.

III.2.3.1. Az „eszközzel” és az „anyaggal” minősítés problematikája – a jelentéstartalom kérdései

Az első értelmezési nehézséget – hasonlóan a veszélyes eszköznél kifejtettekhez – az okozza, hogy pontosan nem definiálta a jogalkotó, hogy mely eszközök tartoznak ebbe a körébe. Célszerű azonban abból kiindulni, hogy ami nem lőfegyver vagy fegyver, illetve nem veszélyes eszköz, nem más veszélyes eszköz, akkor az az eszköz körébe tartozik. A helyzet azonban nem ennyire egyértelmű, hiszen negyedik kategóriaként megjelenik az anyag is, amely szintén csak egyes bűncselekmények minősítő körülményeként szerepel az StGB-ben.

⁶⁶⁵ A továbbiakban az eszközzel történő elkövetéssel, mint minősítő körülménnyel foglalkozom, a jogi, illetve elkövetési tárgyként megjelenő egyéb eszköz nem képezi a dolgozat tárgyát. Emellett a két minősítő körülményt együtt vizsgálom, tekintettel arra, hogy minden tényállásban együtt fordulnak elő minősítő körülményként

A jelenleg elfogadott értelmezés szerint az eszköz és az anyag alkalmas arra, hogy jelentős sérüléseket okozzon, amennyiben az elkövető erőszakkal felhasználva vagy azokkal fenyegetve követi el a bűncselekményt („...*die geeignet sind, erhebliche Verletzungen herbeizuführen, wenn sie in der Weise, in welcher der Täter mit ihnen Gewalt anzuwenden oder anzudrohen beabsichtigt, eingesetzt werden*”).⁶⁶⁶ Ezen fogalom alapján megállapítható, hogy az eszköz és az anyag is rendelkezik szubjektív veszélyességgel, hiszen feltétel a sérülés okozása, ugyanakkor a sérülés nem feltétlenül lesz súlyos vagy életveszélyes. Amennyiben az eszköz már objektív veszélyességgel is rendelkezik, akkor veszélyes eszközként fog minősülni, nem pedig az enyhébb minősítés megállapítására lesz lehetőség.

A veszélyes eszközt, az eszközt és az anyagot lényegesen nehezebb elhatárolni, hiszen a szubjektív veszélyességet vizsgálva a két kategória szinte teljes mértékben megegyezik egymással, csak elnevezésük eltérő. Az eltérések leginkább az eszköz felhasználási módjában jelennek meg, amelyek – eltérően az eddigiektől – megegyeznek az egyes bűncselekményeknél.

Megjegyzendő, hogy az eszközzel vagy anyaggal minősítés is leginkább a magyar felfegyverkezve minősítéshez hasonlítható, hiszen az eszköz vagy anyag magánál tartására egy másik ember ellenállásának erőszakkal vagy fenyegetéssel történő megakadályozásához vagy legyőzéséhez szükséges.

Ugyanakkor ez a kör lényegesen tágabbnak tekinthető a magyar felfegyverkezve minősítésnél, tekintettel arra, hogy nem feltétel ezekben az esetben sem az emberi élet kioltására való alkalmasság, egy annál lényegesen enyhébb eszköz-csoport került megalkotásra.

⁶⁶⁶ KINDHAUSER i.m. 936.

III.2.3.2. Az "eszközzel" és „anyaggal” minősítéssel rendelkező egyes bűncselekmények

Ezeket a minősítő körülményeket megvizsgálva megállapítható, hogy viszonylag kevés, mindösszesen három bűncselekmény minősítő körülményeként jelennek meg a minősítések: a szemérem elleni erőszak és erőszakos közösülés,⁶⁶⁷ fegyverrel elkövetett lopás,⁶⁶⁸ és a rablás súlyosabb esete⁶⁶⁹ bűncselekményeinél.

Hasonlóan a fegyverrel és a veszélyes eszközzel elkövetett erőszakos közösüléshez, a bűncselekmény elkövethető eszközzel és anyaggal is, azonban a büntetés ebben az esetben enyhébb, mint az előzőekben bemutatott, súlyosabb minősítések esetében.⁶⁷⁰ Az StGB szerint legalább három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az, aki az ellenállás leküzdése végett egy másik személy ellen erőszakkal vagy fenyegetéssel egy eszköz vagy egyéb eszköz igénybevételel hajtja végre a szemérem elleni erőszakot vagy az erőszakos közösülést.⁶⁷¹

A bűncselekmény minősítésével kapcsolatban érdemes kiemelni, hogy megjelenik egy, az eddigi minősítő körülményekhez képest nagyobb mértékű eltérés is a cselekvőség terén. A vizsgált minősítő körülmények esetében ugyanis már nem elegendő a magánál tartás és a használat, ekkor már célhoz kötött, az ellenállás leküzdése végett, és meghatározott módú, erőszakkal vagy fenyegetéssel összekötött használat szükséges. A magánál tartás ebben az esetben objektív veszélytelenséget feltételez.

Nehézséget okozhat még az is, hogy mely dolgok tekinthetőek eszköznek ebben az esetben, hiszen az elméleti elhatárolás egyszerű, a gyakorlati elkülönítés azonban mindenképpen problémásnak tekinthető, hiszen az objektív veszélyességgel rendelkező eszközök a veszélyes eszközök kategóriájába tartoznak.

⁶⁶⁷ StGB 177. § (3) bekezdés 2. pont.

⁶⁶⁸ StGB 244. § (1) bekezdés 1. pont a) alpont.

⁶⁶⁹ StGB 250. § (1) bekezdés 1. pont b) alpont.

⁶⁷⁰ Lásd: KÜHL i.m. 829-830.; FISCHER i.m. 1220-1221.; BECK i.m. 1539.

⁶⁷¹ StGB 177. § (3) bekezdés 2. pont.

A szubjektív veszélyesség már lényegesen nehezebben megoldható probléma ebben az esetben, hiszen a szubjektív veszélyes eszközök (például egy öv vagy egy harisnyanadrág) is tartozhatnak a veszélyes eszköz és az eszköz kategóriájába is. Előbbi csoportba akkor tartozhatnak, ha például az elkövető súlyos sérüléseket okoz harisnyanadrággal történő fojtogatással, utóbbi csoportba pedig akkor sorolhatók, ha az elkövető azzal fenyegeti meg a sértettet, hogy az övvel fojtogatni fogja, megveri – súlyos sérüléseket nem okozva – majd elköveti az erőszakos közösülés bűncselekményét. A bűncselekménnyel kapcsolatban a BGH kimondta, hogy a magánál tartás független attól, hogy a jogalkotó éppen melyik kifejezést használja rá vonatkozóan (*bei sich führen* – *mit sich führen*), az alkalmazott eszköz magánál tartása játszik szerepet a minősítő körülmény megállapítása esetében.⁶⁷² Így ebben az esetben az olyan eszközök, illetve anyagok alapozzák meg a súlyosabb minősítés megállapítását, amelyeket a tettes a sértett legyőzésére használhat, például kendő, ragasztószalag, zsinór vagy egyes kémiai anyagok is, amelyek a sértett lenyugtatásához nyújtanak segítséget.⁶⁷³

A második olyan bűncselekmény, amelyet eszközzel és anyaggal is el lehet követni, megtévesztően a fegyverrel elkövetett lopás⁶⁷⁴ elnevezés alatt szerepel. Az StGB szerint hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető az, aki a lopás elkövetése során egy másik személy ellenállásának erőszakkal vagy fenyegetéssel történő megakadályozása vagy legyőzése érdekében eszközt vagy anyagot tart magánál.⁶⁷⁵ Hasonlóan a veszélyes eszközzel elkövetett szemérem elleni erőszakhoz és erőszakos közösüléshez, itt is abból a célból tartja magánál az elkövető az adott eszközt, hogy erőszakkal vagy erőszakos fenyegetéssel a másik személy ellenállását megszüntesse vagy megakadályozza.

⁶⁷² BGH 4 StR 465/08 – Beschluss vom 16. Oktober 2008 (LG Landau).

⁶⁷³ A joggyakorlatot lásd például: BGH, Beschluss vom 4. 6. 2013 – 2 StR 3/13; BGH, Beschluss vom 30. 8. 2011 – 3 StR 264/11; GH, Urteil vom 8. 5. 2013 – 2 StR 558/12; BGH, Urteil vom 27. 1. 2011 – 4 StR 487/10; BGH, Urteil vom 27. 3. 2003 – 3 StR 435/02; BGH, Beschluss vom 20. 3. 2012 – 4 StR 561/11; FISCHER 2017. i.m. 1252.

⁶⁷⁴ Az eszközökre vonatkozóan lásd: KÜHL i.m. 1146-1148.; FISCHER i.m. 1726.; MITSCH i.m. 87-90.; WESSEL –HILLENKAMP i.m. 124-127.; RENGIER i.m. 85-90.; KINDHAUSER i.m. 936-937.; BECK i.m. 1456-1459.

⁶⁷⁵ StGB 244. § (1) bekezdés 1. pont a) alpont.

Eltérésként érdemes azonban kiemelni, hogy itt a jogalkotó ismételen egy félig új kategóriát alkotott meg: a más eszköz (*ein sonstiges Werkzeug*) kategóriáját hozta létre, azonban sem nem definiálta, sem nem jelezte, hogy ez mennyiben tér el az eszköz fogalmától. Elméletileg bármilyen eszköz, dolog – kivéve az elkövető testrészei – tartozhatnak ebbe a csoportba, ha objektíve veszélytelen tárgyaknak tekinthetők és nem tartoznak a veszélyes eszközök körébe. Azonban így ebbe a csoportba lehet sorolni a jelzőpisztolyokat is, amelyek nem valósítanak meg valós fenyegetést a sértettre nézve, mivel fegyverutánezatnak tekinthetők.

A harmadik és egyben utolsó, ezzel a két minősítő körülménnyel rendelkező bűncselekmény a súlyosan minősülő rablás bűncselekménye,⁶⁷⁶ amelynek tényállása szinte teljes mértékben megegyezik a fegyverrel elkövetett, illetve a veszélyes eszközzel végrehajtott lopás tényállásával. Bár e tényállást tekintve a törvényi szabályok nem igényelnek különösebb magyarázatot, véleményem szerint mindenképp érdemes foglalkozni a kapcsolódó joggyakorlattal is, hiszen ezek révén könnyebben megérthetővé és értelmezhetővé válik a bűncselekmény és maga az eszköz, illetve a más eszköz magánál tartása, az ilyen jellegű elkövetés. A BGH egy 2001-es ítéletében megállapította, hogy a használatra kész, de meg nem töltött fegyverek nem minősülnek fegyvernek vagy veszélyes eszköznek, hanem csak eszköznek vagy egyéb eszköznek tekinthetők.⁶⁷⁷ E döntés azért is kiemelendő, mert a BGH egy más ítéletében egy másik bűncselekmény kapcsán a meg nem töltött, de használatra kész fegyvert egyéb veszélyes eszköznek minősítette, így pedig összemosta a két eszköztípus közötti határokat, ezzel pedig nagymértékben megnehezítette a jogalkalmazók feladatát. A második kapcsolódó döntés 2004-ben született, és a BGH bírái megállapították, hogy a rabló, aki az elkövetés eszközét a helyszínen fogja meg először, és azt követően használja, magánál tartást valósít meg, és ezzel megalapozottá válik a súlyosabb minősítés.⁶⁷⁸

⁶⁷⁶ Lásd részletesen: KINDHAUSER i.m. 972-974.; RENGIER i.m.135-136.; WESSELS – HILLENKAMP i.m. 174-176.; MITSCH i.m. 147-150.; FISCHER i.m.1767-1769.; KÜHL i.m. 1166-1167.; BECK i.m. 1543-1546.

⁶⁷⁷ BGH 4 StR 412/00 – Urteil vom 17. Mai 2001 (LG Bielefeld).

⁶⁷⁸ BGH 3 StR 349/04 – Beschluss vom 5. Oktober 2004 (LG Wuppertal).

A BGH azonban nem állt meg itt az eszközök értelmezésével kapcsolatosan, hanem továbbment, és megpróbálta pontosítani azt a tárgykört, amely az eszköz, illetve az egyéb eszköz körébe tartozik. A döntés értelmében azok a tárgyak sorolhatók ide, amelyeket az elkövető az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében erőszakkal vagy erőszakos fenyegetéssel alkalmaz, azaz azok a tárgyak, amelyek objektív veszélytelenek, de sérülések okozására képesek. E tárgyaknak alkalmasnak kell lenniük arra, hogy konkrét körülmények között az elkövető szemszögéből tervezett használatuk nélkül a sértettben azt a benyomást keltsék, hogy erőszakosan használhatók, és ezáltal veszélyesnek tekinthetők.⁶⁷⁹ Ebben az ítéletben a BGH lényegében megalkotta az eszköz definícióját, amely tartalmát tekintve a sérülés okozásának képességében tér el a veszélyes eszköztől.

III.2.3.3. Az „eszközzel” vagy „anyaggal” minősítés összefoglalása

Álláspontom szerint az eszközzel történő elkövetés véleményem szerint egyedülállónak tekinthető, hiszen két különböző elnevezésű eszközcsoport került megalkotásra és használatra, amelyek fogalma azonban teljes mértékben azonos, sem a jogalkotó, sem pedig a jogalkalmazó nem különítette el jelentéstartalmukat, ráadásul együtt szerepelnek a tényállásokban is.

Úgy gondolom, hogy mindenképp szükség lenne e területen egységesítésre, hiszen jelenleg meglehetősen fragmentált a szabályozás jelenlegi formája és gyakran nehéz helyzetbe kerülnek a jogalkalmazók, amikor dönteniük kell, hogy eszközzel vagy egyéb eszközzel került sor a bűncselekmény elkövetésére.

Az eszközzel és az anyaggal minősítés vonatkozásában megállapítható, hogy a jogalkotó minden esetben cselekvőségként egy másik személy ellenállásának erőszakkal vagy fenyegetéssel történő leküzdése vagy megakadályozása érdekében történő magánál tartást szabályozta, egyéb magatartás nem fordult elő, minden esetben a célzatos magánál tartás szankcionálására került sor, amely leginkább a magyar felfegyverkezve történő elkövetéshez hasonlónak tekinthető.

⁶⁷⁹ BGH 4 StR 394/06 – Urteil vom 18. Januar 2007 (LG Essen); BGH 4 StR 359/08 – Beschluss vom 30. September 2008 (LG Essen).

A veszélyes eszközökkel minősítéshez hasonlóan a BKA és más szervezet egyáltalán nem gyűjt és kezel statisztikai adatokat az eszközzel vagy anyaggal minősítés vonatkozásában, így ebben az esetben ennek vizsgálata sem lehetséges.

III.2.3.4. A fegyverutánzatok kérdésköre: „fegyverrel”, „veszélyes eszközzel” vagy „anyaggal”?

Az eszközzel és anyaggal minősítés vonatkozásában az egyik legérdekesebb német büntetőjogi probléma a fegyverutánzatok köre (*Scheinwaffen-Problematik*),⁶⁸⁰ amely szerint a fegyverutánzatok – bár nem rendelkeznek objektív veszélyességgel – mégis alkalmasak arra, hogy a sértettben megalapozott félelmet keltsenek. Ennek megfelelően pedig a fegyverrel minősítés megállapításának lenne helye, ugyanakkor az StGB erre nem ad lehetőséget a WaffG-ben szereplő lőfegyver-fogalom alapján. Viszont a fegyverutánzatok nem felelnek meg a veszélyes eszközöknek sem, hiszen a fogalmi elemek közül többnek sem tudnak eleget tenni.

Kiemelendő azonban, hogy a fegyverutánzattal elkövetés megállapításának feltétele, hogy az a sértettben megalapozott sérelmet keltsen, tehát amennyiben a sértett felismeri a fegyver utánzatának létét, akkor a fenyegetés sem valósul meg, és a bűncselekmény megállapítása sem lehetséges.⁶⁸¹

Feltétel továbbá a fegyverutánzat valamilyen formában történő használata (például fenyegetés), mivel a fegyverutánzat magánál tartása használat nélkül nem alapozza meg a súlyosabb minősítés megállapítását.⁶⁸²

Ennek megfelelően tehát a joggyakorlat és a jogirodalom szerint a fegyverutánzatok az eszközzel vagy anyaggal minősítést valósítják meg. Ebbe a körbe tartozhatnának még a meg nem töltött fegyverek is, azonban azokat a jogalkalmazó egyértelműen veszélyes eszközöknek minősítette azok erősebb szubjektív veszélyessége miatt.

⁶⁸⁰ Lásd: <http://www.hrr-strafrecht.de/hrr/4/05/4-170-05.pdf> (Letöltés ideje: 2017. március 26.).

⁶⁸¹ Drohung mit Scheinwaffe auch dann, wenn das Opfer den Plan durchschaut?, *JURA*, 1990/10. 6.; BGH Urteil vom 18.1.2007 – 4 StR 394/06 (LG Essen); BGH Urteil vom 12.11.1991 – 5 StR 477/1991 (LG Berlin).

⁶⁸² LG Köln, Urteil vom 25.5.1992 – 112-6/92.

A fegyverutánzatoknak az egyes minősítések körébe történő besorolásának alapját az elhíresült Labello-ügy képezi, amelynek tényállása szerint egy hölgy bemegy egy drogériába, hogy azt kirabolja. Ennek érdekében a pénztárhoz odamegy, a hátához egy labellót nyom és követeli a bevétel átadását, amelyet a pénztáros teljesít, mivel azt hiszi, hogy a hátának egy lőfegyvert nyomott az elkövető.⁶⁸³ A BGH álláspontja szerint ebben az esetben eszközzel elkövetett rablás bűncselekménye valósult meg, tekintettel arra, hogy az elkövető egy olyan eszközt használt, amely egyáltalán nem rendelkezik veszélyességgel, és a külső megjelenése alapján sem képes teljesen arra, hogy a sértettet megsebesítse. Tehát a BGH értelmezése teljes mértékben eltér a jogszabályban foglaltaktól, illetve a jogirodalom álláspontjától, azonban mégis ez tekinthető az elfogadott értelmezésnek.

Ennek alapján ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy az eszköz és az anyag érdemileg az utánzat szerepét töltik be az StGB-ben, vagy egyéb eszközcsoportokat is magukba foglalva tényleg rendelkeznek érdemi szereppel vagy sem. Álláspontom szerint igen, azonban célszerű lenne az StGB-t ilyen formában esetleg pontosítani, hogy egy esetleges utánzattal történő elkövetés esetén értelmezhetőek legyenek a jogszabályi rendelkezések, tekintet nélkül arra, hogy a fegyverrel elkövetett rablás és az eszközzel elkövetett rablás minősítése között nincsen különbség, és büntetési tételük is megegyezik.⁶⁸⁴

III.2.3.5. Az utánzatok-alkalmatlan eszközök kérdésköre

Az utánzatok mellett ugyancsak értelmezési nehézséget okoznak az utánzatok-alkalmatlan eszközök is, amelyek az eszközök és anyagok körébe tartoznak és amelyeket – hasonlóan a veszélyes eszközökhöz, eszközökhöz, anyagokhoz – jogszabály nem határoz meg.

⁶⁸³ BGH, Beschl. v. 20.06.1996 - 4 StR 147/96. (LG Bielefeld).

⁶⁸⁴ A rabláshoz kapcsolódó lőfegyver-utánzatok kérdéskörét lásd: ESER Albin: „Scheinwaffe” und „Schwerer Raub”, *Juristenzeitung*, 1981., 36. Jahrgang, Heft 23/24., 821-25.; HETTINGER Michael: Verwendung einer Scheinwaffe beim schweren Raub: Straferschwerung oder minder schwerer Fall?, *Juristenzeitung*, 1982., 37. Jahrgang, Heft 23/24., 849-853.; GEPPERT Klaus: Zur „Scheinwaffe” und anderen Streitfragen zum „Bei-Sich-Führen” einer Waffe im Rahmen der §§ 244 und 250 StGB, *JURA*, 1992., 14. Jahrgang, Heft 9., 496-501.; ESER Albin: „Scheinwaffe” und „Schwerer Raub” (§ 250 I Nr. 2, II StGB), *Juristenzeitung*, 1981., 36. Jahrgang, 22. Heft, 761-769.; BGH Beschluss vom 30.9.2008 – 4 StR 359/08 (LG Essen).

Ebbe a csoportba azok az eszközök tartoznak, amelyek nyilvánvalóan veszélytelenek és fegyverutánzatként sem értelmezhetők, megjelenésük alapján sem tekinthetők fegyverutánzatnak, azonban valótlan kifejezések alkalmazásával vagy használatuk eljátszásával a sértettben komoly félelmet kelthetnek. Ebben az esetben azonban hiányzik az kívülágban megjelenő hatás (*eine objektive Scheinwirkung fehlt*). Ilyen eszközöknek tekinthető például egy rövid és görbe műanyagcső, egy töltény lőfegyver nélkül, sporttáska vagy egy fémrúd.⁶⁸⁵

A joggyakorlat számára különös nehézséget okoz ennek megfelelően az utánzatok és az utánzatok-alkalmatlan eszközök elkülönítése, amely vonatkozásában még iránymutatás sem került megalkotásra, hiszen a teljes mértékben alkalmatlan fegyverutánzatok akár az utánzatok-alkalmatlan eszközök csoportjába is sorolhatók.

A jelenlegi leginkább elfogadott értelmezés szerint az objektív veszélyesség mértékét és a szubjektív fenyegetettség mértékét kell vizsgálni, és annak alapján határozható el az egymástól lényegesen nem különböző két eszközcsoport.⁶⁸⁶

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy amennyiben a sértett felismeri az utánzatot-alkalmatlan eszközt (például a tettes véletlenül a vízpisztolyból vizet spriccel ki), akkor nem állapítható meg a súlyosabb minősítés, kizárólag az adott bűncselekmény kísérlete állapítható meg. Ezzel szemben azonban, amikor testi sérülés okozása kizárólag a véletlenül múlik, mindenképp megállapítandó a súlyosabb minősítés.⁶⁸⁷

⁶⁸⁵ FISCHER 2017. i.m. 1815-1816.

⁶⁸⁶ FISCHER 2017. i.m. 1816.; SCHMIDT Rolf-PRIEBE Klaus: Strafrecht – Besonderer Teil II, Dr. Rolf Schmidt GmbH, Bremen, 2008., 397.; SCHMIDT Rolf: Strafrecht – Besonderer Teil II, Dr. Rolf Schmidt GmbH, Hamburg, 2017., 218-224., 396-402.

⁶⁸⁷ EISELE 351., 354.

IV. A fegyveresen és felfegyverkezve minősítés az osztrák büntetőjogban: „a fegyverrel” és a „más eszközzel” minősítés

Az osztrák büntetőjog – hasonlóan az eddig bemutatott magyar és német szabályozáshoz – speciális rendelkezéseket tartalmaz a fegyverrel és más eszközzel minősítés vonatkozásában, amelynek alapos, és különösen a magyar és a német büntetőjogi szabályozással történő összevetésére és elemzésére még nem került sor. A német büntetőjogi szabályozás, amely rendkívül hosszú ideig az osztrák büntetőjogi szabályozás mintájául szolgált, és amelyet az osztrák területeken is alkalmazni kellett, ugyancsak rendelkezik több, különlegesnek tekinthető, és egyedülálló módon szabályozott büntetőjogi jogintézménnyel, amelyek vizsgálata, és a magyar szabályozással történő összevetése álláspontom szerint mindenképp szükséges.

A vonatkozó osztrák rendelkezések két, rendkívül hasonló, és egymástól nehezen elválasztható eszköztípushoz kapcsolódó minősítő körülményt különböztetnek meg. Ezek egy rendkívül széleskörű és összetett, történetileg hosszú időszakra visszanyúló szabályozás eredményeként kerültek megalkotásra, és alkotják a jelenleg hatályos szabályozás gerincét, így folyamatos változásokon és módosulásokon mentek keresztül. A folyamatos fejlődés eredményeként született meg az 1974-es osztrák büntető törvénykönyv, amely rendkívül sok változtatás és módosítás eredményeként még a mai napig is hatályos.

A vizsgált minősítő körülményekre vonatkozó osztrák szabályozás bemutatásával lehetőség nyílik arra, hogy azt a magyar és a német szabályozással összevetve az említett minősítő körülmények magyar büntetőjogi eredetére, és szabályozására vonatkozóan következtetéseket lehessen levonni és az eredményeket ennek tükrében értelmezni.

IV. 1. A vizsgált minősítő körülményekre vonatkozó szabályozás kialakulása és fejlődése

Az osztrák büntetőjogi rendelkezések – hasonlóan a magyar szabályozáshoz – nem rendelkeznek olyan hosszú és organikus jogfejlődéssel, mint a német büntetőjogi rendelkezések, tekintettel arra, hogy több egymást követő büntető törvénykönyv elfogadására került sor a XIX. századtól kezdődően, amely folyamatnak végén 1974-ben került megalkotásra a jelenleg hatályos osztrák büntető törvénykönyv. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a szabályozás gyökerei azonban korábbi időszakra⁶⁸⁸ nyúlnak vissza, és a jelenleg hatályos büntető törvénykönyv közvetlen előzményének az 1852-es osztrák büntető törvény tekinthető.

IV.1.1. Az 1803-as és az 1852-es osztrák büntető törvények és változásaik

Az 1974-es osztrák büntető törvénykönyvnek közvetlen előzménye az 1852-es büntető törvény (*Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen und Uebertretungen*, a továbbiakban: STG-1852) volt, amely 1852. szeptember 9. napján lépett hatályba, és egészen 1974. december 31. napjáig szabályozta az osztrák anyagi büntetőjogi jogviszonyokat az osztrák császárság területén.

IV.1.1.1. Az STG-1803 és vonatkozó rendelkezései

Az STG közvetlen előzménye az 1803-as *Strafgesetz (Gesetzbuch über Verbrechen und schwere Polizey-Uebertretungen*, a továbbiakban: STG-1803) volt, amely egy rendkívül konzervatív, és a szabadságvesztéssel járó büntetést általánossá tevő büntető anyagi jogi jogszabálygyűjtemény volt.

Az STG-1803 kis mértékben foglalkozott a fegyverrel minősítéssel, a jogalkotó a fegyvereket vagy más veszélyes eszközöket még büntetéskiszabási szempontként sem kezelte, emellett érdemi minősítő körülményként pedig alig játszott szerepet.

⁶⁸⁸ A szabályozás megfelelő összevetése, további a terjedelmi korlátok megfelelő betartása érdekében az 1803-as osztrák büntető törvénykönyv vizsgálatával kezdem az osztrák szabályozás elemzését és értelmezését. Így a korai osztrák büntető jogszabályokkal, mint például a *Maximilianische Halsgerichtsordnung, Landgerichtsordnung für Österreich unter der Enns, Landgerichtsordnung für Krain, Landgerichtsordnung ob der Enns, Landgerichtsordnung für Kärnten, Constitutio Criminalis Carolina, Josefinisches Strafgesetzbuch* nem foglalkozom.

A Josefinisches Strafgesetzbuch magyarországi érvényesülését lásd: HAJDU Lajos: II. József büntetőtörvénykönyve Magyarországon, *Jogtudományi Közlöny*, 1974. (XXIX. évf.) 1-2. sz., 48-55.

Az STG-1803 jogalkotója a testi sértés bűncselekménye esetében a német büntetőjogban előforduló veszélyes eszközzel elkövetést rendelte büntetni, azonban a porosz és a birodalmi büntető törvénykönyvek fogalmi rendszerétől teljesen eltérő módon alkalmazta a vonatkozó kifejezéseket. A jogalkotó rögzítette, hogy abban az esetben, ha ilyen eszközökkel kerül sor a sérülés okozására vagy olyan eszközzel, amivel általában életveszély okozható („...wenn die Beschädigung mit einem solchem Werkzeuge und auch solche Art unternommen worden, womit gemeiniglich Lebensgefahr verbunden ist...”).⁶⁸⁹ Tehát a német-osztrák jogterületek vonatkozásában megállapítható egy azonos kiindulás a veszélyes eszköz és a veszélyes mód vonatkozásában, amely már a XIX. században már megjelent, azonban az eltérő történelmi fejlődés miatt a minősítések az osztrák és a német jogterületeken eltérő módon alakultak. A korabeli jogirodalom megállapította, hogy az említett körbe azok az eszközök tartoznak, amelyek nem kizárólag fegyverek, hanem más eszközök is, és amelyek használatuk során közösségi életveszélyt okozhatnak.⁶⁹⁰

A pStGB-hez és az RStGB-hez hasonlóan a halálos fegyverrel végrehajtott párbaj is megjelent az STG-1803-ban, amely esetben csak akkor lehetett megállapítani a bűncselekményt, amennyiben a párbajozó felek halálos fegyvert használtak.⁶⁹¹

A (halálos) fegyver fogalmának meghatározására azonban jogszabályi szinten nem került sor, azonban a jogértelmezések eredményeként megállapítható, hogy azok az eszközök tartoztak ebbe a csoportba, amelyek viselhető háborús eszköznek tekinthetők, amelyek jellemzőik alapján emberölésre alkalmasnak tekinthetők.⁶⁹² Ennek révén megállapítható, hogy a halálos fegyver az alaptényállás eleme volt, és minősítő körülményként történő konkrét elkülönítésére még nem került sor.

⁶⁸⁹ STG-1803. 137. § b) pont.

⁶⁹⁰ JENULL Sebastian: Das Oesterreichische Criminal-Recht nach seinem Gründen und seinem Gesite, Teil 3., Franz Ferstl, Grätz, 1808., 275-276.

⁶⁹¹ STG-1803 140. §.

⁶⁹² JENULL i.m. 280-281.

Az STG-1803 már tartalmazott rendelkezéseket a fegyverrel vagy a személyes biztonságra veszélyes eszközzel elkövetett lopás bűncselekménye vonatkozásában is, kiemelendő azonban, hogy nem a megszokott fegyver-elnevezést (*Waffe*), hanem egy másik elnevezést, a „*lőfegyver*” (*Gewehr*)⁶⁹³ kifejezést alkalmazta.⁶⁹⁴ A jogalkotó által használt eltérő kifejezés eredményeként a lopás bűncselekménye kevesebb típusú fegyverrel vált elkövethetővé, mivel a jogalkotó csak a puskával, mint lőfegyverrel történő elkövetést szankcionálta, az egyéb fegyverekkel történő elkövetést a jogalkotó álláspontom szerint a veszélyes eszközök körébe sorolta az erős német büntetőjogi hatás miatt.⁶⁹⁵

A rablás esetében is különlegesen alakult a jogalkotó szóhasználata, ugyanis minősítő körülményként a gyilkos fegyver (*mörderliche Waffe*) jelent meg – ebben az esetben a tettes tíz évtől húsz évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntethető.⁶⁹⁶

IV.1.1.2. Az STG-1852 rendelkezései a „fegyverrel” és az „egyéb eszközzel” minősítések vonatkozásában

Az STG-1803-at követte az STG-1852 megalkotása, amely további konzervatív módosításokat vezetett be az osztrák büntetőjogba, és megindította a magyar területeken a fegyvertételek létesítését.⁶⁹⁷ Az STG-1852 megalkotását több tervezet előzte meg, azonban érdemi rendelkezést egyik sem tartalmazott a fegyverrel minősítés vonatkozásában, illetve a más, hasonló minősítések vonatkozásában sem.

⁶⁹³ Megjegyzendő, hogy az STG-1803 idején még nem került megalkotásra olyan jogszabály, amely a fegyverekre vonatkozó szabályokat tartalmazta volna, emellett a korabeli jogtudósok sem fektettek hangsúlyt a fegyverek, illetve puskák jogi fogalmainak értelmezésére. Lásd például: SIMSON A. M.: *Lexikon der neuen österreichischen Strafgesetze*, von Anton Doll, Bécs, 1804., 177-178.; FERSTL Franz: *Uebersicht des Strafgesetzes Franz II*, von Franz Ferstl, Grätz, 1805., 50.; EGGER Franz: *Kurze Erklärung des österreichischen Gesetzbuches über Verbrechen und schwere Polizey-Uebertretungen*, Gesitinger, Bécs, 1816. Band 1.

⁶⁹⁴ STG-1803 154. § I. pont a) alpont.

⁶⁹⁵ Lásd: műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverek a 409. számú lábjegyzetben foglaltak szerint.

⁶⁹⁶ STG-1803 170. §

⁶⁹⁷ Megjegyzendő, hogy a magyar jogirodalom meglehetősen fenntartásokkal fogadta az STG-1803-at és az STG-1852-öt is, amelyek közül utóbbit Finkey Ferenc „ócskának” minősítette és alkalmazhatóságával kapcsolatosan fenntartásai voltak. Emellett az STG-1803 megalkotója, Franz Zeiller is rendkívül kritikus magatartást tanúsított az STG-1803 elfogadását követően és folyamatosan annak módosításáért és javításáért küzdött.

Forrás: <http://majt.elte.hu/Tanszekek/Majt/Magyar%20JogtorteNET/magyarazatok/1852strafgesetz.htm> (Letöltés ideje: 2017. április 17.); NESCHWARA Christian: *Franz Zeiller und das Strafrecht: Seine Ambitionen zur Verbessrung des österreichischen Strafgesetzes von 1803.*, Grundlagen der österreichischen Rechtskultur, Böhlau Verlag, Wien, 2003., 366.

IV.1.1.3. A „fegyverrel” minősítés az STG-1852-ben

Az STG-1852 egyik legnagyobb újdonsága a fegyverrel minősítés több bűncselekménybe történő beemelése volt: így megjelent a fegyverrel minősítés a hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményéhez hasonló, felettes hatósági személy ellen hivatalban elkövetett erőszakos cselekmény vagy veszélyes fenyegetés („*durch gewaltsame Handanlegung oder gefährliche Drohung gegen obrigkeitliche Personen im Amtssachen*”) bűncselekményében, amely esetben a fegyveres ellenállást, a fegyverrel sérülés okozását, vagy a fegyver használatát jelenítette meg minősítő körülményként a jogalkotó.⁶⁹⁸

Megjelent a fegyverrel minősítés a rablás bűncselekményében is, amely esetben a jogalkotó a halálos fegyverrel fenyegetést szankcionálta, és tíztől évtől húsz évig terjedő szabadságvesztéssel is lehetett sújtani a fegyveres rablás elkövetőjét.⁶⁹⁹ Kiemelendő, hogy ebben az esetben a jogalkotó a fegyver-fogalmat szűkítette, és kizárólag a halálos fegyvereket vonta szabályozási körébe. Ez a szűkítés azonban álláspontom szerint a jogalkalmazónak egyáltalán nem segített, figyelembe véve a német és az osztrák jogban már korán kialakult műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyver-fogalmakat,⁷⁰⁰ továbbá a magyar jogban is megjelenő szubjektív veszélyesség-értelmezést⁷⁰¹ is. Ennek alapján pedig gyakorlatilag bármilyen fegyver halálos fegyvernek minősülhetett, és megalapozhatta a súlyosabb minősítést. Kiemelendő, hogy a jogalkalmazó egyáltalán nem foglalkozott ezzel a kérdéskörrel, elvi jelentőségű bírósági határozat meghozatalára nem került sor.⁷⁰²

⁶⁹⁸ STG-1852 82. §

⁶⁹⁹ STG-1852 192. §

⁷⁰⁰ Lásd a német szabályozás körében kifejtve a fegyverekre vonatkozó szabályozásnál a 409. számú lábjegyzetnél.

⁷⁰¹ Lásd a magyar szabályozás körében kifejtve a felfegyverkezve minősítés értelmezésénél a II.2.8.2. pontban foglaltaknál.

⁷⁰² Az Osztrák-Magyar Monarchia 1918-as fennállásig eljáró osztrák legfelsőbb bíróság (*Obersten Gerichts- und Cassationshofes in Civil- und Strafsachen*), a birodalmi bíróság (*Reichsgericht*), majd az 1938-ig működő legfelsőbb bíróság (*Oberstes Gerichtshof*) egyáltalán nem foglalkozott e kérdéskörrel, az ítéletek egyik fegyverrel minősítéssel rendelkező bűncselekménnyel sem foglalkoztak. Forrás: <http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?apm=0&aid=bvj> (Letöltés ideje: 2017. április 17.), <http://alex.onb.ac.at/rgr.htm> (Letöltés ideje: 2017. április 17.), <http://alex.onb.ac.at/ogh.htm> (Letöltés ideje: 2017. április 17.).

A fegyverrel minősítés egy különlegesebb formája jelent meg az STG-1852-ben, amikor a jogalkotó a lopás minősítő körülményei közé emelte be a fegyverrel minősítést, de nem a fegyver (*Waffe*) kifejezést használva, hanem a lőfegyver (*Gewehr*) kifejezést alkalmazta.⁷⁰³ Ebben az esetben egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel lehetett sújtani az elkövetőt, ha a lopás bűncselekményét lőfegyverrel követte el.⁷⁰⁴

Megjegyzendő, hogy a korabeli jogalkotás nem foglalkozott megfelelő fogalmakat tartalmazó háttérjogszabály, így egy egységes és részletes fegyvertörvény megalkotásával. Ennek eredményeként bemutatott tényállások minősítő körülményeinek megfelelő értelmezésére nem kerülhetett sor, hiszen ebben az esetben is hiányzott a fegyver, illetve a lőfegyver egy jogszabályban meghatározott fogalma.⁷⁰⁵

A fegyverrel minősítés vonatkozásában megállapítható, hogy elkövetési magatartásként a szűkszavúan alkalmazott, de tágan értelmezhető „*megtörténik*” (*geschehen*) kifejezés kerül alkalmazásra, amelynek büntetőjogi jelentése tovább nehezítette a jogalkalmazó feladatát, hiszen ez egy aktív és egy passzív magatartást is magában foglalhatott, akár egyidejűleg is. Emellett a fegyverrel elkövetés megtörténe büntetőjogi szempontból rendkívül nehezen értelmezhető cselekvőségnek tekinthető, így az egyes fegyverrel vagy lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények minősítése is minden esetben kihívást jelenthetett a jogalkalmazó részére.

⁷⁰³ A korabeli lopásra vonatkozó magyar és osztrák szabályozás összehasonlítását lásd: FAYER László: A lopás büntetése az osztrák büntető-törvény javaslatában, *Jogtudományi Közlöny*, 1890. (25. évf.) 4. sz., 25-26.

⁷⁰⁴ STG-1852 174. § b) pont I. alpont, 177. §

⁷⁰⁵ Természetesen a fegyverre vonatkozó jogszabályi fogalom hiánya nem jelenti azt, hogy a fegyverek vonatkozásában ne kerültek volna különböző jogszabályok megalkotásra, tehát például több országon átnyúló fegyverbehozatali és kiviteli tilalomra vonatkozó jogszabály született. *Kaiserliches Patent, gültig vom 1. Jänner 1853 für alle Kronländer, mit Ausnahme der gefürsteten Grafschaft Tirol mit Vorarlberg, des lombardisch-venetianischen Königreiches und der Militärgränze, betreffend die Bestimmungen über die Erzeugung, den Verkehr und den Besitz von Waffen und Munitionsgegenständen, dann das Waffentragen*. Egyéb, a korabeli fegyverekre vonatkozó szabályozást részletesen felsorolva lásd: <https://www.ris.bka.gv.at/Ergebnis.wxe?Abfrage=BgblAlt&Titel=Waffen&Bgblnummer=&Stuecknumm er=&Jahrgang=&VonKundmachungsdatum=02.12.1848&BisKundmachungsdatum=31.03.1940&ImRisS eit=Undefined&ResultPageSize=100&Suchworte=&Position=1> (Letöltés ideje: 2017. április 17.).

Az STG-1852 mellett alkalmazandó volt az 1852-ben megalkotott fegyverekre vonatkozó császári pátens (a továbbiakban: WaffnP),⁷⁰⁶ amely 1853. január 1. napjától hatályosan tartalmazta a fegyverekre, a lőszerre, és a fegyverviselésre vonatkozó szabályokat. A pátens ugyanakkor – a már említettek szerint – nem határozta meg a fegyverek, illetve a lőszer fogalmát, csak a tiltott fegyverek⁷⁰⁷ és lőszer⁷⁰⁸ meghatározását tartalmazta, továbbá ezeknek a tiltott eszközöknek a viselésére vonatkozó büntetőjogi rendelkezéseket foglalta magában. Tehát ebben az esetben is olyan módon került szabályozásra a fegyverrel minősítés, hogy annak jogszabályi alapja hiányzott, a fegyver, illetve a lőfegyver fogalmainak megalkotására nem került sor, azokat negatív megközelítésből szabályozta a jogalkotó.

IV.1.1.4. A „veszélyes eszközzel” minősítés

A német büntető anyagi joggal való szoros összekapcsolódást mutatja, hogy az STG-1852 a fegyverrel minősítés mellett a veszélyes eszközzel (*mit gefährliches Werkzeug*) minősítés is megjelent egy bűncselekmény esetében, és ez a speciális, német büntető anyagi jogi minősítés egészen az STG-1852 hatályon kívül helyezéséig szerepelt a jogszabályban.

Az egyetlen bűncselekmény, amelynél a veszélyes eszközzel minősítés megjelent, a lopás bűncselekménye volt. Ebben az esetben a jogalkotó egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel rendelte büntetni, ha az elkövető a lopás bűncselekményét lőfegyverrel vagy más személyes biztonságára veszélyes eszközzel követte el.⁷⁰⁹

⁷⁰⁶ *Kaiserliches Patent vom 24. October 1852. betreffend die Bestimmungen über die Erzeugung, den Verkehr und den Besitz von Waffen und Munitionsgegenständen, dann das Waffentragen.*

⁷⁰⁷ A jogszabály szerint a következők minősülnek többek között tiltott fegyvernek: török, marokkések, üregesre csiszolt jellegű kések, párbajtőrök, tölcéses puskák, kézigránatok, petárdák, továbbá minden halálos baleset okozására képes fegyver. Tiltott fegyvernek minősül még minden olyan eszköz, amelynek eredeti és természetes formája szándékosan módosítottnak tűnik, annak érdekében, hogy súlyos sérülést lehessen vele okozni, emellett amelyek halálos baleset okozására alkalmasak azok sajátosságai alapján. („Als verbotene Waffen werden erklärt: Dolche, Stilete, und hohlgeschliffene stilartige Messer, dreischneidige Degen, Trombone, Terzerole unter dem Maße von 7 Wiener Zollen, mit Inbegriff des Schaftes und Laufes, Windbüchsen jeder Art, Hand- und Glasgranaten, Petarden und Brandraketen, endlich alle verbogenen, zu tödlichen Unfällen geeigneten Waffen, was immer für einer Art, wie z.B. Stoßflinten, Degenstöße u. dgl. Zu den verbotenen Waffen sind auch alle jene Werkzeuge zu rechnen, deren ursprüngliche und natürliche Form absichtlich verändert erscheint, um damit schwerer vermunden zu können, sowie im Allgemeinen jedes versteckte, zu tödliche Unfällen geeignete Werkzeug welches seiner Beschaffenheit nach, weder nur Ausübung einer Kunst oder Gewerbs noch zum häuslichen Gebrauche bestimmt ist.”). WaffnP 2. §

⁷⁰⁸ A jogszabály szerint lőszernek minősül a lögyapot és hasonló robbanóanyag („Als verbotene Munition werden die Schießbaumwolle und ähnliche explodirende Stoffe erklärt”). WaffnP 3. §

⁷⁰⁹ STG-1852 174. § b) pont I. alpontja, 177. §

Ennek alapján megállapítható, hogy az STG-1852 jogalkotója szerint a két eszköztípus azonos társadalomra veszélyességgel rendelkezett.

IV.1.1.5. Az STG-1852 összefoglalása

A fentiek alapján rögzíthető, hogy az STG-1852 viszonylag kevés esetben alkalmazta minősítő körülményként a fegyverrel minősítést, és még kevesebb esetben a veszélyes eszközzel minősítést, amelyek csekély jelentőségük miatt alig jelentek meg a korabeli joggyakorlatban.

Emellett az osztrák szabályozást tovább nehezítette az Osztrák-Magyar Monarchia széttagoltsága, az egyes meghatározott területeken alkalmazandó gyakran eltérő büntető anyagi jogi törvények, törvénykönyvek megléte, amelynek eredményeként egészen az az első világháború végéig nem lehetett egységes osztrák anyagi büntetőjogról beszélni.⁷¹⁰

Megjegyzendő, hogy az STG-1852-öt nem tekintette időtállóknak az osztrák jogalkotás sem és több alkalommal került sor törvényjavaslatok előterjesztésére, így 1861-ben, 1867-ben, 1870-ben, 1874-ben, 1881-ben és 1889-ben, majd 1891-ben és 1906-ban is, azonban a javaslatok nem foglalkoztak érdemben a vizsgált minősítő körülményekkel, és elfogadásukra sem került sor.⁷¹¹ Ennek eredményeként az STG-1852 egészen az első világháború kitöréséig hatályban volt.⁷¹²

⁷¹⁰ Kiemelendő, hogy ekkor már megindult az osztrák bűnügyi statisztikai gyűjtése és értékelése, ugyanakkor az adatgyűjtés – hasonlóan a magyar és a német korabeli adatgyűjtéshez – nem terjedt ki a fegyverrel vagy más veszélyes eszközzel elkövetett bűncselekményekre, csak általánosságban foglalkozott a statisztikai eredményekkel. Ezzel kapcsolatban lásd például: KENÉZ Béla: Az osztrák bűnügyi statisztika legújabb eredményei, *Jogtudományi Közlöny*, 1898. (33. évf.) 16. sz., 126-127.; RÁTH Zoltán: Az osztrák bűnügyi statisztika legújabb eredményei, *Jogtudományi Közlöny*, 1896. (31. évf.), 33. sz., 260-261.

⁷¹¹ FAYER László: Az osztrák büntető-törvénykönyv javaslata, *Jogtudományi Közlöny*, 1889. (24. évf.), 16. sz., 125.; VÁMBÉRY Rusztem: Az osztrák és a német Btk. revíziója, *Jogtudományi Közlöny*, 1910. (45. évf.), 1. sz., 2-3.; Vorentwurf zu einem österreichischen Strafgesetzbuch und zu dem Einführungsgesetze, Hof- und Staatsdruckerei, Bécs, 1909.; GRUSS Adolf: Der Vorentwurf zu einem Österreichische Strafgesetzentwurfe, soweit er ärztliche Interessen berührt, Guberner und Hierhammer, Bécs, 1911.; ANGYAL Pál: Az 1909. évi osztrák büntetőjavaslat, *Jogállam*, 1910. (9. évf.) 2-10. sz., 135-144., 236-239., 314-318., 387-394., 475-480., 553-559., 622-629., 704-711., 782-792., 1911. (10. évf.) 2-5. és 7. és 9. sz., 171-172., 253-254., 318-334., 400-412., 572., 724-731.; RITTLER Theodor: Lehrbuch des Österreichischen Strafrechts, Österreichische Staatsdruck, Bécs, 1933-1938.; HOEGEL Hugo: Gesamtform des Österreichischen Strafrechts (Einschliesslich des Presserechtes), Verlag von Wilhelm Engelmann, Lipcse, 1909.; HOEGEL Hugo: Teilformen auf dem Gebiete des österreichischen Strafrechts (einschliesslich des Preßrechtes), Helwingsche Verlagsbuchhandlung, Hannover, 1908.

⁷¹² Az első világháború kitörése érdemileg megváltoztatta az osztrák büntetőjogot, a polgári ügyekben is bevezetésre került a katonai büntető bírászkodás. Ennek részletezését lásd: GLEISPACH Wenzel: Az osztrák háborús büntetőjog, *Jogtudományi Közlöny*, 1914. (49. évf.), 51. sz., 516-517.

IV.1.2. Az osztrák szabályozás 1974-ig

Az Osztrák-Magyar Monarchia⁷¹³ összeomlását követően az első osztrák köztársaság gyakorlatilag egy német tartományként működött (*Republik Deutschösterreich*), amelynek eredményeként az osztrák területeken is alkalmazták a német jogot, így az RStGB hatálya 1918-1919. között az osztrák területeken is érvényesült.

Ezt követően 1919-től 1938-ig ismételten az osztrák jogszabályok alkalmazására került sor, egészen 1945-ig, amely időszak alatt újra az RStGB rendelkezései voltak irányadók.⁷¹⁴

A fentiek miatt (is) osztrák-német jog viszonya meglehetősen ambivalensnek tekinthető a két birodalom közötti határok többször megváltozása, az első és a második világháború, és a két jogrendszer rendkívüli hasonlósága miatt. Az STG-1852 – az említettek szerint – 1852-1918. között volt hatályban, majd 1919-1938. között került sor ismételten alkalmazására.⁷¹⁵

⁷¹³ A nemzeti szocializmus osztrák büntetőjogra gyakorolt hatásaival kapcsolatban lásd: HÖPFEL Frank: Der Einfluss des Nationalsozialismus auf das Strafrecht, *Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft*, 2003. (115. évf.), 4. sz., 906-920.

⁷¹⁴ Tekintettel arra, hogy az RStGB rendelkezéseinek vonatkozó részét már jelen doktori értekezésem III. Részében részletesen bemutattam, így az ismétlés elkerülése érdekében kizárólag a speciális osztrák szabályokkal foglalkozom.

⁷¹⁵ Az első világháborút követően az Osztrák-Magyar Monarchia szétesése után került megalakításra a provizórikus osztrák nemzetgyűlés (*Provisorische Nationalversammlung*), amely 1918. október 21. napjától kezdődően 1919. február 16. napjáig működött. A provizórikus nemzetgyűlés 1918. november 12. napján „hozta létre” az új államot (*Beschluss der Provisorischen Nationalversammlung für Deutschösterreich vom 30. Oktober 1918. über die Grundlegen der Einrichtungen der Staatsgewalt, StGBI. Nr. 1/1918.*). Az említett „tartomány” azonban viszonylag rövid ideig állt fenn, 1919. szeptember 10. napján a Saint-Germain-i szerződésben az első világháború győztes hatalmai kötelezték az osztrákokat, hogy az állam nevét Osztrák Köztársaságra (*Republik Österreich*) változtassák és nyilvánítsák ki függetlenségüket Németországtól, továbbá később rögzítésre került, hogy a tartomány – Deutschösterreich – az Osztrák Köztársaság név alatt nem minősül a császári Ausztria jogutódjának. Megjegyzendő továbbá, hogy 1931-ben ismét felmerült a szorosabb német kapcsolat kialakítása egy vámunió formájában, azonban erre nem került sor a már említett Saint-Germain-i békeszerződésben foglaltak miatt. (*Staatsvertrag von Saint-Germain-en-Laye vom 10. September 1919.*, 242. cikk)

Ezt követően, 1938-1945. között újra a német RStGB alkalmazására került sor az osztrák büntetőjogi ügyekben is, amelynek alapja az Anschluss volt 1938. július 25. napján – tekintet nélkül arra, hogy ezt a korábbi Saint-germaini békeszerződés tiltotta.⁷¹⁶ Bár az Anschluss alapját képező jogszabály 2. cikke szerint az osztrák jog az egyesítéssel továbbra is hatályban marad, a német birodalmi jog osztrák területeken történő bevezetésére a birodalmi kancellár, vagy az általa felhatalmazott miniszter rendelete alapján kerülhetett sor.⁷¹⁷ Ennek eredményeként 1938-ban már megjelent a vonatkozó parancs (*Erlaß des Führers*) a német birodalmi jog osztrák területeken történő alkalmazásáról.⁷¹⁸

Megjegyzendő, hogy a két világháború között a jogalkotó viszonylag kisebb mértékben módosította csak az STG-1852-öt, a vizsgált minősítő körülmények vonatkozásában összesen két jogszabály emelhető ki, amelyek közül az egyik a fegyverekről szóló korábbi jogszabályt, a WaffP-t módosította,⁷¹⁹ a másik pedig a lőfegyverrel visszaélés bűncselekményét⁷²⁰ iktatta az STG-1852-be. A fogalmak meghatározására azonban továbbra sem került sor.

A második világháborút követően ismét az STG-1852 alkalmazására került sor, amelyet a jogalkotó a jogszabály hatályának ismételt megállapítása mellett több alkalommal is módosított.⁷²¹ Az STG-1852 végül 1974-ig volt hatályban, egészen a jelenleg hatályos ÖStGB megalkotásáig.

⁷¹⁶ *Gesetz über die Wiedervereinigung Österreichs mit dem Deutschen Reich vom 13. März 1938., RGBl. I. 1938. S. 237.*

⁷¹⁷ *Gesetz über die Wiedervereinigung Österreichs mit dem Deutschen Reich 2. cikk.*

⁷¹⁸ *Kundmachung des Reichsstatthalters in Österreich, wodurch der erste Erlaß des Führers und Reichskanzlers über die Einführung deutscher Reichsgesetze in Österreich bekanntgemacht wird, GBl. Nr. 6/1938.*

⁷¹⁹ *Bundesgesetz vom 27. Juli 1926 über die Erhöhung der Wertgrenzen und Geldstrafen in den Strafgesetzen, 4. cikk.*

⁷²⁰ *Bundesgesetz vom 2. August 1932, womit die Ahndung einiger bisher gerichtlich strafbarer Übertretungen den Verwaltungsbehörden übertragen wird, 2. cikk 372. § és 392. §*

⁷²¹ *Gesetz vom 31. Juli 1945, betreffend Übergangsbestimmungen zur Wiederherstellung des österreichischen Strafrechtes und des österreichischen Strafprozeßrechtes, StGBI. 105/1945., 1. §.*

Megjegyzendő, hogy az STG-1852⁷²² módosítására több alkalommal is sor került, ugyanakkor egy új büntető törvénykönyv megalkotásának igénye csak az 1950-es évek végén jelent meg. Ennek eredményeként került sor a „kis büntetőjogi reformra” 1971-ben („*kleine Strafrechtsreform*”), majd végül az új büntető törvénykönyv elfogadása jelentette a „nagy büntetőjogi reformot” („*Große Strafrechtsreform*”) 1974-ben. A kis büntetőjogi reform azonban – hasonlóan az STG-1852 összes módosításához – nem tartalmazott rendelkezéseket a vizsgált minősítő körülményekkel kapcsolatban, sőt, 1974-ig alig került sor olyan jogszabály megalkotására, amely a vizsgált minősítő körülményekre hatással lett volna.

IV.2. A hatályos osztrák szabályozás

A rendkívül változatos és erős német jogi hatásokkal befolyásolt jogfejlődés eredményeként változott folyamatosan az ÖStGB is, amely 1974-es elfogadása, majd 1975-ös hatályba lépése⁷²³ óta összesen ötvennyolc alkalommal került módosításra.⁷²⁴ Megjegyzendő, hogy az említett ötvennyolc módosításból mindösszesen kettő – egy 1987-es és egy 2015-ös – módosítás foglalkozik a vizsgált minősítő körülményekkel. Az az első módosítás a rablás minősítő körülményei közé emelte be a fegyverrel történő elkövetést,⁷²⁵ a második módosítás pedig kiegészítette az ÖStGB általános részét súlyosbító körülményekkel, így a fegyverrel történő fenyegetéssel vagy elkövetéssel.⁷²⁶

⁷²² Az STG-1852 elnevezés később STG 1945-re módosult, tekintettel a német büntetőjogi hatások miatt és az STG-1852 1945-ös visszaállítására az 1938-as tartalom alapján került sor. A félreértések elkerülése végett – a kis büntetőjogi reform szóhasználatát követve – STG-1945 elnevezéssel használom a jogszabályt.

⁷²³ A jogszabály általános elemzését és releváns részeinek kiemelését lásd például: RÁCZ György: Az új osztrák büntető törvénykönyv Általános Részéről, *Jogtudományi Közlöny*, 1974. (XXIX. évf.) 10. sz., 583-589. és RÁCZ György: Az új osztrák büntető törvénykönyv Különös Részéről, *Jogtudományi Közlöny*, 1974. (XXIX. évf.) 11. sz., 661-665.

⁷²⁴ A módosítások listáját és a kapcsolódó jogszabályokat 2017. január 1. napjáig lásd: https://www.sbg.ac.at/ssk/nov_uebers.htm (Letöltés ideje: 2017. december 15.).

⁷²⁵ *Bundesgesetz vom 25. November 1987, mit dem das Strafgesetzbuch, die Strafprozeß-ordnung, das Strafvollzugsgesetz, das Strafvollzugsanpassungsgesetz, das Einführungsgesetz zum Strafvollzugsgesetz, das Bewährungshilfegesetz, die Bewährungshilfegesetznovelle 1980, das Tilgungsgesetz 1972, das Strafregistergesetz 1968, das Gesetz zum Schutze der persönlichen Freiheit, das Militärstrafgesetz, das Geschworen- und Schöffentestengesetz, das Datenschutzgesetz, das Ausfuhrverbotsgesetz, das Devisengesetz, das Nationalbankgesetz 1984, das Außenhandelsgesetz 1984 und das Allgemeine Sozialversicherungsgesetz geändert werden* 22. pont.

⁷²⁶ *Bundesgesetz, mit dem das Strafgesetzbuch, das Suchtmittelgesetz, die Strafprozessordnung 1975, das Aktiengesetz, das Gesetz vom 6. März 1906 über Gesellschaften mit beschränkter Haftung, das Gesetz über das Statut der Europäischen Gesellschaft, das Genossenschaftsgesetz, das ORF-Gesetz, das Privatstiftungsgesetz, das Versicherungsaufsichtsgesetz 2016, und das Spaltungsgesetz geändert werden* 1. cikk 7. pont.

IV.2.1. A „fegyverrel” minősítés a hatályos ÖStGB-ben

A jelenleg hatályos ÖStGB viszonylag kevés bűncselekmény esetében tartalmazza a fegyverrel minősítést, így az a magánlaksértés (*Hausfriedensbruch*),⁷²⁷ a betöréses vagy fegyveres lopás (*Diebstahl durch Einbruch oder mit Waffen*)⁷²⁸, a más vadászati- vagy halászati jogába történő jogosulatlan beavatkozás (*Schwerer Eingriff in fremdes Jagd- und Fischereirecht*),⁷²⁹ a súlyosabb rablás (*Schwerer Raub*)⁷³⁰ bűncselekményeinek egyik minősítő körülményeként jelenik meg.

Emellett fegyveresen minősítés törvénybe iktatott konkrét súlyosbíró körülményként (*Besondere Erschwerungsgründe*) is megjelenik speciális formában az ÖStGB általános részében.⁷³¹

IV.2.1.1. A fegyverek fogalma az osztrák büntetőjogban

A jelenleg hatályos osztrák fegyvertörvény (*Bundesgesetz über die Waffenzulassung* – a továbbiakban: ÖWaffG)⁷³² elfogadására 1996-ban került sor, azonban tekintettel arra, hogy az ÖStGB megalkotása 1974-ben történt, így mindenképp érdemes megvizsgálni a korábbi fegyvertörvényeket is annak érdekében, hogy az egyes fegyveresen elkövethető bűncselekmények a fegyvertörvények által alkotott, esetlegesen eltérő fegyverfogalmak szempontjából is értelmezhetőek legyenek.

Az ÖStGB elfogadását megelőzően 1967-ben került elfogadásra a fegyvertörvény (*Bundesgesetz mit dem waffenpolizeiliche Bestimmungen getroffen werden*, a továbbiakban: ÖWaffG-1967),⁷³³ amely meghatározta a fegyverek fogalmát, továbbá elkülönítette a fegyverektől a lőfegyvereket, a sorozatlövő fegyvereket, továbbá meghatározta a lőszer fogalmát is.

⁷²⁷ ÖStGB 109. § (3) bekezdés 2. pont.

⁷²⁸ ÖStGB 129. § (2) bekezdés 2. pont.

⁷²⁹ ÖStGB 138. § 3. pont.

⁷³⁰ ÖStGB 143. § (1) bekezdés.

⁷³¹ ÖStGB 33. § (3) bekezdés 4. pont.

⁷³² *Bundesgesetz über die Waffenzulassung (Waffengesetz 1996 - WaffG)*.

⁷³³ *Bundesgesetz vom 1. März 1967, mit dem waffenpolizeiliche Bestimmungen getroffen werden (Waffengesetz 1967)*.

Az ÖWaffG-1967 szerint a fegyverek olyan eszközök, amelyek lényegükénél fogva alkalmasak arra, hogy emberek támadási vagy elhárítási képességét közvetlen behatás révén megakadályozzák vagy csökkentsek, vagy amelyeket vadászat vagy lősport során lövésre használnak („*Waffen im Sinne dieses Bundesgesetzes sind Gegenstände, die ihrem Wesen nach dazu bestimmt sind die Angriffs- oder Abwehrfähigkeit von Menschen durch unmittelbare Einwirkung zu beseitigen oder herabzusetzen, oder bei der Jagd oder beim Schießsport zur Abgabe von Schüssen verwendet zu werden*”).⁷³⁴ Ezzel szemben a lőfegyverek azok a fegyverek, amelyekből szilárd test (lövedék) csövön keresztül meghatározott irányba lőhető ki (*Schußwaffen im Sinne dieses Bundesgesetzes sind Waffen, aus denen feste Körper (Geschosse) durch einen Lauf eine bestimmbare Richtung verschossen werden können*).⁷³⁵

A fogalmakat áttekintve megállapítható, hogy az ÖWaffG-1967 is meghatározta, bár nem nevesítette a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverfogalmakat, hiszen a fegyver-fogalom a gyakorlatban a nem műszaki értelemben vett fegyverfogalomnak felel meg, míg a lőfegyverek tartoznak csak a WaffG-1967 szerint a műszaki értelemben vett fegyverek közé.

Az ÖWaffG-1967-et követően került elfogadásra a már említett és jelenleg is hatályos ÖWaffG, amely a fegyver fogalmán egyáltalán nem, míg a lőfegyver fogalmán csak kisebb, nem releváns mértékben változtatott. Tehát az osztrák büntetőjogban is maradt a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverek elkülönítése a fegyvertörvények alapján, és az ÖWaffG kizárólag az objektív célmeghatározás (*objektive Zwecksetzung*)⁷³⁶ alapján foglalkozik a fegyverekkel.⁷³⁷

Az ÖWaffG által meghatározott fegyver-fogalom azonban – amint azt már említettem – a nem műszaki értelemben vett fegyvereket is magában foglalja, tehát ebbe a körbe tartoznak azok az eszközök, amelyek a magyar jogban a felfegyverkezve minősítést megalapozó szubjektíve veszélyes eszközök, illetve a német veszélyes eszközök is.

⁷³⁴ ÖWaffG-1967 1. §.

⁷³⁵ ÖWaffG-1967 2. §.

⁷³⁶ SWOBODA Lukas-Sebastian: Waffnenrecht, Jan Sramek Verlag, Wien, 2015, 9.

⁷³⁷ A fegyver- és vadászati joggal kapcsolatos szabályozás elemzését lásd részletesen: ERLACHER Eva: Waffnen- und Jagdrecht, Facultas Verlags- und Buchhandels AG, Bécs, 2015.

Ennek eredményeként a nem megfelelően működő fegyverek is fegyvernek tekinthetők az ÖWaffG alapján, továbbá a különböző gázspray-k és az elektromos sokkoló eszközök is e körbe tartoznak. Ezzel szemben egy vadászkés, fejsze, a konyhai kés vagy a szigony nem tartozik az ÖWaffG hatálya alá.⁷³⁸ Így megállapítható, hogy az ÖWaffG a funkcionális fegyverfogalmat (*funktionaler Waffenbegriff*) használja a fegyverek meghatározása körében, amely büntetőjogi szempontból tekinthető iránymutatónak.⁷³⁹

2012 februárjában került sor az osztrák igazságügyi minisztérium (*Bundesministerium für Justiz*) részére kérdések feltevésére egy akkori rendezvény előtt történt tiltakozások során felhasznált eszközökkel kapcsolatban, különösen arra vonatkozóan, hogy az ÖStGB fogalomhasználatát megvizsgálva az injekcióstűk fegyvernek tekinthetők vagy sem. A feltett kérdésre érdemi válasz nem érkezett, ugyanakkor említésre került benne, hogy a fegyver fogalma az ÖStGB-ben négy bűncselekmény esetén kerül meghatározásra, mivel a jelenlegi joggyakorlat nem foglalkozik az injekcióstű értelmezésével. Ennek megfelelően a válasz rögzíti, hogy a magánlaksértés bűncselekménye esetében a fegyver kizárólag a WaffG-ben meghatározott fegyver-fogalmat foglalja magában, míg más eszközök körébe a WaffG-n kívül eső tárgyak tartoznak, így például az injekcióstű is. Hasonlóan alakul a válaszban az injekcióstű helyzete a fegyverrel elkövetett lopás esetén is, azonban a rablás bűncselekménye esetében már a joggyakorlat által kifejlesztett fegyver-fogalom alkalmazandó, és az injekcióstű ekkor a fegyver-fogalom körébe tartozó eszköznek minősülhet.⁷⁴⁰

IV.2.1.2. A „fegyverrel” minősítés megjelenése az ÖStGB Általános Részében

Hasonlóan a magyar szabályozáshoz, az ÖStGB Általános Része is tartalmaz rendelkezést a fegyverek vonatkozásában, azonban a magyar büntetőjogtól eltérően az ÖStGB jogalkotója különös súlyosbító körülményként (*Besondere Erschwerungsgründe*) jelölte meg a fegyvert.

⁷³⁸ SWOBODA i.m. 11.

⁷³⁹ A fegyverekre vonatkozó jogi szabályozást részletesen lásd például: LÖFF Michaela Jana: Das österreichische Waffenrecht – eine Einführung, *Österreichische Zeitung für das Arztliche Gutachten*, 2016. (60. évf.), 6. sz., 123.; HICKISCH Kurt: Österreichisches Waffenrecht, LexisNexis, Bécs, 1999.; KEPLINGER Rudolf-JÖFF Michaela Jana: Waffengesetz 1996 – Praxiskommentar, proLibris Verlag, Bécs, 2015.

⁷⁴⁰ Anfragebeantwortung durch die Bundesministerin für Justiz Mag. Dr. Beatrix Karl zu der schriftlichen Anfrage (10787/J) der Abgeordneten Dr. Susanne Winter, Kolleginnen und Kollegen an die Bundesministerin für Justiz betreffend Ermittlungskrimi WKR-Ball. Forrás: https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXIV/J/J_10787/index.shtml (Letöltés ideje: 2018. január 12.).

Az ÖStGB-be viszonylag későn került be a vonatkozó rendelkezés, 2015. augusztus 13. napján jelent meg a módosító jogszabály, amelynek eredményeként kiegészültek a súlyosbító körülmények.⁷⁴¹ Kiemelendő, hogy a súlyosbító körülmények felsorolása alapvetően példálózónak tekinthető, a jogalkotó a legfontosabbakat emelte ki ezek közül.

Az ÖStGB-ben foglaltak szerint súlyosbító körülmény, ha a tettes szándékosan a Különös Rész első fejezetétől a harmadik fejezetéig, illetve tizedik fejezetében szabályozott büntetendő cselekményt fegyver segítségével vagy fegyverrel követte el (*Ein Erschwerungsgrund ist es ferner auch, wenn der Täter vorsätzlich eine strafbare Handlung nach dem ersten bis dritten oder zehnten Abschnitt des Besonderen Teils unter Einsatz oder Drohung mit einer Waffe begangen hat*).⁷⁴²

E rendelkezést megvizsgálva megállapítható, hogy a fegyver csak meghatározott esetekben alapozza meg a súlyosabb minősítést: egyrészt a bűncselekményeknek meghatározott körbe kell tartozniuk (a test és az élet elleni büntetendő cselekmények,⁷⁴³ magzatelhajtás, szabadság elleni büntetendő cselekmények,⁷⁴⁴ a szexuális integritás és önrendelkezés elleni büntetendő cselekmények⁷⁴⁵), és ehhez szükséges a fegyver segítsége, vagy a fegyverrel történő fenyegetés.

A meghatározott bűncselekményi kör vonatkozásában kiemelendő, hogy kizárólag a magánlaksértés bűncselekménye az egyetlen, amelynek törvényi tényállásában is megjelenik a fegyver, azonban nem a fegyver segítségével vagy a fegyverrel fenyegetve történő elkövetés, hanem a fegyvernek egy másik személy ellenállása leküzdése vagy megakadályozása érdekében történő magánál tartás formájában.⁷⁴⁶

⁷⁴¹ 112. Bundesgesetz, mit dem das Strafgesetzbuch, das Suchtmittelgesetz, die Strafprozessordnung 1975, das Aktiengesetz, das Gesetz vom 6. März 1906 über Gesellschaften mit beschränkter Haftung, das Gesetz über das Statut der Europäischen Gesellschaft, das Genossenschaftsgesetz, das ORF-Gesetz, das Privatstiftungsgesetz, das Versicherungsaufsichtsgesetz 2016, und das Spaltungsgesetz geändert werden (Strafrechtsänderungsgesetz 2015) 1. cikk 7. pont.

⁷⁴² ÖStGB 33. § (3) bekezdés 4. pont.

⁷⁴³ Lásd például: emberölés, öngyilkosságban közreműködés, testi sértés.

⁷⁴⁴ Lásd például: szabadságtól megfosztás, rabszolgaság, emberkereskedelem, veszélyes fenyegetés, csalás, magánlaksértés.

⁷⁴⁵ Lásd például: erőszakos közösülés, szexuális önrendelkezési jog megsértése, vérfertőzés, kitartottság.

⁷⁴⁶ A fegyverrel elkövetett magánlaksértésre vonatkozó szabályokat részletesen lásd az IV.3.1.3. pontban kifejtve.

Ennek alapján megállapítható, hogy azok az egyes bűncselekmények, amelyeket a jogalkotó kiemelt, mindenképp rendelkeznek egyfajta látens fegyverrel minősítéssel, azonban a látens minősítés alkalmazására kizárólag meghatározott esetekben kerülhet sor. Ennek megfelelően a bírósági gyakorlat sem tekinthető túlzottan széleskörűnek a fegyveresen minősítés vonatkozásában, elvi jelentőségű bírósági ítélet meghozatalára nem került még sor a rendelkezés törvénybe iktatása óta.⁷⁴⁷

IV.2.1.3. A „fegyverrel” elkövethető bűncselekmények

Az ÖStGB – a magyar és a német büntető törvénykönyvben foglalt szabályozástól eltérően – viszonylag kevés bűncselekmény esetében foglalkozik a fegyverrel minősítéssel, amely kizárólag egy esetben valósítja meg a súlyosabb (kétszeres) minősítés lehetőségét, míg más esetekben csak egyszeres minősítő körülményként jelenik meg.

Az első bűncselekmény az ÖStGB-ben, amelyben érdemileg és látens módon is megjelenik a fegyverrel minősítés a magánlaksértés bűncselekménye, amely esetben a jogalkotó a fegyver vagy más eszköz abból a célból történő magánál tartását szankcionálja, hogy az elkövető egy másik ember ellenállását leküzdje vagy megakadályozza.⁷⁴⁸ Kiemelendő, hogy a bűncselekmény elkövetése során a tettesnek vagy más részesnek meghatározott célból kell magánál tartania a fegyvert, ráadásul utóbbi esetben a tettesnek tudomással kell rendelkeznie a fegyver magánál tartásról. Ebben az esetben a fegyver célból történő magánál tartása mindenképp feltétele a súlyosabb minősítés megállapításának, azonban ha a fegyver nem az ÖStGB-ben meghatározott célból van az elkövetőnél, akkor nincs helye a minősítés megállapításának.⁷⁴⁹

⁷⁴⁷ A bírósági gyakorlatot lásd például: OGH 14Os18/16b, OGH 12Os165/15d, OGH 11Os9/16g, OGH 13Os8/16z, OGH 13Os9/16x, OGH 11Os157/15w, OGH 12Os147/15g, OGH 14Ns116/15t, OGH 15Os144/15p, OGH 11Os142/15i, OGH 12Os132/15a, OGH 14Os67/15g.

⁷⁴⁸ ÖStGB 109. § (3) bekezdés 2. pont.

⁷⁴⁹ BERTEL Christian – SCHWAIGHOFER Klaus: Österrisches Strafrecht Besonderer Teil I., Springer Verlag, Wien, 2006., 106.

A minősítést azonban nem kizárólag a személlyel szembeni erőszak vagy fenyegetés alapozza meg, hanem a dolog elleni fenyegetés, illetve erőszak is.⁷⁵⁰ A fegyverrel elkövetett magánlaksértés egyes álláspontok szerint kizárólag a műszaki értelemben vett fegyverfogalmon alapul, tekintettel arra, hogy a minősített esetben a fegyver mellett szerepel az egyéb eszköz is.⁷⁵¹ Emellett kiemelendő, hogy amennyiben a tettes vagy a részes a fegyvert a behatolás során használja, nem állapítható meg a fegyverrel minősítés, hanem kizárólag az erőszakos minősítés, amelynek büntetése megegyezik a fegyverrel minősítéssel. Ezzel szemben, ha a fegyvert már a magánlaksértéssel érintett személlyel szemben használja a tettes vagy a részes, abban az esetben már a fegyverrel minősítés megállapításának van helye. Tiltott fegyver használata esetén már a WaffG szerinti bűncselekményekkel halmazatban is megállapítható a magánlaksértés⁷⁵² egyes esetekben.⁷⁵³

A második bűncselekmény az ÖStGB-ben, amelyben megjelenik a fegyverrel minősítés a betöréses vagy fegyverrel elkövetett lopás bűncselekménye, amely tényállásának nevében is már tartalmazza a fegyverrel minősítésre történő utalást. Ebben az esetben a fegyverrel minősítés érdemi, nem pedig látens megjelenési formájáról lehet beszélni, egyszeres minősítő körülményként, amelynek megállapítására abban az esetben kerülhet sor, amennyiben a tettes vagy egy részes a tettes tudomásával fegyvert a bűncselekmény elkövetése során azért tartja magánál, hogy egy másik személy ellenállását leküzdje vagy megakadályozza.⁷⁵⁴ Ebben az esetben is a nem műszaki értelemben vett fegyverfogalom alkalmazására kerül sor az egyéb eszköz minősítő körülménybe történő beemelése miatt, ugyanakkor mindkét eszköz esetében feltétel, hogy a lopás bűncselekményének teljes végrehajtása során kell a tettesnek vagy a részesnek a fegyvert magánál tartania.⁷⁵⁵

⁷⁵⁰ MAYERHOFER Christoph: Das österreichische Strafrecht Erster Teil Strafgesetzbuch, Verlag Österreich, Wien, 2000., 553.; FABRIZY Ernst Eugen: Strafgesetzbuch Kurzkommentar, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2006., 348-349.

⁷⁵¹ Ennek részletes kifejtését lásd az IV.2.2. pontban.

⁷⁵² HÖPFEL Frank – RATZ Eckhart: Wiener Kommentar zum Strafgesetzbuch, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2000., 445-446., 449.

⁷⁵³ A joggyakorlatot lásd például: OGH 11Os140/05f, OGH 14Os110/96, OGH 15Os110/94, OGH 9Os194/78.

⁷⁵⁴ ÖStGB 129. § (2) bekezdés 2. pont.

⁷⁵⁵ BERTEL – SCHWAIGHOFER i.m. 171-172.

Tehát abban az esetben, ha az elkövető nem a lopás teljes bűncselekményének végrehajtási folyamata során tartja magánál a fegyvert, nem állapítható meg minden esetben a súlyosabb minősítés.⁷⁵⁶ A súlyosabb minősítés megállapításának feltétele továbbá, hogy a tettes vagy más részes által magánál tartott fegyvernek alkalmasnak kell lennie a rendeltetésszerű használatra (*die bestimmungsgemäße Verwendbarkeit der Waffe*), ennek hiányában nem állapítható meg a fegyverrel minősítés.⁷⁵⁷

Az ÖStGB egyik különleges rendelkezésének tekinthető a más vadászati vagy halászati jogába történő jogosulatlan beavatkozás bűncselekménye, amely az orvvadászat-
orvhalászat bűncselekményeinek minősítő körülményeként jelenik meg, és a lőfegyver magánál tartását vagy a más személy által a lőfegyver magánál tartásáról való tudomását bünteti.⁷⁵⁸ Azonban a joggyakorlat és a jogirodalom szinte alig foglalkozott e speciális minősítő körülménnyel e bűncselekmény vonatkozásában.⁷⁵⁹

A fegyverrel minősítés – a német és a magyar büntetőjoghhoz hasonlóan – megjelenik az ÖStGB-ben is a rablás minősített eseteként,⁷⁶⁰ amely esetében a fegyver felhasználására teljesen eltérő módon kerül sor, mint az eddig bemutatott bűncselekmények esetében.

⁷⁵⁶ A joggyakorlatot lásd például: OGH 110s51/82, OGH 110s68/16h, OGH 150s41/12m, OGH 110s97/99, OGH 150s64/96, OGH 140s102/94, OGH 120s76/91, OGH 150s121/90, OGH 140s163/89, OGH 150s103/89, OGH 140s85/88, OGH 140s26/88, OGH 120s59/88, OGH 110s37/88, OGH 120s153/84, OGH 120s102/83, OGH 120s173/82, OGH 120s173/82, OGH 100s145/80, OGH 100s128/79, OGH 110s92/78, OGH 100s33/78.

⁷⁵⁷ TRIFFTERER Otto – ROSBAUD Christian – HINTERHOFER Hubert: Salzburger Kommentar zum Strafgesetzbuch, LexisNexis ARD ORAC, Wien, 2008., 24-30.; MAYERHOF i.m. 632-633.; FABRIZY i.m. 410.; HÖPFEL – RATZ i.m. 46-47.

⁷⁵⁸ ÖStGB 138. § 3. pont.

⁷⁵⁹ FABRIZY i.m. 430-431.

⁷⁶⁰ A fegyveres rablás törvényi tényállása 1987-ben változott meg nagyobb mértékben, amelynek eredményeként a kiszabható büntetés mértéke módosult, amelynek eredményeként a büntetés már csak öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés lehet, nem alkalmazható húsz évig, illetve életfogytig tartó szabadságvesztés. *Bundesgesetz vom 25. November 1987, mit dem das Strafgesetzbuch, die Strafprozeßordnung, das Strafvollzugsgesetz, das Strafvollzugsanpassungsgesetz, das Einführungsgesetz zum Strafvollzugsgesetz, das Bewährungshilfegesetz, die Bewährungshilfegesetznovelle 1980, das Tilgungsgesetz 1972, das Strafregistergesetz 1968, das Gesetz zum Schutze der persönlichen Freiheit, das Militärstrafgesetz, das Geschworen- und Schöffenlistengesetz, das Datenschutzgesetz, das Ausfuhrverbotsgesetz, das Devisengesetz, das Nationalbankgesetz 1984, das Außenhandelsgesetz 1984 und das Allgemeine Sozialversicherungsgesetz geändert werden* 1. cikk 22. pont.

A jogalkotó ugyanis a súlyosabb rablás bűncselekményét⁷⁶¹ olyan módon foglalta jogszabályba, hogy a fegyverrel elkövetést rendeli büntetni,⁷⁶² emellett még súlyosabb minősítést tesz lehetővé, amennyiben a sértett súlyos testi sértést szenved vagy meghal az erőszak eredményeként.⁷⁶³ Ebben az esetben a jogalkotó a műszaki értelemben vett fegyver-fogalmat alkalmazta, azonban azt kiterjesztően értelmezte, tehát az osztrák jog által sem szabályozott fegyverutánzatokat is ebbe a körbe vonta, és lehetővé tette a súlyosabb minősítés megállapítását.⁷⁶⁴ Ezt a joggyakorlat is nagymértékben elfogadta és megerősítette, azonban a jogalkalmazó szerint mindenképp szükséges, hogy a fegyver használatra alkalmas legyen.⁷⁶⁵

IV.2.1.4. A „fegyverrel” minősítés kriminálstatisztikája

Álláspontom szerint a magyar és a német szabályozás eredményeihez hasonlóan mindenképp célszerű az osztrák fegyverrel minősítés egyes megjelenési formáinak, az egyes bűncselekményeknek vizsgálata, illetve különböző szempontok – például a fegyver-fogalom, minősítés mértéke, a minősítés formája – alapján történő elemzése.

A minősítés mértékét megvizsgálva megállapítható, hogy az ÖStGB-ben szereplő bűncselekmények vonatkozásában egyedül a súlyosabban minősülő rablás esetén fordul elő a súlyosabb (kétszeres) minősítés, minden egyéb fegyverrel elkövethető bűncselekmény esetében a jogalkotó kizárólag az egyszeres minősítést alkalmazta. A még súlyosabb minősítés esetén a továbbminősítő körülmény a súlyos testi sértés vagy halál okozása a súlyosabban minősülő rablás bűncselekményében.

⁷⁶¹ A bírósági gyakorlatot lásd például: OGH 110s147/08i, OGH 100s14/84, OGH 120s49/15w, OGH 110s147/08i, OGH 110s88/07m, OGH 150s79/04, OGH 110s3/02, OGH SSt OGH 2010/38, OGH 140s129/08i, OGH 130s61/08g, OGH 120s49/06g, OGH 150s65/03, OGH 110s4/00, OGH 110s52/96, OGH 110s168/95, OGH 110s1/95, OGH 110s135/94, OGH 110s173/93, OGH 140s41/93, OGH 150s93/90, OGH 120s65/89, OGH 140s69/87, OGH 90s45/86, OGH 130s136/86, OGH 130s96/86, OGH 90s109/86, OGH 90s158/85, OGH 90s38/84, OGH 100s73/83, OGH 120s137/82, OGH 120s129/81, OGH 90s175/79

⁷⁶² ÖStGB 143. § (1) bekezdés.

⁷⁶³ ÖStGB 143. § (2) bekezdés.

⁷⁶⁴ BERTEL – SCHWAIGHOFER i.m. 206-207.

⁷⁶⁵ MAYERHOFER i.m. 690-693. Ellentétes álláspontot, tehát a fegyver nem műszaki értelemben vett eseteit is e körbe vonva lásd például: FABRIZY i.m.442-443.; HÖPFEL – RATZ i.m.11-22., TRIFFTERER – ROSBAUD – HINTERHOFER i.m.1-10.

Ez mindenképp eltérésként emelhető ki a magyar és a német szabályozáshoz képest, tekintettel arra, hogy a magyar és a német büntetőjogban a fegyverrel minősítés esetében a fegyverrel minősítő körülményt a fegyverrel minősítés minősíti tovább, nem pedig egyéb minősítő körülmény jelenik meg mellette továbbminősítésként. Ebben tehát az osztrák büntetőjogi szabályozás egyedülállónak tekinthető. Azonban ebben az esetben a fegyverrel minősítést kizárólag az érdemi fegyverrel minősítés számának szemszögéből lehetett vizsgálni, tekintettel arra, hogy az érdemi és a látens fegyverrel minősítés eltérő bűncselekményi kört foglal magában, továbbá eltérő módon kerül sor a szabályozásra.

A minősítés formáját (érdemi vagy látens minősítés) vizsgálva megállapítható, hogy az ÖStGB-ben a látens fegyverrel minősítés fordul elő a leggyakrabban, hiszen négy fejezetet, és az abban szereplő összes bűncselekményt a különösen súlyos minősítő körülmények körének fegyverre vonatkozó részébe vonta a jogalkotó. Ezzel szemben az érdemi fegyverrel minősítéssel viszonylag kevés, összesen három bűncselekmény rendelkezik, amely az ÖStGB-ben foglalt bűncselekmények számához képest elenyésző.

Az érdemi és látens fegyverrel minősítéssel egyedül a magánlaksértés bűncselekménye rendelkezik, amely mindenképp különlegesnek tekinthető ebből a szempontból álláspontom szerint, tekintettel arra, hogy kettős minősítéssel jelenik meg, és emellett többszörös minősítés is tetten érhető a bűncselekményben (gyakorlatilag egy horizontális és egy vertikális minősítési rendszert alkotott ebben az esetben a jogalkotó). Ennek eredményeként pedig a fegyverrel minősítés megállapítása bármilyen fegyver magánál tartása esetében már megállapítható, és többletcselekményt már nem igényel az elkövető részéről a súlyosabb minősítés megállapítása.

Az ÖStGB-ben alkalmazott fegyverfogalmat megvizsgálva megállapítható, hogy a jogalkotó az ÖStGB-ben leggyakrabban a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverfogalmat alkalmazta együttesen, tehát a látens és érdemi fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények többségében nemcsak a WaffG által meghatározott fegyverek alapozzák meg a súlyosabb minősítést, hanem a nem műszaki értelemben vett fegyverek (például kés, szigony, balta, olló, stb.) is megalapozhatják azt megfelelő elkövetői magatartás kifejtésével.

Tisztán műszaki értelemben vett fegyverfogalom nem jelenik meg az ÖStGB-ben, annak szűkített vagy kiterjesztő értelmezése a jellemző, álláspontom szerint ennek az indoka eltérőnek tekinthető: a szűkített értelmezés a lőfegyvert jelenti a más vadászati vagy halászati jogába történő jogtalan beavatkozás bűncselekménye esetében. A szűkítés ebben az esetben azért tekinthető megalapozottnak és szükségesnek, mivel a vadászati vagy halászati jogba történő jogosulatlan beavatkozás egyéb, nem műszaki értelemben vett fegyverekkel is történhet, azonban ennek szabályozására egy másik bűncselekményben került sor. A másik speciális eset a műszaki értelemben vett fegyverfogalom eltérő értelmezése során a súlyosabban minősülő rablás bűncselekménye, amely esetben a fogalom kiterjesztő értelmezésére kerül sor azzal, hogy a nem műszaki értelemben vett fegyverek nem tartoznak a kiterjesztően értelmezett műszaki értelemben vett fegyverfogalomba. Ennek alapján azonban a jogalkalmazó mindenképp nehéz helyzetbe kerül, hiszen a műszaki értelemben vett fegyverfogalom révén olyan formában kell elbírálnia a súlyosabban minősülő rablás során alkalmazott fegyvert, hogy a fogalmat kiterjesztően értelmezze úgy, hogy a kiterjesztő értelmezés eredményeként ne lépje át a nem műszaki értelemben vett fegyverfogalom határát.

A fegyverrel minősítés vonatkozásában kiemelendő, hogy ahhoz összesen négy elkövetői cselekvőség kapcsolódhat, amelyek viszonylag arányosan oszlanak meg egymás között: két elkövetői cselekvőség a fegyver magánál tartását foglalja magában, míg a másik két elkövetői cselekvőség pedig a fegyverrel történő konkrét elkövetést szabályozza.⁷⁶⁶

Az ÖStGB-ben foglalt egyes bűncselekmények csoportosítása mellett álláspontom szerint mindenképp szükség van a fegyverrel minősítés kriminálstatisztikai elemzésére is, így a fegyverrel minősítés egyes, meghatározott szempontok szerint történő statisztikai elemzésére és az adatok értelmezésére is annak érdekében, hogy megfelelő módon értelmezhető legyen a fegyverrel minősítés osztrák jogi szabályozása is.

⁷⁶⁶ Az egyes elkövetési magatartások részletes elemzését lásd: HOCHMAYR Gudrun: Strafbbarer Besitz von Gegenständen, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Bécs, 2005., 19-22. Megjegyzendő, hogy a szerző – az általánosan elfogadott egységes fegyverfogalom helyett hasonlóan a német büntetőjogi fegyverfogalomhoz – elkülöníti egymásról a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyvereket. HOCHMAYR i.m. 24.

Megjegyzendő, hogy az ÖStGB hatályba lépését követően már sor került a statisztikai adatok gyűjtésére és kiértékelésére, így 1975-1977. között vizsgálták az Ausztriában elkövetett rablásokat is, amelyek vonatkozásában megállapításra került, hogy a rablásoknak csupán 11%-a során használt az elkövető lőfegyvert. A lőfegyver használata ugyanakkor 71%-ban fordult elő pénzintézetekben és postákban elkövetett rablások esetében, 45%-ban benzinkutakon és 30%-ban egyéb üzletekben.⁷⁶⁷ Ezt összehasonlítva a korábbi, 1971-es adatokkal, lényeges csökkenés emelhető ki, amelynek indoka a fegyverutánszerek statisztikai rendszerbe tartozásának hiányában volt kereshető.⁷⁶⁸

A statisztikai adatokat jelenleg egy hatóság, a *Bundeskriminalamt* (a továbbiakban: BK) gyűjti és kezeli, amely az osztrák Belügyminisztérium keretein belül (*Bundesministerium für Inneres*) működik. A BK azonban nem gyűjti, kezeli és elemzi egyáltalán a fegyverrel minősítéssel rendelkező bűncselekményekre vonatkozó adatokat.⁷⁶⁹ Megjegyzendő azonban, hogy a fegyverrel minősítés vonatkozásában rendkívül kevés bűncselekmény esetében került sor az adatok megfelelő feldolgozására, így az elemzés is korlátozott mértékben lehetséges. Ennek alapján kizárólag a fegyverrel elkövetett lopás vizsgálata lehetséges, ebben az esetben is mindösszesen 2013. január 1. napjától kezdődően 2015. december 31. napjáig állnak rendelkezésre adatok azzal, hogy ezek kizárólag a bírósági statisztikákat tartalmazzák.

A rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján megállapítható, hogy 2013. január 1. napja és 2015. december 31. napja között a fegyverrel elkövetett lopások száma lényegesen, gyakorlatilag elhanyagolható mértékre lecsökkent (a csökkenés mértéke: 7-4-1), ennek alapján rögzíthető, hogy a fegyverrel elkövetett lopás rendkívül ritkán fordul elő, összehasonlítva más bűncselekményekkel. A rendelkezésre álló statisztikát vizsgálva megállapítható továbbá, hogy a fegyverrel elkövetett lopás esetében kizárólag férfiak követték el a bűncselekményt, női elkövető nem szerepel a nyilvántartásban.⁷⁷⁰

⁷⁶⁷ A kutatás alapját az osztrák kormány Ausztria belbiztonságáról szóló 1979-es jelentése képezte. Forrás: https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XV/III/III_00030/imfname_555812.pdf (Letöltés ideje: 2018. január 12.). Hasonló elemzésre került sor az osztrák és a magyar viszonyokat összevetve, amely azonban nem foglalkozott a vizsgált minősítő körülményekkel: KERTÉSZ Imre-STAUER József: Ausztria és Magyarország a bűnügyi statisztika tükrében, *Belügyi Szemle*, 1991. (29. évf.) 8. sz., 9-20.

⁷⁶⁸ MAYERHOFER Christoph: Die Raubkriminalität in Österreich, *Österreichische Juristen-Zeitung*, 1979. (35. évf.) 231.

⁷⁶⁹ Lásd: www.statistik.at (Letöltés ideje: 2017. április 15.)

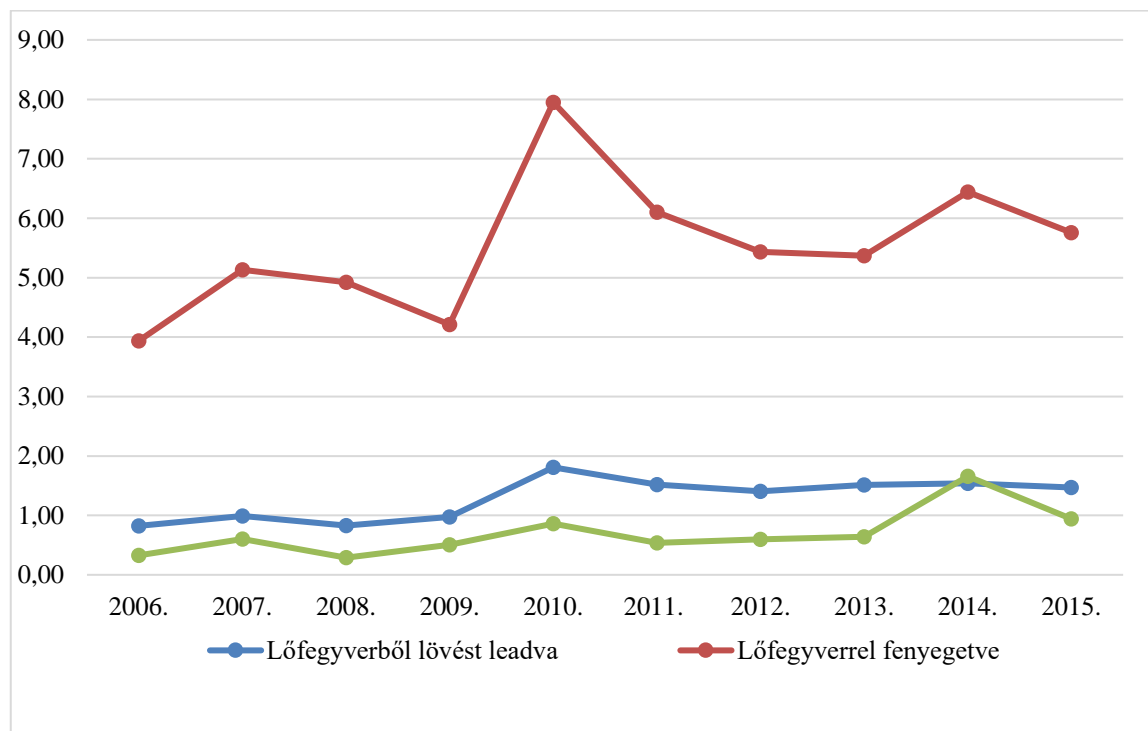
⁷⁷⁰ Forrás:

http://statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/soziales/kriminalitaet/index.html (Letöltés ideje: 2017. április 15.)

Ez álláspontom szerint megerősíti azt, hogy a fegyverrel elkövethető bűncselekmények jelentős részét férfiak követik el, a fegyverrel minősítés megvalósítására viszonylag kevés esetben kerül sor nőnemű elkövető által.

Megjegyzendő, hogy a BK által gyűjtött adatok egy speciális típusa – külön a lőfegyverhasználatot elemző statisztikája – is rendelkezésre áll, amely foglalkozik a látens és az érdemi fegyverrel minősítéssel rendelkező bűncselekményekkel is, emellett elkülöníti egymástól a fegyverekhez kapcsolódó egyes elkövetési magatartásokat is.

18. számú ábra – A fegyverrel minősítéssel rendelkező bűncselekményekhez kapcsolódó elkövetési magatartások⁷⁷¹ 2006. január 1. napja és 2015. december 31. napja⁷⁷² között 100.000 lakosra vetítve⁷⁷³

⁷⁷¹ Megjegyzendő, hogy a BK kizárólag a lőfegyverrel elkövetett bűncselekményeket vizsgálta ebben a körben, tehát a műszaki értelemben vett fegyver-fogalom szűkítését alkalmazta. Ennek megfelelően álláspontom szerint mindenképp célszerű a 17. számú ábrát ilyen szempontból fenntartásokkal kezelni.

⁷⁷² Az ábra a BK által elérhetővé tett adatok alapján készült. Forrás: http://www.bmi.gv.at/cms/bmi_service/start.aspx#t_download (Letöltés ideje: 2017. április 15.).

⁷⁷³ Az osztrák lakosság számát lásd:

https://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/bevoelkerungsstruktur/bevoelkerung_nach_alter_geschlecht/index.html (Letöltés ideje: 2018. július 10.)

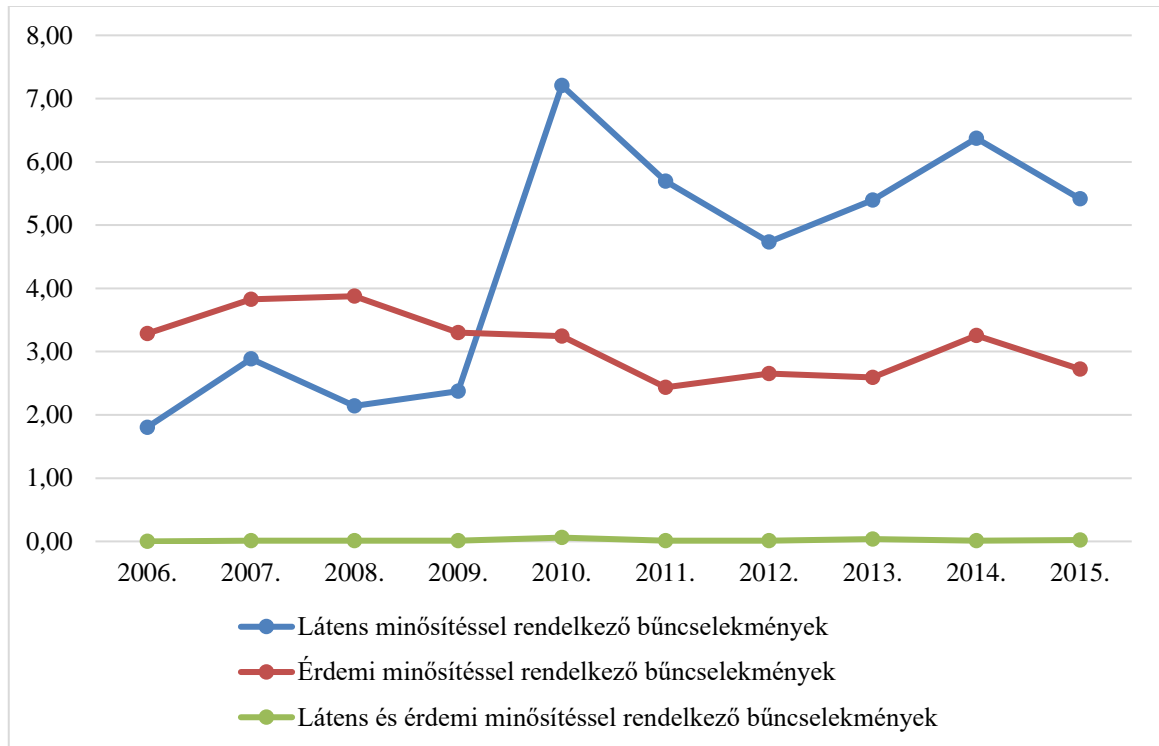
A 18. számú ábrát vizsgálva megállítható, hogy a legtöbb lőfegyverrel elkövetett bűncselekményt az elkövető lőfegyverrel fenyegetve követte el, míg a vizsgált kategóriákon belül a legritkábban a lőfegyver magánál tartásával fordult elő bűncselekmény.

Megállapítható az is, hogy a fegyverrel elkövetett bűncselekmények kis mértékben ingadoztak a vizsgált időszakban, kivéve 2009-2011 között, amikor bekövetkezett egy nagyobb emelkedés, amelyet egy ahhoz hasonló méretű, lényegesebb csökkenés követett. Álláspontom szerint ennek indoka a 2009-2011 között elfogadott nagyobb számú (összesen tizenkét)⁷⁷⁴ ÖStGB-t módosító jogszabály elfogadása lehetett, amelynek eredményeként a minősítések, a büntetések is módosultak, és amelynek eredményeként létrejöhetett ez a nagyobb mértékű eltérés.

Véleményem szerint mindenképp célszerű megvizsgálni a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények számának alakulását is, elkülönítve egymástól az egyes minősítések típusaival rendelkező elkövetett bűncselekményeket.

⁷⁷⁴ Az említett tizenkét módosítás az összes ÖStGB módosítást tekintve is mindenképp jelentősnek tekinthető, hiszen a jogalkotó összesen ötvenhat alkalommal módosította az ÖStGB-t annak 1974-es elfogadását követően, tehát három év alatt következett be az összes módosításnak több, mint egyötöde.

19. számú ábra – A fegyverrel (lőfegyverrel) minősítő körülmények megoszlása az ÖStGB-ben 2006. január 1. napja és 2015. december 31. napja között⁷⁷⁵ 100.000 lakosra vetítve⁷⁷⁶

A 19. számú ábra alapján megállapítható, hogy az érdemi fegyverrel minősítéssel rendelkező bűncselekmények száma viszonylag kisebb változásokon ment át a vizsgált időszakban, kisebb emelkedések és kisebb csökkenések következtek, azonban körülbelül állandónak tekinthető ez a szám. A legkevésbé a látens és érdemi minősítéssel rendelkező elkövetett magánlaksértés száma változott a vizsgált időszakban, az szinte végig állandó maradt, leszámítva egy nagyobb mértékű növekedést 2010-ben, és egy kisebb mértékű növekedést 2013-ban. Álláspontom szerint ennek indoka a korábban már ismertetett jogszabályváltozás lehetett.

⁷⁷⁵ Az ábra a BK által elérhetővé tett adatok alapján készült. Forrás: http://www.bmi.gv.at/cms/bmi_service/start.aspx#t_download (Letöltés ideje: 2017. április 15.)

⁷⁷⁶ Az osztrák lakosságszámot lásd: https://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/bevoelkerungsstruktur/bevoelkerung_nach_alter_geschlecht/index.html (Letöltés ideje: 2018. július 10.)

Megjegyzendő, hogy a látens minősítéssel rendelkező bűncselekmények száma 2009-ben lényegesen és rendkívüli mértékben megemelkedett, amelyet egy több részből álló csökkenés után ismételten egy meredekebb emelkedés követett. Az első meredekebb emelkedésnek az ÖStGB-t módosító nagyobb jogszabálycsomag lehetett az indoka, míg a második emelkedésnek egy kisebb mértékű módosító jogszabálycsomag lehetett az oka. A látens minősítés vonatkozásában kiemelendő, hogy az ÖStGB 2015. augusztus 13. napján módosult, tehát ennek a módosításnak az eredménye még csak kis mértékben érzékelhető a 18. számú ábrán.

Kiemelendő, hogy a *Nationalrat* részére több esetben sor került kérdések feltételére a fegyverekkel, lőfegyverekkel elkövetett bűncselekmények vonatkozásában. Így például a XX. törvénykezési időszakban (1996. január 1. napja és 1999. október 28. napja között), amelynek során a kérdésekre adott válaszokból kiderül, hogy 1997-ben a fegyverrel elkövetett bűncselekmények gyakorisága 2,6 volt (8.059.385 fős lakosság, 102.182 bűncselekmény, amelyből 211 esetben került sor lőfegyver alkalmazására). Az egyes időszakokat (1988-1995.) megvizsgálva megállapítható, hogy a lőfegyverek alkalmazására viszonylag kevés esetben került sor, a lőfegyverrel elkövetett vagyon elleni bűncselekmények⁷⁷⁷ száma ingadozónak tekinthető.⁷⁷⁸

A XXIV. törvénykezési időszakban (2008. október 28. napja és 213. október 28. napja között) is sor került kérdés feltevésére, amely az engedéllyel és az anélkül tartott lőfegyverrel elkövetett bűncselekményekre vonatkozóan kért adatokat. A válasz azonban rámutatott arra, hogy a BKA nem különíti el ebben az esetben a két fegyvertípussal elkövetett bűncselekményeket, azokat teljes mértékben egységesen kezeli.⁷⁷⁹

⁷⁷⁷ A feltett kérdések és a kapcsolódó válaszok a vagyon elleni bűncselekményeket egységesen vizsgálják, emellett leginkább a lőfegyverrel elkövetett emberölés tekinthető hangsúlyosnak bennünk, amely eredményekkel – tekintettel arra, hogy jelen doktori értekezés tárgya a fegyver minősítő körülményként történő értelmezése – nem foglalkozom, mivel az emberölés bűncselekményében a fegyver, illetve a lőfegyver nem szerepel minősített körülményként.

⁷⁷⁸ Anfragebeantwortung durch den Bundesminister für Inneres Mag. Karl Schlögl zu der schriftlichen Anfrage (5117/J) des Abgeordneten Paul Kiss und Genossen an den Bundesminister für Inneres betreffend (*Statistik über die* Verwendung von Schusswaffen. Forrás: https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XX/J/J_05117/index.shtml (Letöltés ideje: 2018. január 12.).

⁷⁷⁹ Anfragebeantwortung durch die Bundesministerin für Inneres Mag. Dr. Maria Theresia Fekter zu der schriftlichen Anfrage (1441/J) der Abgeordneten Harald Vilimsky, Kolleginnen und Kollegen an die Bundesministerin für Inneres betreffend *Schusswaffenverwendung*. Forrás: https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXIV/AB/AB_01458/index.shtml (Letöltés ideje: 2018. január 12.)

Egy másik kérdés a XXV. törvénykezési időszakban (2013. október 29. napja és 2017. november 8. napja között) ugyancsak foglalkozott ezzel a kérdéskörrel, továbbá a lőfegyvert használó elkövető állampolgárságát is vizsgálta az egyes bűncselekmények esetén. A választ elemezve megállapítható, hogy lőfegyverrel elkövetett súlyos testi sértés esetén az elkövetők egy esetet leszámítva osztrák állampolgárok voltak, a fegyveres magánlaksértést a vizsgált időszakban (2014-2016.) egy koszovói állampolgár követte el, míg a fegyveres lopást román és szerb állampolgárok valósították meg. A lőfegyverrel elkövetett rablás esetében az elkövetők állampolgársága lényegesen vegyesebbnek tekinthető, legnagyobb számban osztrák, bosnyák, orosz és litván állampolgárok követték el a bűncselekményt.⁷⁸⁰

IV.2.1.5. A „fegyverrel” minősítés összefoglalása

Az eddig részletezettek alapján megállapítható, hogy a fegyverrel minősítés viszonylag kevés bűncselekmény esetében fordul elő minősítő körülményként az ÖStGB-ben, amennyiben csak az érdemi fegyverrel minősítés vizsgálatára kerül sor. Emellett az ÖStGB speciális, látens minősítő körülményként is tartalmazza a fegyverrel minősítést, amely rendkívül nagyszámú bűncselekményre terjed ki, és szabályozza azok speciális esetét.

Álláspontom szerint az ÖStGB-ben foglalt fegyverrel minősítés annak megjelenési formái (látens, érdemi, látens és érdemi minősítés), elkövetési magatartásai és a bűncselekményi köre miatt mindenképp különlegesnek tekinthető, és ezt a specialitást tovább fokozza a kapcsolódó joggyakorlat a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyver-fogalmakat vizsgálva. Ennek eredményeként pedig az ÖStGB-ben foglalt fegyverrel minősítés elemzése is kihívások elé állítja az összegyűjtött adatok elemzőjét, tekintettel a lőfegyver-fegyver és így a technikai és nem technikai értelemben vett fegyver-fogalom specialitásaira.

⁷⁸⁰ *Anfragebeantwortung durch den Bundesminister für Inneres Mag. Wolfgang Sobotka zu der schriftlichen Anfrage (13044/J) der Abgeordneten Hermann Brückl, Kolleginnen und Kollegen an den Bundesminister für Inneres betreffend Schusswaffenkriminalität.* Forrás: https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXV/AB/AB_12495/index.shtml (Letöltés ideje: 2018. január 12.)

IV.2.2. A „más eszközzel” minősítés az ÖStGB-ben

A fegyverrel minősítés mellett az ÖStGB-ben viszonylag kevés bűncselekményben jelenik meg a magyar felfegyverkezve, és a német veszélyes eszközzel-más eszközzel-anyaggal minősítésekhez hasonló, más eszközzel minősítés (*mit einem anderen Mittel*).⁷⁸¹

IV.2.2.1. A „más eszközzel” minősítés fogalma

A magyar és a német szabályozástól némiképp eltérően a más eszközzel minősítés fogalmának meghatározására nem került sor megfelelően, ideértve a jogszabály, a joggyakorlat és a jogirodalom általi meghatározást is. A szabályozást figyelembe véve azonban megállapítható, hogy a más eszközzel minősítés minden esetben a fegyverrel minősítés mellett szerepel két bűncselekményben, anélkül egyáltalán nem található meg az ÖStGB-ben.

A más eszköz minősítés körébe azok az eszközök tartoznak, amelyekkel a tettes a sértettet meg tudja támadni, vagy amelyekkel a támadás ellen védekezni kell, mint például vasrúd vagy bot, azonban nem tartozik ebbe a körbe a kötél vagy huzal, tehát azok az eszközök, amelyek egyes esetekben fegyverekként használhatók.⁷⁸² Ennek alapján a jogalkalmazó megállapította, hogy egy paprikaspray másik személy ellenállásának leküzdése vagy megakadályozása céljából történő magánál tartása már megalapozza a súlyosabb minősítés megállapítását.⁷⁸³

Hasonlóan a fegyverrel minősítéshez, a más eszközzel minősítés megállapításához is szükséges egy speciális elkövetői magatartás, amely a minősítéssel rendelkező két bűncselekmény esetében teljes mértékben megegyezik a fegyverrel minősítéssel, tehát a más eszközt az elkövetőnek egy más személy ellenállásának leküzdése vagy megakadályozása érdekében kell a bűncselekmény elkövetése során magánál tartania.⁷⁸⁴

⁷⁸¹ Jelen fejezetben kizárólag a fegyverrel minősítéshez képest felmerült eltéréseket emelem ki és mutatom be, amennyiben a szabályozás teljes mértékben megegyezik a fegyverrel minősítés során bemutatottakkal, azt külön nem elemzem és fejtem ki ismételtlen.

⁷⁸² BERTEL – SCHWAIGHOFER i.m. 106., 170.; FABRIZY i.m. 349.; HÖPFEL – RATZ i.m. 47-48.

⁷⁸³ OGH 120s5/17b.

⁷⁸⁴ A magatartást és elemzését lásd 23. számú ábrán és elemzése keretében.

IV.2.2.2. A „más eszközzel” minősítés a Különös Részben

A más eszközzel minősítés kizárólag két bűncselekményben jelenik meg az ÖStGB-ben: a magánlaksértés és a fegyverrel elkövetett lopás bűncselekményeiben, amely esetben a fegyverrel minősítés során bemutatott szabályok ebben az esetben is irányadók.⁷⁸⁵

Kiemelendő azonban, hogy a más eszközzel minősítés vonatkozásában a jogalkalmazónak minden esetben külön vizsgálnia kell, hogy a más eszköz a nem műszaki értelemben vett fegyver-fogalom körébe tartozik vagy sem; amennyiben igen, akkor a fegyverrel minősítés megállapításának helye van vagy sem.

IV.2.2.3. A „más eszközzel” minősítés számokban

A más eszközzel minősítésre vonatkozó szabályok megegyeznek a fegyverrel minősítésre vonatkozó szabályokkal, ideértve az elkövetési magatartásokat, és a büntetés célját is. Emellett az osztrák statisztikai rendszer egyáltalán nem gyűjti és kezeli a más eszközzel minősítésre vonatkozó adatokat, így azok bemutatására, vizsgálatára és elemzésére nem kerülhet sor.

IV.2.2.4. A „más eszközzel” minősítés összefoglalása

A más eszközzel minősítésről megállapítható, hogy az ÖStGB-ben rendkívül ritkán, mindösszesen két bűncselekmény esetében fordul elő, és szabályozása teljes mértékben megegyezik a fegyverrel minősítésre vonatkozó szabályozással, a más eszköz fogalmát kivéve.

A fogalmi hiányosságok miatt azonban a jogalkalmazó minden esetben külön konkrét vizsgálat elvégzéséhez kötött, annak érdekében, hogy megállapítsa, hogy a más eszköz az adott bűncselekmény esetében a műszaki értelemben vett fegyverek körébe tartozik vagy sem, és a fegyverrel minősítés vagy a más eszközzel minősítés megállapításának van helye vagy sem.

A más eszközzel minősítés emellett tovább nehezíti a jogalkalmazó feladatát abból a szempontból is, hogy egyes esetekben a fegyvernek látszó eszközök a fegyverrel minősítés körébe tartoznak, míg más esetekben a más eszközök körébe.

⁷⁸⁵ Lásd az IV.2.1. pontban kifejtetteket.

Ugyanakkor, figyelembe véve a más eszközzel minősítés csekély jelentőségét és jelentését, álláspontom szerint mindenképp vizsgálandó annak kérdésköre, hogy célszerű-e ezt a minősítő körülményt továbbra is fenntartani az ÖStGB-ben, hiszen gyakorlati jelentősége minimálisnak tekinthető, különösen a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyver-fogalom mellett.

IV.2.3. A fegyverutánzatok (*Scheinwaffe, Waffentrappe*) kérdésköre az osztrák büntetőjogban

A magyar és a német szabályozástól eltérően az osztrák szabályozás rendkívül keveset foglalkozik a fegyverutánzatok kérdéskörével, a fegyverekhez és a más eszközökhöz való viszonyával. A szabályozás teljes hiánya mellett megállapítható, hogy a kapcsolódó bírósági gyakorlat is meglehetősen szűk körűnek minősül, az STG-1945, illetve az ÖStGB hatálya alatt elenyészőnek tekinthető a fegyverutánzatokkal foglalkozó egyes bírósági határozatok száma. Tovább nehezíti a helyzetet ebben az esetben, hogy a jogalkotó mellett a jogalkalmazó sem rendelkezett a fegyverutánzatok fogalmáról, így annak meghatározása is bizonytalannak tekinthető.

A rendelkezésre álló kisebb számú bírósági határozatból mindenképp érdemes kiemelni azt a határozatot, amelyben a jogalkalmazó azt vizsgálta, hogy egy meg nem töltött gázipisztollyal történő fenyegetés, vagy egyáltalán egy meg nem töltött, vagy egy alkalmatlan lőfegyverrel történő fenyegetés, amely nem hozható azonnal löképes állapotba, fegyverhasználatnak tekinthető vagy sem („...*ob die Drohung mit einer ungeladenen Gaspistole, oder überhaupt mit einer ungeladenen (oder funktionsuntüchtigen) Schußwaffe, die nicht sofort schußbereit gemacht werden kann, als Verwendung eine Waffe zu beurteilen ist...*”).⁷⁸⁶ A jogalkalmazó a határozat meghozataláig viszonylag eltérő álláspontokat fogalmazott meg, így a meg nem töltött lőfegyver nem tekinthető fegyvernek, amíg az elkövető nincsen abban a helyzetben, hogy azt azonnal lövésre kész állapotba hozza rablás esetén; a rablás esetén a fegyverrel minősítés megállapításához mindenképp szükséges a fegyver használata is.

⁷⁸⁶ Megjegyzendő, hogy a határozat még az STG-1945 idején született. OGH 12Os59/78.

A jogalkalmazó végül a határozatban kimondta, hogy egy fegyverutánzat vagy egy lőszerrel meg nem töltött pisztoly nem rendelkezik magasabb objektív veszélyességgel, mivel nem tekinthető emberölésre alkalmas fegyvernek.⁷⁸⁷ Ezt megerősítette több másik bírósági határozat is, amelyek szerint a fegyver tettetése nem alapozza meg a súlyosabb minősítés megállapítását.⁷⁸⁸

Ez az álláspont később változott, és a jogalkalmazó megállapítása szerint egy meg nem töltött lőfegyverrel vagy fegyverrel történő fenyegetés megalapozza a rablás bűncselekménye esetében a fegyver használatát, és ennek megfelelően a súlyosabb minősítést is.⁷⁸⁹

Megjegyzendő, hogy az említett két nagyobb jelentőségű határozaton kívül újabb, a területen releváns határozat még nem került megalkotásra, az osztrák jogalkalmazás nem foglalkozik az utánzatok kérdéskörével.

⁷⁸⁷ OGH 12Os59/78.

⁷⁸⁸ OGH 13Os41/77; 12Os59/78; 10Os177/78; 15Os20/03

⁷⁸⁹ OGH 12Os59/78; 9Os184/78; 12Os84/79; 11Os132/79; 9Os175/79; 9Os81/80; 11Os143/80; 13Os187/80; 9Os17/81; 10Os192/80; 13Os49/81; 10Os191/81; 13Os44/82; 11Os35/82; 13Os76/82; 12Os164/82; 10Os142/83; 11Os149/83; 13Os16/84; 10Os181/84; 11Os29/85; 12Os162/86; 11Os133/87; 14Os189/88; 14Os129/94; 13Os154/95; 13Os99/02; 13Os32/05p; 15Os70/06t; 13Os54/09d; 11Os6/11h; 12Os78/11d; 12Os72/17f

V. A VIZSGÁLT MINŐSÍTŐ KÖRÜLMÉNYEK SZABÁLYOZÁSAINAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Az eddigiek során részletesen bemutatam a magyar büntetőjogi szabályozásban megjelentő fegyveresen és felfegyverkezve minősítést, a német büntetőjogi szabályozás fegyverrel, veszélyes eszközzel, más eszközzel vagy anyaggal minősítéseit, illetve az osztrák fegyverrel és más eszközzel elkövethető bűncselekményekre vonatkozó büntetőjogi rendelkezéseket.

Álláspontom szerint mindenképp célszerű a három ország szabályozását a vizsgált minősítő körülmények vonatkozásában is összehasonítani. Az összehasonlítás révén egyértelművé válhatnak az egyes szabályozások előnyei és hátrányai, továbbá ennek alapján lehetőség nyílik a három, rendkívül szorosan összefüggő szabályozás átfogó vizsgálatára, értelmezésére, és ez a későbbi esetleges jogszabálymódosítás alapjául is szolgálhat.

V.1. A vizsgált minősítő körülmények fejlődéstörténete

Az egyes országok vizsgált minősítő körülményekre vonatkozó szabályozásának történetét megvizsgálva megállapítható, hogy a minősítő körülmények viszonylag későn jelentek meg érdemi formában az egyes büntető jogszabályokban. A vonatkozó rendelkezések megfelelő kifejlődésére csak a XIX. század közepe körül került sor, azonban az alaposabb és részletesebb szabályozásra több esetben egészen a XX. század közepéig kellett várni. Ennek indoka egyrészt a területi széttagoltság lehetett, hiszen egységes nemzetállamok létrejötte nélkül nem kerülhetett sor olyan átfogó jogszabályok megalkotására, amely az egész államban – legyen szó a Magyar Királyságról, az Osztrák-Magyar Monarchiáról, illetve a Német Birodalomról – alkalmazhatóak lettek volna. Emellett tovább befolyásolták a büntetőjog fejlődését a világháborúk, amelyek a német büntetőjogi fejlődésre is jelentős hatással voltak.

Az egyes szabályozásokat megvizsgálva megállapítható, hogy a Csemegi-kódex, az RStGB és az STG-1852 megalkotására közel azonos időben került sor, és mindhárom jogszabály tartalmazott rendelkezéseket a vizsgált minősítő körülményekre vonatkozóan.

A három jogszabály közül azonban egyik sem szabályozta megfelelően a minősítő körülmények háttérében álló fogalmakat, a kapcsolódó jogszabályok megalkotására csak később került sor. Ennek eredményeként pedig a joggyakorlat sem tudta megfelelően értelmezni a vizsgált minősítő körülményeket, és eltérő jogértelmezésekre került sor.

Megjegyzendő, hogy a magyar jogfejlődést jelentős mértékben befolyásolta az STG-1852 magyarországi alkalmazása is, amelyre bár a kiegyezés előtt került sor, mégis jelentős hatással volt a jogalkotói és jogalkalmazói munkára. Tovább nehezítette a korabeli jogalkalmazó helyzetét, hogy a világháborúk miatt az osztrák – és így több esetben magyar – területeken a német büntetőjog alkalmazására került sor. A második világháborút követően, amikor a magyar és az osztrák büntetőjog korábbi jogalkotási eredményeikre támaszkodtak, a német büntetőjog is kétfelé fejlődött tovább, így eltérő módon került szabályozásra a fegyverrel, a veszélyes eszközzel, más eszközzel és anyaggal minősítés az egyes német büntető törvénykönyvekben.

A hatályos szabályokat megvizsgálva ugyanakkor nem állapítható meg érdemi hasonlóság a három büntető törvénykönyv fejlődéstörténete között, hiszen a jelenleg hatályos magyar büntető törvény elfogadására 2012-ben került sor, előtte az 1978-as törvénykönyv volt alkalmazandó, az osztrákok esetében a jelenleg hatályos jogszabály 1974-es, míg elődje az STG-1852 volt, ezzel szemben pedig a német büntető törvénykönyv 1852-es elfogadású, bár módosítására többször került sor. Ezeket vizsgálva rögzíthető, hogy az 1978-as magyar és az 1974-es osztrák büntető törvénykönyvek több területen is hasonlóságokat mutatnak egymással, illetve az 1961-es Btk-ra jelentős hatást gyakorolt az StGB-DDR. Ennek alapján pedig az ötödik hipotézisem részben igazolható: a magyar szabályozásra mindenképp hatást gyakorolt a német és az osztrák büntetőjogi szabályozás, ugyanakkor ezek a hatások a későbbiek során folyamatosan csökkentek, és a német-osztrák befolyás ezen a területen már rendkívül kis mértékben jelenik meg.

A módosítások számát megvizsgálva megállapítható, hogy a 2012-es Btk-t módosította a legkevesebb alkalommal a jogalkotó, tekintettel arra, hogy a jogszabály elfogadására 2012-ben került sor, míg az ÖStGB módosítására már több alkalommal került sor, a legtöbb esetben pedig az StGB-t módosították. A módosítások ugyanakkor egyik országban sem foglalkoztak nagyobb mértékben a vizsgált minősítő körülményekkel, azok változtatására viszonylag kevés esetben került sor.

V.2. A „fegyveresen”, a „lőfegyverrel” és a „fegyverrel” minősítések összehasonlítása a hatályos Btk., StGB és ÖStGB szerint.

Az egyes minősítő körülményeket vizsgálva megállapítható, hogy azok két csoportba⁷⁹⁰ oszthatók: a fegyveresen minősítés körébe tartozó minősítések, így a magyar fegyveresen, a német lőfegyverrel és fegyverrel, illetve az osztrák fegyverrel minősítés; illetve a felfegyverkezve minősítés körébe tartozó minősítések, így a magyar felfegyverkezve, a német veszélyes eszközzel, más eszközzel vagy anyaggal, illetve az osztrák más eszközzel minősítések csoportjába.

V.2.1. A „fegyveresen” minősítés fogalma és annak háttere

Az egyes szabályozásokat megvizsgálva megállapítható, hogy kizárólag a 2012-es Btk. tartalmazza a fegyveresen minősítés fogalmát, a Btk. 459. § (1) bekezdésének 5. pontja egyértelműen meghatározza, hogy a minősítés pontosan mit jelent, és mely eszközök tartoznak hozzá.

Ezzel szemben a német és az osztrák szabályozás esetében a jogalkotó a jogalkalmazóra bízta az egyes fogalmak kimunkálását, akár még a meglévő háttérjogszabályok mellett is, amelynek eredményeként az egyes bűncselekmények vonatkozásában a fegyverrel minősítés értelmezésére eltérő módon került sor. Ennek indoka az volt, hogy a jogalkalmazó több fegyverfogalmat is kialakított, így a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverfogalmakat, továbbá egyes esetekben a fegyvert veszélyes eszközként vagy eszközként értelmezte, és fordítva. Ennek eredményeként pedig a minősítés vonatkozásában sem a német, sem pedig az osztrák büntetőjogban nem alakult ki egységes értelmezés.

⁷⁹⁰ Tekintettel arra, hogy jelen doktori értekezés középpontjában a fegyveresen és felfegyverkezve minősítés magyar szabályai állnak, így a csoportosítás és az összehasonlítás alapja minden esetben a magyar szabályozás és ahhoz viszonyítva kerül bemutatásra a vonatkozó német és osztrák szabályozás is, kiemelve az egyes hasonlóságokat és különbségeket.

V.2.1.1. A „fegyver” és a „fegyveresen” minősítés fogalma

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a fegyveresen minősítés esetében mindhárom büntetőjogi szabályozás a lőfegyver és a fegyver fogalmát tekinti hangsúlyosnak. Ez azért is tekinthető különlegesnek, mivel a 2012-es Btk. csak a lőfegyverre vonatkozóan tekinti alkalmazhatónak a fegyveresen minősítés megállapítását, az egyéb fegyverek esetében – a német és az osztrák szabályozással ellentétben – a felfegyverkezve minősítést alkalmazza. Emellett a 2012-es Btk. és az annak nyomán létrejött joggyakorlat nem különíti el egymástól a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyvereket, ugyanis a nem műszaki értelemben vett fegyvereket nem tekinti fegyvernek, a felfegyverkezve minősítés körébe tartozó szubjektív veszélyességgel rendelkező eszközök körébe sorolja azt.

Az eszközök vonatkozásában mindenképp célszerű a háttérjogszabályokat, tehát az egyes fegyvertörvényeket is megvizsgálni: a magyar fegyvertörvény kizárólag a lőfegyver fogalmát határozza meg, és nem foglalkozik az általános fegyver-fogalommal. Ezzel szemben a WaffG vegyes szabályozást tartalmaz, és – a korábban bemutatottak szerint – a fegyverek alatt a lőfegyvereket és egyéb eszközöket is érti. Az ÖWaffG pedig a fegyverek és a lőfegyverek fogalmát is meghatározza. Tehát a fegyver-fogalom semmiképpen nem tekinthető egységesnek a három szabályozás vonatkozásában.

Az irányadó és alkalmazandó európai uniós jogszabály, a 91/477/EK irányelv fegyver-fogalmát megvizsgálva megállapítható, hogy azt a német szabályozás vette át leginkább, emellett az osztrák szabályozás is közel áll hozzá, míg a magyar rendelkezések már eltérnek tőle. Ez az eltérés a lőfegyver-fogalomban is megjelenik, hiszen az irányelv, amelyet mindhárom ország jogalkotója átültetett a hazai jogrendszerbe, eltérő módon határozza meg a lőfegyver fogalmát.⁷⁹¹ Ez azért tekinthető jelentősnek, mivel több esetben a német és az osztrák jogalkotó elkülönítette egymástól a fegyverrel és a lőfegyverrel elkövetést, mint minősítő körülményeket, és a két eltérő minősítő körülmény eltérő mértékű büntetés kiszabását teszi lehetővé.

⁷⁹¹ Lásd: 91/477/EGK irányelv I. melléklet II. pontja, 2004. évi XXIV. törvény 2. § 16., WaffG 1. § (2) bekezdés és ÖWaffG 2. § (1) bekezdés.

A fegyveresen minősítés fogalmait megvizsgálva megállapítható, hogy – a már említettek szerint – kizárólag a 2012-es Btk. tartalmazza a fegyveresen minősítés jogszabályi fogalmát, a német és az osztrák törvényekben nem szerepel a fogalom, azt a jogalkalmazó alakította ki. Ennek eredményeként a német és az osztrák fogalom egyszerre tágabb és szűkebb a 2012-es Btk-ban szereplő fogalomnál. Tágabb, mivel nemcsak a lőfegyvert foglalják magukban, hanem más eszközöket is, így a WaffG hatálya alá nem tartozó nem műszaki értelemben vett fegyvereket is. Ugyanakkor az ÖStGB az StGB-hez képest szűkítést tartalmaz, hiszen csak az ÖWaffG hatálya alá tartozó fegyverek és lőfegyverek tartoznak ebbe a körbe az objektív célmeghatározás elmélete alapján, azonban ez még mindig tágabbnak tekinthető a 2012-es Btk-ban foglalt fogalomnál. Ugyanakkor a fogalom tekinthető szűkebbnek is, hiszen az utánzatokkal egyik esetben sem foglalkozott a jogalkalmazó, az utánzatokat a német büntetőjog a veszélyes eszközök vagy a más eszközök csoportjába sorolja az egyes eszközöktől és bűncselekményektől függően, míg az osztrák büntetőjog nem tudja jelenleg sem megfelelően kezelni és szabályozni az utánzatok körét, azokat gyakran az egyéb eszközök körébe sorolja. Emellett a 2012-es Btk. a fegyveresen minősítés esetében több olyan eszközt (robbanóanyag, robbantószer, robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készülék) is magában foglal, amelyekkel a német és az osztrák büntetőjog egyáltalán nem foglalkozik a minősítés körében, és joggyakorlat sem kapcsolódik hozzájuk megfelelő mértékben. Véleményem szerint ugyanakkor ezek az eszközök leginkább a nem műszaki értelemben vett fegyverekkel, illetve a veszélyes eszközökkel kapcsolhatók össze, ugyanakkor ezen a területen nem került sor a jogirodalom által egyértelmű álláspont megfogalmazására.

A magyar jogban meg nem jelenő, míg a német és az osztrák szabályozásban kiemelt szereppel rendelkező lőfegyver-fegyver ellentmondás feloldására véleményem szerint az utánzatokkal történő kapcsolatba hozatalával, és a felfegyverkezve minősítés szabályainak kiterjesztésével van lehetőség. A 2012-es Btk. a lőfegyver magánál tartását szankcionálja, tehát nem lőfegyver, hanem egyéb fegyver esetében a minősítést az utánzattal fenyegetve elkövetés, vagy a felfegyverkezve minősítés szerinti ellenállás leküzdése, vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszköz magánál tartása jelentheti.

Tehát amennyiben nem lőfegyvert tart magánál az elkövető, hanem például színházi fegyvert, akkor az a magyar jogban megalapozhatja a fegyveresen minősítést az utánzat jellege miatt, vagy a felfegyverkezve minősítést annak követelményei teljesítése miatt. Ezzel szemben a színházi fegyver a német büntetőjogban szinte minden esetben megalapozza a fegyverrel minősítést, hiszen – bár nem minősül lőfegyvernek, és így nem minősül műszaki értelemben vett fegyvernek sem – nem műszaki értelemben vett fegyvernek tekinthető. A színházi fegyver az osztrák büntetőjogban ugyancsak fegyvernek fog minősülni, hiszen az ÖWaffG szerinti objektív célmeghatározás elmélete alapján fegyvernek tekinthető.

Megjegyzendő, hogy míg a magyar jogalkalmazó a lőfegyver fogalmát változatlanul hagyta, a német és az osztrák jogalkalmazó a fegyver fogalmát folyamatosan módosította, egyes bűncselekmények esetében bővítette, míg más bűncselekmények esetében szűkítésre került sor.

Így például a riasztópisztoly és a gázpisztoly a német büntetőjog szerint lőfegyvernek minősül, a személyi gépjármű fegyvernek minősülhet, emellett a paprikaspray is tekinthető nem műszaki értelemben vett fegyvernek. Az osztrák jogértelmezés is hasonlóan alakul, a gázspray és az elektromos sokkoló is fegyvernek tekinthetők. Bizonyos eszközök esetében ugyanakkor a német és az osztrák jogalkalmazó sem rendelkezik egyértelmű állásponttal a fegyverek körébe tartozásról, így például az injekcióstű, vagy személyi gépjármű vagy egy fegyverutánzat esetében, amelyeknél az elkövetett bűncselekmény határozza meg a minősítés alkalmazhatóságát.

Ennek megfelelően álláspontom szerint mindenképp célszerű ábrázolni a fegyveresen minősítés körébe tartozó eszközöket, illetve azok felosztását az egyes országok szabályozásának megfelelően, amelynek révén áttekinthetővé válnak a hasonlóságok és a különbségek az alábbiak szerint.⁷⁹²

⁷⁹² Az azonosságok kiemelése érdekében az egyezéseket azonos színű betűtípussal jelölöm, az egyes csoportokat pedig félkövér betűtípussal emelem ki.

2. sz. táblázat: Az egyes hatályos nemzeti büntető törvénykönyvekben megjelenő eszközök a fegyveresen minősítés vonatkozásában.⁷⁹³

2012-es Btk.	StGB		ÖStGB	
			Fegyver	
	Műszaki értelemben vett fegyver	Nem műszaki értelemben vett fegyver	Műszaki értelemben vett fegyver	Nem műszaki értelemben vett fegyver
Lőfegyver	Lőfegyver		Lőfegyver	
		Egyéb fegyver		Egyéb fegyver
		Egyéb eszköz		Egyéb eszköz
Robbanóanyag				
Robbantószer				
Robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készülék				
Utánzatok				

A 2. sz. táblázat vizsgálata alapján megállapítható, hogy a lőfegyver mindhárom ország szabályozásában megjelenik, ugyanakkor kizárólag a magyar fegyveresen minősítésben önállóan és egyértelműen, míg a német és osztrák szabályozásban a műszaki értelemben vett fegyverek alcsoportjába tartozik a lőfegyver, amely mellé ugyanakkor egyéb fegyverek is tartozhatnak, mint nem műszaki értelemben vett fegyverek.

Megjegyzendő, hogy a magyar és az osztrák szabályozástól eltérően az StGB külön foglalkozik a lőfegyverekkel is, mint külön minősítő körülményekkel, amelyekhez eltérő elkövetési cselekvőségek kapcsolódnak, mint a fegyverrel minősítéshez.

⁷⁹³ Az ábra saját adatgyűjtés alapján készült a jelenleg hatályos büntető törvénykönyveket felhasználva.

Kiemelendő, hogy kizárólag a magyar büntetőjog részét képezi a fegyveresen minősítés esetén a kifejezetten meghatározott robbanóanyag, robbantószer, és robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készülék, amelyek egyáltalán nem szerepelnek a német és az osztrák büntető törvénykönyvekben minősítő körülményként. Ezek az anyagok, illetve eszközök a két büntető törvényben külön bűncselekményekben kerülnek szabályozásra, nem pedig a vizsgált minősítő körülményhez kapcsolódóan.

V.2.1.2. A „fegyveresen” minősítés cselekvősegei

Mindenképp célszerű megvizsgálni a fegyveresen minősítéshez kapcsolódó egyes cselekvősegeket is, mivel azok elemzése átfogó képet adhat a minősítések büntetőjogi jelentőségének áttekintéséhez, illetve a három törvény egymáshoz való viszonyának megismeréséhez.

A 2012-es Btk. esetében a cselekvősegek alapvetően kétfélék lehetnek: magánál tartás és (fenyegetve) elkövetés, amelyek az eszköztípustól függenek, hiszen az objektív veszélyes eszközök (lőfegyver, robbanóanyag, robbantószer, robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készülék) esetében a magánál tartás már megalapozza a súlyosabb minősítés megállapítását, míg az utánszerek esetében szükséges a fenyegetve elkövetés.

Az StGB ezzel szemben nem különíti el élesen az egyes cselekvősegeket: a magánál tartástól kezdődően fokozatosan halad a szabályozásban a legaktívabb elkövetői cselekvőség, az elkövetés felé. Egyes bűncselekmények esetében ugyanis elegendő a magánál tartás, majd a használat érdekében magánál tartás, ezt követi az aktivitás tekintetében a használat, majd pedig az elkövetés cselekvősége. Ebben az esetben is az egyes eszközcsoportok alapján kerül sor a különbségtételre, hiszen lőfegyver esetén elegendő a magánál tartás, fegyver esetében kerülhet sor a használat érdekében magánál tartásra, illetve a használatra, és az elkövetésre is.

Hasonló aktivitási átmenet figyelhető meg az osztrák szabályozásban is, ahol a magánál tartás cselekvőségét aktivitásban az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében történő magánál tartás követ, majd a használat, bár az ÖStGB nem tesz különbséget a lőfegyver és a fegyver között, ebben az esetben az elkülönítés alapját az egyes bűncselekmények, és a hozzájuk kapcsolódó fegyver-fogalom értelmezése képezik.

Az alábbi – 3. sz. – táblázat egyértelműen összefoglalja, hogy hogyan alakulnak az egyes elkövetői cselekvőségek a három büntető törvénykönyv vonatkozásában a hatályos szabályok szerint:⁷⁹⁴

2012-es Btk.	StGB	ÖStGB
Magánál tartás	Magánál tartás	Magánál tartás
	Használat érdekében magánál tartás	Ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében magánál tartás
	Használat	Használat
Fenyegetve elkövetés	Elkövetés	

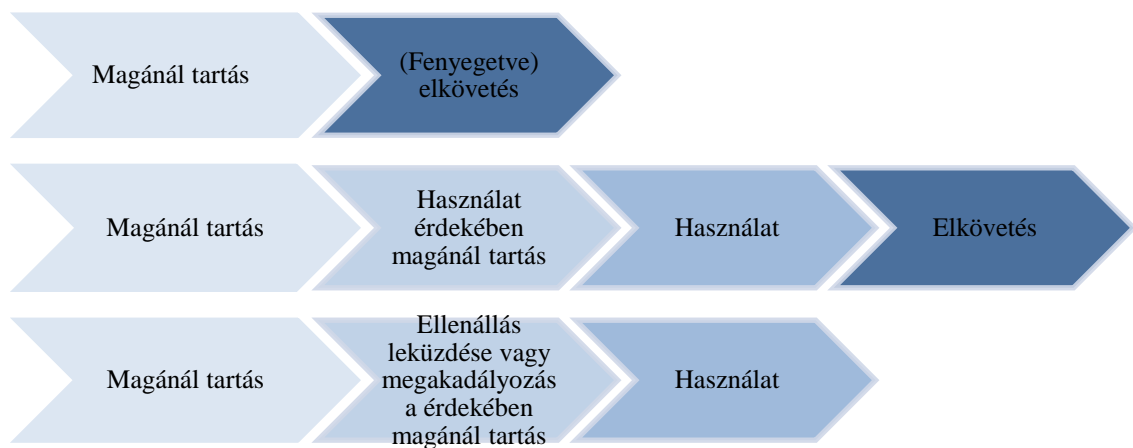
A 3. sz. táblázat alapján megállapítható, hogy kizárólag a magánál tartás elkövetői cselekvősége jelenik meg mindhárom büntető törvénykönyvben, az egyéb elkövetői cselekvőségek már eltérnek egymásról. Megjegyzendő, hogy a német és az osztrák büntetőjogi szabályozás egymásra gyakorolt hatását mutatja, hogy mindkét jogszabályban megjelenik elkövetői cselekvőségként a cél érdekében történő magánál tartás, illetve a használat, amelynek alapja a közös fejlődéstörténetben kereshető. Emellett a magyar és a német szabályozásban is megjelenik az elkövetés, azonban a magyar büntetőjog az eszközzel fenyegetve elkövetést emeli ki cselekvőségként, míg a német szabályozásban elegendő az elkövetés, ahhoz további feltétel nem társul.

⁷⁹⁴ A táblázat saját adatgyűjtésen alapul és kizárólag a három büntető törvénykönyv különös részében szereplő bűncselekményekkel foglalkozik, tehát az általános részekben megjelenő fegyveresen minősítéshez kapcsolódó elkövetői cselekvőségekkel – bűncselekmény hiányában nem foglalkozom. A táblázatban azonos színekkel jelölöm az elkövetői cselekvőségek egyezőségeit a könnyebb áttekinthetőség érdekében.

Megállapítható továbbá, hogy az egyes elkövetői cselekvések minden esetben eszközcsoporthoz kötöttek, tehát az elkövető által magánál tartott vagy használt eszköz alapozza meg az elkövetői cselekvőséget, és ennek megfelelően a minősítést.

Ennek megfelelően az alábbi ábra mutatja be részletesen a magyar, a német és az osztrák fegyveresen minősítés során felhasználható eszközökhöz kapcsolódó egyes elkövetői cselekvőségeket azok súlyosságát tekintve.⁷⁹⁵

20. sz. ábra – A fegyveresen minősítéshez kapcsolódó egyes elkövetői cselekvőségek súlyossága a magyar, a német és az osztrák büntető törvénykönyvekben

V.2.2. A minősítés megjelenése az egyes bűncselekményekben

Az általános részekről eltérően a 2012-es Btk., az StGB és az ÖStGB rendkívül széleskörű szabályozást tartalmaznak a különös részben szereplő és a vizsgált minősítő körülménnyel rendelkező bűncselekmények körében. A legtöbb fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmény a 2012-es Btk-ban szerepel, összesen tizenkilenc bűncselekmény követhető el fegyveresen; ezzel szemben a német és az osztrák szabályozás lényegesen kevesebb bűncselekmény esetén alkalmazza a minősítéseket.

⁷⁹⁵ Az ábra saját adatgyűjtésen alapul és a színek erőteljessége az egyes elkövetői cselekvőségek súlyosságát mutatja be növekvő sorrendben azzal, hogy a jelen doktori értekezésben meghatározott sorrendben (magyar-német-osztrák) kerül ábrázolásra a súlyosság, emellett az egységesség érdekében az egyes elkövetési magatartásokat azonos színűvel jelölöm, amennyiben több esetben is előfordulnak.

Az StGB-ben kilenc bűncselekmény követhető el fegyverrel (ideértve a lőfegyvert és a más fegyvert is), míg az ÖStGB-ben csupán három bűncselekményben jelenik meg érdemi módon a minősítés.

Ugyanakkor amennyiben az ÖStGB általános részében súlyosbító körülményként szereplő büntetőkiszabási szempont értelmezésére látens minősítő körülményként kerül sor, akkor megállapítható, hogy az ÖStGB-ben szerepel a legtöbb fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmény.

Az egyes bűncselekményi csoportokat vizsgálva megállapítható, hogy a fegyveresen minősítéssel rendelkező bűncselekmények rendkívül sokféle csoportba sorolhatók, emellett viszonylag kevés átfedés fedezhető fel a három büntető törvénykönyv között.⁷⁹⁶ Ennek megfelelően a fegyveresen minősítés kizárólag a vagyon elleni erőszakos és a vagyon elleni bűncselekményekben jelennek meg mindhárom büntető törvénykönyvben (2012-es Btk.: rablás, önbíráskodás, jármű önkényes elvétele; StGB: fegyveres lopás, súlyosabban minősülő rablás; ÖStGB: betöréses vagy fegyveres lopás, és súlyosabban minősülő rablás), a többi esetben kizárólag kettős egyezőségek találhatók meg. Így hasonlóság fedezhető fel a magyar hivatalos személy elleni erőszak körébe tartozó bűncselekmények, és a német államhatalom elleni ellenállás körébe tartozó bűncselekmények között (2012-es Btk.: hivatalos személy elleni erőszak és közfeladatot ellátó személy elleni erőszak; StGB: végrehajtó hivatalnak elleni ellenállás), a közigazgatás rendje elleni és a közrend elleni bűncselekmények (2012-es Btk.: határzár tiltott átlépése és határzár megrongálása; StGB: garázdaság különösen súlyosan minősülő esete) között. Ugyancsak párhuzamba állíthatók a magyar emberi szabadság elleni bűncselekmények az osztrák szabadság elleni bűncselekményekkel (2012-es Btk.: emberrablás; ÖStGB magánlaksértés), ugyanakkor a bűncselekmény-csoportok rendkívüli mértékben térnek el egymástól, és további egyezések nem találhatók.

⁷⁹⁶ A három büntető törvénykönyv szerkezeti felépítéséből adódó eltéréseket nem vizsgálom, kizárólag a fegyveresen minősítés megjelenése szerinti részekkel foglalkozom és a részek közötti egyezőségeket és különbségeket emelem ki, a szerkezeti és felépítésbeli eltéréseket nem fejtem ki, tekintettel arra, hogy azok nem képezik jelen doktori értekezés tárgyát.

A bűncselekményeket megvizsgálva megállapítható, hogy kizárólag a fegyveres rablás szerepel mindhárom büntető törvénykönyvben, a többi fegyveresen elkövethető bűncselekmény kizárólag két-két büntető törvénykönyvben szerepel. Így a 2012-es Btk-ban és az StGB-ben egyaránt elkövethető fegyveresen a hivatalos személy elleni erőszak - végrehajtó hivatalnok elleni ellenállás, a garázdaság, a rablás és a jármű önkényes elvétele – légi- vagy vízi jármű hatalomba kerítése bűncselekményei.

A 2012-es Btk. és az ÖStGB közötti fegyveresen elkövethető bűncselekményekre vonatkozó átfedés két bűncselekmény, a magánlaksértés és a rablás esetében állapítható meg, egyéb közös bűncselekmény nem fordul elő. Az StGB-t és az ÖStGB-t megvizsgálva megállapítható, hogy kizárólag a fegyveres lopás és a súlyosabban minősülő rablás követhető el mindkét jogszabályban fegyveresen, más átfedés nincs.

Tehát megállapíthatóak a fegyveresen elkövethető bűncselekmények közötti egyezőségek mindhárom büntető törvénykönyvben, ugyanakkor ezek az egyezőségek álláspontom szerint általánosnak tekinthetők, nem rendelkeznek kiemelt szereppel a fegyveresen minősítés szempontjából. Emellett az egyezésekből a tézisekre vonatkozó következtetések nem vonhatók le belőlük, még akkor sem, ha csak a német és az osztrák szabályozás összehasonlítására kerül sor, hiszen nem olyan mértékűek, amelyek megalapozhatnák a szabályozások szoros összekapcsolódását.

A fegyveresen minősítés miatt kiszabható büntetéseket megvizsgálva megállapítható, hogy a büntetések között sincs olyan egyezés, amely mindhárom büntető törvénykönyvben megjelenne, a kiszabható büntetések mértéke minden esetben az adott büntető törvénykönyvtől függ. A fegyveres rablás, mint mindhárom büntető jogszabályban megjelenő, és a minősítő körülménnyel rendelkező bűncselekmény esetében a jogalkotók rendkívül nagy eltéréseket állapítottak meg, hiszen a fegyveresen elkövetett rablás esetén a Btk-ban foglalt szabadságvesztés mértéke 5-10 év közötti, az StGB-ben 3-5 év közötti, míg az ÖStGB-ben 1-15 év lehet, tehát nem lehetséges összefüggést megállapítani a minősítés miatti kiszabható büntetések között. A jogalkotó eltérően értékelte a fegyver objektív veszélyességének mértékét az egyes büntető törvénykönyvekben.

A minősítés súlyosbító mértékének alakulását vizsgálva megállapítható, hogy a 2012-es Btk-ban szerepel a legtöbb súlyosabb (kétszeres) vagy a még súlyosabb (háromszoros) továbbminősítése a fegyveresen minősítésnek, míg az ÖStGB-ben a legritkább a súlyosabb (kétszeres) minősítés, hiszen csak egy alkalommal fordul elő.⁷⁹⁷

A bűncselekményeket megvizsgálva megállapítható továbbá, hogy a fegyveres rablás mindhárom büntető törvénykönyvben továbbminősítésre kerül, azonban a német és az osztrák törvényben a minősítés súlyosabb (kétszeres), a magyar jogszabályban a még súlyosabb (háromszoros) minősítés alkalmazása történik. A többi bűncselekmény esetben ilyen hasonlóság egyáltalán nem állapítható meg, a magyar büntetőjogban továbbminősített bűncselekmények ilyen jellegű minősítésére a német és az osztrák büntetőjogban nem került sor, tehát nem állapítható meg, hogy a magyar büntetőjog ebben az esetben a német vagy az osztrák büntetőjogot követné.

V.2.3. A „fegyveresen” minősítés kriminálstatisztikája

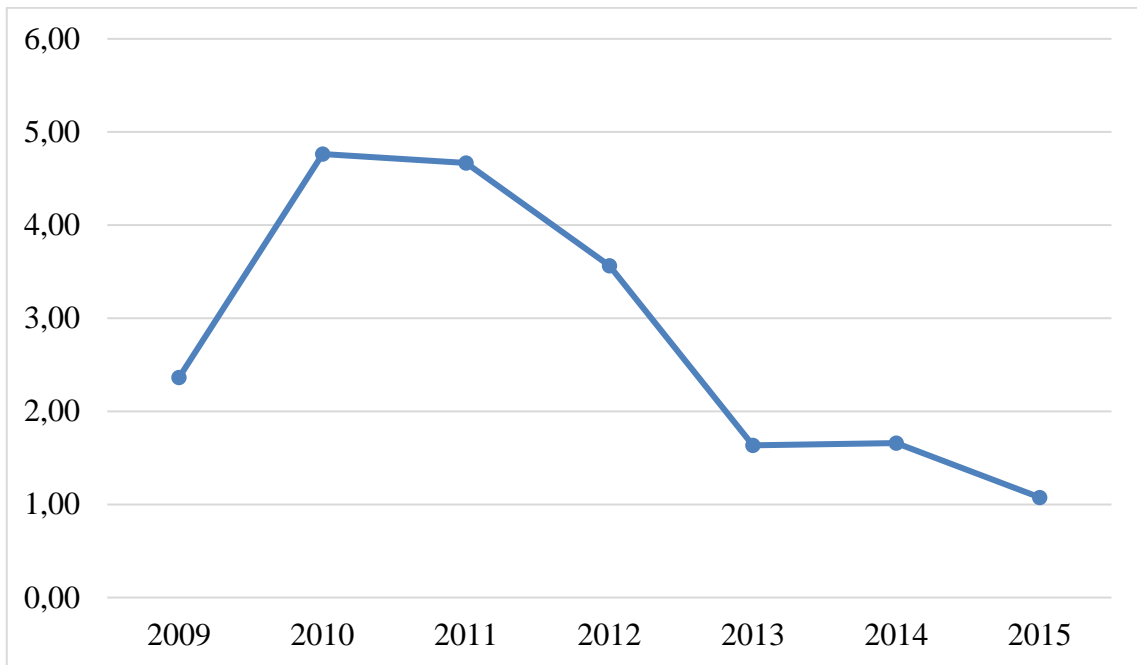
A fejlődéstörténet és a vonatkozó büntetőjogi dogmatika összehasonlítását követően – hivatkozva jelen doktori értekezés elején említett hipotézisekre – álláspontom szerint mindenképp célszerű a fegyveresen elkövetett bűncselekmények számának összehasonlítását elvégezni mindhárom területen, így megvizsgálni a magyar, a német és az osztrák kriminálstatisztika vonatkozó eredményeit.

Az első hipotézisem vizsgálata (a fegyveresen minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények száma csökken) érdekében – célszerű a fegyveresen elkövetett bűncselekmények számát összehasonlítani.

Megjegyzendő, hogy a teljes összehasonlításra nincsen lehetőség, mivel a német és az osztrák statisztikai hivatalok kizárólag a lőfegyverrel elkövetett bűncselekményeket vizsgálják, így a fegyveresen elkövetett bűncselekmények összehasonlítására az eltérő fogalmi meghatározások, illetve statisztikai rendszerek miatt nem kerülhet átfogó mértékben sor.

⁷⁹⁷ Az ÖStGB-ben az érdemi minősítés vizsgálatára került sor, ez az eredmény a látens minősítést nem tartalmazza.

21. számú ábra – A fegyveresen elkövetett bűncselekmények számának alakulása Magyarországon 2009. január 1. napja – 2015. december 31. napja között 100.000 lakosra vetítve ⁷⁹⁸

A 21. sz. ábra eredményeit vizsgálva megállapítható, hogy a fegyveresen elkövetett bűncselekmények száma Magyarországon – egy kisebb mértékű emelkedést követően – fokozatos csökkenést mutat, amelynek alapja – a korábban ismertetettek szerint – az új 2012-es Btk. hatályba lépése lehet.⁷⁹⁹ Ezeket az eredményeket megvizsgálva megállapítható, hogy a magyar büntetőjogban a fegyveresen elkövetett bűncselekmények számának fokozatos csökkenése várható, amely azonban – figyelemmel az eddigi trendekre – várhatóan stabilizálódni fog, és csak kisebb mértékű kilengések várhatók.

A fentiek alapján megállapítható, hogy az első hipotézisem nem igazolható teljes mértékben, tekintettel az említett kriminálstatisztikai adatok rendelkezésre állásának hiánya miatt.

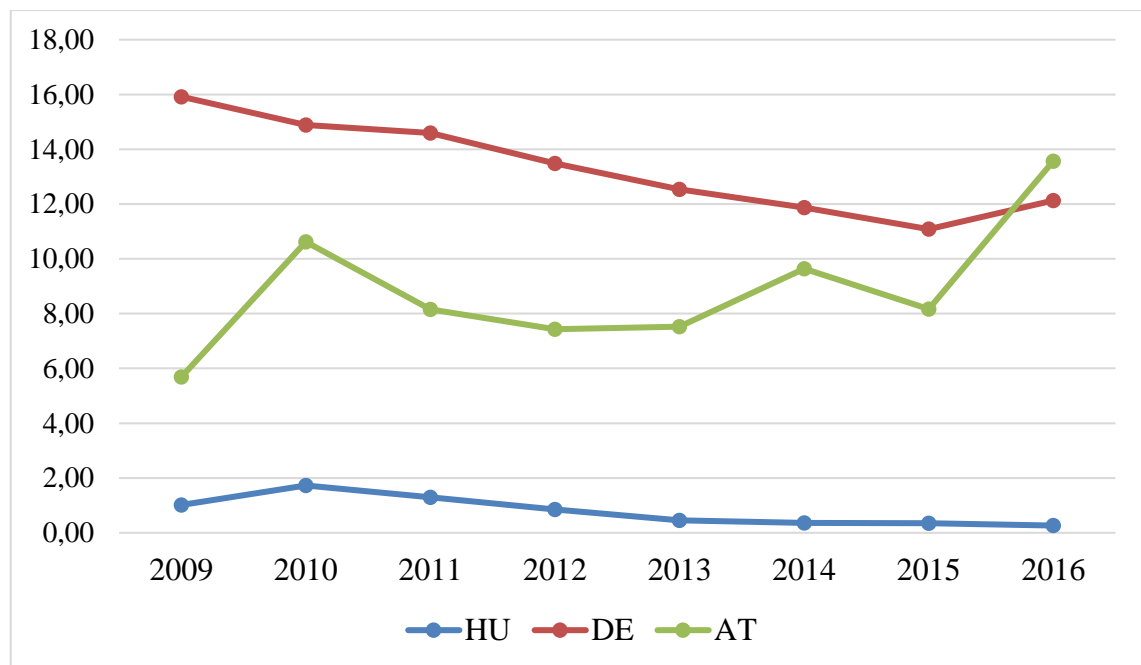
⁷⁹⁸ Az ábra elkészítésére a korábban már ismertetett adatok alapján került sor és az összehasonlíthatóság érdekében 100.000 lakosra vetítve történik az adatok ábrázolása.

⁷⁹⁹ Megjegyzendő, hogy az ábra valószínűleg eltérő kismértékben eltérő módon alakulna, amennyiben a fegyveresen elkövetett határozott tiltott átlépésével, illetve a fegyveresen elkövetett határozott tiltott megrogálásával kapcsolatosan elkövetett bűncselekmények is feldolgozásra kerültek volna, ugyanakkor ezeket BSR nem tartalmazza, továbbá a kapcsolódó adatkérésre adott válaszból foglaltak szerint nem állnak rendelkezésre a vonatkozó statisztikák, mivel a vonatkozó eljárások még folyamatban vannak (2018. január 22. napi állapot). Forrás: BM/907/29/2017. számú megkeresésre adott válasz

Ezzel a területtel kapcsolatban merül fel a negyedik hipotézisem vizsgálata, amely a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények magyar, német és osztrák területeken megjelenő csökkenésének elemzésére irányul.

Ennek megfelelően álláspontom szerint mindenképp célszerű összehasonlítani – megfelelő arányosítás mellett – a lőfegyverrel elkövetett bűncselekményeket a lakosságszám, az életkor és a nemek arányában az alábbiak szerint:

22. számú ábra – A lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények számának alakulása Magyarországon, Németországban, Ausztriában 2009. január 1. napja és 2016. december 31. napja között 100.000 lakosra vetítve⁸⁰⁰

A 22. számú ábrában foglaltak alapján megállapítható, hogy a magyar és a német lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények száma szinte folyamatosan kismértékű csökkenést mutat, míg az Ausztriában lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények száma nem rendelkezik ilyen egyértelmű tendenciával.

⁸⁰⁰ Az ábra adatai a korábban bemutatott ábrákon (7., 16. és 17. számú ábrák) alapszanak, azokat foglalja össze az ábra egységes szerkezetbe.

Ennek alapján a magyar tendencia (fokozatos kismértékű csökkenés egy meghatározott szintig) teljes mértékben felvázolható, míg a német esetben viszonylag egyértelműen megállapítható a csökkenés, amelyet azonban a 2016. év megtört, így a csökkenés mellett kismértékű kilengések figyelhetők majd meg a továbbiakban. Egyértelmű trend nem rajzolható fel az osztrák lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények vonatkozásában, tekintettel a nagyobb mértékű kilengésekre az egyes éveket vizsgálva.

V.3. A „felfegyverkezve”, a „(veszélyes) eszközzel”, az „anyaggal”, illetve a „más módon” minősítések összehasonlítása⁸⁰¹

Álláspontom szerint a fegyveresen minősítés mellett mindenképp érdemes összehasonlítani és megvizsgálni az egyéb, a magyar, a német és az osztrák büntetőjogban eltérő módon meghatározott, leginkább a felfegyverkezve minősítéssel rokonítható, ám több esetben a fegyveresen és felfegyverkezve minősítések között elhelyezkedő minősítő körülményeket is.

V.3.1. Az egyes fogalmak összehasonlítása

Elsőként mindenképp célszerű az egyes, büntető törvénykönyvben foglalt kifejezéseket, és azok alapján pedig a kapcsolódó fogalmakat összevetni annak érdekében, hogy a minősítés megfelelően összehasonlítható legyen, és ezzel kapcsolatban pedig a jelen doktori értekezésem elején rögzített, a magyar büntetőjogra gyakorolt német-osztrák hatások eredményeit vizsgálni, illetve a hipotézist alátámasztani.

Az egyes kifejezéseket megvizsgálva megállapítható, hogy a magyar büntetőjog a „felfegyverkezve” kifejezést alkalmazza, amely teljes mértékben eltér az egymással rokonítható német „veszélyes eszköz”, „eszköz”, „anyag” és az osztrák „más eszközzel” kifejezésektől. A német-osztrák hatások ezen területen lévő befolyásának hiányát a kifejezések eltérősége mellett az egyes büntető törvénykönyvekben foglalt fogalmi meghatározások megléte, illetve hiánya is alátámasztja.

⁸⁰¹ Az ismétlések és a félreértések elkerülése érdekében ebben a részben általános megnevezésként a „felfegyverkezve” kifejezést használom a magyar felfegyverkezve, a német veszélyes eszközzel, más eszközzel vagy anyaggal, illetve az osztrák más eszközzel minősítésekre és csak a szükséges helyeken használom az eredeti elnevezéseket.

A 2012-es Btk. az egyedüli a három vizsgált büntető anyagi jogi jogszabályok közül, amely tartalmazza a minősítő körülmény fogalmainak meghatározását, ezzel szemben a német és az osztrák jogalkotó a jogalkalmazóra bízta az egyes vonatkozó fogalmak kimunkálását.

A 2012-es Btk-ban foglaltak szerint felfegyverkezve követi el a bűncselekményt, aki az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál.⁸⁰² Tehát a 2012-es Btk. meghatározta a felfegyverkezve minősítés fogalmát, amely magában foglalja a minősítés megállapításához szükséges egyes eszközök meghatározását is: kizárólag az élet kioltására alkalmas eszközök tartoznak ebbe a körbe, amelyeket a szubjektív veszélyesség alapján lehet elhatárolni az objektíve veszélyes eszközöktől, illetve a nem veszélyes eszközöktől.

Ezzel szemben a német büntetőjogban a BGH határozta meg azokat az eszközöket, amelyek a veszélyes eszközök körébe tartoznak. Ennek alapján veszélyes eszköznek minősül bármilyen olyan testi tárgy, amely az objektív minősége és konkrét használatának jellege alapján alkalmas arra, hogy súlyosabb fizikai sérüléseket okozzon.⁸⁰³ A meghatározott fogalom – hasonlóan a felfegyverkezve minősítés körébe tartozó eszközök köréhez – meglehetősen tágan tekinthető, hiszen itt elegendő a súlyosabb fizikai sérülés okozása, nem feltétel az élet kioltására való alkalmasság. Emellett a német fegyverrel minősítés pontatlansága miatt több esetben a nem műszaki értelemben vett fegyverek is a veszélyes eszközök körébe tartoznak. A veszélyes eszközök mellett jelennek meg – ugyancsak a korábban bemutatottak szerint – az eszközök és az anyagok is, amelyek alkalmasak arra, hogy jelentős sérüléseket okozzanak, amennyiben az elkövető azokat erőszakkal felhasználva vagy azokkal fenyegetve követi el a bűncselekményt.⁸⁰⁴ Tehát ebben az esetben is a szubjektív veszélyesség elmélete alapján lehet megállapítani a minősítést, ugyanakkor a jelentős sérülés fogalmának meghatározása hiányában gyakorlatilag bármilyen eszköz ebbe a csoportba sorolható.

⁸⁰² 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 6. pont.

⁸⁰³ BGH, 27.09.2001 – 4 StR 245/01.

⁸⁰⁴ KINDHAUSER i.m. 936.

Az osztrák büntetőjog ebből a szempontból hasonlóan tekinthető a német büntetőjoghoz, hiszen a más eszközök körébe azok az eszközök tartoznak, amelyekkel a tettes a sértettet meg tudja támadni, vagy amelyekkel a támadás ellen védekezni kell.⁸⁰⁵ Ebben az esetben értelmezhető a minősítés a leginkább tágabbnak, hiszen a támadó vagy védekező eszközök köre végtelennek tekinthető, meghatározásukra nem kerülhet sor kimerítő módon.

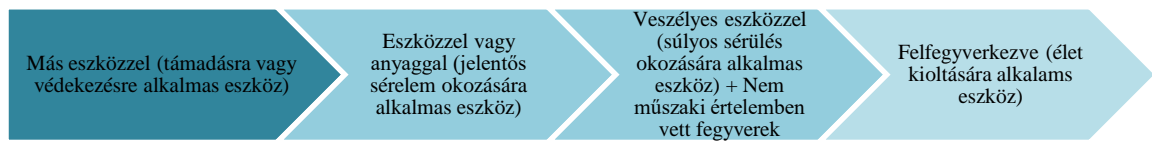
A három fogalmat megvizsgálva következtetésként levonható, hogy az osztrák más eszközzel minősítés tekinthető a legtágabbnak az eszközök vonatkozásában, majd azt a német eszközzel vagy anyaggal minősítés, a veszélyes eszközzel minősítés követi, a legszűkebb pedig a magyar felfegyverkezve minősítés.

Az egyes minősítések irányultságát vizsgálva megállapítható, hogy a magyar és a német büntetőjogban a minősítések valamilyen mértékű testi sérülés (ideértve az emberi élet kioltását is) előidézésére alkalmasak.

Egy másik szempontú csoportosítást vizsgálva pedig a magyar és az osztrák szabályozás között lelhető fel kapcsolat, hiszen az irányultságot másik szempontból vizsgálva megállapítható, hogy a magyar büntetőjogban a felfegyverkezve minősítés az ellenállás leküzdésére vagy megakadályozására, míg az osztrák más eszközzel minősítés támadásra vagy védekezésre irányul. Ugyanakkor egységes és átfogó hasonlóság nem állapítható meg ebben a körben, a fogalmak és az eszközcsoportok teljes mértékben eltérnek egymástól, ideértve a súlyosság mértékét is.

⁸⁰⁵ BERTEL – SCHWAIGHOFER i.m. 106., 170.; FABRIZY i.m. 349.; HÖPFEL – RATZ i.m. 47-48.

23. számú ábra – A felfegyverkezve minősítéshez hasonló minősítések körébe tartozó eszközök felsorolása az adott eszközcsoportba tartozó súlyosság szerint⁸⁰⁶

A 23. számú ábra alapján megállapítható, hogy az irányultságot tekintve a magyar büntetőjogi szabályozás tekinthető a legszűkebbnek ezen a területen, hiszen az élet kioltására alkalmasság kizárólag a 2012-es Btk-ban feltétele a minősítés megállapításának, a többi minősítés esetében ez nem tekinthető előírásnak.

Az eszközöket megvizsgálva mindenképp kiemelendő a felfegyverkezve minősítés, és a veszélyes eszközzel–nem műszaki értelemben vett fegyverrel minősítés eszközei közötti átfedés.

A fogalmakat megvizsgálva megállapítható ugyanis, hogy azok az eszközök, amelyek nem felelnek meg a 2012-es Btk-ban foglalt fegyveresen minősítésnek, ugyanakkor az élet kioltására alkalmasak, tehát rendelkeznek már több esetben nemcsak szubjektív, hanem objektív veszélyességgel is (például nyílpuska vagy kard vagy kés), akkor azok a felfegyverkezve minősítés körébe tartoznak, amelyek megfeleltethetők a német büntetőjog által alkalmazott veszélyes eszközzel vagy adott esetben a nem műszaki értelemben vett fegyverrel minősítésnek. Ez abból adódik, hogy – a korábban már kifejtettek szerint – a nem műszaki értelemben vett fegyverek és a veszélyes eszközök elhatárolása rendkívül nehézkes, és minden esetben külön vizsgálnia kell a jogalkalmazónak a minősítést.

⁸⁰⁶ Az ábra saját kutatás és összehasonlítás alapján készült és az egyes országokra vonatkozó elkülönítés érdekében más színek alkalmazására került sor.

Álláspontom szerint mindenképp célszerű az egyes minősítésekhez kapcsolódóan az egyes elkövetői cselekvősegeket is megvizsgálni, ugyanis míg a fegyveresen minősítés esetében a jogalkotó által alkalmazott cselekvések viszonylag egységesen alakultak, ebben az esetben a cselekvősegek eltérnek egymástól, és a minősítés mértékét is befolyásolják.

A 2012-es Btk. ebben az esetben cselekvőségként a magánál tartást határozza meg, mint passzív elkövetői magatartást. Ezzel szemben az StGB a magánál tartást tekinti általánosnak, és ehhez képest jelenik meg a valamilyen céllal történő magánál tartás és a használat, mint különleges eset. Az ÖStGB-ben megjelenő két bűncselekmény esetében is a magánál tartás lesz a kiindulópont, ugyanakkor a fegyverrel elkövetett lopás bűncselekménye esetében már valamilyen céllal történő magánál tartás jelenik meg.

24. sz. ábra – A felfegyverkezve minősítéshez kapcsolódó egyes elkövetői cselekvősegek súlyossága a magyar, a német és az osztrák büntető törvénykönyvekben⁸⁰⁷

⁸⁰⁷ Az ábra saját adatgyűjtésen alapul és a színek erőteljessége az egyes elkövetői cselekvősegek súlyosságát mutatja be növekvő sorrendben azzal, hogy a jelen doktori értekezésben meghatározott sorrendben (magyar-német-osztrák) kerül ábrázolásra a súlyosság, emellett az egységesség érdekében az egyes elkövetési magatartásokat azonos színennel jelölöm.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a magánál tartás mindhárom büntető törvénykönyvben előfordul, ugyanakkor az elkövetői cselekvőségeket vizsgálva leszögezhető, hogy az StGB jogalkotója fűzte a legtöbb cselekvőséget az egyes bűncselekményekhez, ebben az esetben ráadásul a cselekvőségek bővebbek, mint a fegyveresen minősítés esetén a német büntetőjogban. Ezzel szemben az osztrák büntetőjogban a jogalkotó kevesebb elkövetői cselekvőséget alkalmazott, mint a fegyveresen minősítés esetében.

V.3.2. Az egyes minősítések a különös részekben

Az e körben vizsgált minősítő körülményeket áttekintve megállapítható, hogy a legtöbb felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekmény a 2012-es Btk-ban szerepel (összesen tizenhét darab), majd az StGB-ben (hét darab), míg a legkevesebb az ÖStGB-ben (összesen két darab).

A minősítéssel rendelkező bűncselekmények büntető törvénykönyvekben történő elhelyezkedését vizsgálva megállapítható, hogy az egyes büntető törvénykönyvekben rendkívül vegyesen helyezkednek el az egyes bűncselekmények.⁸⁰⁸ A három jogszabályt elemezve megállapítható, hogy átfedésként kizárólag a vagyon elleni és a vagyon elleni erőszakos bűncselekmények emelhetők ki (2012-es Btk.: rablás, önbíráskodás, jármű önkényes elvétele; StGB: fegyveres lopás, súlyosabban minősülő rablás; ÖStGB: betöréses vagy fegyveres lopás), ugyanakkor a többi felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekmény-csoportok között ilyen egyezés nem található meg. Emellett hasonlóság fedezhető fel a magyar hivatalos személy elleni erőszak körébe tartozó bűncselekmények, és a német államhatalom elleni ellenállás körébe tartozó bűncselekmények között (2012-es Btk.: hivatalos személy elleni erőszak és közfeladatot ellátó személy elleni erőszak; StGB: végrehajtó hivatalnok elleni ellenállás), a közigazgatás rendje elleni, és a közrend elleni bűncselekmények (2012-es Btk.: határzár tiltott átlépése és határzár megrongálása; StGB: garázdaság különösen súlyosan minősülő esete) között.

⁸⁰⁸ A három büntető törvénykönyv szerkezeti felépítéséből adódó eltéréseket nem vizsgálom, kizárólag a fegyveresen minősítés megjelenése szerinti részekkel foglalkozom és a részek közötti egyezőségeket és különbségeket emelem ki, a szerkezeti és felépítésbeli eltéréseket nem fejtem ki, tekintettel arra, hogy azok nem képezik jelen doktori értekezés tárgyát.

Ugyancsak párhuzamba állíthatók a magyar emberi szabadság elleni bűncselekmények az osztrák szabadság elleni bűncselekményekkel (2012-es Btk.: emberrablás; ÖStGB magánlaksértés), ugyanakkor a bűncselekmény-csoportok rendkívüli mértékben eltérnek egymástól, és további egyezések nem lelhetők fel a bűncselekmény-csoportokat vizsgálva.

A fegyveresen minősítés miatt kiszabható büntetéseket megvizsgálva megállapítható, hogy a büntetések között sincs olyan egyezés, amely mindhárom büntető törvénykönyvben megjelenne, a kiszabható büntetések mértéke minden esetben az adott büntető törvénykönyvtől függ, ugyanakkor kiemelendő, hogy az egyes cselekvőségek szerint alakul a büntetés mértéke. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy több esetben is a fegyveresen minősítés mellett jelenik meg a felfegyverkezve minősítés is, tehát a büntetés mértéke is azonos formában alakul.

Ezzel szemben a német büntetőjogban a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények esetében lényegesen súlyosabb büntetés szabható ki, mint a fegyverrel vagy veszélyes eszközzel elkövetett bűncselekmények esetében, a legenyhébb büntetés pedig a más eszközzel vagy anyaggal elkövetett bűncselekmények esetében fordul elő. Az ÖStGB-ben ugyanakkor a minősítés miatt kiszabható büntetés mértéke megegyezik a fegyveresen minősítés során kiszabható büntetés mértékével, tehát az ÖStGB a két minősítés társadalomra veszélyességét egyenlően kezeli.

A minősítés súlyosbító mértékének alakulását vizsgálva megállapítható, hogy a 2012-es Btk-ban szerepel a legtöbb súlyosabb (kétszeres) vagy még súlyosabb (háromszoros) továbbminősítése a fegyveresen minősítésnek, míg az ÖStGB-ben a legritkább a súlyosabb (kétszeres) minősítés, hiszen csak egy alkalommal fordul elő.⁸⁰⁹

V.3.3. A „felfegyverkezve” minősítés kriminálstatisztikája

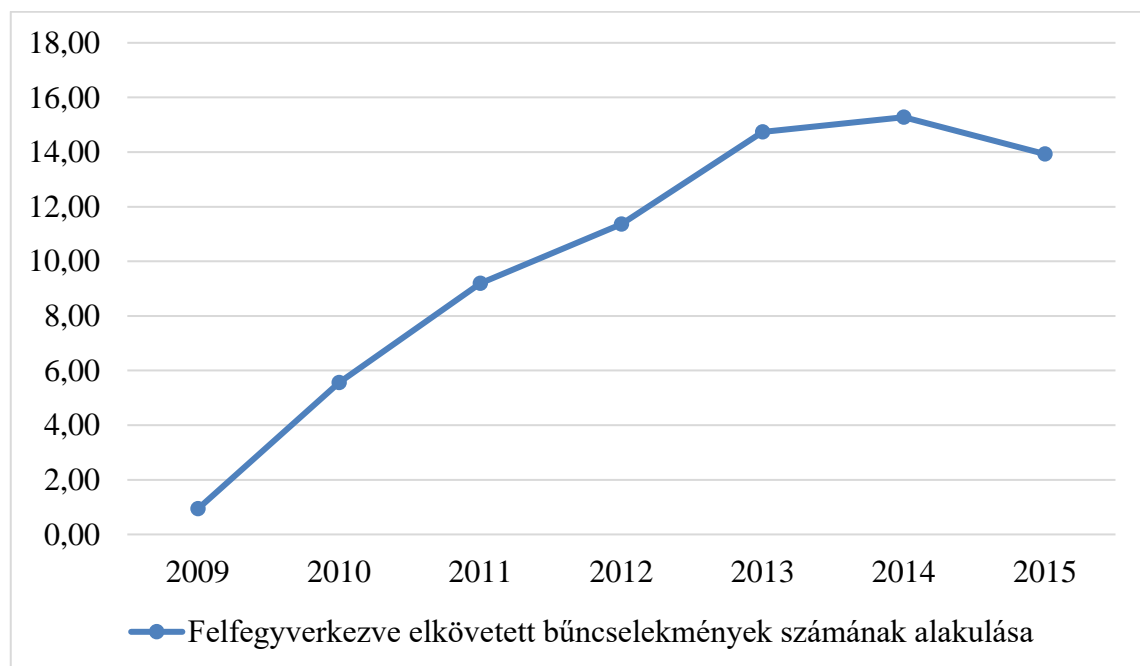
A fegyveresen minősítés kriminalisztikája mellett mindenképp célszerű foglalkozni a felfegyverkezve minősítés kriminalisztikai eredményeivel is, amelynek révén a második hipotézisem keretében, a felfegyverkezve minősítés minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények számának növekedését vizsgálom.

⁸⁰⁹ Az ÖStGB-ben az érdemi minősítés vizsgálatára került sor, ez az eredmény a látens minősítést nem tartalmazza.

Megjegyzendő, hogy – hasonlóan a fegyveresen minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekményekhez – a német és az osztrák statisztikai hivatalok nem gyűjtenek és dolgoznak fel adatokat a vizsgált minősítő körülményekről, így ennek elemzésére és a hipotézis teljeskörű vizsgálatára nincsen lehetőség.

A fentiek alapján – az említett hipotézisem vizsgálata érdekében a magyar bűnügyi statisztika eredményeit felhasználva mutatom be egészen 2009. január 1. napjától kezdődően 2017. december 1. napjáig a felfegyverkezve minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények számát, illetve ennek alapján állítok fel egy olyan előrejelzést, amely az eddigi tendenciákból levonható az alábbiak szerint:

25. számú ábra – A felfegyverkezve minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények⁸¹⁰ számának alakulása Magyarországon 2009. január 1. napja és 2015. december 31. napja között 100.000 lakosra vetítve⁸¹¹

⁸¹⁰ Megjegyzendő, hogy az ábra valószínűleg eltérő kismértékben eltérő módon alakulna, amennyiben a fegyveresen elkövetett határozat tiltott átlépésével, illetve a fegyveresen elkövetett határozat megrongálásával kapcsolatosan elkövetett bűncselekmények is feldolgozásra kerültek volna, ugyanakkor ezeket BSR nem tartalmazza, továbbá a kapcsolódó adatkérésre adott válaszban foglaltak szerint nem állnak rendelkezésre a vonatkozó statisztikák, mivel a vonatkozó eljárások még folyamatban vannak (2018. január 22. napi állapot). Forrás: BM/907/29/2017. számú megkeresésre adott válasz

⁸¹¹ Az ábra elkészítésére a korábban már ismertett adatok alapján került sor és az összehasonlíthatóság érdekében 100.000 lakosra vetítve történik az adatok ábrázolása.

A 25. számú ábrában foglaltakat megvizsgálva megállapítható, hogy a felfegyverkezve minősítéssel rendelkező bűncselekmények száma 2009. január 1. napját követően folyamatosan növekszik, ezzel alátámasztva a második hipotézisemben foglaltakat. Megvizsgálva a rendelkezésre álló adatokat, trendként a fokozatos növekedés ábrázolható előrejelzésként, amelynek mértéke viszonylag állandónak tekinthető majd a továbbiakban.

A harmadik hipotézisem – a fegyveresen és felfegyverkezve minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények száma közötti összefüggés – megfelelő vizsgálatára a német és az osztrák adatsorok hiánya miatt nem kerülhetett sor, ugyanakkor a magyarországi helyzetet megvizsgálva sem tekinthető teljes mértékben igazolhatónak a hipotézis. Álláspontom szerint a fegyverekre vonatkozó szabályozás szigorodása mindenképp befolyásolta az egyes elkövetők eszközhasználatát, hiszen így a könnyebben elérhető eszközöket használták fel a bűncselekmények elkövetéséhez, mégsem állapítható meg a szabályozásra hivatkozással összefüggés. Az összefüggés indoka véleményem szerint inkább az lehet, hogy a felfegyverkezve minősítés körébe tartozó eszközök lényegesen könnyebben hozzáférhetők és elérhetők a mindennapi életben, egy háztartásban is akár, amelynek eredményeként pedig ezekkel az eszközökkel könnyebb bűncselekményt elkövetni.

V.4. A fegyverutánzatok kérdésköre – avagy fegyver vagy nem fegyver?

Álláspontom szerint fegyveresen és felfegyverkezve minősítések magyar, német és osztrák büntetőjogban történő bemutatását követően mindenképp érdemes a fegyverutánzatok kérdéskörével is foglalkozni, tekintettel arra, hogy ezek az eszközök egyik vizsgált területem sem rendelkeznek teljes mértékben kialakult szabályozással, és a hozzájuk kapcsolódó joggyakorlat sem tekinthető egységesnek.

Különös nehézséget okoz emellett az is, hogy egyik országban sem került sor az utánzatok fogalmának megfelelő megalkotására, így az utánzatokkal elkövetett bűncselekmények minősítése, és a kiszabható büntetés tekintetében sem egységes a joggyakorlat.⁸¹²

⁸¹² Ebben a részben kizárólag a fegyverutánzatokkal foglalkozom, tekintettel arra, hogy a 2012-es Btk-ban szereplő egyéb utánzatok, így a robbanóanyag, robbantószer, robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készülék a német és az osztrák büntetőjogban nem szerepelnek.

V.4.1. A fegyverutánzatok fogalmai

A fegyverutánzatokkal kapcsolatban elsőként kiemelendő, hogy egyik büntető törvénykönyv sem tartalmazza azok fogalmát, emellett egyik esetben sem került megalkotásra olyan háttérjogszabály, amely egyértelműen meghatározná, hogy mely eszközök tekinthetők fegyverutánzatnak, és ennek alapján hogyan alakul a minősítés, illetve melyik korábban ismertetett minősítő körülmény megállapítására kerülhet sor.

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy kizárólag a 2012-es Btk. tartalmazza egyáltalán az „utánzat” kifejezést, az StGB-ben és az ÖStGB-ben még utalás szintjén sem jelenik meg az utánzat megnevezés.

A 2012-es Btk-ban a korábban bemutatottak szerint az utánzat a fegyveresen minősítéshez kapcsolódik: fegyveresen követi el a bűncselekményt, aki lőfegyver, robbanóanyag, robbantószer, robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készülék utánzatával fenyegetve követi el a bűncselekményt.⁸¹³

A magyar büntetőjogban az utánzat fogalmának leginkább elfogadott értelmezése szerint minden olyan fizikai eszköz utánzatnak minősül, amely a megfenyegetett személy megtévesztésre objektíve alkalmas, a valódi eszközhöz olyan mértékben hasonló, hogy képes ténylegesen megtéveszteni a sértettet, emellett fenyegetés körében történt használati módja ugyanazt az érzületet váltja ki a sértettben, mintha megfenyegetésére valószínűsíthetően lőfegyverrel vagy robbanóanyaggal került volna sor.⁸¹⁴ A magyar utánzatok fogalmával kapcsolatosan kiemelendő továbbá a joggyakorlat is, amely szerint az utánzat esetén szükséges annak objektíve eredeti, való fegyvernek látszó jellege is.⁸¹⁵

⁸¹³ 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 5. pont.

⁸¹⁴ Legfelsőbb Bíróság Büntető kollégiuma és a megyei bíróságok (a Fővárosi Bíróság) büntető kollégiumának álláspontja a Btk-t módosító novella (a 2001. évi CXXI. tv.) egyes rendelkezéseinek alkalmazásának kapcsolatos jogértelmezési kérdésekben *A novella 19. §-ához (a Btk. 137. § 4. pontjához)*.

⁸¹⁵ 3319/2014. (XI. 28.) AB végzés [8] pont.

Ezzel szemben a német büntetőjog már kevésbé egyértelmű szabályozást tartalmaz, ezt támasztja alá a fegyverutánzat-probléma (*Scheinwaffen-Problematik*) elnevezés is, amely abból ered, hogy a jogalkotó és a jogalkalmazó nem alkották meg a fegyverutánzatok fogalmát. Emellett a német fegyver-fogalom szűk körű értelmezése (műszaki értelemben vett fegyverek) miatt nem határozható meg egyértelműen, hogy a fegyverutánzatokkal történő elkövetés a nem műszaki értelemben vett fegyverek, vagy a veszélyes eszközök vagy az egyéb eszközök körébe tartozó minősítést alapozza meg. Külön nehézséget okoz, hogy az StGB egyáltalán nem tartalmazza az utánzatra történő utalást sem, tehát a fegyverutánzatokkal elkövetés jogszabály szerinti értelmezésére sincsen lehetőség.

A jelenleg elfogadott német álláspont szerint fegyverutánzattal elkövetés megállapításának feltétele, hogy az eszköz a sértettben megalapozott sérelmet keltsen, tehát amennyiben a sértett felismeri a fegyver utánzatának létét, akkor a fenyegetés sem valósul meg, és a bűncselekmény megállapítása sem lehetséges.⁸¹⁶ Feltétel továbbá a fegyverutánzat valamilyen formában történő használata (például fenyegetés), mivel a fegyverutánzat magánál tartása – használat nélkül – nem alapozza meg a súlyosabb minősítés megállapítását.⁸¹⁷ Tehát a fegyverrel minősítés megállapítása nem lehetséges, mivel az utánzat nem minősül műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyvernek, emellett nem alkalmas súlyos sérülés okozására sem, így veszélyes eszközök körébe sem sorolható. Tovább nehezítik az utánzatok vizsgálatát a német büntetőjogban a korábban már részletesen ismertetettek szerint az utánzatnak tekinthető, de alkalmatlan eszköznek minősülő eszközök is, amelyek nyilvánvalóan veszélytelenek, megjelenésük alapján nem tekinthetők fegyverutánzatnak, azonban a sértett részére valótlan kifejezések alkalmazásával vagy használatuk eljátszásával a sértettben komoly félelmet kelthetnek. Ebben az esetben azonban hiányzik az objektív utánzati hatás (*eine objektive Scheinwirkung fehlt*).⁸¹⁸

⁸¹⁶ Drohung mit Scheinwaffe auch dann, wenn das Opfer den Plan durchschaut?, *JURA*, 1990/10. 6.; BGH Urteil vom 18.1.2007 – 4 StR 394/06 (LG Essen); BGH Urteil vom 12.11.1991 – 5 StR 477/1991 (LG Berlin).

⁸¹⁷ LG Köln, Urteil vom 25.5.1992 – 112-6/92.

⁸¹⁸ FISCHER 2017. i.m. 1815-1816.

A német joghoz hasonlóan alakul az osztrák jogi szabályozás is a fegyverutánzatok vonatkozásában, hiszen az osztrák jogalkotó és jogalkalmazó még kevesebbet foglalkozott a fegyverutánzatok kérdéskörével, mint a német, és az utánzatokat még kevésbé tudja a büntetőjog kezelni, mint a magyar vagy a német büntetőjogban. Az elfogadott álláspont szerint a fegyverutánzat nem rendelkezik magasabb objektív veszélyességgel és nem tekinthető emberölésre alkalmas fegyvernek, emellett a fegyver tettetése nem alapozza meg a súlyosabb minősítés megállapítását.⁸¹⁹

Kiemelendő, hogy európai uniós szinten – a már korábban részletesen kifejtettek szerint – megalkotásra került egy jelentés, amely – bár kötelező erővel nem rendelkezik – mégis iránymutatásként szolgált (vagy szolgálhatott volna) a nemzeti jogalkotóknak és jogalkalmazóknak a fegyverutánzatokkal kapcsolatban.⁸²⁰ A Jelentés⁸²¹ 2.2. pontjában foglaltak szerint a lőfegyverutánzat fogalma vonatkozhat olyan tárgyakra, amelyek pusztán hasonlítanak a valódi lőfegyverekre,⁸²² illetve az olyanokra is, amelyek egy lőfegyverrel azonosak. Megjegyzendő, hogy a jelentés alapvetően három csoportba sorolta az egyes országokat a lőfegyverutánzatokra vonatkozó szabályozásuk vonatkozásában, azonban Magyarország, Ausztria és Németország egy csoportba kerültek azzal, hogy a jogszabályokban már kifejezettebben megjelenik a lőfegyverutánzat vagy reprodukció fogalma, azonban különösebb vagy jelentősebb nehézségek nem merültek fel ezekhez az eszközökhöz kapcsolódóan.⁸²³

A fentiek alapján álláspontom szerint mindenképp célszerű egységesen és összehasonlítva megvizsgálni az egyes szabályozásokat, annak érdekében, hogy az utánzatokra vonatkozó szabályozás átlátható és értelmezhető legyen:

⁸¹⁹ OGH 12Os59/78.; OGH 13Os41/77; 12Os59/78; 10Os177/78; 15Os20/03.

⁸²⁰ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és Tanácsnak – A lőfegyverutánzatok forgalomba hozatala COM(2010)404

⁸²¹ A Jelentés csak általános értelemben foglalkozik a lőfegyverek utánzataival, büntetőjogi szempontú vizsgálat végzésére ebben az esetben nem került sor.

⁸²² Vö.: a magyar fegyverutánzatok fogalmával a II.2.8.1.3. pontban foglaltak szerint.

⁸²³ Jelentés 6.2. pont.

4. sz. táblázat – A fegyverutánzatok fogalmi elemeinek összehasonlítása a magyar, a német, az osztrák és az európai uniós szabályozásban⁸²⁴

2012-es Btk.	StGB	ÖStGB	Jelentés
Fizikai eszköz	Eszköz		Lőfegyverhez hasonló vagy azzal azonos eszközök
Megfenyegetett személy megrészévesztésére objektíve alkalmas	Sértettben megalapozott félelem keltése		
Lőfegyverhez hasonló fenyegetési érzület kiváltása		Nem rendelkezik objektív veszélyességgel és emberölésre nem alkalmas	

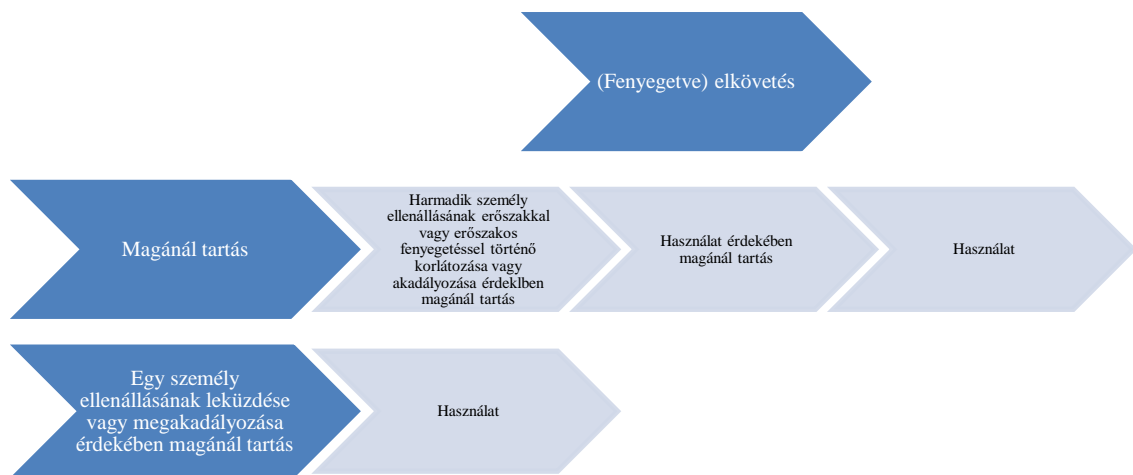
A táblázat alapján megállapítható, hogy az egyes utánzat-fogalmak teljes mértékben eltérnek egymástól, egyedül az közös bennük, hogy eszköznek minősülnek, azonban más közös jellemzővel nem rendelkeznek. Ennek alapján kijelenthető, hogy a magyar büntetőjog ezen a területen egyedülállónak tekinthető és nem követi az európai uniós, a német és az osztrák szabályozást sem, azok nem gyakoroltak a fegyverutánzatok fogalmi meghatározása vonatkozásában hatást a magyar büntetőjogra.

A fegyverutánzatok esetében kiemelendő, hogy az említett elkülönülés az egyes elkövetői cselekvőségek esetében is megjelenik, az egyes országokban eltérő cselekvőségek kapcsolódnak a fegyverutánzatokhoz. A Btk-ban foglaltak szerint a fegyveresen minősítés megállapításának feltétele, hogy az utánzattal fenyegetve kerüljön sor a bűncselekmény elkövetésére.

⁸²⁴ A táblázat összeállítása saját adatgyűjtése alapul és a korábban bemutatott és feldolgozott jogalkotói és jogalkalmazói anyagok felhasználásával került elkészítésre. Az egyezőségek kihangsúlyozása érdekében azonos színnel jelölöm azokat az elemeket, amelyek legalább két nemzeti szabályozásban megjelennek.

Ezzel szemben a német büntetőjogban az elkövetői cselekvőség minden esetben a jogalkalmazótól függ, hogy fegyverrel, vagy veszélyes eszközzel vagy eszközzel elkövetettnek minősíti a bűncselekményt. A német büntetőjoghoz hasonlóan alakul az osztrák büntetőjogban megjelenő és az utánszaktokhoz kapcsolódó elkövetői cselekvőség is, tehát mindig az adott bűncselekményhez és az adott minősítéshez kapcsolódik.

26. sz. ábra – A fegyverutánszaktokhoz kapcsolódó egyes elkövetői cselekvőségek a magyar, a német és az osztrák büntetőjogban súlyosság (aktivitás) szerint

V.4.2. Az utánszaktok megjelenése egyes bűncselekményeknél

A fegyverutánszaktok fogalmának vizsgálatát követően mindenképp célszerű foglalkozni a fegyverutánszaktoknak egyes bűncselekményekben történő megjelenésével, ideértve, hogy mely bűncselekményekben jelennek meg, és ezekben az esetekben hogyan alakul a minősítés mértéke.

Ennek megfelelően megállapítható, hogy a 2012-es Btk-ban minden olyan bűncselekmény elkövethető fegyverutánszattal, amelynél a fegyveresen minősítés minősítő körülményként megjelenik, tehát viszonylag sok bűncselekmény esetében fordul elő a minősítés.

A német büntetőjogban némiképp eltérően alakul a fegyverutánzatoknak az egyes bűncselekményekben történő megjelenése, hiszen csak azoknál a bűncselekményeknél jelenhetnek meg a fegyverutánzatok, ahol a fegyverrel minősítés is megjelenik, de a fegyver nem műszaki értelmezésére kerül sor, illetve ahol a veszélyes eszköz vagy az eszköz is minősítésként jelenik meg.

Az osztrák büntetőjogban is hasonló a helyzet, tehát a fegyverrel minősítéshez van kötve a fegyverutánzat, amelynek alkalmazására a nem műszaki értelemben vett fegyverfogalom esetén kerülhet sor.

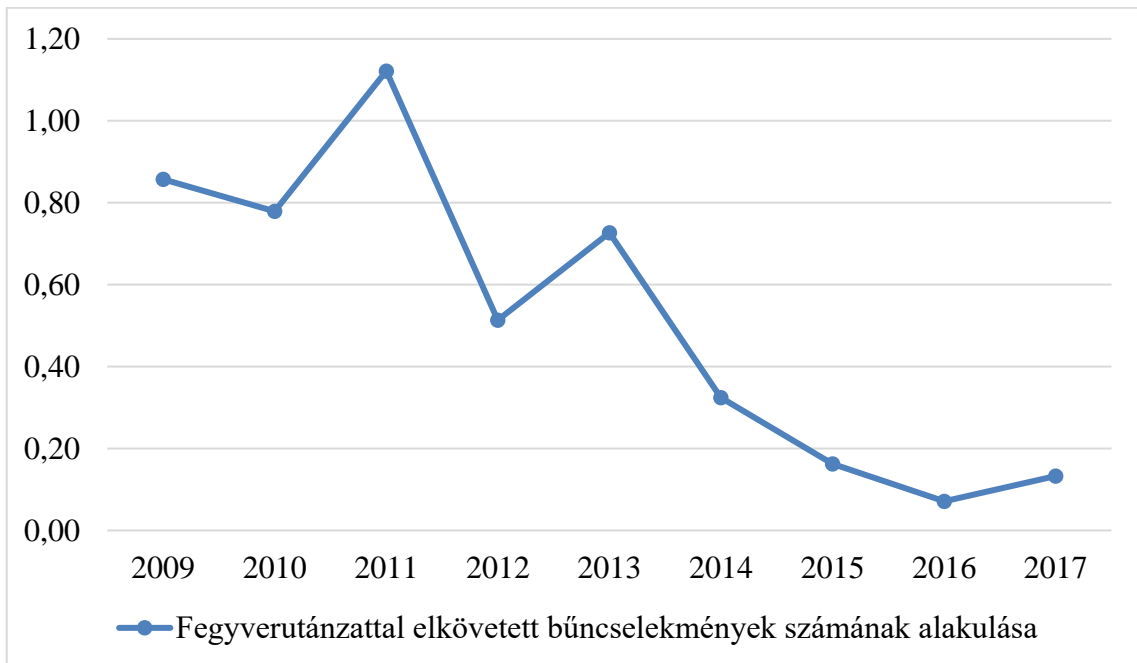
Ennek alapján megállapítható – az ötödik hipotézisem vizsgálata vonatkozásában – hogy a magyar büntetőjog nem követi a német vagy az osztrák büntetőjogot a fegyverutánzatokra vonatkozó szabályozás körében, inkább a német és az osztrák büntetőjog között fedezhető fel kapcsolat erre vonatkozóan.

V.4.3. A fegyverutánzatok kriminálstatisztikája

Hasonlóan a fegyveresen-felfegyverkezve minősítésekhez, mindenképp célszerű megvizsgálni, hogy a fegyverutánzatokkal elkövetett bűncselekmények száma hogyan alakul, ideértve a fegyveresen elkövetett bűncselekmények számához való viszonyulást is.⁸²⁵

⁸²⁵ Megjegyzendő, hogy az osztrák bűnügyi statisztika nem foglalkozik a fegyverutánzatokkal, azok vonatkozásában nem gyűjt adatot egyáltalán. Forrás: BKA BMI II/BK/4.3 számú megkeresésre adott válasza.

27. számú ábra – A fegyverutánzatokkal elkövetett bűncselekmények számának alakulása Magyarországon 2009. január 1. napja és 2017. december 31. napja között 100.000 lakosra vetítve

A fegyverutánzattal elkövetett bűncselekményeket megvizsgálva megállapítható, hogy egyértelmű trend nem rajzolható fel, hiszen 2009-2017 között több, viszonylag nagymértékű kilengés figyelhető meg, a legnagyobb növekedésre 2010-2011. között került sor, majd 2012-2013 között is megfigyelhető volt egy növekedés, illetve 2016-2017. között egy kisebb mértékű pozitív kilengés jelent meg. Ennek megfelelően tehát ebben az esetben általánosságként kijelenthető, hogy a fegyverutánzattal elkövetett bűncselekmények száma folyamatosan változni fog, egyértelmű és hosszantartó növekedés vagy csökkenés nem várható.

V.4.4. A fegyverutánzatok összehasonlításának összefoglalása

A fentiek alapján megállapítható, hogy a magyar szabályozáson mellett a német és az osztrák szabályozás sem szabályozta megfelelően a fegyverutánzatokat, tekintettel arra, hogy a jogalkotó nem foglalkozott a vonatkozó rendelkezések megalkotásával, a jogalkalmazó pedig viszonylag kevés esetben került olyan helyzetbe, hogy az egyes utánzatok vonatkozásában kellett volna döntést hoznia.

Ennek alapján rögzíthető, hogy a jelen doktori értekezés ötödik hipotézise nem igazolható ezen a területen, mivel a fegyverutánzatokkal történő elkövetés, mint minősítő körülmény kizárólag a magyar büntetőjogban került részletesen szabályozásra, és kizárólag a magyar kriminálstatisztika foglalkozott vele. Megjegyzendő, hogy a minősítés azonban a magyar büntetőjogban sem egyértelmű minden esetben a fegyverutánzatok területén, hiszen a fegyverutánzatok pontos fogalmának hiányában a jogalkalmazónak kell a minősítés megállapításáról határoznia, még akkor is, ha a Btk-ban fegyveresen elkövethető bűncselekmények jelentős részét felfegyverkezve is el lehet követni, és a két minősítés egy bűncselekmény kivételével egymás mellett, azonos büntetési tétellel szerepel.

Figyelembe véve a fentieket, álláspontom szerint célszerű lenne a magyar területeken a kriminálstatisztikai eredmények követhetősége érdekében a statisztikai adatgyűjtés során használt fogalmakat összhangba hozni a büntető anyagi jog eredményeivel és az azon alapuló joggyakorlattal is annak érdekében, hogy megfelelő módon követhetők és értelmezhetők legyenek az adatok, és egyáltalán a fegyverutánzattal elkövetett bűncselekmény esetén a minősítés is.

VI. Összefoglalás

Az eddigiek során részletesen bemutatásra került a fegyveresen és felfegyverkezve minősítés a magyar, német és osztrák büntetőjogban, egészen azok kialakulásától kezdődően napjainkig, részletesen kifejtve a korabeli szabályozást, a modernkori rendelkezéseket, illetve a jelenleg hatályos Btk-ban, StGB-ben és ÖStGB-ben szereplő minősítő körülmények szabályozását. Annak érdekében, hogy a doktori értekezés minél szélesebb és átfogóbb képet mutasson be a vizsgált minősítő körülmények vonatkozásában, foglalkoztam a vonatkozó joggyakorlattal is, rámutatva az egyes határozatok ellentmondásosságára, a konzekvens bírósági gyakorlat hiányára, illetve foglalkoztam a kapcsolódó kriminálstatisztikai eredményekkel is, figyelemmel azok hiányosságaira, az adatgyűjtés változatos módozataira és az ezekből levonható következtetésekre is.

VI.1. A doktori értekezés eredményei – megállapítások, hipotézisek és javaslatok

Jelen doktori értekezés I. Fejezetében állítottam fel a hipotéziseimet, amelyeknek igazolását megkíséreltem és megindokoltam az egyes vonatkozó részeknél is, ugyanakkor az eddigiek alapján az alábbi észrevételeket tenném a fegyveresen és felfegyverkezve minősítés magyar, a (lő)fegyverrel, veszélyes eszközzel, egyéb eszközzel vagy anyaggal minősítések német és a fegyverrel vagy más eszközzel minősítések osztrák szabályozásával, bírósági gyakorlatával és kriminálstatisztikai eredményeivel kapcsolatban.

Ennek érdekében az egyes országokra vonatkozóan foglalom össze észrevételeimet, illetve vizsgálom a felállított hipotéziseimet, majd azt egyes nemzeti szabályozások bemutatását követően foglalkozom a mindhárom területen megjelenő minősítésekre vonatkozó megjegyzéseimmel.

VI.1.1. Megállapítások, hipotézisek és javaslatok a Btk-ban foglalt „fegyveresen” és „felfegyverkezve” minősítések vonatkozásában

A fentiek alapján elsőként a fegyveresen és felfegyverkezve minősítések vonatkozásában a jelen doktori értekezés során elért eredményeket, megállapításokat foglalom össze és teszek javaslatokat az egyes célszerű vagy szükséges módosítások elvégzésére:

- A 2012-es Btk. Általános Részében megjelenő szituációs jogos védelem esetén mindenképp szükséges lenne a rendelkezés felülvizsgálatára, tekintettel arra, hogy ebben az esetben a jogalkotó a fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett (jogtalan) támadás esetére állított fel vélelmet és figyelmen kívül hagyta az értelmező rendelkezéseket, amelyek egyértelműen meghatározzák, hogy a fegyveresen és felfegyverkezve minősítés kizárólag bűncselekményre vonatkozhat. Tekintettel arra, hogy a (jogtalan) támadás megvalósíthat bűncselekményt, ugyanakkor feltétlenül nem erre irányul, így értelmezési nehézséget okozhat a jogalkalmazónak az ilyen esetekben történő határozathozatal. Ennek megfelelően a fegyveresen és felfegyverkezve minősítések jogos védelemtől történő elválasztása és a jogos védelem olyan módosítása javasolt, amely jobban megfelel a jogtalan támadás módjának, ideértve az eltérő kifejezések alkalmazását is (például „fegyverrel” vagy „élet kioltására alkalmas eszközzel”).
- A 2012-es Btk. több bűncselekmény esetében tartalmazza a fegyveresen és a felfegyverkezve minősítéseket, ugyanakkor a minősítések egy bűncselekmény (szökés) kivételével minden esetben együttesen fordulnak együtt, még a továbbminősítések esetében is, emellett a büntetés mértéke is minden esetben megegyezik a két minősítés esetében. Ennek alapján érdemes lenne a 2012-es Btk-ban foglaltakat felülvizsgálni azzal, hogy ténylegesen érdemes-e minden bűncselekmény esetében egymástól elkülönítve felsorolni és kezelni a fegyveresen és felfegyverkezve minősítéseket és nem lenne-e inkább célszerű egységesíteni a jogszabályt és egységesen kezelni a két minősítő körülményt.

- A fegyveresen elkövethető bűncselekmények vonatkozásában mindenképp felülvizsgálandó a fegyveres nemzetközi gazdasági tilalom megszegésének bűncselekménye, tekintettel annak jogi tárgyára (nemzetközi gazdasági, kereskedelmi vagy pénzügyi tilalmak) és a szabályozási céljára, amelynek alapján felmerülhet, hogy a bűncselekmény esetében biztosan szükség van a minősítés fenntartására vagy sem. A minősítés szükségességének hiányát támasztja alá az is, hogy joggyakorlat, bírósági állásfoglalás, egyáltalán az elmúlt évekre visszamenőleg kriminálstatisztikai eredmények sem kötődnek hozzá.
- Hasonló jogalkalmazási nehézség merül fel a 2012-es Btk-ban viszonylag újonnan megjelenő két határzárás bűncselekmény, a határzár tiltott átlépése és a határzár megrongálása esetén. A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet miatti jogszabálmódosítás eredményeként került sor az új tényállások beiktatására, amelyek esetében ugyanakkor a jogalkotó figyelmen kívül hagyta a tömeges bevándorlás jelentését és eddigi megjelenési formáit. A tömeges bevándorlás révén viszonylag nagyobb számú, hosszabb távolságot megtett személyekről van szó, akik esetében a fegyveresen elkövetésre viszonylag alacsony az esély, figyelemmel a fegyveresen minősítés jogszabályban meghatározott fogalmára (hogyan szerez egy idegennyelvet nem vagy nehezen beszélő menekült lőfegyvert vagy robbanóanyagot és amennyiben szerez is, egyáltalán hogyan használhatja a határzárás bűncselekmények elkövetésére). Ennek megfelelően álláspontom szerint a bűncselekmény esetében célszerű lenne pontosítani a minősített eseteket és megvizsgálni, hogy azok fenntartása a vizsgált minősítő körülményekkel együttesen ténylegesen indokoltnak tekinthető vagy sem.

- A katonai bűncselekmények, sőt, a teljes 2012-es Btk. körében az egyetlen bűncselekmény, ahol a fegyveresen minősítés önmagában, a felfegyverkezve minősítés nélkül szerepel, a szökés bűncselekménye. A jogalkotó ugyanakkor nem indokolta meg a felfegyverkezve minősítés szerepeltetésének elmaradását sem, illetve a német-osztrák büntetőjogi hatásoktól történő eltávolodás szükségességét (a 2012-es Btk. tervezeteiben fegyverrel, majd a törvényjavaslatban már fegyveresen minősítés szerepel), amely mégis indoklásra és vizsgálatra szorul, hiszen katonák esetében is megvalósulhat a felfegyverkezve elkövetés a szökés bűncselekménye során. Ennek alapján mindenképp célszerű lenne a szökés bűncselekménye esetében a minősítő körülményeket kiegészíteni a felfegyverkezve minősítéssel is az egységesség és a megfelelő szabályozottság érdekében.
- Az értelmező rendelkezéseket megvizsgálva megállapítható, hogy a magyar büntetőjog a fegyveresen minősítés körében kizárólag a lőfegyvert és annak utánszatát szabályozza, az egyéb fegyvereket nem tudja a fegyveresen minősítés körébe vonni és annak megfelelően kezelni, még az utánszatok jogszabályba iktatásával sem. Álláspontom szerint célszerű lenne a fegyveresen minősítés szabályait a lőfegyverre vonatkozóan pontosítani, emellett kiegészíteni a minősítést a fegyverekkel is, amelynek eredményeként a jogalkalmazó könnyebben el tudná határolni a fegyveresen és felfegyverkezve minősítéseket.
- Az értelmező rendelkezések vonatkozásában mindenképp célszerű lenne a robbanóanyag és robbantószer mellett a robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készülék jogszabályi fogalmát vagy egy olyan egységes iránymutatást megalkotni ennek fogalmával, amelynek eredményeként a jogalkalmazó megfelelően értelmezhetné az egyes bűncselekmények elkövetése esetén ezeket az eszközöket és lehetőség nyílna a felfegyverkezve minősítés körébe tartozó egyéb eszközöktől történő megfelelő elhatárolásukra. Erre álláspontom szerint azért lenne szükség, mivel jelenleg ezek az eszközök sem megfelelően körülhatároltak és ennek eredményeként az utánszatokra vonatkozó rendelkezések értelmezése is nehézkesnek tűnhet, hiszen ha a sértett és gyakran a jogalkalmazó sincsen tisztában az egyes eszközök jelentésével, akkor utánszatuk esetében méginkább nehéz helyzetbe kerül a jogalkalmazó, amelynek eredményeként a minősítés megállapítására nem vagy nem megfelelően kerül sor.

A megállapítások és javaslatok mellett álláspontom szerint mindenképp érdemes összefoglalóan foglalkozni a felállított hipotéziseim ellenőrzésével:

- Az első hipotézisem szerint a fegyveresen minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények száma csökkenő tendenciával rendelkezik. Ez a hipotézisem Magyarország vonatkozásában teljes mértékben igazolható, hiszen a magyar kriminálstatisztikai adatokat megvizsgálva megállapítható, hogy a fegyveresen elkövetett bűncselekmények száma fokozatosan kis mértékben csökken. Ennek indoka álláspontom szerint a Fegyvertörvényben, annak szigorításában, illetve a 2012-es Btk. által bevezetett „három csapás” büntetésekben kereshető. Ezek eredményeként egyrészt nehezebbé vált olyan eszközökhöz hozzájutni, amelyek a fegyveresen minősítést megalapozzák. Emellett a visszatartó erő is megnőtt, hiszen a büntetőjogban megjelent a diszkrecionális jogkör nélküli életfogytig tartó büntetés kiszabása.
- A második hipotézisem keretében a felfegyverkezve minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények számának növekedését vizsgáltam. Ez a hipotézis álláspontom szerint Magyarországon megfelelően alátámasztható, amely a felfegyverkezve minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények számának növekedését ábrázoló, kriminálstatisztikai adatokon alapuló ábra elemzésén alapul. A felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények száma Magyarországon folyamatosan kis mértékben növekszik, ugyanakkor ez a növekedés nem tekinthető végtelennek, a felállított előrejelzés alapján egy tetőzés várható, amelyet követően csak kisebb kilengések jelennek meg, de érdemi változások nem várhatóan a bűncselekmények számát illetően.

- A harmadik hipotézisem keretében a fegyveresen minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények számának csökkenése és a felfegyverkezve minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények számának növekedése közötti összefüggést vizsgáltam. Álláspontom szerint ez a hipotézis is részben igazolható a korábban bemutatottak alapján, hiszen a lőfegyverhez, robbanóanyaghoz, robbanószerhez és ezek felhasználására szolgáló készülékhez történő hozzájutás nehezebbnek tekinthető, így az elkövetők sokkal inkább olyan eszközöket alkalmaznak a bűncselekmények elkövetése idején, amelyek könnyebben és egyszerűbben hozzáférhetőek, nem engedélykötelesek és adott esetben a használójukra sem veszélyesek. Ugyanakkor ez nem igazolja az összefüggést egyértelműen, ezzel az indokolással az említett összefüggés csak részben támasztható alá.
- A negyedik hipotézisem a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények számának csökkenése vizsgálatára összpontosult. A lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények számának folyamatos csökkenése megállapítható, ebben az esetben ráadásul nem jelenik meg a fegyveresen minősítésre jellemző ingadozás, amely alapvetően a robbanóanyag, robbantószer, a robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készülék, illetve ezek utánzata miatt következhetett be, figyelemmel az adatgyűjtésre is. A lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények számának csökkenése a fegyverekre vonatkozó jogszabályok szigorításai miatt jelenhetett meg, hiszen a lőfegyverhez történő hozzájutás lényegesen nehezebbé vált, mint korábban és ennek megfelelően az elkövetésre sincs olyan mértékben lehetőség.

- Az ötödik hipotézisem vizsgálata a magyar büntetőjognak a fegyveresen és felfegyverkezve minősítések vonatkozásában a német és az osztrák szabályozáson alapulásának, illetve a német és az osztrák szabályozás követésének vizsgálatát foglalja magában. Álláspontom szerint ez a hipotézis nem támasztható alá egyértelműen, tekintettel arra, hogy a jelenleg hatályos 2012-es Btk. már szinte teljes mértékben elszakadt a német StGB-től és az osztrák és ÖStGB-től, szabályozásbeli hasonlóság nem, vagy csak nagyon kis mértékben fedezhető fel ezen a területen. A korábbi, 1978-es Btk. még hordozott olyan jegyeket magán, amelyek az StGB-ÖStGB hatásait mutatják, ugyanakkor már az 1961-es Btk. is az eltávolodás jeleit mutatja. A német és az osztrák hatás érvényesülése leginkább az 1961-es Btk. előtt volt érezhető, ugyanis ekkor még a német és az osztrák jog magyar jogra való befolyása erősebb volt, ugyanakkor a szovjet mintája megalkotott törvénykönyvek már megkezdték a korábbi mintáktól való elszakadást. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy mégis felfedezhető a német és a magyar büntetőjog között hasonlóság a vizsgált minősítő körülmények vonatkozásában figyelemmel az StGB-DDR és az 1961-es és 1978-es Btk-kban foglaltakra, hiszen mindkét területen erős szovjet befolyás jelent meg és bár a magyar és a német jog korábbi eredményei többé-kevésbé megtartásra kerültek, mégis a szovjet hatás érződött mindkét büntető törvénykönyvben. Tehát az említett hipotézis részben igazolható, részben cáfolható, egyértelmű állásfoglalás egyik oldal mellett sem tehető.

VI.1.2. Észrevételek az StGB-ben foglaltakkal kapcsolatban a „fegyverrel”, a „veszélyes eszközzel”, az „egyéb eszközzel”, és az „anyaggal” minősítések vonatkozásában

Hasonlóan a magyar büntetőjoghoz, a német büntetőjogi rendelkezések sem foglalkoznak minden esetben kielégítő módon a vizsgált minősítő körülményekkel, azok szabályozása nem egyértelmű minden bűncselekmény esetében, emellett az utánszabályozás kezelésével kapcsolatban sem alakult ki egyértelmű álláspont. Ennek megfelelően az StGB-ben foglalt és jelen doktori értekezés keretei között vizsgált minősítő körülmények vonatkozásában az alábbi észrevételeket teszem:

- Az StGB vegyesen, minden bűncselekmény esetében eltérő módon tartalmazza és értelmezi a fegyverrel minősítést, egyes esetekben kizárólag a lőfegyver alapozza meg a súlyosabb minősítés megállapítását, míg más esetekben a nem megfelelően szabályozott műszaki, illetve nem műszaki értelemben vett fegyverek vagy gyakran a fegyvernek minősülő veszélyes eszközök alapozzák meg a minősítés megállapítását. Az eddigiek alapján megjegyezhető, hogy a korábban bemutatott német joggyakorlatot megvizsgálva nincs egységes ítélkezési gyakorlat arra vonatkozóan, hogy melyik bűncselekmény esetében kell a műszaki és a nem műszaki értelemben vett fegyvereket minősítő körülményként alkalmazni. Ugyancsak nem alakult ki egységes álláspont annak vonatkozásában, hogy a minősítés mértékét mennyiben befolyásolják az egyes fegyvertípusokba tartozó fegyverek (tehát a jogalkalmazó értékeli a büntetés kiszabása során, hogy az elkövető műszaki értelemben vett fegyverrel vagy nem műszaki értelemben vett fegyverrel követi el a bűncselekményt vagy sem, figyelemmel az objektív és a szubjektív veszélyesség kérdéskörére).
- Az StGB – bár minősítő körülményként tartalmazza, de – nem szabályozza a veszélyes eszköz, az egyéb eszköz és az anyag fogalmát sem, emellett nem is utal semmilyen háttérjogszabályra, amely ebben az esetben értelmezhető lenne és meghatározná az adott fogalmak jelentését. Ennek eredményeként a joggyakorlat dolgozta ki ezeket a fogalmakat, ugyanakkor a fogalmak megalkotására csak viszonylag későn került sor és azok nem felelnek meg a mai elvárásoknak, így a jogbiztonság és a jogfejlesztő értelmezés elveinek sem. Értelmezésük nem egyértelmű, ráadásul több olyan modern eszközt, így például az utánzatokat nem tudják kezelni, amelyek alkalmazása egyre gyakoribbnak tekinthető. Ennek megfelelően szükség lenne egy olyan iránymutatásra, amely kötelező az összes német bíróság számára és megfelelően tartalmazza a fegyverrel-veszélyes eszközzel-eszközzel-anyaggal négyes értelmezését és fogalmi meghatározását, emellett joggyakorlatot könnyítő példákkal szolgálna az alsóbb szintű bíróságok részére.

- A nem műszaki értelemben vett fegyverek és a veszélyes eszközök esetében nem került meghúzásra olyan egyértelmű határvonal, amely érdemileg elválasztaná egymástól a két minősítő körülményt, és aminek alapján a jogalkalmazó eltérő mértékű büntetést szabhatna ki. Ez az összemosódás álláspontom szerint mindenképp akadályozza a jogalkalmazót, hiszen ennek eredményeként minden esetben külön-külön vizsgálni kell az adott bűncselekményhez tartozó joggyakorlatot és az adott eszközt is, amelynek alapján eldönthető, hogy a bűncselekmény minősítése hogyan alakul.
- Az utánzatok kérdéskörét is célszerű lenne megfelelően rendezni, hiszen a híres-hírhedt Labello-eset nem foglalkozik kielégítő módon a fegyverutánzatok kérdéskörével, a minősítés megállapítása nem tekinthető egyértelműnek, a jogalkalmazó minden esetben nehéz helyzetben van, amennyiben az elkövető a bűncselekmény elkövetése során fegyverutánzatot használt.
- A rendelkezésre álló kriminálstatisztikai adatokat megvizsgálva megjegyzendő, hogy a német statisztika nem foglalkozik a bűncselekmény elkövetése során használt eszközökkel, így a veszélyes eszközökkel, a más eszközökkel és az anyagokkal, továbbá a fegyverutánzatokra vonatkozóan sem kerül sor adatgyűjtésre. Mindenképp érdemes lenne ezekre vonatkozóan is adatgyűjtést is végezni, tekintettel arra, hogy a gyűjtött adatok kiértékelésével végre lehetőség nyílna arra, hogy a jogalkotó és a jogalkalmazó következtetéseket vonjon le a jelenleg hatályos szabályozás eredményeiről, illetve – szükség esetén – ennek megfelelően módosítsa vagy értelmezze a jelenleg hatályos szabályozást.

A korábban már felállított és bemutatott hipotéziseket összefoglalva az alábbiak kiemelése célszerű:

- Hipotézisként a fegyverrel minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények számának csökkenése Németországban nem igazolható, tekintettel arra, hogy a német kriminálstatisztika nem gyűjt, illetve kezel adatokat a fegyverrel elkövetett bűncselekmények vonatkozásában.

- Hasonlóan alakul a fegyverkezve minősítéshez hasonlítható veszélyes eszközzel, más eszközzel, anyaggal elkövetett bűncselekmények száma növekedésének vizsgálata is. A hipotézis igazolására vagy cáfolatára a korábban bemutatottak szerint nincs lehetőség, tekintettel arra, hogy a német kriminálstatistika ezekkel az eszközökkel egyáltalán nem foglalkozik, nem gyűjt adatot, így értékelésükre sincsen lehetőség.
- A negyedik hipotézis a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények számának csökkenése alátámasztására irányul, és megfelelően igazolható. A rendelkezésre álló adatok vizsgálata alapján megállapítható, hogy a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények száma – hasonlóan a magyar lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények számához – fokozatosan csökken, ugyanakkor ez a csökkenés némiképp eltérő módon alakul, mint a magyar esetben: a németországi csökkenés sokkal nagyobb kilengéseket és ingadozásokat mutat és a csökkenés lényegesen kisebb mértékű. Ennek indoka egyrészt a WaffG-ben foglalt, a lőfegyverek megszerzésére és tartására vonatkozó szigorúnak tekinthető szabályozás (csökkentő körülmény), másrészt pedig a Németországban is megjelenő tömeges bevándorlás, amelynek eredményeként – a lakosság szám jelentős növekedése mellett – a bűnözés mértéke is nőtt, amellyel viszont szükségszerűen, egyenes arányosan nőtt a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények száma.

VI.1.3. Észrevételek az ÖStGB-ben foglalt „fegyverrel” és „más eszközzel” minősítésekkel kapcsolatban

A magyar és a német büntetőjoggal megegyező módon az osztrák anyagi büntetőjogi rendelkezések sem foglalkoznak kellő részletességgel az osztrák büntetőjogban megjelenő fegyverrel és más eszközzel minősítéssel, emellett a joggyakorlat is meglehetősen hézagosnak és hiányosnak tekinthető egyes területeken. Ezzel kapcsolatban az ÖStGB-ben foglalt és jelen doktori értekezés keretei között vizsgált két minősítő körülmény vonatkozásában az alábbi észrevételeket teszem:

- Az ÖStGB általános részében részben büntetéskiszabási szempontként, részben minősítő körülményként jelenik meg a fegyverrel vagy fegyveres erőszakkal elkövetés, amelynek ugyanakkor értelmezését nem adta meg a jogalkotó, így az egyes esetekben büntetéskiszabási szempontként értelmezhető, míg más esetekben látens minősítő körülményként jelenik meg viszonylag nagyobb számú bűncselekmény esetében.
- A fegyverrel minősítés esetében mindenképp célszerű lenne egyértelműen meghatározni, hogy az ÖStGB-ben a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverek értelmezésére vagy egy általános, az ÖWaffG-ben meghatározott fegyverfogalom alkalmazására kerül sor. Egyes esetekben ugyanis a jogalkotó a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverek használatára is lehetőséget adott, míg más esetekben elkülönítette őket és ennek eredményeként a jogalkalmazó oldalán sem vált egyértelművé, hogy melyik bűncselekmény esetén merülhet fel a műszaki és nem műszaki értelemben vett fegyverfogalom.
- Hasonló nehézség merül fel a más eszközzel minősítés szabályozása esetében, hiszen megfelelő jogszabályi fogalom hiányában a joggyakorlat alakította ki fogalmat, amely ugyanakkor hiányosnak és túlzottan tágan tekinthető, ennek eredményeként pedig az egységes jogalkalmazást nem teszi lehetővé.
- Az ÖStGB-ben rendkívül kevés esetben szerepel a fegyverrel minősítés és még kevesebb esetben a más eszközzel minősítés, különösen összehasonlítva a minősítéssel rendelkező bűncselekmények számát a Btk-ban és az StGB-ben foglalt bűncselekmények számával. Álláspontom szerint ennek indoka az 1974-es ÖStGB megalkotásával járó nagy büntetőjogi reform volt, amelynek célja az új törvény megalkotása és a hozzá kapcsolódó társadalmi igények kielégítése mellett a régi, német hatású büntetőjogtól történő eltávolodás volt, hiszen a fejlődéstörténet során bemutatottak szerint az osztrák büntetőjog hosszabb időn keresztül kényszerből német büntetőjogi hatás alatt állt.

- A német büntetőjoghoz hasonlóan az osztrák büntetőjog sem tudja megfelelően kezelni az utánzatot, tekintettel arra, hogy az ÖStGB vagy bármely háttérjogszabály nem foglalkozik ezzel a területtel és a joggyakorlatban sem merült fel még ennek megfelelő értelmezése (lásd például az injekcióstű felhasználásával kapcsolatos törvényhozási kérdéseket). Ennek eredményeként pedig a jogalkalmazó utánzattal elkövetés esetére nem tud megfelelő minősítést alkalmazni, így pedig a büntetés mértéke is eltérően alakulhat, továbbá nem jelent majd más elkövetőnek visszatartó erőt az, hogy a joggyakorlat nem képes megfelelően kezelni az adott eszközt, amelynek eredményeként pedig a büntetés mértéke is kisebb lehet.
- Megjegyzendő továbbá, hogy a német kriminálstatisztikai adatgyűjtésekhez hasonlóan az osztrák kriminálstatisztikai hatóság sem gyűjt adatokat a más eszközzel (tehát nem lőfegyverrel) elkövetett bűncselekmények vonatkozásában, így ezekre vonatkozóan következtetés sem vonható le a más eszközzel elkövetett bűncselekmények kriminalitására vonatkozóan. Álláspontom szerint ennek kiegészítésére mindenképp szükség lenne, hiszen – a bírósági ítéletek mellett – a kriminálstatisztikai eredményekből vonható le megfelelő következtetés a más eszközzel, illetve a nem műszaki értelemben vett fegyverekkel elkövetett bűncselekmények szabályozása vonatkozásában.

A korábban már felállított és bemutatott hipotéziseket összefoglalva az alábbiak kiemelése célszerű:

- Első hipotézisemként a fegyverrel minősítéssel rendelkező elkövetett bűncselekmények számának csökkenését vizsgáltam Ausztriában is. Ez a hipotézis – hasonlóan a német résznél bemutatottakhoz – nem igazolható, tekintettel a fentebb már említett szabályozási-jogértelmezési-kriminálstatisztikai problémákra.
- A magyar felfegyverkezve minősítéshez hasonlítható veszélyes eszközzel, más eszközzel, anyaggal elkövetett bűncselekmények számának növekedését vizsgáltam második hipotézisemként. A hipotézis bizonyítására vagy cáfolására a korábban bemutatottak szerint ugyancsak nincs lehetőség, tekintettel arra, hogy az osztrák kriminálstatisztika ezekkel az eszközökkel egyáltalán nem foglalkozik, nem gyűjt adatot, így értékelésükre sincsen lehetőség.

- Megjegyzendő azonban, hogy a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények vonatkozásában ugyanakkor rendelkezésre állnak az adatok, így azok vizsgálata alapján megállapítható, hogy a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények száma – hasonlóan a magyar és a német lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények számához – fokozatosan csökken, ugyanakkor ez a csökkenés hasonló módon alakul, mint a magyar lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények esetében.

VI.2. Összefoglalás és következtetések

A fentiek alapján megállapítható, hogy a fegyveresen és felfegyverkezve minősítő körülmények a magyar büntetőjogban viszonylag nagyobb számú bűncselekmény esetében jelen vannak, ugyanakkor a német fegyverrel, veszélyes eszközzel, más eszközzel és anyaggal minősítések és az osztrák fegyverrel vagy más eszközzel minősítések is több alkalommal előfordulnak a német és az osztrák büntetőjogban.

Az egyes minősítő körülmények azonban eltérő módon jelentek meg és alkalmazásukra is eltérő módon kerül sor az egyes nemzeti büntető törvénykönyvekben. Az eltérő alkalmazás indoka a különböző, ugyanakkor nagyon sok esetben átfedésekkel tarkított fejlődéstörténetben kereshető, az egymásra gyakorolt hatások (osztrák-magyar, német-osztrák, német-magyar) ugyanakkor megfigyelhetők, még akkor is, ha a jelenleg hatályos szabályozások között már viszonylag kevés egyezés és átfedés található, ideértve a joggyakorlatot és a kriminálstatisztikai eredményeket.

Az egyes nemzeti szabályozásokat megvizsgálva megállapítható, hogy a magyar szabályozásban szereplő fegyveresen és felfegyverkezve minősítés a leginkább meghatározott és szabályozott, hozzájuk kapcsolódik a leginkább egységes joggyakorlat és a leginkább körülírt szabályozási környezet. A 2012-es Btk. – a jelen doktori értekezésben korábban ismertetett megállapítások és javaslatok kivételével – rendkívül széleskörűen szabályozza a vizsgált minősítő körülményeket, a 2012-es Btk-ban egy olyan keret megalkotására került sor, amely alapvetően megfelelően kitölthető a joggyakorlat alapján és szinte kielégítő módon értelmezhető a kriminálstatisztika eredményei alapján.

A 2012-es Btk-val kapcsolatosan nehézségként emelhető ki az általános részben a szituációs jogos védelem körében szabályozott fegyveres vagy felfegyverkezve támadás, amelyek esetében a jogalkotó egy jelentős és nehezen értelmező jogszabályi kollíziót hozott létre azzal, hogy bűncselekményekre vonatkozó minősítő körülményt alkalmazott a büntetőjogilag nem értelmezhető támadás mellett. Megjegyzendő, hogy a joggyakorlat és a kriminálstatisztika eredményei között fennálló összefüggések megállapíthatóak, a szabályozás – figyelemmel a már említett megállapításokra és javaslatokra – alapvetően kielégítőnek tekinthető és jelentősebb, az egész Btk-ra hatást gyakorló módosítás ezen a területen nem szükséges.

Ezzel szemben a német büntető törvénykönyvben szereplő fegyverrel, veszélyes eszközzel, más eszközzel vagy anyaggal minősítések nem rendelkeznek a magyarhoz hasonló széleskörű szabályozással, az StGB nem tartalmazza az egyes minősítő körülmények fogalmát, illetve a lőfegyver kivételével más jogszabály sem tölti ki tartalommal az egyes minősítő körülmények fogalmát. Ennek eredményeként egy ellentmondásos és nem egységes joggyakorlat jött létre a fogalmak meghatározása terén. Ez az anomália pedig a joggyakorlatban is megjelenik, hiszen az egyes tartományokban eltérően alakul az eszközökre vonatkozó értelmezés és ennek eredményeként a joggyakorlat is. Tovább nehezíti a minősítő körülmények vizsgálatát, hogy a kriminálstatisztika kizárólag a lőfegyverekkel foglalkozik, figyelmen kívül hagyva az egyéb eszközöket, amelyek révén viszont nem vonhatóak le következtetések a szabályozás és a kapcsolódó joggyakorlat hatékonyságáról és a generálprevenció elvének érvényesüléséről.

Hasonló nehézség merül fel az osztrák büntető törvénykönyvben foglaltakkal kapcsolatban, amelyet tovább nehezít, hogy az ÖStGB általános része vegyesen, egyszerre büntetékiszabási szempontként és minősítő körülményként kezeli a fegyver támogatásával vagy fegyverrel fenyegetett bűncselekményeket, mintegy látens minősítő körülményként alkalmazva. Ehhez képest ugyanakkor lényegesen kevesebb bűncselekmény esetében jelenik meg a fegyver minősítő körülményként, míg az egyéb eszközzel minősítés gyakorlatilag elhanyagolható jelentőséggel rendelkezik, különösen összevetve a magyar felfegyverkezve és a német veszélyes eszközzel, más eszközzel vagy anyaggal minősítésekkel.

Emellett az osztrák joggyakorlatban is megjelenik a német joggyakorlatra is jellemző hiányosság, tekintettel arra, hogy a fogalmak ebben az esetben sem egyértelműen meghatározottak, továbbá a jogirodalomban jelenleg még nem sikerült megegyezésre jutni az egységes fegyverfogalom, illetve a műszaki és a nem műszaki értelemben vett fegyverek vonatkozásában.

Ez az ellentét pedig a joggyakorlatban is látható, amely nem tudja megfelelő módon kezelni az egyes különlegesebb eszközökkel, ideértve az utánzatokkal történő elkövetést sem. A német kriminálstatisztikai rendszerhez hasonlóan az osztrák kriminálstatisztika sem foglalkozik az egyéb fegyverekkel, illetve a más eszközökkel elkövetett bűncselekményekkel, így Ausztriában sem mérhető a hatályos szabályozás alkalmazhatósága, hatásossága.

Álláspontom szerint a fentiek alapján megállapítható, hogy a vizsgált minősítő körülményekben megjelennek hasonlóságok a magyar, a német és az osztrák szabályozásban, ugyanakkor lényegesen több területen tér el a szabályozás, a joggyakorlat és a kriminálstatisztikai eredmény, mint ahány helyen az egyezés megállapítható, azonban az egymásra gyakorolt hatások mindenképp vitathatatlannak tekinthetők.

Visszaulva a jelen doktori értekezés elején említett Werbőczy-idézetre, kijelenthető, hogy a fegyverek között a jog nem hallgathat és nem is hallgat, a vizsgált minősítő körülmények éppenséggel a fegyverekre és tágabb értelemben a fegyverekhez kapcsolódó eszközök által indukált minősítések szerepét és jelentőségét hangsúlyozzák ki.

VII. FELHASZNÁLT IRODALOM:

MAGYAR MONOGRÁFIÁK ÉS TANULMÁNYKÖTETEK

ANGYAL Pál: *A háború hatása büntetőjogunkra*, Magyar Jogászegylet, Budapest, 1916.

ANGYAL Pál: *Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921:III. tc.*, Athenaeum, Budapest, 1928.

ANGYAL Pál: *A magyar büntetőjog kézikönyve. 7. kötet Felségsértés, királlysértés, hűtlenség, lázadás, hatóságok büntetőjogi védelme*, Athenaeum, Budapest, 1930.

ANGYAL Pál: *A magyar büntetőjog kézikönyve 11. kötet A rablás és zsarolás*, Athenaeum, Budapest, 1930.

ANGYAL Pál: *I. Endre és Szent László büntető törvényei*, Attila Nyomda, Budapest, 1941.

ANGYAL Pál: *A magyar büntetőjog tankönyve*, Budapest, 1943.

ANGYAL Pál-DEGRÉ Miklós-ZEHÉRY Lajos: *Anyagi és alaki büntetőjog. I. kötet Anyagi büntetőjog*, Danubia Kiadása, Pécs, 1927.

BARABÁS A. Tünde: *A migráció kriminológiai aspektusai*, in: HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *A migráció bűnügyi hatásai*, Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozata, Budapest, 2016.

BENCSIK Gábor (szerk.): *Büntető Törvény*, Hasonmás Kiadás, Magyar Mercurius Kiadó, Budapest, 2009.

BODROGI Károly: *A hivatalos személy elleni erőszak*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1963.

BÓNIS Pál: *Egy százesztendőös büntetőjavaslat*, Tankönyvkiadó, Budapest, 1987.

CZIMBALMOS Csaba (szerk.): *A büntetőjog nagy kézikönyve*, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2007.

DELLY Levente-PINTÉR István: *Kommentár a büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényhez*, OPTEN Informatikai Kft., Budapest, 2013.

FENYVESI Csaba (szerk.): *A Magyar Büntetőjogi Társaság jubileumi tanulmánykötete*, Magyar Büntetőjogi Társaság, Budapest-Debrecen-Pécs, 2011.

FINKEY Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve*, Grill Károly Könyvkiadó, Budapest, 1914.

FINKEY Ferenc: *A magyar anyagi büntetőjog jelen állapota*, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1923.

FINKEY Ferenc: *Az 1792. évi büntetőtörvényjavaslat 150. évfordulója*, Stúdium Könyvkiadó Rt., Debrecen, 1942.;

GELLÉR Balázs József: *A tömeges bevándorlás kezelésének büntetőjogi vetülete Magyarországon büntetőjog-filozófiai és dogmatikai megfontolások visszfényében*, in: HACK Péter – HORVÁTH Georgina – KIRÁLY Eszter (szerk.): *Kodifikációs kölcsönhatások. Tanulmányok Király Tibor tiszteletére*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2016.

HAJAS Barnabás: *„Eszközhasználó” gyülekezők* in: GERENCSÉR Balázs–TAKÁCS Péter (szerk.): *Ratio Legis-Ratio Iuris. Ünnepi tanulmányok Tamás András tiszteletére 70. születésnapja alkalmából. Liber Amicorum Studia A. Tamás Septuagenario Dedicata*. Szent István Társulat, Budapest, 2011.

HAJDU Lajos: *Az első (1795-ös) magyar büntetőkódex-tervezet*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1971.

HAJDU Lajos: *Bűntett és büntetés Magyarországon a XVIII. század utolsó harmadában*, Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1985.

HAJDU Lajos: *Bűnözés és büntetőbíráskodás a XVIII. század hetvenes éveinek Magyarországon*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1996.

KÁLLAY István: *Úriszéki bíráskodás a XVIII-XIX. században*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1985.,

KÁLLAY István: *Városi bíráskodás Magyarországon 1686-1848.*, Osiris Kiadó, Budapest, 1996.

KISS Norbert-HOLLÁN Miklós-GELLÉR Balázs: *A Büntető Törvénykönyv Magyarázata*, Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 2005.

KISS Szabolcs: *Különös átokfutás – Esettanulmány bankrablásról* in: FENYVESI Csaba – HERKE Csongor – MÉSZÁROS Bence (szerk): *Bizonyítékok – Tiszteletkötet Tremmel Flórián Egyetemi Tanár 65. Születésnapjára*; Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara, Pécs, 2006.

KIRÁLY Balázs: *Gondolatok a határozattal kapcsolatos bűncselekményekről*, in: HAUTZINGER Zoltán (szerk): *A migráció bűnügyi hatásai*, Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozata, Budapest, 2016.

KÓNYA István: *Magyar Büntetőjog I-III., Kommentár a gyakorlat számára*, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2013.

LÁSZLÓ Jenő (szerk.): *Az 1978. évi IV. törvény (Btk.) előkészítése*, Igazságügyi Minisztérium, Budapest, 1986.

LÁSZLÓ Jenő: *A Büntető Törvénykönyv magyarázata*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1986.

MADAI Sándor: *A „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” kezelésének büntető anyagi jogi eszközei hazánkban*, in: HAUTZINGER Zoltán (szerk): *A migráció bűnügyi hatásai*, Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozata, Budapest, 2016.

MISKOLCY Ágost: *A magyar büntetőjog gyakorlati kézikönyve a M. Kir. Csendőrség számára. I. kötet Büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről*, Stádium Sajtóvállalat Rt. Budapest, 1937.

MISKOLCZY Ágost-PINCZÉS Zoltán: *A magyar büntetőjog gyakorlati kézikönyve a M. Kir. Csendőrség számára*, Budapest, 1937.

POLT Péter (főszerk.): *Új Btk kommentár*, Nemzeti Közszerológati és Tankönyvkiadó, Budapest, 2013.

RÓZSA János: *A rablás kriminológiai kérdéseiről*, Kriminológiztikai Tanulmányok VIII., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1970.

RÓZSA János – MÜNNICH István: *Erőszakos bűnözés az elmúlt negyedszázadban*, Kriminológiai és Kriminológiztikai Tanulmányok XVI., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979.

RÓZSA János: *A rablásról*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1987., 79-109.

SZOMORA Zsolt: *Die Waffe als Tatmittel – Rechtsvergleichende Beobachtungen zum Waffenbegriff aus ungarischer Sicht*, in: GROPP Walter – ÖZTÜRK Bahri – SÖZÜER Adam – WÖRNER Liane: *Die Entwicklung von Rechtssystemen in ihrer gesellschaftlicher Verankerung*, Nomos Verlagsgesellschaft, Berlin, 2014.

SZRUBIÁN Dezső: *A szándékos emberölés kísérlete különböző eszközökkel*, Attila Nyomda, Budapest, 1943.

TÓTH Mihály: *A magyar büntetőjog és büntető eljárásjog*, Mobil Kiadó és Grafikai Stúdió Kft., Budapest, 2006.

VARGHA Ferenc: *Az erőszak és fenyegetés fogalma a büntetőjogban*, Magyar Igazságügy, A Magyar Igazságügy Kiadóhivatala, Budapest, 1892.

VAVRÓ István: *Az erőszakos bűncselekmények elkövetése miatt elítélt nők*, in: GÖNCZÖL Katalin – KEREZSI Klára: *Tanulmányok Szabó András 70. születésnapjára*, Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 1998.

VUCHETICH Mátyás: *A magyar büntetőjog rendszere*, Magyar Királyi Egyetem Nyomdája, Budapest, 1819.

ZEHERY: *A büntetőjog új irányai*, Stephaneum Nyomda, Budapest, 1940.

MAGYAR SZAKCIKKEK

ACSAI Katalin: *A kriminálstatisztika valóban időszerű kérdései hazánkban*, Belügyi Szemle, 1972. (10. évf.) 1. sz.

ADORJÁN Gyula: *Fegyveres bűnöző elfogása egyedülálló épületben*, Belügyi Szemle, 1966. (4. évf.) 9. sz.

AMBRUS István: *A hivatalos személy elleni erőszak rendbeliségének kérdéséhez*, Magyar Jog, 2013. (60. évf.) 6. sz.

AVAR Jenő: *A hivatalos személy elleni erőszak büntetvények elkövetését megelőző terhelti és sértetti magatartások felderítése*, Belügyi Szemle, 1969. (7. évf.) 12. sz.

ÁTOL Dorottya-DOMBOS Tamás-JOVÁNOVICS Eszter-M. TÓTH Balázs-PAP András László-UDVARI Márton: *Közösség tagja elleni erőszak: alternatív kommentár*, Fundamentum, 2013. (17. évf.), 4. sz.

BAKÓCZI Antal: *A hazai kriminológiai kutatások kialakulása*, Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle, 1971.

BAKÓCZI Antal: *Az erőszakos bűnözésről*, Belügyi Szemle, 1987. (25. évf.).

BAKÓCZI Antal: *Az erőszakos bűnözés területi megoszlása Magyarországon*, Rendészeti Szemle, 1992. (30. évf.), 1. sz.

BALOGH Elemér: *Az „első” magyar büntetőkódex-tervezet*, Jogtörténeti Tanulmányok, 2001. (7. évf.) 7. kötet

BALLA Péter: *Az emberrablásról de lege ferenda*, Magyar Jog, 1991. (31. évf.), 6. sz.

BARABÁS Lajos - BITÓ István: *A bűnügyi nyilvántartás rendszere egy megyeszékhelyi kapitányságon*, Belügyi Szemle, 1975. (15. évf.) 6. sz.

BENCZE Lajos: *Fegyveres álarcos rablás nyomozásának tapasztalatai*, Belügyi Szemle, 1974. (12. évf.) 7. sz.

BLASKÓ Béla: *A hivatalos személy elleni erőszak elméleti kérdései*, Belügyi Szemle, 1990. (28. évf.), 6. sz.

BONDI Miklós-BÁNHEGYI László: *Külföldiek által elkövetett rablás nyomozása*, Belügyi Szemle, 1986. (24. évf.), 2. sz.

BÓCZ Endre: *A rendőrök ellen elkövetett hivatalos személy elleni erőszak Budapesten*, Belügyi Szemle, 1977., (15. évf.) 9. sz.

CSALAY András: *A rablás területi megoszlása és annak okai Budapesten*, Belügyi Szemle, 1988. (26. évf.), 10. sz.

CSALAY András – SZIKI Lajos: *A rablási helyzet Magyarországon*, Kriminológiai és Kriminálisztikai Tanulmányok XXVIII., BM Kiadó, Budapest, 1991.

CSEVÁR Antal: *A rendőrök sérelmére elkövetett hivatalos személy elleni erőszak 1988-1989-ben*, Rendészeti Szemle, 1991. (29. évf.), 12. sz.

CSEVÁR Antal: *A rendőri intézkedés gyakorlata a rendőrök sérelmére elkövetett hivatalos erőszak büntette miatt induló ügyekben*, Rendészeti Szemle, 1994. (32. évf.) 7. sz.

DÁVID Gábor: *A bűnözés egyes tendenciái Magyarországon*, Belügyi Szemle, 1977. (15. évf.) 9. sz.

DEAK Alexander: *Egy mindennapi rablótámadás nem egészen mindennapi felderítése*, Rendészeti Szemle, 1992. (30. évf.) 10. sz.

DEÁK Zoltán: *A rablás rendbelisége a bírói gyakorlat (görbe) tükrében*, Magyar Jog, 2010., (57. évf.), 10. sz.

DEGRÉ Miklós: *Háborús büntetőjog*, Jogtudományi Közlöny, Budapest, 1918.

DEGRÉ Miklós: *Büntető igazságszolgáltatásunk az 1918. évben*, Jogállam, Budapest, 1919.

DÉRI Pál: *Bűnözési statisztika és a valóság*, Belügyi Szemle, 2002. (50. évf.), 4. sz., 40-44.

DOBOS János: *A vagyon elleni bűnözés alakulásának fő tendenciái*, Belügyi Szemle, 1980. (18. évf.), 7. sz.

DOMJÁN István: *Fegyveres bűnöző elfogása és emberölés kísérletének bizonyítása*, Belügyi Szemle, 1973. (11. évf.) 2. sz.

DOMOKOS Andrea: *Bűnügyi statisztika a 19-20. század fordulóján*, Magyarországon, Jogtörténeti Szemle, 2013. (15. évf.) 2. sz.

DORNING Henrik: *A rendőri fegyverhasználat és a büntetőjog*, Jogállam, Budapest, 1938.

DURKÓ Mihály: *A budapesti agglomeráció bűnözésének jellemzői*, Rendészeti Szemle, 1994. (32. évf.), 3. sz.

FADGYAS András: *A garázdaság büntette a gyakorlatban*, Kriminológiai Tanulmányok VIII., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1970.

FEHÉR László: *Baranya megye bűnügy helyzetértékelése az elmúlt évek tükrében (1990-1994)*, Rendészeti Szemle, 1995. (33. évf.)

FENYVESI Csaba-NAGY Mariann: *Egy fegyveres rablás kriminalisztikai és büntetőeljárás-jogi tanulságai*, Rendészeti Szemle, 2007. (55. évf.) 11. sz.

FERENCZY Zsigmond: *Fegyverszakértői észrevételek az „Egy fegyveres bűnöző ártalmatlanná tételének tapasztalatai” című cikkhez*, Belügyi Szemle, 1975. (13. évf.) 6. sz.

FERENCZY Zsigmond: *A budapesti fegyveres postarablási kísérlet fegyverszakértői vizsgálata*, Belügyi Szemle, 1984. (22. évf.) 3. sz

FERENCZY Zsigmond: *A lőfegyverrel elkövetett szabálysértések megítélése gyakorlati oldalról*, Belügyi Szemle, 1984. (22. évf.) 3. sz.

FINSZTER Géza: *A bűnügyi nyilvántartás helyzete és fejlesztésének lehetőségei*, Kriminológiai Tanulmányok 43., Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2006.

FÜLÖP Valter: *Néhány gondolat a rablás bűncselekményéről*, Belügyi Szemle, 2004. (52. évf.), 9. sz.

GÖTZ János: *Budapest bűnözésének és bűnüldözésének helyzetéről*, Belügyi Szemle, 1971. (9. évf.) 9. sz.

GRÁNITZ László: *Kirabolt tolvajok*, Belügyi Szemle, 1983. (21. évf.) 5. sz.

HACKER Ervin: *A rendőreink elleni merényleteknek bűnügyi aetiológiai okai*, Jogállam, Budapest, 1938.

HAJDU Lajos: *Adalékok a magyar büntetőjogi kodifikációs kísérletek történetéhez*, Jogtörténeti Tanulmányok, 1966. (1. évf.) 1. kötet

HAMZA József: *Fegyveres postarablás tetteinek felderítése*, Belügyi Szemle, 1990. (28. évf.) 1. sz.

HAMZA József: *Fegyveres rablás a SECAB RT. telephelyén*, Belügyi Szemle, 1997. (45. évf.) 12. sz.

HANÓ Gergely-MILE Anikó Réka: *Fegyveres bankrablás Kispesten*, Rendészeti Szemle, 2012. (59. évf.), 5. sz.

HELLER Farkas Tamás: *A bűnözés alakulása városokban és községekben*, Belügyi Szemle, 1964. (2. évf.) 10. sz.

HELLER Farkas Tamás: *A hazai bűnözés intenzitásának vizsgálata*, Belügyi Szemle, 1964. (2. évf.) 3. sz.

HERCZEG József: *A bűnügyi állomány helyzete, a bűnözés és a bűnüldözés alakulása Veszprém megyében*, Rendészeti Szemle, 1995. (33. évf.)

HIMA Tamás: *A rejtett robbanószerek felderítésének lehetőségei és eszközei*, Rendészeti Szemle, 1992. (30. évf.) 5. sz.

HORVÁTH József: *A postarablásokról*, Rendészeti Szemle, 1994. (32. évf.) 2. sz.

JACSÓ Judit: *Strafprozessliche Regelung des „Nemo Tenetur“-Grundsatzes in Ungarn*, Publicationes Universitatis Miskolcensis Series Juridica et Politica, 2017. 35. sz.

JÁMBOR Gellért: *Egy postarablás tetteinek felderítése*, Belügyi Szemle, 2013. (61. évf.) 2. sz.

JÓZSA Miklós: *Magánlakásban elkövetett rablások nyomozása*, Belügyi Szemle, 1981. (19. évf.) 2. sz.

KAPOCSI Zoltán – LŐRINCZY György: *A rablások miatt indult büntetőeljárások Szolnok megyében*, Belügyi Szemle, 1988. (26. évf.), 11. sz.

KÁDÁR Miklós: *Az összeesküvés*, Jogtudományi Közlöny, Budapest, 1947.

KÁDÁR Miklós: *A súlyosító körülmények*, Jogtudományi Közlöny, 1965., 4. sz.

KÁDÁR Miklós: *Az összeesküvés, illetőleg a „szervezett” izgatás alanyi oldalának vizsgálata, és elhatárolása*, Jogtudományi Közlöny, Budapest, 1965.

KÁLLAY István: *Betörők és rablók az úriszék előtt*, Jogtörténeti Szemle, 1986. (1. évf.) 1. sz.

KISS Szabolcs: *Különös ámokfutás – esettanulmány bankrablásról*, Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pécs Publicata

KODBA Ferenc: *Fegyveres rabló forró nyomon üldözése*, Belügyi Szemle, 1985. (23. évf.) 12. sz.

KODBA Ferenc: *Álarcos, fegyveres trafikrabló forrónyomon üldözése Baranya megyében*, Belügyi Szemle, 2014. (62. évf.) 6. sz.

KONCZER István-BODOR Endre: *A vagyon elleni bűncselekmények alakulása és a vagyonvédelem helyzete a fővárosban*, Belügyi Szemle, 1984. (22. évf.) 9. sz.

KÖNCZÖL István: *A külföldre utazás és külföldön tartózkodás szabályai kijátszásának egyes kérdéseiről*, Belügyi Szemle, 1982. (20. évf.), 10. sz.

KORINEK László: *A vagyon elleni bűnözés kriminológiájáról*, Jogtudományi Közlöny, 2008. (63. évf.), 5. sz., 219-238.

KOVACSICS Józsefné: *ERÜBS – Hogyan tovább?*, Belügyi Szemle, 2002. (50. évf.), 4. sz.

KÖHALMI László: *A migráció és kriminalitás néhány összefüggése*, JURA, 2016., 1. sz.

KRATKÓCZKI Ferenc: *Fegyveres galeri leleplezése és felszámolása Miskolcon*, Belügyi Szemle, 1977. (15. évf.) 8. sz.

KREBS Sándor-KOVÁCS Margit: *Lőfegyverrel okozott sérülések komplex szakértői vizsgálata*, Belügyi Szemle, 1969. (7. évf.) 7. sz.

KUNOS Imre: *Bűnözés és bűnüldözés 1992-ben*, Rendészeti Szemle, 1993. (31. évf.), 5. sz.

KUNOS Imre: *A bűnügyi információrendszer helyzete, fejlesztésének lehetőségei*, Belügyi Szemle, 1995. (33. évf.), 4. sz.

LÁPOSI Lőrinc: *A bűnügyi helyzet 1989-ben*, Belügyi Szemle, 1990. (28. évf.), 4. sz.

LÁSZLÓ Jenő: *A hivatali és a hivatalos személy elleni bűncselekmények új szabályozására vonatkozó elgondolások*, Magyar Jog, 1977. (24. évf.) 4. sz.

LÁZÁR Bertalan: *Az egységes új rendőrségi és ügyészségi bűnügyi statisztika*, Belügyi Szemle, 1964. (2. évf.) 1. sz.

LŐRINCZY György: *Javaslatok az Egységes Rendőrségi és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika rendszerének (ERÜBS) radikális reformjára*, Belügyi Szemle, 1995. (33. évf.), 2. sz.

MAJOR János: *A rendőrség fegyverhasználati tapasztalatairól*, Belügyi Szemle, 1973. (11. évf.), 12. sz.

MEZEY Barna: *A büntetőjogi kodifikáció kezdetei Magyarországon*, Jogtörténeti Szemle, 2004. (6. évf.) 1. szám, 55.

MEZEY Barna: *A Hármaskönyv büntetőjoga*, Jogtörténeti Szemle, 2015. (17. évf.)

MERÉNYI Kálmán: *A rablás objektív tényállási elemeiről*, Magyar Jog, 1989. (36. évf.) 10. sz.

MERÉNYI Kálmán: *A rablás elkövetőinek főbb személyiség-jellemzői*, Magyar Jog, 1991. (39. évf.)

MISKINÉ Fekete Ágnes: *Az elmúlt tíz év a bűnözés alakulásának tükrében*, Belügyi Szemle, 2002. (50. évf.), 4. sz.

MOLNÁR József: *A vagyon elleni bűnözés alakulásáról Somogy megyében*, Belügyi Szemle, 1988. (26. évf.), 1. sz.

MÜNNICH István: *Erőszakos bűnözés az elmúlt negyedszázadban*, Kriminológiai és Kriminálisztikai Tanulmányok XVI., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979.

NAGY László Tibor: *Az önbíráskodás büntetőjogi kérdéseiről*, Kriminológiai Tanulmányok, 2002., 39. kötet

NAGY László Tibor: *Az erőszakos bűnözés trendjei az ERÜBS adatok alapján*, Kriminológiai Tanulmányok 45., Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2008.

NAGY László Tibor: *A vagyon elleni bűnözés morfológiája*, Kriminológiai és Kriminálisztikai Tanulmányok, IKVA, Budapest, 1995.

NAGY László Tibor: *A fővárosban elkövetett rablások kriminológiai vizsgálata*, Kriminológiai és Kriminálisztikai Tanulmányok XXXVI., BM Kiadó, Budapest, 1999.

NAGY László Tibor: *Az önbíráskodás kriminológiai kérdéseiről*, Kriminológiai Tanulmányok 40., Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2003.

OLASZ József: *A rablások kriminológiai tapasztalatai Csongrád megyében*, Magyar Jog, 1976. (23. évf.) 12. sz.

ORBÁN Sándor: *A kiemelt vagyon elleni bűncselekmények vizsgálata*, Rendészeti Szemle, 2007. (55. évf.), 5. sz.

PAULOVITS Gábor: *Fegyveres lakásrablás*, Belügyi Szemle, 1987. (25. évf.) 6. sz.

RAPCSÁK István – HARGITAI Lajos: *A fővárosban elkövetett egyes rablások jellemzői*, Belügyi Szemle, 1987. (25. évf.), 6. sz.

RÁCZ György: *A hivatalos személy elleni erőszak ítélkezési gyakorlatáról*, Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle, 1972.

ROMHÁNYI Ferenc: *Lőfegyverrel elkövetett rablás nyomozása*, Belügyi Szemle, 1964. (2. évf.) 7. sz.

RUDAS György: *A bűnözés és a bűnüldözés alakulása 1971-ben*, Belügyi Szemle, 1972. (10. évf.) 5. sz.

SÁROSI Ernő-FODOR György: *A rendőrökkel szemben elkövetett hivatalos személy elleni erőszakok fővárosi tapasztalatai*, Belügyi Szemle, 1973. (11. évf.) 9. sz.

SCHÖNWALD Pál: *Tervek a büntetőjog rendszerének átalakítására a Magyar Tanácsköztársaságban*, Jogtörténeti Szemle, 1974. (3. évf.) 3. kötet

SIKLÓI György: *Rablások a felszabadulástól napjainkig*, Belügyi Szemle, 1970. (8. évf.) 7. sz., 87-88.

SISÁK Noémi: *A rablás büntetőjogi szabályozásának történetisége*, Ügyészek Lapja, 2011. (18. évf.) 6. sz.

SOMOS József: *A lőfegyverrel elkövetett élet elleni bűntettek jogi értékelése*, Belügyi Szemle, 1970. (8. évf.) 11. sz.

STAUBER József: *Az ERÜBS fejlesztése*, Belügyi Szemle, 2002. (50. évf.), 4. sz.

SZABÓ Ferenc: *A fővárosban elkövetett rablásokról*, Belügyi Szemle, 1985. (10. évf.), 10. sz.

SZABÓ János: *A fegyveres rablástól a hamis vád büntetéig*, Belügyi Szemle, 1963. (1. évf.) 3. sz.

SZÉKELY János: *Egyes vagyron elleni bűncselekmények minősített esetei*; Jogtudományi Közlöny, 1961. (16. évf.) 1-2. sz.

SZÉKELY János: *Fegyverhasználat: Egy legfelsőbb bírósági határozat értelmezése*; Börtönügyi Szemle, 1993. (12. évf.) 1. sz.

SZIKSZAI Béla-BOKK Péter-POZSGAI Ferenc: *Egy fegyveres bűnöző ártalmatlanná tételének tapasztalatai*, Belügyi Szemle, 1974. (12. évf.) 12. sz.

SZIRMAI Zsolt: *Az összeesküvés*, Jogtudományi Közlöny, Budapest, 1947.

TAKÁCS András: *A bűnözés alakulása az elmúlt évtizedekben*, Rendészeti Szemle, 1994. (32. évf.) 1. sz.

TAKÁCS István: *Egy fegyveres rablás kriminalisztikai és büntetőeljárás-jogi tanulságai 2.*, Rendészeti Szemle, 2008. (56. évf.), 6. sz.

TÓTH István: *Sörétes lőfegyverek vizsgálata*, Belügyi Szemle, 1988. (26. évf.) 6. sz.

TÓTH Péter: *Temésztudományos módszerek a lőfegyverekkel elkövetett bűncselekmények felderítésében*, Belügyi Szemle, 2005. (53. évf.) 1. sz.

TÓTH Zsanett: *Közösség tagja elleni erőszak – szabályozástörténeti fejlődés és jogalkalmazási problémák*, Themis, 2014. december

VAVRÓ István: *A bűnügyi statisztika aktuális problémái*, Belügyi Szemle, 1971. (9. évf.) 8. sz.

VÁMBÉRY Rusztem: *A fiatalok bírósága a háború alatt és a háború után*, Jogállam, Budapest, 1917.

VINCZE Zoltán: *A rablások bűnügyi tapasztalatai Csongrád megyében*, Belügyi Szemle, 1973. (11. évf.), 9. sz.

VISZOKAY László: *A magánlaksértés szabályozása a hatályos Büntető Törvénykönyvben*, Magyar Jog, 1984. (31. évf.), 5. sz.

DOKTORI ÉRTEKEZÉSEK

HAJAS Barnabás: *A gyülekezési jog egyes aktuális elméleti és gyakorlati kérdései*, Doktori értekezés, Pécs, 2012.

JOSZABÁLYOK, JOGSZABÁLYTERVETETEK ÉS EGYÉB SZERVEZETSZABÁLYOZÓ ESZKÖZÖK, AJÁNLÁSOK

A Tanács 91/477/EGK tanácsi irányelv a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről

Az Európai Parlament és a Tanács 2008/51/EK irányelve (2008. május 21.) a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről szóló 91/477/EGK tanácsi irányelv módosításáról

Szent László Király Dekrétomai

Szent István Dekrétomai

1486. évi LXVI. törvénycikk aki korcsmába akar menni, a fegyverét tegye le

1486. évi LXV. törvénycikk a fegyvereket nem szabad a vármegye székére bevinni, hanem a szállásokon kell hagyni; és annak a nemesnek meg parasztnak a büntetése aki másképpen cselekszik

1492. évi LXXIX. törvénycikk a törvényszékre nem szabad fegyverrel bemenni, és azoknak büntetése, akik a vármegye székére menőket és az innen visszajövőket háborgatják

1563. évi LXVII. törvénycikk büntetése azoknak, akik a törököknek fegyvert avagy más tiltott dolgokat visznek

1588. évi XXV. törvénycikk a peres felek ne fegyverrel, hanem a törvénnyel harcoljanak. Bajcs erősségnek az áthelyezése, bevezetés

Sanctio Criminalis Josephina: Patent vom 13ten Januar 1787, für alle Länder — Das allgemeine Gesetzbuch über Verbrechen und derselben Bestrafung. Gesetze und Verfassungen vom Jahre 1787.

Hármaskönyv

1791. évi 67. törvénycikk a közpolitikai és bírósági ügyeknek s más tárgyaknak, melyek az országgyűlésen nem voltak bevégezhetők, rendszeres kidolgozására bizottságok rendeltetnek és megbízottak kinevezéséről

1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről

1879. évi XL. törvénycikk a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról

1908. évi XXXVI. törvénycikk a büntetőtörvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról

1912. évi LXVIII. törvénycikk a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről

1914. évi XL. törvény a hatóságok büntetőjogi védelméről

1921. évi III. törvénycikk az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről

1924. évi XV. törvénycikk a robbantószer és robbanóanyag előállításával, tartásával és használatával elkövetett bűncselekményekről

1925. évi XXVI. törvénycikk az országgyűlési képviselők választásáról

1928. évi X. törvénycikk a büntető igazságszolgáltatás egyes kérdéseinek szabályozásáról

1930. évi III. törvénycikk a katonai büntetőtörvénykönyv életbeléptetéséről és a közönséges büntetőtörvények egyes rendelkezéseinek ezzel kapcsolatos kiegészítéséről és módosításáról

1940. évi XVIII. törvénycikk a magyar állam biztonságát és nemzetközi érdekét veszélyeztető egyes cselekmények büntetéséről

1945. évi VII. törvény a népbíráskodás tárgyában kibocsátott kormányrendeletek törvényerőre való emeléséről

1948. évi XLVIII. törvénycikk a büntetőtörvények egyes fogyatékoságainak megszüntetéséről és pótlásáról

1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről

1968. évi I. törvény a szabálysértésekről

1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

1993. évi XVII. törvény a büntető jogszabályok módosításáról

1996. évi XVII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról

2000. évi XXV. törvény a kémia biztonságról

2001. évi CXXI. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról

2004. évi XXIV. törvény a lőfegyverekről és lőszerokről

2005. évi XCI. törvény a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és más törvények módosításáról

2008. évi LXXIX. törvény a közrend, valamint az igazságszolgáltatás működésének védelme érdekében szükséges egyes törvénymódosításokról

2009. évi LXXX. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról

2010. évi CLXI. törvény az egyes büntető tárgyú törvények módosításáról

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2018. évi XL. törvény a gyülekezési jogról

1988. évi 23. törvényerejű rendelet a lőfegyverekről és a lőszerokről

17/1968. (IV. 14.) kormányrendelet az egyes szabálysértésekről

115/1991. (IX. 10.) kormányrendelet a kézilőfegyverekről és lőszerokről, a gáz- és riasztófegyverekről, valamint a légfegyverekről és lőterekről

191/2002. (IX. 4.) kormányrendelet a polgári felhasználású robbanóanyagok forgalmazásáról és felügyeletéről

121/2016. (VI. 7.) kormányrendelet a polgári felhasználású robbanóanyagok forgalmazásáról és felügyeletéről

175/2003. (X. 28.) kormányrendelet a közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről

350/2016. (XI. 18.) kormányrendelet a Nemzeti Szakértői és Kutató Központról

5/1963. (X. 15.) BM számú rendelet a lőfegyverekről, a lőszerokről és a lőterekről

5/1974. (VIII. 10.) NIM rendelet a robbanóanyagiparon belüli robbantási képzésről és továbbképzésről

2/1975. (IV. 16.) BM rendelet a lőfegyverekről, a lőszerokről és lőterekről

12/2011. (III. 30.) BM rendelet az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi büntügyi statisztikáról

43/2012. (X. 18.) BM-NGM-LÜ együttes utasítás az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi büntügyi statisztika működtetése érdekében szükséges koordinációról és a Büntügyi Statisztikai Munkacsoport létrehozásáról.

1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat a Nemzeti Bünnmegelőzési Stratégiáról (2013-2023) Törvényjavaslat a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről

T/6958. sz. törvényjavaslat a Büntető Törvénykönyvről

Indokolás a szabálysértésekről szóló 2012. évi II. törvényhez

A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és Tanácsnak – A lőfegyverutánszatok forgalomba hozatala COM(2010)404.

Legfelsőbb Bíróság Büntető kollégiuma és a megyei bíróságok (a Fővárosi Bíróság) büntető kollégiumának álláspontja a Btk-t módosító novella (a 2001. évi CXXI. tv.) egyes rendelkezéseinek alkalmazásának kapcsolatos jogértelmezési kérdésekben A novella 19. §-ához (a Btk. 137. § 4. pontjához).

BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

- 3319/2014. (XI. 28.) AB végzés *Debreceni Ítéltábla Fkf.II.352/2015/5.*
alkotmányjogi panasz visszautasításáról Debreceni Ítéltábla Bf.I.167/2015/9.
Debreceni Ítéltábla Bf.I.3/2015/13.
- 2276/2010. közigazgatási elvi határozat *Debreceni Ítéltábla Bf.I.566/2015/8.*
- 26/2007. BK vélemény a hatályon kívül *Debreceni Ítéltábla Bf.I.167/2015/9.*
helyezett BK 65. számú állásfoglalás *Debreceni Ítéltábla Bf.II.9/2015/37.*
felülvizsgálatáról *Debreceni Ítéltábla Bf.I.205/2014/87.*
- 24/2007. BK vélemény a hatályon kívül *Debreceni Ítéltábla Bf.III.327/2014/4.*
helyezett BK 61. számú állásfoglalás *Debreceni Ítéltábla Bf.II.756/2014/23.*
felülvizsgálatáról *Debreceni Ítéltábla Bf.I.319/2014/19.*
Debreceni Ítéltábla Bf.I.208/2014/16.
Debreceni Ítéltábla Bhar.I.89/2014/3.
Debreceni Ítéltábla Bf.I.622/2014/7.
Debreceni Ítéltábla Fkf.II.546/2013/13.
Debreceni Ítéltábla Bf.II.313/2013/7.
Debreceni Ítéltábla Bf.III.587/2013/15.
Debreceni Ítéltábla Fkf.II.732/2013/29.
Debreceni Ítéltábla Bf.III.726/2013/6.
Debreceni Ítéltábla Bf.I.848/2011/137.
Győri Ítéltábla Bf.77/2014/5.
Győri Ítéltábla Bf.98/2013/12.
Győri Ítéltábla Bf.56/2013/9.
Győri Ítéltábla Bf.86/2013/14.
Győri Ítéltábla Bf.67/2013/10.
Győri Ítéltábla Bf.47/2013/8.
Győri Ítéltábla Bf.21/2013/14.
Győri Ítéltábla Bf.107/2012/51.
Győri Ítéltábla Bf.63/2011/35.
Győri Ítéltábla Bf.53/2011/12.
Pécsi Ítéltábla Bf.I.46/2014/12.
Pécsi Ítéltábla Bf.I.7/2014/5.
- Kúria Bfv.I.1515/2015/7.*
Kúria Bfv.II.47/2015/7.
Kúria Bfv.I.1798/2015/6.
Kúria Kfv. II. 37.306/2015.
Kúria Bfv.I.1545/2015/5.
Kúria Bhar.II.118/2014/11.
Kúria Bfv.II.1334/2014/10.
Kúria Bfv.II.520/2014/7.
Kúria Bfv.II.1340/2014/5.
Kúria Bfv. II. 38/2013.
Kúria Bfv.I.946/2013/5.
Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.978/2007/6.
Legf. Bír. Bfv. III. 581/2004.
Legf. Bír. Bfv. X. 523/2003.
Legf. Bír. Bf. I.2497/2001.
Legf. Bír. Bf. V.89/2001.
Legf. Bír. Bf. I.3444/2001.
Legf. Bír. Bfv. IV. 1773/1999.
Legf. Bír. Bf. III. 1163/1998.
Legf. Bír. Bf. III. 2074/1998.

- Legf. Bír. Bf. III.1970/1996.
 Legf. Bír. Bf. IV.1861/1994.
 Legf. Bír. Bf.III. 2838/1993.
 Legf. Bír. Bf. V.700/1992.
 Legf. Bír. B. törv. II. 836/1991.
 Legf. Bír. 25. Bf. 7041/1991.
 Legf. Bír. Bf. V. 1403/1991.
 Legf. Bír. Kat. II. 27/1990. sz.
 Legf. Bír. 15. B. 20860/1990.
 Legf. Bír. B. törv. I. 92/1989.
 Legf. Bír. Katf. I.04/1987.
 Legf. Bír. Kat. törv. II. 204/1982.
 Legf. Bír. Eln. Tan. Kat. Törv. 143/1978.
 Legf. Bír. Bf. V. 769/1977.
 Legf. Bír. Bf. III. 27/1976.
 Legf. Bír. B. törv. II. 1505/1976.
 Legf. Bír. B. törv. V. 35/1976.
 Legf. Bír. Katf. II. 62/1976.
 Legf. Bír. Eln. Tan. B. törv. 1293/1976.
 Legf. Bír. B. törv. II. 960/1975.
- Fővárosi Ítéltábla 3.Bhar.26/2015/10.
 Fővárosi Ítéltábla Bf. 105/2015/23.
 Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.40/2015/14.
 Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.277/2014/18.
 Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.292/2014/27.
 Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.252/2014/35.
 Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.134/2014/16.
 Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.289/2014/14.
 Fővárosi Ítéltábla 9.Bf.112/2014/19.
 Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.271/2014/7.
 Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.291/2014/16.
 Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.138/2014/14.
- Pécsi Ítéltábla Bf.III.428/2013/10.
 Pécsi Ítéltábla Bf.III.314/2013/13.
 Szegedi Ítéltábla Bf.I.336/2015/25.
 Szegedi Ítéltábla Bf.I.714/2014/32.
 Szegedi Ítéltábla Bhar.I.517/2014/4.
 Szegedi Ítéltábla Bf.498/2014/7.
 Szegedi Ítéltábla Bf.I.341/2013/13.
 Szegedi Ítéltábla Bf.I.25/2012/9.
 Szegedi Ítéltábla Pf. III. 20.518/2012.
- Fővárosi Törvényszék
 11.B.2085/2013/16.
 Fővárosi Törvényszék 26.B.881/2013/41.
 Fővárosi Törvényszék 10.B.738/2010/52.
 Fővárosi Törvényszék
 41(I).B.1291/2012/62.
 Kecskeméti Törvényszék
 2.B.179/2011/123.
 Miskolci Törvényszék 4.Fk.2326/2012/61.
 Szegedi Törvényszék 2.B.518/2012/19.
 Szekszárdi Törvényszék 6.B.116/2013/42.
 Szolnoki Törvényszék 6.B.1002/2012/114.
 Bács-Kiskun Megyei Bíróság 3.
 B.1291/1998.
 Bács-Kiskun Megyei Bíróság I. Fkf.
 27/1997.
 Csongrád Megyei Bíróság
 1.B.265/2010/157.,
 Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság
 B.289/2010/37.
 Kecskeméti Megyei Bíróság 2. Bf.
 551/1975.

*Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa Miskolci Munkügyi Bíróság
6.Kbf.57/2014/4. M.866/2008/10.*

Fővárosi Ítéltábla 10.Bf.211/2014/37. Nógrád Megyei Bíróság Bf.754/1995.

Fővárosi Ítéltábla 12.Bf.177/2014/19. Pest Megyei Bíróság 12.B.688/2005/23.

*Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.138/2014/14. Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság
2. Bf. 227/1994.*

*Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.325/2013/38. Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság
1. Bf. 1081/1994.*

Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.479/2013/35.

*Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.375/2013/85. Székesfehérvári Megyei Bíróság Bf.
771/1998.*

Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.423/2013/17.,

Fővárosi Ítéltábla 3.Fkf.346/2013/5.

*Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.321/2013/18. Balassagyarmati Városi Bíróság
1.B.357/2011/8.*

Fővárosi Ítéltábla, 1.Bf.122/2013/10.

Fővárosi Ítéltábla 2.Fkf.310/2013/13. Fővárosi Bíróság 5.B.295/2007/341.

Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.95/2013/25. Fővárosi Bíróság 7.B.412/2008/337.

Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.312/2013/11.

Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.423/2013/17.

Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.286/2010/16.

Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.83/2010/30.

MEGKERESÉSEK

29000/31231-1/2014. ált. sz. megkeresésre adott válasz a Legfőbb Ügyészség által

*29000/31231-4/2014. ált. számú megkeresésre adott válasz az Országos Rendőr-
főkapitányság részéről*

*ORFK 29000/219572-/2016.ált. sz. megkeresésére adott válasz az Országos Rendőr-
Főkapitányság által*

XX-BKFO/42/2017. számú megkeresésre adott válasz az Igazságügyi Minisztérium által

EGYÉB FORRÁSOK

<http://www.parlament.hu/irom39/06958/06958.pdf> (Letöltés ideje: 2016. július 10.)

<http://1000ev.hu/index.php?a=3¶m=304> (Letöltés ideje: 2016. november 14.)

<http://1000ev.hu/index.php?a=3¶m=306> (Letöltés ideje: 2016. november 14.)

https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_KI-1958_01/?pg=871&layout=s&query=fegyveresen (Letöltés ideje: 2016. december 16.)

<http://www.betonopus.hu/notesz/mertekegyseg/mertekegyseg.htm> (Letöltés ideje: 2016. december 30.)

<http://meszotar.hu/keres-kaliber> (Letöltés ideje: 2016. december 30.)

http://www.parlament.hu/web/igazsagugyi-bizottsag/albizottsagok?p_auth=krFQtBLE&p_p_id=pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8&p_p_lifecycle=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8_pairAction=%2Finternet%2Fcplsql%2Fogy_naplo_naplo_fadat%3Fp_ckl%3D36%26p_uln%3D243%26p_felsz%3D58%26p_szoveg%3D%26p_felszig%3D58 (Letöltés ideje: 2016. szeptember 11.)

<https://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/orszag.html> (Letöltés ideje: 2018. április 15.)

<https://bsr.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=https%3a%2f%2fbsr.bm.hu%2fBuntetoeljarasiAdatok%2fElj%C3%A1r%C3%A1si+adatok.xlsx> (Letöltés ideje: 2016. június 25.)

<http://www.bszki.hu/page.php?201> (Letöltés ideje: 2013.09.22.)

http://www.debreceniitelotabla.hu/doc/bunteto/AROP/FSZA_ErtelmezoRendelkezesek.pdf (Letöltés ideje: 2013.09.28.)

<http://lb.hu/hu/joghat/42013-szamu-bje-hatarozat> (Letöltés ideje: 2016. június 15.)

<https://bsr.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=https%3a%2f%2fbsr.bm.hu%2fBuncselekmenyiAdatok%2fRegisztr%C3%A1lt+b%C5%B1ncselekm%C3%A9nyek+sz%C3%A1ma+az+elk%C3%B6vet%C3%A9s+helye+szerint.xlsx> (2016. június 16.)

<https://bsr.bm.hu/SitePages/DokumentumtarLista.aspx?libraryName=BuncselekmenyiAdatok> (Letöltés ideje: 2016. június 16.)

<https://bsr.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=https%3a%2f%2fbsr.bm.hu%2fBuncselekmenyiAdatok%2fRegisztr%C3%A1lt+b%C5%B1ncselekm%C3%A9nyek+sz%C3%A1ma+az+elk%C3%B6vet%C3%A9s+helye+szerint.xlsx> (Letöltés ideje: 2016. július 8.)

<https://bsr.bm.hu/SitePages/DokumentumtarLista.aspx?libraryName=BuncselekmenyiAdatok> (Letöltés ideje: 2016. június 16.).

<https://bsr.bm.hu/SitePages/DokumentumtarLista.aspx?libraryName=BuncselekmenyiAdatok> (Letöltés ideje: 2016. december 31.).

NÉMET MONOGRÁFIÁK ÉS TANULMÁNYKÖTETEK

BARGATZKY Walter: *Waffenrecht der Bundesrepublik Deutschland*, C. H. Beckische Verlagsbuchhandlung, München és Berlin, 1951.

BESELER Georg: *Kommentar über das Stafgesetzbuch für die Preußischen Staaten*, Leipzig, 1851.

BINDING Karl: *Systematisches Handbuch der Deutschen Rechtswissenschaft*, DUNKER & HUMBLOT, Leipzig, 1885.

BIRKMEYER Karl: *Beiträge zur Kritik des Vorentwurfs zu einem Deutschen Strafgesetzbuch*, Verlag von Wilhelm Engelmann, Leipzig, 1910.

BRIEßMANN Ermin: *Strafrecht und Strafprozeß von A-Z*, Deutscher Taschenbuch Verlag, Berlin, 1991.

BUCHHOLZ Erich: *DDR-Strafrecht unter dem Bundesadler*, Kai Homilius Verlag, Berlin, 2011.

CSÚRI András: *A német újraegyesítés egyes büntetőjogilag releváns kérdései*. in: NAGY Ferenc (szerk.): *Ad futuram memoriam. Tanulmányok Cséka Ervin 85. születésnapja tiszteletére*, Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2017., 177-185.

DUFT Heinz: *Strafrecht der Deutschen Demokratischen Republik. Kommentar zum Strafgesetzbuch*, Sttatsverlag der Deutschen Demokratischen Republik, Berlin, 1984.

DURSUN Selman-HOFFMANN Sebastian: *Der Waffenbegriff im deutschen und türkischen Strafrecht*, in: GROPP Walter-ÖZTÜRK Bahri-SÖZÜER Adem-WÖRNER Liane: *Die Entwicklung von Rechtssystemen in ihrer gesellschaftlichen Verankerung*, Nomos Verlag, Berlin, 2014.

DURSUM Selman – HOFFMANN Sebastian: *Der Waffenbegriff im deutschen und türkischen Strafrecht, Die Entwicklung von Rechtssystemen in ihrer gesellschaftlichen Verankerung*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2014.

EBERMAYER Ludwig–LOBE Adolf–ROFENBERG Werner: *Das Reichsstrafgesetzbuch*, Vereinigung mittelschaftlicher Verlegen, Berlin und Leipzig, 1922.

EBERMAYER Ludwig – LOBE Adolf – ROSENBERG Werner: *Reichs-Strafgesetzbuch nach seinen Abänderungen durch die neueste Gesetzgebung*, de Gruyter Verlag, Berlin, 1933.

EBERMAYER Ludwig: *Der Entwurf eines Deutschen Strafgesetzbuches*, Verlan von Otto Liebmann, Berlin, 1914.

EISELE Jörg: *Strafrecht – Besonderer Teil II.*, W. Kohlhammer GmbH, Stuttgart, 2017.

ERDMANN Günther: *Der Hochverrat nach dem Reichsstrafgesetzbuch und nach den neuen Strafgesetzentwürfen*; Tübingen, 1933.

ERLER Adalbert – KAUFMANN Ekkehard – WERKMÜLLER Dieter: *Handwörterbuch zur deutschen Rechtsgeschichte*, Erich Schmidt Verlag, Berlin, 1998.

FISCHER Matthias G.: *Das Strafrecht im Allgemeinen Landrecht für die Preussischen Staaten von 1794 und der Kodifikationsgedanke*, in: MEZEY Barna (szerk): *Strafrechtskodifikation im 18. und 19. Jahrhundert*, Publikationen des Lehrstuhls für Ungarische Rechtsgeschichte an der Eötvös-Lóránd-Universität, Budapest, 1997.

FISCHER Thomas: *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*, Verlag C. H. Beck, München, 2008.

FICHER Thomas: *Strafgesetzbuch und Nebengesetzen*, Verlag C. H. Beck, München, 2017.

GOLTSCHE Friederike: *Der Entwurf eines Allgemeinen Deutschen Strafgesetzbuchs von 1922*, De Gruyter Verlag, Göttingen, 2010.

GYÖRGYI Kálmán: *A büntetőjogi reform a Német Szövetségi Köztársaságban* in: HORVÁTH Tibor-SZÜK László: *Büntetőjogi szakirodalomgyűjtemény II. kötet*, Tankönyvkiadó, Budapest, 1987.

HALSCHNER Hugo: *Preußisches Strafrecht – Die Geschichte des Brandenburgisch-Preußischen Strafrechts*, Bonn, 1855.

HALSCHNER Hugo: *System des Preußischen Strafrechts*, Bonn, 1858.

HARBECK Birgit: *Probleme des Einheitstatbestandes sexueller Nötigung / Vergewaltigung*, Nomos Verlag, Berlin, 2001.

HATTENHAUER Hans: *Allgemeines Landrecht für die Preußischen Staaten von 1794.*, Luchterhand, Frankfurt am Main, 1970.

HEFENDEHL Roland – HOHMANN Olaf: *Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch*, Verlag C. H. Beck, München, 2006.

HEINRICH Bernd-PAPSTHART Christian: *Waffenrecht*, Verlag C. H. Beck, München, 2010.

HEINRICH Manfred: *Die gefährliche Körperverletzung. Bestandsaufnahme und Versuch einer Neuorientierung*, C. H. Beck Verlag, 1993.

HEINTSCHEL-HEINEGG Bernd von: *Münchener Kommentar zum StGB*, München, BECK C.H., 2017.

HIRSCHBERG Rudolf: *Der Vermögensbegriff im Strafrecht. Versuch eines Systems der Vermögensdelikte*, Springer Verlag, Heidelberg, 1934.

JAHNKE Burkhard: *Strafgesetzbuch. Leipziger Kommentar*, De Gruyter Rechtswissenschaften Verlag, Berlin, 2002.

KASPAR Johannes: *Strafrecht – Allgemeiner Teil*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2015.

KENGYEL Miklós: *A német bírósági szervezet az újraegyesítés után*. in: TÓTH Mihály-HERKE Csongor (szerk.): *Tanulmányok dr. Földvári József professzor 75. születésnapja tiszteletére*, Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2001.

KINDHAUSER Urs: *Strafgesetzbuch*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2015.

KNAUDT Sandra: *Das Strafrecht des Großherzogtums Hessen im 19. Jahrhundert bis zum Reichsstrafgesetzbuch*, De Gruyter Verlag, Berlin, 2017.

KÖNIG Heinrich: *Der Gewahrsamsbegriff des Diebstahlsparagrafen im Reichsstrafgesetzbuch*, Münster, 1914.

KÜHL Christian: *Strafrecht. Allgemeiner Teil*, Verlag Franz Vahlen, München, 2017.

KÜHL Kristian: *Strafgesetzbuch Kommentar*, Verlag C. H. Beck, München, 2011.

LÜKEN Erhard-Josef: *Der Nationalsozialismus und das materielle Strafrecht: ein Beitrag zur Strafrechtsgeschichte*, Georg-August Universität, Göttingen, 1988.

LISZT von Franz: *Verbrechen und Vergehen Wider das Leben. Körperverletzung. Freiheitsdelikte*, Verlag von Otto Liebmann, Berlin, 1905.

MEZGER Edmund: *Deutsches Strafrecht. Ein Grundriss*, Junker und Dünnhaupt Verlag, Berlin 1938.

MITSCH Wolfgang: *Strafrecht Besonderer Teil 2 Vermögensdelikte*, Springer, Berlin, 2015.

NEHLSSEN Hermann: *Der Zweite Weltkrieg in seiner Wirkung auf das Strafrecht während der NS-Zeit* in: SCHUBERT Venanz (szerk): *Der Zweite Weltkrieg und die Gesellschaft in Deutschland 50 Jahre danach*, EOS Verlag, St. Ottilin, 1992.

NEUMANN Ulfried: *Gustav Radbruchs Beitrag zur Strafrechtsreform* in MOHR Irina (szerk): *Gustav Radbruch als Reichjustizminister*, Friedrich Ebert Stiftung, Berlin, 2004.

OSTENDORF Heribert-DANKER Uwe: *Die NS-Strafjustiz und ihre Nachwirkungen*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2003.

PEERDT Rudolf: *Die Behandlung des Diebstahls im Reichs-Strafgesetzbuch, Vorentwurf und Gegenentwurf mit Berücksichtigung des österreichischen Regierungsentwurfes und des Schweizer Vorentwurfes von 1908*, Berlin, 1915.

PUPPE Ingeborg: *Strafrecht. Allgemeiner Teil im Spiegel der Rechtsprechung*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2016.

RENGIER Rudolf: *Strafrecht Besonderer Teil I Vermögensdelikte*, Verlag C. H. Beck, München, 2008.

RENGIER Rudolf: *Strafrecht Besonderer Teil I Vermögensdelikte*, Verlag C. H. Beck, München, 2017.

ROXIN Claus: *Strafrecht Allgemeiner Teil*, Verlag C. H. Beck, München, 2006.

RÜPING Hinrich-JEROUSCHEK Günter: *Grundriss der Strafrechtsgeschichte*, Verlag C. H. Beck, München, 2011.

RUBO Ernst Traugott: *Kommentar über das Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich*, Keip Verlag, Frankfurt am Main, 1992.

SATZGER Helmut-SCHLUCKEBIER Wilhelm: *Strafgesetzbuch Kommentar*, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2016.

SCHIEBOLD Rolf: *Reichsstrafgesetzbuch - Entwurf mit Begründg uund Stellungnahme zum geltendem Strafgesetzbuch und zum Entwurf*, Körner Verlag, Altenburg, 1933.

SCHMIDT Rolf-PRIEBE Klaus: *Strafrecht – Besonderer Teil II*, Dr. Rolf Schmidt GmbH, Bremen, 2008.

SCHMIDT Rolf: *Strafrecht – Besonderer Teil II*, Dr. Rolf Schmidt GmbH, Hamburg, 2017.

SCHOMAKER Jens: *Der Tatbestand der Gefangenenmeuterei unter Berücksichtigung des Entwurfs eines Strafgesetzbuches*, Verlag G. Bauknecht, München, 1967.

SCHWABE Winfried: *Lernen mit Fällen. Strafrecht Besonderer Teil 2.*, Boorberg Verlag, Köln, 2016.

SCHWARZE Friedrich Oskar von: *Commentar zum Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich*, Keip Verlag, Frankfurt am Main, 1992.

SEELER Georg: *Die Einziehung nach dem Reichsstrafgesetzbuch*, Bonn, 1918.

SELLERT Wolfgang: *Strafrecht und Strafrechtskodifikation im 18. und 19. Jahrhundert in Deutschland*, in: MEZEY Barna (szerk): *Strafrechtskodifikation im 18. und 19. Jahrhundert*, Publikationen des Lehrstuhls für Ungarische Rechtsgeschichte an der Eötvös-Lóránd-Universität, Budapest, 1997.

SIMONSOHN Berthold: *Der Hochverrat in Wissenschaft, Gesetzgebung und Rechtsprechung von der französischen Revolution bis zum Reichsstrafgesetzbuch*, Halle, 1934.

STOLLEIS Michael: *Nahes Unrecht, fernes Recht*, Wallstein Verlag, Göttingen, 2014.

WASSERMANN Rudolf (szerk): *Gustav Radbruch Strafrechtsreform*, C.F. Müller Verlag, Heidelberg, 1992.

WEISBROD Otto: *Das Unternehmen des Hochverrats im Reichsstrafgesetzbuch und den Entwürfen*, Würzburg, 1924.

WESSELS Johannes – HILLENKAMP Thomas: *Strafrecht Besonderer Teil/2. Straftaten gegen Vermögenswerte*, C.F.Müller Verlag, Heidelberg, 2010.

ZÖLLER Mark A.: *Strafrecht Besonderer Teil I Vermögensdelikte*, Berliner Wissenschafts-Verlag, Berlin, 2015.

NÉMET SZAKCIKKEK

BALOGH Ágnes: *A német büntetőjogi reform aktuális kérdései*, Jura, 1998. 1. sz.

BEZJAK Garonne: *Der Straftatbestand des § 177 StGB (Sexuelle Nötigung; Vergewaltigung) im Fokus des Gesetzgebers*, Kritische Justiz, Jahrgang 49 (2016), Heft 4.

BOSCH Nikolaus: *Der Widerstand gegen Vollstreckungsbeamte (§113 StGB)*, JURA, 2011., Heft 4.

BOSCH Nikolaus: *Der Widerstand gegen Vollstreckungsbeamte (§ 113 StGB) – Grundfälle und Reformansätze*, JURA, 2011., Folge 33(4)

BROSZAT Martin: *Zur Perversion der Strafjustiz im Dritten Reich*, Vierteljahreshefte für Zeitgeschichte, 1958. (6. évf.) 4. füzet

BUCHHOLZ Erich: *Gesellschaftsgefährlichkeit und Strafzwecke im Strafrecht der DDR*, Neue Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft; 1987. (99. évf.) 1. sz.

BUCHHOLZ Erich: *Gesellschaftliche Gerichte in der DDR – Organe der Strafrechtspflege*, Neue Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft, 1986. (98. évf.), 4. sz.

DEITERS Mark: *Rechtsgut und Funktion des § 113 StGB*, Goldammer's Archiv für Strafrecht, 2002.

ECKSTEIN Ken: *Das gefährliche Werkzeug als Mittel zum Zweck der Körperverletzung*, Neue Zeitschrift für Strafrecht, 2008. (Jahrgang 28.), 3.

ESCH Heike: *Schusswaffendelikte in Hessen*, Kriminalistik, 2012., Folge 11.

ESER Albin: *„Scheinwaffe“ und „Schwerer Raub“ (§ 250 I Nr. 2, II StGB)*, Juristenzeitung, 1981., 36. Jahrgang, 22. Heft

FISCHER Thomas: *Waffen, gefährliche Werkzeuge und sonstige Werkzeuge nach dem Beschluss des Großen Senats*, Neue Zeitschrift für Strafrecht, 2003/11. 23. Jahrgang

FRIEDMANN Ernő: *A német büntetőjogi reformmozgalom*, Jogtudományi Közlöny, 1905. (40. évf.) 21. sz.

FREUND Georges: *Der Entwurf eines 6. Gesetzes zur Reform des Strafrechts*, Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft, 1997. (109. évf.) 3. sz.

GEPPERT Klaus: *Zur „Scheinwaffe“ und anderen Streitfragen zum „Bei-Sich-Führen“ einer Waffe im Rahmen der §§ 244 und 250 StGB*, JURA, 1992., 14. Jahrgang, Heft 9.

HETTINGER Michael: *Verwendung einer Scheinwaffe beim schweren Raub: Straferschwerung oder minder schwerer Fall?*, Juristenzeitung, 1982., 37. Jahrgang, Heft 23/24.

HEIL Faustin: *A fegyveres lopás kérdéséhez*, A Jog, 1898. (17. évf.) 2. sz.

HILGENDORF Erich: *Körperteile als „gefährliche Werkzeuge“*, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, 2000. (Band 112.), 4.

JESSE Björn: *Das Pfefferspray als alltägliches gefährliches Werkzeug*, Neue Zeitschrift für Strafrecht, 2009/7.

KRUGER Tobias: *Schreckschuss-, Reizstoff-, und Signalwaffen*, Kriminalistik, Heidelberg, 2006., Folge 3.

KRÜGER Matthias: *Neue Rechtsprechung und Gesetzgebung zum gefährlichen Werkzeug in §§ 113, 224, 244 StGB*, JURA, 2011 (Jahrgang 164.)

KÜHL Christian: *Landfriedensbruch durch Vermummung und Schutzbewaffnung*, Neue Juristische Wochenschrift, 1986., 39. Jahrgang, Heft 14.

KÜPER Wilfried: *Verwirrungen um das neue „gefährliche Werkzeug“*, Juristenzeitung, 1999. (Jahrgang 54.)

LANZRATH Sacha – FIEBERG Stefan: *Waffen und (gefährliche) Werkzeuge im Strafrecht*, JURA, 2009. Heft 5.

LUFF Johannes: *Zur Intensität von Gewalt*, Kriminalistik, 2015. Folge 8-9.

MÜLLER Wolfgang: *Erfahrungen und Gedanken zum deutschen Strafrecht aus der Sicht der neuen Bundesländer*, Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft, 1991. (41. évf.) 4. sz.

RAHM Joachim: *Schußwaffenerkennungsdienst*, Kriminalistik, Heidelberg, 1998., Folge 8-9.

ROTH Andreas: *Fauler Kompromiss oder mutiges Reformwerk?*, Zeitschrift des Max-Planck-Instituts für europäische Rechtsgeschichte, 2012. (20. évf.)

SCHROEDER Freidrich-Christian: *Das Strafrecht der DDR und der Sowjetunion*, Neue Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft, 1979. (91. évf.)

SIEDENTOPF Sandra – JACHAU Katja – KATTEIN Alex – LESSIG Rüdiger: *Geht von freiverkäuflichen Soft-Air-Waffen eine Verletzungsgefahr aus?*, Kriminalistik, Heidelberg, 2015., Folge 2.

SINGELNSTEIN Tobias – PUSCHKE Jens: *Polizei, Gewalt, und das Strafrecht – Zu den Änderungen beim Widerstand gegen Vollstreckungsbeamte*, Neue Juristische Wochenschrift, 2011., Heft 48.

VÁMBÉRY RUSZTEM: *A német Btk. felülvizsgálata*, Jogtudományi Közlöny, 1902. (37. évf.) 14. sz.

VÁMBÉRY RUSZTEM: *A német büntető-törvénykönyv felülvizsgálata és a különböző büntetőjogi táborokról*, Jogtudományi Közlöny, 1902. (37. évf.) 30. sz.

VOGEL Joachim: *Einflüsse des Nationalsozialismus auf das Strafrecht*, Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft, 2003. (115. évf.), 3. sz.

Szerző nélkül: *Schraubendreher als gefährliches Werkzeug beim Diebstahl*, Neue Zeitschrift für Strafrecht, 2013/6.

Szerző nélkül: *Drohung mit Scheinwaffe auch dann, wenn das Opfer den Plan durchschaut?*, JURA, 1990/10.

ÉRTEKEZÉSEK, SZAKDOLGOZATOK

HARL Benedikt: *Das nationalsozialistische Willensstrafrecht*, Doktori értekezés, Weißensee Verlag, Berlin, 2000.

STOCK Kurt: *Die Waffe im Deutschen Reichsstrafgesetzbuch (Begriff und Bedeutung als Strafschärfungsgrund)*, Doktori értekezés, Würzburg, 1929.

WEISS Christoph: *Seminararbeit zum Seminar zur Strafgeschichte, Gemeinrechtliches Strafrecht und Strafverfahren Themencomplex: Materielles Recht*

NÉMET JOGSZABÁLYOK ÉS JOGSZABÁLYTERVEZETEK

Preußisches Strafgesetzbuch von 1851

Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich vom 15. Mai 1871 (RGBl. 1871 S. 127)

Militär-Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich vom 20. Juni 1872

Entwurf von 1919.

Entwurf von 1925.

Entwurf von 1927.

Reichsgesetz über Schusswaffen und Munition vom 12. April 1928.

Entwurf von 1930.

Entwurf eines Strafgesetzbuches

Entwurf eines Gesetzes zur Änderung des Strafgesetzbuches (Strafrechtsänderungsgesetz 1950).

Strafgesetzbuch der Deutschen Demokratischen Republik – StGB – vom 12. Januar 1968. (GBl. I Nr 64 S. 591).

Verordnung über den Verkehr mit Schusswaffen und patronierter Munition, a továbbiakban: SchußWaffV – Schusswaffenverordnung – vom 8 August 1968, Gesetzblatt der DDR II, Nr. 90 v. 03.09.1968, S. 699 ff.

Erstes Gesetz zur Reform des Strafrecht verkündet am 25. Juni 1969 (BGBl. I S. 645), in Kraft getreten am 1. September 1969 bzw. am 1. April 1970.

Zweites Gesetz zur Reform des Strafrecht verkündet am 4. Juli 1969 (BGBl. I S. 717), nach Maßgabe des Gesetzes über das Inkrafttreten des Zweiten Gesetzes zur Reform des Strafrechts vom 30. Juli 1973 (BGBl. I S. 909) in Kraft getreten – mit Ausnahme der Regelungen über die Unterbringung in einer sozialtherapeutischen Anstalt – am 1. Januar 1975.

Drittes Gesetz zur Reform des Strafrechts (3. StrRG), verkündet am 20. Mai 1970 (BGBl. 1970 I S. 505), in Kraft getreten am 22. Mai 1970.

Viertes Gesetz zur Reform des Strafrechts (4. StrRG), verkündet am 23. November 1973 (BGBl. 1973 I S. 1725).

Fünftes Gesetz zur Reform des Strafrechts (5. StrRG), verkündet am 18. Juni 1974 (BGBl. 1974 I S. 1297), in Kraft getreten am 22. Juni 1974.

Vertrag über die Schaffung einer Währungs-, Wirtschafts- und Sozialunion zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Deutschen Demokratischen Republik (Staatsvertrag) vom 18. Mai 1990.

Gesetz über die Kontrolle von Kriegswaffen in der Fassung der Bekanntmachung vom 22. November 1990. (BGBl. I S. 2506)

Sechstes Gesetz zur Reform des Strafrechts (6. StrRG), verkündet am 26. Januar 1998 (BGBl. 1998 I 164), in Kraft getreten am 1. April 1998.

Strafgesetzbuch (StGB) In der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322.)

Verordnung über die Jäger- und Falknerprüfung (Jäger- und Falknerprüfungsordnung - JFPO) vom 28. November 2000 (GVBl S. 802, her 2001, S. 435).

NÉMET BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

BVerfG, Beschluss vom 2 3.2009 – 2 BvR 1032/08. BGH, Urteil vom 25.11.2010 – 3 StR 382/10.

BverfG, Mitteilung von 18.9.2008 – 82/08. BGH, Mitteilung vom 11.11.2010 – BVerfG, Beschluss vom 1.9.2008 – 2 BvR 214/10.

2238/07. BGH, Beschluss vom 17.8.2010 – 3 StR

BVerfG, Beschluss vom 19.11.2002 – 2 265/10.

BvR 1780/02. BGH Urteil vom 5.8.2010 – 3 StR 210/10.

BGH 3 StR 190/10 – Urteil vom 5.8.2010.

BGH, Beschluss vom 1.2.2017 – 4 StR 635/16. BGH, Beschluss vom 25. 2. 2010 - 5 StR 542/09.

BGH, Beschluss vom 8.12.2016 – 5 StR 512/16. BGH, Urteil vom 24.2.2010 – 5 StR 3/10. BGH 3 StR 556/09 – Urteil vom

BGH, Beschluss vom 8.12.2016 – 2 StR 18.2.2010.

440/16. BGH Beschluss vom 9.2.2010 – 3 StR 17/10.

BGH, Beschluss vom 2.11.2016 – StB 35/16.

BGH, Beschluss vom 19.7.2016 – 4 StR 571/15.

BGH, Beschluss vom 12.7.2016 – 3 StR 157/16.

BGH, Beschluss vom 18.5.2016 – 2 StR 47/16.

BGH, Beschluss vom 3.5.2016 – 3 StR 114/16.

BGH, Beschluss vom 20.1.2016 – 4 StR 573/15.

BGH, Beschluss vom 11.5.2015 – 3 StR 115/15.

BGH, Urteil vom 27.10.2015 – 3 StR 218/15.

BGH, Mitteilung vom 27.10.2015 – 182/15.

BGH, Beschluss vom 9.6.2015 – 3 StR 146/15.

BGH, Beschluss vom 28.5.2015 – 2 StR 32/15.

BGH, Beschluss vom 28.4.2015 – 3 StR 48/15.

BGH, Beschluss vom 25.2.2015 – 4 StR 573/14.

BGH, Beschluss vom 9.12.2014 – 5 StR 538/14.

BGH, Beschluss vom 9.12.2014 – 2 StR 239/14.

BGH, Beschluss vom 4.11.2014 – 5 StR 464/14.

BGH, Beschluss vom 19.1.2010 – 3 StR 499/09.

BGH 4 StR 589/09 – Beschluss vom 12.1.2010.

BGH Beschluss vom 22.9.2009 – 4 StR 382/09.

BGH, Mitteilung vom 7.5.2009 – 99/09.

BGH 4 StR 465/08 – Beschluss vom 16.11.2008.

BGH 5 StR 445/08 – Beschluss vom 1.10.2008.

BGH Beschluss vom 30.9.2008 – 4 StR 359/08.

BGH 4 StR 220/08 – Beschluss vom 10.07.2008.

BGH 3 StR 246/07 – Beschluss vom 3.6.2008.

BGH 3 StR 102/08 – Urteil vom 8.5.2008.

BGH Urteil vom 18.1.2007 – 4 StR 394/06.

BGH 4 StR 424/06 – Beschluss vom 16.1.2007.

BGH, 2 StR 66/06 – Beschluss vom 22.3.2006.

BGH, Mitteilung vom 14.10.2004 – 114/04.

BGH, Urteil vom 12.10.2005 – 2 StR 298/05.

BGH 3 StR 362/04 – Urteil vom 16.12.2004.

BGH 3 StR 349/04 – Beschluss vom 5.10.2004.

BGH, Beschluss vom 20.8.2014 – 3 StR 309/14.

BGH, Urteil vom 8.5.2014 – 3 StR 243/13.

BGH, Beschluss vom 15.4.2014 – 2 StR 545/13.

BGH, Beschluss vom 27.1.2014 – 4 StR 566/13.

BGH, Beschluss vom 17.12.2013 – 2 StR 154/13.

BGH, Urteil vom 12.12.2013 – 3 StR 531/12.

BGH, Beschluss vom 4.12.2013 – 4 StR 367/13.

BGH, Beschluss vom 4.6.2013 – 2 StR 3/13.

BGH, Beschluss vom 21.5.2013 – 2 StR 58/13.

BGH, Urteil vom 8.5.2013 – 2 StR 558/12.

BGH, Beschluss vom 23.4.2013 – 4 StR 104/13.

BGH 4 StR 292/12 – Beschluss vom 20.12.2012.

BGH, Beschluss vom 21.6.2012 – 5 StR 286/12.

BGH, Beschluss vom 6.6.2012 – 5 StR 233/12.

BGH, Beschluss vom 10.5.2012 – 4 StR 65/12.

BGH, Beschluss vom 27.3.2012 – 2 StR 83/12.

BGH, Beschluss vom 20.3.2012 – 4 StR 561/11.

BGH, Beschluss vom 1.9.2004 – 2 StR 313/04.

BGH 3 StR 394/03 – Beschluss vom 11.11.2003.

BGH 3 StR 345/03 – Beschluss vom 11.11.2003.

BGH, Mitteilung vom 15.4.2003 - 55/03.

BGH, Urteil vom 27.3.2003 – 3 StR 435/02.

BGH, Beschluss vom 4.2.2003 - GSSt 2/02.

BGH, Beschluss vom 4.2.2003 - GSSt 1/02.

BGH 1 StR 93/02 – Urteil vom 9.7.2002.

BGH 2 StR 113/02 – Beschluss vom 15.5.2002.

BGH 1 StR 506/01 – Urteil vom 6.2.2002.

BGH, Mitteilung vom 17.8. 2001 – 61/01.

BGH 3 StR 62/01 – Urteil vom 23.5.2001.

BGH 4 StR 412/00 – Urteil vom 17.5.2001.

BGH 3 StR 553/00 – Urteil vom 25.4.2001.

BGH, Beschluss vom 13.12.2000 – 1 StR 393/00.

BGH, Beschluss vom 12.12.2000 – 4 StR 464/00.

BGH, Urteil vom 23.8.2000 – 3 StR 224/00.

BGH, Beschluss vom 27.6.2000 – 1 ARs

BGH, Beschluss vom 23.6.2000 – 2 StR 225/00.

BGH, Beschluss vom 12.3.2012 – 3 StR 58/12.

BGH, Beschluss vom 6.3.2012 – 1 StR 28/12.

BGH, Beschluss vom 7.2.2012 – 3 StR 406/11.

BGH, Beschluss vom 27.12.2011 – 2 StR 380/11.

BGH, Beschluss vom 13.12.2011 – 3 StR 399/11.

BGH 3 StR 316/11 – Beschluss vom 8.11.2011.

BGH, Beschluss vom 30.8.2011 – 3 StR 264/11.

BGH, Beschluss vom 10.8.2011 – 4 StR 369/11.

BGH 4 StR 266/11 – Beschluss vom 30.6.2011.

BGH, Beschluss vom 11.4.2011 – 5 StR 89/11.

BGH, Beschluss vom 22.6.2011 – 5 StR 84/11.

BGH, Urteil vom 21.6.2011 – 5 StR 52/11.

BGH, Beschluss vom 13.4.2011 – 4 StR 130/11.

BGH, Beschluss vom 2. 3. 2011 – 2 StR 674/10.

BGH 4 StR 450/10 – Beschluss vom 1.11.2011.

BGH, Urteil vom 27.1.2011 – 4 StR 487/10.

BGH, Beschluss vom 26.5.2000 – 4 StR 131/00.

BGH, Urteil vom 22.2.2000 – 5 StR 664/99.

BGH, Beschluss vom 9.2.2000 – 2 StR 639/99.

BGH, Urteil vom 12.1.2000 – 3 StR 363/99.

BGH 1 StR 429/99 – Urteil vom 20.10.1999.

BGH 3 StR 94/99 – Urteil vom 23.6.1999.

BGH, Urteil vom 11.5.1999 – 4 StR 380/98.

BGH 1 StR 642/98 – Beschluß vom 14.4.1999.

BGH, Beschluß vom 26.2.1999.

BGH 3 StR 489/98 – Beschluss vom 25.11.1998.

BGH Beschluss vom 9.9.1997 – 4 StR 423/97.

BGH, Beschl. v. 20.06.1996 - 4 StR 147/96.

BGH Urteil vom 12.11.1991 – 5 StR 477/1991.

LG Köln, Urteil vom 25.5.1992 – 112-6/92.

EGYÉB NÉMET FORRÁSOK

http://www.kislexikon.hu/frigyes_vilmos.html (Letöltés ideje: 2017. február 11.).

http://www.preussen.de/de/Geschichte/1861_Wilhelm_I.html (Letöltés ideje: 2017. február 11.).

<http://dipbt.bundestag.de/doc/btd/01/013/0101307.pdf> (Letöltés ideje: 2017. július 29.)

<http://www.digizeitschriften.de/dms/toc/?PID=PPN514401303> (Letöltés ideje: 2017. március 31.)

<http://lexetius.com/leges/StGB/Inhalt?0> (Letöltés ideje: 2017. március 26.)

https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/AeltereAusgaben/aeltereAusgaben_node.html?cms_gtp=52612_Dokumente%253D7 (Letöltés ideje: 2017. március 31.)

<http://www.verfassungen.de/de/ddr/strafgesetzbuch74.htm> (Letöltés ideje: 2017. március 26.)

<http://www.ddr.center/tag-kriminalitaet.html> (Letöltés ideje: 2017. március 31.)

<http://www.digizeitschriften.de/dms/toc/?PPN=PPN514402644> (Letöltés ideje: 2017. március 31.)

<http://www.digizeitschriften.de/dms/toc/?PPN=PPN514402644> (Letöltés ideje: 2017. március 31.)

<http://beck-online.beck.de/?words=waffe&btsearch.x=42&top=komm&addfilter=doktyp%3akommentar> (Letöltés ideje: 2013. május 8.)

<http://beck-online.beck.de/default.aspx?typ=reference&y=300&z=BGHSt&b=48&s=197> (Letöltés ideje: 2013. május 8.)

<http://beck-online.beck.de/?typ=reference&y=300&z=BGHSt&b=44&s=103> (Letöltés ideje: 2013. május 8.)

<http://beck-online.beck.de/?typ=reference&y=300&z=BGHSt&b=45&s=92> (Letöltés ideje: 2013. május 8.)

<http://beck-online.beck.de/?typ=reference&y=400&w=LackKoStGB&g=StGB&p=113&rn=24>
(Letöltés ideje: 2013. május 8.)

https://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata%2Fkomm%2FBeckOK_StR_7%2FStGB%2Fcont%2Fbeeckok%2EStGB%2EWaffe%2Ehtm#A (Letöltés ideje: 2017. április 2.)

http://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm/MuekoStGB_2_Band4/StGB/cont/MuekoStGB.StGB.p224%2Ehtm (Letöltés ideje: 2013. május 9.)

<http://beck-online.beck.de/default.aspx?typ=reference&y=300&z=NJW&b=1965&s=2115>
(Letöltés ideje: 2013. május 9.).

https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/pks_node.html (Letöltés ideje: 2017. március 22.)

https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/pks_node.html (Letöltés ideje: 2017. március 22.).

https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2015/pks2015_node.html (Letöltés ideje: 2017. március 22.).

https://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm/BeckOK_StR_7/StGB/cont/beckok.StGB.GefaeherlichesWerkzeug.htm (Letöltés ideje: 2017. április 2.)

<http://www.hrr-strafrecht.de/hrr/4/05/4-170-05.pdf> (Letöltés ideje: 2017. március 26.).

OSZTRÁK MONOGRÁFIÁK ÉS TANULMÁNYKÖTETEK:

BERTEL Christian – SCHWAIGHOFER Klaus: *Österreichisches Strafrecht Besonderer Teil I. (§§ 75 bis 168b StGB)*, Springer Verlag, Wien, 2006.

EGGER Franz: *Kurze Erklärung des österreichischen Gesetzbuches über Verbrechen und schwere Polizey-Uebertretungen*, Gesitinger, Wien, 1816.

ERLACHER Eva: *Waffen- und Jagdrecht*, Facultas Verlags- und Buchhandels AG, Wien, 2015.

FABRIZY Ernst Eugen: *Strafgesetzbuch Kurzkommentar*, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2006.

FERSTL Franz: *Uebersicht des Strafgesetzes Franz II, von Franz Ferstl*, Grätz, 1805.

GRUSS Adolf: *Der Vorentwurf zu einem Österreichischen Strafgesetzentwürfe, soweit er ärztliche Interessen berührt*, Guberner und Hierhammer, Wien, 1911.

HICKISCH Kurt: *Österreichisches Waffenrecht*, LexisNexis, Wien, 1999.

HOCHMAYR Gudrun: *Strafbarer Besitz von Gegenständen*, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2005.

HOEGEL Hugo: *Gesamtreform des Österreichischen Strafrechts (Einschliesslich des Presserechtes)*, Verlag von Wilhelm Engelmann, Leipzig, 1909.

HOEGEL Hugo: *Teilformen auf dem Gebiete des österreichischen Strafrechts (einschließlich des Preßrechtes)*, Helwingsche Verlagsbuchhandlung, Hannover, 1908.

HÖPFEL Frank – RATZ Eckhart: *Wiener Kommentar zum Strafgesetzbuch*, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2000.

JENULL Sebastian: *Das Oesterreichische Criminal-Recht nach seinem Gründen und seinem Gesite, Teil 3.*, Franz Ferstl, Grätz, 1808.

KEPLINGER Rudolf-JÖFF Michaela Jana: *Waffengesetz 1996 – Praxiskommentar*, proLibris Verlag, Wien, 2015.

MAYERHOFER Christoph: *Das österreichische Strafrecht Erster Teil Strafgesetzbuch*, Verlag Österreich, Wien, 2000.

NESCHWARA Christian: *Franz Zeiller und das Strafrecht: Seine Ambitionen zur Verbesserung des österreichischen Strafgesetzes von 1803., Grundlagen der österreichischen Rechtskultur*, Böhlau Verlag, Wien, 2003.

RITTLER Theodor: *Lehrbuch des Österreichischen Strafrechts*, Österreichische Staatsdruck, Wien, 1933-1938.

GIMSON A. M.: *Lexikon der neuen österreichischen Strafgesetze*, von Anton Doll, Wien, 1804.

SWOBODA Lukas-Sebastian: *Waffenrecht*, Jan Sramek Verlag, Wien, 2015.

TRIFFTERER Otto – ROSBAUD Christian – HINTERHOFER Hubert: *Salzburger Kommentar zum Strafgesetzbuch*, LexisNexis ARD ORAC, Wien, 2008.

OSZTRÁK SZAKCIKKEK:

ANGYAL Pál: *Az 1909. évi osztrák büntetőjavaslat*, Jogállam, 1910. (9. évf.) 2-10. sz.

FAYER László: *A lopás büntetése az osztrák büntető-törvény javaslatában*, Jogtudományi Közlöny, 1890. (25. évf.) 4. sz.

FAYER László: *Az osztrák büntető-törvénykönyv javaslata*, Jogtudományi Közlöny, 1889. (24. évf.), 16. sz.

GLEISPACH Wenzel: *Az osztrák háborús büntetőjog*, Jogtudományi Közlöny, 1914. (49. évf.), 51. sz.

HAJDU Lajos: *II. József büntetőtörvénykönyve Magyarországon*, Jogtudományi Közlöny, 1974. (XXIX. évf.) 1-2. sz.

HÖPFEL Frank: *Der Einfluss des Nationalsozialismus auf das Strafrecht*, Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft, 2003. (115. évf.), 4. sz.

KENÉZ Béla: *Az osztrák bűnügyi statisztika legujabb eredményei*, Jogtudományi Közlöny, 1898. (33. évf.) 16. sz.

KERTÉSZ Imre-STAUER József: *Ausztria és Magyarország a bűnügyi statisztika tükrében*, Belügyi Szemle, 1991. (29. évf.) 8. sz.

LÖFF Michaela Jana: *Das österreichische Waffenrecht – eine Einführung*, Österreichische Zeitung für das Arztliche Gutachten, 2016. (60. évf.), 6. sz.

MAYERHOFER Christoph: *Die Raubkriminalität in Österreich*, Österreichische Juristen-Zeitung, 1979. (35. évf.)

RÁCZ György: *Az új osztrák büntető törvénykönyv Általános Részéről*, Jogtudományi Közlöny, 1974. (XXIX. évf.) 10. sz.

RÁCZ György: Az új osztrák büntető törvénykönyv Különös Részéről, *Jogtudományi Közlöny*, 1974. (XXIX. évf.) 11. sz.

RÁTH Zoltán: Az osztrák bűnügyi statisztika legujabb eredményei, *Jogtudományi Közlöny*, 1896. (31. évf.), 33. sz.

VÁMBÉRY Rusztem: Az osztrák és a német Btk. revíziója, *Jogtudományi Közlöny*, 1910. (45. évf.), 1. sz.

OSZTRÁK JOGSZABÁLYOK ÉS JOGSZABÁLYTERVEZETEK:

Josefinisches Strafgesetzbuch

Gesetzbuch über Verbrechen und schwere Polizey-Uebertretungen

Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen und Uebertretungen

Kaiserliches Patent vom 24. October 1852. betreffend die Bestimmungen über die Erzeugung, den Verkehr und den Besitz von Waffen und Munitionsgegenständen, dann das Waffentragen

Vorentwurf zu einem österreichischen Strafgesetzbuch und zu dem Einführungsgesetze, Hof- und Staatsdruckerei, Wien, 1909.

Deutschösterreich vom 30. Oktober 1918. über die Grundlegen der Einrichtungen der Staatsgewalt, StGBI. Nr. 1/1918.)

Bundesgesetz vom 27. Juli 1926 über die Erhöhung der Wertgrenzen und Geldstrafen in den Strafgesetzen

Bundesgesetz vom 2. August 1932, womit die Ahndung einiger bisher gerichtlich strafbarer Übertretungen den Verwaltungsbehörden übertragen wird

Gesetz über die Wiedervereinigung Österreichs mit dem Deutschen Reich vom 13. März 1938., RGBl. I. 1938. S. 237.

Gesetz über die Wiedervereinigung Österreichs mit dem Deutschen Reich

Kundmachung des Reichsstatthalters in Österreich, wodurch der erste Erlaß des Führers und Reichskanzlers über die Einführung deutscher Reichsgesetze in Österreich bekanntgemacht wird, GBl. Nr. 6/1938.

Gesetz vom 31. Juli 1945, betreffend Übergangsbestimmungen zur Wiederherstellung des österreichischen Strafrechtes und des österreichischen Strafprozeßrechtes, StGBL. 105/1945.

Bundesgesetz vom 25. November 1987, mit dem das Strafgesetzbuch, die Strafprozeßordnung, das Strafvollzugsgesetz, das Strafvollzugsanpassungsgesetz, das Einführungsgesetz zum Strafvollzugsgesetz, das Bewährungshilfegesetz, die Bewährungshilfegesetznovelle 1980, das Tilgungsgesetz 1972, das Strafregistergesetz 1968, das Gesetz zum Schutze der persönlichen Freiheit, das Militärstrafgesetz, das Geschwornen- und Schöffenlistengesetz, das Datenschutzgesetz, das Ausfuhrverbotsgesetz, das Devisengesetz, das Nationalbankgesetz 1984, das Außenhandelsgesetz 1984 und das Allgemeine Sozialversicherungsgesetz geändert werden

Bundesgesetz, mit dem das Strafgesetzbuch, das Suchtmittelgesetz, die Strafprozessordnung 1975, das Aktiengesetz, das Gesetz vom 6. März 1906 über Gesellschaften mit beschränkter Haftung, das Gesetz über das Statut der Europäischen Gesellschaft, das Genossenschaftsgesetz, das ORF-Gesetz, das Privatstiftungsgesetz, das Versicherungsaufsichtsgesetz 2016, und das Spaltungsgesetz geändert werden

Bundesgesetz über die Waffenpolizei

Bundesgesetz vom 1. März 1967, mit dem waffenpolizeiliche Bestimmungen getroffen werden

112. Bundesgesetz, mit dem das Strafgesetzbuch, das Suchtmittelgesetz, die Strafprozessordnung 1975, das Aktiengesetz, das Gesetz vom 6. März 1906 über Gesellschaften mit beschränkter Haftung, das Gesetz über das Statut der Europäischen Gesellschaft, das Genossenschaftsgesetz, das ORF-Gesetz, das Privatstiftungsgesetz, das Versicherungsaufsichtsgesetz 2016, und das Spaltungsgesetz geändert werden (Strafrechtsänderungsgesetz 2015)

Bundesgesetz vom 25. November 1987, mit dem das Strafgesetzbuch, die Strafprozeßordnung, das Strafvollzugsgesetz, das Strafvollzugsanpassungsgesetz, das Einführungsgesetz zum Strafvollzugsgesetz, das Bewährungshilfegesetz, die Bewährungshilfegesetznovelle 1980, das Tilgungsgesetz 1972, das Strafregistergesetz 1968, das Gesetz zum Schutze der persönlichen Freiheit, das Militärstrafgesetz, das Geschwornen- und Schöffnenlistengesetz, das Datenschutzgesetz, das Ausfuhrverbotsgesetz, das Devisengesetz, das Nationalbankgesetz 1984, das Außenhandelsgesetz 1984 und das Allgemeine Sozialversicherungsgesetz geändert werden

OSZTRÁK BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

OGH 14Os18/16b	OGH 12Os173/82,	OGH 90s158/85
OGH 12Os165/15d	OGH 12Os173/82	OGH 90s38/84
OGH 11Os9/16g	OGH 100s145/80	OGH 100s73/83
OGH 13Os8/16z	OGH 100s128/79	OGH 120s137/82
OGH 13Os9/16x	OGH 110s92/78	OGH 120s129/81
OGH 11Os157/15w	OGH 100s33/78	OGH 90s175/79
OGH 12Os147/15g	OGH 110s147/08i	OGH 120s5/17b
OGH 14Ns116/15t	OGH 100s14/84	OGH 120s59/78
OGH 15Os144/15p	OGH 120s49/15w	OGH 130s41/77
OGH 11Os142/15i	OGH 110s147/08i	120s59/78
OGH 120s132/15a	OGH 110s88/07m	100s177/78
OGH 14Os67/15g	OGH 150s79/04	150s20/03
OGH 110s140/05f	OGH 110s3/02	OGH 120s59/78
OGH 14Os110/96	OGH 2010/38,	90s184/78

OGH 15Os110/94	OGH 14Os129/08i	12Os84/79
OGH 9Os194/78	OGH 13Os61/08g	11Os132/79
OGH 11Os51/82	OGH 12Os49/06g	9Os175/79
OGH 11Os68/16h	OGH 15Os65/03	9Os81/80
OGH 15Os41/12m	OGH 11Os4/00	13Os187/80
OGH 11Os97/99	OGH 11Os52/96	9Os17/81
OGH 15Os64/96	OGH 11Os168/95	10Os192/80
OGH 14Os102/94	OGH 11Os1/95	13Os49/81
OGH 12Os76/91	OGH 11Os135/94	10Os191/81
OGH 15Os121/90	OGH 11Os173/93	13Os44/82
OGH 14Os163/89	OGH 14Os41/93	11Os35/82
OGH 15Os103/89	OGH 15Os93/90	13Os76/82
OGH 14Os85/88	OGH 12Os65/89	12Os164/82
OGH 14Os26/88	OGH 14Os69/87	10Os142/83
OGH 12Os59/88	OGH 9Os45/86	11Os149/83
OGH 11Os37/88	OGH 13Os136/86	13Os16/84
OGH 12Os153/84	OGH 13Os96/86	10Os181/84
OGH 12Os102/83	OGH 9Os109/86	11Os29/85
13Os154/95	13Os54/09d	12Os162/86
13Os99/02	11Os6/11h	11Os133/87
13Os32/05p	12Os78/11d	14Os189/88
15Os70/06t	12Os72/17f	14Os129/94
	11Os143/80	

EGYÉB OSZTRÁK FORRÁSOK

<http://majt.elte.hu/Tanszekek/Majt/Magyar%20JogtorteNET/magyarazatok/1852strafgesetz.htm> (Letöltés ideje: 2017. április 17.)

<http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?apm=0&aid=bvj> (Letöltés ideje: 2017. április 17.),

<http://alex.onb.ac.at/rgr.htm> (Letöltés ideje: 2017. április 17.)

<http://alex.onb.ac.at/ogh.htm> (Letöltés ideje: 2017. április 17.)

<https://www.ris.bka.gv.at/Ergebnis.wxe?Abfrage=BgblAlt&Titel=Waffen&Bgblnummer=&Stuecknummer=&Jahrgang=&VonKundmachungsdatum=02.12.1848&BisKundmachungsdatum=31.03.1940&ImRisSeit=Undefined&ResultPageSize=100&Suchworte=&Position=1> (Letöltés ideje: 2017. április 17.)

https://www.sbg.ac.at/ssk/nov_uebers.htm (Letöltés ideje: 2017. december 15.)

https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXIV/J/J_10787/index.shtml (Letöltés ideje: 2018. január 12.)

https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XV/III/III_00030/imfname_555812.pdf
(Letöltés ideje: 2018. január 12.)

www.statistik.at (Letöltés ideje: 2017. április 15.)

http://statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/soziales/kriminalitaet/index.html (Letöltés ideje: 2017. április 15.)

http://www.bmi.gv.at/cms/bmi_service/start.aspx#t_download (Letöltés ideje: 2017. április 15.)

https://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/bevoelkerungsstruktur/bevoelkerung_nach_alter_geschlecht/index.html (Letöltés ideje: 2018. július 10.)

http://www.bmi.gv.at/cms/bmi_service/start.aspx#t_download (Letöltés ideje: 2017. április 15.)

https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XX/J/J_05117/index.shtml (Letöltés ideje: 2018. január 12.)

https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXIV/AB/AB_01458/index.shtml (Letöltés ideje: 2018. január 12.)

https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXV/AB/AB_12495/index.shtml (Letöltés
ideje: 2018. január 12.)

VIII. Zusammenfassung

Im Rahmen der Dissertation wurde präsentiert, dass die Qualifikationsumstände „mit Waffe“ und „bewaffnet“ im ungarischen Strafrecht in relativ vielen Straftaten zugegen sind, wobei die Qualifikationsumstände mit Waffe, mit gefährliches Werkzeug, mit Werkzeug oder Mittel im deutschen bzw. die Umstände mit Waffe oder mit Werkzeug im österreichischen Strafrecht in mehreren Fällen auch vorkommen.

Die einzelnen Qualifikationsumstände erschienen allerdings anders in den jeweiligen nationalen Gesetzbüchern und werden auch auf einer anderen Art angewandt. Die Ursache für die unterschiedliche Anwendung kann in der unterschiedliche, jedoch in vielen Aspekten Überlappende Entwicklungsgeschichte gesucht werden, die aufeinander (österreichisch-ungarisch, deutsch-österreichisch, deutsch-ungarisch) ausgeübten Wirkungen sind aber erkennbar, auch dann, wenn zwischen den aktuell geltenden Regelungen kaum mehr Übereinstimmungen oder Überlappungen zu finden sind, einschliesslich der Rechtspraxis und der kriminalstatistischen Ergebnisse.

Bei der Prüfung der einzelnen nationalen Regelungen ist es feststellbar, dass die in der ungarischen Regelung auffindbaren Qualifikationsumstände „mit Waffe“ und „bewaffnet“ die am meisten spezifizierten und geregelten sind, mit der einheitlichsten Rechtspraxis und dem am meisten definierten Regelungsumfeld. Das StGB-2012 reguliert die geprüften Qualifikationsumstände ausserordentlich umfangreich, im StGB-2012 wurde ein Rahmen konstruiert, welches grundsätzlich angemessen ausfüllbar ist basierend auf der Rechtspraxis und ist quasi in einer befriedigenden Art interpretierbar anhand der Ergebnisse der Kriminalstatistik.

Im Zusammenhang mit dem StGB-2012 ist die Regulierung des bewaffneten Angriffs oder des Angriffs mit Waffe im Kreise der situativen Notwehr im allgemeinen Teil als eine Schwierigkeit zu unterstreichen, da der Gesetzgeber eine bedeutende und schwer zu interpretierbare Kollision der Rechtsnorm geschaffen hat, indem es einen Qualifikationsumstand bezüglich zu Straftaten für einen strafrechtlich nicht interpretierbaren Angriff angewendet hat.

Es ist zu beachten, dass der vorhandene Zusammenhang zwischen der Rechtspraxis und den Ergebnissen der Kriminalstatistik feststellbar ist, die Regelung kann – im Anbetracht der vorher genannten Feststellungen und Vorschläge – grundsätzlich als befriedigend angesehen werden und bedeutendere Modifikationen, welche auf das ganze Strafgesetzbuch Auswirkungen haben sind in diesem Gebiet nicht notwendig.

Im Gegensatz dazu verfügen die im deutschen StGB angeführten Qualifikationsumstände mit Waffe, gefährliches Werkzeug, Werkzeug oder Mittel nicht über eine umfassende Regulierung ähnlich der im ungarischen StGB, das deutsche StGB beinhaltet nicht den Begriff der einzelnen Qualifikationsumstände, bzw. abgesehen von der Schusswaffe, füllt keine andere Rechtsnorm den Begriff der einzelnen Qualifikationsumstände mit Inhalt. Als Ergebnis dessen entstand im Bereich der Begriffsdefinierung eine widersprüchliche und inhomogene Rechtspraxis. Diese Anomalie erscheint auch in der Rechtspraxis, denn die Interpretation bezüglich der Werkzeuge ist in jedem Bundesland unterschiedlich und als dessen Ergebnis auch für die Rechtspraxis. Weiter erschwert es die Prüfung der Qualifizierungsumstände, dass die Kriminalstatistik sich ausschliesslich mit Schusswaffen befasst und die sonstigen Mittel ausser Acht lässt, wodurch aber keine Schlussfolgerungen weder bezüglich der Wirksamkeit der Regulierung und der damit verbundenen Rechtspraxis abgeleitet werden kann noch hinsichtlich der Durchsetzung des Prinzips der Generalprävention.

Ähnliche Schwierigkeit treten bezüglich des Inhalts des ÖstGB auf, welches noch weiter erschwert, dass der allgemeine Teil des ÖstGB die Straftaten begangen mit der Unterstützung durch Waffe oder mit der Androhung von Waffengewalt gemischt, zugleich als Aspekt für die Strafzumessung als auch als Qualifikationsumstand handhabt, es gewissermaßen als latentes Qualifikationsumstand anwendet. Im Vergleich dazu erscheint die Waffe als Qualifikationsumstand bei wesentlich weniger Straftaten, während die Bedeutung des Qualifikationsumstandes anderes Werkzeug praktisch negligiert werden kann, insbesondere verglichen mit der ungarischen Qualifikation bewaffnet und der deutschen Qualifikationen gefährliches Werkzeug, Werkzeug oder Mittel.

Daneben erscheint auch in der österreichischen Rechtspraxis die auch für die deutsche Rechtspraxis typische Unvollständigkeit, im Anbetracht, dass die Begriffe auch in diesem Fall nicht eindeutig definiert sind, ferner konnte in der Rechtsliteratur gegenwärtig noch keine Einigung bezüglich des allgemeinen Waffenbegriffs bzw. der Waffen im technischen Sinn und nicht im technischen Sinn erzielt werden.

Dieser Gegensatz erscheint auch in der Rechtspraxis welches die Begehung (einer Straftat) durch speziellere Werkzeuge, inkl. Waffenattrappen nicht entsprechend handhaben kann. Ähnlich des deutschen kriminalstatistischen Systems, befasst sich auch die österreichische Kriminalstatistik nicht mit Straftaten begangen mit anderen Waffen, bzw. mit anderen Werkzeugen, somit ist die Anwendbarkeit und die Effektivität der gegenwärtigen Regulierung auch in Österreich nicht messbar.

Meiner Meinung nach und anhand der Obenerwähnten ist es feststellbar, dass bei den geprüften Qualifikationsumständen Ähnlichkeiten zwischen der ungarischen, der deutschen und der österreichischen Regulierungen auftreten, gleichzeitig aber unterscheiden sich die Regulierungen, die Rechtspraxis und die kriminalstatistischen Ergebnisse in weitaus mehreren Gebieten als in denen die Übereinstimmungen festgestellt werden können, wobei die aufeinander ausgeübten Wirkungen nicht von der Hand zu weisen sind.

Unter Rückverweis auf das am Anfang der Dissertation erwähnte Zitat von Werbőczy kann die Aussage getätigt werden, dass das Recht zwischen den Waffen nicht schweigen kann und auch nicht schweigt, die geprüften Qualifikationsumstände betonen geradezu die Bedeutung der Waffen und die Rolle der Qualifikationsumstände induziert durch im breiterem Sinne „waffenverwandte“ Werkzeuge.